Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

.5490
A

A. XXIX, Rio

Jackson
Banner St

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

42328

Universæ Medicinæ
Compendium

Per Johannum
Riolanum

Basileæ
1629.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

EMANVEL STVPANVS
ἀναγραμματιστικῶς.

EN! VENUSTUS PALAM.

BELLA Machaoniæ dum condis scripta palestræ
Bellè agis, & bellus, belle Stupane, vir es.
Sive quis obliquo suadelam quærat in orbe;
Inveniet labris hanc habitare tuis.
Seu quis Apollineâ, qua multum excellis in arte
Poscat, Pœonias applicuisse manus.
Ipse tibi medico, cedit Podalirius usu
Et Senior, doctam COVS adorat opem
Crediderim Hyblæas, nec fallor, mente volucres
Ore tuo dulces composuisse favos,
Et simul ac culto linguam sermone resolvis
Crediderim CHARITES, hoc ego more loqui
EN! nunc, quàm placitâ cunctis virtute VENUSTUS
Fulges, & mirâ dexteritate PALAM.
Macte, vir ingenio, jam dudum nubila suprà
Exis, & arreptâ, tendis ad astra viâ.

αὐτοσχεδιαστὶ,

JOAN. PETRUS LOTICHIUS,
D. Medic. & Poliater Francofurt.

EMANUEL

EMANVEL STVPANVS D.
per ἀνάγραμμα.

Ductor Planus Et Amœnus.

PHœbeas Stupane docens feliciter artes
Phœbigenæ Ingenii munera rara ſtupent.
Hinc audis Planus ſtudiorum Et Ductor Amœnus;
Nam quæcunq; doces, plana & amœna doce.
Luſtra abiêre duo, tunc me Basilea fovebat,
Cùm faceres Coi luce micare novâ,
Aureolas regulas, vis ignea & enthea mentis
Nuncce novum tua mens ornat adornat opus.
E' Phœbi radiis faculam ſic more Promethei
Accendis Famæ providus ipſe tuæ.
Vivas Emanuel multorum in commoda vitas;
Vive diu in magni nomina magna Patris.

JOHANNES MERCKER D.
aulæ Hennenberg, & Salzb. Med.

PRÆLU

ſuæ medicinæ autorem diabolum nominatim profitetur, nec referre putat impoſtor, utrum à ſpiritu veritatis, an mendacii ſcientia proficiſcatur. Quamvis enim artes diaboli noſtri minimè ſint ſimiles, omnes tamen, inquit, in Libro de cauſis inviſibilibus. Peræquè ſunt artes, verba & characteres, ſunt medicinæ dæmonum, ut ſyrupi & apozemata, hominum: Enimverò, cùm tam mali quàm boni ſpiritus, creaturæ Dei ſint, cur eorum ſciẽtia peræquè creatura Dei non erit? Profectò quidquid in noſtrum commodum cedit, etiamſi à diabolo proficiſcatur, à Deo eſt: Quod ſi mihi in foveam elapſo, diabolus manum porrigeret, parem illi gratiam referrem, & perinde mihi benefactum putarem, ac ſi unus Apoſtolorum me de fovea extraxiſſet. Hoc ſi quis miretur meminerit ſcriptum eſſe, petendum auxilium ab inimicis. Et erit adhùc, qui ſe Paracelſi diſcipulum audeat profiteri? *Profectò etiam ſi illius doctrina ſapienter & cum ratione deſcripta eſſet, tamen propter autoris nomen, non auſim illam attingere, & primis labris guſtare, tantum abeſt ut amplecti velim: quid enim aliud diabolus, quàm ſubdolus ſophiſta, qui veri ſpecie*

nos ludit, calumniator, impostor? Diabolus est juratus hostis humanæ naturæ, illiq; perpetuò struit insidias: quis ergo prudens crediderit, illum, salutaria remedia, nō potiùs venena, communicasse Paracelso in lucem & vulgus efferenda? princeps tenebrarum delectatur fumis, ministros habet fumivendulos Alchymistas, sufflones, carbonarios, quorum scientiam cur non appellem βαναυσικὴν cùm propriè βάναυσοὶ dicantur fornacarii chymistæ? Sed mox disparebit fumus iste, cùm perdiderit gratiam novitatis, temporisq; filia veritas, istas falsitatis tenebras, brevi suo lumine dissipabit: vos interim ea ad usum deligite remedia, quorum majores nostri tulerunt pericula. Valete, & mei consilii memores semper estote.

deniqué suis vanissimis, lenociniis veluti, miseros orbicolas, adeò, ut ad sese sacram velut ad anchoram unicè confugiant, excæcant; imitati hâc in parte Thessalum, qui semestri spatio, totam medicinalem artem falsissimè dum promisit, hac ratione, ut fabri tinctores sutores, artificio suo deserto, ad impudentissimum sycophanta, imprudentes accesserint effecit: Gal. l. d. sec. De ipsis ægrotantibus quid dicam?

Proh superi quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent!

Næ illi faciunt, ut audiendo & videndo, nec audiant, nec videant, nec intelligant quidquam. Equo suo, solea quoties soluta est ferrea, ad ferrarium fabrum, Equos à teneris qui tractarunt, progrediuntur; similiter, vestes à sartore, & à sutore calceos, sibi confici postulant: ast solam, corpusculi sui in valetudinem heû nimium sævi, requirunt hanc, & exspectant, ab iis, qui ne quidem, quid Natura & sanitas sit, unquam didicêre, & Andabatarum more, clausis oculis, cum naturæ hostibus, congrediuntur! Fumivendulos Chymistas intelligo, Circumforaneos Circulatores, Chirurgos ambitiosos, & futiles Seplasiarios, qui nullâ temperamenti, ætatis, sexûs,

nullâ consuetudinis, corporum habitus, multò minùs morbi, hujus causarum, ejusdemq; sedis, ratione habitâ, stibiatis suis, omnia pervertunt, imposturis omnigenis, miserè ludificant plebem, & quod uni forsan alterive profuit remedium, una eademq; omnium hominum, cunctorumq; affectuum p. n. ac si esset natura, ad quosvis morbos promiscuè accommodantes, unicâ pixide, panaceam, morborumq; omnium remedia cuncta, conclusa sese tenere, per compita jactitant falsissimé.

Secùs herclè, Aesculapi, de sanguine creti, elegantes faciunt Medici, quippe qui, duo faciendæ Medicinæ lumina, & columina, Rationem intelligo, & Experientiã, unicè sectantes ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν σωμάτων τε καὶ νοσημάτων ὁρμώμενοι, τὸ ἀκόλουθον φάρμακον, ὡς ἐμφαινόμενον τῷ ἡγουμένῳ ἐξευρίσκουσι: *eamq; ob rem Indicationum omnium fontes velut & materiam, corporis scilicet quod curandum est, naturam, causarum, quibus illud alteratur subinde, vires, Aëris, locorum, aquarum, ciborum, & medicaminum facultates, & studiosissimè, & accuratissimè scrutantur jugiter.*

Nec injuriâ, siquidem, pro memoratarum rerum diversitate, præsidia curatoria, ipsaq; curatio subindè mutanda sit, solo odore, E. G.

imò

imò unicâ, cathartici apprehensione, compluribus sollicitatur alvus; alios, ne violentissima quidem diagrediata vel tãtillum movẽt; Cassia, naturâ suâ licet lenissima, haud paucis, mortem intulit, ait Riol. Pluribus, capitis dolorem, apepsiam, & plures alias invexit noxas: Idem manifestum est de agarico, foliis sennæ & rheo, præsidiis aliâs benignissimis: Ptissanam denique, quâ ægrotantibus nihil convenientius, intempestivè, sumptam, exitialem quandoque fieri, scribit Hippoc. lib. 1. de rat. vic. Tantum refert ad ritè medendum ægrorum, morborum & medicaminum intimas cognovisse & examinasse naturas & ἰδιοσυγκρασίας: quas ait Gal. l. quod mor. si exactè novissem, ne Aesculapio quidem in curando cederem, Easdemq́ꝫ, ingeniosissimus Averrhoës, ex animi sententia, quia adinvenire & assequi non potuit; medicinam proinde, hujus quantumvis erat peritissimus, exercere non est ausus: Nec forsan, alia de causâ, Aegyptii referẽte Herodoto, singularum partium morbis, proprios devoverunt medicos, ne pluribus intenti, in unâ, alterâve parte percuranda, minùs excellerent: Ex quibus apertissimum, neutiquam, artium omnium ignaros, omniq́ꝫ litteraturâ exutos sufflones carbonarios, un-

guentarios, &c. ſed eos ſolos, pro veris habendos eſſe & agnoſcendos medicos, qui ex Phyſiologiâ quidem, de humani corporis principiis conſtitutivis, naturaliq́ conſtitutione edoctus, ſingularum partium uſus, temperamentum, proprias item actiones, & facultates: Ex Pathologia & Semeiotice, morborum genera ſumma; horum item latebras, accidentia, cauſas, & ſigna poſtquam didicit ſtudioſiſſimè: mox Ὑγιεινοῦ τε καὶ Θεραπευτικοῦ *præſidio,* ἁπάντων τῶν αἰτίων, οἷς τὸ σῶμα ἡμέτερον ὑγιεινότερον γίγνεται, γινώσκων, *aëris, cibi, potus, exercitationis, perturbationum, ſomni vigiliæ, excretionum quin & retentionisq́ mediocritatem optatam, ſanis & ægris ex arte præſcribens, remediorum tàm ſimplicium, quàm compoſitorum vires, compoſitionis rationem, & utendi modum ſemper in numerato habet.*

Quorum omnium & ſingulorum exactiſſimè cognoſcendorum, viam, & methodum facillimam, expeditiſſimamq́, in medicâ ſuâ Epitome, ac medẽdi methodo generali & particulari, exhibet, & ſuggerit nobis JOHAN. RIOLANUS *Senior Pariſ. Medicus quondam Regius celebratiſſimus: Opuſculum herclè, aureum penè, ſummâ fide, induſtriâ, dexteritate, & perſpicuitate concinnatum, rerum medi-*

medicarum insigniorum refertissimum: Quæ etiam ratio, quòd toties recognitũ, toties singillatim & seorsim hactenus retextum, & toties recusum, ac diversis in locis sub incude fuerit revocatũ, ita ut ejus editione vix dum absolutâ, omnia confestim divendita fuerint exemplaria, & horum vix dum bina apud Bibliopolas reliqua fuerint. Quamobrem, Philiatrorum simul, & honestissimi nostratis bibliopolæ Ludovici Regis, postulato, & petitioni crebræ annuens, in postremâ hâc editione seorsim hactenus impressam, epitomẽ theoricam, & , medendi artem in unum systema redigere placuit, in quo innumeris, quæ typographorum incuriâ irrepsêre, sublatis erroribus, fusiùs quandoq; explicatis iis, quæ antea sat explicata non videbatur, & remediis nonnullis, nonnihil, seculo, soloq; nostro Teutonico accõmodatis, tandem annexo, rerũ & verborum Indice gemino, eoq; locupletissimo, in hoc laboravi strenuè, editio hæc ultima, præcedẽtes, multis ut antecelleret parasangis adeoq; faciem lõgè venustissimam assumeret.

Vobis verò Viri Præstantissimi, Eruditissimi, artis Medicinalis Candidati, cultores, & sectatores indefessi, hoc quidquid meum est, & qualem qualem hanc Riolani Theorias, &

vos oro & obtestor, ne priùs de facienda medicina cogitetis, quàm quæ nobis insunt secundùm naturam ex Physiologia, Affectuum præter naturam causas, & signa, ex pathologia, eorumdem remedia, ex Therapeutica didiceritis, ea verò de fonte ipso, non ex rivulis hauriatis: malim enim errare cum Hippocrate, cujus scientia, gentium omnium, uno consensu, tot seculis probata est, quam cùm Paracelso, non tantùm politioris literaturæ & bonæ philosophiæ, planè ignaro, sed impio pseudomedico, bene sentire: Quotquot extiterunt Philosophi, Poëtæ, Legislatores, suæ doctrinæ & inventionis autorem Deum perhibuerunt, quamvis illum diversis nominibus appellarint: Orpheus Calliopem, Musæus Uraniam, Pindarus Polymniam, Homerus Clionem, Hesiodus Terpsicorem, Linus Phœbum, Virgilius Thaliam, Ovidius Euterpem, sui poëmatis autores profitentur, iisq; insalutatis, nil magnum aggrediuntur. Summus ille Legislator Trismegistus, Mercurio, Zaleucus & Zamolsis Vestæ, Charondas Saturno, Lycurgus Apollini, Solon Minervæ, Minos & Plato Jovi, Numa Aegeriæ, Mahumetus Gabrieli, Moses, ineffabili Deo, suarum legum inventionem tribuerunt: Unus Paracelsus,

suæ

PRAELUDIA MEDICA, VBI DOCETUR.

QUID MEDICINA, ET quot habeat partes principaliores.

HIPPOCRATES libro de flatibus definit medicinam, quod sit προσθαφαίρεσις. i. adiectio & detractio; adiectio quidem necessariorum, detractio autem inutilium: qua definitione profectò duo præcipua & prima Medici officia includit. Morbi enim aut ab inanitione, aut à repletione, cum oriantur ut docet Hippoc. 2. a 22. Priores curantur additione, posteriores detractione. Galenus in arte parva sequutus Herophilum ab obiecto simul & subiecto definit medicinam. Per scientiam salubrium, insalubrium, & neutrorum, Tali definitione cum materiâ subiectâ, medicinæ primas & præcipuas partes comprehendens, videlicet τὸ ὑγιεινόν τε, καὶ παθολογικὸν, καὶ θεραπευτικόν: Scientia enim salubrium ὑγιεινὴ nominatur,

Inſalubrium, ſi theoriam ſpectes, παθολογία, τε καὶ αἰτιολογία, ſi praxim, θεραπευτικὴ nuncupatur. Salubre verò, inſalubre & neutrum, (Medicinæ obiecta velut) dicuntur tribus modis, ut corpus, ut cauſa, ut ſignum: Salubre corpus dicitur, quod fruitur ſanitate: Salubris cauſa, quæ ſanitatem efficit, aut conſervat, Salubre ſignum, quod ſanitatem præſentem demõſtrat: Similiter dicitur Inſalubre corpus quod morbo detinetur. Inſalubris cauſa quæ morbum efficit. Inſalubre ſignum, quod morbi ſpeciem & magnitudinem indicat, ejuſdemq; evẽtum & decurſum præmonſtrat. Prius διαγνωστικὸν, poſterius προγνώστικον appellatur: Neutrum corpus decidentiæ dicitur, quod ſicuti non eſt perfectè ſanum, ita necdum ægrotat ſenſibiliter: Cùm enim ſanitas, actionum integritate cognoſcatur, ſimul & ſpecificâ velut differentiâ definiatur, perinde ſicut morbus cognoſcitur ex actione aliquâ manifeſtè lęſa, & inter utrumque extremũ magna ſit latitudo. Proindè cũ quis declinat ab actionum integritate & jã aliqua actio incipit lædi, neuter ex decidentia nuncupatur, ut cùm primùm quis à morbo reſurgit, neuter convaleſcentiæ: Cauſæ neutrę ſunt neutralitatis efficientes, ſigna neutra ejuſdem ſtatus neutri ſunt demonſtrativa, Sanitatem efficiunt bona temperies partium ſimilarium, legitima conformatio inſtrumentorum, & utrarumq; unio ſive continuitas, Sanitatem eandem cõſervat ſex rerum non naturalium moderatus uſus. Salubria ſigna ſunt actionum integritas, ſymmetria in excremen-

tis

tis, & affectus corporis ſimplices ſecundùm naturam, ſe habentes ut vividus corporis color, habitus quadratus &c. in quibus explicandis tota ὑγιεινὴ verſatur: Quemadmodum παθολογία in corporum inſalubrium, cauſarum item & ſignorū confinium explicatione: θεραπευτὴς, i. Practicus Medicus Pathologiâ inſtructus, opponit morbis, accommodata remedia, eaq; tribus primis veluti claſsibus concludit: Diæta, Chirurgia, & Pharmacia: unde natæ ſunt tres partes Therapeutice, Diætetice, Chirurgice, & Pharmaceutice, quas quidem medicinę partes commemoratas, qui explicârit, univerſam medicinam abſolverit. Definiri etiam ſolet medicina, ultimi finis ſui ratione habitâ, quòd ſit ars ſanitatis ſervandæ, ſimul & reſtituendæ, ac à morbis præſervandæ: perfectior Definitio talis eſt Medicina, eſt ars, quæ ſanis, ſanitatem conſervat, ægris reſtituit eandem, neutros à morbis præſervat: vulgaris eſt & ad docēdum magis accommodata definitio: itidem ab obiecto deducta: Medicina eſt ſcientia rerum naturalium, non naturalium & contra naturam: ſuperiores praxim potiùs ſpectant, hæc verò theoriam. Porrò res naturales dicuntur, quæ naturam noſtram conſtituunt, Contra naturam quæ eandē deſtruunt, Non naturales ſunt mediæ & indifferentes, numero ſex ut patebit ex ſequentibus. Conſtituunt verò naturam noſtram, elementa, temperamenta, humores, ſpiritus, partes, facultates & functiones, quarū ſeptem rerum naturalium ſcientia, Phyſiologia nominatur: quæ eſt

hominis physica, prout sanus est aut æger, ubi enim desinit physicus incipit medicus & corporis humani cõpagem, ceu universi physici corporis particulam, suscipit minutiùs explicandam unde liquet quod Homo sit subjectum reductionis, quæcunque enim à medico de mineralibus plantis & animalibus considerantur, ad hominem velut ad finem & totius disciplinæ medicæ ceû basin referuntur.

PHYSIOLOGIÆ Sect. I.

DE ELEMENTIS.

CAPUT I.

Ut elementum à principio differat.

PRINCIPIUM differt ab elemento sequentibus potissimùm modis: Primò quòd elementum sit corporeum, principium incorporeum. Secundò quòd principia sola ratione comprehenduntur, elementa autem sentiuntur, quandoquidem sua qualitate tactum afficiunt. Ignis: s: calore: Aër, si Galeno & Stoicis creditur, frigore; Aqua, humore; terra siccitate & duritie. Tertiò quòd principia sint prima & immediata, quæ neq; ex sese mutuo neq; ex aliis se prioribus conflata sunt; Elementa autem ex primis composita principiis, nempe ex materia & forma. Quærenti autem, cur medicus, neglectis primis Naturæ principiis, universum artis corpus exordiatur ab elementis, respondendum est, Medi-

cum

cum esse sensualem physicum: Elementa verò, ut est in libris cœli, esse sensibilia principia: Materiam & Formam intellectilia: Adde quòd subalternatur Medicina, Physicæ, quia, ut dixi, corporis naturalis unicam particulam, minutiùs suscipit explicandam, & conclusiones physicæ sunt principia medicinæ: Atqui non est æquum artis superioris & inferioris, eadem esse principia peręquè prima. Ergo στοιχειολογία, haud Physiologias saltem, sed & universæ medicinæ primum est fundamentum: ridiculum enim sit quærere quæ insunt homini præter naturam ignoratis iis quæ illi insunt secundum naturam, eamdemq; primitus constituunt.

Quid sit Elementum.

CAP. II.

ELEMENTUM à Gal.l.d.Elem. definitur in genere, minima pars, ejus cujus est elementum, perinde ut literę minimę partes sunt orationũ, earũdemq; elemẽta, quo generali significato Aritoteles initio de Cœlo appellat cœlum quoq; elementũ: ita ut sint quinq; primæ & simplicissimæ partes mundi, Cœlum, Ignis, Aër, Aqua, & Terra: specialius à medicis definitur, minima pars mixti: cumprimis corporis humani: Porro Elementa duobus modis considerantur, nempe prout sunt partes aut mundi: aut mixti. Sunt partes mundi, quatenus sunt gravia aut levia, (harum siquidem qualitatum causâ, certum situm & ordinem obtinent in universo. E. G. Terra quia absolutè gravis, imum oc-

cupat, Ignis, quia abſolutè levis, in ſublimi reſidet, Aër & Aqua ut comparatè gravia ſunt & levia, ſic medium locum ſortita ſunt, Aqua, gravior Aëre, gravi Terrę contigua: Aër, Aquâ levior, Igni contiguus eſt & conjunctus: Abſolutè grave ubiq; eſt grave, & undique ad centrum deſcendit: Abſolutè leve eſt ubique leve, & ex quacunque mundi parte evolat in ſuperum, At comparatè gravia & levia non ſunt ubiq; talia. Aqua enim comparata Terrę, eſt levis, in ejusq; regione, talis, hoc ſigno deprehenditur, quòd naturaliter tàm altè aſcendat, quàm profunda fuit ejus ſcaturigo, Aër comparatus Igni, eſt gravis, in ejusque regione, per hypotheſim violentia conſtitutus ſi eſſet: deſcenderet ad ſuum & naturalem locum: alioquin perverteretur ordo univerſi, comparatus verò Aquæ & Terræ, Aër eſt levis, talisq; in eorum regione manifeſtè deprehenditur, nam veſicæ plenę aëre, ſuſtinent in aquis graviſsimum pondus nec ſubmerguntur facilè. Hæc conſideratio planè eſt phyſica.)

Sunt verò partes mixti, prout ſunt calida, frigida, humida aut ſicca: nam fiunt partes mixtorum, præcedente mixtione, miſcentur præcedente alteratione, alterantur, actione & perpeſsione mutua, agunt, viciſsim & repatiuntur, non gravitate, aut levitate, (quippe quæ ſunt materiales, & inefficaces qualitates,) ſed calore, frigore, humore & ſiccitate, quæ ſunt formales & energiticæ, quamvis poſteriores duæ, prioribus comparatæ patibiles nuncupentur. Ergo doctè à medicis definitur elemen-

tum,

tum, minima & ſimplicisſima pars mixtorum, ſi mavis, corpus ſimplex ex quo actu inexiſtente primùm mixta conſtituuntur, & in quod ultimò reſolvuntur.

Quòd quatuor ſunt elementa.

CAPUT III.

ARISTOTELES duobus argumentis demonſtrat quatuor eſſe elementa, primo quatenus elementa ſunt partes mundi ſublunaris integrales: ex quadruplici motu ſimplici recto, item quòd unum ſit ſimplex corpus, abſolutè grave, alterum, abſolutè leve, duo interjecta corpora ſimplicia cõparatè gravia, & levia. Secundo, quatenus mixtorũ corporum ſunt primordia, nempe quòd ſunt quatuor qualitates primæ, calor, frigus, humor, ſiccitas, ſuis actionibus ſatis manifeſtæ: Quæ cùm ſint accidentia, in primis Subjectis ſuis, quatuor videlicet Elementis inexiſtant neceſſe ęſt. Et proinde, non refert ſive primũ calidum dixeris ſive Ignem, primum frigidum aut aquam, primum humidum aut aërem, primum ſiccum aut terram. Cogimur enim propter ignorationem verarum & eſſentialium formarum, Elementa his primis qualitatibus definire: quęrenti quid ſit ignis, reſpondendum, eſt primũ calidum, aut quod idem, eſt corpus ſimplex ex calore & primo caloris ſubjecto cõflatum. Quid aqua? primum frigidum: quid aër? primum humidum: quid terra? primum ſiccum. Sunt igitur quatuor elementa, quæ Hippocrates quatuor

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

primarum qualitatum concretis nominibus appellare, ſolitus eſt, Elementum Calidum, frigidum, humidum, ſiccum: primus enim medici labor debet eſſe in ipſarum cauſarum effectis dignoſcendis, ut Calorem, cogere homogenea, ſeparare heterogenea. Frigus verò tàm heterogenea quàm homogenea congerere: Calorem moderatum generare & viventia conſervare, immoderatum corrumpere, urere: Calorem temperatum rarefacere, coquere, relaxare: Immoderatum denſare, aſtringere, aſſare.

De primo Calido.

CAP. IV.

MAGNA contẽtione de primo calido pugnatur, placet Platoni & Aſtrologis, tale eſſe cœlũ, quia ſit fons omnis caloris, Soliſq; tepor, ſublunariũ omniũ, ſit opifex. Adde quod Ignis elemẽtaris, ſine neceſsitate videatur in ſcholas phyſicorum introductus: (neque enim videtur, ut cætera elementa, neque ulla actione ſe prodit.) Apud Platonem ſunt tres ſpecies Ignis, lux, flamma, & pruna: Lux eſt ignis lucens, non urens. Pruna, Ignis eſt urens non lucens. Flamma lucens ſimul & urens eſt Ignis. Prima differentia ad cœlum & cœleſtia corpora pertinet, videtur enim Lux eſſe materia cœlorum, cum aſtrũ denſior pars ſui orbis, ſit lucidum. Aſtri autem & orbis communis ſit materia, Poſteriores duæ Ignis ſpecies ad ignem artificialem. Veruntamen Ariſtoteles, negat Cœlum, actu eſſe calidum, quia aliâs haberet contrarium frigus à quo patere-

pateretur tandem,& corrumperetur, cũ cœlo nihil repugnet nisi privativè, ut tenebræ luci: energiticῶs, igitur seu, causaliter, calefacit,ut cos non acuta acuit; vi sua & motu calorem excitando. Atqui primum calidum qualecumq; illud sit,re ipsa sit oportet calidum. Ergo cœlum non est primum calidum, multò minus summus & adustus Aër, quia ex accidenti tantùm & secundario ejusmodi est calidus: Et proin reliquum est, ut constituatur Ignis elementaris primum calidum. Accedit quòd levissimum & calidissimum, re & subjecto sunt unum. Atqui cœlum non est leve, quia naturaliter movetur in orbem, & neutiquam motu simplici recto: leve autem definitur quod spõte movetur sursum. Ignis igitur elementaris, ut levissimus ita calidissimus, caloris πρῶτον δεκτικόν ἐστι cur ergo ais,non calefacit? propter raritatem materię: nam calor,quò densiori subjecto inhæret, eò magis calefacit. Qua quidem causa etiam non videtur: secùs ac Astra quæ propter densitatem sunt conspicua, reliquum autem cœlum,propter raritatem & perspicuitatem est inaspectabile. Descendítne continenter ignis de sua sphæra ad generationem mixtorum? non est necesse, quia elementa sunt confusa: in terræ viscribus insuper insunt, aër, ignis & aqua, quæ cœlestis calor,cõtemperat ad generationem mixtorum, utitur proin,æthereus calor,ignę elementari,ut materiâ, ipse miscet, sed non miscetur, neque fit pars mixti, alioquin cœlum, (ut est in proverbio) terræ uniretur, immortale caduco. Hoc in viventibus

manifestum est, vivunt enim omnia beneficio caloris cœlestis, cujus privatione moriuntur, Pyrethrum temperamento igneum, vivit, non illo summo, sed moderato calore.

Duæ sunt primæ partes mundi, Cœlum & Elementa, perinde ut hominis partes sunt anima & corpus: cœlum est instar formę, elementa materię, agente cœlo & patiētibus quatuor Elementis, fiunt hîc omnia; Sol habet rationem opificis, quatuor Elementa materiæ. At efficiens est extrà, materia & forma, intrà subjectum, Efficiens est causa externa, Materia & Forma interna.

De primo Frigido, primo Humido, primo Sicco.

CAPUT V.

DE primo Frigido, certant Stoici cum Peripateticis; placet Stoicis, Aërē esse primum Frigidum, quia summè refrigerat. Aqua enim verò non suo, sed ambientis frigore congelatur, cui sententiæ favet Galenus: veruntamen humidum aërium, ut oleum, frigore densatur quidem, non autem congelatur; quî ergo aër sit congelationis causa, homogeneum sanè humidum potiùs, quàm heterogeneum, aëreū potius, quàm aqueum congelaret: Præterea Natura, non solet Elementum contrarium, contrario jungere, sed medium aliquod interjicere, Atqui Aër, Igni calidissimo, est contiguus; non est igitur frigidissimus: sanè

Ele-

Elementa, ut inter ſeſe facilè mutentur, faciliorem, ad generationem mixtorum, & conſervationem univerſi, ſymbolo qualitatis convenire debent; Ignis calidiſsimus eſt, Aër calidus, Aqua frigidiſsima, Terra frigida. Aër humidiſsimus, Aqua humida; Inſuper frigidiſsimum & remiſsè calidum, in eodem primo ſubjecto ſubſiſtere, non eſt veriſimile: Itaq; pręſtat cum Peripateticis, Aquam primum frigidum, Aërem primum humidum nuncupare, eiq; opinioni, debent medici imprimis acquieſcere, quia rerum veritatem, ſenſuum fide & effectis ſolent explorare. Atqui mixta, in quibus Aqua dominatur, (ut papaver, cicuta, mandragora, & cuncta narcotica,) ſummè refrigerant: humida aëria (in quorum mixtione vicit Aër) ut oleum & oleoſa omnia, maximè omnium humectant: (E.G. unicâ olei guttâ, ſi veſtis perfundatur, maxima ſui parte contaminatur;) Aëria inquam, non refrigerant, ſed calefaciunt potius: Sit igitur hoc cum Ariſtotele conſtitutum: Aërem eſſe primum humidum, Aquam primum frigidum: Non eſt verò prætereunda quæſtio. An frigus ſit qualitas poſitiva: Ariſtoteles enim, paſsim illud appellat privationem caloris, ad quod reſpondetur ex l. 9. metaphyſicæ, in omni oppoſitione, duo reperiri extrema, quorum unum, alteri comparatum (imperfectius :s:) habet rationem privationis, alterum (perfectius ſcilicet) rationem formæ & habitus: ſic malum, boni, nigrum albi, frigidum, calidi, ſiccũ, humidi privatio eſt: comparatè inquam non abſo-

lutè

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lutè talia ſunt. Frigus enim actionem ſenſibus tàm manifeſtam edit, ut ſtupidus ſit qui illud abſolutè privationem, nihilque eſſe, præter imbecillum calorem aſſerverit. Sic ſiccitas humori comparata eſt privatio. Neque vero dubium eſt, reſiccari mixta: vel frigore, humorem comprimendo excludente, vel calore humiditatem reſolvente: ſunt tamen quàm plurima non reſiccata, ſed naturâ, ſeu primâ ſuâ conſtitutione ſicca, ut lapides, bolus, armena, terra ſigillata, in quibus manifeſtè terra dominatur. Partes noſtri corporis ſicciores ut oſſa, Sunt ſiccæ & terrenæ, à terræ dominatu. Ergo Terra eſt primum ſiccum: Atqui unicum eſt primum ſiccum, ſeu per ſe, naturaque ſuâ ſicciſsimum, Et proin Ignis, ex accidenti tantum ſiccus eſt.

An duæ qualitates ſint ſummæ in ſingulis elementis.

CAP. VI.

HANC Galeni ſententiam, medici complures contrà peripateticos, duobus argumentis propugnant; primo: Quòd ſi, inquiunt Ignis eſſet calidiſsimus & remiſsè ſiccus, dari poſſet primo Calido, corpore calidiſsimo, corpus calidius: Terræ enim ſicciſsimæ contactu, augeretur Ignis caliditas, Nam ut Averrois loquitur, ſiccitas eſt lima caloris, fieret igitur Ignis, ſemet ipſo calidior. Secundò quòd hâc ratione forent omnia mixta, nihil ſimplex; cùm enim remiſsio, accidat permiſtione contra-

contrarii, si siccitas esset remissa in Igne, ab humore, illam retusam esse oporteret: quæ cùm sint absurda: hinc concludunt Ignem esse calidissimum simul & siccissimum, Terram frigidissimã & siccissimam, & ita deinceps. At unicum est absolutè siccum, unum primò & per se adeoque primum humidum corpus: Nimirum unius primę qualitatis, non possunt esse duo Subjecta æquè prima, primum siccum, aut humidum, non refert si absolutè humidum, aut siccum, humidissimum vel siccissimum appellaris: non sunt igitur duo siccissima, terra & ignis, neque duo humidissima, aër & aqua: Præterea verò in Elementis accessit uni qualitati summæ, secũda remissa, duabus de causis, prima, ut primæ, actionem intendat, sic calor augetur, accessione siccitatis: secunda, ut adjuvet transmutationem Elementorum & facilitet: Atqui si esset Ignis calidissimus & siccissimus, Aër calidissimus & humidissimus, difficilis, quinetiam impossibilis propemodum foret, Elementi unius, in alterum transmutatio, quia non mutatur contrarium unum, in alterum, nisi per medium, & facilè quidem, inter se transmutantur, quæ qualitatis alicujus symbolo consentiunt: difficillimè vero quæ dissentiunt, favendum igitur potius Aristoteli, Ignisq; dicendus calidissimus, & remissè siccus. Aër humidissimus, & remissè calidus, Aqua frigidissima, & remissè humida, Terra siccissima, & remissè frigida. Neq; necesse est, remitti qualitatem secundam, à suo contrario, cùm talis insit à naturâ, propter causas

ſas dictas, Itaque Ignis calidiſsimi, facilis eſt tranſitus, in Aërem calidum, Aëris humidiſsimi; in Aquam humidam, Aquæ frigidiſsimæ in Terram frigidam.

A quo, & quomodo fiat miſtio.

CAP. VII.

SCRIBIT Ariſtoteles, Deum, de induſtriâ ſublunarem mundũ, proximè Cœlo conjunxiſſe, quò facilius ab illo regeretur. Regitur autem Terra, à cœlo, & aſtris, motu, & lumine: vehiculo luminis, deſcendit calor, & influunt qualitates, aliæ innumeræ in ſublunarem hunc mundum: Calor porrò immiſtus, miſcet Elementa, ad generationem miſtorũ; Quòd autẽ, ipſe miſceri non poſsit, patet. Eſt enim miſtio eorum quæ miſcentur priùs alteratorum unio. Atqui, cœleſtia ſunt impatibilia, multò minus uniri poſſunt Elementis, quia mortale & immortale nunquã coire poſſunt, in eãdem naturã: præterea cœlũ eſt ἀσύμβλητον, adeoq; Elementis incomparabile, (σύμβλητα enim Ariſt. appellat, quæ communi materia participant, cujus ratione, illorum qualitates contrariæ permutantur, in communi ſubjecto:) At cœli videlicet materia, loco quidem eſt mobilis, non autem tranſmutabilis ut elementorum, nec habet adjunctam δύναμιν ἀντιφάσεως appetitionem novitatis, quam Privationem, Ariſtoteles appellavit. Neq; enim novam Formam cœlũ appetit, ſed in ſuâ conquieſcit naturâ prima: Quibus poſitis patet quòd im-

miſtus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

miſtus calor cœleſtis, quatuor elementa, hoc modo permiſcet: Terra eſt veluti omnium elementorum baſis, quæ tota humore aqueo imbuitur, atque perfunditur, haud aliter ac piſtor farinæ aquam miſcet, ut paſtam efficiat, & ex luto Prometheus hominem finxiſſe dicitur; utrumq; illud Elementum permeat, & quoquò verſum pervadit, cuncta rerum permeabilis Aër, hæc tria καθ' ὅλον ſubit, & calore ſuo penetrante, quovis ſeſe in illa inſinuat Ignis: ita ut nulla particula mixti quantũvis exigua, maneat immixta, ſed ex quatuor elementis proportione debitâ commixtis temperata ſit: deſigna, acu quamcumque voles mixti particulam, illam quatuor elementorum mixtione conſtare, ſi non ſenſus, certè manifeſtè ratio convincit, nec dubita, quòd ſi adeò perſpicaci eſſemus viſu, ut illius diſſolutionem diſcernere poſſemus, quin ſingulorum elementorum ſeparationem videremus. Nimirum eò redeunt omnia mixta unde primùm orta ſunt, ut reuniantur toti: Ergo, dices, dabitur minus minimo, eritq; corpus miſtum infinitè dividuum, ſeſeque corporum naturalium dimenſiones penetrabunt: nego ſequi, quia elementa mole minima, ſeu minutiſsimè diviſa, non apponuntur, ſibi adinvicem ut cinis cineri, ſed individua ſpecie, tota totis, permiſcentur ſecundum qualitates, non autem ſecundum ſubſtantias.

* *
*

Utrum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Utrum elementa secundùm formas, an secundum qualitates misceantur.

CAP. VIII.

PRIMUS Hippocrates docuit elementa commisceri, Democritus autem & Empedocles, mixta fieri per concretionem existimabant, concrescere verò minimarũ partium syndrome, contactu & appositione, quam opiniōnem falsam esse patet: ex Aristot. Antecedente enim primarum qualitatũ actione & perpessione mutua, uniri tandem elementa necessum est, Hæc ipsa porrò, secũdum qualitates & non secundũ corpora permiscẽtur, quia substantia, substantiæ non adversatur, nisi ratione qualitatum, Aristoteli potiùs quàm Stoicis subscribit Galenus lib. de substantia facultatum naturalium. Aphrodiseus tamen, fidelis Aristotelis interpres lib. de mixtione contendit Elementa misceri, secundum formas, hoc argumento: Ea sola inquit miscentur, quæ per se existunt, Atqui primæ qualitates (cum sint accidentia,) per aliud existunt. Ergo elementorum substantiæ miscentur, non autem qualitates: Præterea Elementa, post dissolutionem mixti, eò redire, unde profecta sunt, scripsit Hippocrates. Atqui destituta formis suis substantialibus, non est verisimile singula illa posse redire ad sua loca. Formas igitur servant in mixto. De quæstione tàm difficili, dicam liberè, quod sentio; Aristoteles mistionis definitione, duo inclusit, & expressit, Antecedentem alterationem & inde

inde consequentem Elementorum unionem, alterantur Elementa, per mutuã pugnam, primarum qualitatum, deinde concordia formarum uniuntur, (sublata enim causa repugnantiæ, eorumdem retusis ac castigatis qualitatibus, facilis est unio substantiarum) at inquam non repugnat Ignis Aquę, nisi quia ille sit calidus, hæc frigida: sublata igitur per alterationem hâc causa repugnantiæ, facillimè ex multis elementorum formis, una exurget, quæ veriùs forma mixti, nominatur quàm qualitas elementi prædominantis: Hoc quia est magni momenti, exemplis illustremus: In catharticis, ut Rhabarbaro, senna, agarico, præter vim & actionem illorum manifestam, quæ à temperamento procedit (ut vim calefaciendi à caloris dominatu) inest vis quædam & proprietas inexplicabilis humorem hunc aut illum trahendi cum delectu, quam docti omnes appellant formæ, vel totius substantiæ proprietatem. Qualem quidem facultatem catharticam, & specificam, ignorari non est mirum, cùm elementorum formæ, à quarum unione procedit, materiæ tenebris involutæ, nostrum intellectum effugiant: Ut in purgantibus, sic in alterantibus remediis, denique in mixtis ferè omnibus, ejusmodi actiones observare posis, quæ non procedunt à temperamento, sed à proprietate specificâ & formâ: Quam mistorum essentiam, tacitè videtur Aristoteles subindicasse, cùm in libris de historia animalium docet, ex professo, temperamentum non esse substantiam partis similaris: nam inquit,

quòd caro ſit caro, aut os ſit os, nõ debet acceptum ferri elementorum qualitatibus, ſed à diviniore quâdam origine ipſaque earum idioſyncraſia, dependet; Neque enim, quicquid ſimiliter atque os denſum eſt & frigidum, protinus os eſſe neceſſe eſt: ſed oſsis natura & propria temperatura ipſa, accedat neceſſe eſt. Temperamentum (ſubaudi, quod ex primarum ſaltem qualitatum commoda ratione conflatum eſt) non facit, ut miſtum, ſit id, quod eſt, ſcilicet, ut hoc ſit lapis, illud planta. Sed melior quædam eſſentia; quam ego exiſtimo, ex elementarium formarum unione, cõſurgere. Hoc eſt unum, ex primis humanæ ſapientiæ principiis: quo cognito omnes miſtorum actiones & effectus, poterit quisq; ad ſuas primas cauſas reducere, manifeſtas ad temperamentum, occultas ad formam mixti, quæ procedit ab unione formarum elementarium, ut temperamentum vulgo ſic nuncupatum à miſtione primarum qualitatum.

Utrum elementa maneant in mixto, actu an potentia.

VNUM quodque, eſt actu, per ſuam formam: Forma enim, eſt actus cujuſque rei, Atqui Elementa, non retinent in miſto ſuas formas, Itaq; non inſunt actu: Porrò ſive primæ qualitates, ſint Formæ, ſive non; certum eſt, ſine illis, formas conſiſtere non poſſe: Cùm ergo non maneat Ignis calidiſsimus, in mixto, neq; Aqua frigidiſsima: Elementa propterea in mixtis non manent actu, cùm

ſint deſtituta formis: Ego verò formas elementorum remanere demonſtravi, (non quòd per ſe & ſeorſim ſubſiſtant) ſed unitas: ut enim temperantur qualitates, ſic uniuntur formę; Utq; ex contemperatis contrariis qualitatibus, & ad mediocritatem adductis, una exurgit, quæ temperamentum mixti denominãs, facit ut hoc ſit calidum, naturâ, illud frigidum: Ita ex unitis quatuor formis elementorum, una ex omnibus exurgit, quæ, veriùs forma mixti, quàm temperamentum, dicetur, eſſentia corporis ſimilaris: Formæ igitur elementorum, manent in mixto, ſed indiſtinctæ, & in una victrice forma concluſæ; una ſiquidem poſt pugnam victrix manet, quæ cæteris imperat, omneſque veluti vinctas tenet, quod eſt potentia manere: Proinde ſive ſpectes, primas qualitates, (quia non manent ſummæ, ſed refractæ) ſive veras formas, quia omnes in unam coëunt, elementa manent in mixto potentiâ tantùm, & cum actu ſuo retuſo. Victrix qualitas, cęteras potentia continet: & illius ambitu, reliquæ non aliter continentur quàm binarius ternario, Vegetans Anima, ſentiente, utraq; autem illarum facultate rationali: ſic extremi colores, ſapores, odores ſunt in mediis, & in cramate inſunt vinum & aqua. Cera, reſina & oleum in tetrapharmaco. Hoc ſolum videtur urgere argumentum, quòd redeant tandem Elementa, ad ſua loca, quod non poſſunt, ſine formis & qualitatibus ſummis, An gravitas & levitas, ſunt cauſæ motus ad ſuperum & inferum, quæ manent in mixto in-

alteratæ? An moderatus calor, levia poteſt movere ſurſum, (ut vaporis & exhalationis exemplo notum eſt,) paulatim enim calor, intenditur motu, materiamque ſuam attenuando , & rarefaciendo leviorem reddit, unde fit, ut quo vicinius eſt ſuo loco, eò celerius moveatur. An elementorum formæ unitæ, ſeparantur ex mixto, non arte, ſed à natura ipſa, quæ illa miſcuit, non aliter quã vinum & aqua, vaſe ex hedera confecto, ſeparantur?

An quatuor elementorum mixtione corpus noſtrum conſtet.

DUo ſunt humanæ generationis ſenſibilia & conjuncta principia, Semen & Maternus ſanguis. Atqui autore Galeno, ſemen eſt igneum magis quàm aërium: (ſpuma enim eſt, aërius, & oleoſus humor, genitor ſpiritus, cujus præſentia ſpumat, eſt igneus:) Sanguis potiſsimùm eſt aqueus & terreſtris, (nã, ratione ſuæ ſubſtantiæ, eſt aqueus, ratione fibrarum autem, terreſtris:) ergo manifeſtè ad noſtram generationem concurrunt quatuor elementa. Præterea in ſanguine, continentur quatuor humores, Atqui illi, analogiâ reſpondent quatuor elementis, Bilis enim calida ſicca, eſt ignea. Sanguis, calidus humidus, eſt aërius, Pituita frigida & humida, eſt aquea, Succus melancholicus denique frigidus ſiccus, eſt terreſtris: materno itaq; ſanguine, quo opifex ſpiritus, tanquam materiâ utitur ad fabricam noſtri corporis, quatuor elementa continentur: Inſuper noſtri corporis quædam partes, ſunt

ſunt ſiccæ & duræ, à terræ dominatu, (ut oſſa,) aliæ humidæ, (ut humor radicalis,) aliæ frigidæ, (ut cerebrum,) aliæ calidæ, (ut cor, jecur, ſpiritus.) Accedit & hoc, quòd iis nutrimur, quibus cõſtamus, nutrimur autem mixtis: (nullum enim animal uno ſimplicique elemento nutriri poteſt:) quæ rurſum ex quatuor Elementis conflata ſunt: ſit igitur hoc conſtitutum, nos conſtare quatuor elementorum miſtione, & ex quatuor elementis, Solem, cum homine, hominem; cum bove bovem generare.

PHYSIOLOGIÆ SECTIO SECUNDA, de temperamentis.

Quid temperamentum.

CAP. I.

TEMPERAMENTUM, eſt finis ſeu perfectio miſtionis, ideo enim miſcentur Elementa, ut inde craſis exurgat, quemadmodum ex vino diluto κρᾶμα: miſtio motus quidam, nempe primorum contrariorum eſt conflictus, qui cum illa ad mediocritatem reducta ſunt, ceſſat nempe, quia adepta ſunt finem, ad quem contendebant. Hinc Averroes non abſurdè, Temperamentum, formam mixti definivit, forma enim & finis in operibus naturæ, re & numero ſunt unum, ſolâ differunt ratione, eam ob cauſam veteres quidam phyſici Animam ipſam harmoniã appellarunt, quos etiam ſi Plato in Phœdone refutarit, tamen in Timeo, ipſemet Animam nominatim appellat harmoniam, quam diſſenſio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

nem malè cõciliat Proclus, cùm animam sui ipsius quidem, non autem corporis quod informat, harmoniam nominat: Anima enim est harmonia suarum partium & facultatum; Utitur temperamento, tanquam instrumẽto ad obeundas suas functiones. Temperamentum est principium, sine quo, illæ, obiri non possunt, nam læso partium similarium temperamento, protinus naturales actiones læduntur, neque tamen Anima est Temperamentum, nec ex temperamento compositũ, imò verò, forma totius similaris, ut ossis, aut carnis, non est temperamentum, quia huic, illæ, non debent, quod sint os aut caro, sed diviniori cuidam substantię, naturæ putà aut animæ vegetativæ. Esto igitur Temperamentum, finis mistionis, vel principium naturalium facultatum & functionum, non omnium quidem, sed manifestarum: occultæ enim (antea sicut docui) alteri principio acceptæ ferri debent: Solæ manifestæ, à temperamento procedunt: Fernelius definit temperiem, concentum mistionis, seu harmoniam primarum qualitatum. Cui objicitur hanc definitionem omni temperamento convenire non posse, quia docet Galenus, lib. de inæquali intemperie, febricitantium, & hydropicorum temperamentum esse inæquale; tabidorũ verò ęquale, utrumque cùm morbidum sit, nemo concentum appellârit. Respondeat Fernelius; Analogum per se positum, stare & intelligi, in potiori significato, qui simpliciter & sine adjuncto temperamentum nominat, salubrè intelligit, non aliter quàm cùm

homo

homo absolutè pronunciatur, vivens, non pictus significatur.

Temperamentorum primæ differentiæ, An sit, & quid sit pondere, quid justitia temperatum.

CAPUT. II.

TEMPERAMENTUM imprimis dividitur: à Galeno in Temperatũ & in Intemperatum: temperatum subdividitur, in id quod exquisitè, atque, ut dicitur, ad pondus temperatum est, & id quod ad justitiam temperatum vocatur. Ad pondus non appello, in quo pari mole, & pondere elemẽta mista sunt, (tale enim ne cogitatione quidem fingi potest, quia ignis terram absumeret, fieretque unius ortus, alterius interitus,) sed quòd æquali quoad fieri potest, quatuor primarum qualitatum mistione constat, & adeò exquisitè temperatũ est, ut in ipso nulla qualitas exuperat, sed omnium insit æqualitas. Quæritur si tale existat in natura: Galenus primo de Alimentorum facultatibus, dum mediocria quædam & temperata alimenta constituit, illud videtur agnoscere. Manifestius verò primò de temperamentis scribit, cutem interiorem manus hominis, ad justitiam temperati, in ætate potissimùm primâ, omnium qualitatum mediocritate constare, quia cõstat carne calidâ humidâ, & nervo frigido sicco, eandemque proin dicit esse indicem & Arbitram omnium temperamen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

torum. Galeno favet Physica ratio, non enim fit motus, ab extremo in extremum, nisi per medium æqualiter distans, ab extremis. E.G. A calido, ad frigidum, fit transitus per tepidum: A pueritia calida humida, ad senectutem extremam, frigidam siccam, procedimus per adolescentiam temperatam, Os initio vitæ humidissimum, non potest tandem reddi siccissimum, nisi fuerit priùs in utriusque extremi medio constitutum. Verùm non plus momẽto in ejusmodi exquisitè medio consistitur, ut primo de tuenda valetudine scribitur à Galeno: Itaque videtur potius doctrinæ gratia poni à medicis temperamentum ad pondus, quò faciliùs intelligatur optimum in genere temperamentorum, quod sit cæterorum, veluti exemplar: nimirum ut quæcumque illi erunt similiora, temperatiora, quę dissimiliora, intemperatiora, judicentur, lib. primo de temperamentis, illius comparatione, omnia reliqua dicuntur intemperata: Temperatum ad justitiam vocatur, quod naturæ suæ congruenter, seu usui, cui destinatur, convenienter temperatum est, quæcumque enim acceperunt à naturâ mistionem elementorum, quamvis inæqualem, actioni tamen & usui earum convenientem, ea ad justitiam temperata dicuntur, sic itaq; os quamvis siccissimum, est tamen ad justitiam temperatum, quia tale temperamentum, illius usus postulabat. Temperamentum porrò intemperatum, est duplex, simplex, vel compositum, simplex, in quo una tantum qualitas excedit, reliquis duabus decenter contemperatis,

cujus-

cujuſmodi eſt calidum, frigidum, humidum & ſiccum: calidum in quo calor frigori dominatur, humore & ſiccitate temperatis. Frigidum, in quo, frigus, prȩcellit calori, reliquis duabus qualitatibus ritè temperatis, Compoſitum in quo duæ qualitates excellunt. Hoc autem eſt calidum humidum, vel calidum ſiccum, frigidum humidum vel frigidum ſiccum: nam cùm ſex modis inter ſe primæ qualitates conjungi poſsint, calor autem non poſſit jungi cum frigore, neque humor cum ſiccitate, quia ſeſe mutuò expellunt contraria, nec in eodem ſubjecto ſimul exiſtunt, reliquum eſt, ut hæ tantum quatuor conjugationes primarum qualitatum reperiantur, & proinde Temperamenti intemperati ſint octo differentiæ, quatuor ſimplices, totidem conjunctæ. Temperatum verò, pondere aut juſtitiâ temperatum eſt: Temperamentum intemperatum aliâs etiam ſubdividi ſolet, in ſalubre & inſalubre: hoc rurſus in æquale & inæquale. Nudum aut cum materia, ſed hæ ſubdiviſiones non ſunt hujus loci. Ad Pathologiam enim pertinet intemperiei morbidæ conſideratio.

Quæſtionum, quibus ſuperior diviſio oppugnari ſolet, ſolutio ex Galeno.

CAP. III.

QUIDAM contendunt nullum eſſe temperamentum ſimplex, hoc argumẽto, quòd activæ qualitates, mox generent paſsivas, (E.G. calor

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

inducat ſiccitatem, frigus humiditatem,) eodem argumento alii contendunt non poſſe dari mixtū, quòd ſit calidum ſimul & humidum, neque ullum quòd ſit ſimul frigidum & ſiccum: cui quidem argumento quidam ſatisfactum putant: negando calorem ſiccare, & frigus humectare, quia unius cauſę una eſt actio, caloris ſcilicet calefacere: frigoris, refrigerare. Verùm illi non intelligunt primò, & per ſe unius quidem cauſæ, unam eſſe actionem, per accidens, aut ejuſdem licèt cauſæ, actiones eſſe quàm plurimas. Calefacere eſt prima actio caloris, ſiccare, ſecundaria: Calefaciendo enim, quod calidum eſt, humorem dum reſolvit, ſiccat: ſic frigus non tantùm humectat, ſed & imperfectè coquendo, ἀπεψίαν & multam humoris crudi copiam inducit, Inſuper & ſiccat comprimendo: Alii itaque doctius reſpondent, calorem quidem ſiccare & frigus humectare, ſed paulatim & cum tempore, calor nativus humorem radicalem abſumendo, tandem aliquando corpus deſiccat, ſed toto illo tractu temporis nihil vetat, quin calor ſine ſiccitate exiſtat, Galenus juſtè negat omnem calorem ſiccare, quia calor humidus humectat, ut exemplo tepentis balnei demonſtrat: Negat quoque frigus perpetuò humectare, quia frigidus Boreas ſiccat, ut probat Homeri teſtimonio.

*
* *

Calidi,

Calidi, humidi, frigidi, sicci, homonymia explicatur.

CAPUT IV.

VT intelligatur faciliùs quid ſit, naturâ ſuâ ſeu temperamento calidum, quid frigidum, horum nominum ambiguitas, imprimis explicanda eſt. Dicitur itaq; unumquodq; horum tribus modis, per ſe, per accidens: Abſolutè, comparatè: Actu, potentia. Calidum per ſe eſt, quod temperamento tale eſt & dicitur: calidum autem per accidens magis propriè calefactum dixeris, ſimiliter refrigeratum, humectatum, deſiccatum: Aquam per ſe frigidam eſſe, quantumvis coctione incaluerit, hoc ſigno cognoſcitur, quod ſponte refrigeſcat, depoſito calore, ceu, alieno & aſſcititio, nec deſinit terra eſſe ſicciſsima, quamvis multo imbre madeat, ad ſalutem animantium.

Ariſtoteles docet primo de Ortu C.F.H.S. abſolutè dici, duobus modis, In genere ſeu indefinitè, quo modo homo abſolutè eſt temperatus, id eſt omnium temperatiſsimus, vel magis propriè & definitè, quo modo qui actiones habet perfectiſsimas, inter homines, eſt temperatiſsimus: quem eũdem tamen, Individuis, & ſpeciebus diverſis comparatum nihil prohibet eſſe calidum ſimul & frigidum, nam homo quamvis per ſe tẽperatus, tamen ſi comparetur leoni, videbitur frigidus; ſi aſino, calidus: comparationem proinde fieri, inter res

nunc

nunc ejuſdem nunc diverſi generis, ejuſdem item vel diverſæ ſpeciei.

Actu calidum dicitur quòd quale dicitur tale eſt & ſentitur, ſive fuerit tale per ſe,ut ignis, ſive ex accidenti, ut aqua fervens: Similiter actu frigidum appellamus, quòd contactu tale percipimus, ſive per ſe tale fuerit ut gelu, ſive per accidens ut piper refrigeratum. At actu humidum & ſiccum, non tantùm tactu diſcernimus,ſed etiam ratione: Nam gelu ſi tetigeris,ex duritie ſiccum judicabis: metallum fuſum & liquatum ſi contrectes, ex mollitie humidum eſſe pronunciabis: ſi verò adhibeas in conſilium rationem, conſideresque gelu nihil eſſe præter aquam frigore concretam, ęs,vel plumbum liquidum, nihil eſſe quàm corpus terrenum, à calore liquatum, Profectò gelu, potiùs humidum quàm ſiccum affirmabis, metallum potiùs ſiccum, quàm humidum, quem in ſenſum Galenus ſecundo de temperamẽtis, ſcribit calidi & frigidi,ſolum tactum eſſe judicem, humidi autem & ſicci, cum tactu, rationem indicem.

Potentia calidum aut frigidum dicitur, quod etiamſi actu non calefaciat,poteſt tamen calefacere ut piper, ſinapi, quamvis actu frigida, potentia tamen calida ſunt, Aſſumpta enim nos calefaciunt, dum vis illorum & facultas calefaciendi, à noſtro calore in actum promovetur. Duplex autem eſt potentia, una quæ antecedit actum, ſic infans potentia eſt Grammaticus: Altera conſequitur actũ, qualis ineſt jam Grammaticæ præceptis inſtituto juveni

juveni facultas congruè loquendi. Prior potentia inest materiæ dum promovetur ad formam & à secundis causis præparatur. Introductæ verò formæ, inest alterum genus potentiæ, nutriendi, augendi, procreandi. Hujusmodi sunt cunctæ facultates, quæ medicamentis insunt, tàm purgantibus, quàm alterantibus, quæ jacerent in materiæ sinu sopitæ, nisi à viventis calore promoverentur: sic igniculi qui latent in rebus adustis ut cineribus, & calce, affusa frigida suscitantur.

Critirium temperamentorum.

CAP. V.

IN uno quoque rerum genere, quod præstat, cæteris debet esse pro regula: homo non tantum mixtis omnibus pręcellit, sed omnia in illius usum, ab opifice destinata sunt. τελὸς ῷ, finis cui. Itaque accepit à natura duo instrumenta, Rationem, qua verum à falso, & virtutẽ à vitio distinguat, & Sensum cumprimis Tactus, cujus ministerio, à nocituris, utilia discernat, ut illa deligat ad usum, hæc verò perpetuò fugiat: nam & gustus, cujus ministerio, venena ab alimentis internoscit, est quidam tactus. Tactus est sensus necessitatis, omni animanti ad conservandam vitam necessarius, cæteri nempe sensus externi, ut visus, auditus & odoratus sunt tantum commoditatis; Itaque homo unusquisque tactu, sit-ne hoc justò calidius, illud frigidius, an verò mediocriter calidum: sit-ne durius vel mollius dignoscit. Atqui, quo instrumento tractabi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

les qualitates, tam primas, (calorem, frigus, humorem, & ſiccitatem,) quàm ſecundas, (ut duritiem & mollitiem, aſperitatem, lęvitatem,) diſcernimus: eodem velut criterio & organo temperamẽtorum etiam differentias diſtinguimus, Id enim calidum vocamus, cujus contactu incaleſcimus, frigidum, à quo refrigeramur. Durum quod reſiſtit, molle quod cedit noſtro tactui: Proindé omnes diſſenſiones, quæ à Peripateticis moventur de ſenſorio tactus, moveri poſſunt à medicis de critirio temperamentorum. Et profectò Ariſtoteles ipſe diſſenſionis occaſionem, dedit ſuis interpretibus, nam primo de Hiſtoria & lib. ſecundo de partibus animalium, affirmat carnem eſſe ſenſorium tactus, quam quidem opinionem hoc indicio confirmat Avicenna, quòd ſi acu pungatur, illico ſentit, & dolore afficitur. Aphrodiſeus eſt in eadem ſententia, eamq; ex eo confirmat quòd ſenſorium tactus oporteat eſſe temperatum, ejuſmodi autem ſit caro, non nervus: Veruntamen ſecundo de anima ipſemet Ariſtoteles hoc officium nervo committit & adſcribit. Carnem verò eſſe tantùm medium per quod fit tactus, affirmat: & Averrois mavult, nervum, eſſe organum tactus quàm carnem; quia caro non ſentit niſi per nervum: in eadem opinione fuit Themiſtius; locus facultatis tangendi, inquit Ariſtoteles, imò verò cujuſvis alterius ſenſus, eſt cor. Hos locos ut breviter conciliemus, Reſpondemus imprimis Cor dici commune & primum ſenſorium, quòd Ariſtotelis judicio, ſit ſenſuum omnium

omnium radicale principium: fibras enim habuit pro nervulis, nervus autem & caro non divisim, sed conjunctim, efficiunt sensorium tactus: Interior enim cutis utroq; constat, nervo duro, & carne molli, nervo frigido sicco, carne calida humida. Quam ipsam proinde cutim, ut physici, tactus sensorium, ita medici temperamentorum judicem & arbitram doctè profitentur.

Partium nostri corporis temperamentum inquiritur.

CAP. VI.

AD bene medendum, non sufficit, eorum quę sunt extrà nos tēperamenta cognoscere, sed etiam eorum quæ sunt in nobis: unusquisque enim sese totũ, hoc est tàm corpus quàm animam, debet cognoscere. Corporis autem scientia medico necessaria potissimùm consistit in singularum partium temperamento, de quo docti omnes, paribus ferè rationum momentis ita disceptant, ut vix scias & dicas, utri potius parti favendum sit. E. G. Galenus affirmat cerebrum esse calidum, eò quòd detectum si tetigeris, tale, tactus judicio appareat. Adjungit esse sedem & habitaculum rationis, Aristoteles verò frigidum esse contendit, quia pars est spermatica, neq; nisi per accidens idipsum (ex continuo motu, spirituumq; vitalium appulsu, per arterias soporarias) incalescere, & proin per accidens non per se calidum esse. Adde quòd nutritur pitui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

toſo ſanguine, ex eo autem conſtat unumquodque, quo nutritur: Prçterea effectus prodit naturam ſuę cauſæ: Atqui excrementitia pituita, quæ per nares & palatum excernitur, de cerebro procedit, & in univerſum depellitur corpus.

De cordis temperie, Averrois quoque, diſſentit à Galeno. Galenus enim, quia eſt fons caloris: & in dextro quidẽ ventriculo ſit ſanguis arterioſus, in ſiniſtro autem vitalis ſpiritus veluti in fornace elaboratur ex naturali, proinde idipſum calidum eſſe affirmat: Inprimis cùm ſi digitum in dextrum ſinum cordis adhuc palpitãtis immiſeris, ſanguinem illic inſtar aquæ ferventis calidum percipiamus. Averrois nihilominus, Cor temperamento frigidum eſſe contendit, eo quòd pluribus conſtet partibus frigidis, ut aorta, vena arterioſa, arteria venoſa, valvulis, & eo ramo venæ cavæ, qui ſanguinem ad dextrum ſinum tranſmittit, quæ omnia ſi cum carne cordis comparâris, frigidum potius quàm calidum apparebit.

De pulmonis temperamento non cõvenit etiam inter Galenum & Avicennam: nam Galenus quia ſit mollis, & ſpongioſus pulmo hunc proinde humidum eſſe pronunciat. Avicenna, quia nutritur ſanguine bilioſo ideò potius ſiccum, per accidens tantùm humidum eſſe contendit, eò quod aſsidua deſtillatione madeat: uſque adeò ſunt incerta & problematica omnia. Diſſenſionis occaſio ex eo me judice nata eſt. Quòd Galenus ſingula membra; ut ſunt partes corporis viventis conſideravit,

Phyſici,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Physici, per se & absolutè. Pulmónibus enim animalium horum, adhæc Corde, Jecore cæterísque partibus utimur, partim ut alimentis, partim ut medicamentis. Hoc modo, cor frigidum potiùs quã calidum videri potest, quia nos potiùs refrigerat, quàm calefacit. Pulmo siccus quia desiccat. Cerebrum, frigidum & humidum. Enimvero, hoc loci non cujusvis pulmonis, sed humani duntaxat temperamentum inquirimus, prout constituit partem nostri corporis adhuc viventis, quod oportet medicum ad bene medendum imprimis distinguere, ut intelligat, quàm longè una quæque pars malè affecta à nativa temperie, recesserit. Hoc enim ignorato vix potest accommodatum remedium præscribi: Sic autem de controversia ista statuendum est: Omnes partes nostri corporis, aut sunt albæ, aut rubræ. Illæ exangues, spermaticæ, solidæ; hæ sanguineæ & molles: Albæ sunt frigidæ, rubræ verò calidæ: quæcunq; sunt duræ, vt ossa, nervi, sunt siccæ: molles verò humidæ.

Quatuor ætates comparantur cum quatuor anni temporibus, totidemq́ humoribus.

CAP. VII.

ALIUD est constituere totius, aliud partis alicujus temperamentum. Fieri enim potest, ut quispiam sit temperamento calido & sicco, qui tamen nihilominus habeat partem aliquam nobilem, frigidam & humidam: Temperamentum to-

tius, exurgit ex harmoniâ & consensu temperamẽtorum, partium omnium: frigidæ enim partes à calidis, humidæ à siccis, ita contemperantur, ut ex omnibus nascatur harmonia illa, quæ temperamẽtum totius constituit, quod omnium partium, conjunctim, non divisim, temperamentum includit: Utrumque tum totius, tum singularum corporis nostri partium temperamentum, annorum decursu, variè immutatur. Cùm enim vita nostra, in calido & humido consistat, calor autem paulatim humorem absumat, necesse est unumquemque, per varias mutationes, ad interitum demùm ruere. Quas quidem insignes & ordinarias mutationes, quæ toto vitæ curriculo eveniunt, Ætates appellamus. Quatuor autem manifestas mutationes in Temperamento patimur toto vitæ decursu, quibus totidem ætates respondent. Prima ætate, homo est calidus humidus, abundat enim utroque vitæ principio: ortui quippe suo, quàm maximè vicinus: E. G. Infantium ossa tàm sunt tenera, ut quovis duci & inflecti queant: progrediente ætate fit calidus siccus, posteà siccus & frigidus, ad extremum evadit frigidus & humidus, sicq; omnes temperamentorum differentias percurrit. Quatuor igitur sunt ætates, analogæ quatuor anni temporibus, Pueritia similis Veri, est calida & humida: Florens seu virilis ætas, calida sicca, similis æstati: Decrescens, seu inclinans ætas, similis autumno, frigida & sicca: Senectus denique ut hyems, est frigida & humida: Pueritia tandiu durat, quandiu calidum,

lidum, & humidum temperamentum manet; tandiu florens ætas dicitur, quandiu calidum nobis inest & ſiccum temperamentum, & ita deinceps: Singulis in ætatibus quæ diximus temperamenta adeſſe, abundè teſtantur quatuor humores, qui ſingulis ætatibus non aliam ob cauſam exuperant, quàm quòd unum quodque temperamentum, humorem ſibi congenerem producit: pueritia ut ver, ſanguinem: virilis ætas, non aliter quàm æſtas, bilem: decreſcens, ut autumnus, ſuccum melancholicum: ſenectus ut hyems pituitam obtinet copioſiſsimã. Ita enim ſinguli humores, ſub quatuor ætatibus, totidemq; in anni temporibus vigent, reſpondentque quadræ quatuor noſtræ vitæ, quatuor quadris anni: unde etiam patet, quàm aptè octavo Phyſic. homo dicatur μικροκόσμος. De veris & ſanguinis temperamento, an reſpondeant pueritiæ diſceptatur, quia Galenus ver & ſanguinem mavult dici temperata, quàm calida & humida; autumnum potius inæqualem, aut intemperatũ, quàm frigidum ſiccum: Verùm latè ſumpta pueritia, adoleſcentiam comprehendit, ideoque parum refert, ſi pueritiam calidam humidam dixeris, an temperatam, quia extrema pars pueritiæ, nempè adoleſcentia, temperata eſt: Item calor humidus, (non externus quidem, author putredinis, ſed internus, quali vivimus) aut eſt temperatus, aut temperato analogus. Nemo autem miretur, ſi dixerim ſenectutem eſſe frigidam humidam, cùm humoris radicalis privatione, ſenes in ſolida corporis ſui ſubſtantiâ ſint

exucti & extremè sicci: Ea enim est sententia Galeni octavo de Placitis, & in libris de Sanitate tuenda, ubi respexit ad temperamentum mixtionis, non ad temperamentum viventis. Non est prætereundum quod disputat Galenus secundo de Temperamentis, sint-ne pueri calidiores viris. Ubi quæstione utrimque exagitatâ, ita distinguit: si substantiã, aut quantitatem calidi innati consideres, pueri sunt calidiores; si qualitatem & energiam caloris, viri: si mavis pueri calore humido, eoque blando & halituoso, sunt calidiores; viri calore sicco eoque acri, & contactu ipso mordaci.

Signa diagnostica temperamentorum.

CAP. VIII.

PARUM prodest differentias temperamẽtorum constituisse, nisi subjiciantur signa, quibus singula dignoscantur: Imprimis ergo tactu opitulante calidos à frigidis, humidos à siccis internosces, qui enim sunt molli habitu corporis, carne laxa, & rara, humidi: qui densa & dura cute, sicci judicantur. Excurrendum deinde per actiones tàm physicas quàm morales. Physicas appello non tantùm naturales, sed etiam vitales & animales. Morales verò animæ concupiscibilis, irascibilis, & rationalis voco pathemata: Galenus enim in libello, quod animi mores sequuntur temperamentum corporis pronunciat, quòd Naturâ calidis, cor & arteriæ vehementer pulsant, frigidis languidè & remissè: calidi solent esse ad libidinem proclives: frigidi,

aut

aut ſunt tardi, aut impotentes, fieri tamen poteſt, ut calidus natura qui eſt, interim ineptus ſit ad venerem, quia genitalia habeat frigidiora. Calidi, ſunt proni ad iram, magno & elato animo. Frigidi verò ſunt timidi, puſillo & abjecto animo: Calidi ſunt ſolertes, ingenioſi: Frigidi, tardi, ſtupidi, obtuſo ingenio: Calidi celeres habent animi motus: Frigidi tardos & torpidos, animi pariter & corporis motus: Sic quoq; calidis dentes citiùs enaſcuntur, & celeriùs accreſcunt, quàm naturâ frigidis. Conſiderabitur ſecundo loco, habitus corporis, ſit-ne, gracilis, an obeſus, quia graciles ſunt calidi, pingues autem frigidi: Nimirum ſi naturâ, non morbo (ut ἰσχοφία) aut conſuetudine, ut curis, venere immodica, exercitatione vehementiore & frequẽtiore, longa inedia, graciles facti ſunt: Nam otio quoque, & delicatiore vitâ, fieri poteſt, ut qui temperamẽto calidus eſt, nihilominus pingueſcat, viciſſimq; à natura & temperamento ſuo frigidus, mœrore, curis, inedia, poteſt uſque adeo corpus macerare, ut præter naturam gracileſcat. Prætereà frigidos eſſe glabros, ſatis demonſtrant eunuchi & mulieres. Calidi verò ſunt villoſi & hirſuti, ſignum quod ſumitur à colore pilorum, eſt fallax: quia per ætates, pilorum color mutatur, pro humoris rubri, flavi, nigri, aut albi dominatu. Nam prima ætate, capilli qui ſunt flavi, aucto per ætatem calore, nigreſcunt: tandem eodem languente, atq; inde multa pituita collecta, evaneſcunt penitùs. A juvantibus quoque & lædentibus calidi à frigidis diſcer-

nuntur, nam calidi calefacientibus offenduntur, ut mero, exercitio vehementi, piperatis, facileque morbos calidos, ut febres à bile, contrahunt: Frigidi verò iisdem calidis & calefacientibus rebus non naturalibus juvantur, frigidis læduntur. Quo ad temperamenta partium principum, ut cordis, hepatis, cerebri & testium, necnon ad vitam necessariarum, ut ventriculi, & pulmonum, talia propriis signis dignoscere docet Galenus in arte parva, ex quo ferè omnia transcripserũt, & in suas Synopses retulerunt Oribasius & Paulus.

PHYSIOLOGIÆ SECTIO TERTIA, de spiritu & calido innato.

An sit, quid sit, & quem usum habeat, spiritus.

CAP. I.

CONSTAMUS Animâ & Corpore, Corpus rursum continentibus, contentis, & impellentibus, sive impetum facientibus corporibus, aut quod idem est, partibus solidis, humoribus, & spiritibus: tantùm igitur abest, ut Hippocrates dubitârit, An sint spiritus, cùm eos partes nostri corporis esse judicârit. Appellavit autem eos ἐνορμῶντα i. impetum facientia, ut eorum usum simul & substantiam demonstraret; omnes enim impetus, vehementesque motus, excitat Anima spirituum ministerio: Incisâ venâ sanguis fluit rivulosè, ast idem hic,

hic, vi ſpiritus & caloris inſiti, ſectâ arteriâ impetu majore erumpit, quia ſanguis arterioſus eſt ſpirituoſior & calidior: adhæc nũquam lotium ad tam diſtans ferretur ſpatium, niſi haberet adjunctum ſpiritum. Capacitates, quæ inanes apparent, diſſecto cadavere, in cordis ſiniſtro ſinu, & ventriculis cerebri, ſpirituum in viventibus neceſsitatem convincunt, ac ibidem ante contentos fuiſſe, teſtantur: Natura enim fugit vacuum ut capitalem hoſtem, quia naturam qui dicit, ens dicit: qui autem vacuum, non ens; jam verò ens & non ens, ſunt prima contraria, proinde vacuum eſt primus & ſummus hoſtis naturæ: Atqui aut datur in viventibus vacuum, aut prædicti ventres ſunt pleni ſpiritu: Nervus opticus ei rei fidem facit ampliſsimam, nam neutiquam inanis ſed plenus eſt ſpiritu viſivo: Arteriarum indeſinens pulſatio non poteſt alteri cauſæ accepta ferri, quàm calori & ſpiritui vitali, à corde per arterias quôquo verſum influenti. In immodicis evacuationibus, tam benigni alimenti (ſeminis & menſtrui) quàm inutilis excrementi, ut ſtercoris, aut puris, ſuccedunt animæ deliquia, propter caloris & ſpiritus privationem. Hydropicis, qui aquas exhauriunt, inciſo abdomine, coguntur eas ſenſim vacuare, ne repentinâ ſpirituum diſſipatione mortem iiſdem accerſant. Arbitrarios motus, fieri ſpiritu per nervos duros, à cerebro tranſmiſſo, hoc ſatis indicat, quòd obſtructo, compreſſo, aut inciſo hujuſmodi motorio nervo, (cõmeatus ſpirituum ſic quia impeditur) pars, in quam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

desinit nervus, motus beneficio privatur. Quibus quidem argumentis abundè demonstratum existimo, non tantùm esse spiritus, sed etiam quid sint, & quem habeant in nobis usum: unumquodq; enim aprimè definitur suo usu: quia usus est rei unius cuiusque finis, forma, & perfectio: Atqui dati sunt spiritus ad eos usus ut ministrent animæ: Sit igitur Spiritus primum, Animæ, in obeūdis functionibus instrumentum: si malis finiatur substantia ætherea, calidissima, levissima, tenuissima, animæ ministrans in ciendis motibus. Talem enim esse expediebat, ut facilè & expeditè quoquo versum excurreret, & imperanti animæ præstò ubique esset. Quibusdam & Aphrodisæo cum primis, Spiritus, videtur præter usus commemoratos, hunc habere primum & præcipuum, ut sit vinculum Animæ cum corpore: incorporea enim & immortalis anima, caduco corpori per intermedium spiritum, debuit copulari, in eodemque à spiritu & calore retineri. Hoc argumento quod tandiu vivimus quandiu caloris & spiritus tantillum superest, & econtrà utriusque privatione, mors sequatur, quæ est separatio animæ à corpore. Galenus hac victus affinitate, dubitat, An spiritus, sit Animæ substantia, potiùs quàm instrumentum, quæ & Stoicorum fuit opinio.

Spirituum differentiæ.

NATIVUS calor, & spiritus insitus præsertim tàm arctè cohærent, ut unum sine altero esse non

non poſsit, quinimo re & ſubſtantiâ ſunt unum: ſola differunt ratione, proinde quot caloris, tot ſunt ſpirituum primæ differentiæ. Atqui eſt quidã calor fixus, à primo ortu ſingulis partibus connatus, cujus miniſterio Anima naturales functiones exercet: attrahit unaquæque pars, calore & ſpiritu inſito, proprium alimentum, retinet idipſum, coquit, aſsimilat ſibi, & ſuperfluitates expellit. Eſt igitur ſpiritus quidam, à primis natalibus, ſingulis partibus affixus, omnium naturalium functionum miniſter, à calore inſito ſola differens ratione: Galenus, conſtituit partis cujuſq; triplicem ſubſtantiam, ſolidã, carnoſam & ſpirituoſam, fibras ſcilicet, fibris circũjectam carnem, & ſpiritum humori primigenio inſidentem. Alibi appellat hæc eadem tria craſſamentum, humorem, & ſpiritum. In quarum trium ſubſtantiarum quantitate debita, & conveniẽti, & qualitate, facultatis robur conſtituit. Quot igitur ſunt partes, ſubſtantiis & temperamentis differentes, tot erunt ſpiritus fixi, diſtincti ſpecie. Præter hunc ſpiritum, alius eſt influens, qui à principibus partibus, accedit fixo in ſubſidiũ: Promtiſsimè enim evaneſceret, niſi ſubinde ab influente ſpiritu indeſinens illius jactura repararetur: influunt autem naturalis ab hepate per venas, vitalis à corde per arterias, animalis à cerebro per nervos, tàm ſenſorios quàm motorios. Hæ tres partes principes, totius corporis curam gerunt, providéntque imprimis ne ſpirituum inanitione & diſsipatione vivens moriatur. Animalis ſpiritus quamvis ſit unus ſpecie, tamen

pro varietate instrumentorum & functionum, quibus obeundis inservit, diversa accipit nomina. Sensorius enim est, qui per nervos molles, ab anteriore cerebro, influit ad sensoria: motorius, qui à posteriore parte cerebri, per spinam descendit, & inde per nervos duros, ad musculos, transmittitur: Sensorius rursum pro quinque sensuum varietate, distingui potest. Opticus, per quem fit visus Auditorius, cujus beneficio audimus, Gustatorius, quo ministro, lingua sapores discernit, ut Olfactorius odores, Tactorius, sine quo cutis, tractabilium qualitatum differentias, nunquam perciperet: nam ipsemet nervus, ut scribit Galenus quarto de usu partium, non sentit nisi per spiritum. Naturalis spiritus, vel est genitor, (procreatricis facultatis primũ instrumentum,) vel nutritor, qui servit altrici: Hîc quemadmodum & nutrix facultas, singulis partibus insitus est, ille testibus (sunt glandulæ, calore multo & spiritu plenæ) inexistens ab vsu & officio potiore procreator appellatur: Testium calore & spiritu semen fit prolificum, alioquin sterile: neq; enim tantùm evectis testibus, homo redditur ineptus ad prolem, aut iisdẽ attritis, vel collisis, sed naturâ vel accidente aliquo, ut morbo, refrigeratis: residet enim in testibus cum calore, prolificus spiritus, quamvis placeat Fernelio omnium spirituũ, ex principibus partibus, ad testes confluentium ex concursu, unum conflari, cui insidet facultas procreatrix, unde procreator nominatur.

Natu-

Naturales ſpiritus differre ſpecie, ex quo, & qua vi fiant.

ARGENTERIUS, negat commemoratos ſpiritus, differre ſpecie, ſed perfectionis tantùm gradibus diſtingui exiſtimat. Animalem quippe, vitali; vitalem, naturali ſpiritu perfectiorem eſſe: ſed omnium eandem eſſe fomam: quia perfectum & imperfectum non mutent ſpeciem. Adde quòd forma & finis in phyſicis reipsâ ſunt vnũ, ſolâ differunt ratione: In officina cordis naturalis ſpiritus coquitur, ut fiat vitalis, eóque adepto fine, ceſſat motus, quiete inquam, iſte motus interrumpitur, quia introducta eſt forma expetita. Differt igitur ſpecie Vitalis ſpiritus, à Naturali, Animalis à Vitali: ſingulæ partes principes, ſuis ſpiritibus, facultates imprimunt, quas ſingulis partibus illi impertiunt. An cerebrum Animales ſpiritus quoſdam deſtinat movendo, alios ſentiendo, ſingulíq;, propriis officiis, ab Anima, in Cerebro ipſo diſtinguntur? quidni? quia eodem jure viſivi, in Cerebro ipſo, videndi vim accipiêt, auditorii audiendi: An in cerebro confuſas habent vires, quas vi ſibi inſita diſtingunt definiúntq; ſenſoria, Animalis ſpiritus ea portio, quæ ad oculũ tranſmittitur ex communi ſenſorio capite affert ſecum aptitudinem videndi, quam oculus deducit in actum, facítque ut ſit actu, quod poterat eſſe. Agè verò ut de quæſtione propoſita rectiùs ſtatuamus, omnium ſpirituum originem explicemus: Naturalis itaque ſpiritus, fit ex benigno alimentarii ſanguinis halitu,

quem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

quem jecur efficit ſuo parenchymate. Quod ipſum ut ſanguinis,ita ſpiritus naturalis autor,In naturalem ſpiritum convertit inſiti caloris & ſpiritus ſui fixi miniſterio, ſanguinem quippe, qui alioquin contra naturam deorſum moveretur, quia grauis. Inſuper ad nutriendum partes ſuperas, ſpiritus deducit ſanguinem, quem idcirco veriùs ὄχημα τῆς τροφῆς, vehiculum alimenti, dixeris, quàm ſerum: equidem aſcenſum ſanguinis facilitat ſerum,à quo ſanguis craſſus diluitur; ſed ſerum id ipſum aqueũ velut & grave,levitate & mobilitate ſua vehit,& in partes corporis ſuperas deducit naturalis ſpiritus: Præstereà fixo aſsiduè vaneſcenti ſpiritui, influens ſuccedit, ſicqúe duos habet uſus manifeſtos, naturalis ſpiritus influens. Ex naturali fit vitalis hoc modo: Eſt inſignis ramus, qui à venæ cavæ trunco adſcendente ad dextrum ſinum cordis fertur, per quem ſanguis, & ſpiritus bona portio eò confluit, ubi excoctus & elaboratus, per arctiſsimos ſepti cordis meatus, ſiniſtrũ vẽtriculum ingreditur: Atque illic extremam manum adquirit, & ſic ex naturali fit vitalis, à ſolido cordis corpore, caloris & ſpiritus fixi miniſterio: Hic per arterias,cum calore vitali diſcurrit per totum corpus,ut ſingulis partibus vitam conſervet, Ariſtoteles, qui vitalem facultatem non diſtinxit à naturali, utrumque illum ſpiritum confundit, qui tamen ſapientiùs à medicis,quomodo jam dictum eſt,diſtinguntur,in naturales, & vitales. Per arterias ſoporarias,ad plexũ retiformem cerebri, aſcendit non parva portio, ſpiritus

ritus vitalis, ubi per multos viarum amfractus excoquitur, inde ad ventriculos cerebri transmissus, virtute illius & substantia, caloris quin & spiritus fixi ministerio, ex vitali fit animalis, omnium actionum animalium (ut sensuum & arbitrarij motus, imaginationis insuper, recordationis & ratiocinationis) instrumentum: Mirabitur fortè quispiam, tam tenuem auram, totam molem corporis exagitare, singulaque membra, hûc illûc quolibet momento, & tandiu impellere posse: verùm desinet mirari, qui ex Aristotele didicerit materiam esse principium perpeßionis, formam actionis: adeò ut quò quid formalius est, eò efficacius, & e contrà quò quid materialiùs eò ad agendum ineptius. Atqui incorporeæ formæ, nihil est tàm simile quàm spiritus. Itaque non est mirum, si idem spiritus mole parvus, maximus sit viribus, nempe perinde ut ventus, etiam altißimas turres succutit, evellit, Jovis fulmine vix quicquam potentius, enimverò utrumque illorum spiritus est. Hinc angeli ut sunt immaterialiores, ita efficaciores: Deus verò, ut est omnium simplicißimus, ita actuosißimus.

Quid sit calidum innatum, & quomodo ex eo repetendæ sint causæ vitæ brevioris aut diuturnioris.

HACTENUS de spiritibus, superest ut de calido innato differamus. Omni autem animantium generi, concessus est à natura calor, cujus beneficio vivunt, omnesque, tàm naturæ, quàm animæ functiones obeunt, qui idem ut ortus nostri, ita

ita nutritionis nobis eſt author. Idem enim debet eſſe ſervator qui fuit genitor. Calor hic tàm affinis ſpiritui, ut à Galeno quinto ſimplicium abſolutè & ſimpliciter ſpiritus nuncupetur. Ergo ut Spiritus, ita Nativus calor, duplex; unus fixus, quo nutriuntur & perdurant viventia, Alter influens, qui illius diſsipationem jugiter reparat. Calor fixus, unicuique parti proprius eſt, actionum omnium naturaliũ cauſa efficaciſsima & communiſsima, Influens manat à corde ut foveat & conſervet fixum: Calor fixus potiſsimùm reſidet, in ſingularum partiũ ſpirituoſa ſubſtantia, & humore primigenio, qui eſt oleoſus & aërius, non aqueus, quia malè convenit calori, cum aqua frigidiſsima, à qua quantumvis calidâ extinguatur: At humido pingui, Ignis & vitalis calor conſervatur. Itaq; ut animalium vita, in longum tempus produceretur, non fuit ſatis opifici, calorem, in aurâ tenuiſsimâ & leviſsimâ collocaſſe: quippe quæ vix perſtat momento, ſed permanentius fundamentum (in quo commodiùs & rectiùs foverentur) utrique ſubſtituendum fuerit, Ejuſmodi eſt humidum radicale, pingue ſcilicet, tenue, oleoſum, & multũ, quo, veluti flamma, ſævo, optimè vita, & calor vitalis cõſervatur: Hęc tria, cãlorem dico, ſpiritum, & humorem ſubſtantificum, vno calidi innati nomine includuntur. Propterea per aggregationem, à Fernelio definitur calidum innatum, quod ſit Humor radicalis ſpiritu & calore perfuſus, ſi mavis, eſt humidum pingue in quo veluti, in proprio ſubjecto, vita cum calore & ſpiritu,

radices

radices agit. Hæc tria quamvis ſint unum ſubjecto, ratione tamen manifeſtè differunt, quia fieri poteſt, ut unum pereat, altero permanente; Exempli gratia, Xenophontis milites, qui per nives iter faciebant, obriguerũt frigore: extincto calore, permanſit nihilominùs humidum pingue, ſpiritibus denſatis tantùm, & concretis frigore, nequaquam interim reſolutis: ſimiliter qui tabeſcunt, & febre hecticâ paulatim conficiuntur, humoris primigenii privatione moriuntur. Per ſyncopem deniq; repentè ſpiritus diſsipantur, humori autem primigenio nihil decedit: Semper enim verò jacturam humidi primigenii, caloris & ſpiritus privatio conſequitur, quia ſublato fundamento, quæ ſuperſtruuntur ruere neceſſe eſt, non contrà. Quæſitum eſt, & magnâ doctorum contentione pugnatum, poſſitne alibili ſucco ita reſtaurari jactura humidi radicalis, ut vita poſsit perpetuari? Reſponſum tandem cùm humidum primigenium nihil ſit aliud, quàm aërea & oleoſa ſeminis portio, quæ in partibus ſolidis reſidet, fieri nõ poſſe, ut in ejus locum talis & tantus ſubſtituatur: quantumvis naturæ familiari alimento utamur: Impotentiæ, prima cauſa à calore ipſo repetenda eſt. Nam omne finitum agens, eſt finitæ virtutis, repatitúrque agendo, proinde vſu atteritur calor, fitque tractu temporis imbecillior, ideóque non poteſt jacturam humoris, quem ipſe abſorpſit ut proprium pabulum, reſarcire, proprium pabulum inquam, eo enim ut flamma oleo nutritur. Quibus accedit, quòd quidquid gene-

generatur idipſum tandem quoq; intereat neceſſium eſt.

An calor nativus ſit cœleſtis, An Elementaris.

QVAMVIS hæc quæſtio philoſophorum magis propria quàm medicorum, illiusque ſcientia nihil conferat ad bene medendū, (manent enim eadem præcepta medendi, neque mutantur remedia utrumvis defendas) tamen quia contentione Fernelij cùm Galeno nobilis eſt: operæ-pretium fuerit, illius veritatem breviter explorare. Galenus initio de ſanitate tuenda ſcribit, utrumque noſtri ortus principium, ſemen, & menſtruum, conſtare quatuor elementis; ita interim ut in ſemine plus ſit igneæ & aëriæ ſubſtantiæ: In ſanguine plus aquæ & terræ: Rurſum verò in diſputatione contra Eraſiſtratum, calidum innatum nihil eſſe affirmat aliud, quàm ſemen & menſtruum. Et proinde calidum innatum omninò elemētare eſſe existimat. Fernelius verò cœleſtem eſſe contendit, cujus opinioni, Philoſophi melioris notæ vidētur favere: nec malè, ſenſu enim & experientiâ, necnon ratione (quę ſola ſunt inquirendæ veritatis critiria) comprobari poteſt. Zeno conſtituebat Ignem, opificem diffuſum per totum mundum, quem Dei titulo honorabat: quo honore profectò nemo ignem elementarem, incendiarium ſcilicet & uſtulatorem affecerit, Platonici pro Igne repoſuerunt Spiritum mundi, idemque mutatis tantùm verbis docuerunt: Spiritus enim & calor, ut in homine, ſic in

ſic in univerſo, re ipsâ conſentiunt, ſolâ differunt ratione: Peripatetici Stoicis & Platonicis longè ſapientiores, cognoverunt quidem Ignem opificem, & conſervatorem univerſi, qui tamen non eſſet ſubſtantia permanens, ſed qualitas, quotidie nova cœlitùs influens ex aſtris, lumine & motu vectore in mundum hunc ſublunarem: motus enim omnis calefacit, inquiunt, quòd Galenus ipſe demonſtrat lib. de cauſis morborum. Quò igitur velocior eſt, eò calefacit magis: Atqui cœli motus eſt velociſsimus: Itaque eo ipſo motu, vitalis calor excitatur, qui vehiculo luminis deſcendit ad conſervationem mundi, mundanorumque omnium. Veriſimile eſt, à prima cauſa phyſica, primum effectum phyſicum emanare. Atqui primus motus, eſt prima cauſa phyſica, quia omnes effectus naturales adquiruntur motu: Primus motus eſt orbicularis, primus effectus phyſicus eſt prima qualitas, nempe calor: Itaque à primo motu procedit. Non eſt propterea Sol actu calidus, ne inde ſequatur habere contrarium, à quo corrumpi poſsit, ſed potentia duntaxat. Ne quis autem miretur, ſi Sol non calidus calefaciat: nam & cos acuit gladium, exors ipſa ſecandi. Vinum inebriat quamvis nõ ebrium, cauſæ homonymæ dant aliis, quod ipſæ non habent: Sol & homo, generant hominem; Sol ut homonyma, homo, ut ſynonyma cauſa. Rectè itaque Ariſtotel. Secundo de ortu animalium, calor opifex, inquit, non eſt Ignis, nec quicquam ab igne profectum, ſed aliquid ſtellis proportione reſpon-

dens. Tot Philosophorum testimoniis attestatur ipsa experientia: nam ineunte Vere, dum Sol ad nos redit, arbores incipiunt fronde virere novâ: & insecta, Muscæ, & Scarabæi, ex sterquilinio, Solis tepore suscitantur; Animalia omnia, stimulis venereis veluti œstro percita, ad prolem incitātur: Eodem verò recedente, defrondescūt arbores, marcescunt herbæ, insecta moriuntur, languet venus. Auctoritatem & experientiam, invicta quoque Ratio confirmat. Propositio est apud Galenū frequēs, ea differre specie, quæ seorsim existunt, quorumque vno pereunte, alterum manet: Atqui in viventibus omnibus duo sunt calores, quorum vno extincto alter nihilominus manet, nam omnia purgantia sunt calida, alliotica multa, sunt primo, secundo, tertio, quarto gradu calida: At illa caloris præsentia, vivunt: omnesque tàm naturæ, quàm animæ facultates & functiones obeunt, cujus privatione moriuntur: Tandiu enim vivunt, quandiu vitalis istius caloris tantillum permanet. Qui igitur in mortuis remanet calor, tàm manifestis effectis conspicuus, alius est à vitali, elementaris scilicet cū temperamento manet, qui in vivente sopitus jacebat, meliori, nempe cœlesti calori emancipatus. Calor cœlestis immistus miscet elementa, misceri enim non potest, vtiturque elementari, ut Phydias, cerâ. Ille opificis & causæ effectricis rationem obtinet in ortu mixtorum, hic materiæ: contemperatur à frigore, & ad mediocritatem adducitur, quod de cœlesti non dixeris.

PHYSIOLOGIÆ, Sect. IIII. de Humoribus.

Quid Humor, sitne pars nostri corporis propriè impropriè dicta.

CAPUT I.

PHYSICI appellant humorem ipsam humiditatem, qualitatem primam passivam, cujus ratione substantiæ naturales alienâ superficie non suâ terminantur; & cujus dominatu liquida & mollia cedunt tangenti: Medicis est nomen substantiæ non qualitatis. Nam omne liquidum & fluxile corpus, illi appellant humidum, quo generaliore significato semen, chylus, oculorum tres humores, & adeps quoq; quia fluidam habent consistentiam, inter humores recensentur. Specialiùs & definitiùs humoris nomine designatur à Medicis, liquidum corpus genitum ex aliměto, quo modo quatuor humores, qui continentur in venis & arteriis & totam sanguinis massam constituunt, propriè humores appellantur, non quòd omnes habeant vim humectandi (carēt hâc siquidem bilis utraq;) sed quòd omnes habeant fluxilem substantiam. Itaq; bilis & succus melancholicus sunt humores sicci: humores, propter consistentiam liquidam; sicci propter eam quam habent à natura vim siccandi. Avicenna humorem in genere definit, corpus obortum ex primâ mistione elementorum. Sunt ergo humores quatuor elementorum filii

primogeniti, bilis, Ignis, pituita Aquæ, melancholicus humor Terræ, ſanguis Aëris. Sic meteora ignea, Ignis, aërea Aëris, aquea, Aquæ, terrena Terræ, naturam ita referũt, ut ferè nihil aliud quàm Ignis, Aër, Aqua, & Terra eſſe videantur. Quatuor elementa omnium miſtorum ſublunarium ſunt communia principia, ſed quatuor humores ſanguineorum animantium propria ſunt Elementa. Quæri ſolet num humores ſint partes noſtri corporis? Ita placuit Hippocrati, quando in Epidem. noſtrum corpus diviſit in continentia, contenta & impellentia: tamen ſi nomẽ partis propriè vſurpetur, prout definitur initio primi de uſu partium, quòd pars ſit quæ habet certam circunſcriptionem, à ſe non aliunde quæſitam, adeoque partes omnes aut ſint ſolidæ aut carnoſæ: Inter partes ſanè humores recenſeri non poſſunt. Fernelius eos excludit à numero partium, eò quòd pars omnis debet cohærere toti, ut Totum ſit unum omnium partium continuitate. Atqui humores quia habent fluidam conſiſtentiam, non cohærent toti. Itaque diſtinguendum eſt nomen partis, Aliquando generalius, quicquid corpus conſtituit, aut in quod reſolvi poteſt, illius pars nominatur. Quo modo humores in partibus haberi poſſunt. Aut preſsiùs & definitiùs id ſolum partis nomen meretur, quod à ſe certam habet & propriam circumſcriptionem, quo modo humor non poteſt in catalogum partium referri.

* * *

Humo-

Humorum primæ differentiæ.

CAPUT II.

HUMOR omnis in corporibus noſtris qui continetur, vel eſt naturalis, vel contra naturam: Naturalis rurſum vel eſt alimentarius, vel excrementitius. Alimentarius, vel primus, ut ſanguis: vel ſecũdus, ut innominatus ros, gluten, cambium. Excrementitius, vel quantitate ſolâ talis eſt, ut ſemen & menſtruum, vel qualitate: qui rurſum vel eſt utilis, ut fel, limus & ſerum, vel inutilis ut urina, ſudor, ſtercus, de quibus ordine diſſerendum eſt. Humores enim contrà naturam, cùm ſint cauſæ morborum, ad Pathologiam pertinent. Phyſiologo propoſitum eſt ea tantùm explicare, quæ inſunt homini ſecundum naturam: Tamen ne quid inexplicatum relinquamus, atque ut contrarium ſuo contrario oppoſitum, magis eluceat, de humoribus contra naturam non nihil ſubjungemus. Sunt qui ex Galeni commentario, in librum de natura hominis, humorem dividant in generantem, & genitum: generantem appellavit, ſanguinem maternum & ſemen, ex quibus omnes partes noſtri corporis conſtituuntur: genitum, in venis & arteriis contentos quatuor humores.

*
* *

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

An solus sanguis contineatur in venis, solúsve nutriat corporis nostri partes.

CAP. III.

SCRIBIT Aristoteles secundo de historia animalium, solum sanguinem contineri venis, eumque solum nutrire, cæteros humores esse duntaxat sanguinis partes excrementitias: Medici verò cum Hippocrate & Galeno, quatuor humores simul fieri ab hepate, existimant, qui ibidem geniti, mox distribuuntur per venas ad singularum partium nutritionem: ex omnibus commixtis, & justa proportione temperatis, cōstare massam sanguinis, in quâ iidem illi quatuor non aliter contineantur, quàm elementa in mixto, aut vinum & aqua in cramate: Datis enim medicamentis, quæ pituitam aut alterutram bilem definitè trahant, unumquemque humorem alimentariū de venis secerni: Quod objicitur amaram bilem nutrire non posse, quia solis dulcibus nutrimur: Solvitur hoc modo: Bilem quidem per se, hoc est secretam à sanguine, nō nutrire, sed debitâ proportione permixtam sanguini, à quo quippe dulcoratur. Fernelius videtur favere Aristoteli: Contendit enim in venis contineri solum sanguinem, qui tamen partes habeat dissimiles: Constat enim portione quâdam tenui & calidâ, quæ biliosus sanguis dici debet, non bilis: Altera crassa, & frigida, quæ sanguis melancholicus, veriùs quàm humor melancholicus debet appellari.

ri. Parte quoque magis aqueâ & crudâ, quæ fit ſanguis pituitoſus non pituita: maximâ verò parte, temperata, dulci, mediocris conſiſtentiæ, quæ ſimpliciter & ſine adjuncto ſanguis nominari debeat. Neque enim cerebrum pituitâ, ſed pituitoſo ſanguine nutritur, neque pulmo bile, ſed ſanguine bilioſo, Os ſimiliter craſsiore ſanguinis portione. Caro autem propriè dicito ſanguine. Non eſſe mirum ſi dato medicamento, humor peccans vacuetur, quandoquidem per morbum, ſanguis bilioſus, in bilem vertatur, pituitoſus in pituitam, ſed in venis ſanorum, hujuſmodi humores non ineſſe, hoc ſigno demonſtrat. Quod datum ſanis catharticum cumprimis vehemētius, corpus liquefaciat, propterea quòd non ſubeſt in venis, quod trahat: Inciſa vena, qui pelvi excipitur ſanguis, non tàm quatuor humores refert, quàm unius ſanguinis partes diſsimiles: nam portio craſſa & nigra quæ ſubſidet, non eſt humor, ſed ſanguis melancholicus, levis, tenuis, ſpumans, quæ natat, non eſt bilis, ſed ſanguis bilioſus, niſi uſque adeò à natura ſua receſſerit, ut bilioſus ſanguis in bilem, & melancholicus in humorem melancholicum ſit converſus: Differre verò bilem, pituitam, & melancholicum humorem, à ſanguine bilioſo, pituitoſo, melancholico, vel hoc indicio cognoſcimus, quòd ſanguis quicunque ſit, ubi primùm è ſuis venis excidit, cōcreſcit; humores autem alii nunquam. Hæc igitur ferè ſunt, quæ pro Ariſtotele afferri poſſunt. At Hippocrates cæterorum humorum tantam eſſe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

necessitatem ad vitam existimat, ut quolibet eorũ sublato, animal è vivis tollatur, non minus, quàm si sanguine privaretur. Quod ergo dicitur solum sanguinem nutrire, non negat, sed aliis humoribus commistum. Hippocratis sententiam hoc valdè roborat: quod humoris uniuscujusque suum sit, & naturale excrementum, cujusque suum naturale serum (quale dicitur & est tenuior cujusque humoris portio) qui enim serum biliosum, cum pituitoso, aut sanguineo confuderit, illum necesse est morborum veras causas, & accommodata remedia ignorare & confundere. Tametsi verò bilis mixta sanguini, non nutriret propter amarorem, sanguini tamen non inutiliter misceretur. Facit enim ut sanguis, alioquin insipidus, bile, veluti sale condítus, à singulis partibus avidiùs appetatur, neque fortassis bilis naturalis, cujusmodi est in venis, tàm est amara atque fel, ejus excrementum in vesicula colligi solitum. Pituita dulcis, permista sanguini, medicorum omnium consensu, est alimentaria. Ideo enim pituitosi longissimè omnium inediam ferunt, quòd interim calor occupetur in conficienda pituita. Quid multa? ut esset temperatus sanguis, ex variorum humorum mistione, constare debuit. Non desunt qui lactis exemplo, nil præter tres humores, bilem dico pituitam, & melancholiam, in sanguinis massa contineri contendunt. Lac, inquiũt, nihil est quàm sanguis in mammis dealbatus glandularum mamillarium à vi insita & substantiæ proprietate: Atqui in lacte triplex tantùm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tantùm ſubſtantia obſervatur, terreſtis ſeu caſeoſa; analoga humori melancholico; aquea ſeu ſeroſa, reſpondens pituitæ, & aëria ſeu butyroſa reſpondens bili, quia facilè inflammatur. Itaque tantum abeſt, ut maſſa ſanguinis tres humores non contineat, ſed ſolum ſanguinem: ut eorum opinione, tres poſteriores humores tantùm includat, nõ ſanguinem: verùm undè rubor toti maſſæ, ſi non à ſanguine?

Quâ proportione quatuor humores contineantur in venis.

CAPUT IIII.

IN totâ maſſa plurimùm ineſſe ſanguinis propriè dicti, qui colore eſt ruber, ſapore dulcis, & conſiſtentiâ mediocris, hoc indicat, quòd plurimę ſunt partes carnoſæ, quæ, ut ex illo genitæ ſunt, ſic eodem nutriuntur: (unumquodque enim quibus cõſtat, iiſdem nutritur.) Deinde plus ineſt dulcis & alimentariæ pituitæ, quàm bilis, aut melancholiæ. Eſt enim pituita, ex dimidio coctus ſanguis, per inediam nutrit, faciléque, propter qualitatis ſymbolum, in ſanguinem commutatur, De bilis, & humoris melancholici proportione, inter doctos non convenit. Nam Aphrodiſæus ſecundo problematum, exiſtimat plùs ineſſe bilis flavæ quàm melancholiæ: Bilis enim à calore, & ſummâ ſubſtantiæ tenuitate fieri, ut attenuatus ſanguis partium intima facilius ſubeat. Meſue ſecundo aphoriſmo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

rum, in eâdem est sententia; eámque confirmat Galeni authoritate. Avicennæ tamen interpretes, quatuor argumentis demonstrãt, minimùm inesse bilis, plus humoris melancholici. Primò, quòd in fundo vasis, plus fæcis subsideat, quàm emineat floris, (ita enim passim Galenus quatuor partibus musti, quatuor humores comparat, fæces melancholiæ; florem bili; aqueum & crudum humorem, sero, seu tenui pituitæ; vinũ denique ipse sanguini.) Secundo, quòd ossa sint plura ducentis; quæ ut sunt crassa, frigida & sicca: ita humore congenere nutriuntur melancholico, cùm econtrà paucissimæ partes, sanguine bilioso nutriantur. Tertiò quòd expurgando limo, humoris melancholici excremento, natura conceptaculum majus, nempe lienem, destinârit, quàm vesiculam bilariam attrahẽdo & continendo felli, naturalis bilis ceu excremẽto. Quartò quòd ut dulcia sunt amica vitæ; sic amara eidem ingrata & inimica, pauco felle E. G. maxima quantitas, ut lactis, ita sanguinis amarescit: ergo credibile est Naturam providam, minùs bilis in massa sanguinis posuisse, quàm humoris melancholici.

Quatuor humores, cum quatuor elementis quatuor ætatibus, & quatuor anni tempestatibus comparantur.

CAP. V.

CALIDA & sicca bilis respondet Igni; frigida & humida pituita, Aquæ; melancholicus hu-

humor frigidus & ſiccus Terræ; ſanguis denique quia calidus & humidus, Aëri, ſi tamen illius ſubſtantiam cõſideres, Aquę videbitur ſimilior quàm Aëri, fortè ut Vinum, ratione ſuæ ſubſtantiæ quidem aqueum dicitur, quarto meteorων; energiâ autem, & agendi virtutis ſuæ reſpectu, eſt calidum. Ita ſanguis materialiter eſt frigidus, formaliter calidus aut potiùs temperatus. Quo modo diſſolvetur, quod ab Hipp. lib. De corde, & ab Ariſtotele, ſecundo de partibus animalium ſcribitur, ſanguinem eſſe frigidum: nam carnoſæ partes, quæ fiunt ex ſanguine, quæque huic ſoli acceptum debent, quicquid habent caloris, ſatis demonſtrant ſanguinem ſuo temperamento eſſe calidum: ſi modò effectus ſit index ſuæ cauſæ. Prætereà Hepar, viſcus calidum fit ex ſanguine, viciſsimque chylum in ſanguinem commutat: Atqui omne agens conatur ſibi aſsimilare patiens. Hic eſt ſcopus omnium naturalium actionum, ut patiens in agentis convertatur naturam. Itaque Jecur non tantùm ſuo colore tingit ſanguinem, ſed etiam ſui caloris veſtigiũ, illi imprimit: Sanè tantum abeſt, ut Galeno frigidus videatur ſanguis, ut è contrà ſecundo de temperamentis, calidiſsimus eidem perhibeatur, quanquam non ſuo, ſed influente cordis calore, ſit talis, iſque non omnis, ſed arterioſus imprimis ſanguis. Adhæc calidiſsimus eſt humidorum bilis: eſt enim hæc humor ſiccus. Decimo ſimplicium. cap. de ſanguine; Eſt quidem, inquit Galenus, unus ſanguis altero frigidior, nullus tamen abſolutè frigidus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dus, lib. de formatione fœtus, in ſanguine duplicem agnoſcit calorem, unum proprium, alterum aſcititium, quam ſententiam confirmat, commentario quarto, in librum ſextum epidemiῶn: At cõmentario in librum, Hippocratis de natura hominis, ſcribit ſanguinem eſſe temperatum: Ergo Sanguis nunc calidus humidus, nunc calidiſsimus, nũc temperatus dicitur, nunquam autem frigidus: quæ ſententiæ tàm diſsimiles, ut inter ſe concilientur, ex libris, de plenitudine repetenda eſt ſanguinis homonymia, aut enim ſanguis ſignificat quatuor humorum cõgeriem, quomodo eſt temperatus: nam ex quatuor humorum contrariorum æquali mixturâ, nõ aliter concentus exurgit, quàm ex mixtione quatuor elementorum: Immixtus verò ſanguis eſt calidus humidus, eoque temperamento dicuntur eſſe ſanguinei, non temperati. Inde conſequi videtur, ut in pueritia calidâ humidâ, immiſtus ſanguis dominetur, in adoleſcentiâ temperatâ, miſtus, humorumq; quatuor omnium miſtione, temperatus. In ætate florente bilis, eadem inclinante melancholicus humor exuperet, in ſenectute, pituita: equidem ſenes propter penuriam humoris primigenii, ſolidis partibus ſunt ſicci, reliquo corpore humidi, propter copiam cruditatis; ſicci ergò ſunt privativè, humidi poſitivè, humidi, inquam, aqueo non aërio humore, excrementitio, non naturali. Sic Vere, dominari ſanguinem, Æſtate, bilem, Autumno, melancholicum humorem, Hyeme, pituitam, omnes affirmant. Sed quâ acceptione,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ne,ſanguis,dominetur Vere,non ſatis conſtat: nam Ver, Galeno eſt temperatum, non calidum humidum: Atqui tenendum,quòd ut ætas, ſic anni tempus producit humorem, ſuo temperamento congenerem: Itaque Vere, ſanguis miſtus dominatur, id eſt, omnium quatuor humorum legitimâ proportione conſtans, & ex quatuor humorum temperie conflatus.

An idem numero calor, quatuor ſimul humores omnes efficiat.

CAP. VI.

CONTRARIORUM effectuũ inquiunt in ſcholis,contrariæ ſunt cauſæ,neque poteſt eadem cauſa contraria ſimul: Atqui Bilis, utraque qualitate ſuâ repugnat Pituitæ, ut Ignis Aquæ, Sanguis Melancholiæ, ut Aër, Terræ: Itaque non videtur Hepar, eodem calore ſuo,humores tàm differentes procreare, ſed à remiſſo quidem calore, humores frigidos Pituitam & Melancholiam:ab intenſo autem calore Bilem: à temperato,Sanguinem. Quæ ſententia eſt Galeni ſecundo de naturalibus facultatibus,hoc argumento confirmata: Si mel Exempli gratia Bilem produceret, non autẽ calor intenſus, in naturis omnibus tunc illud peræquè bileſceret, Atqui in calidis tantùm, non autem in frigidis bileſcit: ergo ab efficiente potiùs,quàm à materiâ, pendet humorum differentia. Fernelius verò,non negat Bilem non naturalem, fieri ab intenſo calore

Excre-

Excrementitiam autem & non naturalem Pituitã, à remisso, sed naturales omnes humores simul fieri, ab uno & eodem hepatis calore, eoque temperato, adversus Galenum contendit. Nativus enim calor, naturalium omnium actionum opifex, aut est cœlestis, aut Analogus cœlesti. Cùm ergo videamus ab eodem Solis radio indurari lutum, & ceram liquari: dealbari linteum & cutem denigrari, pro varia aptitudine patientis. Ergo cùm corpus chyli sit heterogenes, dissimilibusque ex partibus constet, igneis scilicet, aëriis, aqueis & terrestribus, quid vetat Igneam in bilem, Aqueam in pituitam, Terrestrem in melancholiam, Aëriã & oleosam in sanguinem simul & eadem opera permutari? nimirum quòd contrario modo affectum est, habet rationem causæ contrariæ: Idem agens (pro dissimilitudine objecti & subjecti) quanquam per se sit unum & idem, dissimile redditur: Calori, alioquin vegeto & robusto, si lignum crassum & viride objiciatur, propter resistentiam, impotens judicabitur: eidem si offeras paleam, oleum, sulphur, aut aliquid simile, quod facilè inflammetur, intensus & vehemens judicabitur: Atqui portio chyli terrestris & aquea, est instar ligni viridis, contumax & refractaria: Ignea, & sulphurea, est inflammabilis. Itaque per se licèt sit temperatus sanguificus calor hepatis unus idemque numero nihilominus ratione patientis, cui variè sese accommodat, intensus aut remissus poterit appellari, modoq; dissimili affectus, causæ dissimilis sic habebit rationem.

Quidam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Quidam præterea objiciũt quatuor humores, non fieri ſimul, ſed Pituitam antè Sanguinem, in ventriculo generari, quam deinde Jecur, in Sanguinem convertit: Atqui illa in ventriculo quæ generatur pituita, eſt ſoboles cruditatis, fit igitur ab imbecillo calore. Proinde non omnes humores fiunt à calore temperato. Cui doctrinæ videtur favere Galenus libro de Atra bile, ubi ita ſcribit: A nobis demonſtratum eſt pituitoſum humorem, ex cibis pituitoſis, oriri primâ in coctione, ut bilioſum & melancholicum in Jecore: Et ſecundo de ratione victus in acutis: Pituitæ inquit generatio, ex cibis pitüitoſis, ſanguinem perpetuò antecedit, eamq́ue pituitam, ſanguinem velut dimidiatum, poſteà calor Hepatis, in ſanguinem tranſmutat: An pituita excrementitia eſt, quæ fit in ventriculo? Naturalis verò fit in hepate? An quòd eſt uni excrementum, alteri parti eſt alimentum, pituita ventriculo excrementitia, hepati cęterisq; partib. eſt alimentaria? An Pituitæ nomine, chyli crudior & magis aquea pars deſignatur, cujus dulcis portio, ab Hepate poſteà mutatur in ſanguinẽ, Crudior & craſsior diſtribuitur pars in venas, ubi paulatim cocta, fit ſanguis, accommodatum totius corporis nutrimentum?

An ſolus ſanguis nutriat: Item de quatuor ſecundis humoribus alimentariis, Innominato Rore, Glutine, Cambio.

CAP. VII.

SENTENTIA eſt Ariſtotelis, ſolum ſanguinem nu-

nutrire: qui tamen (ut jam docuimus,) authore Galeno, non ſit omnino purus, ſed aliis humoribus debitâ proportione permiſtus: Cui doctrinæ multa videntur adverſari: Iis enim unumquodq; nutritur, quibus conſtat. Jam verò partes quædam ſunt ſpermaticæ, aliæ carnoſæ, hæ igitur ſanguine, illæ ſemine nutriuntur. Prætereà, oſſa, interiore medullâ ſuâ nutriuntur, vētriculus chylo, ergo rurſum ſolus ſanguis non nutrit: Reſpondeo omnes quidem partes nutriri ſanguine, verùmtamen alias immediatè ut carnoſas, alias mediatè ut ſolidas: Seminalis enim liquor, nihil eſt aliud quā coctione & partium ſolidarum alteratrice virtute dealbatus ſanguis. Medulla quoque in oſsium cavitatibus quæ conſpicitur, fit ex ſanguine: Itaque cùm cauſa cauſæ, ſit cauſa cauſati, ſanguis autem ſit materialis cauſa medullæ, & ſeminis, non eſt dubium omnes partes nutriri ſanguine, Ventriculum nutriri chylo, ſcribit Galenus tertio de Naturalibus facultatibus: Sed illic abutitur nomine nutritionis, ſatiat ſcilicet chylus animalem appetitum ſua qualitate dulci, non autem naturalem, ſuâ ſubſtantiâ. Ventriculus infantis, dum geſtatur utero, nutritur & accreſcit ſanguine, non autem chylo, quia tum nulla fit chyloſis, ſanguinem autem maternum per umbilici venas Jecur trahit: Itaq; ventriculus, verè nutritur eo ſanguine, quem in ſuis venis plurimum continet, impropriè autem chylo: Inſtabit rurſum aliquis, Omne agens naturale, conatur ſibi patiens aſsimilare, Atqui chylus eſt opus ventriculi, ergo illum

illum conatur in ſuam ſubſtantiam convertere. Reſpondeo Ventriculum ſibi quantũ poteſt aut quantum uſus neceſsitasq; poſtulat aſsimilare chylum, eodem frui & oblectari, reliquum ad Jecur, velut onus deponere, ubi converſus in ſanguinem, totum corpus dein: & proinde ventriculum quoque nutrit. Huic quæſtioni affinis eſt altera: Si ſolus ſanguis nutrit; & Ariſtotelis ex opinione, ſit ultimum alimentũ, quis itaq; uſus ſit quatuor humorum alimentariorum, qui ſecundi nominantur? Reſpondeo, ſanguinem priuſquàm actu nutriat, & in noſtram ſubſtantiam permutatur, variè alterari, quandoquidem natura non fert ſubitas mutationes; & Motus omnis fit à contrario in contrarium per medium. Atqui non vivens à vivente longiſsimè diſtat. Priuſquàm igitur alimentum non vivens, fiat pars corporis viventis, & actu vivat, multis modis elaborari illud neceſſe eſt. Pro diverſis alterationibus autem quas ſubit idipſum, quatuor nominibus appellatur. Cùm adhuc incluſus eſt tunicis venarum, inſitus nominatur, inde reſudans & inſtar roris effluens, ros dicitur: cùm excidit è venis & ad partem appulit, agglutinaturque eidem, gluten appellatur. Ad extremum cùm naturam ſuam cambit permutatque noſtræ, Cambium nominatur. Itaque cùm quatuor humores ſecundarii, non tàm re & ſubſtantiâ, quàm ratione & qualitate differant à ſanguine, ſit hoc ratum & conſtitutum, ſolũ ſanguinem nutrire, ſi non proximè ſaltem mediatè, & compluribus intervenientibus alterationibus.

De Menstruo.

CAPUT VIII.

HActenus de quatuor humoribus alimentariis, tàm primis quàm secundis, dictum est: instat ut de excrementis disseramus, ducto initio à sanguine menstruo & semine, quia duo hæc, ut est tertio de causis sympt. duntaxat quantitate sunt excrementa. Nam maleficia, quæ menstruo attribuunt Aristot. Plin. & Fernel. aut sunt falsa, aut de menstruo malè affecto intelligenda: nisi mavis ea de lochiis interpretari. Concepto enim semine, subsistunt menses, ad nutritionem fœtus: hic instar plantæ, meliorem partem sugit, impuriorē respuit, quæ statim à puerperio excluditur, morâ tam longâ, nempe novimestris gestationis spatio, credibile est à menstruo cōtractam esse labem; nam vitium capiunt nî moveantur aquæ: Bene habenti mulieri, singulis mensibus fluit lunaris purgatio: Luna hujus periodicæ vacuationis causa creditur; manifestum enim in humores habet imperium. Alii sunt contenti causâ Physicâ, periodicis omnibus fluxionibus communi, quam explicat Galen. libro secundo de Differentiis febrium. Quoties enim Natura, quantitate gravatur, vel qualitate, (ut acrimonia) stimulatur: toties (nisi quid obstet, ut obstructio, densitasq; uteri,) menses fluunt: Quòd autem repetat singulis mensibus iste fluor, menstruus proin appellatur: perinde sicuti quòd periodicè secun-

cundùm lunæ quadras, lunaris vocitatur. Cur ſolis mulieribus accidit & non viris? nempe quia plus crudi ſanguinis illæ congerunt, quàm viri, partim quòd ſint frigidiores: (eſt enim caloris coquere, digerere & ſuperfluũ reſolvere) partim quòd ſint denſiore cute, & minùs perſpirabili. Quibuſdam interim viris, potiſsimùm melancholicis (qui abũdant ſanguine fœculento) loco fluxûs hujus venæ ſedis, ſtato tempore ſeſe aperiunt, (quæ hæmorroides nuncupantur) non aliter, quàm venæ uteri mulieribus. Cur autem menſes, virginibus circiter annum pubertatis incipiunt fluere? An quia tunc auctus calor, vaſa omnia incipit dilatare? Eſt enim caloris dilatare, ut frigoris conſtringere. Prætereà ſanguis, qui priùs in nutritionem & incrementum abſumebatur, incipit exuperare, nec tantùm copiâ, ſed qualitate moleſtus eſſe. Accedit quòd calore extenuatus ſanguis, redditur fluxilior: Cur deſinunt fluere, aliis quinquageſimo, plùs minùs anno? quia eâ ætate non tantùm ſanguis deferbuit, ſed parcior gignitur, isq; totus in nutritionem reſervatur, venæ quoque ſiccitate anguſtiores redditæ, parciorem fundunt ſanguinem. Nam mulieres cùm incipiunt ſicceſcere & refrigerari, ſanguis tunc per ætatem, ut frigidior & ſiccior; ſic ad fluendum redditur ineptior. Plura, cùm de hominis procreatione agetur, dicentur.

* *
*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De altero nostræ generationis principio, nempe semine.

CAP. IX.

SEMEN fit ex pinguiore & puriore portione sanguinis naturalis: quam testes primo instituto sibi trahunt in alimentum, secundariò autem ad prolem. Dextra spermatica, exoritur à vena cava, ut hauriat sanguinem de fonte ipso scilicet de jecore. Aliquando immoderatâ venere sanguis ruber effluit, in vasis spermaticis præparatus, & vixdum inchoatus: quippe quæ de industria natura fecit sinuosa, ut longiore morâ diligentiùs elaboretur: quoties enim illa magnum aliquod opus molitur, quale est semen, (quod, si spectes spumam, excrementum; si spiritum & illi insitas vires, opus planè divinum) toties præparantia instrumenta facit sinuosa, talem etiam fecit plexũ retiformem, in quo vitalis spiritus elaboretur, antequam in cerebri vẽtriculos admissus, fiat animalis. Hæc opinio est Aristotelis, approbata à Galeno primo de semine, non autem Hippocratis: nam lib. de genitura existimat materiam seminis undique in testes derivari, eamque esse ultimi alimenti, nempe glutinis redundantiam: alioquin, inquit, nemo causam veram reddiderit, cur nati, similes parentibus nascantur, cur claudi claudos generent, manci mancos, cur plurimi morbi sint hæreditarii, cur arthritici arthriticos generent, nephritici nephriticos, phtisici phtisicos, elephantici elephanticos. Addit totum

cor-

corpus immodicâ venere extenuari, & toto corpore voluptatem insignem, moderatâ in venere, percipi, tempore concubitus; eò quòd materia seminis defluit à toto corpore. Placet mihi sententia Galeni: Testes enim, sunt magnæ glandulæ, plenæ spiritu & calore, quibus innata est facultas, sanguinem in semen transmutandi, ut glandulis mammarum, eundem sanguinem in lac convertendi indita est virtus. Aristoteles quidem denegat testibus seminificam facultatem: sed medicorum consensu, hoc tàm ratum est, ut propterea inter partes principes, iidem referantur. Privatione nimirum, cognoscitur habitus: Atqui castratis animalibus, ut bobus, caponibus, eunuchis, cum testibus eripitur facultas procreandi: Perfecta igitur animalia beneficio testiculorum procreant. Si negatio est causa negationis, affirmatio erit causa affirmationis: Perfecta animalia privata testibus, non generant, ergo generandi facultatem acceptam debent testibus: Enimverò non tantùm castrati non generant, aut quibus sunt attriti testes, sed neque spadones, qui testes quidem habent, sed naturâ aut accidente aliquo, ut morbo, exempli gratia, paralysi, perfrigeratos. Ergo testes, facultate seminificâ, caloris & spiritus insiti ministerio, sanguinem in vasis spermaticis præparatum, in prolificum semen convertunt: Hoc est illis connatum officium, ut ventriculo alimentum convertere in chylum: hepati, chylum in sanguinem: mammis sanguinem in lac commutare. Cur testes seminifici, mammæ lacti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ficæ, ventriculus chylificus, hepar ſanguificum? veteres uno verbo reſpondebant, hæc fieri πεφυκό-τως: non minùs hoc eſſe illis naturale, quàm igni calefacere; & aquæ refrigerare.

Similitudinis cauſa principalior, non videtur materiæ, ſed formæ potiùs adſcribenda: Atqui à præcipuis partibus, tres facultates concurrunt in teſtes, vectore ſpiritu, per venas ſpermaticas, unà cum ſanguine & naturali ſpiritu, facultas naturalis affluit ab Hepate: vitalis per arterias ſpermaticas à Corde: animalis à Cerebro per nervum, quem obſervavit Veſalius à cerebro ferri ad teſtes. Ex triplici illo ſpiritu, fit re & ſubſtantiâ unus ſpiritus, facultatibus triplex, qui à diviniore officio & virtute ſuâ procreator nominatur. Hîc omnibus facultatibus, quæ noſtrum corpus regũt informatus, quid mirum ſi procreet ſimile? An teſtes imprimunt ſemini, totius operis exemplar, ſecundùm quod Natura, ſuos motus regit: illa enim utitur ſpumâ ut figulus argillâ, Phidias cerâ; eſt enim inſtar artificis: tantùm differunt, quòd artifex ſit extrà; natura intrà opus ſuum: ſemen, inquit Fernelius, diffluit à toto, non mole, ſed viribus; formaliter, non materialiter: Conciliator tamen, exiſtimat cum Hippocrate, ſemen defluere à toto materialiter, à teſtibus formaliter, quia illic accipit formam ſeminis, fitque prolificum: non obeſt quod objicit Fernelius, non poſſe tàm paucum ſemen, quod excernitur uno concubitu, à toto promanare: nam corpus ſeminis eſt ſimilare, unaquæque

pars

pars quantumvis exigua, habet easdem, quamvis non pares, vires, cum toto.

De Chymoseos tribus excrementis, felle, limo, & sero.

CAPUT X.

VT sanguis purior distribuatur in universum corpus ad nutritionem singularum partium, provida natura tria instrumenta fabricavit, quæ trium humorum alimentariorum, bilis flavæ & nigræ cumprimis, totidem excrementa attrahant. Supposuit hepati vesiculam, quæ fel sugit, amariorem puta naturalis bilis portionem, ex adverso lienem posuit, qui cum sanguine melãcholico, quem pro alimento trahit, permistum limum ad se se abripit. Renes quoque, cum sanguine serum emulgent per venas, quæ inde emulgentes appellantur: Quæ tria, etiamsi sint totius sanguinis massæ excrementa, habent tamẽ singula suos usus; fel enim, (ut euphorbium in ovis ventriculo,) innoxium, imò cum voluptate, vesiculâ diù continetur: ubi quantitate & morâ suâ longiore, incipit esse molestum: per meatum cholidocũ ablegatur in ἔκφυσιν, ut sit veluti clyster naturalis ad stimulandam excretricem, atq; etiam ut mucum intestinis infarctum eluat. Habet enim fel insignem vim detergendi: adhæc felle tingitur alvi proluvies, quæ alioquin alba redderetur, ut accidit cùm obstructâ fellis viâ, bilis hæc excrementitia, non potest in sentinam ab-

legari, aut cùm refluit in cutem, ut fit ſub aurigine. Lien, viſcus rarum & ſpongioſum, ſuæ ſubſtantiæ congenerem ſanguinem, melancholicum craſſum & fæculentum, trahit: quem arteriarum motu, (habet enim quàmplurimas,) attenuat, ſibiq; tandem aſsimilat, reliquum per vas breve, in ventriculum eructat.

Limus quibuſdam per hæmorroidas repurgatur, melior portio in ventriculum ablegatur, partim ut augeat appetentiam (acida enim eſt melancholia, acidis autem famem excitari vulgi experimento compertum eſt, qui acidorum uſu languentem appetentiam excitant, ut aceti, omphacii, ſucci limonum, vel citri intinctu) partim ut ventriculi coctionem adjuvet. Facit enim, ſicut dicitur quinto de uſu partium, ut contractus in ſe ventriculus, arctiùs cibos complectatur, & meliùs eoſdem concoquat.

Serum priuſquàm renes emulgeant, anadoſim facilitat: Alibilis enim ſanguis, quòd ſit craſſus & pinguis, difficillimè diſtribuitur in habitum corporis. Propterea diluitur ſero, ut faciliùs quoquoverſum pervadat: hinc jam admonuimus, idipſum ſerum, vehiculum alimenti ab Hippocrate nominari: hoc officio defunctum per eoſdem ductus relabitur, à minoribus venis, in majores, tandem in cavam, unde à renibus emulgetur ſanguini permiſtum. Renes ſecernunt ſanguinem, ſibique hunc in alimentum retinent: Serum verò in veſicam detrudunt. Veſicula igitur trahit fel, ſine ſanguine,

(Hinc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

(Hinc animalia, quæ minimum habẽt felis, ut cervi & elephanti, non habent hepati ſuppoſitam cyſtim, quæ fel trahat,) proinde venas habet, quæ cyſticæ dicuntur gemellæ, à quibus accipit ſanguinem alimentarium. At lien & renes unà cum limo & ſero, trahunt ſanguinem alimentarium, quem ſecernunt & ſibi aſsimilant. Reliquum aliò, veluti onus ablegant, non inutiliter. Propterea utilia excrementa appellantur ſerum, limus & fel. Inſtat ut de inutilibus paucis tranſigamus.

De triplicis coctionis tribus excrementis inutilibus, ſtercore, urina & ſudore.

CAP. XI.

TRIPLEX eſt coctio chyloſis, αἱμάτωσις, ὁμοίωσις, uniuſcujuſq; ſuum eſt excrementum, ſtercus primæ, urina ſecundæ, ſudor tertiæ: Alimentum enim, (ex quo fit primùm chylus in vẽtriculo, deinde ſanguis, ex chylo, in hepate: Poſtremò gluten in ſingulis partibus,) eſt miſtum, & ex naturis longè differentibus conſtitutum, plurimo ſicco cõſtat; pauco humido: Nutrimur autem ſolo humido non ſicco, humido inquam dulci, non amaro, acri, acido: Itaque cùm munus ſit caloris homogenea cogere, & ſeparare heterogenea; provida natura retinet humidum dulce, reliquum tàm humidum quàm ſiccum ſeparat, & foràs excludit. Hepar per meſenterium veluti manum, chylum, etiam ex tenuibus inteſtinis ſugit, eò enim deſinunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

venæ meſaraicæ. Quod relinquitur inibi craſſum ſiccum, & inutile excrementum, ſtercus nominatur, quod inter humores refertur, quia fæces ſanorum debent eſſe humidæ & molles, conſiſtentiæ mediocris. Urina, eſt tenuis ille & aqueus liquor ſanguinis, (analogus ſero lactis concreti,) quem renes attrahunt permiſtum ſanguini alimentario. Nam retento ſanguine, ſerum per ureteras in veſicam effundunt renes: Proinde ſi materiam ſpectes, urina fit in hepate ſimul unà cum ſanguine, quandoquidem cujuſque humoris, proprium ſuum eſt ſerum: Si formam, non eſt dubium quin illam accipiat in renibus, quia incipit illic fieri ſecretio ſeri à ſanguine, ac illud urinę nomen primùm ſortitur. Quibuſdam placet, ut limus acidus, qui regurgitat à liene in ventriculum, ad appetentiam excitandam & coctionem adjuvandam, eſt excrementum lienis; ſic urinam eſſe excrementum renum. Quam ſententiam refellit Galenus primo de naturalibus facultatibus, quia lien, concoctione ſeparat limum à ſanguine; Renes autem ſerum, partium ſolâ diſtractione. Excremẽtum autem partis dicitur, quod coctione ſeparatur ab alimento.

Sudoris eadem eſt materia, quę urinæ; niſi enim ſerum, refluat in venam cavam, hoc ipſo (quod dixi) munere perfunctum, neceſſe eſt illud reſolvi à calore, aut in ſudorem converti: hinc fit, ut qui multùm ſudant, parùm mejant, qui multùm mejunt, parùm ſudent. Cur hyeme minimùm ſudamus, plurimùm mejimus? quia ambientis frigore

cutis

cutis densatur, nihilq; aut minimùm transpirat: In partibus externis nō est tàm potens calor, ut serum in sudorem resolvat. Cur æstate plurimùm sudamus, minimùm mejimus? quia externus calor relaxat cutem, ejusque poros aperit, & materiam sudoris attenuat, dissolvit. Accedit his, quòd tum plùs bibitur; potulenta autem sunt urinæ & sudoris communis materia remotior: Concludamus ergo stercus primæ, urinam secundæ, sudorem tertiæ coctionis esse excrementa. Non est prætereundum, præter sudorem esse, etiam excrementum siccum, tertiæ coctionis quod sordes nuncupatur. Cujus ob copiam, cutis sordida redditur, ut manuum ablutione quotidie intelligitur: utrumque excrementum à chirurgis in ulceribus observatur. Nam ab excremento sicco, ulcus sordidum appellant: ab humido, humidum idipsum vocitant.

De Pituita non Naturali.

CAP. XII.

HACTENUS dictum de naturalibus humoribus tàm alimentariis quàm excrementitiis, qui omnes, in sanis, à natura generantur: Sequitur ut de humoribus contra naturam differamus: Cognosci verò non potest, quod est contra naturam, nisi priùs intelligatur, quod est secundùm naturam. Propterea humoris cujusque naturalis & secundùm naturam habentis se se cōditiones, & illustriores circunstantias breviter ob oculos ponam. Requiritur in singulis succis, substantia, quantitas & quali-

qualitas legitima: Ad ſubſtantiam pertinet conſiſtentia; ad quantitatem proportio; ad qualitatem ſapor, color, odor: Bilis, exempli gratia, debet eſſe tenuis; melancholia, craſſa; pituita, ferè ut ſanguis, mediocris conſiſtentiæ: Bilis primis ſuis qualitatibus calida eſt & ſicca; ſecundis amara & flaua: Pituita, primis qualitatibus ſimiliter frigida & humida; ſecundis alba & inſipida. Nam fit dulcis coctione, priuſquàm in ſanguinem mutetur, aut permiſtione ſanguinis: Cæterùm dulcedinem fieri, à calore moderato, demonſtrant dulcia omnia, ut ſanguis, mel, ſaccharum; quæ ſunt mediocriter calida. Et proin pituita naturalis & humida, quia frigida, debet dici inſipida potiùs, quàm dulcis: melancholicus humor, primis qualitatibus eſt frigidus ſiccus; ſecundis niger & acidus: ſanguis eſt calidus humidus, ſi temperatiſsimæ cuti comparetur; ſi cæteris humoribus, temperatus: Secundis verò qualitatibus, ruber & dulcis: Omnium quatuor humorum debet ea eſſe quantitatis ad ſeſe invicem proportio, ut bilis ſit minimũ: deinde melancholiæ: ſanguinis plurimum, deinde pituitæ: ſi iſta proportio violetur, ſitque plus, aut minus, unius, quàm expediat, vel à temperie ſua unus recedat, naſcetur inde, morborum ferè omnium parens cacochymia. Pituita igitur, ut ab illa exordiar, qualitatis vitio, non naturalis erit, ſi fuerit acida, aut ſalſa: dulcis enim eſt naturali ſimilis. Ratione conſiſtentiæ, ſi mucoſa, vitrea aut gypſea: mucoſa, ſimilis eſt muco, qui quotidie emungitur & expuitur. Ad lubricandam viam, fæcibus,

cibus, natura mucoſa pituita illevit inteſtina, quæ, incipiente dyſenteriâ, bilis acrimonia abraditur, primaq; excernitur. Huic ſimilis eſt, & ex ea quoq; perſæpè oritur vitrea, quæ meliùs albuginea diceretur. Eſt enim ovorum albumini ſimilior quàm Vitro fuſo, craſſa admodum, valdè frigida: nam cùm aliquando coli cruciatus intollerabiles excitaret, clyſtere ex oleo rutæ educta, nihilominus in ipſomet cruciatu & exitu ſuo, frigida ſentiebatur. In arthritide nodoſa, pituita gypſea obſervatur. Tophi enim qui in articulis generantur, fiunt pituita, à calore reſiccata, & in lapidis duritiem concreta. In bronchijs aſthmaticorum ſæpè reperti ſunt lapilli, pituitâ albugineâ per reſolutionem (tenuioribus ejuſdem abſumptis ſubſtantiæ portionibus,) lapideſcente. Pituita, acida fit in concoctione, ſic fructus im̄aturi ſunt acidi, qui paulatim dulceſcunt coctione: ſalſa fit putrefactione aut bilis permiſtione: Diſcernuntur contrariis effectis. Nam pituita acida, excitat βουλιμίαν famem implacabilem, ſalſa ſitim. Cur hydropici perpetuò ſitiunt cùm habeant ventrem plenum aqua? quia abundant ſero putri & ſalſo, diſtenditur illis abdomen, à copia tenuis pituitæ, quæ putredinem acquiſivit.

De bile non naturali.

CAPUT XIII.

QUOTIES bilis ſimpliciter effertur, toties flava deſignatur, alioquin cum adjuncto, eadem bilis, viridis, nigra, ruffa appellatur. Illa duobus modis

dis à natura ſua recedit, alteratione, aut alieni humoris permiſtione: Vitellinam bilem, (ſic dictam, quòd calore & conſiſtentiâ fit ſimilis vitellis ovorum) Avicenna exiſtimat fieri in venis, pituita craſſa, permiſta bili flavæ; Galenus verò per alterationem ſolam, ab ardore ſcilicet & æſtu febris abſorpto ſero: nam privatione ſui ſeri, unuſquiſque humor craſſeſcit. Videtur verior ſententia Galeni, quia pituitæ permiſtione, palleſcit bilis, & refrigeſcit: Alteratione ſolâ fiunt, bilis porracea, Æruginoſa & glaſtea: Porracea ſimilis eſt ſucco porri; æruginoſa, ærugini confinis: utraque viridis, longè tamen differunt: nam porracea ut plurimùm gignitur in ventriculo ob ciborum cruditatem, ipſis in pueris voracibus; propterea, quidam, pituitam viridem nuncupârunt, non abſurdè ſanè: nam omnẽ humorem crudum, pituitam veteres appellabant. Æruginoſa verò, ut plurimùm fit ventriculo, aut hepate inflammato, eſtque tàm calida & mordax, ut dejectiones Æruginoſæ ſint & Hippo. perhibeantur lethales: Propè accedit ad glaſteam, quæ colore refert glaſtum. Ad quam pertinet cærulea, humorum omnium peſsima, ſi atram bilem exceperis: nam ardore tantam acrimoniam acquirit, ut erodat & exulceret: gignitur in ventriculo, aut circa ipſum. Bilis rubra impropriè vocatur bilis: eſt enim potiùs ſerum ſanguinis quàm bilis: diſtinguetur tamen hâc notâ, à ſanguine, quòd extra vaſa non concreſcit, ut ſanguis; Bilis fit rubra, quando ſero ſanguinis, humor quidam ruber permiſcetur:

tur:

tur: Fit pallida, permiſtione pituitæ, eſtque ſimilis naturali: bilis atra, à naturali tam longè receſsit, ut iam in aliam humoris ſpeciem degenerârit. De qua paucis tranſigendum.

De atra bile.

CAPUT XIIII.

SUccus melancholicus eſt ſimilis fæci & ſanguinis velut limo; atrabilarius verò, ſimilis fæci uſtæ, uſtione enim cujuſlibet humoris, naſcitur atra bilis. Quæ melancholia fit uſtione ſanguinis, mitior eſt, deinde melancholici humoris: peſsima omnium, quæ fit à bile flavâ peruſta: Illa enim nõ tantùm partes in quibus colligitur, erodit, ſed etiam quaſcumque attigerit, urit, liquat, corrumpit. Hinc dyſenteria ab atra bile, lethalis; quia in inteſtinis ulcus facit cancrodes: tàm maligna eſt hæcce, ut aceti acris inſtar fermentet terram, in quam ceciderit: calida eſt potentia, ut calx, cinis, aut fæx uſta, quia in omnibus aduſtis remanent Ignis reliquiæ, quas Græci ἐμπυρεύματα vocant. Eamdem bilem atrã, ut venenum muſcæ & mures refugiũt. Galenus lib. de atra bile ſcribit, ſe non vidiſſe ne unum quidem, qui atram bilem dejecerit & mortuus non ſit, poteſt ſine periculo ſanguis, aut ſuccus niger excerni; atra bilis, nunquam: Sanguis uſtus itaque, melancholicus humor, & atra bilis, effectis ſuis propriis manifeſtè diſtinguntur: nam carbunculi fiunt à ſanguine uſto, cancri ab atra bile, ſcirrhi, ab humore melancholico.

PHY-

PHYSIOLOGIÆ Sect. V. de Partibus.

De part: notatione, & definitione.

CAP. I.

NATURÆ componentis imitatione, ducto initio à simplicioribus, paulatim descendimus ad compositiora, à communibus ad specialiora: partes enim similares, quamvis nonnunquam conjuncta & sensibilia nostri corporis elementa, ceu minimæ & simplicissimæ partes appellentur à Galeno, fiunt tamen ex elementis, humoribus & spiritibus, quia substantiâ constant, solidâ, carnosâ & spirituosâ: Ut autem totius, ita partis nomen ambiguè usurpatur: propriè totius & partis nomine, integrans designatur: Totum universum, ut genus: & pars universa, species videlicet & differentia, iis nominibus vocantur, propter eam, quam habent, cum integrante similitudinem, alioquin species compositior genere, quæque illud actu continet, malè illius pars diceretur. Corpus humanum est totum integrans, cujus partes spectantur, Aut simpliciter, prout corpus est, aut quatenus est corpus vivens. Primo modo consideratur à Galeno in libris anatomicis; totum enim integrans, in minimas usque particulas partitur, nullâ humorum, aut spirituum factâ mentione. Dissectio conquiescit in partibus similaribus tanquam minimis, & elementis ad sensum simplicissimis: humores autem

tem qui in corpore, non aliter quàm liquor vaſe continentur, inter partes non numerant diſſectores, multominùs vagos, neque toti cohærentes ſpiritus: Inſuper pars debet à ſe, non ab alio circumſcribi: humidum autem omne, alienâ ſuperficie non ſuâ continetur. Similiter lac, medulla, ſanguis, adeps continentur ab alio: Equidẽ concretus adeps à ſemetipſo circumſcribitur: ſed mediocri calore fuſus, mox ab alio retinetur: ſanguis tamen & ſpiritus, quia corpus vivens integrant, neque poteſt ſine illis vivere: ſapienter ab Hippocrate inter partes, non corporis ſimpliciter, ſed corporis viventis recenſentur; id enim ſine quo, aut omninò non vivere, aut æquè commodè vivere non poſſumus, corporis viventis partem appellamus. Hinc partes quædam neceſsitatis, ut cor, hepar, pulmo, ventriculus; Aliæ, commoditatis, ut teſtes, & oculi: (illis enim exectis, vivere quidem poſſumus, non autem æquè commodè ac cùm adſunt adhuc.) Ungues inter partes commoditatis à Galeno recenſentur, quia faciunt, ut minutiſsima quæque comprehendamus. Prætereà Galenus primo de uſu partium ſcribit, partes quaſdam datas eſſe ad ornatum, (ut comam & barbã:) ita enim ipſe ejuſdem operis undecimo; mulieri, ſapiens natura fecit corpus glabrum, puerorum iſtar, quia cùm non habeat mores æquè venerandos, atque vir, neque forma erat illi opus, æquè veneranda ut illi: Pilos verò eſſe partes, hoc præter cætera indicat: quòd alopecia, & ophiaſis inter morbos partium à medicis nume-

F

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

rantur: Enimverò dicet aliquis, Id ſolum quod cō-ſtituit, meretur nomen partis, pili, & ungues adveniunt rei jam conſtitutæ. Reſpondeo appellari à Galeno non ſimpliciter, ſed cum adjuncto partes poſtgenitas, (ut criſta galli, boum cornua,) At tamen de pilis alarum & mentulæ valdè dubito, quia incommodant potiùs, quàm proſint, neque ullum ornatum afferunt corpori: Theophraſtus in opuſculo metaphyſico, hoc ipſo exemplo demonſtrat quædam fieri fruſtra à natura; dicitur enim fruſtra factum, quod non habet uſum: mihi proinde iidem illi videntur totius operis veluti parerga, quæ à materiæ excrementis non aliter procedunt, quàm fuligo in camino, meliusque inter excrementa quàm inter partes numerarentur: Si quis inſtet, quòd nutriantur, proindéque vivunt, reſpō-dendum; Impropriè idipſum fieri, nempè per appoſitionem nutriri, impropriè inquam, quia nutriuntur fuliginoſis excrementis ad radicem appoſitis, ungues quamvis ſanguine (ad radicem enim vena deſinit) nutriantur: impropriè tamen itidem nutriuntur, quia ad radicem ſolam, ſanguis apponitur. Extrema, quæ reſegmenta vocantur, tàm longè abſunt à radice, ubi ſunt vita, ſenſus, & nutritio, ut veriùs excrementa, viderì poſsint, quàm partes; Adde quòd vaſa circa radicem, quæ viſuntur, non tam ungium, quàm hiſce ſubjectarum partium propria ſint.

* * *

Par-

Partium multiplex divisio, & quæ sint partes similares.

CAPUT II.

MEDICUS non est similis Architecto, qui construat ipse, domicilium Animæ, sed à natura constitutum jam illius ergastulum unicè contemplatur. Ob id contrario ordine, corpus hominis, in simplicissima usque resolvit; est enim generationis & resolutionis ordo, planè contrarius. Natura & ars opus suum ordiuntur à simplicioribus, sensimque ad perfectiora procedunt usque, dũ opus numeris omnibus completum dederint; Medicus qui jam perfectum opus contemplatur; illud dissolvit primùm in compositissima membra, qualia sensibus primùm obversantur. Quorum Gal. libro De differentiis morborum, quatuor differentias constituit: Primi generis sunt, à quibus incipit partitio: Caput, thorax, venter infimus, & artus, manus puta & pedes. Secundi paulò minùs composita instrumenta sunt, in quæ illa subdividuntur, ut caput in cerebrum, oculos, nares, aures & os: Thorax in pulmonem, cor & diaphragma: Venter in iecur, lienem, ventriculum, renes, vesicam, & uterum: Brachium in manum, humerum & propriè dictum brachiũ: Crus in pedem, tibiam, & femur.

Hæc instrumenta secundi generis subdividi quoque possunt in alia instrumenta; manus in digitos; oculus in musculos, (à quibus hûc illûc mo-

vetur) ſeptem tunicas, tres humores,& nervum opticum. Rurſum hæc inſtrumenta tertii generis ſubdividi poſſunt in alia ſimpliciora, ut digiti in venas, nervos & arterias, quæ ſunt prima, & ſimplicißima inſtrumēta, non amplius dividuâ in ſpecie differentes. Nec ſunt interim & ipſæ primæ & ſimplicißimæ partes. Similares enim & καὶ κατ' ἀλήθειαν ſimplices partes, non poſſunt in alias differentes ſpecie reſolvi. Atqui venæ & arteriæ conſtāt fibris & membranis, partibus ſpecie differentibus. Itaq; & ipſæ compoſitæ, conformatæ & diſsimilares: ſunt autem verè ſimilares, hoc eſt ſimplices & informes, tantùm octo: Os, cartilago, fibra, membrana, ligamentum, tendo, caro ſimplex & cutis: Nec obeſt, quòd rudioribus, primo obtutu venæ & arteriæ ſimilares ſimplicesque videantur, quia rem animo contemplanti, quin etiam ſenſuum fide veritatem diligentiùs exploranti, conſtabit illas eſſe partes diſsimilares, & compoſitas, quia ex ſpecie differentibus partibus conſtituuntur. Sylvius, aliter Galenum excuſat; medici enim, inquit ſimplex, vel compoſitum, uſurpant duobus modis, abſolutè, vel comparatè; nam oxymel dividunt in ſimplex & compoſitum: Cùm tamen & ipſum oxymel ſimplex ſit compoſitum, ex aqua, aceto & melle; dicaturque ſimplex comparatum compoſitiori, quo modo Galenus venas & arterias non abſolutè, ſed comparatè ſimilares nominavit & ſimplices.

Octo partium ſimilarum, quæ ſunt ſimplices minimè conformatæ Brevis explicatio.

CAPUT III.

OSSA, maximè omnium partium ſunt terrena, proinde ſiccisſima & durisſima, qualia fieri, expediebat, ut eſſent totius operis fundamenta. Iis enim veluti columnis, reliqui corporis moles, ſuſtinetur. Non cõveniebat verò eſſe unum os continuum, ſed multis partibus diſtinctum, ut homo, quam vellet in partem, membra ſua inflecteret, tàm arctè tamen cohærent, tantáque arte, conjuncta ſunt, ut contiguitate ſi non continuïtate, ſint unum: continua dicuntur quorum extrema ſunt unum; contigua autem quorum extrema ſeſe tangunt. Duobus autem modis, oſſa ſeſe contingunt, Articulo aut συμφύσει, quorum differentias explicat Galenus in ὀστεολογίᾳ, unde diſces differre oſſa primùm magnitudine, (ut ſingula, partibus quas fulciunt reſpondeant,) deinde cavitate. Alia enim ſunt cava, alia ſolida: illa interiore medullâ nutriũtur; hæc, per poros ſuos cæcos intromittunt craſſum ſanguinem, quod ex eo convincitur, tùm quòd fracta uniantur callo, qui ex reliquiis alimentarii ſanguinis generatur, tùm quòd in ſua ſubſtantia pati poſſiint abſceſſum, ſuperfluitatibus alimenti in poris putreſcentibus. Differunt quoque apophyſibus & epiphyſibus, teſte αὐτοψίᾳ.

Cartilaginis, eadem eſt ſubſtantia (tenerior quãquam) quæ oſsis: eſt ſiquidem os adeò tenerum

& molle, ut inflecti poſsit. Oſſa infantis, dum madent adhuc & diffluunt humore materno, ſunt cartilaginea; aucto per ætatem calore reſiccata eadem, oſſeam duritiem acquirunt: Hinc animalium calidiſsimi, leonis, oſſa, tam dura eſſe ſcribit Ariſtoteles, ut eorum (veluti chalybis & ſilicis) attritu, ſcintilla excutiatur: Quod reperitur os, in corde cervi, eſt cartilago potiùs quàm os, progreſſu temporis indurata. Memorabile eſt quod refert Cardanus, Nebulo quidam Mediolanenſis adjudicatus eſt cruci, cumque à carnifice non poſſet ſtrangulari, hoc pro miraculo habuerunt ſpectatores, ideoque populi favore liberatus eſt, & in cœnobium truſus: ubi cùm vitam finiiſſet, Cardanus mortui corpus impetravit, ut novitatis cauſam inquireret, invenit aſperam arteriam oſſeam, quam idcircò carnifex, laqueo comprimere non potuerat. Porrò differunt inter ſe cartilagines, quòd aliæ, oſsium extremis hærent, (ut in vertebris, naſo, ſterno, & nothis coſtis videre eſt) aliæ non, ut in auribus, epiglottide, laringe, aſpera arteria, in cordis baſi.

Ut cartilago oſsis, ita cartilaginis duritiem, ligamentum æmulatur, conjungit & continet oſſa, quæ alioquin diſsilirent: nervo quidem, ſubſtantiâ & colore ſimile eſt, duriùs tamen & penitus inſenſibile, paucis exceptis, quę aut nervos excipiunt, aut ex membranis ſentientibus oriuntur. Accedit, quòd nervi à cerebro originem habent, aut à ſpinæ medulla; ligamentum autem, ab oſſe ad os procedit: nervi prætereà omnes, ſenſum vel motum largiun-

giuntur, ligamentum neutrum ſuppeditat partibus.

TENDO eſt finis & veluti cauda muſculi; arbitrarii motus primum inſtrumentum; illo enim in partem movendam inſerto, fit motus voluntarius. Dicitur proin à tendendo, quia membrum movendum, intendit ad inſtar chordæ, & verſus muſculi caput contrahit: ſubſtantiâ conſtat nervosâ, quæ ex fibris nervorum & ligamentorum per muſculum diſperſis, & invicem coëuntibus pronaſcitur: tantò mollior eſt ligamento, quantò durior nervo; ſentit & movetur voluntario motu, ratione nervorum ex quibus conſtat; ratione verò ligamentorum, muſculos oſsibus connectit.

FIBRÆ, ſunt tenuia quædam, attamen firma & valida firmamenta, ſingulis partibus inſita, quorum miniſterio naturales obeuntur actiones; trahunt enim ſimilares partes rectis fibris; tranſverſis expellunt, retinent obliquis: adjutæ tamen mutuo omniũ illarum auxilio; nam fibrarum omnium cõtentione meliùs unumquodque retinetur. Propterea quædam, ut nervoſæ, ſentiunt: aliæ non, ut quæ à ligamentis procedunt: ſanguini quoque ſuæ inſunt fibræ, quarum vi & energiâ ille totus concreſcit.

MEMBRANA & tunica, ſolâ differunt ratione; reipsâ conveniũt. Nam Membrana, eſt nomen ſubſtantiæ; tunica nomen officij, quatenùs E.G. membrana, partem aliquam inveſtit, ex hoc tunica nuncupatur à tuendo, quòd tutatur ipſam externis ab injuriis: in quibuſdam partibus proprium habet

nomen, nam quæ involvit oſſa περιόστιον, quæ cranium περικράνιον, quæ cerebrum μήνιγξ, quæ coſtas tegit, & omnibus in thorace contentis partibus, ut cordi, pulmoni & aſperæ arteriæ propriam tunicam largitur, ſuccingens membrana πλευρα: quæ partes naturales continet, datque ſingulis propriam tunicam, περιτόναιον appellatur. Ab his tunicis, memoratæ partes habent ſenſum, nam ſi oſſa ſuo perioſtio denudâris, poterunt incidi, ſecari, uri, ſine dolore: nec obſtat, quòd Ariſtoteles ſcribit pericranium non ſentire; ſentit enim ſed obtuſè, propterea quòd caret carne, quę in tactus ſenſu eſt medium.

Cutis, eſt membranarum omniū ampliſsima ac cōmuniſsima totius corporis tunica, ejuſdemque emiſſarium, per eam enim totum corpus, ab excrementis fuliginoſis repurgatur, ſentit, quia nervoſa: accipit enim ſenſum à nervis cutaneis, qui per illius ſubſtantiam ſunt diſperſi, hujus efflorescentia ἐπιδερμις, cuticula nominatur: tunicam interiorum partium non abſurdè internam cutem appellâris, alioquin cutis non foret generale omniū tractabilium critirion. Neq; quæ aſſumuntur, aut quę per anum vel ouretram injiciuntur, calidáne ſint, an frigida tunc diſtingueremus rectè: Faciamus os detectum, frigoris injurias ſentiet, & dura percipiet, ſanè ſolius perioſtii ſui beneficio: Itaque cutis nomine, etiam membranas interiores non abſurdè comprehenderis.

Caro ſimplex videri poteſt, in gingivis, glande

&

& radicibus digitorum : cui similis est, attamen nō simplex, sed mage composita caro musculi : In mā-mis & testibus cum adjuncto, Caro glandulosa nominatur : substantia quoque viscerum, ut cordis & jecoris, impropriè & cum adjuncto caro parenchymatum vocatur. Erasistratus distinctiùs parenchyma nominabat : Inest etiam cæteris partibus, quamvis spermaticis: ut ventriculo, quinetiam ossibus propria sua caro, ut scribit Galenus decimo methodi. Eo enim sensu partes omnes constare dicit triplici substantiâ, solidâ, carnosâ & spirituosâ: Os inquam dicitur constare suâ carne, generali & improprio in significato. Plantarum fibris, seu duriori & ligneæ substantiæ, quæ nervos refert, adjū-ctam, mollem & humidam substantiam, Theophrastus appellat carnem plantarum. Quinetiam in ferro rubigine exeso, carnem contabuisse, solas fibras ob duritiem restitisse, leges apud classicos authores.

Carnis & pinguedinis eadem est materia nempe sanguis: verùm caro fit à calore per resiccationem; pinguedo à frigore membranarum per modum congelationis.

De Venis, arteriis & nervis, quæ sunt prima & simplicissima instrumenta.

CAPUT IV.

VENÆ omnes oriuntur à jecore, ut arteriæ, à corde, (si venam arteriosam exceperis, quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

à dextro cordis vẽtriculo ortum ducit, ſed illa non ſimpliciter, verùm cum adjuncto vena arterioſa dicitur: Vena quidem ab officio, quòd alimẽtarium ſanguinem pulmoni diſtribuat; Arterioſa autem quòd inſtar arteriæ, duabus conſtet tunicis, reliquę arteriæ verò omnes conſtent unâ tunicâ, triplici fibrarum genere contexta. Duos habet inſignes truncos, unum, per quem veluti per portam, chylus confluit ad Jecur, unde etiam, vena portæ & vena porta dicitur. Alterum per quem ſuperis & inferis partibus nutriendis, jam confectus ex chylo ſanguis ab excrementis ſuis depuratus, diſpenſatur: qui quidem truncus vena cava nominatur: Vena porta, à parte ſima Jecoris originem habet, ibique radices agit: Vena cava à parte gibba. Truncus venæ portæ in duos præcipuos ramos dividitur, ſplenicum unum, qui ad ſplenem fertur: meſentericum alterum, qui ad meſenterium, plurimos habet ſurculos, quibus imi ventris major pars nutritur: A partibus quas nutriunt nomen iidem accipientes: E.G. gaſtrica, dicitur quæ nutrit ventriculum; inteſtinalis, quæ inteſtina; epiplois quæ ἐπίπλοον; cyſtica quæ cyſtin fellis: A ramo meſenterico deſcendunt ſurculi, ad inteſtinum rectum, qui hæmorrhoidas conſtituunt. Truncus venæ cavæ in duos quoque ramos dividitur, unum qui ſurſum fertur, ad nutritionem ſupernarum partium: alterum qui deorſum ad nutritionem inferarum partium tendit.

VENARUM nomine veteres medici arterias etiam com-

comprehenderunt: differunt tamen hæ, à venis, primò quòd arteria constet duabus tunicis, ne spiritus exhalet, néve perenni motu rumpatur; Vena, unicâ: Inde arteria, per quam spiritus transmittitur ad cor, venosa dicitur, quòd unicâ constet tunicâ, interior est cartilaginea, quintuplò durior, exteriore. Secundò differunt, quòd arteria assiduè pulset; vena autem minimè. Tertiò, quòd arteriæ oriantur à sinistro cordis ventriculo, unde emergit arteria magna, arteriarum reliquarum omnium radix velut & mater, quæ ab Aristotele aorta nominatur; Venæ ab hepate. Quartò, quòd in arteriis contineatur spiritus vitalis, mistus cum pauco, eoque tenuissimo sanguine, vitali impetuosissimo; venis sanguis multus, crassus cum spiritu naturali, (qui plurimis nihil aliud videtur, quàm halitus sanguinis.) Venæ & arteriæ fibras habent à nervis productas, proinde quamvis repugnet Galenus (ut in phlebotomia, & arteriotomia experimur) sentiunt. Cæterum rami venæ cavæ, arteriæ magnæ ramis per totum corpus dispersis conjunguntur, ut venæ ab arteriis accipiant spiritum, qui calore vitali vivificet sanguinem; vicissimque arteriæ, hauriunt à venis, aliquantulum sanguinis pro sui nutritione. Non est prætereundum arteriam, quæ cum adjuncto aspera nominatur, alterius esse rationis, quamvis olim simpliciter, & propriè arteria diceretur.

Notat Galen. l. decimoquinto De usu partium, nervum generaliori significato comprehendere,

ten-

tendonem & ligamentum, propriè tamen notetur corpus, quod à cerebro & ſpinæ medulla, vel rachytide oritur: ad ſenſum & motum, à medicis nervum appellari, cætera duo, corpora nervoſa: A cerebro nervi molles oriuntur, qui ſenſorii nuncupantur, uti motorii vocati duri, à ſpinæ medulla, eò quòd motus arbitrarii, non ſenſus ſunt inſtrumenta, hoc eſt, partibus, motum non ſenſum largiuntur: Senſorios oportuit eſſe molles, quia ſenſus fit perpeſsione, mollities autem apta eſt ad facilè patiendum. Motorii verò ſunt duri, quia motus actio eſt, ad actionis autem robur requiritur durities inſtrumenti: A' Cerebro, procedunt ſeptem nervorum conjugationes (conjugati enim feruntur, ideoque paria nervorum ab anatomicis appellantur, ſequenti incluſa diſticho:)

Optica prima oculos movet altera, tertia guſtat.
Quartaq; quinta audit, vaga ſexta, ſeptima linguæ eſt.

A' ſpinæ medulla triginta paria, hoc eſt ſexaginta nervi: illa enim utrinque, per ſingularum vertebrarum foramina, ſingulos nervos mittit. Atque ut molles in organa ſenſuum, ita motorii in muſculos inſeruntur. Cæterùm nervus opticus & pudendi, qui cavus dicitur, manifeſtam & ſenſibilem habent cavitatem, Cæteri ferè ſunt ſolidi, nec ullam habent, ſaltem quæ ſenſu percipi poſsit, cavitatem. Non deſunt tamen qui in viventibus ineſſe dicant, ut poſsit animalis ſpiritus tranſmitti. Verùm per irradiationem motricem facultatem affluere non ſemel ſcripſit Galenus. Per nervum tranſparentem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tem, quamvis ſolidum, ſpiritus diffluit eo modo quo radius ſolis per corpus Diaphanes, ut vitrum quamvis ſolidum, in aërem diffunditur.

De ſecundis inſtrumentis, ut muſculis & digitis.

CAP. V.

EX tribus primis & ſimpliciſsimis inſtrumentis & octo commemoratis partibus minimè conformatis, juſtâ magnitudine, numero, figurâ, ſitis atque connexis invicem, naſcuntur ſecundi generis inſtrumenta, in quibus primum locum habent muſculi, arbitrarii motus inſtrumenta, quamvis Galenus in arte parvâ videatur ad primum genus inſtrumentorum eos revocare, quando ſcribit propriam ſubſtantiam muſculi, abſolvi carne & fibris: prætereà enimverò conſtant venis, arteriis & nervis, à quibus accipiunt alimentum, vitam, ſenſum & motum: conſtant quoque tunicâ ſuâ propriâ, tendone, quin & ligamento, quorum cauſa, in ſecundis inſtrumentis poſſunt numerari: Tribus partibus diſtinguũtur, principio, medio, & fine, quę vulgò caput, venter & cauda, nuncupantur. Principium ſeu caput dicitur, pars ea muſculi, in quam nervus & ligamentum inſeruntur, cauda in quam deſinunt: nam ex nervorum & ligamentorum fibris oriri tendonem, & τὴν ἀπονεύρωσιν, caudamq́; muſculi, jam admonui: Venter eſt pars muſculi carnoſior, utrique extremo interjecta: miniſterio ita-

itaque musculi, pro animi arbitrio, membra moventur: Tendo in partem movendam inseritur, per ipsum verò nervum in caput musculi inseritur. Porrò vis animæ motrix à cerebro influit, inde cōtractæ fibræ, versus principium suum partem movendam trahunt. Contrarii motus, fiunt à musculis oppositis, si sphyncterem (musculum qui claudit anum) & septum transversum excipias. Est diaphragma musculus rotundus, qui partes vitales à naturalibus separat. Cæteri inquam habent suum antagonistam, levator depressorem, clausor apertorem. Cæterum quamvis Averroes scripserit. Anatomen musculorum, esse necessariam chirurgo, non medico, tamen ut tanquam Architectus, operariis; medicus dogmaticus operatoribus suis chirurgis prudenter imperet, ne chirurgiam quidem debet ignorare, scribit Galenus decimo metho. cùm in Asia faceret medicinam, se chirurgiam exercuisse; at Romæ quòd essent distincti artifices, operationem chirurgis reliquisse. Digiti non tantùm constant venis, à quibus nutriuntur; arteriis, per quas spiritum & calorem vitalem accipiunt; nervis per quos sentiunt; & musculis à quibus moventur: sed tribus ossibus, quibus reliquum fulcitur, & ligamentis, quibus ossa digiti continentur, carne deniq; & cute: quorum conjunctione verum tactus organum constituitur, eorūdem digitorum officiaria actio, à commemoratarum partium magnitudine, figurâ, numero, situ, & connexione procedit, quorum si vel minimum desit, illa lædetur,

nascen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

nascenturq; morbi organici, figuræ magnitudinis, numeri, situs, connexionis. Aristoteles divisit digitos in nodos & internodia. Sunt autem quinq;, pollex, index, medicus, annularis, & minimus.

De instrumentis tertii generis, ut manu & corde.

CAP. VI.

MAnus, est instrumentum tertii generis, cōstat quinq; digitis, volâ, metacarpio, & carpo. Aristoteles scribit naturam, in vola, lineas describere, indices brevioris, aut longioris vitæ, quo fundamento nititur chiromãtia dicta fallacissima. Idem Aristoteles reprehendit Anaxagoram, quòd diceret hominem sapere, quoniam habet manus, Natura enim, inquit, accommodat Instrumenta facultatibus; non autem contrà facultates, instrumẽtis. Atqui manus est instrumentum sapientiæ, instrumentum inquam instrumentorum: nam ars quælibet, alia instrumenta facit manuũ ministerio. Temerè enim naturam velut novercã Theophrastus accusabat, quòd cętera animalia unguibus, cornibus, aut ejusmodi vitæ præsidiis armârit, timidissimos lepores currendi velocitate munierit; hominem verò inermem reliquerit, quandoquidem manus, potentiâ est omne instrumentum, adeoque ὄργανον ἁπάντων τῶν ὀργάνων κυριώτατον: Homo inquam non sapit, quia manus habet, sed quia naturæ primo instituto, est animal plenum consilii & ra-

tionis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tionis divinissimæ: idcirco accepit manus, ut hæ essent sapientiæ instrumenta. Pergendum ad cætera tertii generis instrumenta: hoc est partes organicas, quæ capite, thorace & ventre continentur, si mavis, in quas ultima illa & compositissima instrumenta primùm resolvuntur. Ex quibus herclè Cor primum occurrit, eam enim habet rationem in microcosmo, quàm sol in macrocosmo. In corporis œconomia non aliter præest, quàm Rex, in republica: cujus admirabilem structuram qui didicerit, minimo negotio reliquarum partium minùs operosam, facilioremq; structuram animo & oculis concipiet: tenet medium non rei, sed perfectionis & commoditatis. Illud est mathematicum, hoc physicum medium: utriusque medii meminit Aristoteles quinto Ethic. quando dicit Justitiam commutantem, in contractibus servare medium rei, quòd æqualiter distat ab extremis, Justitiam verò distributivam, in dispensandis honoribus & pœnis, pro cujusque merito, tenere medium rationis: manifestius hâc de re loquitur in libris de cœlo, ubi docet, Terram, esse medium mathematicum, seu centrum mundi: Solem verò occupare medium physicum, quod est commoditatis & perfectionis: Atqui Cor, eo modo se habet in nostro corpore, quo Sol in universo. Perenni videlicet motu, nec non caloris spiritusque lucidi influxu, ut Sol mundum, sic illud corpus nostrum vivificat, propter hanc similitudinem ab Homero Sol, cor mundi nuncupatur: Itaq; cor in corpore tenet medium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dium perfectionis, Umbilicus autem eſt medium rei: nam ſi in hominis decuſſati umbilicum, cyrcini pedem unum defigas, alterum circumferas, deſcribes circulum, à cujus circunferentia ad umbilicum ductæ omnes lineæ, erunt æquales: Natura igitur de tàm nobili viſcere ſollicita, illud capſulâ concluſit, quæ impedit ne dum dilatatur, coſtarũ, aut vertebrarum duritie offendatur, non tangitur interim à pericardio, ut poſsit liberè, in ſua pyxide ſeſe dilatare. Continet inſuper nonnihil aquæ, ne motu & calore deſiccetur: carne conſtat prædurâ compactiſsimâ, in quâ ſunt duo ſinus, ſepto medio diviſi, dexter amplior, ſiniſter, ut corpulentior, ita anguſtior: eſt autem ſolidior & craſsior ne vitalis ſpiritus, qui in eo elaboratur, exhalet: in dextro ſinu, duo ſunt vaſa, ramus venæ cavæ, per quem cor excipit ſanguinem ab hepate naturalem; & vena arterioſa, per quam, ſanguinem jam coctum & attenuatum, ad pulmones tranſmittit: in ſiniſtro totidem conſpiciũtur vaſa, Arteria aorta per quam vitalem ſpiritum quoquoverſum demittit; & Arteria venoſa, per quam aërem, à pulmonibus recipit, ſunt enim pulmones veluti folles, & flabella cordis: fibras habet rectas & obliquas, adeò ſolidas, ut veriſimile ſit Ariſtotelem, eas habuiſſe pro nervis, quãdo ſcribit, Cor eſſe principium nervorum. Utrinque habet auriculas, quibus quippe vena arterioſa & ramus venæ cavæ fulciuntur, ne vehementi motu cordis illa rumpantur, ſimpliciſsimâ proin conſtant tunicâ, hæc ſtructura poteſt unum-

quemque rapere in admirationem. Mirandum quoq; quòd pinguedo illic circà basin cordis concreverit, cùm adeps cõcrescat frigore: nihil tamen se offert admirabilius undecim valvulis: Sunt quinque in dextro, sex in sinistro ventriculo. Vasa quæ excipiunt habent valvulas introrsum patentes, quæ excludunt, extrorsum vergentes, & regressum omnem prohibentes.

PHYSIOLOGIÆ Sect. VI. de facultatibus animæ.

Quid Anima.

CAP. I.

QUÆ præcesserunt, propria sunt corporis, quæ sequuntur pertinent ad animam, quam immediatum principium, facultatum omniũ corporis viventis, aut formam corporis animati ultimam & specificam posſis definire; ita enim sese consequuntur, functio, facultas, & forma, ut quemadmodum à facultatibus functiones, ita facultates à forma tanquam à proximo & immediato suo principio procedant; materia enim cùm sit principium perpesſionis, illius causa unumquodque patitur. Forma contrà est principium actionis, per quam corpus omnes suas functiones exercet, nihil autem fit quod fieri non posſit, semper in caducis potentia præcedit actum. Itaque non est dubium à forma, tanquam à principio immediato, omnes agendi vires emanare: quæ vel informat & perficit

cor-

corpus ſimilare & informe, vel diſsimilare & conformatum, (quæ ſunt Phyſicorum corporum duæ primæ differentiæ,) forma corporis ſimilaris: ſive illud ſit ſimplex, ut elementum: ſive compoſitum ut foſsilia, lapides & metalla, Natura nominatur. Forma verò corporis conformati, ſeu organiſati, ipſa eſt Anima: ſic nimirum duabus primis phyſicorum corporum differentiis, totidem formarum phyſicarum primæ differentiæ, reſpondent, eritq; natura quidẽ forma phyſici ſimilaris & informis: Anima verò forma phyſici conformati, organici, & diſsimilaris corporis. Ariſtoteles ſecundo De anima, Animam duobus modis definivit: primò quòd ſit perfectio corporis organici potentiâ vivẽtis: ſecundò quòd ſit principium vegetandi, ſentiendi & ratiocinandi. Poſterior definitio eſt cauſa & velut explicatio prioris, nam quærenti cur anima ſit perfectio corporis organici potentiâ viventis, reſpondetur, quia eſt principium vegetandi, ſentiendi, & ratiocinandi: talis igitur demonſtratio conficiatur: Quod eſt principiũ vegetandi in plantis, ſentiendi in belluis, & ratiocinandi in hominibus, id qualecunq; demum ſit, in unoquoq; eorum eſt cauſa perfectionis. (Nam ſi quid habent perfectionis plantæ, id totum acceptum debent ei, cujus vi nutriuntur, accreſcunt & procreant ſimile; belluæ, ei per quod ſentiunt; homines ei per quod ratiocinantur.) Atqui vegetant plantæ, animâ vegetãte, quæ altrix à Galeno nominatur, à quibuſdam φυτική, plantativa ſeu plantarum propria; belluæ

ſentiunt animâ ſentiente; homines diſcurrunt animâ ratiocinante. Eſt igitur anima rationalis, forma hominis; Sentiens forma belluæ; Vegetans forma plantæ: Anima verò, in univerſum, & genericè ſic dicta, & accepta Vegetandi, Sentiendi & Ratiocinandi principium; adeoque Forma corporis viventis.

Animæ præſertim humanæ, phyſica & realis eſſentia perquiritur, eaq; tandem divina conſtituitur.

CAP. II.

DUPLEX eſt eſſentia animæ noſtræ, una logica, quæ definitio dicitur: omnia enim univerſalia definiuntur ſub ratione ſpeciei, ſicuti individua, circunſtantiis materiæ, loci & temporis deſcribi quoquo modo poſſunt, ſolum univerſum definitur: Atqui univerſum eſt ens rationis, quia ſolâ ratione comprehenditur, ut ſingularia ſenſu: Præmiſſa eſt hucuſq; animæ univerſalis, proindeque logica definitio, ſingularis perquirenda eſt, etiamſi Galenus ſcribat non oportere medicum valdè de illius eſſentiâ, eſſe ſollicitũ, quia inprimis ejus ſcientia ad bene medendũ non confert: inquirenda tamen diligenter, propterea quòd quæſtio eſt digna, phyſicâ contemplatione: Unuſquiſque ſiquidem debet noſſe ſe, hoc eſt animæ ſuæ eſſentiam, nec non vires & functiones ſtudioſiſsimè perſcrutari. Galenus multis in locis fatetur ingenuè,

realem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

realem animæ ſubſtantiam ſibi eſſe ignotam, tamen ſecundo De prædictione ex pulſibus, Hactenus inquit dubitavi, quæ nam eſſet animæ ſubſtantia, nunc ætate & longo rerum uſu ſapientior factus, auſim affirmare, eam nihil aliud eſſe quàm temperamentum: quod etiamſi de anima vegetante, & ſentiente probabiliter dicatur, de rationali tamen anima, dici non poteſt; quippe quæ utitur temperamento, ut inſtrumento. Inſtrumentum verò cum utente natura vel artifice, nemo prudens confuderit Ad actiones vegetantis, & ſentientis animæ, quamvis concedam requiri legitimam temperiem; Ad ratiocinandum tamen minimè neceſſaria eſſe videtur temperatura: definitur enim Philoſophia, animæ abſtractio à corpore, duabus cauſis. Primò quòd certior ſit contemplatio quò à materiæ, loci, temporis, perſonæ & circunſtantiis reliquis eſt remotior: quâ causâ Mathematicæ ſcientiæ itidem ſunt certiores Phyſicis; Metaphyſica certiſsima: Secundò quòd corpus ſit impedimento philoſophanti, hinc σῶμα quaſi σῆμα ſepulchrum animæ dictum eſſe, ſcribit Plato in Cratillo: Anima igitur neque corpus eſt, neque quicquam corporis. Præthereà temperamentum eſt accidens, qualitas videlicet, nata ex elementorum quatuor miſtione: natura fortaſsis eadem eſt cum temperamento, nam Galenus paſsim videtur unum pro altero uſurpare, ſed Anima eſt forma præſtantior longè quàm natura: conſentaneũ igitur eſt, ut illius quoq; ſubſtantia melior diviniorq;

judicetur: Enimverò si nativus calor sit cœlestis, quo jure Anima (quæ utitur calore nativo, tanquam instrumento,) elementaris erit, non potiùs cœlestis, aut suprà cœlestis? plantis plantarumque partibus, universis & singulis; similiterque etiam belluarum & hominum corporibus totis, horumque partibus nónne post mortem relinquitur quidem temperamentum; adimitur autem calor nativus: Vivebant igitur prius beneficio alicujus principii à temperamento distincti. Galenus libro de substantia facultatum naturalium dubitat, an facultatis formatricis substantia, simul cum semine traducatur, in fœtus corpusculum: quia tanto cum ordine omnes partes nostri corporis conformat disponitque, ut consilio & ratione omnia sua videatur agere. At Anima humana per se naturâque suâ rationalis est, longè melior & divinior conformatrice virtute, quia conformatrix facultas est pars animæ vegetantis: Ergo si propter opus suum planè divinum, conformatrix virtus, Galeno divina videatur, non est, quòd dubitemus animam intelligentem diviniorem affirmare. Propterea, ut res artificiales, exterior figura exornat, pulchrioresque dicuntur, quæ sunt artificiosiùs figuratæ quàm quæ non: Sic opera naturæ præstantiora sunt, quæ præstantiorem habent formam. Atqui rationalis anima, omnium formarum physicarum est præstantissima: Non est igitur dubium quin sit valdè divina illius essentia, suprà cœlestis potiùs, quàm cœlestis: minimè verò elementaris, à Deo,

Deo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Deorum, immediatè creata ſubſtantia, Dei ſoboles, propago, delibatio.

Animarum primæ differentiæ.

CAPUT III.

ANIMA eſt quoddam quaſi genus, notio quippè univerſalis ex multis rebus animatis differentibus ſpecie, videlicet plantis, belluis & hominibus collecta: quibus non tantùm nomen, ſed etiam definitionem unam, & eandem æqualiter impertitur: non minus enim anima vegetans eſt forma & perfectio ſumma, plantæ, quàm ſentiens belluæ, aut rationalis anima, forma eſt hominis. Nec refert, quòd una ſit prior alterâ: nam binarius ſimiliter, prior ternario, triangulus, quadrato, nihilominus peræquè ſunt ſpecies numeri: nam ſpecies aut inter ſeſe comparantur, aut cum ſuo genere: Si ad ſuum genus referantur, omnes æqualiter, ejus nomen & rationem participant; ſi inter ſeſe, nihil obeſt quin una multis modis, origine, ordine, perfectione, ſit prior alterâ; differre autem ſpecie animam vegetantem à ſentiente; & hanc à ratiocinante, poteſt hoc argumento demonſtrari; Propter quod unumquodque tale, & illud magis, tale: plantæ, belluæ, & homines propter animam differunt ſpecie: Animas igitur, quibus vegetant plantæ, ſentiunt belluæ, & homines diſcurrunt, ſpecie differre neceſſe eſt. Soli Stoici huic doctrinæ videntur repugnare: Animæ enim & Naturæ unam eandemque ſubſtantiam conſtituunt, nempe

Spiritum: differre hunc tantùm in eo, quòd naturalis ſit humidior, animalis ſiccior: Ideoque formam plantarum appellant Naturam nō Animam, quia ſpiritu conſtet humidiore. Addunt id ſolum animatum eſſe, quod poteſt ſemetipſum movere; proprium ſiquidem eſt animæ, Corpus quod informat ſecundum omnes loci differentias movere, dextrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, ante, ponè; plantas autem humo affixas, in eodem loco neceſſariò permanere, & proin minimè gentium animatas eſſe: veruntamen ſi duabus primis corporum phyſicorum differentiis, totidem Naturalium formarum primæ differentiæ reſpondeant: (anteà ut innuimus) forma corporis ſimilaris, informis, natura; conformati verò & heterogenei anima nuncupetur: extra controverſiam eſt, plantas, cùm ſint conformatæ, animatas eſſe, adde quòd vivunt, quia nutriuntur, creſcunt & procreant ſibi ſimile. Atqui vita eſt primus actus animæ, totque ſunt animatorum, quot viventium genera. Sit igitur hoc cum Ariſtotele ratum & conſtitutum, animarum in univerſum omnium tres eſſe primas differentias ſeu ſpecies, vegetantem, quę eſt forma, & perfectio ſumma plantarum: ſentientem, per quam bellua, eſt id quod eſt, interior enim ſeu communis ſenſus eſt belluarum perfectio ſumma, quemadmodum ratio hominum.

*
* *

Animæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Animæ humanæ, primæ facultates constituuntur.

CAP. IV.

ANIMA hominis itaque, veluti quoddam est totum potestativum, hoc est facultatibus, tanquam primis partibus suis dividuum; una enim cũ sit simplex & incorporea animæ substantia, impartibilis quoq; per se sit necesse est. Plato ethicas duntaxat illius vires, quæ sunt principia actionum moralium, explicavit: quod satis fuit morali philosopho. Concupiscibilem enim in Jecore collocavit, irascibilem in Corde, rationalem in Cerebro: quibus interim differentiis nemo existimet omnem Animam dividi: nam differentię quæ sunt generis divisivæ, sunt quoque certæ alicujus speciei constitutivæ. Atqui nulla est species rerum animatarum quam informet, & ab aliis separet, anima concupiscibilis, nulla similiter animantis species, cui irascibilis sit pro forma. Sunt igitur humanæ animæ tres facultates, non tres animæ, quandoquidem unius rei, unica est forma ultima & specifica. Doctè, me judice, notavit Ficinus, imponi Platoni, à Peripateticis quòd tres animas, specie differentes in nobis posuerit: Aristoteles unam & simplicissimam animæ nostræ substantiam constituit, quæ sit in toto tota, & in qualibet parte, tota: hoc est omnibus facultatibus instructa; non operari tamen ubique, neque omnes suas vires, omni in corporis,

parte exercere, defectu ſolo inſtrumentorum: quia enim ſentire non poteſt ſine nervo, in parte deſtituta nervo ſentire non poteſt, non formæ quidem, ſed inſtrumenti vitio & inopiâ: nam videret extremo digito, ſi haberet illic oculum: in calcaneo ratiocinaretur, ſi haberet illic, omnia ad diſcurrendũ neceſſaria. Denique ubique potens agere anima; nõ agit tamen ubiq; inopia inſtrumenti, quod ſi daretur ſeni oculus juvenis, videret ut juvenis, ſcribit Gal. l. quo mor. Anima igitur rationalis ubique tota, innumeris facultatibus prædita eſt, quæ tamen omnes ad tres primas reduci poſſunt, vegetandi, ſentiendi, & ratiocinandi: Inferiores enim facultates in ſuperioribus continentur, ut binarius ternario, triangulum quadrato. Nam ut duo, ſunt in tribus, potentiâ & indefinitè; ſic vegetantis animæ facultates omnes, ſentiens includit; rationalis autem facultas, tàm vegetãtis quàm ſentientis vires. Quãdo ergo ſcribit Ariſtoteles hominem in utero vivere primùm vitam plantæ, deinde belluæ, poſtremò hominis, non ita intelligi debet, ac ſi vellet dari aliquod tempus, in quo homo ſit planta. Aliud, in quo bellua, atque per hos veluti gradus ad animam rationalem perveniri: neque enim habet homo tres animas, ſed, cùm unâ & continuâ motione, genitrix facultas inſita ſemini, procedat ad unam formam, eademq; adepta conquieſcat: unica proin eſt & ſimplex anima ſolis facultatibus diſtincta: Si eſſet motus, quiete interruptus, nec cõtinuus adeóq; adeptâ formâ vegetante, ab agendo aliquandiù deſiſteret,

ſiſteret, haud dubiè eſſent tres animæ: Sed cùm à primo conceptionis die, ad quadrageſimum (quod eſt conformationis tempus longiſsimum, & quo ipſo tempore, Hippocrates cum Ariſtotele agnoſcit extrinſecus aliquid corpori, cœlitùs advenire:) natura pergat continenter, & ad unum finem aſpiret, Anima ea propter una, hominem informat tribus primis facultatibus diſtincta: quarum ea eſt conſequutio, ut poſtrema, includat priorem; quæcumque enim ratiocinantur, eadem quoque ſentiunt; & quæ ſentiunt, vegetant, non autem contrà; quia plantæ vegetant ſine ſenſu, belluæ ſentiunt, ſine ratione: quid ergo vult Ariſtoteles, dices, cùm ſcribit hominem primum vivere vitam plantę, deinde belluæ, tandem hominis? Reſp. fœtum voluit primùm nutriri, ſugendo ex utero matris, ſanguinem per umbilicalem venam implantatam Jecori, eo ferè modo, quo plantæ radicum ſuarum fibris, de terrâ ſugunt alimentum. Eſt enim uterus fœtui, id quod terra, plantæ, promptuarium ſcilicet alimenti: deinde verò, jam perfectis ſenſuum inſtrumentis, ſentire, ad extremũ fieri capacem rationis. Hæc fuit de tribus phyſicis animæ noſtræ poteſtatibus, Ariſtotelis ſententia, pro quibus medici, totidem reponunt animæ noſtræ facultates, naturalem, vitalem, & animalem: naturalis eadem eſt cùm vegetante, nomina tantùm ſunt diverſa: At ſentiens & rationalis virtus animalis facultatis ambitu continentur. Vitalem Galenus nonnunquam comprehendit ſub naturali, ut facit in libris de cauſis

ſympto-

ſymptomatum, quando ſcribit, duas tantum eſſe facultates animæ, naturalem & animalem: eſt enim vitalis facultas, ſimilior naturali, quia nobis dormientibus, atque etiam invitis, cor & arteriæ pulſant, perinde ut naturalia viſcera concoquunt.

An conſtitutæ facultates Animæ diſtinguantur ſedibus.

CAP. V.

NON placet hoc Ariſtoteli, quia animam totam eſſe in toto, & in qualibet particula corporis totam exiſtimat, ſi ergo anima tota, ubique potens eſt, omnibus inſtructa facultatibus, non debet hîc nutriendi; illic ſentiendi; alibi ratiocinandi facultas collocari. Quòd ſi, ut Deus ſuprà cœlos, ævum agens beatiſsimum, & formaliter in cœlo empyreo exiſtens, nihilominus potentialiter ubiq; eſt, quia ibi eſt, ubi operatur; ſimiliter animæ ſubſtantia per totum corpus diffuſa, ſi nihilominus aliquâ in parte corporis ſit collocanda, unde ſuis utẽs facultatibus; totum corpus regat, ubi poſsit meliùs quàm in corde collocari? Eſt enim medium commoditatis & perfectionis. Cur Deus dicitur in Sole domicilium ſuum poſuiſſe? quia ibi potiſsimùm eſſe creditur, ubi ejus poteſtas manifeſtiſſimè reſplendet. Atqui Cor, eam habet rationem in homine, quàm, Sol in univerſo: primariæ actionis animæ, nempe vitæ, fons ab omnibus perhibetur. Idipſum cor itaque ſi cui parti formaliter anima

ma insideat, maximè cordi, cæteris partibus inerit potestativè: Quæ quidem omnes potestates ab isto fonte manant: Nam verisimile est, ibi esse principiũ radicale facultatum & functionum omnium, unde exoriuntur prima earum instrumenta. Atqui facultatum, & functionum animæ nutritionis sensus,& vitæ instrumenta,nempe nervi,& arterię, si Aristoteli creditur, originem habent à corde, de arteriis non est controversia: Fibras verò densas quibus consperṡa est & undiquaq; scatet substantia cordis, ille habuit pro nervis, similitudine forsan deceptus: Venas ab eo ramo, qui à dextro ventriculo cordis, fertur ad jecur, ibidem etiam suum ortum habere,hoc argumento existimat,quòd minora, majorum sunt principia, cùm ab imperfectis ad perfecta, à simplicioribus ad compositiora, natura progrediatur. Flumina nónne vides parvis de fontibus orta? hæc ferè sunt, quæ pro Aristotelis opinione, afferunt Peripatetici: Medici verò cum Galeno sicuti tres partes principes constituunt; ita totidem facultatum statuunt sedes & principia;cor vitalis, Jecur naturalis, cerebrum animalis, Ipsiusmet Aristotelis hoc subnixi fundamento: Ut actiones objectis distinguuntur; ita facultates instrumẽtis: Atqui venæ sunt altricis facultatis instrumenta: Arteriæ vitalis,nervi animalis, sine quibus organis facultates commemoratæ omnes, utique otiantur. Ubi igitur natura posuit originale principium instrumenti, ibi credibile est eamdem posuisse radicale principium facultatis, si mavis propè facultatem,

tem, ponit & instrumentum quo possint operari; Atqui Jecur esse principium venarum declarat uterque truncus, venæ portæ, & cavæ, qui ab utraque parte jecoris convexâ & simâ exoriuntur: Venarum enim soboles & propago, arbori perbellè comparatur, cujus radix sit in Jecore, à quo truncus exurgit, à trunco rami, à ramis surculi: Nervos oriri à Cerebro; Arterias, à corde, ipse sensus manifestè convincit. Esto igitur Jecur principium facultatis naturalis, Cor vitalis, Cerebrum animalis. Accedat quòd vena umbilicalis (perquam fœtus utero adhùc inclusus, trahit alimentum) inseritur jecori, ut arteria umbilicalis, (per quam respirat) cordi: Item Jecur, per mesenteriũ, chylum sugit, quem suâ carne posteà in sanguinem transmutat. Atqui in officina alimentarii sanguinis, residere facultatem nutricem verisimile est, quem rursum sanguinem, ab hepate confluere ad dextrum ventriculum cordis; non autem è contra à corde ferri ad jecur, demonstrant valvulæ, quæ patent foris intrò, ad excipiendum, non intùs foras, ad excludendum. Prætereà Archigenes quamvis esset juratus Peripateticus, nihilominus ad curationem phrenitidis, parum sanè memor consequentiæ principiorum cum principiis, nobiscum admovebat capiti, topica remedia: Pestilentes & venenatos morbos dum admotis cardiacis oppugnabat, iisq; facultatem vitalem roborabat, ea ad regionem cordis applicabat, Quando corpus atrophiâ languebat, Jecori soli consulebat: ergo præstat in facien-

da

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

da medicina ſentire cum medicis, de primis facultatum animæ principiis, ut actionis læſæ primo principio pręcipuoq; organo, conſulatur rectiùs.

Facultas naturalis minutius dividetur.

CAP. VI.

DICTURUS de tribus Animæ noſtræ facultatibus, à quibus totum corpus gubernatur, exordiar à naturali, quia viventium eſſe, vivere eſt: Vita autem à Nutritione eſt inſeparabilis, propter eà, quòd quæcumque nutriuntur vivunt; & viciſſim quæcumque vivunt nutriri neceſſe eſt. Illa autem, nihil eſt aliud quàm animæ vis, quâ actiones naturales perficiuntur: ſubdividi ſolet in tres facultates, altricem, auctricem & procreatricem: Nutrix eſt ea vis animę, quæ appoſitum alimentum in corporis hujuſque partium ſimilarium ſubſtantiam convertit, cui quatuor aliæ miniſtrant: Attractrix, retentrix, aſsimilatrix, & expultrix: quandoquidem, ut docet Galenus tertio De naturalibus facultatibus adverſùs Eraſiſtratum & Aſclepiadem, alimentum à ſingulis partibus trahi neceſſe eſt: deinde retineri, retentum concoqui & aſsimilari, priuſquàm actu nutriat. Ad extremum deniq; alimenti reliquias excerni: Altricem auctrix ſequitur: Nutritur enim corpus ſubſtantiâ alimenti, ejuſdem quantitate verò, augetur: Procreatrici inſerviunt duæ facultates, Alteratrix & Conformatrix, quia corpus humanum procreatur proximâ ortus ſui materiâ, primùm variè immutata, deinde ritè

con-

conformata: alteratione ſuam temperiem & ſubſtantiam partes ſimilares conſequuntur, conformatione autem perficiuntur inſtrumenta ad uſum neceſſaria. Altricis major quidem eſt ad vitam neceſsitas, quàm auctricis & procreatricis, quia nutritur quidem animal, quandiu vivit; non autem ſemper augetur, neque perpetuò procreare poteſt ſimile, ut primâ & extremâ ætate: Verùm procreatricis dignitas & perfectio major eſt: Illa enim ſola, inquit Ariſtoteles, nos facit immortales, nam cùm tranſmutabilis generationis noſtræ materiæ neceſsitas, ſingulos homines mortales reddat, ſucceſſione tamen ſingulorum conſervantur ſpecies, ſuccedit autem unus alteri & veluti ſuccenturiatur, beneficio procreatricis, quæ propterea videtur eſſe facultas princeps, eo argumento, quo teſtes inter partes principes à nonnullis recẽſentur: Non enim ſunt partes principes, niſi quia procreatrix facultas, illis, ut primis & præcipuis generationis inſtrumentis, inſidet: Ad conſervandum individuum tres tantùm facultates requiruntur; Ad conſervationem ſpeciei quatuor. Quidam hoc argumento, contendunt procreatricem, non eſſe partem naturalis facultatis: Naturalis ſiquidem facultas, inquiunt, tota addicta eſt individuo conſervando, (cùm natura ſit inſitum principium motus; Genitrix verò facultas, conſervandæ ſpeciei ſoli deſtinata, ejúſque motus eſt in alio & ad aliud. Veruntamen vegetantis Animæ, quæ plantas informat, facultas procreatrix pars eſt: Atqui vegetans anima non

poteſt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

poteſt eſſe alia, quàm naturalis: Naturæ enim tam ſimilis eſt, ut Galeno & Stoicis, natura potiùs videatur quàm anima: Itaq; cùm medicis, procreandi virtus, ſub naturali facultate comprehenditur.

De Nutrice facultate.

CAPUT VII.

CUR omne animal, quandiu vivit, neceſſe eſt nutriri? quia triplicis corporis noſtri ſubſtãtiæ, ſolidæ carnoſæ, & ſpirituoſæ, perennis fit diſſipatio, partim ab inſito; partim ab externo calore: Marceſsit enim calor inſitus pariter & influens, inopiâ pabuli: quod quidem indeſinens effluvium, niſi aſſumpto alimento repararetur, brevi animal marcore interiret. Hanc jacturam, facultas nutrix reſarcit. Si quis objiciat animalia φωλεύοντα, quæ degunt in latibulis, ut glires, alpinos mures, totam hyemẽ dormire, & toto illo tempore nequaquam nutriri: reſpondendum pituitoſum ſanguinem qui continetur in illorum venis, languido eorum calori, eſſe ſufficiens pabulum, nec eſſe opus iis extrinſecùs aſſumpto alimento, cùm habeat calor, intùs quod agat. Calor nativus eſt naturalis facultatis primum & præcipuum inſtrumentum, ſive enim is, ſuâ naturâ (ut in ſenibus,) ſive ex accidente (ut aliquo morbo,) imbecillus fuerit: ſive contagione infectus, quod accidit phtyſicis ab ulcere pulmonũ, ſemper corpus atrophiâ contabeſcet: Alimentum, altricis facultatis eſt objectum, quod primo diſsimile, caloris miniſterio, mox variè coctum &

præparatum tandem redditur ſimile, quia aſsimilatur, tumq; alimentum actu ab Hippocrate nominatur: quandiu eſt diſsimile, impropriè & potentiâ duntaxat eſt alimentum: quod rurſum vel proximum, ut ros, ſanguis, chylus; vel remotum, ut panis, caro, vinum: illud quaſi nutriens, hoc nutriturum alimentum Hippocrates appellat: nutriuntur partes ſolidæ & carnoſæ (ut innui) alimenti aſsimilatione: Spirituum autem indeſinens jactura, reparatur aëre inſpirato: quo ſenſu ſcripſit Hippocrates, Animam (ſpiritus innuens) fieri continenter. Spiritus nō propriè dixeris nutriri, quia manere oportet, quod nutritur, ſaltem oportet in locum diſsipati novum quid reponi; Spirituum autem, veriùs generatio eſt, quàm nutritio. Quæ duæ mutationes, etiamſi plurimùm conſentiant, differunt tamen quòd generatione, nova quædam ſubſtantia producitur; nutritione autem ea, quæ jam exiſtit, conſervatur.

De quatuor facultatibus, quæ miniſtrant nutrici, ac primùm de attractrice.

CAP. VIII.

TRIBUS cauſis fit attractio, calore, ſubſtantiæ ſimilitudine, aut fugâ vacui. Calorem attrahere, demonſtrant frictiones, exercitatio, emplaſtra calida, ut dropaces & ſinapiſmi, quibus nativus calor auctus, attrahit ex profundo corporis ad partem extimam quoq; alimentum; quo modo etiam

ſingulæ

ſingulæ partes illud attrahunt. Similitudo ſubſtantiæ eſt proprietas quædam inexplicabilis, formam conſequens, qualis in magnete, ſuccino, aut catharticis facilè cernitur, quâ quidem cauſa cumprimis trahitur à parte alimentum, non promiſcuè & indifferenter, ſed definitè & cum delectu, amicum ſcilicet & familiare: neceſſe eſt enim nutrientis cum nutrito intercedere συγγένειαν & ſimilitudinem: Pars ergo calore, trahit alimentum, indifferenter quodcunque; ſubſtantiæ verò ſimilitudine, trahit hoc alimentum, ut cerebrum, pituitoſum ſanguinem; pulmo bilioſum; os melancholicum: hâc ipsâ vi, Jecur trahit chylum, renes ſerum, veſicula fel, lien limum: Omne enim trahens, eo fine trahit ut fruatur tracto, cyſtis fruitur felle, ex eoq; capit voluptatem propter ſubſtantiæ ſimilitudinē: Neq; enim veriſimile eſt, quæ naturâ ſuâ trahunt, propter ipſam trahendi functionem trahere, ſed ſpe alicujus commoditatis trahunt. Poſtremum trahendi genus, fit fugâ vacui, cujus vitandi cauſa corpora naturalia, ut repleant locum inanem, moventur præter naturam, levia deorſum, gravia ſurſum: hoc trahendi genere Cor, arteriæ & pulmo trahunt aërem, temperandi caloris nativi cauſa. Arteriæ ex venis quibuſcum habent (per anaſtomoſes) commercium, tenuem ſanguinis portionem trahunt: Venæ inſuper quæ inteſtinis inſeruntur, chyli benignam portionem ſugunt. Hoc tractionis genere nullæ partes corporis utuntur ad ſui nutritionem, ſed calore tantùm & ſubſtantiæ ſimili-

tudine attrahunt: Galenus quartum quoddam genus tractionis videtur posuisse in commentario ad eum Aphorismum sexti epidemiων, quo dicit carnes, ex ventre & partibus externis trahunt: Ibi enim scribit, Rusticos itineris labore, & ardoribus solis resiccatos, balneo aquæ dulcis à siti liberari, quia partes, resiccatæ magnâ vi humiditatem trahunt: sic quarto de ratione victus in acutis, scribit, resiccatas pulmonũ venas, ex partibus infernis, tenuem bilem attrahere, sed hoc tractionis genus referri potest ad fugam vacui, quia siccitas est vacuitas humoris, proinde in locum vacuati succi necessariò novus humor succedit: Non est prætereundum quasdam partes corporis ut cerebrum, ossa & cartilagines trahere alimentum sine fibris, calore solo & substantiæ similitudine: Alias verò rectarum fibrarum auxilio, ventriculus exempli gratia, nullo voluntario motu, sed naturali, cõtractis fibris œsophagi ex ore trahit alimentum, tantâ violentiâ interdum, ut vix dum præmansum avidissimè degluțiatur; quin & voracioribus nonnullis animantibus ventriculus, in ipsum usq; adscendat os: deglutitio verò non tantùm fit rectis fibris, quæ sunt in gulæ interiore tunica, sed etiam transversis, quibus exterior tunica contrahitur; Iis enim contractis alimentum deorsum protruditur.

De facultate retentrice. CAP. IX.

PARS non potest frui alimento, quod attraxit, nisi tantisper, donec immutatum fuerit, retineatur:

neatur; quia omnis actio fit in tempore, idcirco opifex natura unicuiq; parti adjunxit & vim retentricem, quæ alimentum tantisper contineat usq; dum fuerit assimilatum; quædam partes, ut dixi, sine fibris, caloris tantum insiti ministerio retinent, ut cerebrum, spinæ, medulla, ossa, ligamenta; Aliæ verò retinent fibris obliquis, præsertim partes publicæ, E.G. ventriculus, uterus, vesica. Ventriculus enim cibum donec perfectè sit cõversus in chylum, tàm arctè complectitur, ut nullum spatium inter ventriculi tunicas & cibos intercedat: uterus novem totis mensibus ita exactè fœtum comprehendit, ut omninò ejus inferius orificium conniveat: Quin & venis, quamvis obscura, inest tamen vis retentrix; sanguinem enim continent fibrarum obliquarum ope, quibus constant: Sanguis quippe alioquin totus rueret in partes inferas. Obscurior est cæteris in partibus retentio alimenti: quia tamen morari oportet, & hærere in parte, aliquandiu alimentum usquequo sit conversum, in substantiam partis, illa necessariò in unaquaque parte animo fingenda est. Cæterùm retentrix siccitate ferè roboratur; humiditate autem debilitatur. Hinc alvo existente siccâ, pigra est excretrix: contrà, juvatur alvus humiditate: nam alvus humida, est lubrica & fluida, pueri cùm sint humidi, alvo sunt facili, & crebrò vomunt, nimirum retinendi ob imbecillitatem & excernendi facilitatem.

* * *

De coctrice.

CAP. X.

NUTRITIONEM præcedunt tres concoctiones, quibus alimentum præparatur, ut in partis nutriendæ ſubſtantiam mox faciliùs convertatur; prima coctio fit in ventriculo, à chylifica facultate: quæ aliud nihil, quàm ventriculo cōgenita vis convertendi alimentum in chylum, hoc eſt in ſubſtantiam lactis, ſimilem cremori: chylifica iſta facultas utitur miniſterio caloris, non tantū ipſius ventriculi, ſed etiam partium circunſtantium, ut hepatis, omenti, vaſorum ventriculo ſubjectorum, puta arteriæ magnæ & venæ cavæ deſcendentis trunci. Ineſt quoque inteſtinis, vis quædam chyli procreatrix, ſed imbecillior, ut docetur quarto de uſu partium, quod patet ex alimentariis clyſteribus; quorum materiam inteſtina convertunt in chylum; ex quo poſteà ſanguis in hepate generatur: Ariſtot. quarto meteorωn chyloſim comparat elixationi, quòd fiat à calore humido & vaporoſo, cujus ſententiam approbat Galenus: Secunda coquendi facultas vulgò ſanguifica nominatur, eſt vis inſita jecori, per quam chylum, in venis meſaraicis initiatum velut & præparatum, in ſanguinem tranſmutat; ſanguinem hìc cùm nomino, quatuor humores comprehendo. Tertia vis concoquendi, ineſt ſingulis partibus, per quam ſanguinem attractū, appoſitum & agglutinatum tandem aſsimilant, ſibi ſuamque in ſubſtantiam convertunt. Ad aſsimilatricem,

tricem, pertinet mammarũ vis lactifica, & teſtium ſeminifica, atque ſi liceat illam minutiùs dividere oſsifica, venifica, cartilaginifica, &c.

De expultrice.

CAPUT XI.

NULLUM eſt alimentum, adeò amicum & ſimile noſtræ naturæ, quod non habeat aliquid diſsimile; hoc ipſum, ad nutriendum velut omnino inhabile, miniſterio caloris, (cujus eſt cogere homogenea, & ſeparare heterogenea,) facultas excretrix per convenientes ductus expellit; facultas ſanè ad vitam & ſanitatem conſervandam maximè neceſſaria, quia à copia excrementorum innumerabiles morbi, ipſaque præcox mors contingunt. Eſt ſiquidem, cum calore depaſcente, fatalis interitus cauſa, inevitabilis proventus excrementorum, eorundemq; diuturnior in corpore retentio. Quoties igitur vel qualitate, vel quantitate vel utroque ſimul modo, excremẽta incipiunt eſſe moleſta naturæ: Illa, excretricis robore quàm fieri licet ocyſsimè amandat, aliquando fibrarum tranſverſarum ope, aliquando ſine fibris. Hæc facultas omnibus partibus congenita, quibuſdam tamen robuſtior, (ut partibus principibus,) aliis imbecillior, ut glandulis, articulis & partibus, quæ noxam aliquam aut jam à nativitate, aut poſt nativitatem acceperunt, propter quam ipſam expultricis imbecillitatem, magis ſunt morbis obnoxiæ, quemadmodum partes nobiles, in noxiis depellendis ro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

bustæ ad morbos minùs opportunæ. Hâc vi solâ, intestina siccum excrementum & humores alios ibi congestos, vel aliunde transmissos ad sese foràs expellunt, operâ fibrarum transversarum. In criticis quoque vacuationibus, hujus facultatis robur, manifestè relucet, quas tanto impetu nonnunquam concitat, ut semetipsam posteà natura excretrix sistere nequeat: Idemq; illi propemodum accidit, quod iis, qui per locum declivem decurrentes, inchoatum cursum cohibere non possunt: simili ferè impetu, per vasa deferentia & meatum communem, in uterum, semen eadem excretrix virtus ejaculatur: & vesica urinam excludit. Eâdem facultate, uterus, novem mensium curriculo completo, appetentem unicè diem natalem, magno impetu, fœtũ, foràs excludit, fundo ipso ferè ad orificium descendente, ac lateribus vehementer contractis: Propellentis uteri tantus est conatus, ut vinculis, quibus alligatur spinæ, relaxatis, sæpemetipse procidat, illique idem accidit, quod luctatoribus, qui cùm alios prosternere nituntur, ipsi unà concidũt. Porrò non tantùm fœtum & excrementa tàm benigna, ut semen, quàm inutilia, ut lotium, natura, vi & robore expultricis propellit, sed etiam alimẽtum: eâ enim ipsâ expellendi facultate, ventriculus à sese confectum chylum, in intestina deponit, & vomitu excludit; hepar, sanguinem in venas protrudit, quin ipsæ venæ, nonnunquam sanguinem, in intestina abjiciũt, unde sequitur dysenteria cruẽta, in iis, qui aliquâ corporis parte mutili sunt. Sic

mulie-

mulieribus singulis mensibus defluit sanguis: sic Cor, sanguinem in suo ventriculo contentum, ad pulmones nutriendos per venam arteriosam transmittit: Unde liquet expultricis triplex esse objectum, excrementum, fœtus, & alimentum.

An sit facultas quædam secretrix, à superioribus quatuor viribus, distincta.

CAPUT XII.

FREQUENS est usus secretricis, in operibus naturæ, primùm in generatione: Siquidem partes nostri corporis fieri non possunt, quin earum materia, à massa sanguinis secernatur: ut enim non ex quolibet ligno fit Mercurius; ita neque indifferenter ex qualibet materia singula membra cõformantur: Pulmones ex tenuiore, ossa ex crassiore, cerebrum ex aquosiore sanguine generantur, quod fieri non potest, sine facultate secretrice, ut docet Avicenna, primâ sectione primi canonis. Secundò, cernitur secretricis necessitas in nutritione, quia non potest trahi alimentum, quòd sit nutriendæ parti cognatum, quin secernatur idipsum ab excrementitiis suis portionibus. Tertiò, in crisibus morborum, quia enim hæ fiunt, primùm coctâ, deinde vacuatâ materiâ morbificâ, necesse est humorem excernendum secerni, ut quod utile est retineatur, in corpore; inutile verò foràs ejiciatur. Quartò, in medicamentis purgantibus apparet vis secretricis, quàm evidentissimè; trahunt enim illa succos cum

delectu; ut rheum bilem, agaricus pituitam: Iis argumentis, motus Averrois, secundo collectionum, fretus adhæc Almansoris authoritate, reprehendit Galenum, quod secretricem prætererierit, neq; inter facultates naturales numerârit: veruntamen Galeno non fuit virtus secretrix ignota, illius enim meminit lib. de differentiis symptomatum, ubi scribit auriginem fieri vitio secretricis, sed eandem illam partim tractrice, partim retentrice sub facultate comprehendit. Quando enim partes amicum & gratum alimentum attrahunt, substantiæ similitudine opitulante, idipsum trahendo secernũt: quando per crises natura expellit noxium, utileque retinet, retentrice simul, concoctrice, & expultrice vi crisim absolvit: materias morbidas siquidem concoqui, secerni, & tandem excerni necesse est: Itaq; Virtus secretrix, cùm possit prædictis contineri, justè præterita est à Galeno, neq; necesse est addere quintam facultatem, quæ ministret naturali.

De auctrice facultate.

CAPUT XIII.

NUTRICEM, sequitur auctrix: est naturalis facultas, quæ partes solidas, corporis viventis, in longum, latum & profundum simul extendit: servatâ eâdem augendarum partium specie & continuitate: quâ definitione excluduntur tres modi accretionis improprii: qui fiunt per additionem, rarefactionem, & repletionem: Additione crescit acervus, crescit & vinum affusa aqua: Rarefactione crescit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

creſcit aqua, in vaporem cũ reſolvitur, quia ex uno pugillo aquę fiunt decem aëris, (decupla ſiquidem Elementi ſuperioris ad inferius eſt proportio:) Repletione creſcit venter hydropicorum, quò pertinet inflatio, cùm veſica flatu impletur, aut cũ oceanus multo tumet ſpiritu, tùm enim mare dicitur creviſſe: quæ ut evidentiùs pateant, ſingulæ partes definitionis minutiùs ſunt explicandæ: Cur ſolæ partes ſolidę, definitione continentur? nempe quia ad eas ſolas, pertinet vera & naturalis accretio, quæ ubi juſtam magnitudinem conſequutæ ſunt, corpus ceſſat augeri, quin Galen. lib. de optima corporis conſtitutione videtur ſolis oſsibus, tribuere veram rationem incrementi. Ibi enim ſcribit, tùm demùm ſiſti corporis incrementum, cùm oſſa robur & firmamentum adepta ſunt, unde colligi poteſt ſpirituum & humorum incrementum, non eſſe propriè accretionem: quinimò ad adipem & partes carnoſas propriè non pertinet accretio, quia toto vitæ tempore, ante & poſt vigorem ætatis, recenſitæ ſubſtantiæ poſſunt creſcere & decreſcere: ut in tabidis, macris, valde obeſis, aut convaleſcentibus quotidianâ experientiâ cerni poteſt. Hoc igitur ſit conſtitutum: Corpus accreſcere tantùm, ſecundùm partes ſolidas; quæ tandiu creſcunt, quandiu habent multum humidi radicalis; habent autem plurimum uſque ad ætatis vigorem, quo tempore facultas auctrix dominatur, humida enim ſola ferè extendi poſſunt, non ſicca: Eo autem tempore, auctrici animæ miniſtrãt nutrix & alteratrix.

Incli-

Inclinãte ætate auctrix cessat ab opere, propter partium solidarum siccitatem : Cur enim verò additur corporis viventis? quia inanimata, ut metalla & lapides, ut non vivunt nec nutriuntur, ita nec crescũt, nisi per additionem. Sed cur accessit definitioni, manẽte eâdem specie : quia quod augetur, in aliam rei speciem verti non debet, quod accidit aquæ rarefactæ. Cur additur prætereà, servatâ partis augendæ eâdem continuitate ? quia cùm mammæ multo lacte tument, aut membrum in tumorem attollitur, augetur quidem, sed impropriè, quia parte sua nec continuitas, nec naturalis manet crassities. Denique solius est naturæ, non artis, secundum omnes dimensiones corpus ita augere, hujus ut nec mutetur species, nec solvatur continuitas.

De procreatricis animæ ministris velut & famulis, virtute scilicet alteratrice & conformatrice.

CAP. XIV.

MOtus definitur à Galeno quòd sit prioris habitus mutatio, dividitur in simplicem & compositum. Motus simplices sunt duo, alteratio & delatio; totidem compositi nimirũ ortus & accretio. Nam ortus, constat alteratione & conformatione; accretio autem mutatione quantitatis & loci, Alteratricem igitur & formatricem vim includit procreatrix : Aristoteles definit alterationẽ, mutationem accidentariæ solius qualitatis. Galenus

nus verò cum Stoicis non tantùm adventitiæ, ſed etiam eſſentialis qualitatis, eamque dividit in accidentariam, ut calidi in frigidum, albi in nigrum mutationem, & ſpecificam, hoc eſt mutationem ex una ſpecie in aliam, ut panis in chylum, chyli in ſanguinem, ſanguinis in ſemen vel carnem: Quâ quidẽ alterationis differentiâ, continentur χύλωσις, αἱμάτωσις, & ὁμοίωσις: Formatrix informat materiam, nec tantum adventitiis, ſed etiam ſpecificis qualitatibus exornat: Utraque jam expoſitâ virtute conſtat procreatrix: Procreatur enim opus naturæ, præparatâ primùm, deinde formatâ, & conformatâ materiâ.

De facultate vitali.

CAP. XV.

ANIMA 3. facultatib. noſtrũ corpus regit, naturali, vitali, & animali: de naturali hactenus; de vitali paucis trãſigamus. Ea igitur eſt facultas vitę cõſervatrix: vita conſiſtit in copula animę & corporis, ut mors in utriuſq; ſeparatione: Animam, continet in corpore, ſpiritus, & calor, quo perdurante, quantuluſcunque demum ſit, vita perdurat, eodem extincto, ceſſat, nullaque poſtea functione, anima ſeſe manifeſtat. Hinc Ariſtoteles definit Vitam, inſiti caloris permanſionem in humido radicali: verùm ſpiritus & calor inſitus perpetuo quia diſſipantur, proindè animal non poteſt diu vivere, niſi ſubinde novus in ſubſidium accedat, & à ſiniſtro cordis ventriculo per arterias perpetuò novus influat,

influat,qui congeniti jacturam reparet. Nativus videlicet calor, ſimilis eſt flammæ, flammam niſi foveat novus aër, brevi extinguitur: Itaque niſi calor & ſpiritus aliunde tranſmittātur,qui diſsipati locum ſuppleant, citò animal è vivis tollitur. Jam ſuprà docuimus quòd ubi natura poſuit inſtrumēta facultatis, ibi quoque illius originem primam ſeu radicale principium poſuerit. Atqui præcipua vitalis facultatis inſtrumenta ſunt calor & ſpiritus influens,necnon utriuſque deferentes arteriæ,ergo prima facultatis vitalis ſedes & origo, ſita eſt in ſiniſtro cordis ventriculo, cujus quidem facultatis officium & partes ſunt, vitam in ſingulis partibus conſervare, conſervatur calore eoque mediocri, exceſſu autem & defectu caloris corrumpitur: Atqui duobus modis calor contemperatur, attracto aëre frigido, & expulſis fuliginoſis excrementis: nam obruitur calor omnis, copiâ, marceſsit privatione aëris, (E.G. ſi loco aliquo ita concludatur ignis, ut non habeat ſpiraculum liberum) utrumq; præſtat pulſus, aërem trahit, & fuliginem expellit, propterea definitur cordis & arteriarū motus ſenſibilis, ad temperandum calorem nativum comparatus: cujus duæ ſunt partes; Syſtole & Diaſtole, per diaſtolem aër attrahitur; per ſyſtolem fuliginoſa excrementa vacuantur; Quamvis autem pulſus totus, ad vitæ conſervationem referatur, proficiſcaturque à facultate vitali,differunt tamen quòd pulſus certis partibus inſit, ut cordi,arteriis & cerebro. Solæ enim iſtę partes pulſant: Facultas autem,

vitalis,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

vitalis, omnibus peræquè communis est, nec ulla est, quæ illius benigno influxu, vel momento quidem carere possit, notabitur interim quoq; obiter, vitam patere latiùs, quàm facultatem vitalem, quia vivunt plantæ, sine facultate vitali, solo calore & spiritu fixo contentæ, nec habent opus influente, hinc fit ut plantarum quidem, non autem animalium perfectorum abscissæ partes vivant.

Facultas animalis primùm dividitur, deinde sentientis & moventis prima sedes inquiritur.

CAPUT XVI.

TERTIA facultas Animæ, per excellentiam animalis nominatur: cujus tres sunt differentiæ particulares, sentiens, movens, & princeps: sentiens, exterior, aut interior: sentiendi facultates exteriores sunt quinque, videndi, audiendi, gustandi, odorandi, & tangendi. Totidem instrumentis distinctæ, oculis, auribus, naribus, linguâ, & cute, uti & earum actiones totidem objectis, colore, sono, sapore, odore, & tractabili qualitate differunt. Singuli sensus, particulares suorum objectorum species, immateriales ve qualitates tantùm percipiunt: (neque enim lapis in oculo est, sed species lapidis) quas undique velut à circumferentia ad centrum, transmittunt ipsum in commune sensorium ad cõmunem sensum: Hic solus dissimilium objectorum, dissimilitudines cognoscit; unusquisq; siquidem

dem ſenſus externus in proprio objecto totus verſatur; Viſus E. G. duntaxat colorum differentias diſcernit, auditus ſonorum: quo autem modo differant colores, à ſonis & ſaporibus, ſolus interior ſeu communis ſenſus dignoſcit. Prætereà oculus videt, ſed non cognoſcit ſe videre, quia (ut eſt in veteri axiomate,) ſenſus in ſeipſum reflecti non poteſt. Hæ duæ cauſæ Ariſtotelem impulerunt ad conſtituendum ſenſum interiorem. Facultas movens, ea eſt, quâ animal de loco ad locum movetur, ut fugiat nocitura, perſequaturque ſalutaria, quæ etiamſi ſit omnibus animalibus communis, tamen animalibus imperfectis obſcuriùs ineſt, veluti oſtreis, mitulis, conchiliis, quæ in eodem loco moventur, dilatando ſe & conſtringendo. Ariſtoteles, nonnunquam negat ea moveri, eò quòd motu progreſsivo non mutant locum ſicuti verò faciunt animalia perfecta. Principes facultates, quarum dominatu homo regitur, ſunt tres; imaginandi, recordandi & ratiocinandi: de quibus diſſeremus, ſi primùm hanc quæſtionem moverimus, An cerebrum ſit motus & ſenſus principium? Sanè ſi nomine cerebri, non tantum medullam, ſed partes omnes, quibus conſtat, cumprimis membranas, quibus involvitur, comprehenderis, nulla erit inter medicos de hac re controverſia; ſed Fernelius de propoſitâ quæſtione ita ſtatuit, ut medullam, (proptereà quòd aſsiduè, perinde ut cor, movetur quidem, aſt non ſentit,) velit eſſe principium motus, non ſenſus; meningas verò, (quia exquiſitè ſentiunt,

tiunt, nec moventur,) esse principium sensus, non motus: verisimile enim est, illud quod aliis est causa sensus & motus idipsum magis sentire, & moveri, quàm alia: veruntamen pro Galeno responderi potest: quod jam annotavi, causas homonymas dare, quod non habent. Præterea cerebrum per se, neque sentit neq; movet, sed cum nervo molli sentit; cum duro movet. Colores videt per oculum, gustat per linguam: nisi malis cerebrum ipsum neque videre, neque audire, sed animam quæ insidet cerebro videre per oculum; audire per aures; movere & sentire per nervos, sicuti totidem ferè verbis loquitur l. 5. de usu partium.

An tres facultates principes, locis distinguantur in Cerebro.

CAPUT XVII.

Hujus quæstionis explicatio, videtur necessaria omninò in facienda medicina. Quia plurimùm refert, cui parti capitis applicetur topicum remedium: nam si, ut Aërio placet & Avicēnæ, ita discluduntur sedibus, ut vis imaginandi sita sit, in anteriore parte cerebri, vis recordandi in posteriori, ratiocinandi in medio, Haud dubiè læsâ memoriâ, occipiti, vitiatâ autem imaginatione, syncipiti, offensâ deniq; ratiocinatione, vertici externum & particulare remedium admovendum erit: Galenus tamen ad suturam coronalem solet applicare quæcunq; demùm actio princeps læsa sit,

ut per meatus patentiores vis medicamenti interiora ſubeat, penetretq; faciliùs. Tàm dèſum enim eſt occiput, ut non ſit credibile qualitatem remedii illud facilè pervadere, poſſe. Agè ergo, quæſtionis veritatem, rationum pondere ſubducamus: Si per totam cerebri ſubſtantiam diffuſæ ſint facultates principes, neq; hìc imaginetur animus, illic recordetur, alibi ratiocinetur: ſed promiſcuè ubique, in una eademque particula Cerebri, temperaturæ, & ſpirituũ miniſterio, omnes iſtas functiones anima exerceat: tunc diverſorum effectuum haud diverſæ erunt cauſæ, & una cauſa proferet tàm differentes effectus. Reſpondeo unum & idem, diverſo modo affectum, diverſæ cauſæ rationem habere. Atqui facultas animalis inſita cerebro, utitur (quod modò innui) caloris, ſpiritus, & temperamenti miniſterio ad edendas ſuas actiones, calor & ſpiritus, utuntur rurſum qualitatibus, patientibus, humiditate & ſiccitate tanquam inſtrumentis, nónne vides ut in qualibet parte naturali calor trahit, & expellit, retinet, ſiccitatis & humiditatis opera? ut ergo ſępè accidit, unam iſtarum facultatum naturalium lædi aliis integris; ita nihil vetat, quin in eadem cerebri parte, una facultas princeps offendatur, aliis intactis. Fernelius aliter pro doctrina Galeni reſpondet, Quod membrum potentius eſt, quæ item animæ functio vegetior eſt cæteris & magis integra, tàm internis quàm externis morborum cauſis, melius reſiſtit; imbecillius econtrà faciliùs ſuccumbit. Atqui fieri poteſt, ut quidam ſit infirma & labili memoria,
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

moria, ratiocinatione verò, vel imaginatione firmâ & solidâ: fieri ergo poterit, ut illi per delirium memoria pereat, salvo judicio & imaginatione integrâ. Quod ita esse variis historiis Galenus demonstravit, & nos quotidie in facienda medicina observamus: In pomo diversæ qualitates insunt: Odor, sapor, color, quarum unam perire, aliâ incolumi manente, quid vetat? saporem retinet, perdit odorem, & contrà.

An facultas movendi & sentiendi, influant vectore spiritu, à cerebro, per nervos, tamquam per poros, an per modum irradiationis.

CAPUT XVIII.

FACULTAS animalis, non est insita, tota influit, quo modo id placet Galeno septimo de placitis: ut radius solis uno & eodem temporis momento, totum aërem simul illustrat, sic facultatem animalem quocunq; voluntas impellit, per nervum ferri in instanti in sensoria simul & musculos. Est enim nervus transparens, ut vitrum, quamvis igitur facultas sit accidēs, neq; possit sine aliquo subjecto existere, tamen cùm primum influit, cùm transparente nervo excipiatur, ceu proprio & accommodato subjecto, non videtur proinde opus habere spiritu: nervi perspicuitatem, si obturet humor crassus & caliginosus impeditur facultatis tàm motricis quàm sentientis commeatus, nō aliter quàm

affluxus radii ſolaris, interjectâ nube opacâ inter ſolem & aſpectum noſtrum: movet igitur & ſentit Anima, de cerebro, nervorum miniſterio per modum irradiationis, hoc eſt, facultate per tranſparentem nervum inſtar radii in ſenſus & motus organa confluente: Verùm natura nihil facit fruſtra; ventres autem cerebri, pleni ſunt animali ſpiritu, cui gignendo, continenter, à corde, per arterias ſoporarias, nova materia ſuggeritur, ad quem uſum alium amabò, niſi ut ſerviat animæ ad movendum & ſentiendum? Præterea quamvis ſolius nervi optici cavitas ſit manifeſta, cæterorum poroſitas ſenſu imperceptibilis, quia poſt mortem frigore comprimuntur meatus, tamen aliqua in viventibus ab anatomicis fingitur, cui bono, niſi, ut ſpiritu vectore, facultas influat, quam, hûc illûc ferri momento citiùs ad nutum voluntatis, vectore ſpiritu quid vetat, cùm ſit ætherius? hoc tantùm obſtare videtur, quòd quoties, & quãdo, volumus, manum, pedem, quin totum corpus movemus. Similiter videmus ſimul, audimus, guſtamus, quibus functionibus ſimul obeundis, opus eſſet incredibili copiâ ſpirituum: An idem ſpiritus ſufficit multis impulſionibus, cùm habeat ex coctione moderatâ, temperatam & craſſam, proindeq; permanentem ſubſtantiam: inſita igitur facultate hic ſpiritus ſentit, ille movet, videt viſivus viſivâ, auditorius auditoriâ: quas definitas vires ſinguli accipiunt in propriis ſenſoriis: confuſæ enim ſunt in cerebro; & diſtinguuntur demum in ſenſoriis.

Ad

Ad quam facultatem pertineat respiratio.

CAPUT XIX.

DE hâc quęstione, non convenit Galeno cum Aristotele: nam Aristoteles existimat Respirationem ad naturalem facultatem pertinere, tùm quia motus est necessarius, cujus beneficio si vel momento privetur animal, decedit è vivis, tùm quòd dormientes, sine ullo consensu voluntatis, respirent. Accedat fieri instrumentis vitalibus, pulmone, thorace, facultatem autem vitalem ad naturalem animam refert. Galenus*verò eodem argumento demonstrat esse animalem; Actio, inquit, est volũtaria, fit quippe musculorum & nervorum ministerio, (sunt enim duo hæc prima & præcipua arbitrarii motus instrumenta.) Atqui eorumdem horum instrumentorum beneficio respiramus, quandoquidem facultas animalis influit per nervos à cerebro in musculos intercostales, quibus nervis incisis, vel obstructis, Respiratio manifestè læditur, quòd facultas motrix commeatu in respirationis organa, prohibeatur. Patet idipsum ex hoc, quòd diaphragma, musculus rotundus, sit instrumentum lenis respirationis, quemadmodum intercostales musculi vehementioris: internis enim dilatatis inspiramus, quia tum attolluntur pulmones cum thorace, externis cõtractis expiramus. Appello internos, qui replent costarum interstitia; externos, qui illis incumbunt: Præterea (ut est secundo de motu musculorum, ubi ex professo hæc quæstio

diſputatur,) voluntarius motus eſt, quem excitare poſsis & ſedare quando volueris, quin etiam celeriorem, vel tardiorem efficere, abſque procatarcticarum cauſarum interventu. Atqui poſſumus reſpirare, & non reſpirare celeriùs vel tardiùs, cùm volumus, ut declarat Galenus exemplo ſervi Barbari, qui retento ſpiritu ſemetipſum ſuffocavit. Averroës, ut conciliet Galenum, Ariſtoteli, exiſtimat Reſpirationem eſſe motum mixtum, ex naturali & animali, ſimilem eſſe naturali, quòd neceſſaria ſit ad vitam reſpiratio, fiatque nobis dormientibus ſine voluntatis imperio: ſimilem verò eſſe animali, quòd fiat nervorum & muſculorum miniſterio: quòd eam excitare atq; ſiſtere poſsimus, quando volumus. Eſt quidem libera, nec tamen omninò, ſiquidem etiam dormientes quinetiam inviti expiramus, & inſpiramus.

De moralibus animæ facultatibus.

CAP. XX.

FACULTATES animæ primùm diſtinximus in tres phyſicas, (de quibus hucuſq; tractavimus) & in totidem ethicas, concupiſcibilem, iraſcibilem & rationalem, de quibus in ſequentibus, quia non tantùm ſunt principia virtutum, aut vitiorum, ſed etiam animæ perturbationum, quæ ut plurimùm ſunt externę & evidentes cauſæ morborum potentiſsimæ. Ariſtoteles diſtinguit animum, in intellectum, & appetitum; appetitus verò, vel eſt naturalis, vel animalis. Quoad illum ſingulæ partes noſtri corpo-

corporis inanitæ, naturaliter appetunt repleri, trahuntq; de proximis venis alimentum, ad instar plãtarum, ventriculus non tantùm appetit sibi, sed in communẽ usum totius corporis, quoties partium inanitionem sentit. Eam verò percipit quoties à suis venis inanitis sugitur: Iste sensus communis indigentiæ, animali sensu qui perficitur, inditus est stomacho, in quem propterea, è cerebro desinunt insignes nervi. Quæ causa fortassis movit Mesuem & Actuarium, ut in ventriculo naturalis facultatis primam sedem reposuerint: Nam Galenus promiscuè naturalem animam, nutricem quoque & concupiscentem usurpat. Ibi autem est sedes cupiditatis, proinde naturalis facultatis: Veruntamen ut jecur, veri & proprii alimenti, nempe sanguinis principium est, ita nutricis facultatis, ibi igitur τὸ ἐπιθυμητικὸν residere, verisimilius est, unde in testes eadem quoque derivatur. Est enim ἐπιθυμία, concupiscentia, non tantùm cibi & potus, sed etiam veneris appetentia, qui potest moderari gulæ, temperans; qui libidini continens appellatur: Pariter qui in potu & cibo nullum tenet modum intemperans; qui autem veneri succumbit, incontinens nominatur. Libido & amor, animæ concupiscibilis sunt παθήματα, tantarum sæpè virium, ut alioquin sapientem, mente & consilio privent. Sequitur Irascibilis: cujus materia, etiamsi in corde sedem habeat, nempe fervor sanguinis & spirituum, formalis tamen causa, nempe appetitus vindicta, videtur à cerebro proficisci, quia appetitur vindicta, propter

opinionem illatæ injuriæ, quod ſanè, proprium eſt opus phantaſiæ, aut rationis. Animoſa enim facultas, ab opinione injuriæ commovetur, quantique injuriam quis exiſtimârit, tantum vis iraſcendi cõcitabitur: Eam ob rem mulieres ſunt iracundiores, quàm viri & appetentiores vindictæ, propter inopiam conſilii & rationis; non autem tàm quòd ſint calidiores, illisque citiùs ferveat ſanguis. Ad hanc facultatem pertinent alia multa animæ pathemata, quæ naſcuntur ex opinione boni, vel mali, præſentis, aut futuri. Ex eo quod bonum præſens æſtimatur, lætitia & invidia oritur: Ex bono ſperato, ambitio, potentiæ & honoris appetitus: ex opinione mali præſentis, miſericordia & triſtitia, ex opinione mali futuri: timor, pavor, deſperatio, exurgit: quibus tumultuariis & turbidis animæ motibus, alii leviùs, alii graviùs afficiuntur, prout Anima objectum bonum, aut malum leviùs aut graviùs apprehendit: hinc fit, cùm pauci, res cum judicio & ratione, quales ſunt, ęſtiment, plurimi ſolâ regantur opinione, ut multi, leviſsimâ occaſione, magnoperè perturbentur: quidam celeriùs, alii tardiùs, quidam leviùs, alii vehemētiùs: quæ itidem manifeſtè omninò convincunt animoſæ facultatis παθήματα, materialiter fieri in corde, formaliter in cerebro: Fiunt, inquit, Averroes ſecundo coll. omnia, à vi cognoſcente: Propterea Galenus octavo de placitis, iraſcibilem facultatem, adjungit rationali, quidem; non autem Animæ ſentienti.

Ut

Ut facultates, mutuis ſtent auxiliis, omnesq́ ad conſervationem totius conſpirent.

CAP. XXI.

PHYSICÆ facultates, tribus partibus principibus inſident, in quibus, ita, illarum una quæq; ſuum opus perficit, ut ad hoc exequendũ non egeat alterius auxilio, Jecori E.G. quæ ineſt alendi facultas, caloris & ſpiritus inſiti, necnon temperamenti operâ, ex chylo ſanguinem facit, & cum ſanguine naturalem elaborat ſpiritum. Cor, vitali facultate, iiſdem adjutum præſidiis, ex naturali, ſpiritum vitalem efficit. Cerebrum, ex vitali, animalem conficit ſpiritum non aliunde quæſitis auxiliis: nulla cogitur ad confectionem ſui operis, aut ad ejuſdem diſtributionem, alterius precariam opẽ implorare; Sed enimverò ad conſervationem vitæ, omnes facultates, ita conſpirant, ut una, alterius ope deſtituta confeſtim labatur & concidat. Poteſt quidem, uni parti, facultas eripi, aliis integris, quia diverſis inſtrumentis, opus abſolvitur: poteſt item inopiâ alimenti, membrum tabeſcere. Cùm nihilominus adhuc vivat, ſentiat, & moveatur, quia ſolus ductus venarum, impeditur, viciſsimq; poteſt membrum aliquod, perbellè nutriri, nihilominus reſolvi, ſenſu & motu privari, quia ſoli nervi patiuntur. At non poteſt una facultas toti corpori eripi, planeq; aboleri, quin cæteras trahat in ſocietatem ruinæ. Faciamus, non leviter naturam lædi, in ſuo fonte, totum corpus ἀτροφία, utiq; contabeſcet, ipſumq; adeò

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cor & cerebrum alimento destituta macrescent. Sanguinem propterea & spiritum naturalem, nisi cor, à jecore accipiat, inanis erit facultas vitalis, neque poterit vitalem spiritum generare. Quemadmodum neq; cerebrum animalem gignet spiritũ, nisi materiam à corde accipiat: finge, si placet animalis facultatis beneficium omninò, animali cuipiam eripi, (ut accidit apoplexia forti,) sublatâ hercle tunc respiratione, mox vitam ipsam quoq; eripi necesse est, quia facultas vitalis, animali facultate, carere non potest. Porrò facultas vitalis, caloris & spiritus influxu, singulis partibus, quia vitam conservat. Proinde si lædatur in suo fonte, istoq; vivifico influxu totum corpus privetur, repentè vires animæ omnes concidunt. Omnium igitur facultatum, tantus est consensus, tanta ad servandam vitam unio, & conspiratio, ut uni saltem graviter offensæ, cæteræ confestim compatiantur. Eâ tamen consequutione, ut quæ vicinior & similior est, facultati primariò laboranti, etiam citiùs & graviùs patiatur: E.G. naturali priùs cõdolet vitalis, quàm animalis; vitali priùs animalis, quàm naturalis, hæc enim ut origine est prima, ita omniũ abjectissima: animalis ut est ortu postrema, ita perfectissima, Quia natura, ab imperfectis, procedit ad perfecta, primùm enimverò vivimus vitam plantæ, deinde animalis, postremò hominis: hęc vita ut est postrema origine, ita prima perfectione: de facultatum enim, ut de artium ordine & dignitate statuendum est. Artes sunt vel effectivæ, vel practicæ, aut deniq; con-

contemplatrices; effectivæ cùm ſint ad vitam imprimis neceſſariæ, ante cæteras inventæ ſunt, quas interim abjectiſsimas eſſe non eſt dubium. Secutæ ſunt deinde morales diſciplinæ, ut ratio familiæ, necnon civitatis regendæ ſcientia, atque etiam ſui ipſius inſtitutio: quæ valdè ſunt utiles quidem, ad vitæ ſocietatem, non tamen omninò neceſſariæ: Contemplatrices ſunt pulchræ quidem & honeſtę, minimè interim omnium neceſſariæ. Proinde poſtremò excogitatæ, omniū tamen præſtantiſsimæ.

PHYSIOLOGIÆ Sect. VII.

De functionibus animæ, quæ præcedunt nutritionem, appetitu, videlicet, triplici coctione, appoſitione, agglutinatione, & aſsimilatione.

CAPUT I.

VT Anima, facultatum, ita facultates functionum, ſunt proxima principia & cauſæ immediatæ. Proinde, quot ſunt facultatum, totidem ſunt functionum quoq; primæ differentiæ: Naturales ſcilicet, vitales, aut animales. Actiones naturæ ſunt nutrire, augere & procreare ſibi ſimile in ſpecie ſimile: De quibus eodem ordine diſſeremus à nutritione ducto initio, quæ à Galeno definitur repletio vacuati. Ideo enim nutrimur, ut quod vacuatum eſt, & à nativo ſimul & extraneo ambientis aëris calore diſsipatum, reparetur. Definitur quoq; converſio alimenti in ſubſtantiam partis nutritæ:

Ali-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Alimentum enim, primò dissimile, variis mox co-ctionibus præparatum, tandem assimilatur parti: eo ordine, ut primùm appetatur, deinde coquatur, postremò uniatur: Appetitus calidi & sicci, fames; frigidi & humidi autem alimenti, sitis appellatur: Appetitus naturalis præcedit animalem, quia partes externæ, aëri proximæ, exinanitæ, dum repleri cupiunt, de venis proximis alimentum familiare trahunt, perseveratque trahendi impetus, & continuatur, donec ad ipsum ventriculũ pervenerit, qui dum à venis meseraicis sentit se sugi, tùm appetitus animalis (animali vi sensitivâ tactrice mediante) excitatur, orificii superioris ventriculi proprius. Neq; enim ulla pars nostri corporis sensum animalem habet ejus, quod deficit, sed omnes stirpium more appetunt & nutriuntur, ut copiosè explicat Galenus quarto de usu partium: scribit tamen libello de substantia facultatum naturalium, Platonem plantas Animalia appellasse, propter sensum quendam naturalem, quo auxiliante quæ jucunda sunt, persequuntur & aversantur contraria, sed iste sensus idem est cum appetitu naturali: Animalem appetentiam, sola qualitas aliměti satiat; naturalem autem, ejusdem sola substantia: Non enim quiescit is, nisi adepto fine: finis verò nutritio: Præter appetitum, triplex coctio præcedit nutritionem: In primâ, esculenta, & potulenta, convertũtur in chylum ventriculi chylificâ facultate, adjuta calore circunstantium partium: In secundâ, chylus mutatur in sanguinem, insita jecori proprietate sanguificâ: In

tertiâ

tertiâ ſanguis mutatur in gluten, eaq; fit in ſingulis partibus ab aſsimilatrice facultate, quæ propterea nomine generali, prærogativo quodam jure aſsimilatio nuncupatur: Unaquæq; enim coctio, aſsimilatio dici poteſt; quòd omne agens conatur ſibi aſsimilare patiens: Aſsimilationem immediatè ſequitur nutritio; & alimenti aſsimilati unio. Itaq; opus chyloſεως chylus, αἱματώσεως ſanguis, ὁμοιώτητ@ gluten, ut autem ſingulis in coctionibus, nutritioni præparatur alimentum, ita ſingulas coctiones certa quæpiam concoquendorum præparatio antecedit: A dẽtibus enim anterioribus, duriuſculum alimentum inciditur, deinde à molaribus atteritur, poſteà ſaliva perfunditur, ut moleſcat, ut deglutitum, poſteà coquatur facilius: Mollia enim & diviſa minùs reſiſtunt coquenti calori, quàm ſolida & dura: In venis meſenterii, eâdem ratione, chylus præparatur jecori; ibi enim videtur cum rubore, inchoati ſanguinis argumentum. In venis tàm magnis quàm parvis ad aſsimilationem præparatur, ſubinde & mage magiſque excoquitur ſanguis: Nam venis, ineſſe vim perficiendi ſanguinem, hoc demonſtrat, quòd per longam inediam, pituitam dulcem in ſanguinem convertant, quamquam vim ſanguificam, quam habent, non à ſeſe, ſed à jecore ut explicat Galenus quarto de uſu partiũ, obtinent, ſanguis conſervatur in venis, ut locatũ in ſuo loco, quãdoquidem extrà venas, mox corrumpitur: Cæterùm nutritionem præcedunt appoſitio, agglutinatio & aſsimilatio, quia priuſquàm alimentum

actu

actu nutriat, apponi debet parti nutriendæ, postea agglutinari, tãdem eidem assimilari: si quid horum desit, manca & vitiosa erit nutritio, ut explicat Galenus primo de facultatibus naturalibus, E.G. sub Anasarca totum corpus est καχέκτικον, pessimeque nutritur, quia sanguis quidem apponitur, sed non agglutinatur: Cur non? nimirum propterea, quod refrigeratum Jecur, nihil facit prter serum, ex quo ipso autem singularum partium vi assimilatrice, fieri non potest gluten, quandoquidem insigne vitium, antecedentis coctionis, consequens cõcoctio secunda aut tertia, non potest emendare, ut explicat Galenus quarto De sanitate tuenda. Sub leuce similiter seu lepra alba, apponitur sanguis & agglutinatur, sed non assimilatur, non enim facit carnem rubram, sed qualem cancrorum, quia totus sanguis est pituitosus, incisâ carne, non alius humor effluit, quàm mucus, & similis salivæ limacum.

Triplicis concoctionis modus.

CAP. II.

PRÆMANSUM & deglutitum alimentum, petit fundum ventriculi, ubi debet quiescere; non autem natare, & fluitare, tam arctè verò undiquaq; comprehenditur à ventriculo, ut nullum inane spatium relinquatur, donec conversum sit in chylum, alioquin vel exiret incoctum, vel fluctuantis humoris sonitus, velut ex vacuo audiretur, ipseq; ventriculus gravaretur toto illo tempore, quo à vaporoso calore circunstante alimentum elixatur. Pylorus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lorus, ventriculi inferius orificium interim itidem clauditur: Chylo perfecto, ſatiatur primùm, expleturq; animalis appetitus ventriculi, Mox per apertum pylorum chylum, velut onus, in inteſtina deponit, unde paulatim, à Jecore, per venas meſenterii, quæ in tenuia Inteſtina ſeſe aperiunt, exugitur: fæcibus relictis, quæ in ſentinam deturbantur. Benignum hunc ſuccum, venæ meſaraicæ præparant jecori, præparatum: & per ſuas capillares venas diffuſum, carne ſuâ propriâ, indita ſibi facultate, convertit in ſanguinem, (ut in hiſtoria hepatis demonſtrat Galenus quarto de uſu partium:) quem deinde per venas toti corpori diſtribuit, nõ aliter quàm hortulanus, irriguam aquam, per tubos diſpergit: ἀνάδοσις autem hæc fit partim expultricis, partim attractricis robore, poſtquam enim jecur à ſeſe cõfecto ſanguine ſatiatum & refectum eſt, reliquum velut excrementum amandat (nil enim vetat quod uni eſt excrementum, aliis eſſe alimentum) per venas, ex quibus partes portionem naturæ ſuæ congenerem alliciunt; adjuvant diſtributionem ſpiritus, calor, & ſerum, quo ſanguis diluitur. Eraſiſtratus exiſtimabat diſtribui ſanguinem per compreſsionem venarum: Quibuſdam placet, non trahi ſanguinem à partibus ſimilaribus, ſed potiùs ſponte moveri ad partem ut ad perfectionẽ ſuam, fit enim ex mortuo vivens, cùm primũ incipit actu nutrire: Diſtribuitur autem ſanguis defœcatus & inquinamentis omnibus, fele, limo, & ſero repurgatus, ſic attrahitur, & attractus affigitur parti. Appoſitio

enim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

enim eſt finis tractionis, deinde retinetur: retentionis autem finis eſt agglutinatio. Ad extremum aſsimilatur ut nutriat, fiatq; unum, cum parte nutrienda, qui eſt non tantum aſsimilationis, ſed etiam antecedẽtium omnium mutationum extremus finis. Porrò cùm apud Hippocratem triplex ſit differentia alimenti, nutriturum, quaſi nutriens, & actu nutriens. Hoc ultimum ſolum verè & propriè eſt alimentum, de quo etiam ferè ſolo, Theorèma medicum intelligitur, omne alimentum eſſe calidum & humidum; nec obeſt quod ſcribitur tertio de Temperamentis, omne alimẽtum augere calidum innatum. Quamvis enim ſit temperamento frigidum: multiplici tamẽ coctione redditur calidum, niſi mavis, omne alimentum, etiam frigidum, (ut lactucam,) ſemper augere ſubſtantiam & quantitatem calidi innati, non tamen ejuſdem augere qualitatem.

De Accretione.

CAPUT III.

VNICUIQUE rerum naturalium generi, ſua præſcripta eſt à natura, certa magnitudo quã viventia in ætatis vigore demùm conſequuntur. Omne enim corpus phyſicum eſſe finitum, & finiti partes omnes eſſe finitas, tàm numero, quàm magnitudine, Ariſtoteles in Phyſicis demonſtravit pridem quàm efficaciſsimè: Alimenti ſubſtantiâ corpus nutritur; ejuſdem autem quantitate, à facultate auctrice quoquoverſum producta, augetur: nutritur

nutritur alimento tali, augetur tanto. Ad hoc requiritur multum humidum radicale, cujus quandiu in corpore noſtro, ſuppetit copia, partes ſolidæ facilè extendi & dilatari poſſunt: Scribit Galenus libro de optima conſtitutione: corporis humiditatem, omnibus aliis Animæ functionibus nocere, præterquam nutritioni & accretioni: hinc pueri lacte, & humidis alimentis enutriti, juſtum & ocyſſimum capiunt incrementum: Siccis verò à ſubſtãtiis, impeditur naturalis accretio: hinc mulieres in utero tardiùs quidem conformantur, quàm mares, propter caloris impotentiam; ubi autem in lucem prodierunt, citiùs creſcunt propter humiditatem & mollitudinem corporis, quâ maſculos multis paraſangis ſuperant, ut ſcribit Hippocrates ſexto *ἐπιδημιῶν*: hinc etiam fit, quòd mare longè prociora animalia profert, quàm terra per ſe arida, proinde ſterilis & infœcunda, niſi imbre vitali perfundatur tempeſtivè. Galenus primo De facultatibus naturalibus ſcribit, accretionem eſſe motum compoſitũ, ex alteratione, & loci mutatione, quia quod augetur, primùm alterari, & nutriri debet, deinde amplificari. Quod autem accrevit, ſpatium majus quàm anteà requirit, quo contineatur ut locus æqualis ſit locato: Alii ita hoc interpretantur: accretionem ſequi nutritionem, nutritionem autem, non fieri, niſi alteratum alimentum diſtribuatur, in habitum corporis; diſtribui autem non poteſt ſine mutatione loci: dignum eſt quæſtione, quid ſit apud Ariſtotelem, augeri res ſecundùm formam,

non ſecundùm materiam: nam accretio eſt motus quantitatis; quantitas verò ſequitur materiam potiùs quàm formam. Reſpondetur ex eodem authore, unumquodq; accreſcere ſecundùm id, quod manet, (quia manere oportet id quod nutritur, & quod augetur.) Atqui res manent ſecundùm ſpeciem, & non ſecundùm materiam. Hæc quippe in continuo eſt fluore; manent os & caro, talia autem ſunt per ſuam formam, quamvis eorum materia aſsiduè fluat: Ergo ſecundùm formam fit accretio, non ſecundùm materiam. Illuſtrat hoc Ariſtoteles, aquæ maris ſimilitudine, quæ concurſu fluviorũ augetur, materiâ ipsâ interim continenter fluente. Vix enim aqua eadem numero manet, unico momento, manet tamen aqua ſecundùm ſpeciem: Igitur mare accreſcit ſecundùm formam, non item ſecundùm materiam, quò pertinet ſententia Heracliti, qui negabat, quidquam ſciri poſſe, quia nihil eſſet conſtans in univerſo, ſed inſtar labentis aquæ omnia fluere, adeò quidem ut nihil idem, bis videri poſsit. Addidit Cratilus, ejus auditor, ne ſemel quidem, idem videri poſſe, quia eo ipſo momento, quo aſpicitur, jam immutatur. Ariſtoteles in metaphyſicis reſpondet ſecundùm materiã aut materiæ qualitates unumquodq; aſsiduè immutari; ſecundùm ſpeciem autem idem permanere. Quæritur præterea ſi accretio ſit actio vel paſsio. Diſtinguendum, etenim accretio, prout manat à facultate auctrice, eſt actio; quatenus verò in corpore, quod creſcit recipitur, tum paſsio appellatur: Non eſt

præ-

præterëundum accretionem esse naturalem: decretionem verò præter naturam: ita enim Aristoteles sexto capite, secundi de Cœlo, Omnis imbecillitas corporis, præter naturam est, cujusmodi sunt senectus, & decrementum quod in partibus solidis ut ossibus & ligamentis equidem non cernitur, sed in carne paulatim siccescente atq; tabescente: non est tamen dubium ætate inclinante Cor & Jecur itidẽ, in suâ substantiâ magnam quoque pati jacturam. Cutis ita senio exarescit, ut instar cribri, aut ruinosi ędificii, post mortem plena rimarum esse videatur. Ut ergo corporis augmentum, sequitur, copiam humidi radicalis; ita decrementum, ejusdem inopiam excipit: ætas verò consistens, media est inter augmentum & decrementum.

Generales modi, & efficientes causæ generationis viventium.

CAP. IV.

PROCREATIONIS modi, propemodum sunt infiniti; qui tamen tribus primis differentiis comprehendi possunt; nam aut viventia omnia, (stirpes, belluæ, homines) sponte nascuntur, E.G. plantæ quę sine cultu & semine de terra erumpunt, injussa virescunt gramina: Infinita quoq; animalcula de rebus putridis excitantur, ut apes ex tauro, scarabęi ex asino, vespę ex equo, pulices & pediculi, ex sudore, cimices, vermes ex pedore proruũt. Alia nascuntur ex semine, ut hortenses & sativæ plantæ,

necnon animalia perfecta, quæ maris & fœminæ congreſſu fæcundo generantur; alia & ſponte & ex coitu naſcuntur, ut mures, qui lambendo ſalem, ſine coitu concipiunt, ut plurimùm tamen congrediuntur. Phyſici magnâ contentione perquirunt genitricem cauſam animalculorum, quæ ſine ſemine naſcuntur: Platonicis, qui fingunt animam mundi diffuſam per univerſum, facile eſt opificem cauſam generationis hujus aſsignare: Illa enim ubique eſt fœcunda; ſcitum eſt illud Heracliti, nullum eſſe angulum mundi, deſtitutum Numine, illic enim Deus eſt, ubi operatur, in ſterquilliniis etiam generat. Avicenna hanc vim, formarum diſpenſatricem, Arabicè Colcodean appellabat, quam Latini naturam naturantem nuncupârunt. φύσις enim dicitur à φύω genero, ac ſi nihil ſit aliud Natura, primo & generali ſuo in ſignificato, quàm vis quędam divina ſublunarium omnium opifex, diſperſa per univerſum. Materiarii Phyſici πανσπερμίαν, hoc eſt naturalium formarum omnium ſeminarium, in ſinu materiæ collocabant, omnesq; formas phyſicas, ex materiâ primâ emergere exiſtimabant: Sed Albertus magnus ex Ariſtotelis doctrina demonſtrat, primum formarum omnium ſublunarium ſeminarium, collocandũ eſſe in Sole, cujus motricem intelligentiam, veteres Jovem à juvando nuncupârunt, quòd perenni ſingulorum generatione conſervat mũdum: Siquidem ſpecies, ſunt primæ partes mundi ſublunaris, quæ indeſinenti individuorum ſuccesſione perdurant; Alii,

calo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

calorem putrem, putridorum animalium opificem esse, contendunt, quia sit calidus humidus: A calido autem & humido omnis generatio: hinc veteres σῆψιν pro πέψει, putredinem pro coctione usurpabant, ut est quarto meteorûm: triticum, E. G. aut aliud quodvis semen quod terræ mandatur, putrere priùs oportet, quã simile producat: experimento siquidem constat, quòd si putris caseus, exponatur Lunæ, verminabit, totusq; ferè in vermes abibit, quia, inquit Athenæus, Luna plena, suo tepore putrefacit, ex putredine vermes, quia putredo à calore humido. Aristot. placet in cadaveribus perfectorum animalium, quinetiam in eorum excrementis, occulta permanere caloris antecedẽtis vestigia, cujus partes cùm sint generare & genitum servare, ne otietur, proin ut est solitò imbecillior, ita imperfectiora animalia producit, cujus quidem quæstionis fusiorem explicationem Physicis relinquo. quorum quippe est, omnis ortus primas & generales causas exponere. Medicus intrà fines sui subjecti consistat, contentus, hominis procreationis modum explicare.

An mulier, cum menstruo, contribuat etiam semen ad hominis procreationem.

CAP. V.

ORtus nostri duo sunt sensibilia & cõjuncta principia, semen, & menstruum: hoc ut materia, illud ut efficiens: mulier confert materiam,

vir efficiens: nam ab Ariſtotele mulier comparatur viro, ut materia formæ. Diciturque appetere mulier marem, ut materia formam, turpitudo pulchritudinem, imperfectum perfectionem. An quid verò illa præter ſanguinem, ſemen etiam contribuit? Negat Ariſtoteles, primo de ortu animalium: interim cùm habeat teſtes, natura autem nihil faciat fruſtrà; cumq; ſæpenumero à retento ſemine, ſuffocetur: & eo excreto, mox ab hyſterica paſsione reſurgat: non dubium quin emittat ſemē, verùm tale forſan quod comparatum virili, habeat rationem materiæ: ſic enim manebit vera ſententia Ariſtotelis, mulieres ad procreationem, ſolam materiam conferre, ut explicat Galenus in libris de ſemine. Sed huic quoq; excuſationi repugnat Hippocrates libro de Genitura. Scribit enim, nonnunquam contingere, ut à muliere, maſculum etiam ſemen emittatur, à viro fœmininum, quia fieri poteſt, ut quædam mulier, quodam viro ſit calidior. Cùm autem mulier, contribuat ſemen, cur ſine viro eadem non concipit? An quod à ſemine, prima & rudia lineamenta totius operis ducuntur; delineationi autem tanti operis, alterutrius parentis ſemen, non eſt ſatis, ſed utriuſq; concurſus deſideratur? An quod mulieres, quibus ſemen eſt maſculum, ſunt præcalidæ, ut viragines: tales autem non concipiunt, quia paucum habent, aut nullum menſtruum. Nam ut figulus abſq; argilla, operari non poteſt: Ita neque ſemen procreare, ſine ſufficiente copia ſanguinis, cujus ex defectu ſiquidē extinguitur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tur. An ſemen ipſum, materiam, & formam continet? Nam excrementum ſpumoſum, materia eſt partium ſolidarum, quæ inde ſpermaticæ nominantur; ſpiritus verò conformator, eſt opifex; utiturq; ſpumâ & menſtruo, ut figulus figlino: Hoc ad partium carnoſarum; illâ autem, ſpumâ nempe, ad ſpermaticarum generationem. At qui à ſolo viro, genitor ſpiritus dimanat: qui ſolus cùm propriè dicatur ſemen, reliquum ſit materia ſeminis potiùs quàm ſemen: cur non licebit, hoc modo ſententiam Ariſtotelis interpretari? quòd ſolus vir emittat ſemen: hoc eſt genitorem ſpiritum, cui inſita eſt vis procreandi? Neque enim conſentaneum eſt, duos ſpiritus concurrere, ad operis unius fabricam: uti nec duas facultates conformatrices, duáſve animas. Quòd autem vis procreādi, inſita ſit ſpiritui, à quo materia ſeminis (nempe teſtium proprietate dealbatus ſanguis) in ſpumam vertitur: declarat illa definitio ſeminis, cujus Laërtius perhibet authorem Zenonem. Semen eſt ait, ſpiritus calidus, ſemetipſum movens, & potens generare, animali perfecto quid ſimile: notandum tamen ab Ariſtotele primo de ortu animalium ſemē diſtingui à genitura, duobus modis: Primò, quòd ſemen ſit ens completū, ut hordeum, triticum, & cętera: genitura autem ens incompletum, & potentia tantùm ens. Secundò, quòd ſemen propriè ſit plantarum, & animalium imperfectorum: genitura animalium perfectorum, quæ ſexu diſtinguntur. Id enim propriiſsimè generationis principium, quod mas in uterum immit-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tit, Aristoteles appellat genituram, sed medici utrũque nomen promiscuè usurpant: observat interim Galenus, primò de semine, sex primis diebus gestationis, quod conceptum est utero, ab Hippocrate nondum appellari fœtum, sed genituram, quo tempore, non videtur semen posse nuncupari: cùm jam appareant principum partium lineamenta, ut Hippocrates psaltriæ exemplo ibidem declarat.

De testibus, & vasis spermaticis, quòd item partes principes, ad hominis constitutionem aliquid contribuant.

CAPUT VI.

TESTES sanguinem, seminis materiam, de vena cava, sibi primùm trahunt in alimentum, quod habẽt cum cæteris partibus commune: quod autem de attracto alimento sibi redundat, jam præparatum in vasis spermaticis, eâ vi & proprietate convertunt in semen, quâ ossa, sanguinem vertunt in medullam, aut glandulæ mammarum, eundem in lac commutant. Testes, mammæque, magnæ glandulæ, tertio de alimentis, à Galeno perhibentur. Confectum semen, natura velut onus & excrementum excludit: necessarium quidem excrementum ad conservationẽ speciei, non item ipsius individui. An testes, ad suscipiendam prolem sunt necessarii? distinguo, nam in genere, & indefinitè si hoc quæratur, non videntur necessarii: quia serpentes, pisces, & multa animalia perfecta generant,

absq; testibus: nisi fortè habeant aliquid illis analogum. Si verò definitiùs, & in specie, quæratur an sint ad hominis procreationem necessarii: tantum abest, ut in medicorum schola, quæstio quicquam habeat controversiæ: cùm testes, ob vim seminificam, & procreatricem, inter partes principes, doctiorum cõsensu, referantur communissimè: Non sunt quidem omnino, sed secundùm quid, necessarii ad conservationem individui, quandoquidem isto fonte caloris privati, in muliebrem naturam mares degenerant: sed ad conservationem speciei absolutè sunt necessarii. Quid adferunt utilitatis ad vitam, dicet aliquis? Respondeo, partibus spermaticis à testiculis jugiter influere vim quandam seminificam, per quam alimentariũ sanguinem priùs commutant in semen, quàm eo nutriantur. Inde fit, ut qui testes habent frigidos, frigido quoq; sint corporis habitu, imbecilli, & morbis obnoxii. Cùm enim solidæ partes, sint basis, & fundamentum totius corporis, eæ autem malè nutriantur: necesse est, totum corpus infirmum esse: & morbis obnoxium. Faciunt ergo testes non ut vivamus, quemadmodum tres partes principes, sed ut meliùs & commodiùs vivamus. Vasa spermatica sunt duę venæ, & totidem arteriæ; utrinq; una, Dextra spermatica, nascitur à trunco venæ cavæ descendentis, ut per illam, testes, materiam seminis hauriant de fonte: Sinistra ab emulgẽte, unde serum quod permistum semini, excitat in pudendis pruritum. Arteria sinistra spermatica, oritur de trunco magnæ

arteriæ deſcendentis, unde multus ſpiritus vitalis, influit à corde, omnes tàm venæ, quàm arteriæ, in viris dico, non in mulieribus in propriam tunicam teſticulorum abſumuntur. Sunt autem quatuor teſticulorum tunicæ: ſcrotum, quæ communis, ut & quæ huic ſubeſt δάρτος: totidem propriæ ἐρυθροειδὴς ſic dicta quòd à vaſis, & à gracili muſculo teſtium, rubeſcat, tùm quæ illi ſubjicitur ἐπιδιδυμὶς, involucrum proprium & immediatum teſtis. Quæritur cùm vaſa ſpermatica nō perveniant, uſq; ad ſubſtantiā teſtium, ſed abſumantur in propriam illorum tunicam, Actio autem omnis Phyſica, fiat per contactum, quî fieri poſsit, ut ſemen conficiāt: An inſitæ facultatis irradiatione, efficiunt ſemen prolificum? tanguntq; Phyſicè, id eſt vi, & qualitate ſuâ, ut magnes ferrum, non autem ſua corporeitate? An humor pinguis, tunicas permeat, non aliter quàm oleum veſtes? an potius epididymi inſeruntur quidem vaſa, ſed multi ex his ramuli ad ſubſtantiam teſtium feruntur, per quos hi ſugunt materiam ſeminis? Prætereà in glandem deſinunt duo nervuli, eximii ſenſus à quibus titillationis ſenſus: nervus cavus impletur multo ſpiritu; unde Tētigo: qualitate igitur ſuâ inprimis, non tantū quantitate, ſemē, naturam ſtimulat ad excretionem. Cur mulieres, cùm ſint frigidiores, viris ſunt ſalaciores, & appetentiores veneris? quia ſemen habent ſeroſius, à ſeri autem acrimonia, pudendorum pruritus, à quo veluti œſtro, percita cætera animantia, ſtato tempore, in furias ignemque ruunt, furor omnibus idem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

idem, ſola mulier, non habet congrediendi ſtatum tempus: ſed omni tempore admittit marem. Ex his colligi poteſt, ut partes principes, Cor, per arterias ſpermaticas. Jecur per venas, Cerebrum denique per nervos contribuant aliquid, ad hominis generationem.

De conceptione & illius antecedentibus.

CAPUT VII.

VT conceptionem, ſequuntur fœtus conformatio, conformati Motus in utero, deinde partus: ſic eandem præcedunt, penis arrectio; intromiſsio, & ſeminis ejaculatio. Quemadmodum enim Natura provida hominũ genus diſtinxit ſexu: ita generationis inſtrumentis, ut fœmina generet in ſe, non in alio: mas in alio, non in ſe. Arrigunt multi, nec tamen intromittunt: quia mox flacceſcit penis: quidam arrigunt ſimul & intromittunt, non ejaculantur, aut expultricis imbecillitate aut ſpirituum inopiâ: quorum ſiquidem opera, omnes impetus & vehementes motus ciet natura. Quibuſdã, lachrymante veluti pudendo, ſemẽ effluit, qui proinde ſteriles omninò. An in uteri capacitatem uſq; eliditur? non videtur Oribaſio, illi enim placet ad internum os uteri, utriuſq; parentis ſemen in congreſſu, conſiſtere: ibique commiſceri, permiſtum, deinde veluti ſuave pabulum attrahi: quod ſi retineatur Hippocratis ſententia, mulier dicetur concepiſſe. Eſt enim conceptio, ſeminis retentio, ita nempe in lib. de genitura, loquitur: ſi mulier ſit perita

rita partus, & ſciat quod genitura permanſerit, ſciet diem conceptionis. Verùm, quia ſæpe ad tempus ſemen retinetur, & deinde effluit: Avicennę & Fernelio placet conceptionem, non eſſe ſimpliciter retentionem ſeminis, ſed ejuſdem retenti promotionem ad actum. Neque enim uterus, duntaxat inſtar terræ, cui mandatum eſt ſemen, alimentum ſuggerit virili ſemini, (ſervit enim nutrix facultas conformatrici toto tempore conformationis, ſuggerit illi materiam ad ſingularum partium cōformationem & incrementum:) Sed & prætereà calore ſuo illud fovet & conſervat, vimq́; prolificam ſeminis excitat, & in actum deducit: Ut verò retineatur fœcundum ſemen, miraberis, quàm arctè claudatur uterus, Graphii mucronem, vix intromittas, inquit Hippocrates. Quo igitur modo, poteſt mulier ſuperfœtare, dices? Et jam gravida, novum ſemen ſuſcipere? Reſpondeo imprimis, ſuperfœtationem multis quidem animalibus, ut leporibus, & cuniculis eſſe familiarem in hominum ſpecie, eſſeque de numero eorum, quæ rarò contingunt: ſi tamen cōtingat, vel dicendum eſt cum Hippocrate, os uteri, non fuiſſe exactè clauſum poſt primam conceptionem: vel inſtar oſtreorum, dehiſcere ad tempus, ut admittat novum, vel utriuſque parentis commiſta ſemina, quæ in orificio interiore conſiſtunt, exugi. Porrò non eſt ſimile prodigio, quod autores melioris notæ, in hiſtoriam retulerunt, quaſdam mulieres mutatas fuiſſe in viros: præſertim genitali die, quo tempore adauctus calor quæ latebant virilia

rilia

rilia forâs extulit. Mulier enim ſi non eadem, ſaltem habet nobis analoga generationis omnia inſtrumenta: nam uterus reſpondet ſcroto, teſtes teſtibus, collum uteri, peni, muliebre pudendũ, præputio: niſi quod viri, pendulos habent teſtes eosq; majores, quos ipſos fœminæ reconditos gerunt. Viri ſimiliter extrorſum emittunt ſemen, mulieres introrſum.

An partes principes ſimul conformentur.

CAP. VIII.

TANTA neceſsitudine & ſocietate partes noſtri corporis conjunctæ ſunt, ut corpus noſtrum, ſit clypeus velut Minervæ, & ſi quid adjicias aut detrahas univerſum ruiturum, ſit opificium. Neq; enim Jecur, ſine ventriculo conficit alimentum: neque Cor, ſine pulmone vitalem ſpiritum. Omnes conſpirant in unum: nec poteſt una pars alterius auxilio carere. Si pes, aut manus, ventri, ſuam operam denegarent: brevi periret homo, alimento neceſſario velut deſtitutus. Quo argumento, quidam contendunt, ſimul partes omnes conformari: quarum ſiquidem omnium uſus, ad vitam ſit neceſſarius. Verùm cùm partes quędam ſunt neceſſitatis, ſine quibus vivere non poſſumus, cujuſmodi ſunt principes, aliæ duntaxat commoditatis, ut teſtes: aliæ tantùm datæ ad ornatum, ut pili: Proinde, falſo nituntur fundamento, omnes ſcilicet neceſſarias eſſe ad vitam, ut concludant ſimul conformari. Præterea jam in lucem editis, quædam partes

tes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tes ſunt neceſſariæ, (ut ventriculus, pulmo,) quæ contẽto in utero fœtui prorſum utero ſunt inutiles. Neq; enim tum pulmonis beneficio fœtus reſpirat: ſed per arterias umbilicales, quæ illius cordi inſeruntur ducit ſpiritum à matre, ad refrigerationem: Inutilis quoque toto uteri geſtationis tempore vẽtriculus, quia fœtus non capit ore alimentum, ſed ab utero matris, per venam umbilicalem, quæ implantatur Jecori, ſugit ſanguinem, ad inſtar plantæ: Renum & veſicæ non eſt major neceſsitas, quia per ouracum vrina deponitur, in allantoidem, ut ſudor in amnium. Ouracus autem à veſicæ fundo, in partem allantoidis capaciorẽ inſeritur, ubi urina effunditur. Quidnî verò per veſicam meiit fœtus? ne circunfuſa urina fœtum acrimoniâ ſuâ exulceret. Conſtat igitur, non omnes partes, eſſe ad uſum vitæ neceſſarias: proindeque non omnes ſimul cõformari, ſed neque trium partium principum videtur par & æqualis ad vitam neceſsitas. Nam cùm fœtus primùm vivat vitam plantæ, deinde animalis, ut primo geſtationis tempore, non habet proinde tunc opus animali facultate: uti neque cerebro. Reliquum eſt ut eodem fundamento, perquiramus ſi Cor, antę Jecur conformetur. Hoc enim ſolum inter medicos controvertitur: Ariſtoteli videtur Cordis major neceſsitas: quia ſit primum vivens & ultimum moriens, vitalem adhæc quia ſpiritum & calorem toti corpori impertit, ſine quo Jecur ſanguinem conficere non poteſt. Ariſtoteli favet Avicenna: Galenus verò cum Hippocrate, exiſtimat

mat Jecur primùm conformari: quia homo primùm vivit vitam plantæ, quæ non eget calore, à Corde influente. Addit, Cor, ſpiritus & caloris influentis materiam, accipere à Jecore: quia diſtribuit Cordi, cum ſanguine, ſpiritum naturalem, ex quo fit vitalis. Medici hanc diſſenſionem ſic componunt: Partes principes, ſimul inchoari, ſed non ſimul perfici: Simul inchoari demõſtrant ex Hippocrate, lib. de genitura. Pſaltria enim, quæ illius conſilio, in terram inſiliit, excuſsit (ut ibidem dicitur) genituram ſex dierũ, in qua tres bullæ trium partium principum rudimenta apparebant: non autẽ ſimul perfici, eaſdem partes ſed jecur primò, deinde cor, poſtremò cerebrum, nõ tantùm ex hoc demonſtrant quòd primis diebus, hepatis major ſit neceſsitas, ad vitam, quàm cordis: Aut ex eo, quòd ordo perficiendarum partium, ſequatur ordinem Facultatum: Et proinde, quia naturalis, origine eſt prior vitali, ut vitalis animali: Jecur, ea propter corde; cor, cerebro, prius abſolvi: ſed ex eo potiſſimùm quòd facilior ſit, ideoq; prior perfectio jecoris, cùm nihil ſit aliud, quàm ſanguis concretus. Longa verò & difficilis ſit cordis fabrica. Objicitur quòd umbilicalis vena, origine eſt prior Jecore, quia ſemen, per eam, maternum ſanguinem trahit, ad generationem jecoris: Reſpondeo: Aut fibras jecoris, ex ſemine priùs oriri, quæ ſunt operis inchoationes: Aut venam umbilicalem non eſſe partem integrantem, quia non manet fœtu edito in lucem, ſed in ligamentum umbilici convertitur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De Mutationibus quæ ſequuntur conceptionem, nempe conformatione, motu, & partu.

CAPUT IX.

TRES hæ potiſsimùm mutationes, contingunt fœtui, interim dum geſtatur utero, conformatio, motus, & partus: Primùm partes principes, cum ſuis inſtrumentis conformantur, venæ cum jecore, nervi cum cerebro, arteriæ cum corde, mox partes quę neceſſariò illis miniſtrant, generantur ut pulmo cordi. Minus neceſſariæ poſteriùs conficiuntur. Conformationis hic eſt modus: concepto ſemine, genitor ſpiritus, totus concurrit in centrũ. (Unde etiam Pythagorici, Deum, in medio mundi collocabant, quòd inde faciliùs toti provideret. Quod probabilius exiſtimo, quàm cum Ariſtotele affirmare totum ſemen verti in ſpiritum:) externa, poſteà eaque craſsior pars ſeminis, uteri calore non aliter concreſcit in tunicam quàm panis, aut placenta, furni calore incruſtatur: quod fit ne diffletur ſpiritus. Hâc membranâ velut pixide totus fœtus concluditur toto tempore geſtationis, quæ inde χόρειον, domicilium fœtus appellatur. Adhæret utero, per ora venarum, quæ cotyledones, ſeu acetabula nuncupantur. Conſtat duplici membranâ plurimis venulis, & arteriolis contexta, per quas maternus ſanguis tranſmittitur ad generationem fœtus. Venulæ omnes, tandem coëunt in unam

magnam,

magnam, quæ umbilicalis dicitur, ut arteriolæ in duas magnas arterias umbilicales, ex quibus ipsoq; ouraco constituitur umbilicus. Præter χόριον sunt aliæ duæ tunicæ, allantois & amnios, priore lotiũ, posteriore sudor excipitur: ex his tribus tunicis cõstat δευτέριον vulgò secundina. Ecce ut provida natura, operi suo domicilium ædificat: Conformationis tempus brevissimum, triginta sunt dies. Quidam enim trigesimo quinto die, alii quadragesimo absolvuntur, quod est mulieribus tempus brevissimum, quia sunt naturæ frigidioris: Quædam vix antè quinquagesimum diem conformantur. Avicenna conformationis, motus, & partus, tempus eâ proportione adfecta invicem statuit, ut tempus motus, sit duplum, ad tempus conformationis: Tempus verò partus, triplum ad tempus motionis: verbi gratia, Si fœtus fuerit conformatus, omnibusque partibus suis completus die trigesimo, incipiet moveri die sexagesimo, & posteà completis centũ & octoginta diebus, id est in principio mensis septimi, excludetur: Septimestres enim partus esse vitales, docet Hippocrat. lib. de partu septimestri: in principio inquam mensis septimi; Solaris autem mensis computetur, qui est triginta dierum. Nam si mensis lunaris spectetur (qui est viginti septem dierum,) nascetur infans in fine septimi. Quod si non ante diem quinquagesimum perfectus fuerit fœtus, (propter caloris & virium imbecillitatem,) tunc idem embryo non movebitur, ante diem centesimum: nec exibit in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lucem, nisi evolutis diebus trecentis, adeóque in decimo mense: juxta illud:

Matri, longa, decem tulerunt fastidia, menses.

Neque tamen hoc est pariendi tempus longissimum: nam undecimo & duodecimo, quin (si Avicennæ creditur) & decimo quarto mense parere potest mulier. Nec septimus mensis, est pariendi tempus brevissimum: nam Montuus scribit se novisse pincernam Galliarum regis Henrici secundi, qui natus mense quinto, robustus & sanus vivebat. Ferdinandus Mena comment. in librum Hipp. de septimestri partu, in Hispania itidem quinto mense vitales fœtus editos fuisse affirmat. Iis tamen historiis, nescio an fides sit adhibenda. Sanè ut monstra non sunt opera naturæ, quia sunt rara & præter ordinem. (Aristoteles enim, ea sola appellat opera naturæ, quæ vel fiunt semper, vel ut plurimùm) ita prodigio sunt similia, quæ præter communem ordinem eveniunt. Leges medicinæ in naturâ ipsâ, suum habent fundamentum. Itaque in hac doctrina Hippocraticâ, permanendum: videlicet non ante septimum, nec post decimum mēsem, partum edi vitalem: quod enim decreverat Adrianus imperator, undecimo mense, partum legitimum edi posse, propter authoritatem & reverentiam Hippocratis, Justinianus abrogavit, neque post decimum mensem legitimum esse partum, edicto publico, constituit: Hominibus enimverò, ut & cæteris animantibus, quinetiam stirpibus nascendi præfixus est terminus à natura, definitus quidem & consue-

consuetus, qui tamen, ut in plantis mutatur pro cœli & soli clementiâ vel inclementia, ita & in nobis orbicolis accelerari & tardari potest pro caloris & virium robore & imbecillitate, necnon humoris aptitudine, aut ineptitudine: ut plurimùm est novimestris partus, potest tamen esse & septimestris, & decimestris propter causas nunc dictas. Cur verò octimestris non sit vitalis, diffusè, à nobis explicatum est, commentario in librum Fernelii, de hominis procreatione: multa hîc prætereo, quia illîc sunt copiosè explicata.

De causis, modo, & ordine partus.

CAP. X.

CAUSÆ partus, partim à fœtu, partim ab utero, petendę sunt: fœtus enim, cùm instat tempus pariendi, non tantùm quia jam maturus & perfectus est, exitum quærit, eo ferè modo, quo poma matura, spontè cadunt: sed spiritus & alimenti necessitate ac inopiâ coactus: jam enim grandior, ut plus habet caloris, ita ampliùs refrigerari postulat. Spiritus quem ducit à matre, per arterias umbilicales, ardorem cordis abundè contemperare non potest, propterea aërem externum affectat, quem per pulmones inspiratum, transmittat cordi; Requirit præterea copiosius & paulò solidius alimentum: Ideò enim torsiones ventris, quibus sæpissimè laborant infantes, primis diebus nativitatis, pulticulâ demulcentur: Uterus verò ista mole fœtus, quin & excrementorum copiâ gravatus, expultricis suæ

robore, onus excutit. Ecce sunt causæ partus: Sequitur modus exclusionis. Fœtus itaque calcitrando, tunicas (quibus continetur) disrumpit, ut in lucem prodeat: quibus ruptis, quæ continentur inibi aquę, mox effluunt, ex quibus hoc commodum accedit, quòd exeunti fœtui via lubrica & facilis redditur, χώειον interea à cotyledonibus etiam divellitur: Singularum ferè venarũ distractiones, puerperæ dolorem afferunt, adeò, ut cùm de novo dolore illa conqueritur, suspicio sit novæ uteri vasorum rupturæ quasi & distractionis: Mulieres quibus acetabula sunt mucosa & infirma, quia nõ possunt sustinere fœtum, primis mensibus proinde communiter abortiunt. ait Hipp. Coccyx miro naturæ artificio retrò flectitur, ut liberior via pateat: Eo igitur ordine tota res peragitur. Primùm effluunt aquæ, quibus (ut dictum) via humectetur; deinde fœtus procedit in caput, (qui enim in pedes exeunt, Agrippæ nominantur,) consequitur fœtum, secundina; mox lochia, quæ non differunt à menstruo, nisi quòd sanguis, qui antè conceptionem singulis mensibus excernitur, menstruus appellatur: idem verò retinetur concepto semine, usque ad diem partus, cujus meliorem portionem, fœtus trahit in alimentum, reliquum quod effluit statim à partu, Græci λόχεια, Latini purgamenta vocant, de quibus interpretari posis maleficia, quæ Plinius & Fernelius attribuunt menstruo propter longiorem sui in corpore moram.

De

De Vitali functione, nempe cordis & arteriarum pulsatione.

CAPUT XI.

HACTENÙS, de naturæ functionibus: vitalis facultatis opus est, singulis partibus vitam conservare: Conservatur autem pulsu, seu cordis & arteriarum indesinenti motu, cùm vita ipsa, ferè nihil sit aliud, quàm motus activus: idem enim de corde (quod Plato in Theęteto de sole dici potest:) nempe quod si illud vel momento quiesceret, totius opificii syntaxis solveretur. Pulsus duæ sunt partes, duplici quiete distinctæ, Diastole & Systole: Tres proximæ & conjunctæ causæ, facultas, usus & instrumenta: Facultas vitalis, similior naturali virtuti, quàm animali, quia ut dixi, nobis dormientibus, quinetiam invitis, cor & arteriæ attolluntur nihilominùs & deprimũtur: instrumenta verò pulsus, sunt cor & arteriæ; usus unicus, nempe conservatio vitæ, quæ consistit in nativi caloris permansione & ventilatione; pulsus partes hoc præstare: duobus modis primùm excretione fuliginũ, quarum copiâ, alioquin obrueretur: dein mediocri refrigeratione, neque enim vita nostra consistit in exuperanti, sed in moderato calore: Ad mediocritatem illam adducitur, mediocri ventilatione, quam præstant pulmones ceu flabella cordis. Per Systolen fuligo excluditur, attrahitur autem aër frigidus per Diastolem. Systole ergo est cõstrictio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cordis & arteriarum, ut foràs excrementa fuliginosa excludantur. Diastole verò, est cordis & arteriarum dilatatio, ut calor vitalis ab attracto aëre contemperetur. Quo modo fit, dices, quando cor dilatatur, ut spiritum vitalem ab arteriis non retrahat? Quia tùm valvulæ arteriæ magnæ claudun-tur: Hinc tantâ contentione disputata quæstio, an simul cum corde dilatentur arteriæ? Galenus capite sexto, libri quarti de differentiis pulsuum reprehendit Erasistratum, qui existimabat, corde dilatato arterias constringi, eodem constricto dilatari: simul enim dilatari & constringi ex eo imprimis demonstrat, quòd arteriæ, inserantur cordi, deinde quòd si unâ manu cor, alterâ arterias tetigeris, ambo simul moveri observabis. Erasistrato tamen mavult favere Avicenna, idq; in dissecto cane vivo observatur: Addit rationem, quòd si constricto corde arteriæ constringantur, fieri non posse, ut tùm à corde, vitalis spiritus in arterias effundatur. Accedit valvularum ratio & usus, nam quæ sunt in arteria magna valvulæ, contracto corde submittuntur, ne spiritus, & sanguinis motum, in arterias impediant. Dilatato corde distenduntur & clauduntur eædem, ne qui effusus est sanguis, cum spiritu, per arterias, in cor refluat: De isto tamen problemate liberum sit cuique judicium, propterea quòd ad bene medendum non refert quam partem defendas: quæstio est contemplationis, non actionis: Physica non medicinalis & practica.

De

De functionibus animalibus, ac primùm de respiratione.

CAPUT XII.

RESPIRATIONIS haud ſecus ac pulſus tres ſunt cauſæ continentes: facultas, uſus, & inſtrumẽta: Reſpirationem ad facultatem animalem referendam eſſe jam demonſtravi, quo loco reſpirandi inſtrumenta commemorata ſunt, uſus idem eſt qui pulſus, nempe conſervatio vitæ, & caloris in ſuo fonte contemperatio. Reſpirationis duæ partes, quæ totidem partibus pulſus reſpondent: Inſpiratio enim, cum diaſtole conſentit; Expiratio cum ſyſtole. Dilatatis, motu diaphragmatis & thoracis, pulmonibus, fugæ vacui ratione inania aſperæ arteriæ, & pulmonum ſpatia ſubit aër, in quibus ubi convenienter præparatus eſt, à dilatato corde, per arteriam lævem, in ſiniſtrum ventrem idem ille attrahitur, ut temperies nativi caloris conſervetur: Quemadmodum verò contractis arteriis, fuligo, per cutem inſenſibiliter repurgatur; ita expirando, per aſperam arteriam, & fuliginoſa cordis ac pulmonum, & circunfuſi aëris inquinamenta expelluntur: (neq; enim purus eſt, qui nos circũſtat aër, ſed multis vaporibus infectus, quibus repurgatur à pulmone, priuſquam ad cor tranſmittatur.) Reſpirationis vicem nonnunquam ſupplet tranſpiratio: quando enim exiguus eſt calor, ut hyſtericis mulieribus, ſola tranſpiratione imbecillus calor cordis

tunc abundè temperari potest. Sic Galenus in opere de locis affectis scribit, animalibus quæ in cavernis latitant, transpirationem, esse loco respirationis. Quo modo solvitur quæstio, an omne animal necessariò respiret. Insecta enim, propriè non respirant, sed perspiratio est illis, loco respirationis; quia aëre per cutem subeunte, abundè refrigerantur illa: quę verò pulmones habent omnia propriè respirant. Pisces quod concernit, respirant per bronchia, nisi fortè pulmones habeant, ut delphini. Ab aëre inspirato porrò cor recipit duas commoditates; refrigerationem puta, à qualitate; materiam autem vitalis spiritus, à substantia. Hinc fit, ut homo brevi intereat, nisi frigidum inspiret, quod experiuntur, qui in balneo calidiore diutiùs morantur, aut qui angustiore loco inviti, diutiùs justo concluduntur. Quemadmodum enim Ignis, cucurbitulis, aut aliquo vase cõclusus, extinguitur: Ita nisi noster calor, cum ambiente, communicet, quoties videlicet vel omnino cohibetur spiritus, vel aër quidem inspiretur, sed calidus, animal suffocatur: Perspiratio calorem externarum partium conservat, aëre per cutis meatus attracto, dilatatis arteriis, quæ desinunt in cutem: iisdem constrictis, earundem partium fuliginosa excrementa insensibiliter vacuantur: propterea sensu imperceptibilis evaporatio à medicis illa appellatur: Hyeme minimùm corpus per cutem difflatur: quia ambientis frigore meatus occluduntur: plurimùm verò æstate. Cæterum Respirationis in universum omnis,

duæ

duæ ſunt primæ differentiæ: una enim eſt naturalis & cujuſque propria, quæ pro variis temperamentis, ætatibus, anni partibus & regionibus immutatur. Altera præter naturam quam morbi & morborum cauſæ, ipſaq; ſymptomata accerſunt: cujus variæ ſpecies commemorantur à Galeno lib. de difficultate reſpirationis.

De Voce & Sermone.

CAPUT XIII.

HÆc tractatio, cum antecedente conjuncta eſt, quod utrique huic actioni reſpiratio ſit neceſſaria. Ariſtoteles ſecundo de anima, definit vocem ſonum, ab ore animalis profectum, rei alicujus ſignificandæ gratiâ factum: ex aëre expirato & ad guttur repercuſſo. Definitur à Galeno quarto de locis affect. cap. ſeptimo, Actio vocalium inſtrumentorum: cujus tres cauſas conſtituit, materiam, efficientem & finem: materiam duplicem, unam generalem, quæ expiratio dicitur; alteram magis propriam & ſpecialẽ, nempe exſufflationem ſonoram. Eſt porrò ἐκφύσησις ſpiritus confertim emiſſus per guttur: per guttur inquam, quia ſi per aliam viam, foras emittatur, ut in thoracis vulneribus, tunc mutum animal redditur. Efficientes cauſæ variæ ſunt, primaria tamen, eſt facultas motrix: (nam à corde vocem non oriri, pluribus diſputat Galenus ſecundo de placitis.) Inſtrumenta larinx, & potiſsimùm ea ipſius pars, quæ epiglottis nominatur; deinde muſculi moventes laryngem

& nerui recurrentes: Aſpera arteria, expirati ſpiritus deferens velut inſtrumentum, & gargareon, quod plectrum vocis dicitur. Finis, eſt rei alicujus ſignificatio, neque enim brutæ animantes, temerè vocem edunt, ſed ad aliquem uſum vitæ utilem: eo fine pipiunt paſſeres, mugiunt boves, hinc ars οἰωνιστική interpretandi voces animalium, Platonis ſcriptis tantopere celebrata. In qua excelluiſſe dicitur Apollonius, & noſtro ſæculo in Germania David quidam tertius. Sermo autem eſt vox propriæ cogitationis animique ſenſuum interpres, homini peculiaris: nam Pſitaci, Graculi, dant ſine mẽte ſonum, imitantur quidem hominis vocem, ſed ſine delectu & judicio. Lingua, eſt primarium inſtrumentum ſermonis, cui non parum conferunt dentes, labia, narium foramina, palatum mediocre, quod neque elatum nimis, nec depreſſum. Si quid horum deſit, aut vitio aliquo laboret, multa in ſermone vitia conſequuntur. Primę differentiæ vocis ſunt lenis aut aſpera, ſumuntur à membrana interiore, aſperæ arteriæ: Illa enim bene lævigata vocem edit lenem; exaſperata econtrà aſperam: eadem membrana, ſi multo humore imbuatur (quod accidit catarrho decumbente in pulmones) fit vox rauca: Clara verò & ſonora ſi moderata ſiccitate polleat: ubi enim immoderata eſt ejus ſiccitas fit tunc vox clangoſa, qualis eſt animalium, quæ habent longum collum, ut gruum. Aſperæ arteriæ magnitudo & anguſtia ſecũdam vocis diviſionem parit, in gravem & acutam, quibus enim aſpera arteria

teria ampla eſt, ii voce ſunt gravi; quibus anguſta, acutâ: His vehementer impulſis, ſi ſpiritus copia aut paucitas acceſſerit, vox magna aut parva efficietur. Nam ad magnam vocem edendam, non ſolùm aſperæ arteriæ amplitudo neceſſaria eſt, verùm etiam vehementer impulſi aëris copia: Quemadmodum ad vocem parvam contraria requiruntur.

De ſenſuum objectis & inſtrumentis.

CAPUT XIV.

SUNT quinq; ſenſus externi, objectis & inſtrumentis differentes: ex quibus duo neceſsitatis, quibus ſolis conſtant animalia imperfecta, tactus & guſtus: tres autem perfectionis, quippe ſine quibus nullum animal perfectum eſſe poteſt, viſus, auditus & odoratus. Viſus diſtinguit colores; auditus ſonos; guſtus ſapores; olfactus odores; tactus, tractabiles qualitates, quæ etiamſi differant ſpecie (ut calidum frigidum, durum molle) non conſtituunt tamen ſenſus ſpeciem differentem, quia uniuntur in hoc omnes, quòd ſui tangendi faciunt copiam: multò potiùs quinque ſenſibilia communia, (magnitudo, numerus, figura, motus & quies) ſenſus conſtituunt à quinque commemoratis, ſpecie differentes: ad unũ tamen genus referuntur, quòd à multis, non autem ab uno ſolo, ut colores à ſolo viſu, ſoni à ſolo auditu, dignoſcantur. Nam rerum objectarum magnitudinem, numerum & figuram, ego non tantùm viſu, ſed etiam tactu poſſum percipere, earumdem motum vel quietem, utroque,

præ-

præterea etiam auditu: Singuli ſenſus de ſuis objectis ſincerè & integrè, ut pronuntient opus eſt, hęc tria concurrant. Organum bene temperatum, medium non impeditum, legitimè diſtans objectum, quorum unum ſi deſideretur, ſenſus non poteſt æquus eſſe judex eorum, quæ percipit: Oculus E.G. flavo colore ſuffuſus, omnia flava judicat; & lingua alieno ſapore imbuta (in febribus quod uſu venit) de ſaporibus integrum judicium ferre non poteſt. De ſenſoriorum temperamento non convenit Ariſtoteli cum Platone: Ille enim exiſtimat inſtrumentum viſus, eſſe aqueum, quòd humore cryſtallino, veluti ſpeculo animato, rerum objectarum imagines excipiuntur. Auditus, aërium, quia aura tenui, membranula incluſa, communicante cum aëre externo, ſonos excipit. Odoratus partim igneum, partim aëreum, quia exhalatio utriuſque hujus Elementi eſt particeps, cui ipſi exhalationi affinis omnino eſt odor. Tactus terrenũ: eſt autem & guſtus tactus quidam. Platoni placet organum videndi eſſe igneum, quia ſpiritus viſivus (cujus fulgore & irradiatione res aſpiciuntur,) eſt igneus. Guſtus aqueum, quòd ſine humore aqueo nihil guſtatur. Odoratus, particeps eſſe ignis, aëris & aquæ, quia ſenſorium eſt analogum ſuo objecto; Odor autem, eſt halitus, qui ex re odorabili fertur ad nares; halitus enimverò fit aquâ, in aërem ab igne reſoluta. Platoni, in omnibus favet Galenus.

* * *

De

De Somno & Vigilia.

CAP. XV.

SOMNUS & Vigilia ſunt animæ ſentientis quidam affectus, vigilia ut habitus, quia ſenſus & motus functionibus definiuntur) Somnus ut privatio: quippe qui utriuſque illius, ſenſus nempe, & motus abſentia dignoſcitur, de quibus locus poſtulat, ut paucis diſſeramus: definitur ſomnus, primi ſenſitivi, ſeu communis ſenſus, ab actione ceſſatio, aut quod ſit veluti feriæ quædam à natura conceſſæ, ad ſpiritus & caloris jacturam in vigiliis factam reſarciendam, vireſque recreandas. Nullum enim animal diu ſuperſtes eſſe poteſt, niſi habeat quietis & actionis viciſsitudines, nimirum:

Quod caret alternâ requie durabile non eſt;
Hæc reparat vires, feſſáque membra levat:

Definitur ab Ariſtotele ſomnus, quòd ſit impotentia primi ſenſitivi, ob exceſſum vigiliarum. Senſus enim omnes & motus animales ſopiuntur ſomno, exceptâ reſpiratione, ſine quâ animal vivere non poteſt. Somnus eſt duplex, naturalis, qui à cauſis naturalibus excitatur; & præter naturam, qui à cauſis violentis: utriuſque idem primum ſubjectũ. Quod Ariſtoteles exiſtimat eſſe cor: (Quia videtur illi eſſe primum ſenſitivum.) Galenus verò ut in cerebro primum ſenſus principium collocat; ita ſomni & vigilię ſedem idipſum ſtatuit, cui experiẽtia conſentit. Nam ſive ſomno contra naturam, ut lethargo, quiſpiam laboret, ſive præter modum vigilet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

gilet(quod accidit phreneticis) topica adhibentur capiti soli, non autem cordi: Atqui contraria, nata sunt, afficere idem subjectum: Est igitur cerebrum somni quoque & vigiliæ naturalis primum principium. Naturalis somni, causa efficiens est, vapor benignus ab alimento & sanguine in caput sublatus: Fumi enim acres, (quales excitantur in febre ardenti & in vigore febrium putridarum) vigilias potiùs quàm somnum, pariunt. Caloris fluxus & refluxus non videntur causæ efficientes somni & vigiliæ, sed utrumque potiùs consequi. Nam per somnum calor, spiritus & sanguis concurrunt in centrum, per vigilias recurrunt à cẽtro ad circumferentiã. Propterea Hippocrates sexto Epidemiῶν, Vigilans inquit intùs frigidus, foris calidus: dormiens autem contra. Hinc naturalis somnus calefacit & humectat propter sanguinis (qui calidus & humidus est) ad interiora regressum. Si tamen immoderatus fuerit refrigerat, & exsiccat, quatenùs cùm non suppetit calori nativo alimentum in quo conficiendo occupetur, cõvertit se ad partium solidarum humiditatem absumendam: proinde Hippocrates sexto Epidemiῶν: Galenus sexto simplic. docent longiore somno, corpus universum emaciari & extenuari.

De motu arbitrario.

CAP. XVI.

ARISTOTELES octauo Physicorum definit motum voluntarium, liberâ inchoatione & termi-

terminatione, ſcilicet quem nos & inchoare & ſiſtere poſſumus quando volumus, celeriorem item vel tardiorem, frequentiorem, vel rariorem reddere. Hujus multæ ſpecies in corpore humano à Galeno memorantur in libris de motu muſculorum: Extenſio, Inflexio, Converſio, Motus ſurſum vel deorſum, & obliquus. Cujus ipſius arbitrarii motus, præcipuum inſtrumentum eſt muſculus: qui contractus ſuis fibris, partem movet, facultate movendi haud ſibi congenita, quemadmodum arteriæ moventur, ſed aliunde, nempe à cerebro per nervos influente. Unde contractio Galeno ſecundo de motu muſculorum, propria actio muſculi dicitur, ejuſdem verò relaxatio, duntaxat per accidens: atque ut dicitur, ex conſequenti contingere perhibetur. Aliquando nervus inſtrumentum motus appellatur, ſed minimè primarium. Ariſtoteles tertio de anima motus cauſas definitiùs inquirens, conſtituit vim imaginandi ab ipſo appetitu impulſam, primum eſſe principium voluntarii motus, quia non priùs animal movetur rei alicujus conſequendæ, vel fugiendæ gratiâ, quàm vis imaginandi, apprehensâ boni & mali ſpecie, facultatem motricem ad movendum impulerit. Quæritur, cùm Ariſtoteles non eſſet anatomes ignarus, cur in explicandis cauſis & inſtrumentis arbitrarii motus, ſpiritus duntaxat animalis meminerit, muſculos & nervos præterierit omninò: Ubi dicimus docuiſſe ita Philoſophum, quòd muſculi, & nervi non ſunt omnis motus voluntarii in unoquoque ani-

malium genere instrumenta: quandoquidem insecta, ut muscæ, apes moventur solo spiritu sine nervis & musculis. Ille, itaq; ut decebat physicum, primas & communes causas omnis voluntarii motus perquirebat; medicis autem dicuntur musculi tendines & nervi instrumenta motus voluntarii, in animalibus perfectis, ut in hominibus. Si quis instet quasdam partes moveri sine musculis, ut linguam, penem, palpebram. Respõdeo illas partes esse musculosas. Averroës prætereà objicit, vomitu ventriculum subverti, qui tamen nervosus est non musculosus: respondemus vomitum esse motum violentum, naturalem; minimè autem arbitrarium.

De tribus principibus functionibus animæ, ac primum de imaginatione, ac illi annexis insomniis.

CAPUT XVII.

PHANTASIÆ officium est, species & formas rerum sensibus comprehensas recipere, easq; intellectui repræsentare, unde natum est illud Aristotelis, intellectum hominis quamdiu in corpore continetur sine phantasmate non intelligere. Phantasia igitur, circà relictas, in cõmuni sensu, species, versatur, ut eas componat, aut dividat: Ita tamen ut nullus inde assensus, vel dissensio consequatur. Aphrodisæus phantasiam distinguit à sensu communi: primò quòd motus phantasiæ sint liberi, (imaginamur siquidem non tantùm absentia, sed

etiam

etiam quæ nec ſunt, nec eſſe poſſunt.) Senſus tantùm quod adeſt quodque præſens eſt apprehendit. Secundò quòd ſentimus vigilantes, imaginamur potiſsimùm dormientes: ad phantaſiam enim pertinent inſomnia, de quibus medico diſſerendum eſt, quoniam ab his humorum conditiones, & affectus corporis peti ſolent, ut docet Galenus libello ea de re ſcripto. Repetendum verò ex ſuperiori ſectione: rerum ſenſibus externis perceptarum, imagines admitti in ſenſum communem, eique interdum firmiter, interdum leviter inſidere, aut prorſùs etiam multoties evaneſcere: quæ permanent objectorum imagines, per ſomnum, dum feriantur externi ſenſus, non aliter movent imaginatricem vim, quàm ſi vigilantibus nobis, obſervarentur oculis. Hinc fit, ut interdiu cogitata, aut viſa, nobis dormientibus in animum redeant, & phantaſiæ repręſententur; ac proinde, nihil eſt aliud inſomnium, quàm ſpecies rei ſenſibilis communi in ſenſu relicta: quæ inter dormiendum phantaſiæ obverſatur. Quemadmodum verò imagines, quæ apparent in aqua immota, integrè & perſpicuè videntur. (Ita enim Poëta: non ſum adeò informis nuper me in littore vidi, cùm placidum ventis ſtaret mare.) Quæ verò agitatâ aquâ conſpiciuntur, confuſè videntur: Ita ſimiliter, quòd ſi à vaporibus paucis, aut nullis, imagines agitentur, ſomnia tùm quieta fiunt: turbulenta, mõſtroſa & diſtorta, econtrà, ubi à multitudine vaporum in caput ſublatorum, movẽtur. Talia ſolent eſſe ęgrorum & ebrio-

rum ſomnia: quæ ut affectum corporis & humoris dominatum ſequuntur; ita utrumque ſæpè indicant, ſuntque propterea à medico ſciſcitanda diligentiſsimè, & ab ægris quoq; perquirenda, ac obſervanda ſtudioſiſsimè.

Caput XVIII.

Memoria ſequitur phantaſiam; quas enim ſpecies rerum, accepit à ſenſibus phantaſia, animus, in memoriâ, velut in theſauro recondit ad uſum: Propterea notionum fidelis cuſtos perhibetur. Objectum utrique commune eſt, verùm phantaſia, phantaſmata per ſe & abſolutè conſiderat, neque ad eas res refert, à quibus profectæ ſunt: Memoria verò ut ſunt rerum anteà perceptarum ſimulachra eadem æſtimat: Ariſtoteles enim lib. de ea re ſcripto docet, ſemper memoriam eſſe conjunctam cum perceptione præteriti temporis: Una memoria dicitur ſenſitiva, quæ circà ſpecies à ſenſibus exterioribus profectas, verſatur: Altera rationalis, quæ conſiderat tantùm ea, quæ ratione percepta ſunt; univerſalia videlicet, res univerſas, genera, ſpecies & definitiones: priorem belluæ nobiſcum habēt communem: nam injuriarum olim acceptarum meminerunt; & aves, nidos à quibus exierunt, repetunt. Poſterior propria eſt hominum, diciturque ſpecialiùs recordatio; ut enim belluæ non ſunt capaces diſcurſus, ita neque recordationis.

* *
*

De

De intellectu.

CAPUT XIX.

INTELLECTUS quidam eſt contemplator, ſcientiarum theoreticarum, ut Phyſicę, Metaphyſicæ, quin & Mathematicarum artium hic parens: ad eumdemque pertinent virtutes mentis ſexto Ethicorum explicatæ; ſcientia, prudentia, ars, intelligentia, & ſapientia. Alter activus, qui actiones morales regit, per præcepta moralia, Ethica, œconomica & Politica: In Ethicis, privatus quiſque docetur honeſtè vivere. Ex Oeconomicis inſtituitur, paterfamiliâs arte regendæ familiæ. Politicis informatur magiſtratus, adminiſtrandę civitatis arte: unus & idem homo, has omnes perſonas ſuſtinet, ſolâ ratione differens. Solet quin etiam Intellectus dividi in agentem & patientem: dicitur intellectus patiens quòd capax ſit omnium notionum; & in corpus noſtrum ſimilis tabulæ nudæ perveniat: in quâ nihil eſt depictum, eſt tamen omnia potentiâ, id eſt, omnium rerum imagines poteſt excipere: quam complantatam ſibi vim ipſemet promovet in actum, & hoc ipſo cum materia prima conſentit. Quòd, ut materia eſt capax omnium formarum, ſic intellectus patiens, omnium notionum: differunt verò, quòd materia non formet ſemetipſam, ſed ab alio, ut à calore cœleſti, informatur & perficitur; intellectus contrà, vi congenitâ notiones efformat & hypotheſes, ex longâ & frequenti rerum obſervatione, ad quas, dum ſe con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

vertit, actuque intelligit: tum intellectus agens appellatur. Quidam inventorem animum interpretantur, patientem intellectum; judicatorem verò agentem. Prætereà est simplex quidam intellectus, ad quem pertinet, rerum simplicium, ut categoriarum cognitio, in quibus neque verum, neque falsum; Alter conjunctus, qui res & notiones simplices componit, cujus est affirmare vel negare, verum aut falsum dicere: Veritas est adæquatio mentis cum re: nam enunciatio vera est, si consentiat cum re, si dissentiat falsa, quas utiq; Intellectus humani distinctiones, ipsamet sola, ad feliciorem sui ipsius intelligentiam effinxit, & excogitavit.

*
* *

FINIS PHYSIOLOGIÆ.

SECVNDA PARS MEDICINÆ, QUÆ Ὑγιεινὴ, ſeu Diæta ſanorum appellatur.

Quid ſit Ὑγιεινὴ.

CAPUT I.

TOTA medicina tribus primis velut abſolvitur capitibus: nempe Tractatu de rebus naturalibus, non naturalibus, & contra naturam. Scientia rerum naturalium Phyſiologia nuncupatur: rerum non naturalium, ὑγιεινὴ. Pars medicinæ utiliſsima cognitu, illiusque fini perquàm vicina: Mediocritate ſiquidem rerum non naturalium ſanitatem conſervat: Earum autem rerum, quæ ſunt contra naturam, ſi Theoriam ſpectes, Pathologia; ſi praxim, Therapeutice vocatur. Eſt autem ſanitas, prior morbo, quia ſanitas eſt affectus ſecundùm naturam, primò & per ſe actiones perficiens; morbus verò affectus contra naturam primò & per ſe actionem lædens: non poteſt autem cognoſci, quod eſt contra naturam, niſi priùs quod eſt ſecundùm naturam probè cognoſcatur: Itaque priùs de ſanitate, quàm de morbo tractandum eſt: Cùm præſertim res non naturales, mediæ ſunt inter naturales, & eas quæ ſunt contra naturam: Ne-

que enim naturam noſtram conſtituunt, ut res naturales, nec eandem ex naturâ ſuâ primâ lædunt, ut affectus contra naturam: ſed ſunt promiſcuæ & indifferentes. Benè utenti, bonæ: malè utenti, malæ. Ejuſmodi ſunt aër, cibus, potus, ſomnus, vigilia: Motus, quies perturbationes: excreta, retenta: Aër & aqua prout ſunt partes corporis, ad Phyſiologiam pertinent, & in numero ſeptem naturalium rerum habentur: prout verò extrà nos ſunt, inſpiraturque aër ad calorem temperandum & regenerandos ſpiritus; potatur aqua, ut humidæ ſubſtantiæ jacturam reparet, ſunt res non naturales, quemadmodum ſi horum duorum alterum quantitate, vel qualitate peccans aſſumatur, erit tùm contra naturam, fietq; morbi cauſa, quo modo in pathologia, de iis diſſeretur: Ita enim ſæpe aliâs docuimus, unum & idem contrario modo affectum, habere rationem cauſæ contrariæ, & ad diverſa rerum genera pertinere.

An ὑγιεινὴ *ſit pars medicinæ ad vitam neceſſaria.*

CAPUT II.

MEDICINA ſcripta ajunt eſt ægris, non ſanis; omnia enim ſunt ſana ſanis, Idemq; eſt mederi, quod accommodatis remediis morbos depellere. Miſerè omninò vivunt, qui medicè vivunt. Plato ſolam gymnaſticem conſervandæ ſanitati utilem eſſe judicabat.

Firma

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Firma valent per se, nullumq; Machaona quærunt:
Ad medici dubius confugit æger opem.

Mihi verò tantùm abest, ut persuadeam artem valetudinis tuendæ, esse inutilem, ut eamdem Therapeuticâ esse antiquiorem, præstantiorem, & utiliorem multò existimem: Quemadmodum enim sanitas prior est morbo; sic ars servandæ sanitatis, antecedit artem depellendorum morborum. Fortassis, qui firmam corporis cõstitutionem sortiti sunt à natura, & in victu non delinquunt, quia naturam sequuntur ducem, neque plùs appetunt, quàm coquere possint: omnibusque morborum injuriis potenter suâpte naturâ resistunt, ipso haud indigent ὑγιεινῷ. Verùm paucissimi sunt benè & fœliciter nati: cæteri quorum lubrica est sanitas & morborum injuriis opportuna, nisi certis vitæ legibus, morbos præcaveant, frequentissimè eosdem incurrunt: sanitatis enim maxima est latitudo, duobus extremis veluti finibus circunscripta, actionum omnium integritate, & actione unâ aut pluribus manifestè læsa: Integritas actionum adhæc non est in omnibus par & æqualis, qui corpus habent partibus similaribus exquisitè temperatum, & dissimilaribus optimè conformatum, absolutè & semper sunt sani; Intemperati verò ut natura calidi, frigidi, humidi, sicci: vel calidi humidi, calidi sicci, frigidi humidi, frigidi sicci, cujusmodi sunt manifestè, sanguinei, biliosi, pituitosi, melancholici, levissimâ occasione quia morbo prehenduntur: diæthecticis proinde legibus & statutis saluberrimis incũ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

bant oportet. Temperati, qui abſolutè & ſemper ſunt ſani, non admodum opus habẽt vitæ & victus legibus: Qui verò ſunt ſani ut nunc, hoc eſt ad tempus tantùm ſani, dubiamque & inconſtantem habent valetudinem, morborum cauſis obnoxiam; egent utique periti medici conſilio, qui in vivendo certum oſtendat modum: nam temperati gaudent ſimilibus, neque contrariis admodum læduntur, quia robuſta natura levioribus erratis facilè reſiſtit. Intemperati verò ſimilibus citò offenduntur, juvanturq; contrariis. Vitæ leges unicuique præſcribit ὑγιεινός, ſervator ſanitatis, diætæ præceptor: qualis extitit olim Aſclepiades, qui ſolâ diætâ non tantùm morbum præcavebat, ſed etiam præſentem depellebat identidem.

Salubrium in quibus ὑγιεινὴ tota vertitur diſtinctio.

CAPUT III.

MEDICINA, à fine definitur Ars ſervandæ aut reſtituendæ ſanitatis, præſentem ſervat ὑγιεινὴ; abſentem reſtituit Therapeutice: A' materia ſubjecta, Ars ſalubriũ, inſalubriũ & neutrorum: Ars ſalubriũ ὑγιεινὴ nuncupatur, Inſalubrium Therapeutice, neutrorum, Prophylactice aut Analeptice: Illa enim eſt ars neutrorũ decidentiæ: hæc neutrorum convaleſcentiæ. Salubre dicitur tribus modis, ut corpus, ut cauſa, ut ſignum: Salubre corpus dicitur, quod præſenti fruitur ſanitate, quod rurſum

rursum vel semper tale, vel ut plurimùm, vel ut nunc salubre est: Salubre semper aut ut plurimum appellatur, quod firmam habet sanitatem: Salubre ut nunc, quod mobilem & inconstantem: Salubris causa, vel est efficiens sanitatis, vel ejusdem conservatrix. Efficiunt sanitatem imprimis quatuor humorum & spirituum bona constitutio, ut est apud Hippocratem libro de natura hominis, deinde partium similarium bona temperies, organicarum legitima structura, quæ consistit in justa magnitudine, numero, situ, & conformatione: omnium denique partium, totiusque adeò corporis unio & continuitas: Eandem sanitatem cōservat sex rerum non naturalium moderatus usus. Qui duobus modis definiri potest, absolutè & per se, ut cùm simpliciter, quis aër sit salubris, quæ alimenta salubria explicetur: aut comparatè, quæ sunt huic, aut illi salubria, habitâ ratione proprii temperamenti, ætatis, sexus, temporis. Prior docendi modus, est artis proprius; Posterior prudentiæ: sanatur enim Socrates, sed præcepta tàm servandæ quàm restituendæ sanitatis de homine sanando in genere & indefinitè quocunque demum traduntur, usus generalium præceptorum artificis prudentię relinquitur, qui illa individuis accommodat, spectatis, ut dixi, personæ, loci, temporis circunstantiis. Signa salubria omnia sunt diagnostica. Præsentem quippe sanitatem, actionum omnium (naturalium, vitalium & animalium) integritate medicus dignoscit: ille nimirum sanus judicatur, qui actiones

omnes habet integras. Tantùm appetit, quantùm potest coquere, perbellè nutritur, pulsum habet moderatum. Integros habet omnes sensus, liberum motum, respirationem nõ impeditam: excretorum & retentorum symmetriam summã: sanus insuper qui excrementa tàm primæ quàm secundæ coctionis, qualia, quando, quantùm oportet excernit, justoque tempore retinet: Tertium signum ducitur ab affectu simplici, seu qualitatibus naturalibus non immutatis: valet puta, cui vividus est color corporis, habitus non admodum obesus aut macilentus: in quo spectandum erit quantùm quisq; à propriâ & naturali constitutione recesserit: Tametsi enim sanitas in abstracto, neque recipiat magis neque minùs, attamen in concreto intendi plurimùm atq; remitti potest. Valdè biliosus naturâ, quamquam minùs quàm temperatus, attamen est sanus, quandiu naturalem suam constitutionem retinet, actionesque habet integras non absolutè, sed naturæ suæ congruenter: Qui naturâ suâ primâ valdè sunt obesi, aut macilenti, ut & qui facie sunt rubicundâ, non desinunt esse sani, plus tamen minúsve. Itaque jubet passim Galenus, ut medicus ἰδιοσυγκρασίαν propriam individui naturã perquirat. Ars semper proponit perfectum, ut sit cæterorum exemplar.

An sanitas perpetuò sit conservãda similibus.

CAP. IV.

SINGULARE est præceptum apud Platonem, in Cratilo ut imprimis, in cujusq; artis principiis consti-

conſtituendis, diligenter laboremus; quia leviſſimus error commiſſus in principio, maximus tandem evadit in fine: Ex uno enim falſo principio, ſequuntur innumerabiles concluſiones falſę: econtra rectè Heſiodus, qui bene cœpit, habet jam dimidium facti: Imò inquit Plato, pluſquàm dimidium. Artis quam meditamur, fundamentum in eo conſiſtit, ut, quemadmodum morbi, contrariis depellũtur; Ita ſanitas, ſimilibus conſervetur præſidiis: cujus principii veritati, plurima reſiſtunt non prætereunda: nam pueris, naturâ calidis, interdicitur vino; Senibus verò temperamẽto frigidis, conveniunt calida, nocent refrigerantia: vinum econtrà, eſt lac ſenum: Natura bilioſis, inquit Hippocrates ſexto Epidemiωn conveniunt balneum, quies, & aquæ potus, nec dubium eſt mero, ſynapi, alliis, porris, cæpis, piperatis, offendi plurimùm eos, qui ſunt temperamento calido ſicco. Itaque falſum eſt, perpetuò ſanitatem, ſervandam eſſe, uſu ſimilium: Reſpondet Galenus in arte parvâ, ὑγιεινῆς duas eſſe partes, unam ſervatricem, alteram correctricem ſanitatis, quia cuſtos, bonæ valetudinis, duos habet ſcopos, ſanitatem præſentem qualiſcunque illa ſit aut conſervare, aut eandem corrigere & ad meliorem ſtatum reducere. Correctrix, contrariorum moderato uſu, naturalem intemperiem paulatim emendat; ſervatrix, ſimilibus eandem retinet. Appello ſimilia, quę diſtant à medio, pari gradu, ut naturalis intemperies quæ ſit ad ſecundum gradum calida, ſervetur alimentis pari gradu calidis; quæ

autem,

autem, jam longè recesſit à bona temperie, & nunc vergit ad morbidam, non debet conſervari, ſed potiùs quantâ arte fieri poterit, emendari. Sola temperata natura, aut quæ ab ea non longè abeſt, ſervari debet, uſu ſimilium: cæteræ, contrariis emendari debent.

Quis aër ſit ſalubris, ſanitatiq; ſervandæ conveniat.

CAP. V.

EXPLICATURUS, mediocritatem ſex rerum non naturalium, quâ ſanitas conſervatur, exordiar ab aëre, quem inſpiratu, & perſpiratu continenter attrahimus. Is enim ad vitam uſque adeò neceſſarius eſt, ut vix momēto eo carere posſimus: perennem ſiquidem jacturam ſpirituum reparat, & cordis ardorem contemperat. Deligatur verò ad ſanitatem conſervandam, qui ſit purus & clarus, nullis ſtagnorum, cadaverum, cloacarum expirationibus, conſpurcatus, ſed ab omni & qualitatum & ſubſtantiarum vitio, planè alienus, qui ventis ſalubribus perflatur: etenim qui tetris & corruptis vaporibus, ex aqua aut ſtagnis expirantibus, ex inquinamētis in aëre genitis, vel de cœlo demiſsis inficitur, qui inſuper montibus concluſus, non perflatur, tuendæ valetudini non eſt accommodatus, quemadmodum nec is, qui nimio vel calore, vel frigore affectus eſt, aut repentinas habet mutationes. Aër, qui omnes bonitatis dotes adeptus eſt, omni

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

omni naturæ ad conſervandam ſanitatem utilis eſt: qui verò unâ vel duabus qualitatibus intemperatus eſt, intemperatis corporibus, contrariâ qualitate præditis, ſalutaris eſt. Unde Hippocrates ſcribit tertio Aphoriſmorum, nonnullos, quibuſdam in regionibus, vel anni temporibus benè vel malè habere, ut ſenes æſtate ſalubriter degere; hyeme contra. Quædam naturæ ad hyemem, aliæ, ad ęſtatem melius habent. Quęret aliquis quomodo morbos naturæ ſuæ congeneres evitabunt? quâ arte frigidi, frigido cœlo, morbos frigidos, quales fiunt à pituita, effugient: calidi, calidos affectus formidabunt, in aëris conſtitutione calidâ? Reſpondet Galenus in arte parva, exceſſum qualitatis in aëre, cæterarum rerum non naturalium contrarietate, corrigendum eſſe: Quando æſtuat cœlum, valdè calidi tunc, refrigerantibus alimentis utantur: potent aquam, non vinum, balneent ſępe, & quieſcant, & nec multùm nec vehemēter exerceantur: Aërem liberum, præſertim meridianum fugient, domeſticum, conſperſo pavimento, foliis vitis, ſalicis, lactucæ, aut poſcâ temperabunt.

De Ventis ſalubribus.

CAP. VI.

AD aërem pertinet ventus, quippe qui, ſi creditur Stoicis, nihil eſt aliud quàm aër commotus ſeu fluxus aëris: Ariſtotelis opinione fit ab exhalatione, ſublata Solis calore, quæ mediæ regionis frigore deorſum pulſa, obliquè movetur circà ter-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

terram: propterea eidem Philoſopho, Sol dicitur ventos excitare & diſcutere; excitare, quia eorum materiam, oriens & occidens Sol, à terris ſuſcitat; eoſdem ſedare, quia meridianus, præſertim mediâ æſtate, eorũ materiam abſumit. Hippocrates verò ſecundo de diæta, exiſtimat eorum materiam eſſe vaporem, non exhalationem. Propterea origine, ſuâ ſeu materialiter omnes ventos eſſe frigidos humidos, à locis autem quos percurrunt, alias atque alias qualitates acquirere. Ut ut ſit, plurimùm refert ad ſanitatem conſervandam an regio perfletur Auſtro, an Aquilone, quia Auſter, cùm ſit calidus humidus & morboſiſsimus (quandoquidem à calido humido putredo) inde ventus peſtilens nuncupatur. Aquilo verò cùm ſit frigidus ſiccus, & cauſis putredinis, utraque ſuâ qualitate reſiſtat, eſt ſaluberrimus. Obſervatum eſt à ſeptentrione exoriri etiam cum caniculâ, ventos, qui etheſiæ nominantur. Qui quidem non tantùm ardorem cœli contemperant, ſed etiam aërem inquinamentis omnibus repurgant, inde ſcoparii dicuntur, quòd aërem ſcoparum in modum verrunt. Peſtis quin etiam, ſi quæ ſunt ſeminaria, fugant Etheſiæ, quoties flant liberè. Hippocrates libro De aëre, locis & aquis, ſcribit Aſianos eſſe molles & imbelles quòd perflentur Auſtro, Circius ventus, Narbonenſibus eſt infenſiſsimus. Plurimùm igitur refert quibus ventis affletur regio, ut ſalubris vel inſalubris judicetur: excelſa loca quòd liberè perflentur, ſunt ſalubriora profundis, & campeſtribus, illicque non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

non tantùm salubriùs, sed etiam diutiùs vivitur: Nocentissima sunt loca palustria. Plato quinto de Legibus, scribit varietate & frequentiâ ventorum, homines reddi protervos & difficiles, ut obiter inde colligamus, non tantùm corpus, sed & animum, à ventis immutari.

De Salubri aqua.

CAP. VII.

TRIPLICIS substantiæ indesinens effluvium, corporis nostri, triplici alimenti genere reparamus, spirituoso, ut aëre inspirato, & odoribus: humidæ, humido, ut potu, potulentis, solidæ solido, ut carne & pane: De aëre cùm sit disputatum, instat ut de humidis alimentis disseramus, in quibus Aqua, primas tenet, quia ad vitam, tanti momenti videtur Aristoteli, in problematibus, ut ab ea magis quàm ab aëre, aut alio quovis alimento corpus nostrum immutetur. Quocircà jubet Hippocrates, ut medicus, bonitatis aquarum imprimis sit studiosus: quæ dignoscetur multis modis, colore, odore, sapore, hypochondriorum levitate, facili caloris & frigoris impressione, carnis & reliquarum rerum, in eâ prompta facilique coctione, Incolarum denique & utentium sanitate. Aquæ, color albus tribuitur; non quòd lactis aut calcis modo candescat, sed medio sit inter album & nigrum colore. Itaque aqua, quæ alium colorem, præse fert, (lacteum, E.G. nigrum, aut viridem,) laudabilis esse non potest. Aquæ suus est

sapor

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſapor,aquæ potoribus cumprimis longâ experien-
tiâ cognitus, vulgò tamen dulcis dicitur,non quòd
mellis, aut ſacchari dulcedinem habeat, ſed jucun-
dum ſaporem, qui ἄποιος dicitur; Quæcunque
igitur aqua, alium præ ſe fert ſaporem, ut ſulphu-
reum repudianda eſt.Odor,in aqua debet eſſe haud
ingratus,cujuſmodi eſt,aquæ putris,aut ſulphureæ.
Levitas aquæ deprehendi poteſt ſtatera; uti quoq;
hypochondriis hominis. Aquæ enim leviores,me-
liores; leviores autem quæ in hypochondriis non
diu morantur, ſed citò diſtribuuntur: levitatis co-
mes eſt tenuitas,quam nonnulli explorant,cylindro
in aquam projecto: quam ſi celerius ſubit, tenuior
cenſenda eſt: Tenuitatem aquæ certiùs indicat,fri-
goris & caloris facilior impreſsio: nam tenuis, ut
eſt apud Galenum in libris ſimplicium, alteratur
faciliùs quàm craſſa. Incolarum ſalubritas,inquit
Galenus ad ſextum Aphoriſmorum, eſt certiſsi-
mum argumentum bonitatis. Veteres eundem in
finem diſſectorum animaliū viſcera inſpiciebant,
ut ex eorum ſanitate, aquarum bonitatem conji-
cerent.

CAP. IIX.

AQUARUM varia ſunt genera:pluvia,fontana,
fluvialis, putealis, ſtagnans, nivea, glacialis:
Quæ omnes vel ſunt ſimplices, vel compoſitæ:
ſimplices,quibus nihil noſtrâ arte acceſsit,quaſque
Galen. ſponte naſcentes appellat ſexto Epidemiun:
Compoſitæ,quæ arte aliquâ mutationem,aut mix-
tionem

tionem acceperunt, quare artificiosæ appellantur: de simplicibus primùm disseramus, in quibus pluvia primum obtinet bonitatis gradum. Sol enim Hippoc. ex mente, de aquis omnibus, tenuiorem & suaviorem portionem, in vapores resolutam, attollit sursum, venturæ pluviæ materiam. Ejus tamen bonitas pro diversis anni partibus variat: nam vernæ & hybernæ pluviales aquæ, aliis sunt meliores, quia terra citiùs evaporat: æstate & autumno aër multas habet sordes, quibus pluviæ conspurcãtur, ut docet Galenus cap. tertio, lib. de bonitate aquarũ: Eædem omnes Aquæ pluviæ, in cisternis laudabili sabulo instratis, diu integræ servari possunt, non debent tamen per tubos plumbeos defluere; quia plumbo admista cerusa, mordacẽ habet qualitatem, à qua diarrhoëæ & dysenteriæ frequentes. Secundum bonitatis gradum obtinet aqua fontana, pręsertim quę spectat orientem, quas dotes tum cumprimis possidet, cùm motu, insolatu, & longâ in aëre calidiore morâ, nativum frigus remisit. Sunt tamen quædam aquæ fontanæ non probandæ, ut quæ per venas sulphureas, bituminosas, vel metallicas feruntur; earum enim rerum per quas fluunt, saporem, odorem, & facultatem mutuantur. Tertium bonitatis gradum obtinet fluvialis aqua, propter benefici Solis, in eam agentis radios, tùm quia motu tenuior evadat, nisi rerum aliarum mixtione, cõinquinetur, ut accidit fluviis populosam aliquam urbem præterlabentibus: quæ si turbidæ limosæque fuerint, tantisper sunt servandæ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dùm quod crassum est subsederit,ut in aquâ Tyberis turbidâ fieri scribit Galenus in libris simpliciũ: Quod si verò eâ statim utendum sit, leviter percolanda est:marinarum aquarum in potu nullus est usus,nisi quis,ex iis aquam dulcem eduxerit: quod fieri posse scribit Aristoteles in meteoris; nautæ enim dulcis arenæ dolia semiplena semper habent, ut cùm éx alto mari petenda est aqua, hanc per sabulum colatam potabilem reddant. Putealis aqua, bonitate,lõgè est cęteris omnibus inferior,ea enim crassa est & gravis: tùm quòd motus sit expers,tùm quòd à Sole non illustretur, cujus interim vitium levi coctione emendari potest: nam coctione tenuior redditur, calore, ea quæ sunt heterogenea, separante: Quę plurimùm coquitur aqua,crassior tandem evadit, exhalante tenui portione, & interdum quoque salsedinem acquirente, ut docet Galenus tertio de alimentis. Pessimæ omnium sunt stagnantes, si aquam Nili exceperis: Vitium enim adquirunt quiete, unde limosæ & lividæ apparent. Quare, aut illis abstinendum est, aut si aliarum penuria iis uti cogamur, priùs coctione, pauci vini, aut panis mistione, vel etiam incocta oxalide,buglossâ,pimpinello,fæniculi rad.corrigantur.Aqua nivalis & glacialis, in deliciis olim fuerunt imperatoribus Romanis, ut scribit Galenus septimo Methodi, ad sitim & refrigerationem. Earum tamen usum summoperè damnat lib.de alimentis boni & mali succi, quia interim dum congelantur, si quas habeant partes tenues,frigus exprimit;ingravescẽte

propter-

proptereà ætate, affectus inducunt nervis, articulis, visceribus, exitiales: fiunt etiam gutturosi, qui iis crebrò utuntur; quod etenim in illis est crudum & terrestre, musculis & glandibus faucium adhærescit, tandemque concrescit, in strumas, tophos & calculos.

De aquis compositis.
CAPUT IX.

QUÆ ab arte aliquid accipiunt coctione vel mixtione mediante, artificiales aquæ nuncupantur; miscentur autem aquæ, mel, sacharum, acetum, aut aliquid tale; Incoquuntur hordeum, passulæ, glycyrrhiza, & cætera ejusmodi, unde potiones à medicis conficiuntur tàm sanis, quàm ægris utiles: ptisana exempli gratia, ad sitim restinguendam sanis est admodum familiaris potus, quæ paratur ex hordeo, ad crepaturam cocto, addendo sub finem glycyrrhizam, passulas, acetum, ad gratiam. Quando sputum maturare, & ad excreandum promptius reddere volumus, prætereà adjicimus tunc pruna damascena, passulas, jujubas, dactylos, ficus, fitque ptisana, quæ vulgò magistralis appellatur. Interdum in aqua, solum cinamomum coquitur, interdum aqua, saccharo dulcoratur, quę hydrosacchar, vulgò aqua Hippocratis appellatur. Aquæ saccharatæ si tantillum cinamomi incoxeris, facies bouchetum. Ex duodecim partibus aquę, & una mellis simul coctis, dum mel despumârit, fiet hydromel. Oxycratum, seu posca, fit pauci ace-

ti, & multæ aquæ permiſtione, potio ad levandam ſitim, in ardentibus, & malignis febribus per quàm accommodata, & utilis: nam acetum utraque qualitate ſuâ, cauſis putredinis reſiſtit: Item tenuitate partium ſubſtantiæ ſuæ, aquam, frigidam humidã, ad ſingulas corporis partes citiſsimè perducit. Zithum fit ex aquâ in qua hordeum, frumentum & interdum quoq; ſed rariùs avena incoxerit, recens paratum ex hordeo, ardorem urinæ affert, & tormina, præſertim ubi negligentiùs coctum eſt. Hinc obſtruendi vis illi tribuitur, quæ tantò major eſt, quantò Zithum calidius fuerit, quale eſt inprimis, quod ex ſolo frumento paratur. Quod idcirco Dioſcorides ſcribit inducere elephantiaſim. Verùm, cùm noſtrum zithum, multum recipiat lupulum, qui ad defæcandum ſanguinem plurimùm valet, innoxium propterea eſt, niſi in acorem quendam degenerârit. Ferit aliâs potenter caput, unde gravior ex eo ebrietas, quàm ex vino, quippè quæ difficiliùs diſcutiatur: & quâ oppreſsi, potiùs in poſticam partem decidunt, quàm in anticam, ex vini potu ebriis, contra accidit. Ut Flandri, Angli, Picardi, Cereali iſto vino, utuntur, pro ordinario potu. Ita Normanni vino fructuario, quod illi ex pomis & piris conficiunt. Illud pomaceum, hoc piraceum nominatur: ſuccus torculari expreſſus, dolio aſſervatur, qui quidem ab initio (cùm cõſtet multâ excrementitiâ humiditate,) minùs ſalutaris eſt, poſteaquam autem cruditatis ejus magna portio percocta eſt, poteſt eſſe illius commodus uſus, ad

ad refrigerandum & humectandum; multi enim-verò frequentiore ejus uſu, in leucem, lepram albam, inciderunt, refrigerato nimiùm jecore. Hujus vini tot ſunt genera, quot pomorum & pirorum ex quibus exprimitur. Atque eaſdem, cum illis facultates habet, ſi enim ex acerbis malis fiat, erit acerbum; idem de cæteris eſto judicium.

De Vino.

CAPUT X.

GALENUS, quarto ſimplicium, in Vino quatuor ſubſtantias agnoſcit, unam ſimplicem, quæ ab initio, cum toto ſucco ex uvis expreſſo, permiſcetur, tandem fex ſubſidet, quæ quòd magnam habeat vim, in vino conſervando, à Gallis valdè accommodato nomine, & ἐγκωμίῳ lie, nuncupatur: Altera flos vini appellatur, initiò ſuperum locum occupans, tandem reſidet cum fece. Tertia eſt aqueum quoddam excrementum, quod toti vino permiſcetur, hujuſmodi initio cùm ſit copioſum, vinum reddit debile & minùs gratum. Poſtrema, eſt ea Vini pars quæ vinoſa in ſpecie nuncupatur, quæ quò majore calore prædita fuerit, eò diutiùs perdurat vinum, quò verò imbecilliore, tamen celeriùs corrumpitur, cujuſmodi ſunt vina noſtratia, quæ inſolatum, motumq; vehementem, ferre non poſſunt. Quibus cauſis, deſtituta nativo ſuo calore, facilè in acetum permutantur. Vinorum differentiæ petuntur à colore, conſiſtentiâ, ætate, ſapore, odore, natalitio ſolo; A colore, quædam alba

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dicuntur; alia nigra: A consistentia quædam dicuntur crassa; alia tenuia: Ab ætate recentia vetera, mediæ ætatis: A sapore, acerba, acida, ex acido dulcia. Alia acrem quendam habent saporem, & linguam pungentem: cujusmodi sunt vina generosa, quæ in multos annos integrè asservantur, & quæ à Sole diligenter percocta sunt, Odor respondet sapori. Vina alba facilè venas permeant, modò non sint dulcia. Nigra magis nutriunt, citoque in sanguinem mutantur, sed & obstruunt in hypochondriis diutiùs consistentia, & ut plurimùm sunt crassa: singulis suus est sapor pro variâ cœli, & soli natura, quin & vitium pro diverso cultu. Ex diversis saporibus suis enimverò, diversas adquirunt facultates: nam dulcia omnia obstruunt, quæ sunt acerba astringunt: vino recenti etsi Galenus in libris simplicium calorem tribuat in secundo gradu, id tamen non potest vinis nostratibus convenire, sed Græcis, aut Cretensibus. Hoc Malvaticum appellatur: Græci & Romani pro varietate locorum, in quibus nascuntur sua vina distinxerunt, ut explicat Galenus sexto de sanitate tuenda: Galli habent sua vina Græcis & Romanis non cessura, nigra & crassa sunt, cum astrictione, Burgundiana: sine astrictione Vasconiana: Aureliense, bonitate non cedit Falerno, quod est Romanis optimum, verùm caput tentat, & Jecur nimis calefacit, ut calx ad radicem arboris posita, spiritus quidem tenuiores & animi motus alacriores reddit, sed accelerat mortem humoris radicalis præceleri consumptione.

Isan-

Iſanciana, Aiſiana & Pariſina, ego omnibus prætulerim, non tantùm quòd ſint ſuaviora, ſed quòd ſint media colore ſimul, conſiſtentiâ, & viribus: juvant enim non tantùm coctionem, ſed etiam ciborum diſtributionem quòd eſt craſsis, ut Burgundianis, & Vaſconianis denegatum nec vinoſis fumiditatibus ſuis, facilè caput tentant: at Aurelianum vinum, frigidis naturis, phlegmaticis, & qui imbecilliori ſunt ventriculo confert plurimùm, quia juvat coctionem: calidis verò & bilioſis, potiſsimùm iis quibus Jecur eſt calidum, nocet, necnon iis quibus caput eſt imbecillum, nervi infirmi, cujuſmodi ſanè omnibus, aut interdicendum eſt vino, aut utendum dilutiſsimo. Cæterùm ex vino generoſo & melle, paratur oinomel; ex vino, ſaccharo & cinnamomo, paratur vinum aromatites, vulgò Hippocraticum, quod confert refrigerato ventriculo, coquendis cruditatibus & flatibus diſcutiendis. Alioquin vitandum, quòd fluxiones excitet. Item ex herbis, ſeminibus, radicibus cùm in muſto deferbuerunt, parantur multa vinorum genera, ſic paratur vinum abſynthites & elleborites, quorum meminit Dioſcorides, Galenus & alii.

Alimentorum primæ differentiæ, ubi imprimis quæritur, quæ ſunt temperata quæ intemperata.

CAP. XI.

HACTENUS de potu, priuſquam de ſingulis cibis ſeorſim diſſeramus conſtituenda ſunt

alimentorum ſumma genera: ad quæ reduci poſſint ſingula: Omnia itaq; nutrimenta ſunt vel temperata vel intemperata: Boni aut mali ſucci: facilis aut difficilis coctionis: Temperatum appellatur, in quo nulla qualitas prima, aut ſecunda, alias manifeſtè vincit, quodq; omni hominum generi præſertim verò temperatis confert; Hujuſmodi creditur panis ex tritico confectus: ut autem pauci extant homines temperati; ita pauca ſunt alimenta, à natura ſuâ temperata: Intemperata ferè omnia, manifeſta aliquâ qualitate ſuâ nos immutant; illa ſimpliciter alimenta dicuntur, hæc cum adjuncto medicamentoſa; quatenus enim mutatum alimentum nos immutat, medicamentoſum appellatur, ſive jam nos immutet qualitate primâ, ut calefaciẽdo vel refrigerando, ſive aliâ quâvis, ut obſtruendo vel aperiendo, alvum ſubducendo, vel hanc cohibendo: movendo menſes, vel urinas, lac, vel ſemen generãdo: Manifeſtè calefaciunt vinum, ſinapi, allia, porra, cæpe, naſturtium: juſcula, calidis herbis (hyſſopo, thymo, pulegio) alterata. Refrigerant panis ex hordeo, fructuaria vina, acetum, juſcula herbis frigidis (ut oxalide & lactucâ) alterata: cucumeres, pepones, fructus horarii: Obſtruunt vinum dulce, zythum, lac bubulum, omne genus liborum, panis azymus, polenta, pultes, ficus præſertim recentes, palmulæ quæ fugienda ſunt omni hominum generi, quia omnes ferè morbi fiũt ab obſtructione: præſertim verò iis qui ſunt calculo, Jecoris aut lienis obſtructionibus naturâ primâ, obno-

obnoxii. Obstructa liberant incidendo & aperiendo, decoctum omnis generis cicerum, aspâragi, acetaria ex capparibus aut crista marina, serum lactis: in quo ad obstructum lienem dissolvi poterit trochiscorum de capparibus ℥. j. ad obstructum verò jecur, trochiscorum de absynthio vel de rhabarbaro tantumdem, vel electuarii triasandali, tabella una.

De Alimentis euchymis & cacochymis.

CAPUT XII.

EUCHYMUM dicitur alimẽtum, quod bonum sanguinem generat, in quo quatuor humorum competens quantitas, qualitas & proportio legibus naturæ conveniens, servatur. Cacochymum econtrà, ex quo vitiosus sanguis generatur, justò calidior aut frigidior, crassior aut tenuior: salsus, denique & alienâ qualitate præditus. Inde quædam alimenta dicuntur pituitam gignere, alia bilem, alia melancholiam, quædam serum: Laudabilem sanguinem gignunt: vinum rubrum, lac, ova sorbilia, phasiani, pulli gallinarum, capones. Avium caro, præferenda fuerit utiq; carni quadrupedum, etiamsi hædina, & vitulina, perinde ut pulli, bonum succum gignant; in summa animalium, quæ in aëre libero vivunt, caro, melior est quàm eorum, quæ domi educantur; eorum quæ mediâ & florenti sunt ætate, præstat carne senum aut lactantium; pinguium laudatior quàm macrorum. Mali succi sunt, vina nigra & crassa, caro bubula, caprina,

hircina, peſsima taurorum, vulpium & aſinorum. In Alexandria, inquit Galenus, multi ſunt elephantici, quia vulgus hominum, veſcitur carne aſininâ, non aliter quàm hîc bubulâ, aut ſuillâ ſalsâ. Simili causâ quidam fieri putant, ut in Hiſpania, nulli videantur leproſi, in Gallia plurimi, quòd illi abſtineant ſuillâ noſtris familiari. Senioris leporis caro, eſt melancholica, junioris habetur in deliciis. Pituitam verò gignunt vina cerealia & fructuaria, poma, præſertim immatura, fructus fugaces, piſces: Bilem coacervant dulcia omnia, ut mel & ſaccharum, præſertim in bilioſis naturis; pinguia quoque bileſcunt: pituitoſa verò melancholica & bilioſa alimenta, quamvis omni hominum generi noceant; potiſsimùm tamen vitanda ſunt pituitoſa, à pituitoſis, bilioſa, à bilioſis, melancholica, à melancholicis; quia omnis intemperies ſimilibus læditur & contrariis juvatur ac corrigitur.

De Eupeptis & Diſpeptis.

CAPUT XIII.

SCITUM eſt illud Avicennæ, ſi quis amat ſuam vitam, utatur cibis boni ſucci & facilis quoàd fieri poteſt, concoctionis, eosque diligenter mandat, neque unquam ſolidos deglutiat: Vita enim conſiſtit in permãſione nativi caloris; calor autem quia repatitur agendo, uſu longo, continuaq; actione ſuâ paulatim atteritur, quò igitur illi minùs reſiſtet alimentum, eò diutiùs permanebit: diſpepta reſiſtunt magis, eupepta minùs; Itaque volucribus

potiùs

potiùs quàm quadrupedibus utendum fuerit; vitulinâ potiùs quàm bubulâ; hædinâ potiùs quàm caprillâ vescendum carne. Animalium seniorum & macrorum caro, quia difficiliùs coquitur, quàm juniorum, & pinguium hisce proinde postponenda: Ex animalium quoque partibus, aliæ, aliis faciliùs, coquuntur. Intestina, uterus, cor, renes, testes, (exceptis gallinaceis) ægrè coquuntur, Ventres quoque animalium, in dispeptis haberi debent; falsò enim quidam mergi & struthiocameli ventrem commendant, ut ciborum juvent coctionem. Multi insuper laudant, ad eundem usum, pulverem interioris tunicæ ventriculi gallinarum, sumptum cum vino. Notandum verò est in faciendo delectu, ciborum facilis, vel difficilis coctionis habendam esse rationem personæ, & generis vitæ: Nam oportet coquenti calori, offerre alimentum proportionatum, rusticis E. G. ut agricolis & messoribus robustis, qui continuè exercentur & vivunt in aëre libero, si tenellas carnes, ut alaudarum, perdicum offeras, corrumpentur à potenti calore: bubulam, aut suillam iidem magis velut proportionatam calori suo meliùs conficiunt: Aristoteles scribit, qui sunt ventre calidiore, salubriùs uti bubula, quàm cibis delicatioribus, quia insignis calor eupepta edulia corrumpit, assat, torret, in bilem vertit, duobus autem signis unusquisque conjiciet, an alimentum quo utetur sit boni succi, & facilis coctionis, primò ex sapore dulci & voluptate, quã ex eo percipit, secundò ex pravo aliquo accidente,

ut

ut ructu acido, vel nidorulento, ex humore contra naturam genito in ventriculo, & supernè infernéve excreto, ut pituitâ, vel bile.

Theoremata ex lib. Gal. de alimentis deprompta.

CAPUT XIIII.

ACERBA & austera, ut mespila & corna moderatâ ad strictione suâ, ventriculum roborant & appetentiam excitant. Eadem primis mensis sumpta alvum cohibent, postremis laxant: Gal. cap. de piris, idem scribit de cydonio & cydoniato. Dulcia alvo movendæ, conveniunt, verùm Lieni & Jecori, inflammatione obsessis, nocent cap. de ficubus. Pinguia, uti & lenta cibaria, statim ac sumpta sunt, celeriter implent & appetentiam dejiciunt ventremque subvertunt: unde oleosa ad vomitum provocandum à medicis imperari solent. Eadem, vim habent quoque alvum subducendi, si primis mensis sumantur, ut humida & lubrica omnia Gall. cap. de melle, quę si sumantur postremis mensis, unâ secùm, omnia alia, corrumpunt Gal. cap. de persicis & moris.

HUMIDA, alimentum exiguum afferunt corpori, quòd celeriter per urinas & sudores vacuantur, hoc tamen habent commodi, quòd facilè coquantur: dura verò & terrestria, diuturnum quidem & copiosum, sed quod ægrè à calore nativo coquitur, suggerunt alimentum, quod Gal. exem-

plo

plo piscium duræ carnis fusiùs explicat tertio de alimentis,&c. de lupino.

ALIMENTA suavia, stomacho sunt gratiora, insuavia, ventriculum subvertunt, & ad vomendum incitant, ut quàm celerrimè quod infestat abjiciat: quod quidem, facit per convenientem viam: nam quæ vergunt deorsum, per alvum deturbat; quæ sursum, ut quæ fluctuant, vomitu ejicit; ea autem in cibis suavitas tanti facienda est, ut cibus suavior, & qui avidè expetitur, quamvis deterior, meliori, sed insuaviori, sit in morbi curatione quoque multoties, præferendus, Hippoc. secundo Aphorismorum.

CONSUETA minùs nocent, (consuetudo enim est altera natura) quin venena ipsa consuetudine longâ fiunt alimenta, ut docet Avicenna, exemplo puellæ, quæ paulatim aconito assueta, eo tandem usa est pro alimento.

Profecit poto Mithridates sæpe veneno,
Toxica, ne possent sæva nocere sibi.

Idem ergo Mithridates, consuetudine, sibi tàm familiare reddidit venenum, ut cùm sibi mortem inferre vellet, sumpto veneno licèt immanissimo ne veniret in manus Pōpeii, idipsum innoxiè sumserit.

De Pane fermentato, ut azymo & huic adjunctis eduliis.

CAP. XV.

DICTURUS sigillatim de cibis, exordiar à pane cujus facultas, ex seminum cerealium natura,

tura,ejusdemq; apparatu petenda est. Semina cerealia sint licet plurima, tribus tamen potissimùm utimur, tritico, hordeo, secali, vel eorum miscella, neque enim milio, aut avenâ utimur, nisi in illorum summâ penuriâ: triticum optimum est quod densum est, & grave, colore flavo, sapore & odore grato. Ex tritico convenienter mollito, & in formam redacto, panes fiunt duorum generum, fermentati & azymi: fermentati panis Gal. quatuor differentias constituit. Primus dicitur siligineus, qui fit ex optima farina, quæ flos dicitur; cui primam palmam in alendo Paulus tribuit, secundus similagineus dicitur, quia constat similagine, id est farinâ purâ, furfure per setaceum diligenter secreto, qui secundũ bonitatis gradum obtinet, apud Plinium: Tertius αὐτόπυρος confusaneus, qui non est castratus, fit ex integra farina, à qua non est secretum furfur. Quartus furfuraceus dicitur, qui fit ex solo furfure, qui quòd solis canibus alendis conveniat, panis canicarius appellatur, eidem huic, si parum farinæ addatur, fiet panis ater, quo pauperes utuntur, qui nutriendi modicam habet facultatem: Ex secali panes fiunt rusticis familiares, qui ægrè coquuntur, & in ventriculo gravitatem quandam relinquunt, multoque minùs nutriunt, quàm panes ex tritico; Quòd si secali, misceatur triticum, ex æquis partibus fiet panis laudabilis, qui mediocriter alit, & optimum succum gignit. Panes hordeacei, qui ex solâ hordei farinâ fiunt, succum pariunt detergentem, corpus siccant, minimumq; nutriũt,

Itaque

Itaque hordeum ſecali & tritico permiſceatur rectius: Ad panem azymum referuntur omnia placentarum genera, quæ à piſtoribus dulciariis, ex farina triticeâ, cum aqua ſubacta & aliis rebus admixtis, ut caſeo, vitellis ouorum, fructibus, ceraſis, prunis &c. fieri conſueverunt. Quorum omnium deſcriptionem potiſsimùm quæ apud nos in deliciis habentur, explicat Ruellius, cap. de tritico. Commune eſt omnibus iis placentis, crudos ſuccos gignere & obſtruentes; cùm iis frequenter uſus fueris: ut inprimis faciunt obelia, vel nebulæ appellatæ, quæ fiunt ex farina mixto ſaccharo, vel melle: Ad idem genus pertinent, edulia cerealia, quæ hîc frequenter uſurpantur, ut panatella, polenta, hordeatum, marcipanes: panatella melior eſſet, ſi ex mica panis bene fermentati conficeretur: ex hordeo paratum hordeatum, permixtis amygdalis & ſaccharo, eſt cibus valdè commodus ad detergendum & refrigerandum: addi poteſt inſuper caro capi, vel perdicis multùm conciſa, ut magis nutriat. Marcipanes laudantur à medicis, ad analepſin, ſeu corporis emaciati refectionem: parantur ex amygdalis, paſſulis, piſtaciis & ſaccharo cum aquâ roſarum diſſoluto. Inde fit paſta regia, de qua fiunt panes, qui ab inventore Marco medico, marcipanes vocantur.

De leguminibus, piſis, fabis, oriza, ciceribus.

CAP. XVI.

GALENUS ſecundum locum inter eſculenta tri-

tribuit, leguminibus quòd cum cerealibus plurimùm conveniant, ejusmodi sunt, fabæ, pisa, cicera, Oriza, quibus omnibus commune est, quod flatum gignant, & longo usu, succum melancholicum, de quibus singulis breviter dicendum est: Fabæ vel sunt virides, vel siccæ: virides, frigidæ humidæ, multâ enim constant humiditate, quæ propterea si frequenter à nobis vsurpentur, sanguinem gignunt crudum & serosum, flatus quoq; excitant, qui vix admixtis licet aromatis, vel herbis calicis, ut satuteria, salvia, hyssopo, corriguntur, sed pauciores tunc excitantur: somnia turbulenta & venerem causatur. Avicenna, & post eum Rhasis, non solùm illis tribuunt vim conturbandæ imaginationis, verùm etiã epilepsiæ excitandæ: Quod quidem propter flatus multos, à se genitos prętant potiùs quàm occultâ quâdam proprietate, fabę siccæ temperamento sunt frigido sicco, vim magnam habent detergendi. Earum proin farina, frequenter usurpatur in cataplasmatis, ubi refrigerandum est & siccandum, ut in inflammationibus mammarum, Pisa fabis, proximam & cognatam admodum habent naturam à quibus tamen superantur facultate detergendi & flatuum generatione, viridia pariunt succum serosum, alvumque subducũt detergendo, quemadmodum & siccorum pisorum decoctum. Pisorum & leguminum usu frequenti, scribit Hippocr. gigni tumores pedum, qui ægrè evanescunt, & mulierem quandam notat, in ipso partu, magno in vitæ discrimine fuisse, quod

quod per annonæ caritatẽ multis leguminibus usa fuisset. Oriza suo cortice spoliata ad nos defertur, quòd in ejus cortice venenatum quid insit. Seritur procul ab urbibus quòd ejus flos pessimè oleat: calida est & sicca cum mediocri vi astringendi, ideoque in clysteribus dysentericorum, parùm torrefacta à medicis usurpatur commodissimè. Crassum succum gignit obstruentem, si quis ea frequenter utatur: ex eadem cum lacte cocta, jejunii tempore, paratur orizatũ: Cicer frequens est in medicina, utuntur rubro ad movendas urinas, nec non ad calculum in renibus frangendum. Dioscorides tamen nigro majorem vim attribuit diureticâ: coquuntur ciceres, cum radice graminis apii, fœniculi, bismalvæ, eringii, cum melle aut butyro quo interim decocto, exulceratis cumprimis renibus, frequenter utendum non est, quòd tandem sanguinem ex renibus eliciat, & hos magis exulcerat, ut est apud Dioscoridem: flatus gignunt & venerem provocant, quo fine dantur iidem ciceres admissariis equis.

De fructibus.

CAP. XVII.

TERTIUS locus, inter esculenta, fructibus tribuitur, qui sunt duorum generum, vel fugaces (qui suæ durationis breve tempus obtinent, nisi melle aut saccharo condiantur; Cujusmodi sunt pruna, cerasa, mora, cucumeres, pepones: Vel diuturni, quales autumnales, qui in totum ferè annum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſervari poſſunt integri, ſine ulla conditura: Omnibus fructibus mollem & ſeroſam ſubſtantiam habentibus commune eſt, quod ſeroſos & tenues ſuccos gignent in corpore, qui enim ibidem retenti magnis ſæpe morbis dant initium, niſi priùs per urinas, aut alvum, vacuentur: fructus fugaces ferè expeti ſolent ad fervorem bilis & ſanguinis edomandum, alvum ſubducendam, partes internas humectandas; in quorum uſu, ea cautio eſſe debet, ut primis menſis aſſumantur quæ citò ſuccedunt, ut racemi, ceraſa, Quæ verò tardiùs, ut pira, meſpila, ſorba, ſecundis aſſumantur cibumq; claudant.

De Ovis.

CAPUT XVIII.

IN OVO duæ ſunt partes alibiles, albumen & vitellus, albumen ſuccum craſſum gignit, glutinoſum, & calculo gignendo opportunum. Vitellus temperatus eſt, & boni ſucci, minimè excrementoſus: Ex quo ſi mediocriter coquatur, paratur oleum valdè anodynum. Tremula expeti debent; dura vitari: etiamſi vulgus, illis in aceto induratis, utatur ad dyſenteriam: meliora ſunt ſuffocata, vel in aqua bulliente cocta, exemptâ teſtâ, deinde ſucco acetoſæ conſperſa.

De Carne.

CAPUT XIX.

AB animalibus greſsilibus & volatilibus petēdũ fuerit, quę boni ſucci & facilis coctionis, qua-

qualis non tantùm à ſpecie animalis deligetur, ſed & hujus ab ætate, ſexu, corporis habitu, pabulo: Ab ætate quòd tenella animalia, quæ non multùm diſtant ab ortu, vietis ſunt meliora, agni E.G. caro, vervecinæ præferenda eſt; Vitulina, bubulæ: ſic pipio columbum anteit, capreolus, capram, hinnulus cervum. In piſcibus diſpar eſt ratio: Senioris enim caro junioris ferè præferenda. Caſtrata animalia, ſunt pinguiora, & melioris ſucci, quia ſeminis & pinguedinis communis eſt materia, quod decedit uni, alteri accedit: ut capi gallis; boves tauris præferendi ſunt. Maſcula quoque animalia tetrum ferè habent odorem, ex fervore libidinis contractum, illorum ſanguis & hepar, libidine aduruntur, fiuntque ſtrigoſa, portione ſanguinis alimentarii, in ſemen conversâ. Pabuli genus, aliud atque aliud, ſalubriorem quoque vel inſalubriorem carnem reddit: nam boves, quia herbam grandiorem depaſcunt, Vere & ineunte æſtate, ſunt meliores, quàm hyeme: capræ, germinantibus arboribus, ſunt melioris ſucci: idem de vervecibus judicandum, quibus, cùm herba ſicca ſit utilior, æſtate ſummâ, majorem habent gratiam, quàm quovis alio tempore: Cæterùm de tortivo jure, quod ex carnibus aſſis torculari exprimitur, & conſummatis, quę à carnibus elixis, ad putrilaginem, & per linteum colatis educuntur, necnon de diſtillatis, opportuniùs cùm de diæta ægrorum, agetur.

* *
*

De Piſcibus.

CAP. XX.

OMNES piſces, per ſe humidum & frigidum alimentum præbent, pituitam multam gignunt, facilè corrumpuntur in ventriculo, ſitim pariunt, & interdum diutius cùm aſſervantur aut minus probè præparantur, venenatam qualitatem acquirunt. Recens enim elixi, ſi inter duos diſcos ſinantur, venenati evadunt, ut affirmant qui de venenis diſputârunt: Non omnium tamen piſcium par eſt ratio; nam alii aliis ſunt ſalubriores, de quo ut certum judicium ferre poſsis, adhibere oportet in conſilium: & conſiderandus imprimis fuerit locus, in quo degunt, deinde ſubſtantia. Præterea odor & ſapor conſideranda ſunt, non neglectâ eorumdem præparatione. Locus quæritur ubi degant ne in aquâ marina, fluviali, lacuſtri, vel ſtagnante. Quantò enim purior fuerit aqua, minùs itē limoſa & curſu cōcitatiore fertur, eò piſces erunt ſalubriores, aqua ſiquidem fluviatilis in nutriendis piſcibus, ſtagnante, multò melior. Aqua marina, tres piſcium differentias continet. Quæ enim longiùs à littore remota eſt, ut medium mare, pelagios piſces profert, (ut ſcombros, mugiles, & capitones, dracones:) littoralis quæ terræ proxima, eſt atque ſaxis multis obruta, ſaxatiles habet piſces, inter littorales meliores, qui magis exercentur & meliore alimento utuntur: Subſtantiæ ratio multiplex: quædam enim dura, quædam mollis, quædam mediocris.

eris. Item friabilis vel lenta, quædam pinguis, quędam lenta: ſicci & friabiles piſces longè meliores, quàm molles & glutinoſi: Dura caro (ut oſtreorum, mitulorum) craſſum gignit ſuccum, & talem, qui ægrè coquitur, quanquam eorum decoctum, ſubducendi alvum, vim habeat maximã: De odore & ſapore ita habendum, eos piſces ſalubriores judicari, qui gratum ſaporem & odorem habent: qui verò tetrum, & virus olent fugiẽdi ſunt: Quod ad præparationem attinet, aſſati & frixi, ſiccius & ſalubrius: elixi verò humidius alimentum inſalubre præbent: qui condiuntur ſale, ſi duram habent carnem, ut ſalmones ſaliti, Ichtyocola, ægrè coquuntur, ſuccosque crudos & uſtos ſæpe gignunt.

De quantitate alimenti.

CAPUT XXI.

CIRCA alimentorũ uſum illorum conſideranda eſt imprimis ſubſtantia, ut ſintne boni ſucci, & facilis coctionis; deinde qualitas, ſintne temperata, vel intemperata: Tertiò quantitas, num plenè an parcè & tenuiter vivendum: quo pertinet quotitas, ut quoties in die ſit edendum. Poſtremò ſpectari debet, ordo, ut an liquida, ſolidis ſint præmittenda. De ſubſtantiâ, & qualitate hactenus; de quantitate & ordine reſtat ut paucis tranſigamus. Intemperantia, eſt nutrix medicorũ: Plures enim, occidit gula, quàm gladius. Plato, intemperantem civitatem, hoc ſigno conjiciebat, quòd aleret multos medicos: Majores noſtri, inquit Galenus, pau-

cioribus morbis laborabant, quia frugaliùs vivebant; Sic quoque mulieres & eunuchi, Hippocratis temporibus podagrâ nõ laborabãt; hodie enimverò propteringluviem, frequenter his morbis vexantur. Scitum eſt illud Socratis, Eſſe oportet, ut vivas, vivere non ut edas. Sanitatis tuendę duo ſunt prima præcepta Hippoc. nunquam ſatiari cibis; & impigrum eſſe ad laborem: Inædia ex accidenti vacuat, & levioribus morbis, à repletione ſuccurrit, quia calor, non occupatus in conficiendo novo alimento, operam convertit ad coctionem cruditatum & ſuperfluitates expellendas. Verùm ut eſt in proverbio μηδὲν ἄγαν ne quid nimis: gravius eſt enim peccatum inanitionis, quàm repletionis: magis ait Hippoc. in aphor. in defectu delinquitur, quàm in exceſſu, quia facilius eſt cauſis replentibus ſubvenire, quàm exhauſtum humidum primigenium, & exuctas partes ſolidas, alimento decenti reficere: Denique morbi ab inanitione ſunt longiores & periculoſiores, quàm à repletione: Quoties verò in die ſit comedendum, non poteſt hoc abſolutè definiri, quia ut pituitoſi facilè inædiã ferunt, ita ſemel tantùm debent comedere: bilioſi ut inædia graviter læduntur, ita debent parum & ſæpè comedere, jentare, prandere, cœnare, ſed parcè. Quæſitum eſt an veteres Græci & Romani, quotidie ſemel duntaxat comederint, quia mirabatur Plato, Siculos bis in die ſaturos fieri. Reſpondeo, Romanis in more fuiſſe, leviter prãdere, liberaliùs autem cœnare, Ientaculum itaque & Merenda antiqua La-

tino-

tinorum nomina, non temere, ſed ad res ipſas ſignificandas inventa: Hippocrates ſecundo de ratione victus in acutis explicans quantùm poſsit conſuetudo, ſi prandeat inquit, qui conſuevit tantùm cœnare, ſentiet ſe gravari, quòd ſi conſueverit ter in die cibum ſumere, iſta conſuetudo nihil afferet illi moleſtiæ. Galenus quinto de Sanitate tuenda vult, in præſcribenda modiocritate, habendam eſſe rationem ætatis, quia ſenes quotidie, ter, pueri quater cibandi ſint.

De Ordine.

CAPUT XXII.

DE Ordine ſic ſtatuit Galenus ſecundo de facultatibus alimentorum, capite decimo: prępoſterè ſumunt alimenta qui εὔπεπτα δυσπέπτοις non præmittunt, humida ſiccis, lubricantia, aſtringentibus: & quæ facilè deſcendunt, iis quæ tardè permeant: cui ſententię ſubſcribens Ætius: humida, inquit, lubrica, & quæ facilè alvo ſecedunt, quæq; facilioris ſunt coctionis alimenta, primis menſis aſſumenda ſunt, ut enim faciliùs coquuntur, ita citiùs ad alvum deſcendunt, aliisque exitus viam parant: quæ ſi poſtremis menſis ſumerentur, alia corrumperent, & ante coctionis legitimum tempus ſecederent. Ad ordinem pertinet altera etiã quæſtio, huic valdè affinis: An incipiendum ſit à potu, ita videtur, ſi modo liquida ſint præmittenda ſolidis. Accedit, quòd priùs humida ſubſtantia diſsipatur, quã ſicca, Atqui potu humida, cibo autem ſicca ſubſtã-

tia reparatur. Item coctio similis est elixationi, atqui in ollā primùm aqua, deinde caro immittitur, ergo in ventriculum potulenta, ante esculenta injicienda sunt: Inde illud scholæ Salernitanæ: A potibus incipe cœnam: quod Vilanovanus de potulentis, ut jusculis interpretatur: Ea consuetudo invaluerat, inquit Plinius, ut potus cibos præiret: quam quidem consuetudinem, posteriores medici, multis de causis repudiarunt, Quia vinum primò sumptum graviter nervos offendit, & arthritidem generat: secundò quòd ita fluctuet cibus in ventriculo, nihil autem tàm interturbat coctionē, quàm fluctuatio. Hinc Galenus libro septimo methodi, existimat priùs edendum esse quàm bibēdum, ego vicissim bibendum & edendum puto, ut fiat cibi & potus exquisita permistio: neque placet Asclepiadis sententia, qui existimabat primum cyathum bibendum esse ad necessitatem, secundum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad insaniam. Potus enim definitur ab effectis: liquor qui sedat sitim, alimenta permiscet, & permista distribuit: haustus Germanicus facit ut fluctuet cibus, præstat parum & sæpe bibere.

De Somno & Vigilia.

CAPUT XXIII.

HACTENUS, de aëre, & alimentis, cætera rerum non naturalium summa capita, quorum mediocritate sanitas conservatur, restat ut absolvamus,

mus, à ſomno & vigilia ducto initio: vigiliis ſomnũ ſuccedere oportet, qui diſsipatos ſpiritus reparet & vires diurnis vigiliis exhauſtas reficiat: Nobis enim vigilantibus, animales facultates, ut ſenſus, motus, diſcurſus, vigent: tum magna fit diſsipatio animalium ſpirituum. At nobis dormientibus functiones naturales meliùs fiunt: calore in viſcera recurrente, quibus quidem, ut puta alimenti triplici coctione, ſpirituum & virium jactura reſarcitur, in utroq; tenere oportet modum, quia vigiliæ immodicæ, corpus deſiccant & attenuant, ſomnus lõgior humectat tandemq; refrigerat, nec non caput opplet vaporibus, unde catharri, & frigidi morbi, ut apoplexia, lethargus, paralyſis, oblivio, dormientes quippe nihil aut minimùm excernũt. Nam omnes fluxiones ſiſtit ſomnus excepto ſudore. A retentis omnes ferè morbi: Mediocritas multis circumſtantiis limitanda eſt: Senibus enim, & pueris, longior ſomnus convenit, ſenibus quidem, ut ſiccitas emendetur, coctio juvetur, & vires roborẽtur: pueris verò ut fluor immodicus ſiſtatur: Magna enim vigiliarum tempore, fit diſsipatio per cutem laxam & mollem, à calore humido, retentrix imbecilla, excretrix robuſta: Bilioſis quoq; natura pervigilibus, concedendus eſt ſomnus longior, ut humectẽtur & bilis acrimonia temperetur. Pituitoſis verò ſomnolentis, humoris dominatu, imperandæ vigiliæ ne longior ſomnus augeat frigidã & humidam intemperiem, eamq; in morbidam convertat: gracilibus & extenuatis longior ſomnus concedendus

eſt, quia pinguefacit, partim quòd adjuvet coctionem, partim quòd impediat difflationem. Obeſis præſcribendæ vigiliæ, quia deſiccant & attenuant. Porrò communiter noctu dormiendū & interdiu vigilandum, juxta illud Poëtæ:

Lux eſt taurus arat, nox eſt requieſcit arator,
Liberat emerito fervida colla bovi.

Lux quippe propter ſimilitudinem, ſpiritum & calorem, forâs trahit, nō aliter quàm ignis major, minorem: Tenebræ verò, ſilentium, & quę diurnas vigilias ſequitur laſsitudo, ſuadēt potiùs noctu quàm interdiù dormiendum. Cur hyeme ſomni longiores? quia noctes longiores & aër frigidior: Cur in locis obſcuris citiùs & longiùs dormitur quàm in claris? quia in iis eſt, quod ſenſus movet, in his minimę: Somnus verò eſt animalium functionū, præſertim ſenſuū, ceſſatio. Quæret aliquis nunquàmne licet interdiu dormire? In genere enim præcipitur, ſomnum fuge meridianum. Reſpondeo meridianum ſomnum valdè ſenibus & infantibus convenire, cæteris nocere, niſi fortè cōſuetis, quandoquidem conſueta quamvis deteriora, inſuetis minùs moleſta eſſe ſolent. Sed cur ſomnus meridianus fugiendus eſt? primò quia tempus ſomni brevius eſt, quam ut perfectę coctioni poſsit ſufficere, proinde cibi manent incocti: Secundò quia diurnus ſomnus impedit nocturnum: Tertiò quia fit motus violentus & naturæ contrarius. Nam ut diximus lux diurna calorem & ſpiritum foras trahit, utrumq; ſomnus in interiora retrahit. Licere verò ſenibus ſtatim

tim à cibo dormire, docet Galenus Homeri testimonio, qui de Nestore ita scribit:

Ut lavit sumpsitq́ cibum, dat membra sopori.
Namq́ hæc justa seni.

De Motu & Quiete.
CAP. XXIV.

ARs, quæ explicat modos exercendi corporis, Gymnastica nuncupatur: in quâ cumprimis, tuendæ valetudinis rationem, veteres Gymnastæ collocabāt, ut scribit Galenus libro ad Thrasibulum: ubi definitur exercitatio: Vehemens corporis motus, quem anhelitus & Respirationis mutatio consequatur. Etenim articulorum motu, adauctus calor, per venas & arterias cordi communicatur, unde majorem, velociorem & crebriorem fieri respirationem, necesse est: Eos autem qui solâ deambulatione contenti sunt: Galenus scribit libro de Euchymia in otio vivere. Mediocris exercitationis hæc sunt commoda, ut ferrum, quiete rubiginem contrahit, animus item torporem, minuiturq́; memoria, si non exerceatur; sic totũ corpus, otio refrigescit, pituitam multam & excrementa congerit, quæ omnia ille idem calor, exercitio auctus, dissipat, meliùs coquit & nutrit. Sensus omnes vegetiores reddit, alacriores spiritus, deniq; omnes tàm animę quàm naturę functiones meliùs corpus debito modo cũ exercetur, obeuntur. In quo motu ut tenere possis modum, considerandа est inprimis temporis opportunitas, nam intempestiva exercitatio,

tatio, plurimùm nocet ſanitati, quatenus nimirum crudum alimentum trahitur in habitum corporis, quoties ſtatim à cibo quis exerceatur. Unde morbi proſiliunt cutanei, pruritus, ſcabies. Exercendum itaq; corpus ante cibum ſumptum, depoſitis priùs alvi & veſicæ excremẽtis; habenda verò præſertim eſt ratio temperamenti, in definienda mediocritate: Nam, ut eſt ſexto Epidemiωn, calidis naturis, quies, aquæ potus, balneum. Præterea non parùm refert, quo quiſque utatur exercitii genere; quia quædam eſt exercitatio totius corporis, quæ generalis dicitur, (ut luſus pilæ palmariæ, ſaltatio:) altera particularis, quâ duntaxat pars una roboratur, ut inceſſu, tibiæ; brachia pugilatu; ventriculus equitatione; pulmones vociferatione. Ex ſufflata enim fuligine repurgantur. Hinc fit ſæpenumero, ut cantores, & cõcionatores, profeſſores, intermiſſa iſtâ conſuetudine pejus habeant. Cavendum tamen ne ſtatim à paſtu magna vocis & laterum contentione, loquamur, quia à coctionis officinis, ventriculo puta & jecore, aſſurgit multus vapor, ad ſuperiores ventres, thoracem & caput, à quibus ſæpe ferina deſtillatio excitatur, quæ illos omnes, ad interitum præcipitat. Sed quis erit tandem exercitationis modus, & quouſq; corpus exercendum eſt? Reſpondet Hippocrat. ſecundo de diæta: deſiſtendum cùm laſſari, ſudare, aut dolere corpus incœperit: idem ſcribit Galenus ſecundo de ſanitate tuenda.

De Frictione Corporis.

CAP. XXV.

AD exercitationem pertinet frictio, quia in his, qui propter imbecillitatẽ, exerceri non possunt, frictio supplet vicem exercitationis, veteres gymnastæ jubebant fricari corpus, antequam exerceretur, ut blando calore ex frictione quæsito, partes solidæ remollirentur, viæ laxiores redderentur, & excrementa attenuarentur. Quod genus frictionis pręparatorium appellabant. Alterum genus ἀποθεραπευτικὸν recreatorium nuncupabant, quod excipiebat exercitationem, corpus humectabant oleo, ut partes solidæ, exercitio desiccatæ remollirentur rursum, forasq; excrementa, si quæ restarent faciliùs excluderentur. Sunt autem apud Hippocratem frictionum quatuor genera, pro variis eorum adjunctis distincta, dura, mollis, multa, mediocris: dura frictio corpus indurat, mollis remollit, mediocris, mediocrem habitum inter durum & mollem efficit, multa, extenuat & gracilitatem affert: A' mediocri, carnis incrementum: quod efficitur sanguine attracto à calore robusto, & vegetâ facultate.

De Perturbationibus.

CAPUT XXVI.

A STOICIS, hoc primùm requiritur in sapiẽte, ut sit ἀπαθὴς vacuus & liber à perturbatione: Peripatetici verò, pro ἀπαθείᾳ μετριοπάθειαν

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

reponunt, quia ſapienti non eſt cor ferreum, homo cùm ſit, humani à ſe nihil alienum putat: Natura videlicet, fel animalibus ingenuit, quo ad iram incitantur: armavit quædam unguibus, alia cornibus, alia dentibus, ut his mediis & inſtrumentis injurias depellant: Iraſcibilem animam adhæc in corde, Concupiſcibilem in Jecore poſuit; Appetitum denique brutum, ſenſualem, omniū perturbationum fontem, nobis adjunxit: Unde quiſq; intelligit facillimè impoſsibilem eſſe ἀπάθειαν, imò verò non tantùm ſunt inevitabiles perturbationes, ſed utiles ad ſervandam ſanitatem. Pituitoſos enim ad iram provocare, confert, ut per iracundiā auctus calor, pituitam coquat, naturæ, & animæ functiones meliùs obeat, nec dubium eſt moderato gaudio, ſimiliter corpus & animum meliùs habere. Ariſtoteles docet, quarundam perturbationum, ut verecūdiæ, laudabilem eſſe mediocritatem, & virtutibus moralibus quàm maximè affinem. Naſcuntur autem perturbationes, ex opinione boni, vel mali, & utriuſque rurſum vel præſentis, vel futuri; Ex opinione boni præſentis, lætitia, invidia, malevolentia: Ex opinione futuri boni, ſpes, amor, & ira: Ex opinione mali præſentis, mœror, triſtitia, miſericordia: Ex opinione futuri mali denique provenit timor, pudor, deſperatio, quæ omnes, ſunt vehementes & violenti motus, animæ irrationalis, quibus tamen ratio poſsit modum ſtatuere: data enim nobis eſt ratio, ut velut ſeſſor, effrenem equū, aut gubernator ventis & procellis agitatam navem;

ſic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſic illa appetitum ferocientem comprimat, & intrà fines mediocritatis contineat: In μετριοπαθείᾳ igitur, conſiſtit animi & corporis tranquillitas, quæ eſt humanæ vitæ ſumma fœlicitas, erit autem tranquillus animus, ſi tibi perſuaſeris, rerum irrecuperabilium fœliciſsimam eſſe oblivionem, adeoque Deos ipſos, non habere velut jus in præterita, præterquam oblivionis. Præterea cum Stoicis ſibi quiſque perſuadeat, ſolam virtutem habendam eſſe in bonis, ſola cùm nos meliores efficiat: Bona fortunæ non eſſe bona: eorum enim jacturam faciliùs feremus, minusq; afficiemur, ſi honoribus ſpoliemur. Item quoties ſervi nobis iraſcendi occaſionem dabunt, revocemus in memoriam apophtegma Cæſaris, Cleon non eſt dignus, irâ Cæſaris: Servus non eſt dignus heri iracundiâ.

De Excretis & retētis, ac primùm de venere.

CAP. XXVII.

SI excernenda retineantur, & retinenda excernantur, fient morborum cauſæ. Propterea tuendæ bonæ valetudinis hoc eſt primum præceptum, ut corpus excrementis gravatum, exoneretur: Sunt autē excrementa quædam benigna, quæ ſola quantitate ſunt excrementa, ut ſemen, & ſanguis menſtruus; quædam planè inutilia, quæ non tantùm quantitate, ſed etiam qualitate ſunt excremēta, quorum alia ſunt generalia, (ut triplicis coctionis, totidem excrementa: alvi proluvies, lotium, & ſudor.) alia particularia, ut mucus cerebri. De ſingulis dicturus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cturus suo ordine, quantùm necesse est ad sanitatem conservandam; Exordiar à seminis excretione ipsaque venere in qua tenere oportet modum, quia retentum semen putret, & veneni vim acquirit, qua sanè de causa juvenes viduæ, sæpè suffocantur ab utero. Quò inquit Galenus, quid perfectius est, cùm integram naturam servat, eò fit deterius cùm ab illa degenerat, quia mutatio omnis fit à cõtrario in contrarium, ab optimo in pessimum. Immoderata autem illius profusio plùs nocet vitæ, quàm si eodem semine plùs sanguinis centies effluxisset, hinc omnia animalia salacia, sunt vitæ brevioris. Ea causa, passeres vix unquam duos annos excedunt, & mares, quia fæmellis sunt salaciores, citiùs moriuntur. Olim gymnastæ, suos Athletas, venerem exercuisse conjiciebant, si ad cursum, saltum, pugilatum, solito segniores se præberent: Ergo, quisquis suæ sanitati benè consultum cupit, Venerem non exerceat, nisi ut satisfaciat naturæ, ad necessitatem videlicet & non ad voluptatem. Semen enim, cùm sit benignum excrementum, duntaxat cùm quantitate incipit esse molestum, excernendum est; quâ cautione & prudentiâ excretum; cor exhilarat, respirationem liberiorem reddit, melancholiam sedat & tristitiam, iracundiam mitigat, pervigili, conciliat somnum: Non est prætereundum, in definiendâ mediocritate, habendam esse rationem temperamenti, quia melancholici, & biliosi, venere magis læduntur, quàm sanguinei & pituitosi: Nam morbis à pituitâ venus medetur, ut

eſt ſexto epidemiων, quòd motu adauctus calor, pituitam fundit. Obſervandam quoque ætatem memineris: nam qui ſunt in ætate florenti, minùs læduntur quàm ſenes, exucti, frigidi, ſicci: Immodicæ autem veneris hæc potiſsimum incommoda memorantur, virium & ſpirituum exolutio, oblivio, viſus hebes, fœtor oris, nervorum & articulorum morbi, ut tremor, paralyſis, arthritidis omne genus, Podagra, Chiragra, Gonagra, Iſchias: præterea Gonorrhæa, mictus ſanguinis & urinæ ſtillicidium, ut mittam Luem veneream, & illius præcurſores ſimul & ſatellites funeſtiſsimos, cariem pudendi, virulentam gonorrhæam, & bubonem venereum.

De Menſtruo fluore.

CAPUT XXVIII.

MENSTRUA purgatio, non tantùm uterum, ſed etiam totum corpus & ſanguinis maſſam repurgat; neque tantùm copiam ſanguinis minuit, ſed etiam impuritatem ejuſdem corrigit: Crudior enim & fæculentior ſanguinis portio, per uterum à natura excluditur, quæ retenta, magnos ſæpè morbos adfert, quia ſanguis retentus putret: Qui quidem imminentes ut præcaveantur; imperanda ſunt, quæ menſes movent, primùm leviora, ut decoctum cinamomi; vel ſyrupus capilli veneris, cum decocto radicum aperientium; vel hydromel in quo hyſſopi pugillus unus bullierit, vel pillulæ de hiera, cùm inſtat tempus ordinariæ flu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

xionis, ut naturam habeamus adjutricem: quibus frustrà tentatis, imperanda sunt potentiora, In methodo medendi opportuniùs explicanda. Quod vehementiora, ægris potiùs quàm sanis cōveniunt.

De medicamentis, an conveniant sanis.
CAPUT XXIX.

HACTENUS de utroque excremento utili, semine & menstruo: de inutili dicturus, hanc primùm quæstionem explicabo, an in tuendâ valetudine, locum aliquem habeant medicamenta? Quęstioni occasionem dedit Hippocrates, qui tertio Aphorismorum scribit eos, qui sano sunt corpore, ægrè ferre medicamenta. Cavendum inquit Celsus, in secūda valetudine, ne adversæ tunc usurpentur præsidia, consumanturque. Purgationem & venę sectionem vulgus reservat ad necessitatem, de quo sic statui potest: Medicamenta quædam esse ὑγιεινά, quæ Galenus plurimùm commendat, cujusmodi sunt quæ succos crassos tenuant, viscidos detergunt, & quæ movent urinas, qualia multa cōmemorat quarto de sanitate tuenda, ut oxymel, diacalamintes, diatriumpipereum, & alia quamplurima, ad roborandum ventriculum & discutiendos flatus accommodata, neque iis tantùm locus est in servanda sanitate, sed etiam medicamentis blandis, quę vulgò minorativa appellantur, cujusmodi sunt eccoprotica dicta, ex primæ regionis viis, quæ fæces deturbant: in quo genere sunt casia, catholicum, manna, syrupus rosarum pallidarum, hiera pi-

cra,

cra, pillulæ ante cibum, clysteres blandi, balani, quibus, cõtenta prima in regione excrementa, vacuantur, καθαρτικὰ vehementiora, ut ſcammoniata, minimè imperanda ſunt, iis qui integrâ ſunt valetudine, de quibus ſolis proin Aphoriſmus Hippocratis intelligendus eſt : Fortaſsis, iis, quibus gravis aliquis morbus imminet, non omnino repudianda ad præcautionem : nam ut eſt doctiſsimè ſcriptum à Galeno, quæ remedia præſentibus morbis, eadem etiam multoties imminentibus conveniunt. Eadem ſunt therapeutica, & prophylactica remedia, dummodo à perito artifice opportunè, & in tempore præſcribantur. Cæterùm alvus pigra & difficilis, infinita affert incommoda : putrent enim retentæ diutiùs in corpore fæces, & fumis cerebrum impetunt : unde gravedo & dolor capitis : inde etiam inappetentia oboritur, & cordis palpitatio, à putri illorum vapore affecto ſtomacho. Hæc accidunt, præſertim iis, quibus naturâ, aut ex accidente (ut crapula) viſcera ſunt calidiora & ſicciora: quę mala ut avertas, facilitetur alvus, juſculis prunorum dulcibus, aut aliquo blando & naturæ amico cathartico, vel etiam ſero lactis, in quo fumaria, ſenna, aut epithymus bullierint. Iiſdem benefacit lactis aſinini uſus frequens, in æſtate; necnon balneum & aquæ potus.

* *
*

De Vomitu.

CAPUT XXX.

SCRIBUNT Diodorus Siculus, & Herodotus, Ægyptios & Caldæos ter quolibet menſe vomere conſueviſſe, pro conſervanda ſanitate, aut clyſteribus etiam ſolitos eſſe alvum proluere, à qua quidem conſuetudine non recedit Hippocrates: Nam libro de Inſomniis, ſcribit ſalubre eſſe, vomere bis in menſe; & tertio de diæta, humidiores, inquit, debent vomere ter, ſicciores, bis. Hanc tamen conſuetudinem improbat Galenus ad tertium Aphoriſm. quia vomitus eſt motus violentus: ſubvertitur & reſupinatur ventriculus & fumis replet caput. Proinde, inquit Avicenna, vomitus, iis nocet qui probâ utuntur victus ratione: Iis ſolis prodeſt, quibus malè coquuntur cibi, & in ventriculo iidem corrumpuntur. Accedit, quòd tam multæ requiruntur conditiones ad vomendi conſuetudinem, ut non mirer à nobis neglectam. Stomachicis enim nocet, & capitis dolori obnoxiis, valdè gracilibus, alatis, & qui ſunt anguſto depreſſoque thorace infenſa vomitio. Soli qui ſunt amplo thorace & firmo capite, apti ſunt ad vomendũ: ſi nihil impediat, nauſeanti ventriculo & cruditatibus multis gravato, pręſcribatur leve vomitorium, ut aqua tepida cum oleo: Omnia enim tepida, & omnia pinguia ventriculum ſubvertunt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

CAPUT XXXI.

De iis quæ urinas & sudores movent.

DISSERUIMUS paucis de excrementis primæ coctionis, quæ vomitu, aut dejectione excluduntur, secundæ & tertiæ coctionis excrementa, nisi liberè fluant, diureticis & hydroticis vacuentur: Ex diureticis quædam sunt calida, quæ sanguinem attenuando & liquando, quinetiam serum à tota massa secernendo, efficiunt, ut renes, id totum emulgentes, urinæ magnam copiam in vesicam propellant, ejusmodi sunt quinq; radices aperientes, Asparagi, fœniculi, dauci, petroselini & apii, quibus non est utendum sanis, nisi ad præcautionem imminentis morbi, quia frequenti illorum usu Jecur & sanguinem resolvunt. Alia sunt diuretica frigida, ut radix graminis, quatuor semina frigida majora, cucumeris citrulli, cucurbitæ, & melonum: quibus, cum minore sanitatis incommodo, uti possumus. Dicuntur autem diuretica, non quòd sanguinem fundant: hoc enim est proprium caloris, sed quòd sanguinem serosum, & insipidum reddãt, qualem ob naturæ familiaritatem, posteà renes promptiùs attrahunt: De sudore controvertitur, an sit naturæ excrementum? nam Diocles, (qui junior Hippocrat. ab Athieniensibus vocabatur:) negabat sudorem, esse secundùm naturam, quia nemo perfectè sanus sudat, quod perfectè sani, non plùs appetunt quàm coquere posśint. Integra verò concoctio, nihil aut minimũ relinquat

excrementi. Sanos tamen ſudare, quinetiam utiliter, exercitio ſudorem provocari, ad ſanitatem cõſervandam, experientia quotidiana teſtatum habemus: Præterea ſudoris & urinæ communem eſſe materiam in Phyſiologia demonſtratum eſt. Quòd ſi ut Diocles exiſtimabat, ſudor fieret ex reliquiis tertiæ coctionis, non ob id ſani contra naturam ſudarent: quia impoſsibile eſt quin calor, ſeparando heterogenea, ab homogeneis, & inutilia, ab utilibus, in unâquaque coctione quædam relinquat excrementa: Cutis eſt commune receptaculum, præſertim excrementorum tertiæ coctionis, quam proinde de induſtriâ natura perviam effecit, ut ſudori, & difflationi liber eſſet exitus. Proinde ſanis hydrotica non inutiliter præſcribi poſſunt. Iis interim qui ſunt ſiccâ, & durâ cute, denſoq; corporis habitu, tepidum aquæ dulcis balneum priùs imperatur, ut per cutem laxiorem ſudor faciliùs diffluat. Humidioribus verò, laconicum. Decocto cinæ, ſalſæ parillæ, aut ligni ſancti, catarrhoſi fœlici ſucceſſu utuntur. De balneo hoc adjiciam, Græcis & Romanis illius uſum, ferè tàm fuiſſe familiarem, quàm nobis eſſe manus abluere: exolevit tamen iſta conſuetudo, quia corpora reddit mollia & effœminata: liberat quidem corpus ab internis cauſis malorum, tranſpirationem dum adjuvat, & fuliginis excretionem, ſed externis injuriis ut aëris mutationibus illud magis objicit: nihilominus, ſicci, graciles, melancholici, balneo uti debent, eâ tamen cautione, ne impuro aut plethorico corpore, bal-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

neum ingrediantur, ſed blandè repurgato, ne calor externus, ſaburram ad cutem trahat, & cutaneos morbos inducat. Eâ etiam lege,ut ſi pars quædam interna vel externa, imbecillitate laboret, ne undique ad partem afflictam, balneo liquati humores, confluant, caveatur. Si itaq; præcordia intumuerint, dura ſint, dolorem faciant, (quia ſuſpitio eſt inflammationis,) balneo abſtinendum fuerit omninò.

MEDICINAE PARS TERTIA QUÆ PATHOLOGIA DICITUR.

Sectione primâ tractabitur de Differentiis & cauſis morborum.

Inſtituti ratio, Quid Morbus.

CAPUT I.

TOTA medicina, trium rerum explicatione cõcluditur; naturalium, non naturalium, & quæ ſunt contra naturam: rerum naturalium ſcientiam, deinde non naturalium jam abſolvimus: Reliquum ergo eſt, ut earum quæ ſunt contra naturam primùm theoriam, deinde praxim explicemus. Res contra naturam ſunt morbus,cauſa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

morbi, & ſymptomata: quarum ſcientia pathologia, quaſi τῶν παρὰ φύσιν παθῶν theoria, affectuum contra naturam ſcientia nuncupatur, præceptorum uſus θεραπευτικὴ, Ars, depellendi, quæcunque naturæ incommodant. Pathologiæ ſubſunt αἰτιολογικὴ & σημειωτικὴ: Illa, cauſas morborum exponit, Hæc ſigna, tàm diagnoſtica quàm prognoſtica: Diagnoſticis, præſens morbi ſtatus dignoſcitur. Prognoſticis, evẽtus morbi ita prævidetur, ut hinc quoquo modo cognoſci queat: Sitne convaliturus æger an moriturus: Ut autem morbi ſunt generales aut particulares: Generales, ut prima genera morborum: Particulares, ut morbi, ſingularum partiũ proprii, ophthalmia oculi, hepatitis hepatis, peripneumonia pulmonis: Ita cauſę & ſigna itidem univerſalia quædam, quædam particularia: Particulares cauſæ, morbos partium efficiunt, eoſdem indicant particularia ſigna, quorum doctrinam referemus in therapeuticem, quia videntur mihi, ſingulorum morborum remediis, conjungendæ cauſę & ſigna, ut ex eodem fonte omnia promat therapeutes. Ergo hîc generalium duntaxat morborum, generales cauſas & ſigna meditamur, à definitione morbi ducto initio: definitur autem à Galen. quod ſit Affectus præter naturam, actionem primò lædens: Unde patet quod (quia contrariorum contraria eſt ratio) Sanitas ſit affectus ſecundùm naturam, actiones primùm perficiens. Intereſt tamen quòd, ut ſanus quiſpiã dicatur, requiritur actionum omnium integritas. Valetudinarius verò dicitur

unius duntaxat partis,actione læsâ. Affectus nomen generaliùs hic usurpatur, prout dispositionem simul & habitum includit: Sunt enim morbi quidam schetici,alii verò hectici: Illi,ad separabilia accidentia pertinent; Hi, ad inseparabilia: Galeno non refert,si præter, an contra naturam dixeris. Averrois tamen docet Ignem naturaliter moveri sursum, violentia deorsum,in orbem præter naturam: Causa morbi actionem quoque lædit, non tamen proximè & immediatè, sed interjectu morbi. Cur dicitur morbus, proximè actionem lædere, non autem facultatem, cùm actio à facultate procedat? quia,ut quies, tollit motum, non facultatem movendi; ita morbus eripit actionẽ, manente partium agendi facultate. Obstructione,tollitur usus instrumenti, illæsâ facultate: Argenterius objicit, vulneratæ partis actiones integras, manere, quia nutritur, nutritione vulnus repletur: respondendum, sanguinis attractionem, retentionem, & assimilationem, fieri à parte sana, quę subest: aut vicina est ęgrę, quia & actiones has in vulneribus licèt non ex toto aboleantur, imminui tamen & hebetiores effici.

Differentiæ morbi similaris.

CAPUT II.

VT sanitas consistit, in partium similarium bonâ temperie, dissimilarium justa magnitudine, numero, situ, & conformatione: conformatio in figura, meatu, lævitate & asperitate; præterea in utrarumq; illarum unione & continuitate,

tùm enim ſimilaris pars ſana eſt,& probè ſuã actionem edit, cùm temperiem naturæ ſuæ convenientem ſervat. Inſtrumentum ſuo uſu & officio defungitur, cùm juſtam obtinet magnitudinem, partes nec plures,nec pauciores habet quàm decet, easque bene ſitas & cohærentes,denique quando commoderatum eſt & unitum: Ita morbus ſimilaris, ſeu intemperies dicitur,quando pars ſimilaris,nativam ſuam temperiem perdidit: Inſtrumentarius quando inſtrumentum majus eſt,vel minus, quàm conveniat. Partes habet juſto plures,aut pauciores,eaſque malè ſitas,aut conformatas; Propterea ſimilaris morbus definitur, Intemperies actionem partis ſimilaris primò & per ſe lædens. Organicus qui inſtrumenti uſum pervertit. Morbi ſimilares rurſum differentię tot ſunt,quot intemperies,totidem verò intemperies,quot temperamentorum prima genera, quatuor ſimplices,calida,frigida,humida,& ſicca: totidem cõpoſitæ, calida humida, calida ſicca, frigida humida,frigida ſicca. Intẽperies calida dicitur,quando in toto,vel in parte,uſq; adeò eſt auctus calor, ut actionem lædat: Atque ita de cæteris intẽperaturę ſpeciebus ſentiendũ eſt. Præterea intemperies tàm ſimplex quàm conjuncta, vel eſt nuda, & immaterialis, ut phlogoſis & cõgelatio, vel cum materia,(nempe cũ ſanguine, pituita, aut alterutra bile copulatâ) Item æqualis,vel inæqualis: æqualis ut febris hectica,quæ eſt ſicca intẽperies totius corporis. Inæqualis, ut febris lipyria & epiala: Sub illâ uruntur interiora,rigent exteriora,quod accidit inflam-

flammato aliquo viſcere; ſub epiala verò, una pars frigore obrigeſcit,alterâ æſtuante.Fernelius præter Intemperiem, ſimilaris morbi novas differentias excogitavit; Immoderationem materiæ, & Morbos formæ: materiã appellat immoderatam,quando juſtò mollior eſt, aut durior: laxior, aut adſtrictior: tenuior,aut craſsior: rarior,aut denſior; quas quidem materiæ qualitates,non morbos,ſed morborum effectus & ſymptomata Galenus appellaret: Intemperiem enim humidam,ſequuntur mollities & laxitas materiæ,Siccam,durities & aſtrictio. Verùm de morbis materiæ & formæ quid ſentiam, copioſè explicavi commentario ad librum ſecundum Fernelii de abditis cauſis.

Morborum organicorum differentiæ.

CAPUT III.

MORBUS in numero dicitur,quando aliquid redundat, aut deficit, quod ſit neceſſarium ad obeundam functionem partis organicæ,ut puta ſi manus quatuor,aut ſex digitis conſtaret, malè apprehenderet; ſi quis unicum haberet teſticulum, aut plures duobus, eſſet ineptus ad prolem: Scribit hunc in ſenſum Fernelius, ſibi notam eſſe in hac civitate familiam, cui gentilitium eſt,habere tres teſtes. Novi ego,qui habet quatuor,ſed tàm exiles,ut ſit ſterilis, quia materiam ſeminis hujuſmodi, non poſſunt coquere. Item quæ præter naturam conaſcũtur, vel adnaſcũtur parti,ut polypus naſo,caruncula in urinæ meatu, calli, verrucæ, condylomata, ſuffu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſuffuſio in oculo, ſunt morbi in numero, qui ad exuperantiam pertinent: Si membrum aliquod ex toto, vel ex parte abſciſſum fuerit, eſt morbus in defectu, huc pertinent itaque etiam, quæ toto genere ſunt contra naturam, ut calculi & vermes, ſi Galen. credendum ſit, libro de differentiis morborum: nam Scaliger commentario ad librum Hippocratis de inſomniis, contēdit calculum ad obſtructionem potiùs pertinere & ad cauſas morbidas, quàm ad ipſos morbos. Non modò ſi totum inſtrumentum, ut brachium, fuerit longius aut brevius quàm conveniat, ſed quando illius una particula, ad obeundam functionem neceſſaria, ſupra modum aucta vel imminuta fuerit, erit morbus magnitudinis: ut enim unicuique rerum ſpeciei, certa magnitudo definita eſt à natura; ita unicuique particulæ: ſuprà quam, aut infrà neſcit conſiſtere rectum. Nicomacho Smyrnæo, totum corpus uſq; adeò intumuerat, ut ſe loco movere vix ac ne vix quidem poſſet. Morbus erat auctæ magnitudinis in toto. Quòd ſi mammæ, teſtes, aut abdomen adeò excreſcant, ut eorum actio lædatur, erit morbus auctę magnitudinis in parte, uti etiam cui penis juſto longior, aut brevior fuerit, talis ineptus eſt ad generationem: Aut ſi lingua tam magna, aut brevis fuerit, ut loquutio impediatur. Præter numerum partium & juſtam magnitudinem, requiritur, ut inſtrumentum proprium & naturalem ſuum ſitum obtineat, atque etiam ut partes omnes, ex quibus conſtituitur inſtrumentum, adinvicem bene cohęreant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

reant. Proinde ſi membrum aliquod luxetur, ſi inteſtinum aliquod in inguen, aut in ſcrotum deciderit, ſi anus aut uterus prociderint, morbus eſt in ſitu, ſi teſtes ſint penduli relaxatis ligamentis, vel ſi eâdem causâ, lingua, promineat, foraſque exeratur, morbus quoque erit in ſitu. Ad hanc morbi ſpeciem pertinet coaleſcentia labiorum, digitorum, palpebrarum, ſedis & pudendi muliebris, ſive ab ortu, ſive ab ulcere fuerit talis, &c.

PRÆTER numerum, magnitudinem, & ſitum requiritur & conformatio inſtrumenti debita, quæ in quatuor conſiſtit, figura, meatu, ſive cavitate, lævitate, & aſperitate: faciamus alicui, nares eſſe, naturâ, ictu vel caſu, depreſſas atque reſimatas, morbus erit in figura: caput quod debet eſſe è faſtigio depreſſum, ſi fuerit acuminatum, vel rotundum, vitium eſt in figura: callus qui inſigniter articulis eminet, figuram partis pervertit: luxatione quoq;, aut fracturâ malè curatâ, ſæpè contingit, ut naturalis figura membri vitietur, item pedes vari, qui introrſum flectuntur, & vaccii, qui extrorſum, curvantur, ad morbum figuræ referri debent.

Si meatus, ut pori cutis, oureteres, ouretra, venæ, arteriæ, & nervi, nimiùm pateant, vel coaleſcant, ſi obturentur ab humoribus multis, craſsis, viſcidis, vel comprimantur à vicina parte, (humore vel flatu) tumida, vel contrahantur, ut accidit reſiccata partis ſubſtantia, morbus erit in meatu, cujuſmodi affectus ſi vētriculo, aut inteſtinis adveniat, eorúmque cavitas obſtruatur, vel conſtipetur, morbus erit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

erit in cavitate, utrumque Avicenna, morbum in via appellat: Quando pars quæ natura debet esse lævis exasperatur: Ut aspera arteria, cujus interior tunica debet esse lævis, quoties acri distillatione asperior reddatur, aut pars quæ debet esse aspera, (ut ventriculus, uterus, intestina, ad meliùs continendum,) lævigetur plus nimis, quod accidit intestinis lienterico fluore vexatis, & gravidis, quæ abortiunt, propter uteri lævitatem, morbus erit lævitatis, aut asperitatis.

Morbi communis, qui solutio continui dicitur, primæ differentiæ.

CAP. IV.

INTEMPERIES, partis tantùm similaris actiones lædit, quales sunt naturales quæ serviunt nutritioni: organicus verò morbus, instrumenti duntaxat usum pervertit, ut obstructio venæ, distributionem sanguinis, compresio nervi, vel arteriæ, animalis spiritus, aut vitalis commeatum. At solutio continui ut ulcus, vulnus, fractura, luxatio, & tumores præter naturam, tàm similaris partis functiones, quàm usum instrumentorum, interturbãt, & pervertunt: Unde etiam communes morbi nuncupantur. Osse fracto non tantùm malè fit nutritio, sed etiam corporis moles, malè fulcitur, incidantur nervi, venæ, arteriæ, usum harum simul, cum actionibus naturalibus amittent. Itaq; solutio continui non potest referri ad morbum similarem, ut

Aver-

Averrois contendit, ſed genus morbi, à ſimilari, & organico diſtinctum, conſtituit, cujus propriæ differentiæ ſumuntur, à partibus affectis: cum primis & causâ effectrice: ſolutio enim continui, in oſſe, fractura dicitur: in nervo, convulſio; in ligamento, divulſio; in cute excoriatio; in carne vulnus, ulcus, ruptio, contuſio: Ruptio, eſt carnoſæ partis, ut muſculi, nonnunquam venæ aut arteriæ continuitatis ſolutio, ſine vulnere. Vulnus eſt ſolutio continui in parte carnoſa, à cauſa externa: ulcus à cauſa interna, ut ab humore acrimoniâ ſuâ erodente. Avicenna antequàm pus factum ſit, propriè vulnus dici vult, facto autē jam pure, ulcus tunc eſſe contendit.

Aliæ differentiæ morborum, quæ ſumuntur ab accidentibus.

CAPUT V.

PRÆDICTI morbi omnes, variant pro accidentium ſuorum varietate: Etenim morbi omnes, ſunt longi, vel breves: Longi, qui ultra diem quadrageſimum perdurant; breves, qui ociùs finiuntur, ut febris diaria, qui quidem ſi cū vehementia, ſua tempora celeriter percurrant, acuti nominantur: Acutorum terminus decimuſquartus eſt dies. Peracutorum ſeptimus: perperacutorum ſeu accutiſſimorum quartus, ſaltem die quarto in melius aut in pejus terminantur: Qui excedunt diem decimumquartum, acuti ex decidentia nominantur. Omnes quidem acuti morbi, ſunt breves, non

autem

autē econtrà, quia diaria eſt brevis, non acuta: Item morbus eſt magnus aut parvus: magnus vel per ſe vel ratione partis affectę: (nā morbus alibi parvus, eſt magnus in corde:) vel malitiâ cauſæ. (nam dyſenteria ab atra bile, eſt lethalis,) Aut vehementia ſymptomatum, (ut doloris, vigiliæ, inquietudinis.) Præterea morbus omnis eſt benignus, vel malignus: Omnes maligni affectus etiam ſunt magni, non autem contra: Ad malignos pertinent contagioſi, venenati & peſtilentes: Contagioſi dicuntur, qui maligno aliquo effluvio, (quod morbidam excretionē vocat Hippocrates,) cominùs aut eminùs, obvios afficiunt: nec omnes tamen peræquè, Quòd requiratur hîc patientis aptitudo: peſte ſiquidē citiùs corripiuntur quibus corpus eſt impurum, quia humorum putredo, eſt quædam quaſi præparatio ad peſtem; Cominùs inficiunt, qui vel contactu corpore contagionis ſeminarium communicant, ut lues Indica, & elephantiaſis ſerpunt: vel fomite, ut ſcabies: Scabioſus enim, in linteis, in quibus dormierit, relinquit fomitem, cujus contactu inficietur, qui in iiſdem poſt eum decubuerit. Eminùs inficiunt, contagioniſque ſeminarium, ut auram peſtilentem, in alios tranſmittunt peſte correpti, dum in ambientem efflant: Tetro enim halitu aërem contaminant, quem qui inſpirat, ſimili morbo prehenditur, præſertim ſi jam adſit idonea corporis præparatio. Venenati morbi, partim fiunt à veneno intus genito; nam menſtruum, & ſemen, longiore morâ putrent, putredine veneni vim

& quali-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

& qualitatem acquirunt: nec dubium est humores, ustione, aut putrefactione, venenatam qualitatem adquirere: huc pertinent morbi, qui à vermibus, à grumo sanguinis, aut à cœco quodam humorum vitio excitatur. Partim ab assumptis venenis fiunt, partim ab admotis, ut puta à morsibus venenatorum animalium, ut scorpii, serpentis, canis rabidi. Ab Hippocrate, ut jam notavi, dividuntur morbi in dispersos & communes; hi subdividuntur, in endemios & epidemios: endemii vocantur, certarum regionum incolis familiares, aëris aut alimenti vitio; ut Judæis lepra, Indis lues venerea, phtisis Lusitanis, strumæ Hispanis, broncole Alpinis. Epidemii verò appellantur, qui passim in vulgus grassantur: quorum alii sunt pestilentes, alii non: Nam popularis catarrhus, vulgò Coqluche, quamvis à cõmuni causa, ut aëre crasso excitatus sit: tamen habet aliquid malignũ, cujus causa non cedit ordinariis remediis, neq; tamen pestilens est & contagiosus. Idem de pleuritide & dysenteriâ populari dixeris, habent quiddam cacoëthes, mitius tamen peste. Addi possunt aliæ partitiones morborum sumptæ, à partibus anni, ab ætatibus, ab humoribus; unde morbi quidam dicuntur æstivi, hyberni, verni, autumnales: morbi quidam pueriles, alii seniles; quidam pituitosi, alii biliosi, quales Hippocrates in Aphorismis describit l. 3. aphor. Alii quoque sunt adventitii, alii naturales, ut hæreditarii, alterutrius parentis vitio in prima generatione contracti. Nam liberi paternorum malorum, ut bonorum

ſunt hæredes: Item alii ſimplices, alii compoſiti; ſimplices ut ulcus, fractura: compoſiti, ut fractura cum ulcere, ulcus cum intemperie vel cum phlegmone, quid multa? Diviſiones quamplurimæ occurrent inter legēdum Hippocr. & Galenum, quas obſervabis, & in unum locum omnes revocabis. Non eſt æquum eam præterire, juxtà quam, morbus omnis, primarius dicitur, vel per conſenſum. Nam maximi eſt uſus, in exercenda medicina, de qua initio Therapeutices.

De cauſis morborum.

CAP. VI.

HACTENUS primas & generales differentias morborum expoſuimus, ſequitur ut eorundem cauſas ordine explicemus. Omnia autem fiunt ex materia, per formam, ab efficiente, aliquo fine: Itaq; quatuor cauſarū in univerſum omnium genera phyſici conſtituerunt. Subjectum ſeu pars affecta in qua morbus exiſtit, habet locum materię: nam materia quæ committit morbum, ut humor morbificus, habet rationem efficientis, definitio morbi eſt illius forma, finis nullus, ſi modo bonum & finis reciprocentur, ut eſt apud Platonem in Philæbo: quo argumento reprehenditur Euripides ab Ariſtotele ſecundo Phyſicorum, quòd ſcripſiſſet mortem eſſe finem rerum omnium. Non enim quicquid agit, habet certum finem ſuæ actionis, ſed quicquid agit naturaliter: Quidquid ſit, hîc ſolam morborum efficientem cauſam inquirimus. Nam

ſola,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſola, propriè & ſine adjuncto cauſa nominatur. Galenus in libro de cauſis morborum & ſymptomatum, non alias explicat cauſas, quàm efficientes. Efficiens porrò cauſa morbi omnis eſt externa vel interna, illa evidens & præcedens nominetur. Hæc à Celſo abdita dicitur, quòd ex nobis ipſis, profecta ſit, & in nobis ipſis deliteſcat: Hæc dividitur in antecedẽtem & conjunctam: Conjuncta dicitur quæ proximè & immediatè facit morbũ ut ſanguis, qui phlegmonem committit. Antecedens verò, quæ primũ fecit & fovet morbum. Inter quam & morbum, aliæ ſunt cauſæ interjectæ; ejuſmodi ſunt plethora & cacochymia. Has omnes cauſarum differentias medicus debet cognoſcere, antequam cogitet de morbo depellendo, quia curantur morbi primùm removendo cauſas antecedentes; deinde cõjunctas: externis verò etiam ſi nihil præſcribatur, tamen quia movent internas, corpuſque variè immutando illas, ſimul & ipſos morbos procreant: idcirco præcognoſcendę ſunt, ſummâq; diligentiâ perquirendæ, ut nos deducant in interiorum & abditarum cauſarum cognitionem: Externæ verò, vel ſunt neceſſariæ, neceſſariò ferendæ, ſine quibus vivere non licet, quales ſunt Aër, cibus, potus, motus, quies, ſomnus, vigilia, excreta, retenta, & perturbationes: non neceſſariæ, ſunt fortuitæ, ut belluarum occurſus, vulnus à gladio aut lapide inflictum: quæ cùm arte vitari nõ poſsint, fruſtrà de illis præciperetur: At aër quidem eſt inevitabilis; aliquis enim aër, ſi non indifferenter qualiſcumq; neceſſa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

riò viventi inſpirandus eſt, nec poteſt animal ullum vivere, ſine alimento, ſed hic aër, ut qui Lutetiæ eſt peſtilens, devitari poteſt. Meminimus libro ſuperiore rerum non naturalium prout ſalubres ſunt cauſæ, & ſanitatis conſervatrices, deinceps verò explicabuntur, prout ſunt inſalubres morborumque efficientes. Efficiunt ſanitatem moderato uſu, morbum verò ſuâ immoderatione: Cæterùm ex phyſica oportet medicum huc appellare & revocare in memoriam ſex modos cauſarum: per ſe per accidens: Actu potentia: priùs poſterius: Univerſale ſingulare: Solum conjunctum: proximum & remotum: nam Rhabarbarum exempli gratia, calefacit per ſe, ex accidēti refrigerat, quatenùs calidos humores evacuat. Plethora, & cacochymia quandiu eſt morbus in fieri, ſunt cauſæ potentia, proxima, vel remota: jam morbo exiſtente, ſunt cauſæ actu: Aër eſt cauſa morbi univerſalis, indefinita, ut & alimentum: hic autem aër, hoc alimentum, eſt cauſa particularis, & definita.

An ſit cauſa continens in morbis.

CAPUT VII.

NOMEN cauſæ continentis, Galenus in lib. contra Julianum ſcribit à Stoicis in medicorum ſcholas introductum: Ignem quippe diffuſum per univerſum, Zeno continentem hoc eſt efficiētem & conſervatricem mundi cauſam appellabat, quo pręſente perdurat, eodem abſente mox ille diſſolveretur. Ariſtoteles tamen in Politicis ſcribit,

Ani-

Animam continere, id eſt regere & conſervare corpus: Idemque ſcribit de nativo calore quarto meteorωn, cujus ſiquidem præſentiâ vivimus, ejuſdem privatione morimur. Medici, magnâ contentione diſputant, an talis cauſa, in morbis ſit conſtituenda; quâ poſitâ ponatur morbus, eâdẽ ſublatâ tollatur. Equidem eſt aliqua morbi cauſa conjuncta & immediata: veruntamen omnis cauſa continens eſt conjuncta, non contrà; quia Intemperies cum materia, ut hoc ſit pro multis exemplũ, habet cauſam conjunctam, nempe humorem impactum parti, qualiſcunq; ille fuerit, quo ſublato licèt, nihilominus manet intemperies in parte. Itaq; humor affixus parti, eſt conjuncta, non autem continens cauſa morbi: At humor obſtruens, aut partem in tumorem attollens, præſens facit & conſervat morbum; abſens eundem ſecùm tollit: Faciamus E.G. lapillo oureterem obſtrui, quo tempore cœpit obſtruere, incœpit morbus in via, cùm primùm ſublatus eſt, deſiit morbus: ſanguis, qui ad partem appellit, phlegmonem committit. Et tandiu manet phlegmone, quandiu ſanguis illic ſubſiſtit, eodem per miſsionem ſanguinis, aut reſolventibus præſidiis, vacuato, ſtatim diſparet inflammatio. Itaq; non eſt dubium, quoſdam equidem, at non omnes morbos, habere cauſam continentem.

Ut aër ſit cauſa morbi. CAP. VIII.

QUEMADMODUM Sol præſens calefacit; ſic abſens refrigerat; Calefacit autem vicinia,

lōgiore mora, & directis radiis ſuis hyeme recedit à terra longiùs, nec admodum diù nos illuminat, radiosque obliquos emittit non perpendiculares; proinde hybernum cœlum frigidum, æſtivum calidum, Ver temperatum eſt, autumnus intemperatus, propter caloris & frigoris inæqualem viciſsitudinem: hinc æſtivi morbi, hyberni, verni, & autumnales; Mutationes enim temporum, pariunt morbos, Et natura, non fert ſubitas mutationes, quales potiſsimùm autumno, & ſingulis anni quadris accidunt: Aër non tantùm inſpiratus, ſed etiam tranſpiratus, qualitate ſuâ nos inſigniter immutat, Vel manifeſta, ut calore & frigore, (ſive illam à cœlo contraxerit, ſive à ventis: Aquilonibus enim perflatus, refrigeſcit, Auſtro incaleſcit:) Vel occulta, ut peſtilenti, ſive ſeminarium peſtilens per quietem, non per flatus, contraxerit, ſive aliunde, ut ab Auſtro, aut à maligna conſtellatione, aut à terris concitata Memphytia, ut exhalante de ſpecu, tetro halitu. Quantùm verò poteſt purus & temperatus aër ad ſervandam ſanitatem, tantùm impurus, & intemperatus ad producendos morbos: Hinc videmus, quàmplurimos ſolâ aëris mutatione graves morbos incurrere, aliis econtra ut longis morbis defungantur, à medico aëris mutationem, imperari? profectò tales ſunt ſpiritus, qualis eſt aër, qui inſpiratur. Nam ex aëre craſſo, craſsi, ex tenui & perlucido, clari generantur ſpiritus. Atqui iidem illi, ſunt primi, & præcipui facultatum & functionum animæ miniſtri, itaq; ab intẽperato & impuro aëre, infiniti

infiniti morbi, id est functionum naturæ, & animæ læsiones. Frigidus aër, densat cutem, impeditque perspirationem: à suppresſsis excrementis fuliginosis, innumerabiles morbi: Prætereà externum frigus manu velut comprimendo cerebrum, & exprimendo succos distillationem excitat, multorum morborum parentem: calor verò externus, qualis sentitur diebus canicularibus spiritus primùm, deinde humores, postremò totum corpus calefacit, inflammat, quinetiam exhaurit spiritus, humores urit, & liquat. Hinc morbi calidi, illinc frigidi.

Ut corpus ab alimentis immutetur.

CAP. IX.

TALES sumus, quales humores, qui toto in corpore dominantur; tales rursum sunt humores quale est, quod quotidie assumitur alimentum. Ut ergo ab alimentis temperatis quæ sunt boni succi, facilisq; coctionis, & minimè excrementosi, sanitas conservatur, dummodo in eorum usu teneatur modus; ita ex iisdem intemperatis mali succi, vel difficilis coctionis omnes ferè morbi oriuntur: Ita ut haud sine causa scribat Hippocrates, morbos omnes, ab aëre aut victu proficisci, quia vix ab aliis causis, ut perturbationibus animi, aut exercitio vehementiore invadunt morbi, nisi præcedat præparatio ad morbum, ad quem tùm corpus inclinat, cùm subest repletio, aut impuritas, Utrumque verò à pravo victu. Ab intemperatis alimentis excitantur congeneres morbi: Calefa-

cientibus, ut mero multo, eoque generoso, alliis, porris, cæpis, piperatis, calidi: ut morbi à bile; Refrigerantibus, ut multo zytho pomacio & frequenti usu piscium, frigidi, ut pituitosi: quæ sunt crassi succi, ut bubula, panis azymus, obstructionem pariunt, omnium ferè morborum parentem; quæ difficilè coquuntur, cruditatem. Sanitati nihil tàm incommodat quàm immodicus usus cibi & potus. Ideo enim plures occidit gula quàm gladius, quòd pauci sobriè & temperanter vivant. Appetitus non tantùm veneris, & vindictæ, sed etiam cibi, & potus, tantum exercet in nos imperium, ut vulgò dicatur primos motus appetentiæ, non esse in nobis. Venter bene monenti rationi non auscultat; quia non habet aures. Quantitate igitur, qualitate & substantiâ suâ nos immutat alimẽtum. In plethoricâ repletione, habitus qualis athletarum, venæ usq; adeò copia tenduntur, ut nisi venâ sectâ materia minuatur, rupturæ immineat periculum: Quæsitum est, sintne graviores morbi, ab aëre, an ab alimento: responsum, ab aëre acutiores esse; ab esculentis & potulentis longiores. Aër enim, qualitate suâ manifestâ & occultâ, citò & potenter nos afficit, alimentum tardiùs quidem, sed contumaciùs. Cæterùm non tantùm peccatur in excessu, sed etiam in defectu alimenti, ut inædiâ longiore. Morbi verò ab inanitione sunt periculosiores & curatu difficiliores, quàm à repletione, quia humidi primigenii jactura, difficillimè reparatur: Illud autem potiùs absumit calor quàm ut ocietur, si

ergo

ergo non habet intùs, quod agat: nisique subinde novum pabulum illi offeras, ad proprium subjectum conversus illud depopulatur.

Ut excreta & retenta sint causæ morborum.

CAP. X.

INEVITABILIS est excrementorum proventus, quia nullum est alimentum tàm simile nostræ naturæ, quod non habeat aliquid dissimile, caloris est separare heterogenea, ab homogeneis, ut hæc retineat, illa excernat: Triplicis igitur coctionis, tria excrementa, foràs excludi debent, ut salubriter vivatur: si subsistant, pariunt morbos. Idem de menstruo & semine sentiẽdum est. Cùm primùm enim utrumq; horum quantitate incipiunt esse molesta, nisi vacuentur, morâ suâ diuturniore putrẽt, putredine pravam acquirunt qualitatem, unde hysterica symptomata. De particularibus excrementis, ut muco & sputo, idem esto judicium: nam qui liberè non mungunt, sunt obnoxii morbis cerebri, à retento muco: qui non spuunt, morbis pulmonum. ut autem si retineãtur excernenda, excitantur multi morbi, ita quoque idem usu venit, si excernantur retinenda. Nam sanguinis & seminis immoderato profluvio dissipantur spiritus, viresque concidunt, inde morbi ab exhausto. Nec refert unde sanguis erumpat, ab utero, pulmone, hæmorrhoidibus, vel à naribus, quia immodicâ illius vacuatione perpetuò vires deficiuntur: multò magis seminis: quinimò, inutilis excrementi vacuatione immoderatâ,

cum ſpiritibus vires fatiſcunt, & mors ipſa tandem conſequitur. Quod contingit cùm imperitus Chirurgus, de magno abſceſſu, totum pus, confertim & ſemel exhaurit, aut de vẽtre hydropicorum omnes aquas. Ergo ab excretorum, & retentorum immoderatione morbi. Rogabit aliquis, cur alimenta, & excrementa inter cauſas externas numerentur, cùm in corpore lateant: An eo ſenſu, vocantur externæ cauſæ morborum, quo calor febrilis externus, hoc eſt alienus à natura, nuncupatur? Alimentum enim non eſt cauſa morbi, niſi cùm à natura ſua, qualitate, aut quantitate indebitâ receſsit. Nec excrementum, niſi contrà naturam excretum, aut retentum. Aut alimentum dicitur externum, quòd extrinſecùs primùm acceſsit. Excrementum verò ſuum ex alimentis ortũ ducens dicitur morbificum quando excernendum diutius juſtò in corpore noſtro moratur & ſubſiſtit.

Ut motus & quies ſint cauſæ morborum.
CAPUT XI.

QUEMADMODUM mediocri exercitatione, veluti flabello commotus calor, intenditur, omnesque ſuas functiones exercet expeditiſsimè; ità quiete nimiâ torpet, agitque omnia languidiùs: Immoderato motu calor degenerat in febrilem: Nam quæcunque mediocritate ſervantur, exceſſu & defectu corrumpuntur. Longo & vehementi motu auctus calor, ſpiritus & humores inflammat, unde morbi calidi: exercitatione verò neglectâ igna-

ignavum corpus redditur, languidior calor, inde cruditas, frigidorum ferè omnium morborum parens oboritur. Offendit præsertim biliosos, & quotquot sunt calidioris temperamenti motus vehemens, uti quies pituitosos, nisi fortè ex accidenti vehemens motus refrigeret morbosque frigidos exsuscitet, quâ spiritus exhaurit: Calidos morbos efficit, positivè, frigidos, privativè: calidos per se, frigidos per accidens: Præterea impurum corpus qui exercuerit statim à pastu, attrahet incoctum alimentum in universum habitum corporis, unde cutanei morbi, tubercula, pruritus, scabies: In universum sicuti moderato motu, sanitas conservatur; sic immoderato, calidi morbi, ut febres oriũtur. Otio frigidi, ut catarrhus, apoplexia & epilepsia. Hinc Galenus libro de εὐχυμία ut vitam à morbis securam traducas ait, mediocriter corpus exerceto, si modum excedas, toto corpore, calidi humores succrescent, atque inde morbi calidi, si infra modum subsistas, frigidi humores, atque inde frigidi morbi emergent.

Ut perturbationes sunt causæ morborum.

CAP. XII.

PATHEMATA sunt Irrationalis animæ motus non naturales, quibus etiamsi anima priùs potiusque commoveatur, ex ea tamen iidem in corpus deducti, calorem & spiritum vel à centro ad circunferentiam educunt, vel à circunferentia ad centrum revocant. Hinc Avicennæ, tristitia refertur

tur inter causas morbificas, quòd coctionem & distributionem impediat, nam dum cor se constringit & impedit ne spiritus & calor in habitum corporis effundantur: naturales facultates debilitantur, corpus refrigescit, & paulatim desiccatur: Tristia solo quoque auditu, horrorem, aspectu, animæ deliquium sæpè afferunt. Nam ut inquit Aristoteles in Problem. plurimi, cùm alios, laqueo strangulari viderent, ipsi defecerunt. Morbificus quoque est metus, utrumque, propter affinitatem hoc Aphorism. conjunxit Hippocrates, si metus & tristitia perseverent non tantùm atra bilis judicatur; sed etiam inducitur: subito metu multi exanimantur, extincto scilicet calore: nam timore, dum anima plus nimis concutitur, repentè sanguis confluit in cor, atque ibi incuneatur, ut explicant Aphrodiseus in Problemat. & Galenus secundo de causis symptomatum. Contraria de causâ, multi immoderato gaudio perierunt, sanguine scilicet cum calore, & spiritu interiora deserente: nam ut metus & tristitia ista retrahunt, in suos fontes; ita gaudium foras evocat immoderatissimè: Insano amore, multi animo & corpore ægrotant. Iracundiâ, usque adeò fervet sanguis in præcordiis, ut non sit mirum facilè inde febrem accendi, cùm nihil aliud sit, quam auctus calor in corde.

*
* *

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Ut somnus & vigilia, modum excedentia sint causæ morborum.

CAPUT XIII.

VIGILIIS immoderatis, alterantur vires, præsertim animales, ut sensus & motus arbitrarius, spiritusque exhauriuntur, quos somnus reparat: Propterea, inquit Averroës, secundo collectionum, nisi vigiliis, somnus succederet, perirent utiq; & sensus & ipsa quoq; ex consequenti vita. Corpus vigiliis exsiccatum & attenuatũ, humectat somnus: quia juvat coctionem, quam sequitur tandem copia humidi alibilis. Verùm si longior fuerit, refrigerat, & excrementitio humore corpus replet; imò verò somni præter naturam, ut Lethargus, fiunt ab intemperie cerebri frigida humida, excitaturque somnus arte iis quæ refrigerant & humectant. Longioris somni hæc sunt incommoda: corporis gravitas, & animæ ignavia, transmissis ad cerebrum vaporibus, quia per somnum astrictâ & densatâ cute, dum transpirare non possunt excrementa fuliginosa, cerebrũ replẽt, inde frigidi & humidi morbi. hebetiores reddi pueros, longo somno eorumque justum & naturale incrementum impediri, ex Varrone notavit Gellius. Ergo ut somni & vigiliæ moderatâ vicissitudine sanitas servatur; sic ab alterutro immoderato morbi. Prodigio enim simile est quod scribit Montuus, se vidisse mulierem, quæ triginta quinque annos insomnis vixit, sine ulla noxa & detrimento sanitatis; probabilius est quod scri-

bit

bit Seneca lib. de providentia, Mœcenatem tres annos insomnes traduxisse, concitatum tandem illi somnum fuisse Musicâ harmonia.

De internis causis morborum.
CAP. XIV.

MORBORUM causæ ad quatuor prima capita reduci possunt, Inanitionẽ, Repletionem, Alterationem simplicem, & Corruptelam sive Cacoethiam: corrumpere dicuntur quæ specificâ, eaq; inexplicabili qualitate, substantiam partis, vel totius labefactant: quo pertinent morbi formæ: contagiosi, venenati, & pestilẽtes, fiunt enim à causis corrumpentibus, quæ Cordis basim, primùm impetunt, & convellunt. Nos simpliciter immutant quęcunque qualitate manifestâ, ut calefaciendo, vel refrigerando, relaxando vel astringendo corpus alterant. Ad Inanitionem pertinent omnes immodicę vacuationes, tàm utilium ut sanguinis, seminis & spirituum, quàm inutilium, ut excrementorum: Utilia vacuantur, vehementi motu dissipatis spiritibus, sanguinis aut seminis immoderato profluvio, inædiâ item longiore: Illa enim, sanguini materiam substrahunt. Inutilia verò, diarrhœa longa, pure confertim educto: & superpurgatione: Ad repletionem, pertinent quæcunque primâ, secundâ, aut tertiâ regione corporis contra naturam mole incompetenti continentur. In prima regione subest cruditas à crapula, helluonibus familiaris, qui vomitu clystere aut eccoprotico depleti, ab eminente

morbi periculo liberantur. Ita à ſaburra, quâ meſenterium, quin abdomen totum ſæpiſsimè oppletur, infiniti morbi emergunt, iique longi, & difficiles, quorum cauſa à medicis hæc putatur: Venæ menſenterii ſunt exiguæ, quas crudus chylus, liberè permeare non poteſt, inde obſtructio, innumerabilium morborum parens. Secunda regio venoſo genere circunſcribitur, humores autem quatuor qui continentur venis, vel peccant quantitate, vel qualitate, ſi omnes peræquè exuperent, ſervatâ tamen eâ proportione, ut plurimum ſit ſanguinis, deinde pituitæ, minimum bilis, Plethora nuncupetur, omnium humorum æqualis redundantia: ſi unicus ſaltem humor pituita, vel alterutra bilis exuperet. Aut tota maſſa, manente interim hujus juſtâ quantitate, ſolius qualitatis vitium contraxerit, incaluerit E.G. vitium hoc cacochymia nuncupetur: vitioſi alicujus humoris redundantia in venoſo genere: qui permiſtus ſanguini efficit, ut non amplius ſimpliciter ſanguis appelletur: ſed cum adjuncto pituitoſus, bilioſus, aut melancholicus. Plethora eſt duplex: una ad vaſa, altera ad vires. Plethora ad vaſa dicitur, quando ſanguinis copiâ, uſque adeò tument & diſtenduntur venæ, ut immineat hiſce, periculum rupturæ. Ad vires, quando major eſt copia ſanguinis quàm vires ferre & evincere poſſunt, Illa abſolutè dicitur, hæc comparatè pro cujuſque viribus. Ut enim eadem ſarcina, robuſto adoleſcenti levis eſt, imbecillo puero, aut ſeni gravis; ita eadem ſanguinis quantitas, imbecillas vires aggravat, neque

que à natura regi poteſt, quâ cauſâ putret & graves morbos excitat, naturis robuſtis alioquin levis & quandoque inſufficiens. Cacochymia pro dominatu humoris diſtingui poteſt, in bilioſam, pituitoſam, & melancholicam. Bilioſa dicitur, cùm bilis redundat: pituitoſa, cùm pituita non poteſt autem bilis redundare, niſi per intenſionem nativi caloris, viciſsimque, redundans bilis, totam maſſam, adeóque totum corpus recalefacit: pituita fit à calore remiſſo, illaq; ad aucta viciſsim nativus calor imminuitur. Itaque non debet cuiquam eſſe mirum, ſi plethora quantitatis, cacochymia qualitatis vitium paſsim à medicis finiatur, etiamſi ſub cacochymiâ; unus etiam humor, præter naturam redundet. In morborũ quoque cauſis interioribus, habentur ea; quæ tertiâ regione corporis, nempe toto habitu, præter naturam continentur, ut obſtruentes calculi, humores qui de venis in partem aliquam internam, vel externam, aut in capacitatem aliquam effuſi, morbos efficiunt: ut tumores contra naturam, quod utique vitium cacochymiam particularem vocare poſsis, ut eam quæ eſt in venis generalem: Hanc antecedentem, Illam conjunctam cauſam morbi; Fac E.G. phlegmone, aut eryſipelate tentari partem aliquam interiorem, ut pulmonem, ventriculum; Aut exteriorem, ut brachium, femur, humor impactus parti, eſt conjuncta cauſa morbi, qui continetur venis, primumque efficit & fovet morbum, antecedens: omnes iſtæ cauſę uno repletionis nomine continẽtur, proinde, ut paucis concludam,

morbo-

morborum causæ quædam sunt replentes, ut plethora & cacochymia; quędam inanientes ut inędia & immodica effluvia; quædam corrumpentes, ut venenatorum animalium morsus; quædam simpliciter alterantes, ut calor & frigus externū, quibus quatuor primis differentiis omnes tàm internæ, quàm externæ causæ morborū concludi possunt. Inanientes & replentes ad materiales morbos pertinent, ut humorales: Alterantes & corrumpentes ad immateriales, ut spiritales, & intemperiem nudam.

Causæ morborum similarium.

CAPUT XV.

QUAS in genere & indefinitè proposuimus morborum causas, restat ut ad singula morborum genera accommodemus; ducto à similaribus, initio. Intemperiem itaque calidam efficiunt quæcunque valdè calefaciunt Sumpta, ut alimentum, medicamentum, venenum: Admota, ut circunstans aër, admotum emplastrum causticum: Facienda, ut vehemens tàm animi, quàm corporis motus: Educenda, ut retenta excrementa: His enim quatuor capitibus, assumendis, admovendis, faciēdis & educendis, plurimi, omnes morborum causas, nec malè concludunt: Malim per constituta causarum genera, tàm externarum quàm internarum, medicum, tacitâ mente excurrere, & de singulis ægrum vel assidentes, sigillatim percontari. Calidos enim morbos efficiunt aër justo calidior inspiratus, vel transpiratus: alimentum plus satis ca-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lefaciens. Quo in genere censeri possunt, medicamenta & venena calida. Calefacit autem alimentum, non tantùm qualitate, sed etiam quantitate, quia ex copiosiore alimẽto, nascitur plethora, propter quam calefactus, nec liberè difflatus sanguis, putret, à putredine verò morbi calidi. Item retenta, ut astricta cute, suppressa fuligo, alvus subsistẽs, à qua calidi, & acres fumi: vehementior, & longior exercitatio, perturbationes quædam, ut iracũdia: quibus quidem causis evidentibus nascitur cacochymia biliosa, morborum à bile, ut tertianæ, aut ardentis febris interior causa: sic nimirum jam monuimus nõ tantùm commoveri, sed etiam suscitari interiores causas ab externis: Frigidos morbos efficiunt aër frigidus, alimenti refrigerantis, usus nimius: imò verò alimenta calida immodicè sumpta & ipsa refrigerant; ut crapula, ebrietas, quia obstruunt & suffocant calorem: Prætereà somnus longior, necnon vigiliæ immoderatæ, propter dissipationem spirituum, vita otiosa, & sedentaria: Nam ut motus calefacit, ita quies refrigerat. Quinetiam vehementior motus refrigerat, quia dissipat spiritus: Ut enim mediocri ventillatione flamma conservatur, sic extinguitur immodicâ, quiete verò marcescit: Refrigerant quoq; tàm inutilia, quàm utilia, suprà modum excreta; Utilia, ut venus immodica, insignis hæmorrhagia: Inutilia, ut longa diarrhœa, aut dysenteria. Perturbationes quædam, ut metus & tristitia, hinc cacochymia pituitosa, morborum à pituita interior causa. Morbos

bos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

bos melancholicos hæc ipsa quoque omnia proferunt, sed imprimis alimenta crassi succi, ut bubula, leporina: Intemperiem siccam excitant aër siccus, alimenta & medicamenta desiccantia, cujusmodi sunt hydrotica, decoctum guajaci, ligni sancti, radicis cinæ, salsæ parillæ: desiccant quoq; inædia, vigiliæ, tristitia, vita sollicita & curarum plena. Plurima quoque admota ut balnea aluminosa, nitrosa, sulphurea. Intemperiem humidam efficiunt aër humidus, alimenta & medicamenta humectantia, potus plurimus, genialis & otiosa vita, somnus, gaudium, frequens usus balnei aquæ dulcis, præsertim post cibũ, quod erat tàm frequens veteribus, quàm nobis manuum ablutio: Atq; hæ sunt causæ similarium morborum simplicium. Compositorum verò compositę sunt causæ, nam calida humida intemperies, fit à rebus non naturalibus, quæ calęfaciunt simul & humectant. Calida & sicca ab iis quę calefaciunt & siccant: Non admodum diu manet nuda & simplex intemperies, quia perseverans calor, siccitatem inducit: frigus, humiditatem, siquidem ab imbecillo calore inconcoctio, ab inconcoctione humoris excrementitii copia, pronascitur.

Morborum organicorum causæ.

CAPUT XVI.

HACTENUS, similarium morborum tàm internas quàm externas causas paucis definivimus; sequitur ut organicorum, deinde communium causas explicemus. Morbus numeri, ut inde

exordiar, vel est in excessu, vel in defectu: deficit quod necessarium est, ut secundus testis, quintus digitus, aut amputatum membrum, multis causis: Inopiâ materiæ, facultatis imbecillitate, præterea sectione, ustione, perfrigeratione, putrefactione. Putrefaciunt medicamenta septica, & transpiratio prohibita: redũdat verò partim naturale, ut tertius testis, sextus digitus, partim non naturale ut verrucæ, polypi, propter materiæ copiam & facultatis robur. Materiæ inquam vel utilis & alimentariæ, ex qua tertius testis, sextus digitus: vel inutilis & excrementitiæ, ex qua verrucæ & polypi oboriri solent. Magnitudinis ultrà modum auctæ, eædem sunt causæ, quæ exuperantis numeri, copia materiæ videlicet & robur facultatis: Imminutæ verò, eædem quæ deficientis numeri, nempe inopia materiæ, & imbecillitas facultatis. Præterea sectio, ustio, perfrigeratio, putrefactio. Mutati situs, causæ sunt, humida intemperies, aut vehemens aliquis motus: Vehementiore motu, ut saltu, articuli confertim rumpuntur, peritoneum quoque laceratur, Intemperie humidâ paulatim relaxantur eadem, atque inde membrum loco dimovetur. Sic relaxato simul & rupto peritoneo, omentum, in inguen, intestinum aliquod in scrotum sensim delabitur in herniis. Omenti prolapsus in inguem, bubonocele dicitur, quemadmodum intestini alicujus in scrotum, enterocele: Idem de ani, aut uteri procidentia judicium esto, Ruptis enim vel relaxatis ligamentis accidit utraq;. Morbi conformationis,

con-

consistunt in vitiata figura, meatu, asperitate aut lævitate: Figuræ morbus, aut est à natura, aut ab aliquo accidente: Naturalis est, si à prima conformatione, ut seminis aut menstrui aliquo vitio, videlicet impotentia seminis, materni sanguinis excessu, defectu, aut alienâ qualitate, contractus sit: exempli gratia, si quis nascatur simus, claudus, varus, alatus, aut tabulato pectore: Accidente, ut si in partu ipso obstetrix tenella membra, & in omnem partem ductilia contorserit; vel nutrix infantem malè involverit, fracturâ quoque, collisione, paralysi, aut cōvulsione, pars figuram suam perdit, quod accidit in convulsione canina, quę vulgò oris tortura nuncupatur. Elephantico facies talis est, qualis satyri, nares simæ, labra dura, callosa, inversa: Tabidis facies est cadaverosa, nares acutæ, oculi cavi, collapsa tēpora, perversa deniq; faciei totius figura. His quidem, inopia utilis, illis verò copia, inutilis materiæ: idem efficiunt tumores contra naturam. Morbi in viâ, multæ sunt causæ, constipatio, obstructio à callo, grumo, lapillo, humore crasso, viscido, apertio vasorum, eorumdemq; residentia, coalescentia: Aperiuntur verò laxitate instrumenti, expultricis robore, retentricis imbecillitate, alimenti vel medicamēti alicujus acrimoniâ: Resident in sese vasa astringentium aut exsiccantium vi. Coalescunt, carunculâ, tuberculo, abscessu, tumore, exulceratione. Astringuntur aliquo externo, vel interno comprimente: Externo, ut arctiori ligaturâ, Interno, ut calculo, & abscessu premēte vicinam partem.

LÆVITATIS causa, est humor pinguis viscidus, à quo interior superficies instrumenti lævigatur, (id quod accidit sub lienteria, cùm alimentum tale redditur, quale sumptum est. Asperitatis causa, est humor aut vapor mordax, qui abradendo, superficiem reddit asperam & inęqualem: Sic asperæ arteriæ, interior tunica, quæ debet esse lævis, exasperatur destillatione acri, unde raucedo: Idem efficiunt alimenta acria, ut venena, in arteria & in intestinis delitescentia.

Causæ morbi communis.

CAPUT XVII.

QUAMVIS communes morbi, pro varietate partium, distingui soleant eo, quo anteà dictum est modo, tamen à Chirurgis quinq; primis differentiis concludi solent, ulceribus, vulneribus, fracturis, luxationibus, & tumoribus, quorum causas in pauca contrahemus. Ulceris primarii, quod non succedit vulneri, abscessui aut tumori contra naturam, causa, vel est interna vel externa, ut acre medicamentum, cauterium, ignis: Cacochymia acris, mordax, salsa, biliosa, vulneris causa semper est externa, nempe vel quod incîdit ut gladius, vel quod pungit ut acus, (quod interim genus vulneris definitiùs punctio nominatur,) vel quod mordet, ut canis, (morsus non est vulnus, sed ejus causa,) vel quod contundit, ut lapis, fracturæ: fracturæ causa est vis magna, ut calcitrantis equi ungula. Luxationis causa ut plurimùm est externa, (ut casus, intor-

intorſio, aut motus aliquis violentus,) aliquando interna ut muſculorum, aut ligamentorũ, articuli, laxitas: relaxantur autem humectatione: Idem cõtingit eorundem extenſione, aut, ſi ſinus articuli humore repleatur, tum enim neceſſe eſt os ſuo loco dimoveri: Tumores contra naturam, ſunt calidi ut phlegmone, & eryſipelas. Aut frigidi, ut œdema, & ſcirrhus: omnes fiunt duobus modis fluxione, aut congeſtione: Calidi fiunt fluxione, frigidi congeſtione: Nam humor frigidus, eſt craſſus & ad motum ineptus: congeritur humor, & paulatim aggregatur partis imbecillitate, nam quod relinquitur excrementum poſt tertiam coctionem, quæ fit in ſingulis partibus, niſi expultricis robore extrudatur, aut per inſenſibilem tranſpirationem diſcutiatur, ſenſim partem in tumorem attollit: Remanet autem plurimum excrementum, ſi pars propter aliquam ſubſtantiæ ſuæ intemperiem, proprium alimentum perfectè coquere, ſibique aſsimilare non poſsit, aut ſi plùs attrahat, quàm conficere poſsit. Fluit verò humor tenuis & calidus, & hic rurſum vel à parte robuſtiore ad imbecilliorem tranſmittitur, expultricis robore: Quoties enim quantitate gravatur, vel ejus qualitate ut acrimonia, irritatur pars dignior, toties illum excutit & velut onus in alteram imbecilliorem deponit. Retentricis imbecillitate, ut plurimùm fluxiones fiunt in glandulas, quia ſunt laxæ & molles, proinde fluxionibus excipiendis opportuniores: Sunt glandulæ ponè aures, in quas veluti ad emiſſaria Cerebrum excrementa

deponit, quoties opprimitur, unde parotides. Inguinis glandulæ ſunt emunctoria Jecoris, ubi fiunt bubones venerei, quia primò & præcipuè Jecur ſub hoc morbo laborat, ſub alis ſunt Cordis emiſſaria, ubi fiunt bubones peſtilentes. Adjuvant fluxionem humoris tenuitas & viarum laxitas; nam humor craſſus per vias anguſtas rarò & difficillimè fluit: Cutis plurimis morbis tentatur, eò quòd ſit totius corporis commune receptaculum.

PATHOLOGIÆ, Sect. II.

De differentiis & cauſis ſymptomatum.

Quid ſymptoma, quot illius primæ ſint differentiæ & quot modis lædatur actio.

CAPUT I.

TRES ſunt affectus contrà naturam, cauſa morbi, morbus, & ſymptoma: Cauſa, ſemper præcedit morbum, eundem ſymptoma comitatur non aliter quàm umbra corpus: proinde generaliore ſignificato, quicquid nobis accidit contra naturam, ſymptoma nũcupetur, ſive illud ſit cauſa, ſive morbus; propriè tamen quæ morbo præter naturam adveniũt, ſymptomata, quaſi morborũ ἐπιγεννήματα nuncupantur: ſi malis affectus contra naturam, qui, nec ſunt cauſæ, nec morbi: Accidentia verò quæ naturæ vi, & excretricis robore adveniunt die critico, præcedentibus ſignis coctionis, propriè non dixeris ſymptomata, ſed ea duntaxat quæ ſunt à

morbo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

morbo profecta: Posteà enim demonstrabitur symptomata omnia, si non proximè, saltem mediatè, ab aliquo morbo, ortum ducere. Ea autem quanquam propemodum sint infinita, tamen ad tria summa genera reduci possunt commodissimè, nempe ad Actionem læsam, Immoderationem in excretis & retentis, & Affectus simplices, seu Qualitates præter naturã immutatas: Actiones omnes tribus modis lædi possunt, quatenus sc. abolentur, minuuntur aut depravantur. Argenterius objicit, actionem lędi, non tantùm si minuatur, sed etiam si ultra modum augeatur. Quandoquidem appetitus, quatuor modis lædi potest: aboleri, minui, depravari, vel augeri; nam βουλιμία & appetentia canina, sunt appetitus immoderati, ut vigiliæ immodicæ & veternum: An aucta actio, contineri potest sub imminuta, ut contrarium suo contrario? An potiùs eadem auctio functionum ad depravationem pertinet, quia fit à depravata facultate? oportet enim facultatem appetendi depravatam esse, quæ nullum in appetendo teneat modum: Quæri solet, an dolor, primo genere symptomatum, nempe actione læsâ comprehendatur néc ne, In ea quidem opinione fuit Galenus, dum illum definit sensum tristem, si modo tristis sensus, sit actio læsa, alii enim negant dolorem sentiri, sed causam dolorificam, ut divellens frigus, urentem calorem; Dolorem verò, esse affectum dolorificæ qualitatis consequentem. Quando enim dico, me sentire dolorem, inquiunt, significo me graviter affici à re aliqua do-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lorifica. Veruntamen ſive dolor ſit ſentatio rei triſtis, ſive qualitatis dolorificæ perceptio, ad actionem læſam referri debet omninò: ſed enimverò ad quem ſenſum? an ad ſolum tactum, an verò ad omnes pertinet? Equidẽ ut veneris voluptas, omnes alias longè ſuperat, deinde gulæ, (eſt enim & guſtus quidam tactus.) Ita acutiſsimi ſunt dolores, qui tactu percipiuntur. Non eſt dubium, alios quoque ſenſus, à ſuis objectis immoderatis graviter affici, nam fulgore immoderato, læditur viſus, ſono immodico ut tonitrub. multi ſurdaſtri, quinetiam ſurdi evaſerunt, odore putido, & ſapore alieno, odoratum & guſtum contriſtari quotidie experimur: Sed verò cùm tactus ſit effuſus per totum corpus, nullumque ſenſorium illius ſit expers, ſingula proin ſenſiteria, duplici dolore affici poſſunt, proprio, à ſuo objecto immoderato: Altero communi, à communi objecto, nempe alterante, aut illius continuitatem diſſolvente causâ prout de tactu participant: Nam alio loco demõſtratum eſt cutem, contextam ex carne & nervo, eſſe proprium inſtrumẽtum tactus: Cutis autẽ nomine, tàm internas quàm externas membranas comprehendi, in phyſiologia notavimus: Proinde non debet eſſe mirum, ſi oculi tunicæ acribus humoribus aut fumis irritentur, vel punctus oculus doleat: Idem de aure, naribus & lingua ſentiendum eſt. In ſumma, dolor eſt levis, qui excitatur in ſingulis ſenſoriis à proprio objecto, multò autem acerbior, qui fit vel in communi cute, vel iiſdem met ſenſoriis, exempli gratia, à frigore divellente, aut mucrone pungente.

Actio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Actiones tàm animæ, quàm naturæ tribus modis lædi, inductione demonstratur.

CAPUT II.

EX physiologia, repetendũ est, actiones omnes esse, naturales, vitales, aut animales, naturales, nutrire, augere, procreare: nutritioni servire, appetitum alimenti: ejusdem adhæc attractionem, retentionem, coctionem, & inutilium excretionem: Procreatione alterationem & conformationem contineri. Functione vitali, pulsum: Animali, sensum, motum, respirationem; & tres actiones principes, discursum, memoriam, & imaginationem. Sensum vel esse Internum, vel externum, ad internum, pertinere, somnum & Vigiliam. Exteriores esse quinque, visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum. Has omnes actiones tribus modis lædi sigillatim demonstremus à naturalibus sumpto exordio: Communis attractio aboletur, cùm ventriculus nihil omnino appetit, minuitur cùm vix & longo tempore: Depravatur cùm inter trahendum palpitat, aut convellitur. Retentio aboletur cùm ventriculus nihil omnino retinet, ut accidit in lienteria, minuitur cùm vel non comprehendit cibos, vel si complectatur non retinet, donec sit perfecta coctio. Inde fluctuatio, inflatio, corruptio, dejectio festina, macies: Depravatur, quando ventriculus comprehendit cibum, sed cum saltu, tremore, convulsione, inde singultus frequens, & ructus. Aboletur coctio cùm cibus non mutatur, ἀπεψία, seu

cru-

cruditas nominatur: Minuitur cùm tardè & imperfectè coquitur βραδυπεψία dicitur: depravatur, cùm in alienam qualitatem, ut in pituitam aut atram bilem permutatur. Inde leuce & elephas, lepra alba & nigra: Excretrix aboletur, cùm nihil omnino excluditur, ut fit in colico dolore: Minuitur cùm tardè excrementa secedunt, depravatur si ante perfectam coctionem excretrix operetur. Abolita & diminuta nutritio, ἀτροφία dicitur ut depravata, κακοτροφία, inde καχεξία. Abolita appetentia ἀνορεξία appellatur: Depravatur κίττα seu μαλακία, alieni cujus piã, à quo cõmuniter abhoremus, ut calcis aut carbonis, appetẽtia. Quo referri debere βουλιμίαν & caninã appetentiã nunc demonstravi: Ecce ut nutritio, & quæ illi serviũt actiones tribus modis læduntur: Abolita procreatio sterilitas nominatur. Mola est imperfecta, aborsus, depravata generatio, quo pertinet monstrosi partus à copia, aut inopia materiæ: Pulsus abolitio ἀσφυξία, ut abolita respiratio ἄπνοια, tarda βραδύπνοια difficilis & depravata δύσπνοια. A naturalibus & vitalibus, pergendum ad animales actiones: Abolita ratiocinatio, ἄνοια, imminuta, mentis torpor, depravata delirium, abolita memoria oblivio dicitur, imminuta torpor memorię, depravata, vocetur delirium: neque enim ubique suppetunt propria nomina. Quapropter etiam imaginationis læsæ differentias, torporis & delirii nomine cogimur exprimere: Abolitus motus παράλυσις dicitur, imminutus, stupor: depravatus, multas habet species, convulsionem, tremorem, palpitationem,

nem, rigorem, horrorem, tuſsim, ſternutamentum, pandiculationem, oſcitationem: quò referre etiam poſsis ſingultum, vomitum, ructum. Cæcis viſus aboletur; luſcioſis minuitur; depravatur ſtrabis, & iis quibus ſuffundũtur oculi rubro aut flavo colore & humore, Illi enim exiſtimant quicquid vidẽt eſſe rubrum, hi flavum (παρόρασις ſeu hallucinatio propriè nominatur) Ita ſurdo abolitus eſt auditus, ſurdaſtro imminutus: Ei verò cui perpetuò tinniunt aures, depravatur auditus, idem de cæteris ſenſibus, eſto judicium, etſi deſint propria nomina, quibus ſingulorum actiones læſæ deſignentur. Ergo actio omnis, vel omnino non fit, vel malè fit: Malè, inquam, quia imperfectè vel depravatè, editur.

De Excretorum & retentorum immoderatione.

CAPUT III.

EXCRETORUM retentorumque ἀμετρία, conſiſtit in eorum ſubſtantia, quantitate, aut qualitate. Vitium eſt in ſubſtantia excreti cùm per dyſenteriam, Inteſtinorum ramenta dejiciuntur, aut caruncula exit de pulmonibus, vel de renibus ulceratis rubræ velut exeunt carunculæ: huc pertinet ſanguinis immoderatũ profluvium, quod fit apertâ, ruptâ, aut exesâ aliquâ venâ, aut retentricis imbecillitate, Exempli gratia, qui de pulmone tuſsiendo, aut de ventriculo vomendo excernitur, non ratione excrementi, (ſæpe enim ſanguis laudabilis excernitur,) ſed excretionis reſpectu, quia hic excerni-

cernitur ſubſtantia retinenda, affectus eſt contra naturam: Idem de profluvio ſeminis dicendum eſt, utriuſque excretiones immoderatæ, ut hæmorrhagia, quæ plethoram deplet, venus tempeſtiva, quæ ſeminis copiâ aggravatam naturam levat, in ſymptomatibus non habentur, quemadmodum nec excretiones aliæ naturales, quæ ſanis contingunt, ut alvum, aut veſicam quotidie exonerare: At vitium eſt in ſubſtantia retenti, cùm calculi, arenulæ, aut vermes, quæ omnia expedit excerni, retinentur. In quãtitate excreti peccatum eſt, ſive utilia, ſive inutilia excrementa ſuprà modum exeant: utilia ut ſemen in gonorrhœa, ſanguis in menſium, aut hæmorrhoidum immodico effluvio: inutilia ut urina ſub diabete, ſtercus in diarrhœa, ſudor in Anglico ſudore, quo totũ corpus veluti colliquatum, in ſudores reſolvitur. Peccatum eſt in quantitate retenti, quando illa ipſa, cùm excerni debent, incipiuntque naturæ eſſe moleſta, retinentur. Quo pertinẽt Iſchuria, urinę ſuppreſſio, & dyſuria, mejendi difficultas, vitium eſt in qualitate excrementorum, cùm præter naturam fœtent, ut ſudores & urinæ graveolentes, aut cùm alieno colore prædita ſunt, ut puta ſi urina, aut dejectiones ſint nigræ, vel virides, ſi ſudor, rubore tingat linteum, quod aliquando accidit per & propter diapedeſim. Hoc eſt feroſo ſanguine de venis reſudante vulgò dicuntur ſanguinem & aquam ſudare. Plura exempla ſuggeret therapeutice.

De affectu simplici.

CAPUT IIII.

QUALITATES præter naturam, non in excrementis, ſed in corpore ipſo immutatas, Galenus pro quinque ſenſuum varietate, quippe quibus percipiuntur, diſtinxit in viſibiles, audibiles, guſtabiles, olfactibiles, & tractabiles: Viſibiles appellat quę viſu, Audibiles, quæ auditu ſentiuntur: In aſpectabilibus habẽtur omnes colores, qui toti corpori ægrorũ, aut determinatis illius partibus, prętèr naturam adveniũt, ut flavus color, qui ſub aurigine totum corpus fœdat, aut pallidus, quo cõtaminatur cutis, jecore, aut liene obſtructo: quò pertinent virginum fœdi colores. Per ardẽtes febres, cùm lingua nigricat, eſt affectus ſimplex unius duntaxat partis, iſque aſpectabilis: Cutis livet ſub carbone, aut gangręna, rubet ſub phlegmone, flaveſcit ſub eryſipelate. Auditu ꝑcipiuntur, inteſtinorũ rugitus, ſtertores, tinnitus, ſtridor dentiũ, crepitus, deniq; ſoni omnes, qui accidunt ægris præter naturam. Ad odoratum pertinet fœtor, non excrementorum, ſed corporis totius, vel unius partis, ut anhelitus putidus: narium fœtor ſub ozœna, quò etiam referri debent ructus acidi, nidorulenti, graveolentes: guſtabiles ſunt, ſapores ingrati, qui palatum, & linguam inficiunt, ut oris amaror à flava bile, ſapor acidus à melancholia, ſalſus à ſalſa pituita. Ad qualitates tractabiles pertinent, affectus ſimplices cutis, ut laxitas hujus durities item aſperitas, quæ duplici nomine tractabiles

biles dicuntur, primò, quia cutem immutant, & afficiunt tactus sensorium, secundò quia à medicis contactu ipso percipiuntur.

De causis symptomatum, an omnia ab aliquo morbo procedant.

CAP. V.

GALENUS lib. de diff. symp. hoc argumento demonstrat omnia symptomata ab aliquo morbo proficisci. Affectus simplices, inquit & immoderatio excrementorum, procedunt ab actione læsa: nam exempli gratia, coctionem aliquam minui, aut depravari necesse est, ut nascatur excrementitiæ bilis pituitę, aut melancholici humoris major justò copia: à redundante bile ictericorum flavus color, ab exuperante succo melancholico spleniticorum cutis nigra. Atqui actio omnis læditur ab aliquo morbo, definitus siquidem est morbus, affectus contrà naturam, actionem, primò, lædens, ergo cujuscunque generis symptomata, si non proximè saltem mediatè procedunt ab aliquo morbo: Accedit quòd immoderatio excretorum & retentorum ferè nascitur, ab impotentiâ excretricis, aut retentricis, atqui facultas non læditur, nisi malè affecto temperamẽto, quia in illius integritate, suam habet essentiam. Ergo ab aliquo morbo, excretorum, retentorumque ἀμετρία omninò producitur. Sic affectus simplices, sunt secundæ, aut tertiæ qualitates. Secundæ, ut laxitas astrictio, durities, asperitas cutis: Tertiæ, ut odores, & sapores ingrati, soni

ſoni non naturales: Atqui omnes qualitates ſecundæ & tertiæ à primis oriuntur, calore, frigore, humore aut ſiccitate; à ſimilari igitur morbo, nempe intemperie, primùm originem trahunt affectus ſimplices. Hanc Galeni demonſtrationem, multi aliquot argumentis tentârunt convellere. Fœtor inquiunt corporis & excrementorum, naſcitur ex putredine, Ictericorum fœdus color, à redundante bile. Ergo non omne ſymptoma, ex morbo. Reſpondeo humorum putredinem ſequi obſtructionem, & impeditam fuliginum difflationem atqui obſtructio eſt morbus organicus: exuperantia bilis in ictericis, ardorem, aut obſtructionem jecoris, vel cyſtis felis comitatur, Atqui calida intemperies & obſtructio jecoris ſunt morbi, Itaque ſi cauſas ex cauſis perſequamur, tandem apparebit, morbum aliquem, eſſe primam, omnium ſymptomatum cauſam. Quòd præterea objiciunt, à cacochymia bilioſa, nonnunquam ſanis, rigorem advenire & à crapula vomitum, Galenus ipſe diſſolvit, Accidētia enim inquit, à morbo non profecta, non propriè dixeris ſymptomata, ut neq; accidentia critica.

Quibus cauſis contingat lædi naturales functiones.

CAPUT VI.

ETIAMSI ſpecialem ſcientiam ſingulorum ſymptomatum reſervem in therapeuticem ut cauſas & ſigna, ſingulorum morborum ſuis remediis conjungam, quò faciliùs intelligat lector,

quâ ratione causæ morbi, accommodari debeat remedium, non erit tamen alienum hoc loco de causis uniuscujusq; generis symptomatum paucis disserere, ut inprimis superioris demonstrationis veritas pateat evidentiùs: Corpus non nutritur: vel quòd partes dicatæ nutritioni, ventriculus & jecur: aut singulæ aliæ partes nutriendæ, malè trahant, pejus retineant, coquant, neque alimenti reliquias convenienter expellant. Istæ naturæ functiones, & in suo fonte, & in singulis partibus abolētur, & minuuntur intemperie frigidâ: ut plurimùm verò depravantur intemperie calidâ, nisi evidens sit causa, ut assumptum alimentum, quod sit substantiâ, quantitate, aut qualitate vitiosum, aut morbus aliquis organicus, ut obstructio venarum, propter quam impeditur distributio sanguinis: Cur ventriculus omnino non trahit, non retinet, non coquit, aut saltem diminutè has naturæ functiones exercet, quia laborat intemperie frigidâ: cur depravatè, quia intemperie calidâ: Illam, pituitosa, hanc biliosa cacochymia comitatur. Illam acidi ructus demonstrant, hanc nidorulenti: Cur in parte aliqua, ut in brachio, istæ functiones minuuntur? propter frigidam. Cur depravatur? propter calidam intemperiem, nisi causa sit manifesta, ut vitiosum alimentum aut excrementum, quod propter crassitiem & lentorem ab expultrice, quamvis robusta, foràs ablegari non potuit, causas læsæ procreationis tùm exponemus, cùm de causis sterilitatis, molæ, aborsus, & monstrosi partus disseremus: de læsa fun-

sa functione vitali, ex professo proximo libro disseremus cùm de pulsu.

De causis læsæ actionis animalis. CAPUT VII.

ACTIONES animæ quæ in cerebro exercentur, ut ratiocinatio, imaginatio, & recordatio, ut plurimùm læduntur subjecti intemperie, aut obstructione: quemadmodum enim actiones naturales abolentur & minuuntur frigidâ & humidâ; depravantur calidâ & siccâ intemperie: sic omninò etiam animales. Cur quidam naturâ, alii accidente sunt fatui? quia illi, à natura cerebrum habent frigidius, & humidius; hi morbo. Cur memoria minuitur senibus, illique sub finem vitæ repuerascunt? siquidem ut est in proverbio: Bis pueri senes: quia ut infantes propter cerebri humiditatem (illis enim adhuc madet humore materno, cerebrum) neque discurrunt, neque reminiscuntur: Ita neque valdè senes, propter copiam humoris excrementitii, & frigus: quod paulatim succedit privatione caloris nativi. Cur phrenetici, paraphrenetici, maniaci, & melancholici delirant? quia eorum cerebrum inflammatur. Est enim phrenitis delirium cum febre, ab inflammato cerebro. Paraphrenitis est delirium temporarium, superveniens febrium exacerbationibus, dum à calidis & acribus fumis cerebrum offenditur. Maniaci sunt furiosi à bile usta: Melancholici delirant sine febre, obsesso cerebro humore melancholico, qui naturæ fines

jam excesſit, niſi fiat per conſenſum, ut in melancholia hypochōdriaca: cui tùm demum delirium ſuccedit, cùm cerebrum trahitur in conſenſum: A rectricibus animæ functionibus, ad minùs principes, nempe ſenſum & motum arbitrarium, pergamus. Utraq; fit, facultate, cum ſpiritu per nervos influente à cerebro: nam ad ſentiēdum, influit in ſingula ſenſoria, per nervos molles, qui inde ſenſifici nominantur. Ad movendum accurrit in muſculos per nervos duros: Itaq; ſæpiùs pereunt motus & ſenſus, iis inſtrumentis potiùs malè affectis, quàm cerebro ipſo: ſi alicujus partis, ut brachii vel digiti obſtruantur nervi, aut ita comprimantur, ut facultas motrix cum animali ſpiritu affulgere non poſsit, reſolvetur: ſi aliquantulùm obſtruatur vel comprimatur, & tantum impediatur ſpirituum cōmeatus, non autem omninò tollatur: naſcetur ſtupor, via ad paralyſim: qui affectus, ut ſunt intenſione duntaxat & remiſsione differentes; ſic eorū cauſæ differunt tantùm intenſione & remiſsione: depravatur motus convulſione, rigore, horrore. Cōvulſio, involuntaria contractio nervorum verſus ſuum principium, fit à cauſis contrariis, inanitione aut repletione: Siccitate enim diſtenduntur nervi, eo modo, quo aridæ chordæ rumpuntur: repletione molleſcunt, relaxantur. Rigor, eſt inæqualis & vehemens totius corporis ſuccuſsio: fit dum partes ſentientes, nervoſæ, humoris confertim & vehementer impulſi acrimoniâ, vellicantur: Eſt pręcurſor tertianæ, quia bilis mordax initio à centro

ad

ad circunferentiam truditur, quæ ſub finem acceſſionis, reſolvitur in ſudorem.

HORROR & rigor tantùm differunt intenſione & remiſsione: Eſt enim horror exiguus rigor, ut rigor vehemens horror: Cæterorum motuum, ut palpitationis, tuſsis, ſternutamēti, vomitus, ructus, ſingultus, pādiculationis, oſcitationis cauſas, eo loco exponemus, quo ex profeſſo cujuſq; ſenſus aboliti immuniti, aut depravati cauſas explicabimus. Hoc loco ſatis fuerit cauſas doloris demonſtrare, & quæ in controverſiam revocantur, brevibus diſſolvere: Eſt enim dolor frequentiſsimū & maximi momenti ſymptoma, in morbis, de quo placando oportet medicum imprimis eſſe ſollicitum, quod tamen non poſsit cauſis ignoratis.

Quòd duæ ſint cauſæ doloris alteratio & ſolutio continui: An humor & ſiccitas dolorem faciant?

CAPUT VIII.

GALENUS, libro de inæquali intemperie, interpretaturus illud Hippoc. Omnis morbus, eſt ulcus, ſcribit, cùm nondum eſſent ſolutæ continuitatis differentiæ propriis nominibus diſtinctæ: proinde, ulceris nomine omnem promiſcuè ſolutionem continui ab Hippocrate deſignatam; hancque fuiſſe illius mentem, dolorem omnem fieri, à ſolutione continui: ſiquidem quæ alterant aut permutant nos, dolorem non faciunt, niſi continui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tatem partis diſſolvant,à qua ſententia planè diſſentit Averrois: Exiſtimat enim omnem dolorem, fieri ab alteratione, non quâvis, ſed vehementi & repentinâ. Quòd quæcunq; diſſolvunt unionem partis, (ut incidentia, contundentia) non faciunt dolorem,niſi temperiem partis diſſolvāt. Eſt enim dolor triſtis ſenſus, nihilq; facit dolorem niſi moleſtum fuerit ſenſibus.Cùm igitur perfectio ſenſus, conſiſtat in bonâ temperie ſenſorii, hanc priùs immutari neceſſe eſt,quàm dolor ſentiatur: Sanè quēadmodum moderatis objectis, unuſquiſque ſenſus oblectatur,ut auditus,harmoniâ; Ita iiſdem immoderatis offenditur: Verumtamen alterando, ſimul & unionem ſenſorii diſſolvendo, ſenſibile immodicum dolorem facit. Cur exempli gratiâ ſplēdor, aut candor immodicus corrumpunt viſum? quia ſpiritus viſivos diſſipant: atqui congregare & diſgregare viſum,non minùs ad ſolutionem continui pertinent, quàm ad alterationem: Sic immodici ſoni cōtriſtant auditum, divellendo ſenſorium: Inſignis fœtor, ingratus eſt odoratui,quia illius diſſolvit ſenſiterium:ſapores valdè acres & amari,guſtum, erodendo, valdè acerbi, & auſteri aſtringendo & comprimēdo dolorem faciunt. Proinde non eſt dubium à duabus cauſis dolorem excitari, alteratione & ſolutione continui: quamvis enim vix ſolvi poſsit continuitas, quin ſimul temperies diſſolvatur, viciſsimque vix poſsit lædi intemperies, unione partis ſalvâ & integrâ permanente. Nihilominus duæ ſunt cauſæ dolorificæ, non tantùm ratione,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tione, sed re ipsâ differentes: Cæterùm non quævis alteratio est dolorifica, sed vehemens tantùm & quæ fit confertim, ut explicat Galenus ex Platone in Timæo, quæ etenim fit sensim, est indolens. Vehementes quippe & repentinas mutationes solas, non fert natura sine molestia, sed iis quæ paulatim fiunt facilè assuescit: Quæret verò hic aliquis, cùm Aristoteles quarto meteorωn, ex quatuor primis qualitatibus, duas tantùm constituat efficaces, calorem & frigus, totidemq; patibiles, humorem & siccitatem, possintne propterea omnes dolorem efficere? Respondeo Aristot. loqui comparatè non absolutè, quando duas tantùm qualitates agnoscit energiticas, totidem pathiticas: Reverà enim humor humectat, & siccitas desiccat, sed tàm remissè & languidè operātur, ut si caloris & frigoris actionibus comparētur, meritò inefficaces judicari possint: dolorem igitur inferunt, sed tàm exiguum ut comparatus dolori illi, quem calor & frigus efficiunt, doloris loco haberi non debeat. Alii respondent humorem non per se & absolutè dolorem facere, sed ratione quantitatis, aut qualitatis, ratione quantitatis, inquam, dum copia partem distendit, inde tensivus dolor. Ratione qualitatis; dum acrimoniâ, partes sentientes, ut membranas, pungit, inde punctorius dolor; At siccitas, divellendo dolorem facit, nam aridæ membranæ, non aliter contrahuntur, quàm corium ardore exsiccatū tandem planè rumpitur. Itaque totam disputationem ita concludamus: Dolor est symptoma primi generis,

quia ad actionē læſam pertinet, actionis læſæ morbus, eſt conjuncta & immediata cauſa. Proinde dolor omnis à præcedente aliquo morbo excitatur: à quo? ſimilari vel communi, hoc eſt intemperie vel ſolutione continui. Quidni ab organico? quia obſtructio, verbi gratia, non facit dolorem, niſi fortè pars obſtructa, rei obſtruentis quantitate diſtendatur, vel ejuſdem qualitate vellicetur. Ita de cæteris ſentiendum, tùm enim incipiunt dolorem facere, cùm vel intemperiem habent conjunctam, vel ſolutionem continui. Solvitur autem continuum multis modis, incidendo, pungendo, contundendo, convellendo, (quo pertinet diſtentio,) rumpendo, erodendo.

Cauſæ ἀμετρίας in excretis & retentis.

CAPUT IX.

IN excretionibus, contrà naturam, recenſuimus imprimis ſanguinis profluvium, vomitum, diarrhoeam: in retentis, ſuppreſsionem, & difficultatem urinę, quorum ſymptomatum cauſas, exempli tantùm gratia, breviter exponemus. Sanguis immodicè fluit, vena aliqua apertâ, ruptâ, aut eroſâ, aut ſanguine per rarefactas vaſorum tunicas reſudāte: Per anaſtomoſin, hoc eſt apertis venarum oſculis, tùm fluit ſanguis, cùm adeò redundat, ut venarum capacitate mole ſuâ contineri ampliùs non poſsit; aut cùm à venis propter intemperiem, atque inde natam impotentiam, retineri nequeat. Quod rurſum accidit, quoties venæ laborant intemperie humidâ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

midâ, inde enim laxiores & molliores redditæ, nihil retinent: nam ut retentrix ſiccitate roboratur; ita humiditate debilitatur eadem. Aperiuntur etiam ora vaſorum humoris acrimonia expultrice irritata. At cacochymiâ increſcente eroditur vena, ſive acer humor venis ipſis concludatur, ſive aliunde adveniat, à cerebro E.G. in pulmones diſtillet, à ferino enim & acri catarrho nonnũquam in pulmonibus vena eroditur. Rumpitur denique externâ quâdam & violentâ causâ, ut ictu, caſu, ſaltu, vociferatione: Sanguinis profluvium, à ſoluta continuitate venæ, ſive fluat illâ eroſa, ſive ruptâ διαίρεσις appellatur. Quamvis propriè profluvium ſanguinis, ab eroſione διάβρωσις ſive ἀνάβρωσις appelletur: duabus cauſis, fit διαπήδησις aut enim tranſcolatur ſanguis, è venis, quia ipſe ſit valdè tenuis, & aquoſus, aut quia ſint rariores redditæ tunicæ venarum: Sic videor cauſas hæmorrhagiæ in pauca contraxiſſe: Sequuntur cauſæ, immoderati vomitus: cujuſmodi eſt, Imprimis alienum quidpiam, in ventriculo contentum: ſive enim quantitate gravetur, ſive qualitate, aliqua aſſumpti (alimenti, medicamenti, aut veneni) irritetur, ſive malignus & ventriculo moleſtus aliquis humor, ut pituita excrementitia, aut alterutra bilis, in eo genitus ſit, ſive eo aliunde, ut à capite, defluxerit, aut à jecore regurgitarit, in ventriculum reſupinatur, ut noxium excludat, quibus cauſis etiam fiunt tuſsis, & ſternutatio. Eſt enim tuſsis, motus pulmonũ, ſternutatio, cerebri: ut expurgent quod noxium eſt. Alvus ni-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

mirùm facilis & cita redditur, vel quod ventriculus pluri alimento gravetur, præsertim humectante, aut quòd humoris alicujus acrimoniâ, ad excretionem justò vehementiùs irritetur, sitque retinendi impotens: Aut denique sphynctere resoluto, qui affectus paralysis ani nuncupatur: difficilis verò & pigra redditur (quod vitium est in retento) si quis, alimento pauciore, præsertim sicco utatur, aut sit obtusus sensus intestinorum, aut musculorum abdominis imbecillitas, denique ob retentricem auctam; Augetur autem siccitate, quâ expultrix debilitatur: Simili causâ urina, vel planè supprimitur, vel cũ difficultate redditur. Excernere autẽ non potest vesica, potissimùm tribus causis: Intemperie aliqua, obstructione, aut angustia: Obstruitur à pituita viscida, grumo, arenulis, lapillo, carũcula in vesicę collo enatâ, quæ succedit frequenter virulentę gonorrhoeæ malè curatæ, plura in particulari methodo:

Causæ affectuum simplicium.

CAPUT X.

VT copia & impuritas excrementorum, aliquam actionem, concoctionem E.G. læsam, consequuntur: sic affectus simplices à copia, aut vitiosa qualitate excrementorũ, ut plurimùm proficiscuntur: cur E. G. flavo colore ictericorum cutis, præter naturam inficitur? quia exuperans bilis ad cutem, emissarium commune effunditur. Cur spleniticorum & elephanticorum cutis denigratur? quia illi quidem humore melancholico; hi, atrabi-

atrabilario abundant, qui humores ad cutem effusi, eam ſibi concolorem efficiunt. Cur mutis, aures tinniunt? à copia flatuum, qui levitate ſua ſurſum aſcenduut, ad aurium cameram, flatus verò fiunt, ex pituitâ, ab imbecillo calore. Cur icterici quæ guſtant, quantumvis dulcia ſint, judicant amara? quia linguam habent felle perfuſam, nihil autem refert ſi objectū ipſum, revera tale ſit an ſenſorium: nam oculus ſanguine ſuffuſus omnia rubra exiſtimat, denique ex copia excremẽtorum, ferè naſcuntur affectus omnes ſimplices, quemadmodum immoderatio excrementorum, ab actione aliquâ læſa, actio læſa, ab aliquo morbo.

PATHOLOGIÆ Sect. III.

In qua σημειωτικὴ explicatur, ars inſalubrium ſignorum.

Multiplex ſignorum diviſio.

CAPUT I.

SIGNA ſunt ſalubria, vel inſalubria: ſanitatis demonſtrativa in arte tuendæ valetudinis jam explicata ſunt: inſalubria dicuntur, quæ partem affectam, morbi cauſam, ejus adhæc ſpeciem, & eventum demonſtrant: ut pars affecta, ſpecies, & cauſa morbi, dignoſci poſsint: primus liber therapeuticę explicabit. Galenus reponit medicinam inter artes quas Plato in Philebo appellat στοχαστικὰς, quæ στοχασμῷ, artificiali conjecturâ, veritatem inquirunt,

eò

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

eò quod inter medicos, qui meliùs novit conjicere perfectior judicatur; neque enim tàm difficile est curare, & accommodatum morbo remedium invenire, quàm partem affectam, morbi speciem, causam, & eventum dignoscere: Medicina enim ad singulos morbos remedia innumerabilia proponit, quibus tamen prudenter uti non possis ignorato morbo, juxta illud:

Non intellecti nulla est curatio morbi:

Medicus siquidem qui ignoto morbo præscribit remedium, oculis clausis pugnat, Andabatarum more: Itaque in hanc Pathologiæ partem, (sine qua siquidẽ perfectè nemo mederi possit,) diligẽter incumbendum est. Philosophi constituunt signa quædam necessaria, quæ vocant τεκμήρια ex quibus constat demõstratio Aristoteli τεκμηριώδης ex signis necessariò concludens dicta: Hujusmodi sunt E.G. Actionum omnium integritas, est certa nota sanitatis, ut actio aliqua manifestè læsa morbi: nam quicunque habet actiones omnes integras, est sanus, cùm verò functio vel saltem una aliqua manifestè læsa est, haud dubiè ægrotat; hujus generis signa medici appellant παθογνωμόνικα. perpetuò morbum concomitantia, quę cum eo incipiunt & desinunt. Philosophi habent singularum rerum summas proprietates, ut risibile hominis, hinnibile equi, ex quibus solis speciem necessariò concludunt: Nam quicquid ridet, homo est: & quicquid hinnit equus. At Medici non habent morbi propria accidentia, ex quibus solis, morbi speciem demonstrent,

ſtrent, propterea coguntur, uti collectione multorum ſignorum, quam ſymptomatum ſyndromen appellant, ut ex iis conjunctis, non diviſis, morbi ſpeciem neceſſariò convincant: Non enim quicunque delirat, protinus phreneticus eſt, quia etiam melancholici delirant, ſed quicumq; delirant cum febre, ſũt phrenetici, qui verò ſine febre melancholici: non eſt pleuriticus quicunque ſentit in latere dolorem punctorium, ſed ſi præterea febricitet, tuſſiat, & cum difficultate reſpiret, certò pleuriticus judicatur. Pręter hæc ſigna, Logici veriſimilia quędam agnoſcunt, quæ illi appellant εἰκότα, Medici verò Galeno præeunte, nomine generis σημεῖα. & ſpecialius adhuc συνεδρεύοντα. Aſsidentia vocant quæ non ſemper, nec neceſſariò, ſed utplurimùm morbis accidunt, Illa ſunt propria & inſeparabilia, hæc communia & ſeparabilia morborũ accidentia, ut in ardente febre, ſitis, vigilię: in pleuritide dolor ad jugulum aſcendens, aliquando enim ad hypochondria deſcendit, tàm hæc quàm illa vel ſunt diagnoſtica, vel prognoſtica: ἀναμνηστικῶν enim σημείων rarior eſt uſus, niſi fortè quæ præceſſerunt morbum, ut res non naturales, (de quibus medici debent ægros ſollicitè percontari,) ad hoc ſignorum genus referantur. Sunt enim ſigna & cauſæ morbi, nec tantùm movent, ſed etiam indicant internas: τεκμάρσης, dignotio partis affectæ, morbi, & cauſæ morbificæ (quibus capitibus ferè tota diagnoſis concluditur) initiò therapeuticæ; ubi prædictionum etiam ſumma capita explicabuntur, tradetur:

detur: Hîc signa tam diagnostica, quàm prognostica quæ petuntur à pulsibus & urinis explicare consilium est, si priùs de crisi pauca præmisero.

Ut interior seu abdita causa morbi dignosci possit ex antecedentium causarum consideratione.

CAP. II.

MIHI satis erit, exemplo causæ morbificæ vim signorum diagnosticorum declarare: Morborum itaq; materialium, quales sunt humorales, duæ cùm sint primæ & communissimæ causæ, plethora, & cacochymia: cacochymia, inquam, biliosa, pituitosa aut melancholica: Plethora quidem indicatur tumore & tensione venarum, inde spontaneæ lassitudinis ea species quæ tensiva nuncupatur, sub quâ, præ pondere nimio corpus moveri non potest, & vix manus pugnum potest facere: pulsus quoque vehemens & plenus, quia ex plenioribus venis, semper aliquid per anastomosin in arterias effunditur: propterea arteriæ, non tantùm in carpo, sed aliis quoque in partibus, ut in temporibus & in capite vehementer pulsant, respirant, quin & ægri cum difficultate, præsertim à motu. Certior ejusdem erit cōjectura, si vita genialis præcesserit: Res enim non naturales sunt signa simul & causę morborum: cùmque ab externis non tantùm moveantur, sed etiam generentur internæ de singulis sollicitè medicus ægrum simul & assidentes interro-

terro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

terrogabit,ut evidentium causarum commemoratione,ducatur in cognitionem latentis causę. Exempli loco faciamus ægrum valdè calefacientibus & siccantibus alimentis vesci solere, ut mero, sinapi, poris,piperatis, corpus vehementiùs exercere, vigiliis sese conficere, excanduisse, vomitus biliosi adhæc consuetudinem desiisse, aut diarrhœam biliosam. Ex iis conjiciemus bilis dominatum, quibus si attestentur, ulcerosa lassitudo, calor ipso etiam contactu mordax, pulsus velox, ob refrigerationis necessitatem, urina flava, flammea, in quâ nihil aut minimũ subsidet, multò certiùs tunc cacochymiã biliosam,ut parentem morbi,accusabis.

Simili modo si æger fateatur, se frequenter usum alimentis, quæ refrigerent & humectent, ut aquâ crudâ, zytho, piraceo, pomaceo, vitam se degisse ociosam,aut se somnolẽtum animadvertat,præsertim à cibo, vomitus pituitosi consuetudinem, suppressam,aut alvi fluorem pituitosum, accuset: Erũt hæc universa & singula argumenta, pituitosæ cacochymiæ, quibus si consentiant pulsus parvus & tardus, urina alba, cum multo sedimento, certior erit conjectura: nunquam negligenda erit consideratio ætatis,sexus, temperamenti & temporis anni, quia ut in physiologia didicimus, Primâ ætate, sanguis dominatur, Secũdâ bilis, Tertiâ melancholia, ad extremum pituita excrementitia: suntque fœminæ,viris,ut frigidiores; ita pituitosiores. Quatuor anni quadræ, quatuor ætatibus ita respondent, ut vernos morbos,probabile sit,esse sanguineos, æsti-

vos,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

vos, bilioſos; autumnales melancholicos, hybernos, pituitoſos; nec dubium eſt pituitoſos, morbis à pituita magis eſſe obnoxios, bilioſos, morbis à bile, quia morbũ, naturæ ſuæ congenerem, faciliùs quiſq; incurrit: Humoris melancholici exuperantiam, præterea indicabunt, uſus frequens craſsi & terreni alimenti, cujuſmodi ſunt bubulæ, cervinæ leporinæ carnes: vina craſſa, nigra, metus quoque & mœror ſine manifeſta cauſa, ſolitudo, ſuppreſſa vacuatio ordinaria, quæ per alvum aut vomitum, aut hæmorrhoidas, aut ſedem ipsúmve uterum fieri conſueverat: Inſomnia turbulenta, ex quibus omnibus, aut pleriſque ſaltem, tacito mentis diſcurſu, medicus interiorem quæ ſenſum effugit, morbi cauſam deprehendet facillime.

De ſignis Prognoſticis.

CAPUT III.

ΣΗμειωτικὴ duæ ſunt partes διαγνωστικὴ quæ partem effectam, morbum & illius cauſam indicat & προγνωστικὴ, quæ non tantùm eventum morbi prædicit, (hoc eſt ſitne convaliturus æger, an moriturus:) ſed etiam quæ ventura ſunt, ut deliraturum ęgrum, pręcognoſcit: Item ſítne futurus morbus brevis an longus, quando ſit futura criſis, & num illa bona vel mala, ſalutaris an exitioſa expectanda ſit. Hæc ſigna criſima nuncupãtur, quemadmodum quæ brevitatẽ aut longitudinem morbi oſtendunt Peptica, quia ex coctione cumprimis, aut cruditate humoris morbifici, brevitas aut longitudo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

gitudo morbi, indicatur. Quæ prænuntiant eventum morbi, propriè & quâdam nominis prærogativâ prognoſtica nuncupantur: mortis aut ſalutis ſigna, magnaq; ex parte, conſiſtunt in comparatione morbi, & naturæ cauſæ morbidæ, animæque virium. Nam ſi morbus intendatur, vires autem ſubindè minuantur, profectò cõjectura eſt, ægrum moriturum: ſi verò naturæ victoria ex virium robore declaretur, brevi convaliturum ægrum, tunc ſpes adeſt: Naturam cùm dico, vires dico, ſeu facultates tres à quibus noſtrũ corpus gubernatur. Itaq; medicus certantis naturæ, cũ morbo ſpectator, Animalis primùm facultatis, vitalis & naturalis deinde robur aut imbecillitatem diligenter explorabit, Animalium facultatum robur obſervatione ſingulorum ſenſuũ, motus arbitrarii & principum actionum. Ad interiorem ſenſum, revocabit Somnũ & vigiliam, in quibus ſi æger teneat modum, bonum; ſi verò ſit pervigil, aut ſomnolentus plus nimis, malum: ſi per morbum ſenſuum maneat integritas, ſapores & odores benè diſcernat, bonum, alioquin malum: Item in omni morbo benè ſpirare aut ſeſe in lecto facilè movere poſſe, bonũ; malè ſpirare, neq; ſeſe in lecto erigere poſſe, malum: Cõſtantia mentis inſuper, & placida inſomnia bonum quiddam promittũt; delirium verò, & terrifica inſomnia ſiniſtri ſunt ominis: Vitalis facultatis robur, aut imbecillitatẽ, pulſus indicabit moderatus, & qui à naturali non admodum receſsit: æqualis adhæc eſt ordinatus, robuſtæ vitalis animæ eſt in-

dex. Quò verò à naturali recesſit longiùs, ejuſdem imbecillioris, fidelis eſt nuntius. Robur facultatis naturalis, conjicitur potiſsimū ex appetentiâ & alimenti coctione, de coctione verò ab excrementis, ut urinis, dejectionibus, ſputis, ſumitur conjectura. Ut ergo inappetētia & faſtidium ciborum, in malis habentur, ſic mediocris appetentia in bonis: nam ut eſt in Aphoriſmo, benè habere ad ea quę offerūtur, in omni morbo, ſemper bonum eſt. Facultatum robur, aut imbecillitatem, cùm ex ſingularum actionum integritate, vel læſione, prudēs medicus, tacitâ mente diligenter expenderit, unde morbi exitum poſsit prçvidere. Conſiderabit prçtereà cujuſmodi & qualis nā ſit pars afflicta, princepsne an ignobilis, Quod in parte principe, (corde, cerebro, hepate;) Aut ad vitam neceſſariâ, ut vētriculo, pulmone, eſt morbus gravior, quàm in alia parte quâcumque: Morbi quoq; ſpecies, ad prædicendum, magni eſt momenti: nam quidam ſunt incurabiles, ut apoplexia fortis, maraſmus, cancer, elephantiaſis: alii lōgi, ut quartanæ autumnales. An deſperati non ſint attingendi quæſtio eſt anceps: id ita placet Galeno, ne ſcilicet infamētur præſidia, quæ multis fuere ſaluti, néve videatur medicus, eum occidiſſe, quē ſors ipſa peremit: Attamen Celſi ipſius conſilio, præſtat anceps remedium experiri, quàm nullum: videtur ſiquidem inhumanum, ſine artis ullo auxilio ægrum relinquere. Reſpondeo inſanabilis morbi non eſſe promittendā ſanitatem, quod faciunt Empirici, ſed aſtantibus & amicis ęgrotantis prçnuntiatâ morte, aggre-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

aggrediendam esse curationẽ, non quæ tollat morbum, sed quæ leniat, & demulceat: hoc saltem commoditatis, afferet ęgro, talis curatio, ut minori cum dolore moriatur; erigẽdus ipse æger in bonã spem, quæ ultimum perfugium miserorum: Intereà (ut dictum jam) parentibus & amicis mors prædicẽda est. Nonnunquam accidit ut derelicti, veluti reviviscant, pręter spem & expectationem medici, superveniẽte humoris morbifici insigni vacuatione, per sudores, diarrhœam, hæmorrhagiam. Cæterùm cùm morbus est in principio, nec dum coctionis ullum apparet signum, suspendendum fuerit judicium; quandiu enim humor est in motu, metuendum est, ne ruat in partem nobilem, propterea nihil triste, inquit Galenus, prædicendum est neque lætum, nisi simul adjiciatur, dummodo nihil supervenerit, & si æger bene monenti medico paruerit: nam sæpè ægri non tam morbi magnitudine pereunt, quàm propriâ culpâ. Appetunt quidam noxia, ut febrientes vinum, quidam refugiunt salutaria, ut pharmacum, venæ sectionem, saltem tempestivè præscripta, negligunt.

De Crisi, & causis dierum criticorum.

CAP. IV.

ALIQUANDO non tantùm acuti, sed etiam chronici morbi, quomodocumq; demùm facta solutio, ab Hippocrate crisis appellatur. Quinetiam naturales excretiones, quę non tantùm ægris sed etiam sanis contingunt, ut menses, hæmorrhoi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

des,partus,impropriè eidem crises appellātur.Propriè autem crisis est humoris morbifici à naturâ repentè facta excretio. A foro,videtur translatum nomen. Ut enim,corā judice,actor & reus,disceptant; ita spectatore medico,morbus & natura,in morbis acutis: Cùm natura de morbo triumphat, materiâ morbi subitò vacuatâ, bona crisis appellatur, quæ fit ad salutem ægri. Cùm verò materiæ morbificæ copiâ, aut violentiâ contingit repentina evacuatio, in ægri perniciem,mala crisis dicitur: neq; critica, sed veriùs symptomatica dicitur, quæcunque fit vi morbi excretio.Ea autē sola,quę fit victoria naturę, & excretricis robore,critica dici meretur: Est porrò quædam crisis perfecta,quæ omninò tollit morbum,planè vacuata omni materiâ morbificâ.Quędam imperfecta,quādo portio tantū humoris morbum committentis,excernitur,quā propterea sequi solet recidiva. Nam,quæ relinquuntur in morbis, recidivas faciunt: modico scilicet fermento, tota massa acescit. Ad perfectam enimverò crisim tria requiruntur:primum ut cocta sit materia morbi,& pepticis signis, in diebus contēplatricibus indicata: Secundū ut die critico non ex parte,sed tota vacuetur causa morbida: Tertium, ut æger,se manifestè levatum sentiat,disparеantq; simul omnia symptomata. Hoc modo quæ judicantur, sinere oportet, neq; medicamētis natura tùm irritanda est. Verùm si imperfecta sit crisis, neq; satis natura moveat,adjuvandus est tunc illius conatus, nec tantùm roboranda erit natura, alimentis, sed dato cathartico,re-

liquiis

liquiis materiæ morbificæ, exoneranda, & sublevāda; metu recidivæ: hinc obiter patere potest, quo tempore morbi fiat perfecta crisis: Omni enim in die, bona vel mala crisis fieri potest, sed optima & perfecta, tantùm fit in vigore morbi: Primò quia natura, coctum excernit non crudum; principio autem cruda sunt omnia, atqui solo in incremento, fit coctio, eademq; perfecta est tantū in statu: secundò, quia in vigore morbi, magna fit cōmotio morbi & naturæ: Atqui tùm fieri crisim probabile est, cùm nihil sit aliud, quàm subita mutatio in pejus, aut melius; Ergo ferè semper, in statu morbi, fiunt perfectæ crises. Morbi qui prærūpunt, sive ante statum ad crisim ruūt, ob aliquod excretricis irritamentū, id patiuntur: Cæterū bonæ crisis, certa est scientia, malæ autem incerta, quia naturæ victricis, determinati sunt motus, victæ inordinati. Sequitur ut causas dierum criticorum paucis explicemus. Causa criseos videtur esse eadem, quæ omnis periodicæ fluxionis. Quoties excretrix, vel copiâ gravatur, vel contentorum qualitate, ut acrimonia, irritatur: hæc quidem est generalis, & indefinita causa crisis, sed cur septimò potiùs, quàm sexto die, felicior fiat excretio, hoc modo non explicatur, Galenus dierum criticorum causam refert in motum lunę: illā enim in humores manifestum habere imperiū hoc manifestè convincit, quòd inde etiam ferè solū dependeat, oceani fluxus & refluxus, ostrea, mituli, & conchilia omnia cum lunâ simul implentur, & cum eâ deplentur, sicut & medulla in ossibus. Similiter ce-

rebrum ipſum,lunâ creſcente, augetur, eâdem decreſcente minuitur, propterea vulnera capitis,lunâ plenâ aut creſcente,ſunt funeſtiora. Venę ipſæ,tum quoq; pleniores ſunt, propterea cùm datur tempus electionis, potiùs creſcente aut plenâ lunâ mittitur ſanguis,quã eâdem decreſcente aut novâ. Jam verò luna, ſingulis quadris,inſignes accipit mutationes: quando enim congreditur cũ ſole,dies ſunt illunes, tumq; nova dicitur,& ſilens: die ſeptimo à novilunio,cùm jam,à ſole aliquãtulum receſsit, & medio orbe illuſtratur, luna creſcens appellatur: decimoquarto die,toto orbe illuſtratur,& plena tũ dicitur. Vigeſimo decreſcẽs. Vigeſimoſeptimo redit novilunium: Cùm ergo immutatâ lunâ,quæ illiùs ſubſunt imperio,humida corpora,ſimul immutentur: non eſt mirũ ſi morbi humorales, quippe qui ſoli, criſim admittunt, per ſeptimanas, aut ſi malis per lunæ quadras ſingulas judicentur:Non defuerũt tamẽ,ut Aſclepiades,& Celſus,qui uno potiùs,quàm altero die,fœliciùs morbos terminari audenter negârunt: Quem in ſenſum dies critici, inquit Averroës, Hippocratis tantùm authoritate & experiẽtiâ nitũtur,nulla autem firmâ & ſolidâ ratione poſſunt confirmari. Sed Galenus non tantùm criticos dies vult obſervari, ſed etiam criticorum indices, quos propterea appellat contemplabiles. Quartus enim, inquit,eſt index ſeptimi, undecimus decimiquarti, deniq; quaternarius quiſq; ſui ſeptenarii:ſi ſeptimo die futura ſit perfecta criſis,præcedent ſigna coctionis die quarto,& cõtrà, ſi quid triſte appareat quarto die,

to die, futura eſt criſis mala, die ſeptimo : Equidem omni die fieri poteſt criſis, non tamen ſemper ęquè bona : nam Hippocr. metuit à recidiva, niſi morbus, die impari, judicatus ſit.

Quot modis fiat criſis, & quot modis quibusq́; ſignis criſis indicatur?

CAPUT V.

MORBI duobus modis terminantur λύσει aut κρίσει : chronici finiuntur, fere λύσει; acuti autem κρίσει : Nam morbi longi, aut ſolvũtur coctâ paulatim, aut vacuatâ, aut inſẽſibiliter reſolutâ materiâ, acuti verò judicantur inſigni & repentinâ aliquâ evacuatione, ut hæmorrhagiâ ſuperveniente, diarrhœa, ſudore, vomitu critico, mẽſibus, hęmorrhoidibus, Aut aliò trãſlata materia, à parte ſcilicet nobili, ad ignobilem, hæc criſis per abſceſſum, vel κατὰ μετάστασιν per tranſlationem dicitur. Illa verò κατὰ ἔκκρισιν per excretionem. Quæ fit per abſceſſum, criſis non eſt optima, quia eſt imperfecta, neq; omnino morbum ſolvit: priori quippe affectui novus morbus, etiamſi levior, ſuccedit. Talis eſt E.G. ſi peripneumoniã terminet parotis, à pulmone ad glandulas quæ ſunt ponè aures, tranſlata materia, erit parotis critica & ſalutaris, quia morbo, alioquin funeſto, ægrum liberabit : criſis tamen imperfecta, quia perfectam ſanitatẽ non reſtituit. Perfecta criſis, planè tollit morbum & morbi ſymptomata omnia radicitùs aufert. Eſt criſis per decubitũ quando παραπληγία, ſuccedit apoplexiæ: à cerebro nimi-

rum decumbente materiâ, in brachium. Supereſt ut de ſignis criſim indicantibus paucis diſſeramus. Horum,alia tantùm ſunt ſigna,(ut colli dolor,vertigo, dolor capitis, vigilia, veternum, ſitis, nauſea, delirium:) alia ſunt ſigna ſimul & cauſæ,criſeos,ut vomitus, ſudor, diarrhœa, profluvium ſanguinis; horum enim aliquod quodcumque demum,ſi die contemplabili apparuerit, evidentiusq; redeat die critico, erit criſis, theoritico die judicata. Hippocrates, futuræ criſis præcipuum ſignum exiſtimabat;quando nox quæ præcedit criſim ægro eſt valdè moleſta,dolore, delirio,vigiliis, difficultate ſpirandi,inquietudine,quæ quidem ut ſunt plena periculi, ſi morbo crudo appareant; ita ſi morbo jam cocto,ut in ſtatu morbi,adveniant: ſunt ſecura,breviq; futurã criſim pollicentur. Quorum ſanè ſymptomatum vehementia,vulgus terretur, at prudens medicus,in bonę valetudinis certam ſpem tunc erigitur: ſed cur inquies moleſtior eſt nox, quæ præcedit criſim?quia tum majore conatu natura certat cum morbo. Ad prædicendum criſis modum,& definiendam ſpeciem: conſiderare oportet res naturales,non naturales & contra naturam: naturales ut ætatem, temperamentum, conſuetudinem: non naturales,ut vitæ victusq; rationẽ contra naturam: morbi genus,cauſam,& ſymptomata:nã ſi morbus ſit à ſanguine,ut ſynochus,veriſimile eſt,quòd hæmorrhagia judicabitur. Augebitur conjectura ſi æger fuerit ſanguineus,adoleſcens,& huic conſueverit per nares,aut per venas hęmorrhoidales,multus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tus ſanguis effluere, ſi inſuper lautè & opiparè vixerit, vitamq; genialem egerit. Si verò morbus ſit à bile, ut febris ardens, tertiana, ægrotus ſit juvenis, calido ſicco temperamento, gracili habitu, conſueverit bilẽ vomere, aut ſudare, aut alvi fluore bilioſo frequenter corripiatur, ſi item æger uſus ſit cibis bilem procreantibus, credibile eſt, horum triũ modorum aliquo, eoq; magis conſueto, morbum judicatum iri: Sic morbos melancholicos, ut quartanam, hæmorrhoidali, aut menſtruo fluore terminandos, aut alvi fluore feculento, aut urinis nigris, prædicere poſsis. Quorum quidẽ modorũ unum, ægri conſuetudo indicabit, hæc qui præviderit, habebit ægrum obſequentiorem, indeq; ſibi gloriam & quæſtum comparabit uberrimum.

PATHOLOGIÆ Sect. IIII.

Semeiotices ea pars, quæ ſphygmice dicitur, ars divinandi ex pulſu.

Sitne conjectura certior à pulſu an ab urina?

CAP. I.

AD diagnoſin & prognoſin, medicum oportet actiones omnes, maximè omnium verò contemplari convenit vitalis facultatis robur diligenter obſervatâ arteriæ pulſatione, ad carpum, eâ enim parte, cùm homo ſit excarnis, pulſationis differentiæ meliùs percipiuntur & ægri iſtam partem quàm aliam quamvis, faciliùs ferũt à medico con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tractari. Porrò, ut urina est secūdæ coctionis, (quæ fit in hepate & venis,) excrementum, ita coctionis aut cruditatis quatuor humorum morbos committentium, fidelis existit nuncia. Quamobrem medici in depellendis morbis, ad hæc duo potissimùm, animum ac cogitationem omnem, oportet convertunt: Enimverò quæritur, síntne potiora signa, à pulsu, an ab urina? Rhasis sexto Aphorismorum plus fidei & certitudinis tribuit pulsui quàm urinæ, in qua ipsâ opinione, videtur fuisse Galenus, quippe qui hanc medicinæ partem ab Hippocrate neglectam, diligenter excoluit, Hippocrates enim urinarum potiùs quàm pulsuum observatione de morbis judicabat: ego ne fidam pulsui, inquit Celsus rei utique fallacissimæ? levissimâ siquidem occasione, pulsum immutari quotidiana experientia testatur. Dissensionem, hâc distinctione quidam componunt, ex urinis certiora signa diagnostica petuntur, quibus morbi species, causa & tempus dignoscantur. Prognostica verò (quibus prævidemus, sítne moriturus æger, an convaliturus) certiora, sumuntur à pulsu: Alii aliter contentionem dirimūt, partium naturalium affectus, & quotquot sunt in genere venoso, ex urinis verius deprehendi volunt: Vitalium verò seu spiritalium partium affectus, arterię pulsatione fœliciùs ęstimari. Ut ut sit, non est dubium utrumque in curatione morborum maximi esse momenti, sive exitus morbi prædicendus sit, sive dignoscenda causa, sive species morbi, naturales aut vitales partes occupantis: Accedit,

cedit, quòd generalia quatuor tẽpora morborum, humoris morbifici coctione aut cruditate distinguuntur: Principio enim cruda sunt omnia, & tam diu morbus in principio est, quamdiu humor morbificus incoctus manet: In incremento incipit coqui, In statu denique perfectè coctus est, si modò morbus, fœliciter sua tempora percurrat. Tempòra verò particularia, singulorum paroxysmorum propria, discernuntur rectissimè pulsu. Nam in principio febris, pulsus est parvus, arteria dum contrahitur, calore in præcordia confluente; qui ipse in incremento paulatim intenditur, calore per habitum corporis effuso, in vigore æqualis manet. Ut enim intenditur in accessionis augmento: In declinatione verò remittitur, & ad naturalem paulatim redit: Ita in statu consistit, & aliquandiu æquabilitatem suam servat.

Quædam præcognoscenda, priusquam ex pulsu, de morbo judicium feras.

CAPUT II.

MEMINERIS, pulsum, non tantùm rebus cõtra naturam, (ut morbo & symptomate) immutari: sed etiam rebus naturalibus & non naturalibus: naturalibus, ut ætate, sexu, temperamento: non naturalibus, ut anni constitutione, alimento, exercitatione, perturbationibus: Viri E.G. velocior est pulsus quàm mulieris, Juvenis quàm senis, Biliosi, quàm pituitosi: æstate quàm hyeme, adeò, ut si pulsum juvenis biliosi, æstate observes, eumque

cum

cum pulsu, vetulæ pituitosæ, hyeme, conferas, juvenem quamvis sanum, febricitare judicabis, quia vetula febricitans non habet pulsum velociorem, quàm juvenis sanus: Quod exercitio, propter calorem auctum, pulsus velocior solitò reddatur, non est dubium: metu quoque parvum effici, tristitiâ languidum, iracundiâ velocem, notũ est experientia. Sic quoq; pulsus dormiẽtis, minor & tardior est quàm vigilantis. Propterea cùm primùm æger, à somno excitatur, pulsus à medico observari non debet, quia tùm pulsus, ex parvo fit magnus, ex tardo velox, quatenus calor, qui erat per somnum retractus in viscera, excitato ęgro, repente in habitum corporis effunditur. Quo quidem in refluxu, arteria vehementiùs, & celeriùs pulsat: eam ob rem jubent medici, ut aliquandiu post somnũ differamus arteriæ contactum: sæpe etiam fit, ut æger, primo adventu medici terreatur, metuq;, pulsus minor & tardior reddatur. Propterea tunc etiam jubent ut pulsus examen parùm suspẽdamus: Si æger fuerit valdè pinguis, pulpis digitorum tunc vehementer arteriam preme: alioquin pulsationis differentia difficillimè percipietur. Utriusque etiam brachii arteria attingenda, nonnunquam enim accidit, aut propter brachium constrictum, aut propter vulnus aliquãdo in arteria unius brachii acceptum, ut pulsatio sit imperceptibilis: qua de re extat nobilis historia apud Struthiũ in arte sphygmica, qui de ista parte seimiotices, omnium accuratissimè post Galenum disseruit.

De

De quinque pulsuum primis differentiis quæ ab adjunctis petuntur.

CAPUT III.

HACTENUS, de pulsibus, quæ nobis præcognoscenda, ad artem nunc aggredior quam tribus capitibus concludam: primò differentia. secundò causar. tertiò signor. tam diagnostico. quàm prognosticor. explicatione: Iis jactis primis fundamentis, ex quibus primæ pulsuum differentiæ desumuntur, pulsus ergo cùm sit motus quidam: Ad motum verò requirũtur, movens, mobile, spatium in quo fit motus, & tempus tàm motus quàm quietis. A movente vitali puta facultate, (quam ratione sola, distingui à pulsifica virtute, alio loco docuimus) pulsus dicitur vehemens, aut languidus: vehemens, cùm arteria dilatata, tangentis digitum vehementer impellit, languidus, cùm languidè tactum ferit. Quęsitum est, sitne pulsus aliquis, utriq; illi interjectus, veluti medium extremis: non videtur: ille enim pulsus authore Gal. qui nec tactum evertit, neq; ab eo evertitur, est præter naturã, ut languidus, quia quò vehementior, eò majus robur facultatis vitalis indicat.. Ut ergo virtutes mentis, non admittunt mediocritatẽ (nemo siquidem potest esse justò doctior, prudẽtior, aut sapientior.) Ita neque pulsus vehemens, quia nullus pulsus potest esse justò vehementior, siquidem quò vehementior, eò melior, quatenùs majus robur facultatis vitalis designat Perge: A mobili, seu corpore arteriæ, pulsus omnis dici-

dicitur esse mollis, durus, aut mediocris. Durus cùm siccior, & in modum corii, rigidior arteria occurrit, ut in febre hectica, in pleuritide, aut à phlegmone, arteria quoties fuerit compressa: Huc pertinent pulsus plenus aut vacuus: calidus aut frigidus: plenus, cùm arteriâ dilatatâ plenior sentitur, & contactu ipso, humidate plenâ, percipitur. Vacuus, cùm impulsu digitorum arteriarum inanitas sentitur, calidus, quando arteria calidior apparet, quàm partes vicinæ: frigidus, quando arteria frigidior sentitur. Quæ sunt impropriæ pulsus differentiæ; potiùs enim ad febrem quàm ad pulsum pertinent: A spatio verò, in quo fit motus, dicitur pulsus omnis magnus, parvus, aut mediocris: prætereà longus vel brevis, latus vel angustus, altus vel humilis: Magnus dicitur, qui longus, latus & profundus simul est, aut si malis, cùm arteria, in omnes dimensiones simul extēditur. Parvus verò, qui brevis, strictus, humilisque simul est: quamvis celeritas, & tarditas non sint differentię motus, ut est in libris cœli, tamen à celeritate, aut tarditate, pulsuum novæ differentiæ emergunt: Dicitur enim inde pulsus velox, tardus, aut mediocris: ut autem velox motus definitur, quando mobile pauco tempore longum spatium conficit; ita pulsus velox is dicitur, quando arteria, brevi tempore distenditur & sic tardus motus dicitur, qui longo tempore, parvum spatium metitur, ita tardus, pulsus, qui longo tempore, arteriam distendit. Ecce ut à movente, mobili, spatio quin & tempore motus pulsuum differentię desumun-

ſumuntur. Sequuntur aliæ pulſuum ſpecies, quæ à tempore quietis petũtur, inde enim pulſus frequens ſeu creber, aut rarus dicitur: Creber quidem, quando breve eſt tempus quietis inter diaſtolem & ſyſtolem. Rarus autem quando longũ. Demonſtratum eſt jam in phyſiologiâ, pulſum conſtare duobus motibus contrariis Diaſtole & Syſtole, utrumque illorum intermediâ quiete dirimi. Reſpondet pulſus frequens, crebræ Reſpirationi, qualis eſt aſthmaticorum, aut eorum qui currendo, longum iter confecerunt, tàm crebrò illis attollitur & deprimitur arteria, ut vix intermedia quies hîc percipi poſſit, in pulſu verò raro quies eſt tàm manifeſta, ut nil magis, Ariſtot. in libris de motu, demonſtrat motum reflexum, mediâ quiete diſtingui, quia in puncto reflexionis, eſt finis prioris, & principium poſterioris motus: cũ reſilit pila à muro, in reſultu, eſt finis antecedentis, initium conſequentis motus.

Novæ pulſuum differentiæ à conſequentibus & accidentibus deſumptæ.

CAPUT IIII.

QUAS conſtituimus pulſuum differentias tria conſequuntur: proportio, æqualitas, & ordo: quæ quidem ſunt per ſingulas pulſuum ſpecies, diffuſa: Inde enim pulſus vehementes, magni, veloces, frequentes dicuntur eſſe, vel proportionati vel improportionati, æquales, vel inæquales, ordinati, vel inordinati: finge duos, pari febre eâdemque hujus ſpecie laborare, unũ juvenem & bilioſum, alterum

ſenem

ſenem & pituitoſum, utrique auctum calorem ad eundem gradum: Erit tamen velocior pulſus, febricitantis juvenis, quàm ſenis, alioquin erit improportionatus naturæ & ætati. Corripiatur alter vehementi & malignâ febre, quæ ſtatim ita dejiciat vires, ut pulſus parvus & languidus appareat; Tali in caſu, pulſus quia non reſpondet magnitudini febris, erit improportionatus morbo. Æqualis autem pulſus vocatur, quando ejuſdem generis pulſationes, æquales percipiuntur, ut ſi pulſus febricitantis velox, ſingulis pulſationibus peræquè velox, vel ſi magnitudo conſtanter perſeveret, peræquè magnus, peræquè vehemens & ita deinceps: Inæqualitas verò, cernitur aut in pulſatione una, aut in pluribus pulſibus: profectò vix in una pulſatione poteſt obſervari, ſed in diverſis ſatis frequenter, In unâ & eâdem parte arteriæ, aut in diverſis illius partibus: fieri enim poteſt, ut circa unum medici digitum incipiat velociùs, aut vehementiùs moveri arteria, deſinatq; moveri tardiùs, aut languidiùs, aut unum digitum magis, alterum verò minùs feriat. Exempli gratia, pulſus recurrens eſt, & dicitur, cùm veluti malleus ex incude reſiliens, arteria digitum bis ferit, Inæqualitas eſt in eâdem parte arteriæ, quę uno eodemq; digito deprehenditur. At ſub pulſu myouro, undoſo, vermiculante, formicante: inæqualitas in duobus, aut pluribus digitis percipitur, quatenùs uno digito magnus ſentit̃, altero parvus: Dicitur etiam pulſus eſſe vel ordinatus vel inordinatus. Ordinatus quando ſervatur idem ordo circuituum,

cituum, suntq; omnes consequentes sese invicem pulsuum circuitus pares magnitudine, frequentiâ, velocitate E.G. si duo pulsus fiant magni, deinde duo parvi & sic deinceps, ejusmodi pulsus inæqualis quidem est, sed ordinatus. Esset verò inordinatus, si nullam prorsus circuitus servaret formam. Cæterùm jubet Galenus, ut faciliùs quisque intelligat, quis pulsus sit magnus, quis velox, quis æqualis, vel ordinatus, ut imprimis naturalem observemus pulsum, cuique naturæ, ætati, competentem, quia quod naturale est cæterorum debet esse regula & mensura: Plutar. lib. de sanitate tuenda pręcipit, nec malè, ut unusquisque dum sanus est frequenter pulsum observet, ut si quando ægrotet faciliùs intelligat quàm longè à naturali recesserit.

De Causis Pulsuum.

CAPUT V.

PULSUUM tres sunt causæ continentes, facultas, usus & instrumentum: Facultas vitalis, est efficiens: Arteria & cor instrumenta: Usus verò sive finis est id, cujus causa arteria hoc aut illo modo movetur, à facultate vitali. Est autem triplex; reparatio vitalis spiritus, contemperatio nativi caloris, & excretio fuliginis, finis tam in operibus artis quàm naturæ est causa princeps, quia efficiens ejus solius causa operatur. Itaque, usus potissimùm, immutat pulsum. Has tres interiores causas, dum externæ afficiunt, nempe res naturales, non naturales & contra naturam constitutas pulsuum differentias

proferunt, neque enim pulſus, à natura ſua & mediocritate recedit,niſi ab externa & violenta aliqua cauſa calor nativus, & pulſatilis virtus primùm alteretur. Quod partium enumeratione breviter demonſtremus. Pulſum E. G. mollem efficit arteria mollis, dura, durum: mollities eſt comes humiditatis,durities ſiccitatis, proinde quæcunq; arteriam humectant,ut ſunt frequens balneum aquæ dulcis, ſomnus longior, vita otioſa & delicata, cibi humectantes, morbi humidi, ut Anaſarca & Lethargus, pulſum mollem efficiunt. Quæcunque verò deſiccant,ut inædia, triſtitia, cura, labor, immodica vacuatio,prætereà tenſio ab inflammatione profecta, convulſio & perfrigeratio,ſunt externæ cauſæ pulſus duri. Vehemens pulſus fit à vehementi & forti; languidus à languida facultate vitali:Ergo quęcunque facultatem vitalem debilitant,ut cura, labor, immodica vacuatio, languidum pulſum efficiunt: Fit inſuper pulſus plenus; humorum copia,quę potiſsimùm à cibi & potus abundantia naſcitur: vacuus fit contrariâ à causâ. Ad pulſum magnũ concurrere debẽt facultas robuſta & exuperans in corde calor: Proinde refrigerationis uſus multus,prætereà obſequens inſtrumentum adeò ut hoc ſecundùm dimenſiones omnes,ſimul facilè poſsit extendi.Quòd ſi pulſus magnus, non ſatisfaciat uſui,hoc eſt ardori cordis contemperando, accedit in ſubſidium velocitas, fitque pulſus magnus ſimul & velox:quòd ſi ne velocitas quidem ſit ſatis, adjicietur crebritas: Pulſatione ſiquidem frequenti efficiet

ſæpius

sæpius natura: quod non poteſt magnitudine & velocitate præſtare. Hanc opinionẽ Galeni iniquè Fernelius reprehendit: Exiſtimat enim urgente neceſsitate fieri imprimis pulſum frequentem, deinde velocem, ad extremum magnum: Galen. contra ex magno velocem, ex veloci crebrum: Quia pulſus fit creber, languida, oppreſſa, vel exoluta facultate vitali, velox & magnus ab ea robuſta, poſtulante uſu. Itaque veriſimilius eſt ex magno in crebrum deſinere pulſum, vigente morbo, quàm ex crebro, in magnum aſſurgere: propterea quòd facultatis vitalis robur, minuitur à vehementia morbi: Porrò, tantùm poteſt uſus ad pulſuum naturalium immutationem, ut ſi inſignis ſit ardor cordis, qui refrigerationem poſtulet, fuliginis autem vacuandę minor neceſsitas, ut in cauſo, ubi pauca eſt uſtæ materiæ ſuperfluitas, diaſtole ſentiatur concitatior quàm ſyſtole: Contrà in humoralibus & putridis febribus ubi major eſt neceſsitas expurgandæ fuliginis, quàm contemperandi caloris, concitatior eſt ſyſtole quàm diaſtole: quod eſt τεκμήριον febrium putridarum, hoc enim in phyſiologia eſt demonſtratum, pulſum conſtare diaſtole, & ſyſtole: Diaſtoles inſuper hunc eſſe proprium uſum, ut aëris ſubſtantia, reparetur jactura ſpiritus, ejuſdem autẽ aëris frigidâ qualitate, temperetur ardor cordis; Syſtoles verò, ut fuliginoſa excrementa foràs excludantur: Pulſus æqualis, fit à robuſta facultate, inæqualis eadem virtute, languida, oppreſſa, vel exoluta exiſtente. Aliquando inſtrumenti vitio lan-

guet: vel per ſe, ut ſenio, Vel morbo facultas opprimitur, plenitudine ſcilicet aut impuritate humorũ: Exolvitur adhæc vacuationibus immoderatis, diſſipatisque ſpiritibus, dolore, vigiliis, inædiâ, labore, unde ſyncope oritur. Inſtrumentum læditur, non tantùm arteria malè affecta, cùm E.G. juſto durior fit, aut calidior, tenſa, conſtricta, compreſſa, obſtructa fit, ſed etiam, quãdo cor ipſum, temperie aliquâ inæquali laborat: Summam inæqualitatem Galen. obſervavit in Antipatro, propter inſignem obſtructionem arteriæ venoſæ, ex tuberculo: Ad inæqualitatem pertinent, pulſus bis feriens, undoſus, vermicularis, formicans; Bis feriens fit, quando facultas eſt robuſta, ſed arteriæ durities renititur: Undoſus, humidiores corporis affectus ſequitur, qui collabente facultate, paulatim declinat in vermiculantem, quâ eâdem virtute collapsâ degenerat in formicantem.

Signa tam diagnoſtica, quàm prognoſtica, quæ ſumuntur à pulſuum differentiis pariter & accidentibus.

CAPUT VI.

ETIAMSI actio læſa, quæ pars ſit afflicta, quæ affectus p.n. adſit ſpecies, & quæ cauſa morbi, declaret, quia ea pars, per ſe, vel per conſenſum laborat, cujus actio læſa eſt; quia tamen Cor, omnibus ferè partibus tàm externis, quàm internis per arterias compatitur, vix quiſquam certò divinarit ex pulſu immutato, quæ nam pars primario afficiatur,

tur, quæ item affectus sit species, quæ causa morbi: pulsus mollis & undosus, affectus humidos, ut anasarcam, & lethargum comitantur; neutrum tamen possis, ex molli, vel undoso pulsu interstinguere. Itaq; signa potiùs prognostica desumuntur à pulsu quàm diagnostica; quandoquidē (ab initio semeiotices ut fuit notatum) ad prædicendum eventum morbi, semper oportet comparare vires ægri, cum morbo: Ita ut sicuti, viribus quoties morbus est superior, mortis periculū imminet: ita cùm augentur vires, minuitur morbus, & certa spes est bonæ valetudinis: Atqui viriū robur, aut imbecillitatem nihil æquè designat ac pulsus. Itaq; hujus differentias imprimis medicus explorabit, non neglectis interim excrementis & dejectionibus, ad eventū prędicendum. Tritum est illud, Effectus est index suæ causæ, pulsus vehemens fit à vehementi, languidus à languida facultate: Ergo quoties pulsus vehemēs observabitur, toties vitalem facultatem robustam esse, certâ conjecturâ cognoscemus: Atq; ęgrum, benè sperare jubebimus: contrà cū languidus pulsus sentietur, lāguere facultatem vitalem testabitur, ideoque sinistrum quiddam minabitur ægrotanti. Pulsus magnus fit à facultate robusta, aucto usu, & arteria obsequente: parvus à facultate imbecilla, nullâ urgente necessitate. Ergo quoties ægri magnus pulsus deprehendetur, toties constabunt vires, etiamsi necessitas aliqua urgeat, ut extinguendi incendii, spiritus reparandi, aut excernendæ fuliginis: Idem de veloci & crebro judiciū esto. Cùm enim

hic fiat opprefsâ,aut proftratâ facultate,urgẽte ejufdem ufu.Ille verò ab ufu urgente,cum facultate robufta. Pulfus velox oftendit effe magnum ufum, fimul & vires conftare. Creber verò magnũ ufum indicabit: cui præftando facultas vix pofsit fufficere. Perpetuò in malis,funt lãguidi pulfus,parvi,tardi,rari,eoq; pejores,quantò languidiores,minores, tardiores, & rariores fuerint, inftante morte folent effe languidifsimi,minimi: Æqualis pulfus,virium robur,femper indicat,Inæqualis pulfus,virium notat imbecillitatem in malignâ, & peftilẽti febre,adhæc affumpto veneno, quin & in fiftulis pulmonũ obftructis,pulfus valdè inæqualis percipitur. Licet enim ferè femper fit lãguidus, parvus,tardus,rarus, tamen per intervalla nunc magnus aut velox aut creber percipitur, quæ eft fumma inæqualitas obfervata à Galeno, in Antipatro afthmatico. Intermittens pulfus, fummam imbecillitatem naturæ, arguit, & periculofior quidem in juvene quàm in puero,aut fene: Galenus nunquam vidit juvenem, qui evaferit cum pulfu intermittente. Adjiciẽdum tamen, nifi fuerit afthmaticus: nonnullos videas etiam fanos,habere pulfum intermittẽtem,propter fummam pulmonum obftructionem, quò diutiùs intermittit pulfus eò periculofior. Longa eft intermifsio, quæ excedit tempus duarum pulfationum, deficiens eft deterior intermittente, recurrens in bonis habetur, quia refurgentis facultatis eft index: Undofus pulfus, humidos morbos oftendit,ut plenus plenitudinem, inanis inanitionem: ex undofo fieri

fieri vermicularem, malum: vermicularis enim, facultatem vitalem paulatim labaſcere denuntiat: quemadmodum formicans eandem jã collapſam, & jam jam cõclamatum de ægro notat. Iſti pulſus, ſunt præcurſores mortis niſi fortè contingant in animæ deliquiis. Pulſus hecticus inſanabilem morbum arguit. Serratus, inflammationem partiũ nervoſarum: Convulſivus, convulſionem à ſiccitate, quæ ſolet eſſe lethalis. Vibratus pulſus, oſtẽdit ſummum naturæ certamen, cum morbo: An ordinatus perpetuò bonus? diſtinguo: In bonis ſemper ordo, optandus eſt, quia natura, eſt ipſe rerum ordo: In malis autem pulſibus, præſtat nullum ſervari ordinem, exempli gratia: Pulſus intermittens ſemper eſt malus, pejor tamen ſi intermittat cum ordine, quàm ſi ſine ordine, exempli gratia, quartâ quâque aut ſextâ pulſatione intermittere, deterius eſt, quàm nunc quartâ, nunc ſextâ, aut decimâ: numero ut dicam, pulſus malus ordinatus, deterior eſt, malo inordinato.

De Reſpiratione.

CAPUT VII.

TAM affinis eſt Pulſui, Reſpiratio, tanti in curandis morbis momenti, ut ſine piaculo, ſilẽtio præteriri non poſsit; nam ut in omni morbo, præſertim acuto, liberè ſpirare perpetuò, bonũ eſt; ita malè ſpirare, malum, eoq; pejus quò difficilior erit magisq; læſa fuerit reſpiratio: Analogam verò eſſe diaſtolen, Inſpirationi, ſyſtolen Expirationi,

utriusq; adhæc, easdem genere esse causas continẽtes, nempe facultatem, usum, & instrumenta, Specie tamen differentes, quia respiratio fit opus animalis facultatis, pulsatio vitalis, quæ ad naturalẽ propiùs accedit, differentia quoq; esse instrumenta, nempe diaphragma respirationis lenis, Thoracem, pulmonem, & musculos intercostales, vehementioris, in physiologia jam superiùs demonstratum est. Accedit quòd intervallo unius respirationis, quinquies cor pulsat & dilatatur ac cõstringitur: Ad pathologiam utiq; pertinent tàm respirationis quã pulsus differẽtiæ, causæ & signa; Differentiæ pulsui, & Respirationi ferè sunt communes, dicitur enim respiratio magna aut parva, velox aut tarda, crebra aut rara, æqualis, inæqualis, proportionata improportionata, ordinata inordinata. Ad magnam respirationem concurrunt facultas robusta, magnus usus & obsequens instrumentum: Necessum est scilicet, ut totus thorax, liberè secundũ dimensiones omnes extendatur. Parvam efficiunt imbecilla facultas, nullus aut per quàm exiguus ipsius usus, male affectum aliquod respirationis instrumentũ: Fit velox, urgente necessitate, à potenti facultate: Tarda, imminuto calore, vel etiam instrumẽti alicujus vitio, vel angustia, dolore: fit crebra urgente maxima necessitate, facultate oppressa, aut prostrata. Inęqualis fit à motrice imbecilla, vel obstructis pulmonum fistulis: Ecce sunt simplices differentiæ respirationis earumdemq; causę, quę multis modis conjungi solent: Aliquando enim est magna simul & frequens:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

quens: cùm ſummum eſt incendium, talis ſolet eſſe in febre ardenti, & tũ calidus ſpiritus ore naribusq; efflatur: At parva ſimul & frequens fit, imbecillâ, aut oppreſsâ facultate, vel impeditis inſtrumentis, aut dolentibus, qualis apparet inflammatis viſceribus, ut pulmone, diaphragmate, Jecore, Liene, pleurâ. Inæqualis & interciſa reſpiratio dicitur, quando dupla videtur aëris intra pectus revocatio, quã funeſtam eſſe, inquit Hippocrates, quemadmodum cùm ſpiritus frigidus ore & naribus efflatur, aut ſpiritus propè totus, per nares inſpiratur & expiratur, pinnis contractis & dilatatis. Orthopnœa quoque ſemper eſt plena periculi, cũ ægri non niſi rectâ cervice ſpirant, ſupiniq; cùm jacent, putant ſe ſuffocari: Sequitur enim orthopnœa, ferinã deſtillationem in pulmones, vel anginam ſuffocantem, vel empyema, vel aſthma incurabile: Magna & rara ſpiratio, nota eſt inſaniæ: quicunq; enim delirant, magnum, & ex longis intervallis ſpirant, non contrà, quia ſine delirio poteſt contingere.

PATHOLOGIÆ Sect. V.

In quâ Οὐροσκοπία i. artificialis urinarum inſpectio quin & Οὐρομαντία divinatio de morbi decurſu & exitu per urinas explicabitur.

Quid indicet urina?

CAPUT I.

AB excretis, materię morbificæ cruditatis aut coctionum certa ſigna petuntur; Superflui-

tas enim cujuſq; coctionis, quæ à natura ordinariè ſtatis temporibus per vias ordinarias, excluditur, humoris morbifici pepaſmum aut ἀπεψίαν indicat: Alvi proluvies primæ, lotium ſecundæ, ſudor tertiæ coctionis excremētum eſt. Porrò antecedentes cauſæ morborum, nempe plethora & cacochymia, à quibus primū fiunt; deinde geniti foventur morbi, conſiſtunt in venis: Atqui urina, eſt ſerum maſſę ſanguineæ, ſive quatuor humorum. (Nam cujuſq; humoris, proprium ſuum eſt ſerum:) Unde liquet, quod eadem urina, antecedentis cauſæ morbi, coctionem aut cruditatem: proinde quoque ſtatum morbi & quatuor tempora, (quæ diſtincta ſunt coctione vel cruditate humoris morbifici) certò demonſtret: propterea affectus hepatis, venarum, renum, & veſicæ, manifeſtè declarat: quia renes, à maſſa ſanguinis, per emulgentia vaſa ſecernunt & alliciunt ſerum, quod deinde per oureteras in veſicam deponunt. Atqui urina permeando venoſum genus, fieri vix poteſt quin pravi affectus, ſi quis ſit in parte, veſtigia retineat: ſi malis quin pars malè affecta pravæ ſuæ conſtitutionis notas, urinæ tranſeunti imprimat, inuratque: Itaq; illa morbum & cauſam morbi, præſertim in venoſo genere conſiſtentis, E.G. febris, ſine dubio demōſtrat. An verò urina non conjunctam quoq; cauſam morbi & affectus, qui ſunt in habitu corporis declarat? Reſpōdeo cum Galeno, Antecedētem cauſam & affectus partium naturalium, quæ ſecundæ regionis finibus concludūtur, urinam primò per ſe, quod eſt verè & pro-

proprie,indicare: conjunctam verò causam & affectus tertiæ regionis pulmonis vel cerebri, tantùm ex accidenti patefacere: Serum enim, quo sanguis diluitur,ut capillares etiam venas faciliùs permeet, defunctum hoc officio,per easdem venas refluit in venam cavam, unde à renibus attrahitur, singulas partes quantumvis longinquas & remotas dum attingit serũ,vix fieri potest quin colore, sapore,odore,aut simili aliquâ qualitate pravæ infectũ dispositionis notas non referat. Præterea quæsitum est,ex quâ materiâ fiat hypostasis urinæ,cõclusum tandẽ. Sedimentum sanorum, fieri ex portione crudiore, secundæ coctionis: In ægris verò ejus materiã,esse portionẽ materiæ morbificæ. Et proinde hoc modò testatur morbum & morbi causam non tantùm antecedentem, sed conjunctam, si modo in venoso genere consistat, ut febris: Item ad prædicendum eventum morbi, imprimis Vitalis, deinde Naturalis facultatis robur considerandum est, ut si appetat æger,si bene vel malè coquat alimentũ: Atqui non possis hoc meliùs conjicere quàm ab excrementis: Itaq; non tantùm ad dignotionem causæ & morbi, sed etiam ad prognosim plurimùm confert urinarum inspectio. Sanè tanti olim fuit, ut medicos οὐρόσκοπες matulam inspicientes,depingerent,quasi præcipua divinatio de morbis ab urina sumeretur. Sunt qui in urinâ vitro exceptâ,tres designantes regiones,summam, imam, & mediam,ima, primæ, media, mediæ, summa, tertiæ regionis,affectus potissimùm declarari existimant.

Urinarum

Urinarum differentiæ & earum causæ.

CAP. II.

IN urinis quatuor imprimis considerari debent, substantia, quantitas, qualitas, & contenta: substantiam hîc appello consistentiam: ubi attendendum, Urinæ síntne tenues an crassæ, claræ, an turbidæ: de quantitate quæritur, síntne multæ vel paucæ: Ad qualitatem pertinent color & odor; urinas enim gustare est indignum medico, etiamsi Rhasis à Galeno hoc factum interdum fuisse scribat. At odor etiam ab invito sentitur: Contenta sunt, sedimentum, eneorema, (quod pendulum est, & stat in medio, veluti ponderibus suis æquis libratum:) & quæ consistunt in sublimi, ut corona & nebula: Ad contenta pertinent heterogenea, quæ liquori permiscentur, ut sanguis, pinguedo, pus, arena, furfures: ex his veluti fontibus, urinarum omnes differentiæ desumuntur: A consistentia enim dicitur tenuis urina, ut aqua: vel crassa, qualis jumentorum, A quantitate multa, pauca, A qualitate, alba, nigra, & utrique huic veluti medium extremis, interjecta citrina; pallida quoq; rubra, viridis: Item si suave vel grave oleat: nam assumpta therebintina, urina purpureas violas redolet: à contentis: quædã urina sedimentum dicitur habere, alia non: quædam laudabile, alia illaudabile, laudabile quod sit album, læve & æquale: illaudabile sive sit alieni quàm dictum est coloris, sive inæquale & divulsum: A permistione alienæ substantiæ dicitur urina cruenta,

purulenta,ſabuloſa,furfurea: Harũ differentiarum cauſas paucis complectamur: Tenues fiunt urinæ duabus cauſis,cruditate, ut aqua,coctio enim fit incraſſando:aut obſtructione, ob quam ſolum tenue percolatur,craſſo remanente,nephriticorum urinę ſunt tenues ab obſtructione: hepaticorũ & ſtomachicorum (qui laborant jecoris, aut ventriculi imbecillitate) urinæ tenues fiunt ἀπεψίᾳ: Redduntur craſſæ, viarum laxitate & alieni permiſtione, quâ utrâq; de causâ, mulierum urinæ ſolét eſſe craſsiores quàm virorum;pluribus enim abundant cruditatibus,(quia ſunt naturæ frigidioris,)quæ vel ideò urinæ permiſcentur,quòd mulieres veſicę quidem collum habeant brevius,attamen latius quàm viri: Cæterùm urinæ nõ tantùm tenues,ſed etiam craſſę poſſunt eſſe perſpicuæ & tranſparentes: nam multa craſſa,(ut vitrum,albumen,oleum,)ſunt perſpicua. Fernelius turbatas urinas diſtinguit à turbidis & confuſis,ex eo,quòd turbentur frigore,deinde Igni expoſitæ, declarentur. Turbidæ verò redduntur, alieni, (ut arenæ, pituitæ, puris) permiſtione: quæ longa reſidentia perſpicuitatem acquirunt, calore, heterogeneas illius partes ſeparante: hanc, impuro minimeque defecato vino non malè comparâris, Confuſam enimverò appellat, quæ,neq; reſidentiâ longâ,neq; Igne clareſcit, ſimilis eſt vino vetuſtate acido,aut quod fulgur,aut tonitru corrupit, talisq; redditur humorũ, qui in venis primis continentur, corruptela & vitio latenti cæco. Propterea in malignis, ut peſtilentibus febribus, urinæ ſolent eſſe

con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

confusæ: Sequitur, ut tùm parcioris tùm copiosioris justò urinæ, causas explicemus: pauca redditur cùm parum bibitur, aut, quòd ardore febrili, humiditas cõsumatur, vel quòd materia urinę aliò transferatur; cùm enim sudoris & urinæ communis sit materia, non debet esse mirum si parum mejat qui multum sudat, & econtrà. Proportione potus parùm mejere non est mirum, cùm serum retinetur in abdomine, nec à renibus emulgetur: Nephritici adhæc & ipsi parùm mejunt propter obstructas urinæ vias: At copiosiorem urinam efficiunt multus potus, usus diureticorũ, (ut vini albi apii) aliarum evacuationum, ut sudoris & dejectionum alvi suppresśio: catarrhus per spinam ad renes descendens, colliquatio totius corporis, diabetes, hydrops ad matulam: in quo renes laborant intemperie calida & sicca, & proinde undique attrahunt serum, unde urinæ immodicum oboritur profluviũ: multi insuper morbi, urinarum copiâ judicantur, per urinæ ductus evacuato sero: A substantia & quantitate, ad qualitates, colorem dico & odorẽ pergamus. Tribus inprimis de causis, urinæ, variis coloribus tinguntur, primùm alteratione, ut coctione, cruditate, ustione, secundò rei alicujus alienę & heterogeneę, ut sanguinis, chyli, permistione: tertiò dominatu seri, nã à sero sanguinis copiosiore, urina fit rubra, hoc ad urinarum singulos colores accõmodemus: fiunt itaq; urinæ quidẽ albæ, vel cruditate, vel albæ alicujus rei, ut chyli, seminis, pituitæ, puris, permistione, aut seri pituitosi copiâ; aliquando etiam al-

bent

bent privatione bilis,ut in ardenti febre, quādo illa æstus vehementiâ ad cerebrum rapitur,instante delirio; tum enim phrenetici album mejunt absentia bilis, qua alioquin cōmuniter solet urina colorari: fiunt autem nigræ contrariis de causis, humorū scilicet ustione,humoris nigri,ut melancholici, vel atrabilarii mistione,vel seri melācholici dominatu: neq; est novum morbos melancholicos,ut quartanas, urinis nigris terminari,humore morbifico per urinas excreto: Ad colorē album pertinent aqueus, lacteus,& pallidus,qui omnes fiūt cruditate,humoris albi mistione, aut absentiâ bilis: Urina pallida jam accedit ad colorationis principium,ideoq; rudimentum coctionis demonstrat: Ad nigrum pertinent color ruber,viridis & lividus: fit enim urina rubra,humoris rubri, ut sanguinis permistione,vel seri sanguinis (quod est bilis rubra) dominatu: vel assatione incipiēte: fit viridis majori ustione,aut ex bilis porraceæ permistione. Livida redditur mox urina aucto ustionis gradu,aut bilis ceruleę mistione,utriq; urinarū differentiæ veluti medium extremis,interjicitur urina citrina,ad quā pertinēt flava, subflava,rufa,subrufa:quæ fiunt à calore mediocri: Cùm igitur urina coloretur, alteratione, alieni mistione, vel seri dominatu, facilè solvetur in scholis pertrita quæstio, si urina colorem priùs acquirat, quàm consistentiam: nam si coloretur alteratione nēpe coctione,cruditate, aut ustione priùs acquiret colorem;si verò alieni permistione priùs consistentiam,deinde colorē: non est omittendum nonnunquam

quam assumpti alimenti, aut medicamenti, colore, urinas tingi; ne hoc imponat fortaßis medico: epotum E. G. rheum concolorem urinam reddit, & ægri qui pro ordinario potu utuntur decocto radicis oxalidis, vel ceterac, rubrũ mejunt. Putidæ sunt fiuntq; urinę, aut ex putredine, aut cruditate, quamvis enim fœtor, ut plurimũ sit soboles putredinis, aliquando tamen idem ille procedit & à cruditate: nam putidum expirant, qui alimentũ malè coquũt, propterea apud Aristotelẽ, urinæ leonum graveolent; voraces enim cũ sint, multis cruditatibus abũdant, inde putidum mejunt lotiũ. Aliquando etiam fœtet urina longiore sua mora, aliquãdo quorumdam alimentorum usu, (alliorum, E.G. anisi,) aliquando assumpto medicamento, sive quòd ipsum grave oleat, sive quòd humores putres put.-dosq; in corpore delitescentes commoverit. Superest, ut de contẽtis disseramus: Fernelius existimat tã in ęgris, quàm in sanis, materiam sedimenti, esse terrestrem portionem alimenti, quæ effugit coctionem & sanguini, in magnis venis commiscetur, unde eadẽ illa cum sero à renibus attrahitur, & vi caloris secreta, subsidet: à communi tamẽ opinione receptum est, in sanis quidẽ fieri sedimẽtum à crudiore portione alimenti, hoc argumento, quòd voraces & qui minùs coquunt, plus habent in urinis sedimenti; qui verò sobriè vivunt & benè coquunt, nihil aut minimùm. In ægris verò esse hypostasin portionẽ materiæ morbificæ. Quæ ratio quod morbi à bile sine sedimento judicãtur: Color, cõsistentia, suspensum,

nebula,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

nebula, abundè coctionē, atq; inde sanitatem testantur: quia bilis est humor tenuis, & aliorum humorum comparatione pauca omnino in massa. Ceteri morbi ferè cum multo sedimento terminantur: optimum sedimentum, debet esse analogum puri: album, quia excremētum tertiæ coctionis, partibus solidis debet assimilari: quin & alteratrice venarū facultate coquitur idipsum, atq; dealbatur: si quod alterius sit coloris, prodet suo colore humorē peccantem, rubro, sanguinem, nigro, melancholiam, bilem, flavo, si quis miretur hypostasim à venis coctione dealbari: ille eodē jure miretur, sanguinem à mammis in lac converti, eundemq;, in vasis spermaticis vi testibus indita in semen transmutari, in ulceribus & abscessibus, coctione humores in pus album converti. Est præterea sedimentū optimum, æquale, id est sibi perpetuò, simile, nō hodie coctū, cras crudum, aut unâ ex parte coctū, alterâ sui parte crudum: coactum insuper non distractum: quia caloris est unire, & divelli à se invicē non possunt partes sedimenti sine magna conturbatione facta, in profundo corporis: Suspēsi eadem est materia, quæ sedimenti, idem efficiens, nisi quòd materia, morbi minùs cocta, in medio subsistit, neq; potest à calore, adhuc imbecilliore planè secerni & in imū deturbari: nubes deniq; fit in sublimi, à materia flatulēta, nebula, est sterilis nubes, in parvo, perinde ut in magno mundo, serenitatis prænuncia: In sublimi urinæ parte, multoties quiddā pingue innatat, oleo simile, quod accidere potest aut liquatâ tātùm pin-

guedine renum, à calida eorum intẽperie, aut à colliquatione totius corporis. Quòd imprimis ad prędicendum diſcerni debet, quia hoc lethale, illud autem minimè. Diſcernetur verò utrumq; illud: ex antecedentibus, ut ſi renũ dolor ex ardore prçceſſerit, aut febris συντηκτικὴ, immodico calore corpus totum colliquans: heterogenea, quæ permiſcentur urinæ, craſſamenta veriùs dixeris quàm ſedimenta, pus ſi magnâ copiâ & cõfertim exeat per urinæ ductus procedit ab abſceſſu aliquo rupto, cujus ſigna præceſſerũt: ſi verò paucum & ſenſim reddatur, ulcus indicat. Squammæ & furfures, niſi ſecedant à veſica ſcabioſa, teſtantur ſummum ardorem in ſanguine, quo interior tunica venarum deſquamatur veluti, & in furfures reſolvitur. Tractatũ de cauſis urinæ abſolvero, ſi primũ hunc ſcrupulum exemero, cur & quâ de causâ fiat, quod in febre peſtilenti, ſæpe urinę ſint ſimiles ſanorum, An quia uſq; adeò languet excretrix, ut nihil penitùs humoris morbifici cum urinis excludat? An quòd venena vel intùs genita, vel aſſumpta, in corde reſidentem facultatem vitalem, primùm impetunt, non autem jecur, ut nec venoſum genus? An in ſpeciali tantùm peſte, nempe ſpiritali, hoc verum eſt, quando virus ſpiritus tantùm inficit, non humores: quæ quidem eſt omnium pernicioſiſsima.

* * *

Indi-

Indicia morborum quæ sumuntur ab urinis.

CAPUT III.

VRINA sanorũ constituenda est, quæ sit cæterarum regula: Quę illi similiores erunt, meliores; quę dissimiliores, deteriores judicabũtur. Ea verò urina debet habere mediocrem consistẽtiam, & citrinum colorem, frustrà adjicitur laudabile sedimentum, quia non necesse est in urinis sanorum aut ægrorum convalescentium, semper apparere sedimẽtum. Quod præcipiebat Plutarchus de pulsu, idipsum & de urinâ lubenter pręciperem, ut quisq; dum sanus est suam urinã diligenter inspiciat, ut ita ex eadẽ faciliùs cognoscat, si quando ægrotet, quãtùm ab illius mediocritate recesserit. Sexu, ætate, temperamento, vitæ & victus genere, memineris immutari, urinas identidem, nam biliosorum, coloratior est urina quàm pituitosorum, viri quã mulieris, juvenis quã senis: Pituitosi verò, crassior est, quàm biliosi, mulieris quàm viri, quia in fæminis, multa saburra, ut in uterũ, ita in vesicam, undiq; descendit, pueri quàm juvenis, propter ingluviem, senum (propter naturę & caloris imbecillitatem) urina, est cruda, tenuis, alba: Ætati ergo temperamẽto, sexui, proportione debet respõdere urina: neq; medicus peræquè seno febricitante, metuere debet ab urinis crudis, atq; juvene, febri correpto, ac crudas mingente urinas, cùm sint illorũ ætati cõgruentes. Tenues & aqueæ ut inde exordiar nisi manifesta sit obstructio, sunt indices cruditatis ac caloris debilis.

Proinde constitutionē morbi designant: Quandiu enim tenuis & cruda est urina, tandiu morbus est in principio. In acutis febribus delirium minatur, ob dictam anteà causam. Quòd si jam delirante ægro, talis appareat, morietur; quia non est credibile jam malè affectum cerebrum, novum ascendentis bilis insultum, perferre posse, cùm aquea perseverat, cæteris signis salutem spondentibus, futurū abscessum prænūtiat, præsertim in Partibus, quæ sunt sub diaphragmate. Urinæ crassæ, quales jumentorum, capitis dolorem jam præsentē, aut in propinquo esse denuntiant, ait Hippocr. humorum enim cōturbationem indicant, propter quā vaporibus multis oppletur cerebrū, unde Cephalalgia. Claræ perpetuo, urinæ, sunt indices coctionis, confusæ, quę igne declarari non possunt malignum esse morbū demonstrant: quæ cùm primùm mictæ sunt, turbantur & igne clarescunt, principium coctionis arguunt: Nisi paucioris urinæ sit manifesta causa, ut paucus potus, insignis sudor, alvi liquidum profluvium, aut ingens incendium, à quo urinæ materia resolvitur, conjectura est, urinę vias calculo aut muco obsideri. quòd si autem deficiente humido & expellendi facultate naturali nimis infirma, pauca reddatur, aut penitus cohibeatur, pręsertim in morbis acutis, mortem indicat, in longis, durationem lōgam portendit: nisi copiosioris urinæ evidens sit causa, (ut potus multus, suppressæ aliæ vacuationes solēnes, (ut sudor, catarrhus aut colliquatio totius corporis:) probabile est urinarum copiâ morbum terminari:

nari: præſertim ſi ex tali urinarum profluvio in die critico contingente æger levetur: & ſymptomata omnia mitigentur: Colores extremi,& qui ad illos accedunt, humorum cruditatem aut uſtionem indicant, medii coctionem,niſi tales ſint alieni cujuſpiam permiſtione: Diſtinguẽtur verò potiſsimùm hoc ſigno,quod earum quæ alteratione ſola,pręter naturam colorantur,tenuis ſit conſiſtentia. Earum verò quæ permiſtione alieni tales evadunt,craſſa: Alba ergo & tenuis urina,cruditatem oſtendit: aut bilem, aliò E. G. ad cerebrum transferri: Alba & craſſa,humoris crudi,& pituitæ cumprimis dominatum,adeoq; longitudinem morbi denunciat: At urinæ tenues & nigræ, ſunt lethales; quia ſummæ uſtionis quin & extincti caloris ſunt indices,nigror enim ab utraq; fit nempe cauſa,aut à calore urente, (quâ quidem de cauſa carbo denigratur) aut à frigore tum poſitivo condenſante, (qua cauſa denſa nubes,eſt nigra, pellucentia abeunte:) tũ privativo, quod eſt caloris extinctio, unde livor & mortificatio partis: Urinæ nigræ & craſſæ non ſunt perpetuò lethales; quia multi morbi melancholici,judicãtur urinis nigris:urina citrina ſeu ſubaurea,ruffa: nec non flava ſubflava, coctionis jam perfectæ ſunt indices: rubra & tenuis, (quæ flammea dicitur,) ardentem febrẽ indicat & jecur immodicè calens, qualis ſi perſeveret,interitum portendit:At ſi rubra ſimul & craſſa fuerit (qualis in ſynocho ſæpe redditur,) aut bilis rubræ copiam, aut aſſari jam ſanguinem oſtendit: niſi forſan talis ſit facta, permi-

ſtione ſanguinis, quod accidit dum renes à calculo atteruntur: ſed tùm urina cùm refrixit, ſedimẽtum veluti concreti ſanguinis exhibet: Viridis fit urina ſummo incendio: livida nativi caloris extinctione: proinde ſi ex viridi fiat nigra, talis ſummi incendii nota eſt: ſi ex livida nigra, ſummæ frigiditatis: utraque autem lethalis: Urina fœtida, cruditatis inſignis, aut putredinis, eſt index: ſi ſedimentum habeat purulentum, renum, aut veſicæ ulcus oſtendit, ſi verò reſidentia longa, mucum arenas & ſabulum deponat & cum dolore excludatur: calculum ſubeſſe in veſica demonſtrat. Hactenus de urinæ conſiſtentia, quantitate & qualitate, ſequitur ut de contentis diſſeramus: Semper laudabile ſedimentum apparet ad ſalutem. Quòd ſi nullum appareat, proptereà non imminet ægrotanti, ullum periculum, quia, ut dixi, morbi à bile, ſine ſedimento fœliciter terminantur. Suſpenſum, adhuc infirmam naturam concoctricem, & calorem concoquentem arguit: nubes, adhuc magis debilem: Cùm enim horum trium (ſedimenti puta, nubis & ſuſpenſi) communis ſit materia, potens calor eam coquit, incraſſat, ſecernit, & in imum deturbat. Impotentis ergo argumentum eſt, ſi materia ſedimenti ſubſiſtat in medio, impotentioris adhuc ſi in ſublimi: adeoq; ſemper contenta inferiora meliora ſunt ſublimioribus: Quod ſi nullum horum trium in urinis ægrorum appareat, periculoſum: quòd ſi appareat, ſed tenue, aut alieni coloris, tenuitate quidem ſuâ cruditatem & longitudinem morbi denuntiat: colore

lore autem ſuo humorem peccantem, rubro, ſanguinem aut rubram bilem, nigro, melancholicum ſuccum, aut oppreſsionem caloris deſignat: Quibus citò excernuntur contenta bona, citò liberantur: In urinis febrium erraticarum, ſi nebulę nigræ appareāt, ſequetur brevi quartana: Ouromantiam finiero, ſi de craſſamento ſive ſordibus quæ lotio permiſcentur pauca addidero. Carunculæ itaque velut rubræ renes exulceratos docent: urina ſquāmea & furfurea, ſi liquida & tenuis ſimul fuerit, ſummum incendium denotat, ſi craſſa, veſicam ſcabioſam: ſubſidentes arenulæ ſubeſſe calculum indicant, ſi albæ in veſica, ſi rubræ, in rene: Pus, pituitam, & ſemen cum urinis multoties excerni ſolita, diſcernere oportet: nam per gonorrhœam ſemen effluit cum urina. Mulieres verò quibus albi menſes fluunt, pituitam reddunt cum lotio: ſæpe etiam arthritis & Iſchias, ſedimento urinarũ pituitoſo terminantur, at purulentum mejunt qui renes habent ulceratos, hæc inquam tria pus dico pituitam, & ſemen diligenter diſtinguere oportet, hoc modo. Quòd ſemen cùm ſit tenue, leve, & ſpirituoſum, proinde velut natat in urina; pus autem & mucus ſubſident. At pus commotâ matulâ diſſolvitur diffunditurque, mucus verò tenax & viſcidus cohærebit.

Σκατομαντία, *Divinatio ex fæcibus.*

CAP. IV.

IN alvi proluvie quemadmodum in urina con-

ſiderari debent ſubſtantia, quantitas & qualitas: Subſtantia, ubi quæritur ſítne mollis an dura, liquida, ut aqua, ſicca, ut terra. Quantitas, ubi attenditur multa ne ſit an pauca, quæ æger dejicit: Circa qualitatem ſítne alba, nigra, flava, item ſi ſuave an grave oleat conſideratur: nam damarum ſtercus bene olet, & gazella, cacat zybetum: A permiſtione alieni, dicitur cruenta, flatulenta, ſpumoſa, quò pertinent per alvum excreti vermes lumbrici, calculi ephelcides, ramenta: harum differentiarum cauſas, deinde ſigna percurramus: fiunt ergo liquidæ dejectiones, vel frequentiore uſu liquidioris alimenti, vel cruditate, vel catharro dum à toto, vel à parte aliqua, ut à cerebro humor multus ad ſentinam corporis ipſam alvum concurrit. Obſtructo quoque meſenterio fit liquida, nam chylus non attractus à jecore, liquidam alvum reddit. Contrariis cauſis fæces indurantur: pauco eoque ſicciore alimento, calore reſiccante, ſive ſit auctus febre, ſive interna quâpiam ab inflammatione. Multùm verò dejiciunt, qui pluri cibo utuntur, eoque excrementoſo, ut pane furfuraceo, vel qui faciliùs coqui & diſtribui poſsit, minùs, qui parum edunt, & alimentis utuntur facilis coctionis, minimeque excrementoſis; cita & frequens alvus redditur, acrimonia humoris aſsiduè excretricem ſtimulantis. Colorantur fæces, ut urinæ, alteratione, vel permiſtione: alteratione, nempe cruditate, uſtione, aut mediocri coctione: permiſtione alieni, ut chyli, ſanguinis, pituitæ, puris, unde chyloſæ, cruentæ,

puru-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

purulentæ, & mucoſæ, eædem nuncupantur: fiunt albæ cruditate, vel humoris albi, ut chyli, aut pituitæ commiſtione, nigræ, uſtione, aut humoris nigri acceſsione, flavæ & rufæ mediocri coctione, aut permiſtâ illis naturali bile, quam natura quotidie à folliculo in ecphyſim tranſmittit, per meatum cholidocum ut veluti clyſtere, vim Inteſtinorum excretricem ad officium incitet: A bile rubra, aut immiſto ſanguine, fiunt dejectiones rubræ; ab æruginoſa, virides; ab atrâ, nigræ, & ſplendentes, ut pix: fœtor contingit cruditate, aut humorum putredine, niſi manifeſtam habeat cauſam, ut uſum alimenti, vel medicamenti putridi. Aphrodiſæus in problematibus inquirit, cur hominis ſtercus pejùs oleat, quàm cæterorum animalium: reſpondet, hoc pendere à cruditate; hanc verò à varietate alimenti, quo veſcuntur orbicolæ: immanis enim gula nulli viventium generi parcit: adde quod cibi hominum condiuntur, ut iſtis irritamentis excitata appetentia ventrem impleat, cùm cæteræ animantes uno ſimplicíq; genere alimenti contentæ, vivant: boves eruo, equi fœno. A differentiis & cauſis pergamus ad ſigna: ex ſecundo prognoſticon, hoc veluti conſtituto fundamento: quod laudabile alvi excrementum, debet eſſe molle, ut mel compactum, & cohærens, ſubrufum, aſſumptis alimentis quantitatis proportione reſpondens; inde enim colligitur, id quod habet conſiſtentiam duram, vel plus nimis liquidam, aut quod alieno colore, albo, rubro, viridi, tinctum eſt, ad-

hæc quod paucum, vel multum, quòd partes habet distractas minimeque cohærentes, esse contra naturam. Dejectiones nigræ, in morbi principio semper sunt malæ, in statu possunt esse criticæ: Atrabilariæ quæ splendent, ut pix, semper sunt funestæ, de quibus intelligi debet Galenus, cùm scribit cap. tertio, de atra bile, nunquam vidi unum qui dejecerit nigra, & mortuus non sit. Versicolores dejectiones varios affectus, multosque humores pravos indicant, qui cùm egeant longo tempore ad coctionem, portendũt eapropter longitudinem morbi, nisi tales sint à cathartico, hoc enim in bonis ducendum est: nisi æger assumpserit pinguia, aut sola intestinorum pinguedo à calore fundi videatur, dejectiones pingues sunt lethales, quia colliquari totum corpus indicant. Alvus liquida & aquosa, præsertim in morbis acutis, mala: periculosum, si alvus fluat citra sensum & voluntatem ægri, hoc enim prostratas vires & intestinorum quandam quasi paralysin arguit: dejectio quæ fuerit insigniter putida, in malis haberi debet, quia cruditatem, vel putredinem insignem arguit, nisi vacuatio talis sit critica, naturæ motu excreto humore putri, qui morbum faciebat. Spumosa dejectio, & quæ more fimi bubuli, levis est sonora & plena flatu, mala: quia aut multum flatum, aut magnum intus incendium ostendit. Superest, ut de vermibus pauca subjiciam, qui cùm suscitentur ex materia putri, (ut ex limo ranæ: & ex luto, terreni vermes, ex animalium stercoribus insecta, ut muscæ,

scara-

ſcarabæi, veſpæ) ſunt proinde indices ſuæ cauſæ, hoc eſt, cruditatem, aut putredinem ſubeſſe atteſtantur, quò plures ſunt aut majores, eò majoris putredinis ſunt teſtes. Meliùs eſt expelli illos deorſum, quàm ſurſum, in declinatione, & in vigore morbi ſine periculo excluduntur. In principio, mortem, aut morbi longitudinem portendunt: nam exeunt ut effugiant corruptelam, quòd ſi tunc quo mortui excludantur, credibile eſt illos inſigni corruptione periiſſe: In malignis febribus ſemper exeunt, in perniciem ægri. Porro iniquè Ariſtophanes, medicos σκατοφάγους nuncupabat. Sunt quidem illi ſcatomantæ, dejectiones ægrorum aſpiciunt, ut ex eis ſpeciem, cauſam & eventum morbi conjiciant, quia nihil inhoneſtum exiſtimant, quod in humani generis ſalutem & conſervationem cedit. Galenus tamen decimo Simplicium reprehendit Xenocratem, quòd paſsim ægris præſcriberet, non tantùm admovendum ſtercus animalium, ut caprillum, columbinum, bubulum, ſed etiam aſſumendum, ut ſtercus canum ad anginam, ſtercus galinæ cum vino albo ad colicum dolorem, ad fungos cum oxycrato: his inquit abſtinendum cùm ſuppetant gratiora longè, ſi tamen ruri faciamus medicinam, aliorum præſidiorum ex inopiâ, poterimus illa uſurpare: dignus erat Ariſtophanes Xenocrate medico.

* * *

YDPO-

ΥΔΡΟΜΑΝΤΙΑ.

Judicia morborum ex sudoribus.

CAPUT V.

VT stercus primæ, lotium secundæ: ita sudor tertiæ coctionis est excrementum: proinde, ut stercus affectus primę regionis certò indicat, urina, secundæ, ita sudor, tertiæ regionis partium morbos detegit: Distinguitur à substantia, in tenuem & crassum, viscidum aut friabilem: A quantitate in multum, vel paucum: à qualitate, in frigidum, aut calidũ, salsum vel dulcem: naturalis enim debet esse calidus: dulcis sudor fit colliquatione corporis: distingui etiam potest in flavum, rubrum, aut viridem: nam Aristoteles tertio de partibus & tertio de historia animaliũ, meminit sudoris rubri, qui fit per diapedesim: Avicenna meminit sudoris viridis: naturalis est ruffus, à bile, quæ sola ferè ex quatuor humoribus in sudores resolvitur. Isti colores discernuntur lintei detersorii tincturâ: dividi etiam potest sudor in generalem, qui de toto corpore erumpit, & particularem qui ex una parte: de quo Hippo. solo capite sudare, malum: est quoque criticus vel symptomaticus, ad quas postremas differentias imprimis medicus debet attendere: criticus debet esse generalis, calidus, copiosus, quia nullum paucum, criticum, præterea advenire debet die critico, præcedentibus signis, coctionis, cum ægri tolerantia, talis siquidẽ solus sudor cum morbo tollit omnia symptomata, ex eoque tempore incipit æger conva-

vale-

valeſcere : Symptomaticus dicitur qui contingit magnitudine morbi morbificæ cauſæ nullis præcedentibus ſignis coctionis, extra criticos dies vi retentrice naturali proſtratâ : talis ſolet eſſe paucus, particularis, frigidus: harum differentiarum cauſas, deinde ſigna explicemus: Sudor tenuis fit ex ſero tenuiore & crudiore. Craſſus, coctione, aut humoris ſicci permiſtione: viſcidus colliquatione, aut ex permiſto humore viſcido, friabilis humorum aſſatione, & ut ita dicam incineratione: fit multus multo potu, copioſiore ſero, à calore humido, (qui ſolus humores in ſudorem reſolvit) in habitu corporis laxo raro: hinc natura calidi humidi, ut ſanguinei, necnon pueri, & adoleſcentes, plurimùm & frequenter ſudant: graciles verò, ſicci, ſenes & quibus lien, aut jecur, aut totum corpus inaruit, aut omnino non, aut quàm minimè ſudant. Adjuvat plurimùm laxitas cutis, nam qui ſunt ſicca, dura & aſtricta cute, rarò minimumque ſudant. Cur hydropici cùm abundent ſero, non ſudant? quia deeſt efficiens, nempe calor humidus, qui ſerum fundat, & in ſudores reſolvat: ſudor calidus fit calidi, frigidus, frigidi humoris permiſtione, aut calidus à calore febrili, frigidus nativi caloris extinctione, qualis eſt ſyncopticus, qui viribus exolutis, ſyncopem comitatur: atque etiam diaphoreticus, gelidus ſudor mortis prænuncius. Uterq; veriùs ἐφίδρωσις mador, quàm ἱδρὼς à medicorum coryphæis nuncupatur. Grave olet ſudor, propter humorum putredinem, putrent verò illi, quia non difflantur: ſudor,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dor ille non eſt perfectè criticus, qui ſingulas acceſsiones, febris intermittentis, ut tertianæ, finit, ſed qui morbum funditùs evellit, qui porrò ſudor accidit in principio morbi, indicat morbum fore longum, quia originem habet à repletione: ſic enim Galenus commentario ſecundo ad primum epidemion, morbo adhuc crudo, qui adveniunt ſudores non poſſunt eſſe, ſignum bonum, quia vel humorum magnam copiam ſimul & cruditates denunciant, vel virium infirmitatem, frigidus ſudor in acuta febre, eſt index mortis, in mitiore, longioris morbi. Copioſus ſudor qui ægrum non levat, in malis habendus eſt, qui vires exolvit, nec morbis minuit. Hæc ſunt quibus introducantur canditati ad medicinæ fontes, qui ipſi totius mundi exemplar cùm circumferunt, navigant tutiùs.

* *
*

FINIS PATHOLOGIÆ.

INDEX RERUM, IN HOC compendio memorabilium.

A

de Accretione 144
quid sit Accrescere secundùm formam, non secundùm materiam 146
Actio quot modis læditur 265
lædi tribus modis 167
quibus causis lædãtur actiones animales 275
Aër salubris quis 188
quis insalubris 246
Aetates quatuor comparantur cum quatuor anni tẽporibus, totidemq; humoribus 33
Affectuum simplicium differentiæ 271. causæ 282
Aimorrhagia quotuplex & causæ 281
Alimenti triplex præparatio 141
ut immutat corpus & morbos excitat 247
quæ sunt facilis, quæ difficilis coctionis 203
quæ temperata aut intemperata 200
quæ boni aut mali succi 201
quantitas Alimenti 213
Anadosis ut fiat 143
Alvi pigræ incommoda 227
quibus causis sit pigra aut nimiùm facilis 282
de Alteratrice prout servit procreationi 124
Alteratio aliter à Galeno, quam ab Arist. usurpatur 125
Anima quid, quot habet facultates 98
Animalia quæ minimum habent felis, ut cervi & elephanti, non habent hepati suppositam cystin 73
an Aqua sit primum frigidum 10
Aqua salubris quæ 191
differentiæ ibid.
cur Aqua pluvia optima 193
Aqua cisternarum diu servatur

vatur ibid. fontana, fluvialis, putealis, stagnans, nivalis ibid.
Aquæ compositæ 195
Appetitus duplex 140
de Arteriis 98
Attractionis tres causæ 115
Attractio quæ fit à siccitate refertur ad fugam vacui ibid.
de Atra bile. 79

B

de Balneo 230
de Bile naturali 77
non naturali. ibid.

C

primum Calidum quod 8
an Calor nativus sit cœlestis, an elementaris 48
Calidum innatū quid, utq; ex eo repetenda sit causa brevioris aut diuturnioris 45
Caro 86
Cartilago ibid.
Carnes quæ meliores 210
Cacochymia quid, quotuplex 255
signa Cacochymiæ biliosæ, pituitosæ, melancholicæ 287
an Cathartica conveniunt sanis 226
Causæ morborū ad quatuor prima genera reduci possunt replentes, inanientes, corrumpentes, & alterantes 258
an sit in morbis causa continens 244
Cerebri temperamētum 32
an sit sensus & motus principium 128
Cœlum non est primum calidum 8
Cordis mirabilis structura 95. an illo dilatato arteriæ dilatentur 165
Est medium rationis, umbilicus medium rei ibid.
Coctio triplex 118
modus triplicis coctionis ib.
Cicerum decoctum lōgo usu sanguinem elicit de renibus 10
de cute 87

est cri-

est criteriũ temperamentorum 30
quid Conceptio 155
quæ præcedunt, quæ consequuntur 156
Conformationis tempus in utero, ejusdem proportio ad tempus motus 161
Contagiosi morbi 244
Crisis quid, quot modi 291. 295
ad Crisim perfectã tria requiruntur ibid.
quo morbi tempore fiat Crisis perfecta 295
Critici dies, causæ ibidem modi. ibid.

D

Digiti 93
Deglutitio ut fiat 116
Diuretica 229
Dolor an sit symptoma primi generis, an solũ tactum afficiat 265
an semper ab intemperie ibidem.

E

Elementum quid 5
ut differt à principio 4
esse quatuor 7
an illis insint duæ qualitates summæ 12
an maneant in mistis actu an potentia 18
de Excrementis 74
ut pariant morbos 247
de Exercitatione 250
ut sit causa morbi ibid.
de Excretorum retentorũq; ametria. 223

F

usus Felis 70
Fibræ 87
an Facultates principes distinguantur sedibus 129
Facultatum omniũ robur, ut conjiciendum sit, in omni morbo ad prædicendum 289
an Facultates movendi & sentiendi influant à cerebro vectore spiritu: an per modum irradiationis 131
ut Facultates mutuis stant auxiliis, omnesq; ad conservationem totius conspirent 137

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ut Fœtus formatur in utero 160
Fructus, quæ cautiones in eorum usu 209
Frictio. 221

G

an Generandi facultas sit membrum primæ an secundæ divisionis. 113

H

an Hepar sit origine prius quam cor 159
Homo est subjectum medicinæ 2. constat mixtione quatuor elementorum 20
Humor quid, sitne pars nostri 51
Humorum quatuor proportio in venis quæ 57
Humores quatuor cũ quatuor elementis, quatuor ætatibus, quatuor anni tempestatibus cõparantur 58. 59
an quatuor Humores fiant simul ab uno & eodem calore 61
Humor omnibus naturæ & animæ functionibus nocet, præterquam accretioni & nutritioni 135
Hydromel 195
Hydrotica 229
ad Hominis generationem omnes partes principes aliquid contribuunt. 70

I

Ignis tres species 13
Intestinis inest vis chylifica 117
Ira materialiter in corde, formaliter in cerebro 135
Insomnium quid, unde hoc verum, illud falsum 177
Intellectus duplex, theoreticus, practicus: agens, patiens: simplex, conjunctus 179
Ὑγιεινὴ, *quid* 181
cur ante pathologiam docenda ibid.
an sit necessaria. 182

Limi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

L

Limi quis usus 72
Ligamentum 86
de Leguminibus. 207

M

Medicina quid, Medici duo officia 1
Medicinæ quot partes 3
Memoria 178
Membrana 87
Menstruum 66. 225
Manus 94
est instrumentum sapientiæ ibid.
de Motu & quiete 219
de Moralibus animæ facultatibus 134
an Mulier cōtribuat semen 149
si contribuat semen, cur sine mare non concipit 150
cur Mulier cùm frigidior, sit salacior viro 53
Muliebrium cum virilibus analogia 157
Morbus quid & quotuplex 231
Morborum similarium differentiæ 233
organicorum 235
communium 238
differentiæ ab accidentibus 239
causæ Morborum 242
causæ similarium 257
organicorum 259
communium. 262

N

Naturales actiones tribus modis lædi 267
cur ibid.
de Nervis 98
an sint cavi ibid.
an Nutriri necesse est quidquid vivit 113
Nutritio quid 113
ut differat à generatione. 118

O

de Ordine 215
de Ossibus 85

quomodo Ossa solida nutriuntur ibid.
Ova 210
Oxycratum. 195

P

Pars quid 80
differentiæ Partium ibid.
an Partes principes simul conformentur 157
Pariendi tempus brevissimum est septem mensium, longissimum decem 161
Pariendi causæ, modus, ordo 163
de Pane 205
Pathologia 231
de Perturbationibus 221
ut sunt causæ morborum 251
Physiologia quid 4
Pituita 75
de Piscibus 212
Plethora quid, & quotuplex 255
an Pili alarum & mentulæ sunt partes corporis, & si verè nutriantur 82
Procreationis tres modi 150
qua vi Procreentur animalia imperfecta 147
Pomatium 196
Pulsus constat systole & diastole utriusq; usus 65
de Pulsu prænoscenda 305
causæ ibid.
signa ibid.
de differentiis Pulsuum 303
Pueri sintne juvenibus calidiores 334
an Pueritiæ, veris & sanguinis idem temperamentum ibid.
Pulmonis temperamentum 32
Proprietates occultæ unde 17
Ptisana. 195

R

Retentrix 117
Respiratio ad quam facultatem pertineat 133
Respirationis ut pulsus tres causæ 167
an sit absolutè necessaria ibid.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſigna & cauſæ ſingularum differentiarum. 312

S

Salubre quot modis dicitur 2
Salubrium diſtinctio 184
Signa ſalubria 189
inſalubria 283
an Sanitas ſervanda ſimilibus 186
an Sanguis ſolus contineatur venis, ſolúſne nutriat 54. 64
ſi ſit ultimum alimẽtum, quis uſus humorum ſecũdorum ibid.
Senes ſunt ſicci, quia exucti, quamvis abundẽt humore excrementitio 36
an Semen ſit ſanguinis, an glutinis excrementum, hoc eſt ſecundæ an tertiæ coctionis 68
ut ſit cauſa ſimilitudinis natorum cum parentibus 70
an in uterum eliditur 156
de Secretrice 113
Senſus communis uſus 128
Seri uſus 72
Simiotices duæ partes, dignotio & prænotio 283
Signa quædam criſima, alia peptica 288
Spiritus miniſtrant animæ eorum differentia 40
cur proprie non nutritur 113
naturalem, à vitali differre ſpecie 49
Spiritus naturalis ſit ex halitu ſanguinis, vitalis ex naturali, animalis ex vitali, ubi, quomodo, qua vi 161
an Spiritus animales accipiant agendi vim propriã, ut videndi & audiendi in cerebro, an in ſenſorio 43
de Somno & vigilia 173
ut Somnus ſit cauſa morborum 253
de Sudore 35. 241
de Stercore 73
Superfœtatio ut fiat 156
Symptoma quid, quotuplex 264

an ſemper ab aliquo morbo 272
Suntne ſigna potiora à pulſu, an ab urina. 308

T

Terra eſt primum ſiccum 12
Temperamentum quid ſit quotuplex detúrne ad pōdus temperatum 21. 23
Temperamentorum ſigna 36
Tendo 87
Teſtes ſanguinem in ſemen convertunt 152
Si ſint neceſſarii ad prolem conferunt quidem ad melius eſſe non ad eſſe. 154

V

de Venis 98
de morbis Venenatis 241
an Ventriculus nutriatur chylo 54
de Ventis 189
de Venere 223
de Vitali facultate 125.165
de Voce & ſermone 169
Vinorum genera & proprietates 197
an Urina, ſit excrementum renum ibid.
de Vomitu 228
cauſæ Vomitus immoderati ibid.
Urinarum differentiæ, cauſæ 323.343

42398

JOANNIS RIOLANI SENIORIS PARISINI MEDICI MORborum curandorum ratio generalis particularis.

OPERA

EMMAN. STUPANI, PHILOS. ET MEDIC. Doctoris, ac Professoris in inclytâ Basileens. Academiâ Ordinarii, ejusdemque ordinis p. t. Decani, locupletior, & correctior edita.

* * *

BASILEÆ,
Sumptibus LUDOVICI REGIS.

M. DC. XXIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

GENERALIS METHODI MEDENDI,

LIBER PRIMUS.

CURANDORUM MORBO-rum prima capita, & fundamenta comprehendens.

SECTIONIS PRIMÆ,

Affectæ partis signa, Modi item & causæ compaßionis.

CAPUT I.

MEDICUS vocatus ad ægrum imprimis obſervet partem affectam, (ubi eſt ſedes morbi,) deinde cauſam; poſtea ſpeciem morbi, quorum trium per propria ſigna dignotio τέκμαρσις nuncupatur, prima & præcipua pars medicinæ, quia facilius eſt curare morbum, quàm dignoſcere; Medicus ſiquidem qui poteſt dignoſcere, inquit Hippocrates libro de arte, poteſt etiam ſanare: ſed non econtrà.

His tribus cognitis; quærat deinceps remediũ, morbo,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

morbo, & ægri naturæ, accomodatum. Invento, prudenter utatur; quibus capitibus, veluti finibus primus liber Synopſeωs therapeuticæ, concludetur à nobis.

Partem affectam, ſi ſit interior, neque pateat ſenſibus, indicabunt; Situs partis, in diſſecto cadavere diligenter obſervandus: Actio læſa (in omni enim morbo ea pars, per ſe, aut per conſenſum, laborat cujus functio læſa eſt) Dolor, (ibi enim morbus, ubi dolor:) Excreta, retenta: (ſunt enim illa, naturalis Oeconomię fideles internũtii,) dejectiones E.G. loturæ carnium recens mactatarum, ſimiles, hepar malè affectum certò denuntiant: Adde propria accidentia, ſeu ſigna Pathognomonica: quorum alia, ſolitaria concludunt, alia conjuncta, ut febris acuta, dolor pungens in latere, & difficultas ſpirandi cum tuſſi, pleuræ inflammationem: non eſt negligendus ægri decubitus: (Nam ſi exterior ſit affectus, graviùs in partem affectam decumbit æger, ſi interior, meliùs; quia pendulum viſcus dolorem ingeminat: uti neque prætereunda juvantium, lędentium, ſimilium & diſſimilium conſideratio.

Imprimis verò medicus contempletur, num pars affecta, per ſe, primò an per cõſenſum laboret. nam parti primò laboranti primùm ſuccurrendum eſt; quia quæ condolebant, illâ percuratâ ſponte convaleſcẽt. Tribus autem modis, una pars, alteri compatitur: Viciniâ, Operis vel generis ſocietate, ſimilitudine ſubſtantiæ, aut communione vaſorum: propter viciniam, uterus, cõpatitur veſicæ & recto inteſti-

testino, vicissimque hæc utero, condolent: unde tenesmi, stranguriæ, & suppressiones urinæ, per consensum uteri. Ab inflammato recto intestino, & utero, stranguria, inquit Hippocrates, compatiente vesicâ. Læditur etiam respiratio per consensum, ventriculo, liene aut hepate malè affectis; quia hæ partes sunt connexæ diaphragmati: Adhæc, Ventriculus, compatitur intestinis, & gulæ propter continuitatem simul, & substantiæ similitudinem.

Itaque, ad viciniam pertinent, contiguitas, continuitas, cohæsio, & quæ medio aliquo copulantur: Hoc modo etiam cerebrum, consentit utero, per spinam cui alligatur: inde dolor occipitis, mulieribus tam frequens, ut nil magis, eadem de causa, inguina compatiuntur utero.

Operis verò societate, condolent mammæ utero, pulmo auribus: Pulmo enim loquitur, atqui sermo est ex auditu: hinc tussiunt qui duriùs aures scalpunt, compatiente pulmone; & Peripneumonia, eadem de causa parotide salutariter terminantur: Generis physici, seu materiæ similitudine, condolet nervosum nervoso. Propter communionem vasorum denique Ventriculus, consentit cordi, per arteriam aortam, & venam cavam: inde Syncope stomachica. Cerebro verò, per nervos sextæ conjugationis, unde dolor capitis, per consensum ventriculi, & pariter vomitus accidit per consensum, læso cerebro, aut meningibus: Jecori tandem consentit per portam; Lieni per venam, quę melancholicum humorem, eò transmittit ad appetentiam excitandam. Cæte-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Cæterùm positivè, aut privativè fit omnis compassio: Positivè, re aliquâ, ex parte principaliter affectâ, ad alteram delata, (ut spiritu, vapore, qualitate, facultate:) sic E. G. cerebrum, compatitur ventriculo fumanti: Privativè, non affluente eo, quòd affluere debet, quæ Sympathia incompleta dicitur, ab Avicenna. Cur apoplectici difficillimè spirant? quia impeditur hîc, influxus animalis facultatis, ab insigni obstructione cerebri. Cur luxatâ spinæ parte superiore, brachia, inferiore, crura resolvuntur? ob privationem facultatis motricis, Conspiratio & confluxio una, Sympathea omnia. Cōspirant enimverò partes, per intermedios spiritus, & confluxum humorum, utroque modo compatiuntur eædem, invicem, unaque alterius condolet calamitati.

Duobus autem potissimùm signis, deprehendetur affectus, per consensum: Nimirum, primò si alteri supervenerit, ut Febris, inflammationi, Cæphalea, cardiogmo: Dein si cum altero intendatur & remittatur, sic dignoscitur suffusio per consensum, faciamus nauseam præcessisse, acidum item, aut nidorulentum ructum, dolorem autem stomachi, consequutām Cephalalgiam, non erit dubium, eam per consensum ventriculi accidisse: augebitur conjectura, si cum dolore ventriculi augeatur & minuatur; Affectus enim primarius, continenter affligit: Secundarius, per intervalla, neque præcessit affectus, cujus comes esse putatur.

PAR-

PARTIS AFFECTAE PRIMUM argumentum ab actione læsa.

CAPUT II.

AD morbos arte & methodo dignoſcendos ſimul & curandos, non ſatis eſt, noviſſe, tres eſſe differentias actionum, ſed earum ſedes & inſtrumenta, tàm prima quàm ſecunda prænoſcenda ſunt; Nimirum Facultatis animalis, principium eſſe cerebrum, Cor vitalis, Hepar naturalis: Ad animalem vim pertinere, ſenſum, motũ, imaginationem, diſcurſum, memoriam: quin & reſpirationem: Ad vitalem, arteriarum & cordis pulſationem: Ad naturalem, nutritionem, accretionem, & procreationem. Ad nutritionem referri attractionem, retentionem, coctionem, & reliquiarum alimenti excretionem. Non eſt etiam ignorandum, Senſum externum fieri, emiſſo animali ſpiritu, ab anteriore parte cerebri, ad ſenſoria per ſenſificos & nervos molles. Motum autem, eodem ſpiritu, à parte poſticâ, ad muſculos influente, per duros & motorios, qui originem habent à ſpinæ medulla: Animam inſuper, imaginari in anterioribus ventriculis cerebri, in medio cogitare, in poſtremo recordari, temperaturæ cerebri, & ſpiritus animalis auxilio, Arabibus ut placet. Cor ſimul & arterias dilatari quidẽ, ut aër per os & nares inſpiretur intrà cor, pulmones, & cerebrum, atq; per cutem ut tranſpiret, undique autem trahi, ut temperet ardorem cordis: comprimi verò, cor & arterias, ut fuligo per eoſdem ductus exclu-

excludatur: Reſpirationem lenem, fieri à ſolo diaphragmate, vehementem, qualis eſt efflatio, (quæ fit denſo & multo ſpiritu confertim erumpente) muſculorum thoracis miniſterio, affluente de cerebro animali facultate: Internis enim dilatatis, inſpiramus: externis compreſsis, expiramus: Internos appello, qui replent interſtitia coſtarum; externos, qui illis incumbunt. Cum thorace dilatatus pulmo, per aſperam arteriam haurit ſpiritum, cujus qualitate potiùs, quàm ſubſtantiâ ipſum cor fruitur, & ventilatur. Sunt ergo quatuor inſtrumenta reſpirationis, Aſpera arteria, Pulmo, Diaphragma, & coſtarum, thoracíſve muſculi: Nutritio, fit ſanguine, ad ſingulas partes per venas, veluti per tubos, ab hepate derivato: (eſt enim jecur, opifex ſanguinis, venæ ejuſdem diſtribuendi media & inſtrumenta.) Partes, quarum publicum eſt officium, & quæ non ſibi tantùm, ſed etiam aliis natæ ſunt, trahunt rectis fibris, retinent obliquis, expellunt tranſverſis.

Quibus fundamenti vice poſitis, & conſtitutis; quòd ſi ſenſus uni duntaxat particulę eripiatur, nervum malè affectum eſſe, aut ſenſorium hîc laborare, conjectura eſt: ſi verò totum corpus ſtupidum reddatur, in principium ipſum nempe cerebrum (primum velut & commune ſenſorium) cauſa referenda eſt: Pariter ſi pars aliqua ſola privetur motu, muſculus aut nervus motorius hujus mali autor phibebitur; aliâs pluriũ partiũ motus ubi perierint, non tam in ipſo nervo, quàm in origine nervi vitiũ eſt: Ea enim vertebra luxatâ ex qua nervus ducit

originem

originem, vis motrix non influit: Quâ ſanè methodo gloriatur Galenus, ſe multos paralyticos ſanitati reſtituiſſe, admotis ad originẽ nervi, non autem ad partem reſolutam remediis, cùm audiiſſet illos, ex alto in dorſum cęcidiſſe. Si quis itaq; artus movere nequeat, ſolumq; caput inflectat, cervicis vertebras laborare certum eſt, ſi ne caput ipſum moveat, Cerebrum malè affectum eſt: Tota manus reſolvitur, affectâ quinta vertebra. At ſextâ & ſeptimâ, brachii primæ partes, manent illęſę, & adhuc manifeſtiùs, ſi octava laboret vertebra: ſola memoria læſa, occiput laborat, illique admoveri debẽt remedia: corruptâ imaginatione, ſynciput: vitiata ratione, in vertice fons eſt mali. Si æger conqueratur, de reſpirandi difficultate, enumeratione partium quibus reſpiramus, quærenda eſt pars affecta, eſtq; una definienda, remotione reliquarum. Si pulſus, à mediocritate receſsit, cor aut per ſe, aut per conſenſum laborat; conſentit autẽ omnibus ferè partibus, per arterias. Si corpus totum, non nutritur omnino, aut malè nutritur (hoc cachexiã, illud Atrophiam vocamus) hepar malè habere ſuſpicamur. Si verò pars aliqua non nutritur, aut obſtructæ ſunt venæ, per quas excipit alimentum, aut illa ipſiſsima ęgrotat, & (quòd ſit imbecillior,) non trahit, non retinet, nõ coquit, non ex pellit. Cæcitas viſum, Surditas auditũ, cruditas ventriculum malè affectum, cibi faſtidiũ autem ſtomachũ laborare certò demonſtrant. Quid multa? qui ex phyſiologia didicerit, ſingularũ partium uſum & actionem, neque ignorat quibus

mediis & instrumentis unaquæque perficiatur, ad hanc artem facilem habebit aditum. Qui verò eas ignorant, empirici velut, curant ex eventu, non arte & consilio.

Partis affectæ, secundum argumentum à dolore.

CAPUT III.

DOLOR, est tristis sensus & naturæ molestus, molestia accidit, solutâ continuitate partis similaris sentientis, aut eâdem affatim alteratâ: dolorificum enim dicitur, quod, vel subitò naturam partis immutat, aut ejusdem continuitatem solvit: alteratur pars, Intemperie, præsertim calidâ aut frigidâ; humor enim & siccitas sunt qualitates patibiles, habentq; lentam & ignavam operationem; dolor enimvero fit membro confertim, nõ sensim alterato: nam si partes valdè refrigeratas confertim calefacias, insignem dolorem excitabis, ut videre est in pueris, manus suas hyberni aëris inclementiâ refrigeratas, ad fornacem admoventibus: Intemperies verò hectica, quia fit sensim, est indolés. Quod si cui videantur, humor tendendo, siccitas convellendo, & rumpendo, dolorem facere, Respondendum, hoc inanitioni, illud plenitudini tribuendum esse: Atque etiam si quando humor pungit, hoc facit, non nisi quatenus calidus, putris, acer, mordax, adeoque non per se & natura sua; neque enim datur humidum aut siccum ad tertium gradum quod non sit calidum aut frigidum. Itaq; quo jure

Aristot.ex quatuor primis qualitatibus duas efficaces constituit, calorem & frigus, totidemque fecit patibiles, humorem & siccitatem; eodem Galenus dolorificam alterationem in calidam & frigidam ferè solam intemperiem rejecit, quarum comparatione humida & sicca, ut sunt inefficaces, sic indolentes. Solvitur verò continuum quinque modis, vulnerando, rodendo, tendendo, comprimendo, convellendo.

Dolor porrò quidam pũgit, alius sensum infert gravitatis: punctorius est proprius membranæ, non tamen convenit omni, nã quæ ossa non investiunt, ut quæ pulmonem, cor, jecur & vesicam involvũt, gravi dolore vexantur, non pungente: hoc signo peripneumonia & hepatitis discernuntur à pleuritide dextri lateris: nam in pleuritide sentitur dolor pungens, propter inflammatam membranam quæ cohæret ossibus; in pulmonis verò & hepatis inflammationibus, dolor adest gravis. Dolor pulsans ostendit arteriam premi. Si pars acuto & vehementi dolore cruciatur, exquisiti est sensus non obtusi, acuti sensus sunt oculi, cerebrum, membrana, stomachus, uterus, & partes nervosæ: obtusum autem habent sensum, Cor, hepar, pulmo, Renes ambigũt; nã in venis, arteriis, tunica succingente, & in exortu oureterũ, acutus: In carne verò renũ obtusus dolor percipitur. Cervix vesicæ exquisitè sentit, non autem vesica, fortè propter meatus angustiam & transitus difficultatem, doloris ergo magnitudo vesicæ collum, non vesicam ipsam affici declarabit.

Partis affectæ tertium argumentum ab excretis.

CAPUT IV.

QUOD excernitur, Aut est toto genere præter naturam, ut sunt tophi arthritici, calculi, vermes. Aut de substantia partis affectæ prodit: ut si in dysenteria, ulcerati intestini ramenta secedunt: Aut parti adnatum, ut pinguedo, crassioribus intestinis, illa enim, natura, pinguedine aut potius muco, & lentore quodam illevit, ut facilis & lubrica via fæcibus pateret: Aut coctionis est excrementũ, E.G. stercus primæ, lotium secundæ, sudor tertiæ: Semen autem & menstruus sanguis, quantitatis tantùm ratione sunt excremēta, Excernuntur præterea flatus & humores, criticè vel symptomaticè: humores inquam tam naturales, ut sanguis & pituita dulcis, quàm qui sunt præter naturam, ut Pituita vitrea & gypsea, Bilis vitellina, Æruginosa, Glastea.

Considerandum autem imprimis de eo, quòd excernitur, an quale, quantum, quâ viâ, quomodo & quando decet excernatur, observatâ consistentiâ, ut si sanguis per os reddatur, procedátne è faucibus, cerebro, thorace, an ex ventriculo: si per muliebria, ex utero an à vesica: si enim vomitu redderetur, affectum esse ventriculũ constaret: si tussiendo, thoracem vel pulmonem: utrum verò affectum sit, sic distingues: pulmo (quia nervus illius tantùm superficiem attingit, substantiam autem haud pervadit,) non habet sensum nisi gravitatis: Thorax verò,

rò, (quia totus osseus & nervosus,) exactè sentit; Itaque si indolenter reddatur, de pulmone: si cum dolore, de thorace procedit. Adhæc pulmonis vasa, sunt majora, sanguis biliosus & spirituosus, ergo si multus, tenuis, ruber, spumans, ejicitur: quis dubitet vas aliquod in pulmone ruptum esse aut erosum? Si verò paucus, crassus, & lividus, in thorace, tunc vas quodpiam apertum, ruptum, vel exesum? Age verò, faciamus per alvum pinguedinem secessisse, suspicio est incipientis ulceris in crassis intestinis, quæ, tum ulcerata esse constabit, quando secedent abrasiones tunicarum. Cumque crassioris intestini, crassior, tenuioris, tenuior sit substantia, ab excretis quódnam ulceratum sit, quis non facilè conjecerit? Quod herclè ad medendi rationem & ad prædictionem, non parum conducit: crassiorum enim intestinorū ulcus, per sedem injectis: tenuiorum verò, remediis per os sumptis commodiùs curatur: & crassiorum intestinorum ulcera, faciliùs sanantur, quàm tenuium; Jejuni autem intestini ulcus lethale: ulceratum insuper aliquod è tenuibus intestinis certius erit signum, si pus aut sanies permisceantur fæcibus, ut aliquod è crassis, si separatim illa & immista ferè dejiciantur. Sed cave, ne puris & pituitæ similitudine decipiaris, quod ut avertas, jube ægrum dejicere, aut, in morbis renum vel vesicæ, mingere in matula, aqua tepida semiplena, si quod ejicitur petat fundum, pus est. Nam phlegma, quia flatulentum & viscidum, innatat: pus, adustione grave, deprimitur. Aut in prunas,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

excretum,projiciatur; pituita enim ut pus, non fœtet. Item puris color, eſt cineritius, pituitæ albus: Prætereà, pituita, quia lenta & viſcida non patitur ſe dividi, puris autem diviſi partes, à ſe invicem abſcedunt, quod in aliis morbis, ut pulmonis & uteri, diligenter obſervandum, ut ſit hoc, ſemel & obiter dictum. Pergamus: ſi caro cum lotio reddatur, ulcus eſt in renibus. ſi arenæ rubræ in matula ſubſident, ſuſpicio eſt calculi renalis: ſi per vulnus chylus exit, aut cibus, vẽter perforatus eſt; ſi fæces, aliquod ex inteſtinis vulneratum: ſi urina, veſica aut oureter. Huc referre poſsis cõjecturam ab adnato, ut ſi fungus exoriatur, vulnerato capite, menyngem affectam eſſe, certum eſt.

Partis affectæ quartum & poſtremum argumentum à retentis.

CAPUT V.

CONQUERATUR aliquis, de ſuppreſſa urina, Jube illum ſedere, contrecta pubem: hîc, ſi ex circumſcripto tumore veſicam plenam ſentias; obſtructio eſt, non in renibus aut ouretere, (neq; enim conflueret lotium in veſicam,) ſed in veſica ipſa, collo, aut ouretra: utrum horum obſtruatur: Chirurgus deinde, cathetere explorabit, cujus ingreſſum ſi ſentiat impediri, malum eſt in ouretra. Ad hæc Platonis, & Ariſtot. divino ex præcepto, quærendæ ſunt imprimis rerum differentium ſimilitudines, ſimilium differentiæ, mentitur autem ſæpè colicus dolor, nephriticum, qui à retentis diſcernũtur;

tur;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tur; nam in nephritide,urina,cum difficultate redditur,alvus autem fluit,in coli dolore; ecōtrà alvus ſiſtitur, urina fluente: ſic pars affecta ſimul, & ſpecies morbi dignoſcuntur. Quod dictum ſit gratia exempli: hîc enim generalem duntaxat & indefinitam methodum curandorum morborum docere, & primos ſignorũ fontes,explicare propoſui: plura ſuppeditabit, quæ in aliis libris tradetur, ſpecialior doctrina.

DE CAUSA MORBI.

Sectio ſecunda.

DOCTE, ſi quid aliud, ſcripſit Herophilus, oportere medicum,quæ,qualis,& quanta ſit cauſa morbi, priùs agnoſcere, quàm de remedio cogitet; quia non poteſt curari morbus, niſi remotâ causâ,non poteſt removeri niſi cognoſcatur.Illa autẽ, aut eſt externa ſeu procatarctica, aut interior, eaq́ue antecedens,quæ primùm fecit & fovet morbum. Aut conjuncta,quæ immediatè morbum facit; Quæ ipſa, ſi poſitâ ponat, ſublatâ tollat morbum,continens diſtinctiùs & magis propriè nominatur. De externa primùm medicus ſit ſollicitus,licèt enim remedio non oppugnetur, ad interioris tamen cognitionem maximi eſt momenti.

Si conſtet de præcedẽte diæta, (quæ quidem ſex rebus quas vulgus non naturales appellat, continetur) medicus magno labore levabitur, habebitq́ue jam dimidium facti.Cùm enim ſint neutræ & adiaphoræ,benè utenti,ſalubres & ſanitatis conſervatri-

ces causæ; malè utenti, insalubres & morbi effectivæ, de singulis ægrum percontetur: Aër E.G. justo calidior inspiratus, alimenti, medicamenti, aut veneni calidioris usus, motus vehementior, ira, vigilia, excernendorum retentio, ut lotii, stercoris, sudoris, aut consuetæ & solemnis alicujus vacuationis, ut menstrui & hæmorrhoidum suppresio: cõtactus calidiorum, ut aëris aquæ balnei, admoti medicamenti, ut confectionis ex anacardis: calidos gignunt morbos. Aër verò & alimenta justò frigidiora (memineris autem definiendam esse mediocritatem, ægri natura non absolutè & per se) Somnus insuper, otium, metus, retinendorum, ut seminis & sanguinis, quin etiam excrementorum omnium immoderata profusio, (propter inanitionem spirituum:) ac contactus frigidorum, frigidos gignunt morbos. Morbi sicci, calidos, humidi, frigidos ut plurimùm comitãtur affectus: calor enim diuturnitate vel subito incremento, accersit sibi sociam siccitatem; frigus contrà, (quia parens cruditatum) humiditatem. Sunt, qui causas morborũ, & modos remediorum, his quatuor capitibus concludunt: Assumptis, admotis, agendis, educendis.

Internæ causæ, sunt duæ, humores & spiritus quantitate peccantes, aut qualitate, totidem modi, congestio & fluxio: Peccant quantitate, si excedant aut deficiant, natura enim temperie, temperies mediocritate definitur. Plenitudinẽ præcedunt, otium & crapula, eandem sequuntur, torpor & dolor gravans, Inanitionem: inedia & vehementior tàm animi

mi quàm corporis motus antecedunt, eandemque macies comitatur: Cacochymiam pariunt aëris & alimenti prava qualitas, adjuvant raritas cutis vel densitas, Rara enim, externis: uti densa, internis patent injuriis: nam si corpus liberè non perspiret, & sanguis non diffletur, nec à fuligine expurgetur, nascitur hinc putredo, obstructionis soboles.

Cùm ergo, ut dixi, interiorem morbi causam exterior prodat, hanc, primùm medicus diligẽter sciscitetur, considerato imprimis habitu patientis: si pinguis an macilentus, carnosus an gracilis. Deinde affectus simplices, præsertim colorem contempletur; Refert enim cutis, colorem humoris, toto corpore dominantis, flavus ergo color, bilem, niger melancholiam, albus pituitam, ruber sanguinem exuperare ostendit, cujus varietate, tumorum differentiæ discernuntur. Idem color, in excretis diligenter observandus; nam sputum rubrum, pleuritidem esse à sanguine; flavum, à bile; album, à pituita; nigrum à melancholia indicat; pallidum, pituitam, bili aut sanguini permistam, notat: Urinæ rubræ, redduntur sanguinis permistione; nigrę melancholiæ; flavæ, bilis; albæ, pituitæ, & cruditatis: quorum variâ permistione, variè colorantur: non aliter dejectiones, colore produnt humorem peccantem: non est negligendus hîc dejiciendi modus, sonoræ enim dejectiones fiunt à flatu; flatus, ex pituitâ ab imbecillo calore.

A retentis tàm certa ducitur conjectura, quàm ab excretis; nam si consueta & solemnis aliqua va-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cuatio ſupprimatur, ut menſtrui aut hęmorrhoidũ, habemus cauſam & originem morbi: ſi alicujus coctionis excrementum, præter conſuetudinem retineatur, (lotium, ſtercus, ſudor,) hinc cauſa morbi, ſi non conjuncta, ſaltem antecedens intelligitur: Retentæ enim fæces alvi, fumos ad caput mittunt, unde dolor capitis, vertigo: ſi juvenis vidua ſuffocetur ab utero, accuſanda retentio ſeminis inſueta, præſertim, ſi menſes pro more fluxerint.

Dolor quoq; detegit cauſam morbi, nam ſi pungat, eſt analogus laſsitudini ulceroſę, indicatque copiam humoris acris & mordacis, & cacochymiam bilioſam. Tenſivus plenitudinem arguit; ſi cum gravitate, humoris, cum levitate, flatus: Phlegmonoſus, cùm æger membra veluti contundi, & oſſa ſibi frangi pútat, (quem ipſum ὀστοκόπον propterea vocat Galenus,) Plethoram ſimul & cacochymiam multam: Dolor pulſans, indicat à copia ſanguinis, arteriam premi. Faciamus ergo quempiam de laſsitudine conqueri; cõſiderandum erit, ſi ſit ſpontanea, & à cauſa interna non autem externa, (ut exercitatione vehementiore,) tumque per ſingulas ſpecies, tacitâ mente diſcurrendum, ſi cutem dicat ſibi veluti acu pungi, ulceroſa eſt, ab humore ut plurimùm bilioſo, rarius à pituita ſalſa & putri, ſi ſentiat in membris tenſionem, ſubeſt plenitudo humoris flatulenti: ſi contundi membra exiſtimet, multus humor ſubeſt, iſque craſſus & frigidus, pituitoſus aut melancholicus. Pituita enim & melancholia non valdè acutos dolores inferunt, partim

quòd

quòd crassitie suâ obstruunt & sensum partis impediunt (impedito ~~enim~~ sensus & caloris commeatu) partim, quòd illam frigore stupefaciunt: Itaque acutissimi, ut arthritici dolores, neq; fiunt à pituita, neque à melancholia sincerâ, sed bili aut flatibus permista: argumento est, quòd his discussis, reliquus tophus sit indolens. Morbus ipse est index suæ causæ, ut Febris Tertiana, bilis exuperãtis, Quotidiana, pituitæ, Quartana, melancholiæ, Inflammatio, sanguinis, Erysipelas, bilis, Oedema, pituitæ, Scirrhus, melancholici, cancer, atrabilarii succi: index est & character. A juvantibus quoque & lędentibus, certa & causæ morbificæ, & speciei morbi, sumitur conjectura. Intemperies enim omnis, similibus læditur, curatur contrariis, calidus morbus refrigerantia postulat: frigidus, calefacientia: Propterea Hippocrates, jubebat etiam fotu, causam simul & speciem morbi explorare, in doloribus lateris.

Non est ignoranda consequutio morborum: nam sæpè unus morbus alterius est causa. Si cui brachium resolvitur, interrogandus est an appoplexiâ primùm laborârit; sæpe enim hæc desinit in paraplegiam: si sit Empyios, nùm prius anginâ, pleuritide, aut peripneumoniâ vexatus sit; his enim morbis, succedit empyema: si tabescat, an sanguinem expuerit, nam ad sputum sanguinis tabes: si hydropis incipientis, aut cachexiæ summæ, jam appareant signa, quærendum si insigni aliquâ & longâ fluxione laborârit, ut hæmorragiâ, dysenteriæ aliqua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

aliqua ſpecie, gonorrhœa, diarrhœa, nam diarrhœam bilioſam, dyſenteria, comitatur, humoris acrimoniâ, abraſis inteſtinis, dyſenteriam teneſmus, quinetiam inteſtinorum vi & temperie tandem exoluta, lienteria, & hydrops demum ſequitur, Pruritum, ſcabies ſequitur, vertiginem, epilepſia; epilepſiam melancholia, febres erraticas, quartanæ; nephritim, athritis, excipit, & contrà; materiâ hûc illûc tranſlatâ.

DE SPECIE MORBI.

Sectio tertia.

SPECIES morbi, arte & methodo diviſiva deprehendetur, quam Plato in Philæbo rectè ſcribit eſſe donum deorum, unà cum Promethei lucidiſsimo igne in terras demiſſum. Quærendum itaq; fuerit imprimis conjunctum genus morbi: nam hoc ſumptum cum parte affectâ, definiet morbum. ſic Ariſtotel. docuit accidentia, πρώτοις δεκτικοῖς, id eſt ſubjectis ſuis, quibus primò & per ſe inſunt, definire. Quoties igitur actionẽ partis, manifeſtè læſam videris; eandẽ morbo tentari affirmabis: ecce primum & ſummum genus: conſiderandum deinde num morbus hic actionem partis, ut ſimilaris eſt, lædat, an ejusdem uſum, quatenus alicujus functionis eſt inſtrumentum, pervertat: an utrumque ſimul, hoc eſt ſitne morbus ſimilaris, organicus, an communis: ſimilaris morbus, intemperies vocetur. Simplex, vel compoſita: Simplex, calida, frigida, humida, ſicca: Compoſita, calida humida,

mida,calida ſicca,frigida humida,frigida ſicca,nuda,vel cum materia,ſanguine,pituita,aqua,flatu, alterutra bile,conjuncta.

Inſtrumentum,partíſve uſus,læditur; vitio conformationis,magnitudinis,numeri, ſitus: Conformationis vitia ſunt, in figura, meatu, lævitate, & aſperitate: quæ ſunt ſpecies ſubalternæ morbi organici, ut dictæ intemperies, morbi ſimilaris ſunt differentiæ. Ut enim pars ſimilaris ſana eſt & actiones integras edit:(trahit,retinet,coquit,& excernit) quæ temperata: Et uſu ſuo probè defungitur Inſtrumentũ illud quod eſt juſtæ magnitudinis, partibus conſtat nec pluribus nec paucioribus,quàm conveniat,eiſque bene ſitis & connexis; item quod à natura fuerit bene conformatum: Ita pars ſimilaris laborat,ſi intemperata. Inſtrumentum malè affectum eſt, ſi malè conformatum, partes ſimilares, ex quibus conſtat,bene ſitas & cohærentes non habet,eaſque in magnitudine aut numero peccantes.

Solutionem continui dividunt, tumores præter naturam,ulcera, vulnera, luxationes, fracturæ, quæ ſingula minutiùs ſubdividuntur: Tumorum enim multæ ſunt ſpecies Principaliores ſequentes, phlegmone, œdema, eryſipelas,ſcirrhus, emphyſema: quibus definitè cognitis, proximum genus morbi innoteſcit: quod ſi conjunxeris parti affectæ,habebis morbi, quamvis innominati perfectam definitionem. Faciamus E. G. inflammari membranam cerebri; per ſe primò, cerebrum autem per conſenſum, hæc ſpecies morbi, à ſymptomate,

phre-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

phrenitis vocabitur, quærentique quid phrenitis, si reſponderis eſſe inflammationem membranarum cerebri, veram definitionem, nempe genus proximum cum parte primò affectâ dederis: Eſto rurſum, inflammatus oculus, per conſenſum adnatæ, ophthalmia erit, ut Angina, inflammatio muſculorum laryngis, internorũ cynanche, externorũ ſynanche, partium quę anteſtant internis, paracynanche: earũ verò quę externis, paraſynanche. Hîc velim lectorẽ obiter notare, quantus fuerit veterũ labor in diſtinguẽdis & definiẽdis primis morbi generibus; ſpecies autẽ & definitiones uſq; adeò differentes natas eſſe ex diſsimilitudine partium affectarũ: perge: inflammatio pulmonis, peripneumonia, hepatis, hepatitis, pleuræ, pleuritis dicitur à partibus affectis deductâ appellatione: Inflammatio glandularum, Bubo, (ſic enim Hippocrates vocat glandulas) Earum quæ ſunt ponè aures (quæ ſunt emiſſaria cerebri) Parotis: earũ quæ ſunt ſub alis, (ubi ſunt emunctoria cordis) bubo, ut plurimùm peſtilens: earum quæ ad inguina (quæ ſunt emiſſaria hepatis) venereus, niſi benignus, criticus, & ſalutaris fuerit.

Reliquæ partes corporis, Auris, ventriculus, diaphragma, veſica, inflammari etiam poſſunt; non ſunt tamẽ illarum inflammationibus impoſita propria nomina, fortè ne infinitate morborum, lectoris animus obrueretur: adde, quòd omnes, iiſdem ferè remediis curantur, quantitate & formâ remedii, pro naturâ & ſitu partis, (prout ſuo loco docebitur,) immutatâ; uſurpamus autem in illis deſignandis,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dis, definitionem, loco nominis seu definiti. Nam quoties dico phlegmonem vesicæ, definitione, speciem exprimo morbi non dũ nominati, quod erit definiendis singularum partium morbis, brevissimum compendium. Nam cerebri, exempli gratia, quivis morbus necessariò similaris est, instrumentarius, vel communis: Esto similaris, discurrendum per omnes intemperiei differentias, ut illa sumpta cum cerebro constituat & definiat quæsitam speciem morbi.

Viden' quanti sit hæc doctrina, momenti, ad bene medendum? Principium medendi, inquit Galenus, est cognitio morbi, minimusque error commissus, illius ignoratione (ut si quis phrenitim pro maniâ curaret) maximus est in fine. Morbus cognoscitur ex parte affecta & genere conjuncto; nulla enim rerum notio certior est quàm definitio. Atqui docuimus jam, ut pars affecta deprehendi posit, exposuimus quoq; methodum inveniendi verum & proximum genus morbi; unde jam habemus plusquàm dimidium facti: Ad hæc effectus est signum suę causæ, ex sensibilibus enim cognoscuntur intellectilia, atqui symptoma est primus effectus morbi: itaque discurrendum per symptomatum genera, actionem læsam, excretorum, retentorumque ametriam, & affectus simplices: Morbi species, inquit Galenus, ex symptomatibus dignoscitur, ejusdem magnitudo ex eorum magnitudine: Veternus ergò intemperiem frigidam humidam ostendit, Vigilia calidam siccam, Dolor, detegit

cau-

causam simul & speciem morbi, si tussiendo excretus sit multus sanguis, phtisis conjicitur, si loturæ carnium similis per sedem redditur, hepatis imbecillitas arguitur, Genæ rubræ, peripneumoniam indicant. quid multa? symptomata morbi genus demonstrabunt.

Dicet aliquis, Si unaqueq; species morbi primo subjecto finiri debeat, cur phlegmone ex materia, tumor à sanguine, œdema, tumor à pituita, definitur? Respondet Aristot. quod si singulorum accidentium cognitum haberemus proprium & primum subjectum, quomodo species, est subjectum suæ proprietatis, haud dubiè, eo commodissimè finirentur, quia idem est principium essentiæ quod existentiæ, sed quia plurimorum prima subjecta ignorantur, cogimur ea suis causis, physica, materia & efficiente, uti & ethica, suo fine, definire.

Atqui tumorum præter naturam, non est definitum subjectum: omnes enim partes illis sunt obnoxiæ. Itaque hoc generale sit preceptum, morbos omnes, si fieri posit, definiendos esse primis subjectis, alioquin, pro illis substituendam esse materiam, aut efficientem, quod posteà notum erit, dum libro secundo genera, libro tertio, species morborum definientur.

Prædictionum in morbis summa capita.

VT intelligatur, communes ferè esse fontes prognoseως atque diagnoseως, operæ pretiũ existimavi, contrahere in pauca, & veluti ob oculos

los

los ponere, medicæ divinationis summa capita. Hipp. vocat προγνοσιν prævisionem futuri eventus morbi: Monendus autem medicus, ut nihil est gloriosius quàm futura prævidere, & eventum morbi astantibus prædicere, (ęgri enim pluris faciunt medicum qui præviderit exitum morbi: eoq; modo à vulgi calumnia liberatur) ita nil esse fallacius, nilque periculosius: ob id, quandiu humor est in motu, suspendendum esse judicium, putemus: quia dubium est, quam in partem sit fluxurus, nobilem vel ignobilem, forásne an intrò, per convenientes ductus an naturæ & humori contrarios; Quinimò, etiam si ille parti sit infixus, & appareant signa coctionis, convaliturum ægrum non affirmabit medicus, nisi simul adjiciat, dum nihil supervenerit, ut triste nuntium, propter quod insomnis æger redditur, ægerq; bene monenti paruerit, & ex præscripta formulâ vixerit, externaque omnia rectè fuerint comparata. Ad prædicendum verò, contempletur imprimis partem affectam, si sit princeps, an ignobilis, publica an privata: quia principum, quinetiam publicarum partium, (ut ventriculi & pulmonis,) morbi sunt periculosi: deinde speciem, magnitudinem & cacoëthiam morbi; alii enim sunt longi, alii breves, alii benigni, alii maligni; multi sunt insanabiles, ut elephantiasis, cancer, apoplexia fortis. Alii rarò & difficilimè persanantur, ut ulcus pulmonis.

Observanda adhæc, etiam atq; etiam causa, nam morbi ab atrâ æruginosâ cumprimis bile lethales:

A pituitâ & melancholiâ longi,à bile, acuti & difficilis judicii,propter humoris inconſtãtiam. Conſideranda etiam excreta & retenta,tàm communia, ut lotium, feces & ſudores, quàm particularia, ut ſputum in pleuritide: apparentibus enim ſignis coctionis utriuſq; materiæ, morbificæ,& antecedentis cauſæ,nemo unquam mortuus eſt : Maximè omnium juvat explorare vires ęgri naturales,vitales, animales, easque cum morbo comparare : nam ſi paulatim concidant,malũ; ſi recuperentur,bonum: Actiones primùm animales obſervabis : Si conſtet mente (Delirare enim malum) Si liberè ſpiret, Si ſenſus habeat integros ; Deinde vitales, ex pulſu ; Naturales denique, ut appetere & bene habere ad ea quæ offeruntur , Bene coquere : quod urinæ & dejectiones indicabunt: Pulſus vitæ aut mortis fidelis eſt nuntius. Mira ſunt, quia ſupra artem & rationem

Nicoli ut & Alexii Pedemontani prognoſtica. Urticam,inquit,in urinam ægri immitte, niſi marceſcat, æger convaleſcet: Vel eandem miſce cum lacte mulieris, ſi ſocientur , vivet ; alioqui morietur : Aliud ſubjungit non minùs admirabile: lardo pedem ægri inunge, & offer cani; ſi comedat, ſervabitur; ſi aſpernetur, aut comeſtum vomat, morietur.

*
* *

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

DE REMEDIO.

Sectio quarta.

QUA METHODO INVENIENDUM SIT, *proprium & conveniens morbo remedium.*

CAPUT I.

INVENIENDUM remedium, quod profligando morbo conveniat, invento prudenter utendum. Inveniri autem poterit, ſpectatâ causâ & qualitate morbi; Quia enim hic remediis contrariis oppugnandus eſt, calidus frigidis, frigidus calidis; Ei qui genus morbi noverit, non erit difficile, proprium & accommodatum morbo remedium invenire, ſi modo genera & vires medicamentorum nõ ignoret: Quandoquidem, ut dicitur, dignotio morbi eſt inventio remedii: contraria enimverò voco, quæ diſtant à medio, pari gradu, quo & ipſe morbus; Itaque affectus ad tertium gradum calidus, eodem gradu frigidis, expugnetur: nam ſi infrà modum, ea exhibeas, periculum eſt, ne ſuperſint morbi reliquiæ, quæ recidivam faciant, ſi ultrà, ne novum morbi genus, priori contrarium, importunè inducas. Simplicium itaq; remediorum qualitates velut in tabella tibi ipſe deſcribe (nolo enim actum agere) ut ita habeas communes locos, ad quos, cùm uſus poſtulabit confugias. Illæ autem, vel ſunt manifeſtæ, vel occultæ: manifeſtæ ſunt quatuor pri-

mæ,calor,frigus,humor, ſiccitas,& quæ ex primis, mediatè,vel immediatè oriuntur:actiones enim hę quoque habent ſatis perſpicuas, nec de earum cauſa dubitatur: At occultâ qualitate, Agaricus trahit pituitam, Rheum bilem. Aſplenium Lieni, Agrimonia Jecori, peculiariter proſunt,uti Ungula Alces, Epilepſiæ, Saxifraga calculo,Arthritica arthritidi ſpecificâ vi & qualitate conveniunt: Occultiore vi medentur,phyſica amuleta,ut Pæonia appenſa: ineffabili, verba & characteres, quibus,cùm ſint quantitates,& ſi nullam vim ineſſe peripatetici exiſtiment; Quia tamen plures ſanat, in quem plures fidunt,dicique vix poteſt quantum poſsit ad ſanitatem recuperandam de medico anticipata opinio, ſiquidem phantaſia habet imperium in ſpiritus & humores, morborum parentes, vel hâc de causâ, ego non puto illorum uſu eſſe interdicendum; nocere enim non poſſunt, ſæpe per accidens & ex eventu proſunt. Theologi tamen eorum uſu interdicunt, quia dæmonum occultâ virtute, operari exiſtimant.

Porrò majores noſtri, quorum vigiliis excultam habemus artem medendi, non contenti fuerunt ſcripſiſſe,hoc eſſe calidum,illud frigidum,ſed calidorum & frigidorum quatuor gradus conſtituerunt, ut morbus à ſuo contrario faciliùs vinceretur: quinimmò cujuſq; gradus tres ordines,principium, medium,& finem deſcripſerunt. Ne quis autem exiſtimet, ſolam Intemperiem, curari contrario, placet primum faciendæ medicinæ principium,

pium, ſcriptum ab Hippocrate libro de flatibus, & à Galeno libro de conſtitutione artis demonſtratum, generalium morborum inductione breviter declarare.

Morbus omnis eſt ſimilaris, organicus aut communis, hic, Solutio continui vulgò nominatur: cujus curandi unicus eſt, isq; contrarius ſcopus, nempe unio. Intemperies vel eſt nuda, vel cum materia, Illa, ſuo contrario alteranda, calida, frigido; humida ſicco, ſi materia corrupta fuerit, illicò vacuetur; ſi cruda, coquatur; ſi craſſa, incidatur & extenuetur; ſi tenuis incraſſetur: ſi lenta, detergatur: denique, niſi quid inſtet, ad vacuationem præparetur: ſi peſtilens, venenata, & deleteria, alexiteriis malitia retundatur.

Morbus organicus, aut eſt in numero, magnitudine, ſitu, conformatione: morbus conformationis in figura, meatu, aſperitate, lævitate. Atqui morbi numeri & magnitudinis eodem ferè modo curantur. Ut enim aucta magnitudo; (Exempli gratia, caro ſupercreſcens) exedentibus, cauterio aut ſcalpello, minuenda; imminuta verò, (ut vulneris aut ulceris magni cavitas,) ſarcoticis & alimentis boni ſucci augenda; Ita pars ſuperflua, ut ſextus digitus aut tertius teſtis, ſi manifeſtè incommodet actioni (alioqui ſinatur) removeri debet: Quæ autem ad uſum neceſſaria deſideratur, ſi fieri poſsit, arte reſarciatur, ſaltem aliquid ſimile, ut callus, pro deperdito oſſe, cicatrix pro cute, ſubſtituatur: pro vero dēte deperdito ad vocis dearticulationem, quidam

utuntur eburneo, alii ad decorem, oculo caprillo, vacuam replent orbitam: non deſunt qui truncas nares (vulnus inhoneſtum) ut reparent, brachium cavāt, parte muſculosâ, & in vulnus illico reliquam naſi portionem, immittunt; Appulſu enim & concretione ſanguinis ad partem, regeneratur quidem naſus, ſed valde deformis, qualis elephantici; quia imbecillus calor, non potuit illum cute contegere, tolerabilior interim cavitate. Pergemus.

Morbi ſitus & connexionis, veluti luxationes & herniæ, etiam cōtrario curantur; nam ſi inteſtinum aut omentum in ſcrotum inciderit: dilatato aut rupto peritonæo, reponendū eſt idipſum in nativam ſuā ſedem: deinde aliquo aſtringente, ut emplaſtro contra rupturam, & ſubligaculo, ibidem continendum: ſi fortè fluxione aut congeſtione membrum aliquod luxetur, ut femur Iſchiadico dolore, abſumendus humor digerentibus, atque vacuandus: ſi violentâ impulſione, loco motum fuerit, intendendo, atq; in contrarium impellendo, reponatur.

Morbi in meatu ſunt, Anguſtia & obſtructio, hæc detergentibus, & aperientibus tollatur, aut tranſponatur: lapis, urinæ meatus obſtruens, ſi elatis cruribus ægrum ſuccutiendo, aut cathetere, dimoveatur, præſens erit hîc remedium, ſed ad integram ſanitatem, inciſione & extractiône eſt opus; Anguſtiores meatus dilatentur, latiores aſtringantur.

Morbus aſperitatis, lævigetur; lævitatis, exaſperetur. quæ enim partes naturæ inſtituto ſunt læves, ut

ut lingua & arteria, eædem si exasperentur, lenientibus humidis, iisque lentis non mordacibus syrupis eclegmatis potiùs naturæ suę restituantur, oportet: quæ verò debent esse asperæ, ut ventriculus & uterus ad retinendum, si justo læviores reddantur, ut fit in lienteria, humor lentus tunc detergendus iis, quæ parum astringant. Cuti duræ emollitio, Tensę relaxatio competit: nónne vides labori, quietem; vigiliis, somnum; tristitię, eam animi jucunditatem quæ ex sermonibus, actionibus, spectaculis percipitur, remedio esse? Ergo morbi omnes contrario curantur. Sit itaque hoc primum inveniendi remedii principium, quod in genere breviter declaratum sequentibus libris, singulorum morborum & remediorum comparatione fiet notius. Velim intereà lectorē observare, quàm sapienter Paracelsus suæ medicinæ contrarium jecerit fundamentū; Morbos omnes sanari similibus. Quòd si namque contrariorum, contraria sint consequentia, sanitas autem servetur similibus, quis non videt morbos abigendos esse contrariis? Nónne morbus, cùm sit hostis naturę, se depellendum indicat; at simile, non agit in simile, contrario igitur profligandus.

De usu inventi remedii.

CAPUT II.

PARùM prodest invenisse remedium, nisi invento prudenter uti posſimus: Medicos videas solertes & ingeniosos, quibus sylva remediorum suppetit, quæ tamen sine delectu & inconsul-

tò diſpenſant: alios reperias quibus maturum eſt judicium, qui habent pauca, quamvis ſelecta remedia: perpauci ſunt ingenioſi ſimul & prudentes: neſcio enim quo modo fit, ut in his ferè deſideretur judicium, qui valent ingenii promptitudine. Arte igitur ſupplendus eſt naturæ defectus: Inventionis celeritas, juvanda eſt artificioſo commentario remediorum; conſilii verò maturitas, tribus circunſtantiis veluti finibus circumſcribenda, quãto, quando, & quomodo: tale enim remedium, puta calidum vel frigidum, phlegmagogon, melanagogon, vel cholagogon uſurpare, eſt opus inventionis, conſideratâ (ut dixi) causâ & genere morbi. At illud juſtâ quantitate diſpenſare, conveniente formulâ præſcribere, & quando decet offerre, judicii atque prudentiæ eſt medicæ: nobis itaque de ſingulis illis ordine diſſerendum eſt, initio ducto à tempore.

Tempus remedii, ut arte & prudentiâ ſit deligendum.

CAPUT III.

SAPIENTER Plato, ſi quid aliud, In humanis, id ſolum benè fieri ſcribit, quod fit opportunè: Eſt enim occaſio, domina rerum agendarum, data tempore proſunt, & data non apto tempore quæque nocent. Ptiſanâ ſanè nil eſt ægris convenientius, ſi tamen detur intempeſtivè, eſt exitialis; ut primo acutorum ſcripſit Hippocra. Ecce ne longiùs exempla petantur, quis non videt, quantum hodie

hodie peccetur, in ægrorum Diætâ atque Therapiâ? In paroxyſmo non eſt nutriendus, multò minus purgandus æger. Obſervandum tempus, quo morbus remittit, ſi non intermittit. Quieſcendum inſuper die critico, quia periculum eſt, ne Natura occupata in materia morbi conficienda, medicamento, aut copioſiore alimento, ab officio diſtrahatur, néve ad medicamentum aut alimentum converſa, ab hoſte interim proſternatur: Obſervanda inquam non tantùm morbi ſed etiam paroxyſmi quatuor tempora; Principium, Incrementum, Status, Declinatio: tutiùs enim in declinatione, quàm aliis temporibus præſcribuntur alimentum atque medicamentum: verùm quotuſquiſque eſt empiricorum, qui iſtas temporis circunſtantias, obſervet? Tantum abeſt, ut Solis & Lunæ motus contemplentur: Sub cane & ante canem, quin etiam mediâ æſtate, (quia æſtu vires languent;) & hyeme, (quia frigore humores denſi torpent, ineptiq; ſunt ad motum,) minus tutò venę ſectio & pharmacum imperantur, quàm vere & autumno, niſi placet Externorum morborum, ut ulcerum, curationi commodiorem eſſe æſtatem, quia ulceris curatio, eſt exſiccatio: Averrois vetat ante pluviæ deſcenſum, ne purgationem autumno moliamur, videlicet ut humores, æſtu ſiccati, per laxiores meatus liberiùs fluant: iiſdem de cauſis, præſtat plenâ aut creſcente lunâ, ſanguinem mittere, quandoquidem tum pleniores ſunt venæ: novâ aut decreſcente purgare, quia tum humor excrementitius, vergit ad imum,

Horâ ſecundâ vel tertiâ poſt exortum ſolem ſalubriùs ſanguis mittitur, quia tum viget & dominatur, ipſoque diei lumine, fit tenuis & fluxilis; & aër, qui vacuati locum ſubit, efficit ſpiritus tenuiores atque lucidiores.

Memineris tamen hæc intelligenda, ſicubi per morbum, liceat opportunum tempus eligere; eſt enim quoddam tempus electionis, alterum neceſſitatis: in valdè acutis ſiquidem, ut in angina, aut apoplexia ſuffocante, procraſtinare, & novam lunæ quadram, aut benigniorem conſtellationem expectare, ridiculum ſit, quia prius æger vitam, quàm cœlum malignam conjunctionem finerit, præſtaretque tum lotium aſpicere, vel pulſum explorare, quàm aſtrorum motus contemplari. Adhæc levia medicamenta, ut pillulæ ſtomachicæ, de hiera, elephanginæ, aſſajeret, manna, caſsia, dari poſſunt unâ horâ ante cibum, neq; illis ſuperdormiendum eſt, ne per ſomnum auctus calor illa convertat in alimentum: At fortioribus, præſertim ſiccis & ſolidis pharmacis, ut pillulis cociis, licet ſuperdormire, ſomno ſiquidem à circumferentia ad centrum receptus calor, alimentum coquit, humores fundit, facitque ut vis medicamenti ſimul cum alimenti vapore, longiùs feratur. Deinde naturam roborat & malitiam medicamenti retundit: Vigilandum tamen eſt, cùm incœperit purgare, quia ſomnus omnes fluxiones ſiſtit, excepto ſudore.

Habenda igitur hoc loco, non tantùm morbi & paroxyſmi, ſed etiam anni, menſis, & diei ratio, in

præ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

præſcribendis morborum primis remediis, pharmaco, & phlebotomia.

De quantitate remediorum.

CAP. IIII.

NIHIL eſt perinde arduum & obſcurum, nil tàm fallax, quàm juſta doſis remedii: unumquodque enim eò fallacius & obſcurius, quò pluribus obnoxium eſt circunſtantiis: non poteſt autem definiri quantitas remedii, niſi ſumptâ Indicatione à rebus naturalibus, (ut ęgri viribus, natura & temperamento, habitu corporis, pingui, macilento, gracili, carnoſo, ætate, ſexu, conſuetudine; (eſt ſiquidem hæc altera natura:) non naturalibus, (ut tempore, aëre, regione, excretis, retentis:) & quæ ſunt præter naturam, cauſa, morbo, ſymptomate. Quis enim prudens, pharmacum, eâdem quantitate dederit infirmo ac robuſto; mulieri & viro; puero & adoleſcenti; Pariſino & Scythæ? Eunuchis herclè & balbis, quia ſunt alvo humidiore, minor doſis convenit: conſuetis inſuper medicamentis, aut abſtinendum eſt, (conſuetudine ſiquidem etiam venena fiunt alimenta) aut eorum quantitas augenda. Spectandum eſſe tempus, anni, menſis, morbi, paroxyſmi; conſiderandam cauſam, & ſpeciem morbi, nec non vehementiam ſymptomatum, eorumque ratione augendam vel minuendam doſim remedii, notius eſt quàm ut doceri debeat. magnus enim morbus, magna & majore doſi remedia, depoſcit: eſt autem magnus morbus aut per ſe, ut ulcus maligunm,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lignum, vel ratione causę, (dysenteria enim ab atrā, quivis imò alius morbus, ab æruginosa bile lethalis,) aut vehemētia symptomatū. Colicus E.G. morbus, non est magnus nisi ratione doloris. Quibus, sensus sunt sopiti, ut apoplecticis, aut mens laborat, ut phreneticis, aut si vehemens urget dolor; major quantitas convenit, quę non potest arte definiri: verùm quemadmodum lex non est Polycleti immutabilis regula, sed Lesbia norma, quam magistratus æquitas, pro factorum, personarum, & temporum circunstantiis, nō abrogat, sed immutat: præmium quod virtuti, pœnam, quam illa vitio decernit, augens vel minuens: sic medicus quam ars indefinitè præscribit quantitatem remedii pro circunstantiis ætatis, sexus, temperamenti, regionis, consuetudinis, virium, morbi, symptomatis, limitat & definit: In quo non tantùm ægri, sed etiam medicamenti habet rationem; nam fœtida, ut Castoreum & Galbanum, rara quin & pretiosa, quia chara: quæ nascuntur in oriente, quia majores habēt vires, recentia, quia rerum omnium vires, vetustate exolescūt, parciore manu dispensat. Ego qui scribo Gallis, exponam quæ dosis illis conveniat, [illegible]cathartici ad hominem, non ad hunc aut illum relatā; curatur enim Socrates, de homine tamen sanando præcipitur. Prudentiæ, medici fuerit, spectatis individui tàm externis quàm internis circunstantiis, eam augere vel minuere ut infanti casiæ ℥ij. mannæ ℥iij. rhei infusi ℈ij. satis sunt; Adultis casiæ ℥j. mannæ ℥iß. rhei. ℥ij. vix sufficiunt, hæc inquam non pos-

sunt

ſunt arte exactè definiri, multa relinquenda ſunt prudentiæ artificis.

Doſis Cholagogon ſimplicium & compoſitorum mitiorum mediocrium & vehementiorum, quæ ſunt in frequentiori uſu.

RHABARBARUM, in ſubſtantia ad ſummum datur ad ʒij. infuſum ad ʒiij. non coquitur, ne vis purgandi coctione vaneſcat; eſt enim rheum tenuium partium.

Caſsia ad ℥iß. ſi tamen recens fuerit, quia magis laxat, ſatis erit ℥j.

Manna, perinde ut pruna acida & Tamarindi ſeu oxyhœnici ad ℥ij. diluitur juſculo.

Myrobalani citrinæ, in ſubſtantia, ſed raro, dantur ad ʒiij. infuſæ ad ʒ x. in decoctione ad ℥1 ß.

Aloe non lota, in ſubſtantia datur ad ʒij. infuſa ad ʒiij. lotæ augetur doſis; quia lotione vis purgandi minuitur, niſi lavaretur aqua aut decocto purgãte, præſtaret eam cogere in pillulas propter amarorem, cum ſyrupo aliquo melle aut terebinthina. Aëtius jubet ut ſuperbibatur mulſum

Diacrydium ſeu ſcammonium præparatum a g. iiij. ad g. xij.

Diaprunum ſimplex datur ad ℥iß. ſolutivum, & electuarium de ſucco roſarum, ut Hiera picra Galeni, ad ʒvj.

Doſis

Dosis phlegmagogôn.

AGARICI ſubſtantia, datur ad ℈iiij. infunditur ad ℥ij. coquitur ad ℥ß.

Turbith in ſubſtantia datur ad ʒß. infuſum ad ʒij. coquitur ad ℥j.

Colocynthis, datur ad ℈ß. rarò tamen propter amarorē & virulentiam datur ſola, tutior erit uſus trochiſcorũ alandal; doſis ad ſummum. ℈j. gr. xv.

Cataputiæ pulvis ſumptus cum modico cinamomo ex ovo ſorbili, vel cum juſculo, à ℈ij. ad ʒj. craſsā pituitam purgat. Styrax pinguis flavus adeóque optimus ʒij. pondere, cum æquali portione terebinthinæ in pillulas coactus ducit pituitā multam citrà moleſtiam, Aëtio teſte: Enimverò idem præſtat Bdellium pari quantitate ſumptum.

Diaphœnicum, Diacarthami, Benedicta laxativa, & Indum majus, diſpenſantur ferè ad ℥ß.

Dosis melanagogôn.

SENNÆ orientalis ſubſtantia datur ad ʒiij. decoquitur ad ℥j. rarò infunditur, quia mucoſum reddit liquorem, nauſeoſum planè; noſtratis autem ſennæ, quia vis minor, augenda doſis.

Epithymus Cretenſis, decoquitur ad ℥j. ſubſtantia datur ad ℥ß.

Ellebori nigri ſubſtantia, non eſt tuta, multò minùs albi, quare coquatur aut infundatur in mulſa vel juſculo aliquo pingui, in quo Hippocratis conſilio, aniſi, dauci, ſeſeleos, cumini ʒij. bullierint, ut odoratorum acceſsione graveolentia ellebori corriga-

rigatur, quę alioquin ventriculum offendit; Galen. & Rondeletius præfert decoctum amarãti & nympheę, quibus putat malitiam ellebori corrigi. Olim cavato raphano includebantur corticis ℈ij. plùs minùs, pro viribus ægri, expressus succus ad ʒj. ex lacte bibebatur, corpore præparato priùs & septem dierum inediâ macerato, ut inani stomacho exciperetur. Quidam per talleolas sectum elleborum, infigunt malo curtipendulo, pondere ℈iiij. lento igne coquunt, coctum comedunt, detracto elleboro, sic vim, non substantiã, sumunt innoxiè. Aëtius hoc modo exhibet, ℞. fibras radicis ellebori, macerentur in aqua, deinde auferatur cortex & siccetur in umbra, tundatur, cribretur, pulvis detur cum passo aut aceto mulso: Condimenti gratia; adde aliquid petroselini & dauci: si efficaciùs vis purgare; adde aliquot grana diacrydii: Pillulæ indæ, constãt elleboro correcto: Pillulæ de lapide armeno, earũdem sunt virium. Extremis morbis (cujusmodi à melancholiâ) summum & extremum remedium.

Diasenna datur ad ʒvj.

Confectio Hamech ad ℥ß.

Catholicon est polychreston, adeoq́ue re & nomine tale tùm utile, cùm vel multi humores peccant, vel quis peccet humor, nõ est satis definitum, cumq́ue per se sit indifferens, ei se accommodat cui permiscetur: ut si ad ʒij. electuarii de succo rosarum ℥j. catholici addideris, purgabit bilem; si tantundem, ʒij. diacarthami permisceas, pituitam; si confectioni Hamech melancholiam.

Alii

Alii breviùs & faciliùs dosim medicamentorum ita explicant: fortiorum dosis ℈j. levium ʒ x. mediocrium mediocris.

Alii hoc modo: cathartica seu purgēt trahendo, (ut Scammonium,) seu comprimendo (ut myrobalani,) seu leniendo, (ut cassia) seu lubricando, (ut mucago psylii,) in quatuor gradus distingui possunt: primi gradus sunt, succus & syrupus rosarum & violarum, serum lactis, decoctum Tamarindorum & prunorum acidorum: quæ ad sex uncias possunt exhiberi. Secundi gradus sunt manna, cassia, aloë, catholicon, Polypodii fumiterræ, & Epithymi decoctum, quæ ad sesqunciam tutò dari possunt: Tertii ordinis sunt Rheum, Agaricus, Senna. Turbith, quorum dosis varia est prout coquuntur, infunduntur aut solida sumuntur.

Quarti ordinis sunt diacrydium colocynthis, elleborus, quorum substantia ultra ℈j. sine periculo sumi non potest. Securiùs datur decoctum, aut infusum, malimq; illa permista quàm sola exhibere. Ad vim aliorum acuendam & purgationem accelerandam, cholagogis diagrydii, phlegmagogis, trochiscorum alandal, melanagogis ellebori correcti aliquot grana non temerè addideris.

De utendi modo.

CAPUT V.

VTENDI modus duobus capitibus continetur; Forma & Delectu remedii. Appello Formam miscendorū proportionem: non enim, aquā, vinum

vinum aut acetum, cum melle quoviſmodo permiſta, hydromel, oinomel, aut oxymel dixeris, ſed ratio miſtionis, formam & nomen dedit medicamento. Nemo igitur hîc expectet materiam remediorum, puta, quæ calfaciant, aut refrigerent, quæ bilem & pituitam præparent aut purgent. Illa enim ex locis inventionis repetenda eſt. Sed quâ formâ, commodiùs parari poſsint, hîc docere propoſui: Omnia autem tàm ἀλλοιώτικα quàm cathartica ſumuntur, admoventur, injiciuntur, inſtillãtur, inſufflantur, induntur: & quidem conſiſtentiâ, liquida, ſicca, media. Aſſumuntur forma liquida, Syrupi, Apozemata, Julapia, potus, emulſiones, gargariſmi: Sicca; pulveres, pillulæ, trochiſci, tabellæ, conſervę, condita, apophlegmatiſmi: Media: opiatæ, linctus. Injiciuntur clyſteres in alvum, veſicam, uterum, aures: in quas liquida multa, ut olea, inſtillantur: pulvis in nares inſufflatur: Induntur peſsi in uterũ, balani in anum: Admoventur, olea, unguenta, cerata, linimenta, emplaſtra, cataplaſmata, fotus, ſacculi, anacolemata, epythemata, balnea.

Ex quibus nonnulla, à parte cui deſtinantur nomen magis proprium & definitũ habuerunt. Quæ naribus medentur, Errhina vocantur; Græci enim nares ῥῖνας appellant, quæ injiciuntur in uterum, metrenchytæ, ἀπὸ τῦ ἐγχεῖν μήτραν, quæ in aures, ὠτεγχύται quæ in oculos, collyria, quæ ſub lingua tenentur, hypoglottia, ſic multa remedia cephalica, ocularia, hepatica, cardiaca, ſplenica dicuntur, eo tamen diſcrimine, quòd hæc nomina, iis, pro-

pter ſymbolum materiæ, cum parte; primùm impoſita ſint, illa verò, habitâ ratione formæ, quam ſitus & figura partis indicârunt.

Analyticum eſt præceptum, non tantùm in docendâ, ſed in faciendâ etiam medicinâ, diligenter obſervandum, pręmittenda eſſe generalia remedia, particularibus præceptis, cùm hæc, ex illis ut concluſiones ex principiis dependeant; neq; enim poteſt omnia docere ſemel, vitiumque Tautologias & inanis repetitionis evitare, non poteſt methodo & ſine confuſione docere, quicumque particularia ſimul cum generalibus docuerit: De particularibus ergo remediis tùm dicẽdum erit, cùm ad morbos partium ventum fuerit, nunc generalia exponamus, ſive purgandis ſive præparandis humoribus conveniant, doctrinæ autem & facilitatis gratia, quæ inter ſe majorem habent affinitatem, ſimul explicemus.

De remediis quæ ſumuntur in forma liquida, Apozemate videlicet, Syrupo, Julapio, Potu, Infuſione.

CAPUT VI.

SYRUPOS & Apozemata, videntur Arabes excogitaſſe, ad apparandos potiùs quàm purgandos humores, & quidem Hippocratis conſilio inſtituti: Corpora ait cùm quis purgare volet oportet fluida reddere, & ſi morbus det inducias, nec turgeat humor, cocta medicari, non cruda: Fluida

red-

redduntur corpora, meatus aperiendo, per quos humores noxii attrahendi ſunt. Apparantur humores craſſos incidendo, tenuando: viſcidos detergendo; Tenues enim, (ut ſerũ & bilis,) ſine apparatu, quàm mox vacuandi ſunt, quemadmodum & maligni. Crudorum verò dejectio tormina & roſiones parit, animique deliquia, nec quidquam notatu dignum educit, catharticum, quandoquidem crudi omnes ſucci, pigri ſunt & ad motum inepti, ob craſſitudinem & frigiditatem, quo fit ut omnes anguſtas vias, quas permeant, priuſquam ad alvum deſcendant, obſtruant: Itaque ipſi non vacuantur & aliis ſunt impedimento. Veteres Græci, populariùs & minore ſumptu, domi paratis juſculis utebantur. Ecquid enim aliud ſunt apozemata, quàm ſaccharata aut mellitea juſcula? non is ſum qui inanem luxum approbem, ſed quod æquè commodè, minore quin & ſumptu, majorique facilitate parari poteſt, fruſtrà pluribus tentari exiſtimo: vulgo perſuaſum eſt ad eſſentiam & nomen apozematis, necnon ſyrupi, congerendas eſſe radices, herbas, ſemina, fructus, flores: Ego verò, ex uno iſtorum utrumque fieri poſſe exiſtimo; Quin ex aqua ſola, cum melle cocta: Mulſam enim ad apozema, Oxymel Galeni ad ſyrupum revoco. Coquatur E.G. lento igne Guajaci ℔ß. in ſex libris aquę, ad tertias, collaturæ adde ſi vis parum ſacchari, ad gratiam, hydroticum apozema feceris. Ad internum dolorem de cujus cauſa non ſatis liquet ſimiliter ſi libet, Accipe florum chamomeli, p. ij. plùs minùs, co-

quantur, collaturæ ℥iij. adde si placet sacchari ℥j. Anodinum erit apozema: differt à syrupo, non materia (ex iisdem enim parari possunt) sed consistentia, quòd syrupus sit crassior, Apozema autem liquidius & clarius: nam ut fiat syrupus, plùs mellis aut sacchari decocto permiscetur, deinde simul bulliunt, dum filum faciat, aut in corpus læve, ut marmor vel unguem, effusa guttula hæreat. Apozema, fit addito pauciore saccharo, melle vel syrupo ad decoctum, nec simul debēt bullire, sed quo aspectu sit gratius & clarius, cum ovi candido à sordibus repurgatur: Æstate, dum plantæ virent, utimur apozematis, Hyeme, syrupis, nam, ut nihil desit pharmacopœis ad humores præparandos, Æstate, parāt syrupos in hyemem, addendo plus sacchari, ad custodiæ diuturnitatem: modus sacchari non potest certo definiri, nam syrupi qui fiunt ex plantis amaris, ac diutius sunt servandi, ut compositi, vulgò magistrales nominantur, at qui ex succis fiunt (citiùs enim succi corrumpuntur) plus mellis aut sacchari desiderant: Ut plurimùm pro una dosi seu ℥iiij. decocti sive aquæ stillatitiæ additur syrupi ℥iß. ut fiat apozema. Ad syrupum, præsertim ex succis, tantum sacchari additur quantum sumitur liquoris: est igitur apozema, decoctum dimidio syrupo aut saccharo dulcoratum: Syrupus verò liquor, ferè cum pari saccharo coctus.

Julepus, idem ferè videtur, cū Apozemate, nam si ℥j. alicujus syrupi in tripla aut dupla aqua destillata, aut decoctionis non refert, dissolvatur: fiet julep.

lep. Atqui, non fuit, alia ſyrupi, cum aqua proportio, ad compoſitionem & formam Apozematis. Ergo videntur nomina diverſa, res eadem, exempli gratia ad bilis fervorem.

℞. rad. graminis & acetoſæ ana ℥ij. cichorii totius, ſcariolæ, endiviæ, lactucæ ana M ß. quatuor ſeminum frigidorum majorum, ana ʒij. florum violarum & nympheæ ana p.j. fiat decoctio in colaturæ ℥iiij. diſſolve ſyrupi de cichorio ſimplicis ℥jß. nónne fiet apozema vel julep, nec materiâ nec formâ immutatâ? Item ſi ad aquæ roſarum diſtillatæ vel decoctionis ℥iij. addideris ℥j. ſacchari, fiet julep, quod vulgò dicitur Alexandrinum; hoc autem quid vetat apozema nominare.

Potus, non videtur ab illis differre, nec materiâ, neq; formâ, ſed ſolo fine; Quod purgandis humoribus conveniat, illa præparandis: nam ſi in præſcripto ad bilem decocto, pro ℥iß. ſyrupi de cichorio ſemunciam diapruni ſolutivi aut electuarii de ſucco roſarum, diſſolveris, potionẽ effeceris, quam ſi quis apozema purgans velit appellare, non habebit me repugnantẽ: Ut enim potiones, non omnes ſunt catharticæ, ſed quædam ἀλλοιωτικαὶ ut cardiacæ, hypnoticæ, & vulnerariæ; ita nõ eſt neceſſe apozemata, humores præparare, ſed quædam ad eoſdem vacuandos parari poſſunt, idq; rurſum tribus modis: primò: ſi aliquod catharticum, ut ſenna, vel agaricum, bulliat ſimul cum decocto, vel herbis permiſtum, vel ſeparatim nodulo incluſum. Secundò, ſi in decocto infundatur: dicitur autem infundi,

dum in liquore aliquãdiu maceratur, in quem paulatim vim ſuam & qualitatem deponat: Puta ſi in aqua vel decocto cichorii, aut ſi mavis, in ſero lactis, totâ nocte macerentur ℨij.ß. Rhabarbari, Inſequenti mane, collaturæ dentur ℥iij. ad gratiam: ſi placet condiatur pauco ſaccharo aut ſyrupo violato, erit potio purgandæ bili idonea: Tertiò, ſi in liquore aliquo, ut in aqua hordei, juſculo, decocto prunorum, aqua deſtillata, hydromelite, aliquod catharticum diſſolveris, potum effeceris, ut ℞. Catholici ℨx. diſſolve in ptiſana fiat potus, Aut:

℞. Diaphœnici ℥ß. diſſolve in hydromelite, vel quovis alio ex herbis tuo propoſito convenientibus, ut ex cephalicis aut ſpleniticis, comparato decocto: fiat potus.

Poſsis iſtos modos conjungere, ut ad purgandam melancholiam.

℞. confectionis hamech ℨij. diſſolve in decocto polypodii, in quo ℨiij. fol. ſennæ bullierint, addendo ſyrupi de epithymo vel de fumaria ℥j. fiat potus.

Videſne ut quatuor nominibus, res propemodum una ſignificetur, nec difficile eſſe, ei, qui unum novit, eâdem arte, reliqua deſcribere? Ut enim ſpecies, in rebus naturæ, à forma ſpecifica & eſſentiali conſtituitur; ita in rebus artis, à ſtructura & compoſitione; Atqui omnium ſyntheſis ferè una, ſolâ differens ratione, ergo videtur eadem remedii formula quatuor nominibus expreſſa.

De

De remediis quæ ſumuntur forma ſicca: pulvere, trochiſcis, tabellis, catapotiis.

CAPUT VII.

PULVIS, eſt communis materia, medicamentorum ſiccorum & conſiſtétiæ mediæ: Ex eo enim, fiunt electuaria tàm ſolida, quàm mollia, trochiſci, pillulæ, cumque, in ea tandem, unumquodque ſolvatur, ex quibus primùm ortum eſt, Ex iiſdem proin trochiſcis & reſiccatis, & comminutis reformabitur pulvis, non aliter quàm ex plantis ſiccis & mineralibus, omnibus deniq; ex iis quæ poſſunt pulverari: exempli gratia, ad prohibendum aſcenſum vaporum, ſtatim à cibo pulvis aſtringens ex coriandro, corallo, & cornu cervi uſto paratur, in gratiam palati admiſtâ ſaltem, pro ſingulis dragmis, ſacchari roſati ſemunciâ: Sed monendi ſunt pharmacopœi, ſuo primùm, tum etiam, magno ægrorum, manifeſto diſpendio, pulveres in officina reſervari; cùm enim vis diſperſa, minùs reſiſtat externis aëris injuriis, quàm coacta, nil autem ſit facilius quàm electuariorum aut trochiſcorum triturâ, pulverem, quem velint conficere: Quorſum amabò aſſervantur ſpecies diamargariti frigidi, Diarrhodon abbatis, Trium ſantalorum, Aromatici roſati, cùm ſint ad manum electuaria, ex quibus pulvis, eo momento quo præſcribitur, poſſit regenerari? Aliquo igitur ſucco aut liquore pulvis cogendus eſt in trochiſcos, ne illius vis tàm facilè exhalet. Ex eodem cũ ſaccharo in quodam liquore,

℞ aqua diſtillata, eâ proportione ſoluto ut pro ʒj. pulveris accipiatur ℥j. ſacchari, fieri ſolet Pandaleon, electuarii ſolidi corpus integrum. Quod ſi in portiones quadratas, dividatur, fient tabellæ, ſi in rotundas, orbiculi, vulgo rotulæ. Si in triangulas, lozengæ; ſi in oblongas, manuſchriſti appellantur; quæ quidem non ſunt diverſæ formæ remediorũ, ſed ejuſdem electuarii partes, non ſyntheſi ſed figurâ externâ ſolâ differentes, ne quis terreatur tantâ nominum varietate, quâ Arabes non illuſtrârunt, ſed obſcurârunt potiùs medicinam. Porrò electuaria ſolida, tàm cathartica, ut diacarthami ad pituitam, de ſucco roſarum ad bilem, quàm ἀλλοιωτικά ut triaſantali, ad hepar calidius, Diarrhodon, ad ventriculum roborandum, præſcribuntur hac formulâ. ℞. electuarii, diacarthami tabellam unam pondere ℥ß. plus minus, pro medici conſilio, capiat manè, ſi vis diſſolvatur in ptiſana ut fiat potus, aut ℞. pulveris diamargariti frigidi ℈ij. trochiſcorum de camphora ℈j. conſervæ violarum ʒj. cum ſaccharo in aqua bugloſsi diſſoluto, fiat electuarium per lonzengas pondere ʒj.

Si pulvis, exceptus ſucco, ſyrupo, aut liquore aliquo, ut aqua diſtillata, formetur in globulos, fient catapotia, quæ à figura vulgò pillulæ nominantur: quarum doſis ad ſummum ℈iiij. ut ſi Rhei pulverati aut Agarici ʒj. excipiatur ſyrupo violato fient pill. ſex, ſi cum maſſæ pill. de aloë ℈j. ad robur ventriculi, diacrydii aut trochiſcorum alandal ℈ß. miſceas, utrumque aqua menthæ unias atq; remollias,

fient

fient pillulę. Solemus uti pillulis jam paratis & correctis, quæ ad usum servantur in officinis, hoc modo. ℞. massæ pill. de agarico vel de Rhabar ℈iiij. malaxentur cum syrupo violato, fiant pill. molles. Rondeletius aquam præfert succis & syrupis, quia his augetur moles, ægris molesta, quod verum est in remollienda massa jam composita, non autem componenda.

De his quæ forma media & consistente assumuntur.

CAPUT VIII.

ELECTUARIUM molle, generalius Opiata nominatur, non equidem quod constet opio, sed quod habeat opii consistentiam. Partim autem purgandis, partim alterandis humoribus præparatur: purgant Diaprunum simplex, & solutivum, seu diacrydiatum, Diaphœnicum, confectio Hamech, Catholicũ, Humores planè putres & totâ substantiâ corruptos, immutant, magnæ opiatæ, ut Theriaca & Mithridatium, quę non tantùm à consistentia opii, sed etiam ab opio, quo constant, opiatæ nominantur.

Parari autem poterit, in rem præsentem, ex pulvere excepto aliquo syrupo, ut ex conservis & tabellis, trochiscis & aliis quæ pulverari possunt: puta, si conservæ anthos, ℥j. corticis citri conditi ℥ß. aromatici rosati & diagalangæ ana ʒij. excipias syrupo conservationis citri, fiet opiata ad frigidam intemperiem ventriculi.

Hûc pertinent medicamenta mollia, quæ formâ boli assumuntur, ut casia & Catholicum. ℞. casiæ ℥j. adde si vis Rhabarb. ʒj. cum saccharo, fiat bolus, quem delicati capiant, ex cochleari, cum aliquo syrupo, exemplorum varias formulas, proximus lib. suppeditabit; docebit enim singulis morborum generibus, quæ remedia, & quâ formâ conveniant.

De clystere. CAPUT IX.

QVAMVIS liquor, in cavitatem corporis nostri quamcunque injectus, generaliùs clysteris nomine vocetur, tamen qui in alvum injicitur, sine adjuncto clyster appellatur, si in aurem, auricularius, si in uterum, uterinus: Hi, cùm sint particulares, ad librum de morbis partium reservandi sunt; quando enim de morborum auris, vesicæ & uteri remediis differetur, opportuniùs de injectionibus in aurem, vesicam, & uterum dicetur: itaque clyster non est particulare, sed commune remedium; non enim tantùm ad intestinorum morbos imperatur, sed ad primam regionem expurgandam & sentinam exhauriendam; nam de cavis hepatis, trahit per venam portam, in quam ipsam, cùm lien melancholiam exoneret, per ramum splenicum, quis dubitet etiam de liene trahere clysteres. Quin & revellit & divertit à partibus superioribus, ab intestinis etiam eradicando vacuat clyster: Insuper præmittitur medicamento, ut patentiores habeat meatus & minore molestiâ purget: quæ ob id dicuntur, ne quis miretur, quòd inter generales & in-

defi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

definitas remediorum formas à nobis explicetur. Olim minus artificiosè parabatur ex una libra liquoris, ut hydromelitis ad detergendum, lactis, aut decocti chamomeli, ad dolorem placandum: Hodie, ex radicibus, herbis, seminibus, paratur decoctum. In cujus colaturæ libra una, ℥j. mellis ad detergendum, sacchari rubri, ad irritandam excretricem, tantundem dissolvitur: aut ejus loco ℥j. salis: adduntur ad lubricandum olei ℥iij. quinetiam catharticum aliquod adjicitur ad purgandum, exempli gratia ad remolliendam alvum.

℞. decoctionis clysteris communis, seu remollientis lib. j. dissolve mellis & sacchari rubri ana ℥j. catholici ℥j. ß. (majore enim dosi, injiciuntur cathartica quàm assumantur, quia longus est intestinorum anfractus, vis eorundem sentiens obtusa) olei communis ℥iij. fiat clyster, quod sit dictum gratia exempli, hîc enim formam, non materiam meditamur. Quòd si pro remollientibus & purgantibus substituas adstringentia, ut centinodiæ, plantaginis, Thapsi barbati an. m. j. accipias, & fiat decoctio, in colat. lib. 1. disolvas olei alicujus, succi, aut pro divitibus, syrupi adstringentis, puta myrthini, vel cydoniorum, ℥iij. fiet clyster superiori effectu contrarius, & adstringens.

Memineris autem non esse tàm exquisitè definitam quantitatem liquoris: quasi verò augeri vel minui non posssit; Quando enim intestina premuntur, ut in hydrope & in gravidis, ubi flatu distenduntur, ut in colico dolore, nec non Enterocele: quan-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

quando clysterem diutius retineri volumus, minuenda est decocti quantitas: At quando clysterem altiùs pervenire cupimus, ut in ulceribus tenuium intestinorum, & renum dolore; aut cùm virtus naturalis est sopita ut in apoplexia caro & lethargo, augenda & acuenda eadem fuerit: & proin clysteres tum oportet esse acriores: est etiam cùm oleum nocet, ut in dysenteria, quia ulcus reddit sordidum, nisi fortè placeat adstringentia, ut rosarum vel cydoniorum admiscere ad robur. Quæsitum, sint & dentúrne clysteres alimentarii, ut qui ex jusculis, ex lacte cum vitellis ovorum, ex vino diluto parantur, quorum usus est, cùm æger, prę imbecillitate, aut alia causa non potest deglutire; hoc enim videtur non probari Galeno, quia negat substantiam clysteris, ferri ultrà jejunum intestinum; Unde quidam, solo vapore alimenti ægrum refici contenderunt, verùm animalem appetitum vapor alimenti satiat, non naturalem, quia in locum solidæ substantiæ quæ continenter deperit, alia similis substituenda est: An ergo bene affecto ventriculo clysteris substantia jejunum non transcendit; eodem autem existente inani & famelico fuga vacui trahitur: alimentarii enim succi inopiâ, excrementitium humorem attrahit venter, quo se expleat: Quòd si, in ileo morbo, clysteres sæpè vomitu reddantur, quis neget ad ventriculum pervenire? Matthæus Gradi interpres Avicennæ, affirmat se vidisse puellam, quæ subditas glandes, illicò tantâ violentiâ traheret & per os redderet, ut vix manu retineri possent,

juscu-

juſculorum autem pinguium frequenti uſu,obtusâ facultate tractrice, ſanitatem recuperaſſe. Inſtabit aliquis,nos nutriri ſanguine,hunc autem fieri in hepate, præparari in ventriculo, quod de ſubſtantia clyſteris nemo dixerit. Reſpondet Oribaſius,ut venis, ſic inteſtinis ineſſe vim ſanguificam, & eandem cum ventriculo ut ſubſtantiam,ità præparandi vim illa obtinere : inde per venas meſenterii à jecore exugi & in ſanguinem tranſmutari. Hinc patet,famelicis,purgantes clyſteres,minimè convenire.

De Remedii delectu.

CAPUT X.

DUo ſunt primi ſcopi, faciendæ medicinæ, ſanitatem præſentem ſervare & abſentem reducere:ſervatur præſens diætâ;deperdita reſtituitur therapiâ. Diæta,vacuatum replet,uſu ſimilium; Curatrix verò medicina,quæ functionibus incommodant, remediis contrariis amovet. Tria autem ſunt quæ actionem lædunt,cauſa, morbus,Symptoma. Cauſa, præcedit morbum, eundem,ut umbra corpus , ſymptoma conſequitur. Itaque in causâ morbi removendâ, primùm medicus laborat,quâ ſiquidem permanente, fruſtrà ſperaret morbi depulſionem,niſi fortè ſymptoma,ut dolor,tàm crudeliter ſæviat,ſut eum ab ordinaria curatione, avocet,illique,quod magis urgeat & gravius quiddam minetur, priùs ſuccurrendum ſit, quàm de removenda cauſa cogitetur : mox redeundum , ad expugnationem cauſæ, cum quâ morbus, cum morbo, ſym-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſymptomata, diſparebunt ſenſim & evaneſcent. Cauſam verò externam ad interioris quidem cognitionem plurimùm prodeſſe, jam monuimus; huic tamen ſoli deſtinata eſſe remedia: quæ aut eſt conjuncta aut remota, hæc antecedens, illa conſequens appelletur. Conjunctam appello, quæ proximè & immediatè morbum facit, ut humorem fluxione aut congeſtione præter naturam parti infixum: Remotam verò & antecedentem, à quâ illa nata eſt & fovetur, Plethoram ſcilicet aut cacochymiam: Appello plethoram, ſanguinis immoderatam copiam, ſive quatuor ſimul humores exuperent, ſive propriè dictus ſanguis, colore ruber, ſapore dulcis, conſiſtentiâ mediocris, quæ non ſemper adeò diſtendit vaſa, ut periculum horum rupturæ minetur, ut in habitu athletico, tanta cùm fuerit ut à natura regi non poſsit, morbi cauſa eſt, & actionem lædit: Illa venarum capacitate; hæc virium imbecillitate definitur: proinde vulgo, ad vaſa & ad vires nominatur: Utrique, remedio eſt venæ ſectio, Natura enim, plenitudine, qua gravabatur levata, vires reſumit, fitq; vegetior, ut imbecillitatis cauſa diligenter exploretur, nec putemus omnẽ imbecillitatem diſſuadere venæ ſectionem. Magna laus eſt, oppreſſas vires, à languidis poſſe diſtinguere.

Cacochymia, eſt omnium humorum, aut unius, vitioſa qualitas: ſive enim ſanguis, à ſua temperie longè receſſerit, ſive bilis, pituita aut melancholia, cacochymum eſt corpus, cui ſuccurrendũ eſt purgatione. Si, ut ferè ſemper accidit, quantitate ſimul

& qua-

& qualitatè peccet ſanguis, plethora eſt cacochymica, quæ à dominatu humoris, ſanguinea, bilioſa, pituitoſa vel melancholica nominatur : quæ quidem ut conjuncta eſt ; ita utrumque remedium depoſcit: Ut enim duæ ſunt primę & communes cauſæ morborum , plethora & cacochymia ; ſic totidem ſunt prima & communiſsima remedia, miſsio ſanguinis & purgatio, nullum quippe novimus medicamentum αἱμαγώγων, niſi fortè quod movet menſes. Qui enim, aliud agens, eâ virtute, plantam repererat, ſi credere dignum eſt, juſto judicio, cum invento ſublatus eſt, ne ad poſteros, tàm miſerabilis inventi memoria perveniret, eademque terra, inventum & inventorem meritò ſepelevit.

Habes igitur deligendi remedii primum præceptum. Succurrendum priùs cauſæ quàm morbo aut ſymptomati, antecedenti, priuſquàm conjunctæ: antecedentes & morborum ferè omnium primas & communiſsimas cauſas eſſe duas, plethoram & cacochymiam, illam miſsione ſanguinis deplendam; hanc ſi lenis ſit alterandã ; ſi capiat incrementum, cathartico vacuandum. Alterũ eſt, ut aperiatur vena cũ delectu. Cephalica enim de capite, Baſilica de naturalibus partibus, media de partibus interjectis, necnon utrinq; ſimul vacuat: Cacochymię autem ſedes, diligenter ſpectanda, quia eccoproticon, ut manna & caſsia, quin clyſter cõmunis, ad vacuandum de prima regione (ventriculo, inteſtinis, cavis hepatis, meſenterio, liene, veſicula fellis) ſæpè ſufficiunt: Rheum, Senna, & Agaricus, de media (quæ

con-

convexis hepatis, magnis venis & arteriis circumſcribitur) vacuant: Ex habitu corporis ſcammoniata & quæ Colocynthidem recipiunt, plurimùm verò refert hoc an illud præſcripſeris.

Faciamus E. G. pituitam quantitate vel qualitate peccare, vacuanda erit phlegmagogo, hoc inventionis, ſed phlegmagogon blãdum, vehemens, aut mediocre, deligere, judicii & prudentiæ eſt medicæ, quod, ſpectatâ potiſsimùm ſede cacochymiæ regendum eſt.

Magnitudo morbi, alterutrum, ſæpè utrumque, remedium depoſcit, dum vires conſentiunt & cætera coindicant naturalia; leviores enim morbi levioribus remediis, ut inediâ ſola & frictione curantur. Quod ſi magnus morbus ſed vires dejectę contra indicent, per epicraſim cauſa minuatur, quò major erit plethora, eò audentiùs & liberaliùs mittatur ſanguis. Galenus miſit ad ſex libras, ſæpè ad animæ deliquium: quò major cacochymia, eò catharticum vehementius eligatur, ut ſit remedium morbo potentius, priùs injecto clyſtere, ſi per morbi vehementiam & ſævitiam liceat, debet enim præcedere venæ ſectionem, ne crudus humor, qui ut plurimum primâ regione continetur, feratur in locum vacuati ſanguinis. vehemens verò catharticum, ut per vias jam patentes undiq; tractus humor liberiùs & minore moleſtiâ exeat: obſtructis enim viis ſolet pharmacum magna tormina & intolerabiles cruciatus excitare.

FINIS LIBRI PRIMI.

GENE-

GENERALIS METHODI MEDENDI Liber Secundus, in quo generalia generaliſſimorum morborum remedia, explicantur.

Therapeuticem totam, in duobus capitibus conſiſtere: Indicationibus & Remediis: Remediorum generalis diviſio.

CAPUT I.

HIPPOCRATES, artem medendi primus deſcripſit, & ſalutaribus præceptis illuſtravit, quæ bona ex parte in Æſculapii tẽplo invenit: Illîc enim, quo quiſq; remedio convaluiſſet deſcribebat, vir prudens ex multorum collectione præceptum, ex multis præceptis, methodo diſpoſitis, artem efformavit, ſicque

Per varios uſus artem experientia fecit;

ſed βραχυλογία tàm obſcura & ænigmatώδη, ut à paucis, ſine docto & fideli interprete intelligatur, qualis Galenus omnium voce (meritò quidem) celebratur. Jacuiſſet enim, in tenebris Hippocrates, neq; in noſtras unquam manus perveniſſet, niſi Galeni commẽtariis illuſtratus legeretur, qui profectò, quamvis Aſiana prolixitate, ſæpè lectoribus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

molesti, pleni tamen ſunt,ſolidæ ſcientiæ,ab illisq; Lector quãtumvis doctus, ſemper recedit doctior. Adjecit præterea Indicationes,quæ in Hippocratis medicina requiri videbantur,eâque parte,mancam illam perfecit & exornavit: Duobus enim capitibus continetur therapeutice:Indicationibus & Remediis;hęc Hippocrates pro naturâ eorum,quibus ſcribebat abundè expoſuit,quibus tamen nobis, utpote mollioribus, magnâ cautione utendum ſit. Galenus eorum uſum, certis circunſtantiis limitavit, quas ἐνδείξεις, officii regulas,appellavit: Indicant enim, quid, quantum, quando, & quomodo agẽdum ſit: Ut ergo Trajanus,vias publicas reſtaurando,nõ minorem gloriam meruit,quàm qui primus earum extruendarum author extiterat; ita Galenus,Hippocratis interpretatione,& artificiosâ Indicationum additione, medicinam locupletando, poteſt pro ſuo jure, parem, cum primis inventoribus, gratiam à poſteris depoſcere: Quemádmodum enim cerdo, mihi fruſtra calceum confecerit, qui meo pedi ſit inæqualis;ſic ægri viribus & morbi magnitudini niſi conveniat remediũ, hoc ipſum ſanè ſalubre dici non debet. Hæc ſunt indicationum prima capita, in quæ animum ſemper defigere oportet eum,qui citò,tutò,& jucundè ſanare velit. Ægri vires ſervandæ, depellendus morbus.

Theſſalus, omnes medendi ſcopos, duobus capitibus cõcludebat: Uno, ut fluor præter naturam prudenter ſiſteretur; Altero, ut quod præter naturam in corpore retinetur, actionumque integritatem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tem pervertit, vacuaretur: quibus ſi adjeceris alterantia remedia, (ad quæ referri poſſunt alexiteria) me judice magnam partem faciendæ medicinæ, paucis comprehenderis. Ut autem fluxiones præter naturam ſunt generales, veluti, Hęmorragia inſignis & Diarrhœa; vel particulares, ut fluor uteri: Ita fluxionum omnium remedia, etiam vel ſunt cõmunia, (qualia, forma ſolida, liquida, conſiſtente aſſumuntur,) Vel particularia, qualia in oculos, nares, aures, uterum injiciuntur, induntur, inſufflãtur: omnia verò aſtringentia: Similiter vacuatio noxii, fit generali vel particulari remedio, vacuant à toto, phlebotomia & purgatio, à parte verò, particularia remedia, non tantùm quæ parti admota, materiam peccantem illic digerunt & reſolvunt, ſed etiã quæ eandem per proprios ductus expurgant, ut errhina, Bechica. Hæc tria faciendæ medicinæ principia qui non tantùm in genere, ſed in parte & definitè noverit, ſi jam ſcientia medendi inſtitutus, ad praxim acceſſerit, non video præterea quid deſiderare ~~in eo~~ poſsit, ad bene medendum. Omnia enim tàm generalia quàm particularia remedia, non eſt difficile ad horum alterum revocare: Enimvero quid aliud innuit Hippocrates cùm univerſam medicinam in duo capita coëgit, additionem neceſſariorum & remotionem ſuperfluorum. Qui intemperiem cùm materia purgatione curat, qui ſupra modum auctam totius vel partis magnitudinẽ minuit. Qui exceſſum in numero, ut carnoſam excreſcentiam, cathereticis abſumit, qui obſtructionis cau-

ſam tollit, pituitam, grumum, calculum, quid aliud quàm inutilia removet? Qui verò nudam intemperiem alterantibus immutat; qui imminutam totius aut partis magnitudinem augere & amplificare conatur; qui partem juſto aſperiorem lævem; qui læviorem aſperam efficit; qui figuræ vitia emendat, aut luxatum membrum in naturalem ſuam ſedem reponit; qui ſolutam continuitatem reunit & in locum ſubſtantiæ, ulcere aut vulnere deperditæ, aliam arte ſubſtituit, quid facit, ſi non reddit parti quod deeſt & actioni obeundæ neceſſarium eſt? Ergo Hippocratem accuſat quiſquis Theſſali κοινότητας criminatur. Ego ad illorum imitationem, faciendæ medicinæ methodum, in compendium cogere propoſui, quod omnia ſemel ea arte doceat, ut Antecedentia conſequentium ſint principia, pedeantque ex prioribus poſteriora, non aliter quàm effectus à ſuis cauſis. Anteceſſerunt libro ſuperiore quædam præcognoſcenda, ipſa jam ſequuntur remedia.

Pro exemplo morbi ſimilaris ſeu intemperiei, febris proponitur ex Galeni libro de differentiis morborum.

CAPUT II.

TRES ſunt affectus præter naturam, quibus Therapeutes ſuccurrit; Cauſa, Morbus, Symptoma: Communi cauſæ, communibus remediis medetur, plethoram nempe, miſſione ſanguinis deplen-

plendo, cacochymiam purgando. Hinc curatio ordienda, nec generalibus intentatis uſurpanda ſunt particularia remedia: niſi tàm levis ſit affectus, ut ſolo topico quopiam diſcuti poſsit. Morbus omnium communiſsimus & frequentiſsimus, citrà controverſiam, eſt febris; non eſt enim acutus aut magnus morbus qui nō habeat comitem Febrem: unde vulgatum eſt, neminem mori ſine Febre; quinetiam per ſe primò leviſsimâ perſæpe occaſione invadit: proinde nemo miretur nos ad cōmune totius corporis incendium extinguendum, omnem imprimis operam & ſtudium conferre; nemo enim medetur oculis niſi capiti priùs proſpexerit, nec capiti proſpicitur, niſi primùm toti conſultum fuerit.

Definiri autem poteſt Febris, calida intemperies totius, ſi non per ſe primò, ſaltem per conſenſum cordis; quantumvis enim luculento foco ſit auctus calor, non eſt tamē febris, donec incendium ad cor pervaſerit, à quo per arterias, (æqualiter an inæqualiter non refert,) in totum corpus effundatur. Si mavis haud abſurdè finietur: Calida intemperies, actionem cordis, (vitalem & pulſificam intelligo, non iraſcibilem,) primò lædens: Cujus differentias, ſingularum differentiarum cauſas, ſigna, & remedia primùm meditamur, ut inde facilis pateat aditus ad aliorū morborum curationem: Nam febris eſt primaria aut ſymptomatica, hæc morbos acutos, ut nobilium partium inflammationem, comitatur: quæ Peripneumoniȩ ſuccedit. Crymώδης

dicitur à Tralliano, quæ hepatitidi, Typhώδης, quæ ventriculo inflammato, Lipyria. A Galeno febris ἐ ώδης, in quâ æger primo die sudat symptomaticè, τυφώδης appellatur; Lipyria verò, maligna est febris in quâ uruntur interiora, algent exteriora. Primaria, aut est in spiritibus, aut in humoribus, aut in solida cordis substantia: quæ in spiritibus consistit, Ephemera nominatur, quòd viginti quatuor horarum spatium, non excedit. Ut enim in stipulâ, non est diuturnum incendium, sic in spiritu non perdurat igneus calor, quia incensus spiritus, citò facileque absumitur, si perseveret, in humores grassatur, & de subjecto in subjectum, vicinius aut paratius, immigrat: Hanc febrem, tùm à subjecto, si placet, humoralem nuncupemus, ut eam quę partes solidas occupat, hecticam: Humoralis aut est à Plethora ut Synochus tàm simplex quàm putris, aut à Cacochymia, eaq; vel pituitosa, quæ quotidianam facit; aut biliosa, quæ tertianam; aut melancholica, quæ quartanam, in magnis vasis continuam, in parvis aut extra vasa, intermittentem.

Atqui cæterorum morborũ, non aliæ sunt causę antecedentes, nullusq; est omnino morbus, qui ad aliquam prædictarum reduci non possit.

Ergo generalia remedia, quæ tradentur proximè ad febres sanguineas, deinceps ad omnes morbos à sanguine, ut Inflammationes, tàm internas quàm externas, accommodentur: Quæ febribus pituitosis conveniunt, morbis omnibus, à pituita, communia sunto præsidia; atque imprimis ad vacuatio-

cuationem causæ antecedentis usurpentur: idem de morbis, ab alterutra bile, dictũ volo, ne cogar idem millies inculcare; Exempli gratia, quæ ad Synochum præscribuntur remedia, morbis à sanguine, Phrenitidi, Anginæ, peripneumoniæ, pleuritidi & hepatitidi conveniunt. Synochus, quia morbus à sanguine, potissimùm phlebotomia curatur: Ergo phrenitis, Angina, Peripneumonia, Hepatitis & pleuritis eodem remedio curentur: si quod habent singuli morbi proprium & peculiare remedium, proprio capite exponetur, prætermisso generali, tanquam jam sat abundè cognito.

De febre Ephemera.

CAPUT III.

DIARIAM curare, quàm dignoscere facilius est, raroque ægri, primo die, mitioris morbi medicum accersunt, vocatus tamen, pulsum imprimis observet, quem si frequentem, attamen æqualem & ordinatum deprehẽderit, mox urinam aspiciat, quam si sanorum similem esse viderit, illico causam externam sciscitetur, Cibóne an potu calidiori, ut mero copiosiore, usus sit: Num in aprico insolatus incaluerit, vigilârit, aut sese plus justò exercuerit, excanduerit; num consueta & ordinaria excretio suppressa sit, denique singula interroget quæ calidam intemperiem gignunt libro superiore commemorata: nec prætermittendus invasionis modus, cùm enim Quotidiana, à refrigeratione, Tertiana à rigore, Quartana, ab horrore incipiat,

illasque præcurrant, lassitudo spontanea, oscitationes, pandiculationes, si nihil horum præcessit, sed repentè à causa aliqua externa prehenderit, febrem esse ephemerã certò affirmabis, quæ ut plurimùm madore aut sudore terminatur: si tamen ęger biliosus fuerit, corpore sicco, inædiâ aut vigiliis confecto, astrictâ cute, periculum est ne degeneret in hecticam: Imperandum ergo hîc balneum in declinatione, ut squalida cutis relaxetur, atque adeo totum corpus humectetur: Diatritarii, negabant speciem febris, ante tertium diem dignosci posse, Galenus octavo methodi gloriatur, se mox diariam agnovisse, cognitâ causâ, nempe astrictione cutis, ægrum lavisse, & balneo febrem planè sustulisse. Si verò plethoricus videatur, febricitetque à repletione, ut crapula, interdicendum vino, clystere potiùs aut blando cathartico, ut cassia catholico, corpore repurgato, mittatur sanguis, ne in Synochum permutetur, Aër balnei, quia digerit & sudores movet, utiliter imperatur.

Morborum à sanguine, generalia remedia Synochi curationis exemplo declarantur.

CAPUT IIII.

SYNOCHUS, est febris continua à sanguine, qui difflationis beneficio prohibitus, primùm accenditur, mox putret; proinde Plethorã, Cacochymia comitatur: Adolescentes ferè prehendit, sanguineos, Vere ineunte: Sese prodit faciei insigni rubo-

rubore, somnolentiâ: Plethorici (etiam sani) difficillimè spirant, (proptereà quibusdam hæc febris dicta est asthmatica) urina rubra est, Systole quàm dyastole concitatior, quia major est, expurgandæ fuliginis, quàm cordis refrigerãdi necessitas, quod est febris putridæ signum pathognomonicum: Spectanda igitur, Antecedentia, (præcedens vitæ ratio, natura; ætas, Habitus ægri:) Adjuncta, (ut qualitas caloris, sanguinis enim calor est minùs acer & mordax quàm bilis:) Consequentia: cujusmodi sunt Actio læsa, (ut Spiratio difficilis, Pulsus magnus, velox,) Excreta: (maximè omniũ urina:) Retenta: (ut mensium & hæmorrhoidum suppressio, quam ut plurimùm Synochus putris comitatur:) Affectus simplex: ut faciei insignis rubor, oculorum venæ turgidæ.

Causâ & specie febris hâc methodo perspectâ, non est difficilis curatio: prima regio, clystere aut blando quovis cathartico repurgetur, Cassiam excipio, partim quòd humectando, augeat putredinem, partim quòd dolor capitis huic febri familiaris, usu cassiæ largiori ingravescat, propter copiam vaporum, quæ illos reddit somnolentos: Deinde aperiatur basilica dextra; nullum enim habemus medicamentum quod sanguinem evacuet, nec deplendæ plethoræ, præsentius remedium sanguinis missione: Consilio Galeni mittatur sanguis ad animæ deliquium, ut habitus corporis refrigeretur, sudorque aut alvi fluor consequatur: malim tamen Arabum consilio ad syncopem mitti exclusivè: ut

ſi fortè vi morbi aut virium imbecillitate aliquid humanitùs accidat, vitetur calumnia, nec in medici decretum, de inanitione ſyncoptica, cauſa mortis rejiciatur: Si quid repugnet, ut ętas, aut morbo dejectæ vires, vacuatio tunc partiẽda. Putredo ſiſtenda, ſyrupis de acetoſitate citri, de limonibus, de granatis, oxyſaccharo ſimplici, cum aquis roſarum, acetoſæ, graminis, cichorii.

℞. ſyrupi de acetoſitate citri ℥ij. cum quadrupla aqua graminis, fiat julep, quo utatur inter paſtus: Sanguinis eluviem expurgant Syrupi de bugloſſo, de lupulis, de fumaria, quibus licebit uti, cũ aquis prædictis, cumque tenuis & pinguior portio ſanguinis bileſcere, craſsior autẽ in melancholiam credatur degenerare: Cacochymia tandem purgetur cholag. g°, ut Rheo, & melanagogo, ut ſenna, cum decocto refrigerante ſimul & aperiente; his ſimul additis, quæ ſanguinem puriorem reddunt: exempli loco ſit apozema ſequens.

℞. radicum graminis, acetoſæ ana ʒiij. cichorii totius, endiviæ, Scariolæ, a. m. j. quatuor ſeminum frigidorum majorum, (ſunt enim diuretica) ana ʒij. florum cordialium ana p. j. foliorum ſennæ mundatorum ℥j. fiat decoctio. In colaturæ ℥viij. infunde Rhabarbari ʒiij. in levi expreſsione, diſſolve ſyrupi de cichorio ſimplicis, ſyrupi de fumaria cõpoſiti ana ℥j.ß. fiat apozema in duas doſes. Clyſteres, toto morbi decurſu repetantur, qui vim habeant refrigerãdi, ſit hoc pro multis exemplum.

℞. Lactucę, endiviæ, Scariolę, portulacę ana m. j.

fiat

fiat decoctio, in co laturæ libra j. diſſolve mellis & ſacchari violati ana ℥j. diapruni ſolutivi ʒvj. aut confectionis Hamech ℥ ß. vel utriusq; ʒij. olei violati ℥iij. fiat Clyſter. Quia porrò ſanguis, qui putret in magnis venis, quæ ſunt circa lumbos, calorem illic excitare conſuevit, proinde, Cerato refrigerante Galeni illinantur lumbi, aut iis quę ad calidam renum intẽperiem, ſuo loco præſcribentur.

Victus ſit tenuis, qui ſanguinem non augeat; Plethorica enim & impura corpora, quò magis nutries, eo magis lædes: pro vino utatur aquâ hordei, aut graminis, poteris quædam, prout commodum videbitur, admiſcere: ut ſi difficillimè ſpiret Glycirrizam, Jujubas, radicem unguæ caballinæ, Ad robur cordis, bugloſſum, borraginem: Ad hepar calidius, cichorium, lactucam, portulacam: Ad renes, ſemina frigida, alcecengi: Ad ventrem aſtrictum, violas, pruna acida, Tamarindos: abſtineat ovis, vino, atque ſi fieri poſsit carnibus animalium ſeniorum, talia enim ſanguinem augent, morbi cauſam.

Morborum à bile generalia remedia, ſub exemplo febris bilioſæ.

CAPUT V.

BILIS, in magnis vaſis, venis ſcilicet & arteriis quæ ſunt inter alas & inguina, à natura ſua degenerans, quia continenter fumis ipſum Cor impetit, continuam febrem excitat; in habitu verò corporis exiſtens, & longè à corde putreſcens, fe-

brim

rim concitat quæ uno die intermittit, tertianum habet circuitum, continua remittit, minusque affligit: Intermittens ergo,uno die, dat inducias,redit paroxyſmus die tertio,quo ipſo die continua ſolet exacerbari, fitque tum anadiploſis ſeu reduplicatio.

Cognoſcetur ex antecedentibus, ſi æger ſit naturâ bilioſus & ad iram pronus.Si juvenis, aut uſus ſit cibis calidioribus, qui facilè bileſcant,ut ſynapi, allio,cæpâ,piperatis;ſi æſtate,cum rigore,ſeu vehementi & inæquali concuſſione totius corporis eumdem apprehenderit: eſt enim rigor, præcurſor paroxyſmi bilioſi; Ab adjunctis. Si calor contactu ipſo,acer & mordax ſentiatur ; ægerque de laſsitudine ulceroſa conqueratur: A conſequentibus, ut cordis actione læsâ, quam pulſus velociſsimus, ob refrigerationis neceſsitatem commonſtrat: Ab excretis, Urina flammea, vomitu bilioſo: Ab affectu ſimplici,ut oris amarore, cujus cauſam ſitis & dejecta appetentia conſequuntur.Sudor,terminat paroxyſmum intermittẽtis,qui ipſe,non excedit duodecim horas, ſi Febris fuerit exquiſita, vixque ſeptem ſuperat acceſsiones,ut cauſus ſeptem dies:Sed nothæ tertianæ febris, quippe quæ fit pituitâ permiſtâ bili,ultra viginti quatuor horas paroxyſmus producitur;Febris ipſa in multos paroxyſmos protrahitur, quia pituita,permiſta bili, difficillimè coquitur.

Tertiana continua, differt à Febre ardente, non materiâ,neque loco,utraque enim fit à bile in ma-

gnis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

gnis venis putrente, ſed in cauſo, calor eſt intenſior, quia humor putret in vaſis vicinioribus cordi, proinde, quamvis eadem ſit febris ardens, cum tertiana, graviora tamen ibi ſunt ſymptomata, ſitis & vigilia major; lingua à fumis bilioſis quos ſummum incendium excitat, nigra, arida, ſcabra. In cauſo non ſunt manifeſtæ & periodicæ exacerbationes ut in tertiana; ſimilis enim eſt hac parte Cauſus Febri continenti.

Omnium ut communis cauſa; ita communia ferè remedia; Bilis fervor demulcendus imprimis uſu refrigerantium. Quemadmodum enim ſuccinum, vento agitatam paleam non trahit, nec magnes ferrum niſi quietum; ita per ſe naturâque ſuâ mobilem & inquietam bilem Cholagogon non traheret, niſi primùm à ſuo contrario alteratam: præſcribantur ergo Syrupi de Cichorio, de Endiviâ, de Granatis, Violarum, Roſarum, de Limonibus, de Nymphæa, ſi magnum ſit incendium, cum aquis Lactucæ, Portulacę Plãtãginis, Cuſcutæ, acetoſæ, Solani, alterata bilis mox vacuanda, rheo, infuſo in decocto quod refrigeret ſimul & aperiat: ut,

℞. rad. graminis acetoſæ ana ʒij. Cichorii, Endiviæ, Cuſcutæ ana m. ß. quatuor ſeminum frigidorum majorum ana ʒj. florum Violarum & nenupharis ana p. j. fiat decoctio: In collat. ℥iiij. infunde rhab. ʒij. in levi expreſsione diſſolve ſyrupi roſarum ſolutivi ℥jß. fiat potus.

In tertianâ, commodè admodum imperantur aperiẽtia, malim frigida quàm calida; ut decoctum

Pule-

Pulegii & origani,quod Galenus commendat primo ad Glauconem, sub finem. Utilis hîc erit syrupus de quinque radicibus cum aqua Cichorii,aut syrupus de cichorio cum decocto radicum aperientium(ad calorem temperādum) in aceto priùs maceratarum, sic enim Galenus, à Tralliani censura & animadversione defendi potest.

Clysteres parentur, ex sero lactis in quo lactuca, Violaria,& Portulaca bullierint: In collat.dissolve diapruni solutivi ℥vj. mellis & sacchari violati ana ℥j. olei violacei & nenupharis ana ℥jß. si magnus sit ardor,alioquin,violati ℥iij.

Galenus, in ardentissimis febribus, mittit sanguinem ad lypothymiam,quia nil habet præsentius ad refrigerandum. Arabes verò in morbis à bile, contenti sunt purgatione,nisi adjuncta sit plethora, aut bilem sanguini permistam esse, urina rubra indicet, quia sanguis suo tepore, fervorem bilis contemperat,illiusque ferocientis impetum cohibet & sistit,privatione sanguinis, fræni velut sui,bilis redditur acrior. Jubent ergo, ut naturæ motum, diligenter consideremus, & quò illa vergit ducamus: Si nauseans stomachus, bilis excretionem affectet, oxymelitis ℥iij. cum tepida, paulò ante paroxysmum,vomitus provocetur; Aëtius perseverante tertianâ nothâ vomitum adeò prodesse affirmat,ut viderit multos statim à vomitu sanatos: materia, quod si infra feratur, Clysteribus attrahatur, purgetur:Diureticis per urinas vacuetur si eò inclinare videatur : Si ad cutem erumpat, aliquo diaphoretico,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tico,ut oxymelite ſimplici aut diuretico cum aqua graminis ſudor excitetur : Aëtius ex Dioſcoride commendat hydrotica ut ſeminis ſmyrnii ʒj. cum vino,una hora ante acceſsionem: aut Ariſtolochiæ tantundem. In quartanis & quotidianis dat ʒj. caſtorei cum decocto calamenthæ, malim dari diuretica & diaphoretica ſub finem paroxyſmi : Non alienum quoque fuerit, tepidæ balneum tum ingredi,ut cutis aſtricta relaxetur,& fuligo quę retenta,febrem auget,liberiùs excernatur.

Intereà proſpiciendum hepati ; illud enim,jam per ſe calidum (quippe quod bilem copioſam & præter naturam gignit)fel in ſua cyſti æſtuans,propè adurit,ex aquæ cichorii ℔ j.cum electuarii triaſantali ʒij. fiat epithema. Reſpicere oportet ſemper ad focum febris : Galenus appellat focum febris partem obſtructam,à putredine item aut phlegmone obſeſſam.

Non abſurdè vulgus in ardentis febris vigore, admovere ſolet carpis refrigerantia, ut lactucam & Sempervivum contrita, aut oleo nenupharis vel Mandragorę imbutum linteolum,quia arteriarum quæ illic pulſant dilatatio, ſpiritus refrigerantur, & ardor cordis temperatur.

Autore Galeno, frigidæ hauſtum agoniſticum tum exhibere,in eundem finem valdè confert.Paulus Ægineta gloriatur hoc modo ſæpiùs ſe febrem jugulaſſe. Alioquin periculum eſt,niſi mors anticipet, ne degeneret in hecticam : exhibeatur tamen frigidæ potio largior, ſervatis quæ ſequuntur circun-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cunſtantiis: Non ſint dejectæ vires, æger non ſit naturæ frigidioris, nec febris materia frigida, craſſa: magis enim denſaretur: Nec cruda & adhuc incocta, tardaretur enim coctio, propterea neq; in principio, neque in augmento, ſed in vigore tantùm quidam contendunt tutò exhiberi, ne augeatur febris, aquâ in materiam febrilem converſâ; propterea Celſus vetat, ne propinetur ante diem quartum: Item non ſit æger, habitu gracili, frigus enim lædit partes nervoſas: Galen. ut ipſe ſcribit libro de conſuetudine, gracili, frigidam propinavit, hauſtu germanico, ſed mortuus eſt, non deſiit propterea, aliis non gracilibus, eandem propinare: Inſuper nulla adſit ſuſpicio & nota, alicujus abſceſſus in viſceribus. Aſſueverit frigidæ: alioqui metus eſt, ne magnâ & ſubitâ mutatione convellatur. Aëtius ex Philumeno commendat ſtratum molle & ſæpiùs renovatum: Amicula aſsiduè permutata, & ſatis gracilia, non ſordida: flabello aërem agitat: Portulacam probè terit, adjecto ovo crudo, una cum vitello & candido, admiſtoque modico oxyrhodino, hoc corpus inungit, atque ita ardorem extingui affirmat, ut poſtea nulla redeat magis exacerbatio.

Morborum à pituita generalia remedia, exemplo curationis febris pituitoſæ.

CAP. VI.

FEBRIS, quòd quotidie repetat, non eſt quotidiana: nam duplex tertiana & triplex quartana itidem

itidem quotidie redeunt, ſed tertiana cum rigore, quartana cum horrore, quotidiana cum extremorum refrigeratione: nec quotidiana deſinit in ἀπυρεξίαν, neque paroxyſmum quotidianæ, ut tertianæ, ſudor terminat, quia pituita, in ſudores difficilè, bilis citò facileque reſolvitur; ſolet autem eſſe longior acceſsio & ad duodeviginti ſaltem horas perdurare.

Conjicienda cauſa ſimul & ſpecies febris, primùm ex antecedentibus: ut ſi conſtet ęgrum deditum gulæ, pituitoſum; item qui otioſam vitā egerit, hyeme, in regione aut aëris conſtitutione frigida humida, cùm invaſerit: Si fuerit puer aut ſenex, Si fœmina, Si pinguis; nam pueri propter ingluviem, ſenes, fœminæ, obæſi, naturæ & caloris vitio, multam congregant pituitam: Ab adjunctis, Si calor humidus, quamvis ob putredinem aliquantum acer ſentiatur: A conſequentibus, ut actione læſa: Si pulſus fuerit parvus, (pituita, quantitate & qualitate calorem obruente:) Ab excretis: Si urinæ tenues (tales autem ſunt propter obſtructionem, quia ſolùm tenue percolatur) albæ, ob ſerum & cruditatem, tandem turbidæ propter humoris craſsi permiſtionem, Dejectiones, liquidæ, crudæ, pituitoſæ: Sitis nulla, quia ventriculus ſcatens pituitâ ſitis cauſas, calorem & ſiccitatem, reprimit, niſi fortè pituita fuerit ſalſa reddita putredine, aut admiſtione bilis: Diligenter autem, ut ex arte procedat curatio, diſtinguenda erit ſpecies pituitæ, ab effectis (acida autem famem, ſalſa ſitim, dulcis ſomnum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

conciliat) quia acida coquenda; ſalſa mox vacuanda; dulcis naturæ committenda.

Cùm primùm, febris ſpeciem, ex dominatu pituitæ conjeceris; hâc arte ejuſdem aggredienda curatio. Quia pituita in ventriculo & inteſtinis colligi ſolet, ad humorem illinc vacuandum: proinde nihil aptius, enematum uſu frequenti, quorum hęc ſit formula.

℞. Parietariæ, Mercurialis, Chamæmeli, meliloti, pulegii, adde ſi vis, hyſſopi, thymi, origani, calaminthæ ana m. ß. ſeminum aniſi fœniculi añ. ʒij. fiat decoctio; In collaturæ libra una diſſolve mellis anthoſati aut Mercurialis & ſacchari rubri ana ℥j. diaphœnici, hieræ, aut benedictæ laxativæ ʒvj. olei chamemeli & anethi ana ℥j.ß.

Humor pręparetur ſyrupis, de Hyſſopo, de Marrubio, de abſynthio, De duabus, de quinque radicibus, de ſtœchade, Oxymelite compoſito, ſcilliticco, cum decocto radicum aperientium, vel aquis Apii, fœniculi, Aſparagi, Petroſelini, Abſynthii Menthæ, Salviæ: Concoctus mox purgetur phlegmagogis, ut agarico, diaphœnico, diacarthamo. Si placet paretur hoc modo apozema purgãs craſſam pituitam.

℞. Radicum aperientium, vel radicis Enulæ cãpanæ & Pœoniæ, ana ʒij. hyſſopi, thymi, Abſynthii, Chamædrios Chamæpytios ana m. ß. ſeminum aniſi fœniculi, adde ſi vis, Pœoniæ, Seſeleos, ana ʒiij. florum anthos & ſtœchados ana p. j. foliorum ſennæ mundatorum ℥j. fiat decoctio, addendo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dendo ſub finem agarici nodulo incluſi ℥ ß. cũ ʒj. zingiberis in collaturæ ℥viij. diſſolve cujuſvis dictorum ſyruporum ℥iij. fiat apozema in duas doſes, aromatiſetur cinamomo. Poterit qui volet ex iiſdem parare ſyrupum, ut vocant magiſtralem, quo utetur æger, ſemel in hebdomade, cùm præſertim morbus fuerit chronicus.

Si quis à potione abhorreat, malitq́ue catapotia; convenient pill. aureæ, cocciæ, de Agarico, aggregativæ, Leviores ſunt de hiera, ſtomachicæ, & Elephanginæ, quæ per ſe aut conjunctim præſcribi poterunt doſis ʒj.

℞. maſſæ pill. aurearum & de hiera ana ℈ij. cum ſyrupo de abſynthio, fiant pill. molles, vel ℞. agarici trochiſcati ℈iiij. vel maſſæ pill. de agarico ʒj. cum ſyrupo de mentha vel de hyſſopo fiant ſex pill. molles.

Circa principium refrigerationis, inſtante paroxyſmo, non alienum fuerit vomitum provocare ad vacuandam pituitam, quæ ventriculo continetur, præſertim ſi natura illum appetere videatur. Præſcribatur itaque talis potio.

℞. ſyrupi acetoſi aut oxymelitis ſimplicis ℥ij. cum decocto corticis raphani & ſeminis atriplicis, in quo ʒß. agarici bullierit, fiat potio, detur tepidè. Hippocrates & Galenus, in iſtâ febre vomitum valdè commendant: in epidemiis ſcribit uxorem Theotimi, vomitu percuratam.

Utile etiam erit, tũ ſpinã inungere oleo irino, aut anethino: utatur hydromelite, in cujus decocto parum hyſſopi bullierit. d 2

℞. Hyssopi p. ß. bulliat in tribus libris aquæ ad perfectam despumationem, seu consumptionē tertiæ partis, addendo mellis ℥jß. cujus quantitas minuatur, fiatq; mulsa dilutior, si calor in præcordiis auctus videatur, ne bilescat.

Memineris toto morbi progressu, habendā imprimis rationem ventriculi, ubi sedes est primaria, pituitæ morbificæ, roboretur ille assumptis Aromatici rosati, vel electuarii diarrhodō tabellis, Admoto cerato stomachico cum oleo de absynthio: oleum nucis moscatę arte chymicâ extractum, valdè commendatur; utatur etiam sæpè syrupis de mentha vel de absynthio.

Quidam affirmāt Gentianæ succum, cum vino tepido sumptum, ante paroxysmum, febrem tollere. Certius est unâ horâ ante accessionem, corpore repurgato, Theriacæ veteris aut mithridatii ʒj. dare ex vino albo. Quidam asseverant tribus tantùm guttis succi Mercurialis, in dexteram aurem vel narem instillatis, febrem solutum iri, quod, ut indifferens, experiatur qui volet, cæteris non neglectis. Alii jubent instante paroxysmo, ut pedes teneantur in aqua calida, in qua herbæ calidæ bullierint.

Ad quotidianam pertinet febris Epiala, Contraria Lipyriæ, quando frigent interiora, uruntur exteriora; quia pituita vitrea, parte quâ putruit, incenditur, altera autem quâ adhuc est integra summè refrigerat: Dictis ergo remediis pituita incidenda & tenuanda; deinde purganda: quæ cùm sit valdè crassa & frigida, vehementiora usurpentur.

Gor-

Gordonius in febribus a pituita concedit vinum tenue dilutum ratione causæ. Enimverò inquit Valescus, si radices aperientes concedantur, si piper, si syrupus de mentha & de absynthio, quid ni vinum? Celsus dat vinum mulsum, ut pituita coquatur, & ventriculus roboretur, habens rationem causæ non morbi.

De Hemitritæo, seu semitertiana.

CAPUT VII.

HIPPOCRATES, primo Epidemiωn, semitertianam appellat horrificam, nõ tantùm, quia invadit cum horrore: sed etiam quòd toto decursu morbi, æger totus tremat horreatque. Constat ex quotidiana & tertiana. Quotidianã mox & sine ulla intermissione excipit tertiana; ideoq; ad continuas potest referri. A pituita igitur perfrigeratio; A bile, externarum partium levis succussio, ab utroque horror: dicitur ergo febris hæc semitertiana, non eo sensu, quo semiputridum dicimus quidpiã, aut imperfectum: est enim longè gravior tertianã, sed eo sensu, quo hominem semideum: Est siquidem autore Hippocrate multis causis lethalis: primò propter varium conflictum contrariorum, pituitæ & bilis. Secundò quia nullum tempus relinquit naturæ ad alendum corpus, coquendum humores noxios, & vires reparandas, quâ causâ necesse est magnam hâc in febre excrementorũ copiam acervari: Tertiò: quia duplex: postremò, quòd stomachum & nervosas partes exerceat, unde fre-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

quens syncope: Mistis tamen ad bilem & pituitam remediis tentanda curatio, stomacho interim sumptis & admotis, roborato: necnon hepate refrigerato: nescio enim, quomodo fit ut ex duobus illis, unum, alteri calorem surripiat; & à majori calore, minor attrahatur.

Morborum à Melancholia, communia remedia, exemplo curæ febris quartanæ, quæ debetur, declarantur.

CAPUT VIII.

FEBRIS à Melancholia, ob id quartana dicitur, quòd melancholia, quarto quoque die commoveatur, ut bilis tertio, pituita quotidie: Securior est quæ primùm invadit, neque aliis morbis succedit. Febres enim quæ degenerant in quartanam, aliquando ad duodecim annos perdurant: Valescus, vidit unum qui trigesimo quoque die febricitabat, duravit febris triginta annos.

Cognoscenda est Quartana, imprimis ex antecedentibus: Si æger fuerit melancholicus, ætate inclinante, & autumno prehenderit, quamvis Hippocrates libro de hebdomadibus scribat, potissimùm invadere in flore ætatis ab anno scilicet 25. ad 45. sed multa alia scripsit de quartana quæ experientia quotidiana demonstrat esse falsa, ut neminem bis quartana laborare, neque laboràsse unquam, nec laboraturum, si semel evaserit. Securam esse febrem, neminemq; perimere, imò verò à magnis morbis libe-

liberare: & sexto epidemi⸗n, Quartanâ, inquit, laborantes, nullo alio morbo corripiuntur, quòd si aliquo laborent, liberantur superveniente quartanâ: verùm pergamus, dignoscetur, Si paroxysmus incipiat cum tremore & stridore dentium, sibique veluti contundi ossa conqueratur æger, sentiatq dolorem in profundo, quia frigidus, siccus, crassus, unò nomine terrestris humor non potest trudi ad cutem. Ab adjunctis, calore scilicet non admodum acri & mordaci, nisi humor sit atrabilarius. A consequentibus, ut actione læsa, quam pulsus rarus, ob humoris crassitudinem indicabit. Ab excretis, sudore pauco, quia terrestris humor difficillimè resolvitur in sudores, urina tenui & aquosa, dejectionibus siccis.

Distinguendum inprimis humorem melancholicum, ab atrabilario, monent Aëtius & Trallianus, quia diversa postulent remedia: Quartanam enim atrabilariam (qualis ut plurimùm ardentibus & lõgis Febribus succedit humore per adustionem in atram bilem converso) curant cholagωgω, causâ, usu refrigerantium, ut syrupo de cichorio aut de endivia, prius alteratâ. Quasi verò atra bilis, ex flavâ ustâ, perpetuò gignatur, non etiam à pituita salsa, & fæculento sanguine: Pituita, necnon bilis, quędam naturalis; quædam præter naturam, quæ rursum non est unius modi, à qualitate enim salsa & acida (ad quam vitrea referri potest, quia acidę qualitatis est particeps) à materia, aquea, gypsea, mucosa dicitur: Bilis verò, vitellina, Porracea, Æruginosa,

Glaftea; tot tamque differentes ſpecies cùm idem Catharticum vacuet, idem dico, non tantùm ſpecie, ſed numero, Cur non pari jure eodem melanagogo Melancholicus humor & atrabilarius purgãtur? Prçferendum igitur Galeni conſilium, qui humorem craſſum incidentibus & tenuãtibus, ut oxymelite, præparat: deinde melanagωgω, purgat: in progreſſu morbi, his utitur, quç ſanguinis eluviem repurgant, quod præſtant ſyrupi de bugloſſo, de lupulis, de fumaria; nõ auſim tamen ſyrupis de Thymo, & de calamentha atram bilem tàm audenter, quàm humorem melãcholicum præparare, ne fervor calidiorũ uſu augeatur: Prędictis ſyrupis utendum, cum aquis lupuli, fumariæ, bugloſsi, borraginis, Scolopendrię, meliſſę, Sambuci, Geniſtæ, ſi placet præſcribatur tale apozema.

℞. radicũ capparis, tamaricis ana ℥iij. polipodii ℥ß. lupuli, cuſcutæ, meliſſę, Bugloſsi, borraginis añ. m.j. ſeminis aniſi fœniculi ana ℨij. florũ geniſtę p.j. fiat decoctio: In collat. ℥viij. diſſolve ſyrupi de fumaria ſimplicis vel cõpoſiti, ſyrupi de pomis aut regis Sabor añ. ℥j. ß. fiat apozema clarũ in duas doſes.

In eodem decocto, bulliant foliorum ſennę mũdatorum ℨvj. In collaturæ ℥iiij. diſſolve ſyrupi de Epithymo compoſiti ℥j. fiat potus. Ad purgandum humorem pręparatum pręſtat levioribus, iteratis, quàm vehementi cathartico, ſemel atq; ut ajunt, eradicando vacuare, quia humor contumax, ſolet exaſperari fortioribus catharticis: pauperibus tamen & robuſtis hoc proderit.

℞. con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

℞. cõfectionis Hamech ℥iij. dissolve in decocto lupuli & scabiosę in quo ℥ß. foliorum sennę bullierit, addendo oxymelitis Galeni ℥j. fiat potus.

Pulveris sennę orientalis, aut Epithymi cretensis ʒij. ex vino albo satis erunt, aut infusio ʒvj. in sero, vel aqua violarum, si humor sit atrabilarius.

Si corpus plethoricum & urina rubra videatur, mittatur sanguis, de basilica sinistra: qui si ruber effluat, sistatur; si niger, magnâ copiâ educatur: mulieribus menses, viris hæmorrhoides sopitæ excitentur; præsertim si quando fluxerint. Quidam aperiunt salvatellam etiam in ipso paroxysmo.

Monet Galen. prospiciendum lieni, tam sumptis quàm admotis, remediis capite de obstructione lienis explicandis: quia illic sedes humoris melancholici, illic focus febris. At Trallianus & Aętius ex Ruffo in quartanâ atrabilariâ habendam potius rationem hepatis obstructi, & longo biliosæ febris ardore propè scirrhosi redditi, ex hoc demõstrant, quòd dextrum hypochondriũ tensum & contactu ipso, valdè durum, sentiatur: Vomitus valdè confert ad vacuandum humorem peccantem, si duabus horis, ante paroxysmum, jam dictis remediis provocetur. Vinum album tepidè datum initio, vomitum excitat; in declinatione, sudorem.

Multi commendant balneum, ut sicca & astricta cutis, melancholicorum, relaxetur, quod in calidâ quartanâ, magis convenit ad refrigerandum, quàm in frigida: alii jubent paulò ante paroxysmum spinam & pedes, quia inde incipit paroxysmus, inun-

gere oleo de junipero, de Scorpionibus, costi, Castorei, unguento a rregonio, vel in quo rana viridis bullierit; hæc enim, humoris maligni, esse alexiteria contendunt: alii hoc præferunt.

℞. theriacæ ʒj. nardi & caryophillorum ana ℈j. cum aliquo ex dictis oleis, aut cum vino generoso fiat linimentum pro spina dorsi, sic enim tremor, prodromus quartanæ, minuetur, quia calore, natura roborata, frigori potentius resistit, quinetiam sudor aliquando sequitur, quo ipso, minuitur accessio, vacuatâ portione materiæ morbificæ. Confectio alkermes data una hora ante accessionem corpore priùs repurgato itidem benefacit. Quemadmodum & decoctum agrimoniæ, cui adjectum sit parum vini albi, sub finem decoctionis, datum in ipsa accessione.

Mirum quod inculcat Rondeletius, usu vini albi, in quo salvia, per noctem maduerit solvi quartanam: idque ad omnes morbos à melancholia magnum & certum esse remedium: Mirabilius quod affirmat Trallianus, Scarabæum vivum, fulvo linteolo appensum collo, certo experimento, quartanã tollere: Alii laudant vermem, repertũ in carduo, qui labrum Veneris vulgò dicitur, appensum collo, lege plura amuleta apud Trallianum. Valescus scribit succum Thapsi barbati, ter datum, unâ horâ ante paroxysmum, solvere quartanam. Quidam hoc habent pro secreto, Accipe cor leporis ita præparati, ut solet pulmo vulpis, dividatur in tres partes æquales, dentur ægro, cum vino

no ante paroxyſmum, quarto paroxyſmo, ſanabitur.

Valdè calfacientibus, ut dioſpolitico, pipere, ſynapi, diatriopipereo, in calida ſeu atrabilaria quartana abſtinendum eſſe memineris, in frigida, cautè & magnâ religione utendum. His enim remediis qui utuntur, ante vigorem morbi, ex ſimplici quartana duplicem faciunt, inquit Aëtius, in ſtatu, dari poſſunt ante acceſsionem, ℞. myrrhę, piperis & foliorum rutæ viridium ana partes æquales cū melle, fiant pill. quarum ℈j. detur ante acceſsionem.

Morborum ab inanitione generalia remedia ſub exemplo febris Hecticæ explicantur.

CAPUT IX.

FEBRIS Hectica, eſt intemperies æqualis, proinde indolens: morbum enim non ſentit hecticus niſi privativè, quia ſolitas actiones obire nequit: adde quod hîc fit ſenſim alteratio, nec in motu eſſentiam habet. Incipit, cùm Febrilis calor, humorem alimentarium rorem, gluten, cambium (tot autem Febris quot humoris ſunt gradus) invaſit. Confirmata dicitur cùm humorem primigenium & ſpiritum fixum conſumpſit, ut diaria vagum & fluentem, quorum communione non raro accidit ut febri diariæ, ſuccedat hectica, calore Febrili ex vago in fixum ſerpente qui in humore primigenio ſubſiſtit: Conſequitur ſæpius Febres ardentes, colliquātes, & magnas evacuationes, ut hęmorragiam, diar-

diarrhoeam,dyſenteriam, lienteriam, necnon Empyema,Pthiſin: minùs periculoſa Hectica ea,quæ ventriculo, hepati, lieni, utero, renibus priùs affectis ſuccedit.

Cognoſcetur calore,non ægro,ſed tangenti medico mordaci. Urinâ tenui, crudâ, alba, ad extremum oleoſâ, à colliquatione: Tuſsi ſiccâ, Pulſu languido, duro, atque ut dicitur, hectico, propter arteriam ſiccatam: ſtatim à paſtu calorem ſentiunt, præſertim in manibus & pedibus,quia humore alibili,veluti calx aquâ,calor ſiccus perfunditur: venter propè adhæret coſtis, facies plumbea, propter caloris & ſpiritus, paucitatem, ad extremum cadaveroſa, oculi cavi, nares acutæ, collapſa tempora. Quando capilli defluunt, tibiæ inflantur, accidit fluor alvi,mors eſt in propinquo.

Curatio potiùs conſiſtit in diæta quàm in pharmacia. Si tamen alvus ſpontè non feratur, Clyſtere aut Caſsiâ recenti molliatur; veſcatur gallinis,quæ nutritæ ſint ranis, vel hordeo quod cum ranis bullierit; ex quibus ſimul piſtis,fiat paſta: extinctos ovorũ vitellos, & Teſticulos gallorũ in lacte coctos quidam commendant, quæ tamen cauſæ,(nempe inanitioni,)magis quàm Febri conveniunt. Utatur hordeato, pullaſtro infarcto hordeo mundato, ſyrupo reſumptivo, vino albo, tenui, diluto, ſi longo uſu ptiſanæ fatiſcant vires: fugiat vigilias,coitum, perturbationes omnes, quæ exſiccant & attenuant, ut iram, triſtitiam: Balneum actu tepidum quod habeat vim refrigerandi, confert incipienti non

con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

confirmatæ, multò minùs si conjuncta si ferina destillatio: Lavetur quotidie semel, moretur in balneo si potest per quatuor horas, hauriat illic lac asinæ, cum saccharo violato, rosato: à balneo autem mox inungatur cerato refrigerante Galeni; vel unguento rosato Mesue, oleo rosarum, violarum, nimpheæ.

Marasmus est insanabilis; Extenuatos enim percurarunt qui tabidos se sanâsse gloriantur: Quemadmodum enim, si in exustum ellychnium oleum affundas, oleum & operam perdis; ita solidam substantiam, calore, spiritu & oleo suo privatam, (tot enim continet humidum primigenium) frustrà suæ naturę restituere contendis, quia aqueus, non aërius humor, à calore febrili ex alimento substituetur.

Morborum malignorum, venenatorum, contagiosorum, pestilentium communia remedia.

CAPUT X.

QUAMVIS quidam contendant, pestem differre à febre pestilenti, quòd epidemii carbones & bubones pestilentes ab Hipp. in epidemiis visi sint, sine febre, & Galenus nono simplicium, peste correptis bolum armenum exhibet, iis quidem, qui sine febre erant, cum vino; aliis absque vino, quia tamen à morbis acutis, febris est inseparabilis, pestis autem (quamvis eo nomine anthracem & pestilentem bubonem etiam comprehendas)

das) eſt morbus acutus, ſemper proin habet adjunctam febrem occultam quamquam aliquando & inſenſibilem: Corpus quippe tangenti medico frigidum apparet; æger verò intus incendio ſe flagrare conqueritur: quod in peſte Athenienſi accidiſſe autor eſt Thucydides: Ergo peſtis finiatur, febris epidemia, contagione deleteria: Quòd habeat communem cauſam, ut aëris extraordinariam immutationem, popularis proin, quòd verò illi non ſimplex, ſed ſumma inſit putredo, eſt contagioſa: inquinatur aër & virus concipit, ſeminarium contagionis, per ſe, non difflatus;

Sic vitium capiunt nî moveantur aquæ:

Cùm M. Antonii milites auri ſpe in Seleucia Babyloniæ, arculam Avidi Caſsii aperuiſſent, inde tàm putris aura exhalavit, ut non regionem modò peſte infecerit, ſed ventis in Græciam, deinde Romam, delata, hominum magnam partem ſuſtulerit: corrumpitur etiam aſtrorum malignâ conjunctione, alioqui prævideri & prædici ab Aſtrologis non poſſet: Tum expirationum, quæ à terris feruntur, fœtore, ut à cloacis & cadaveribus inſepultis: Sæpe etiam λοιμὸς μετὰ λιμὸν peſtis poſt famem.

Dignoſcetur antecedentibus. Si quæ ex prædictis cauſis una, pluréſve anteceſſerit: ſi jam multos prehenderit; ſi auſtrina, ſeu calida & humida fuerit anni conſtitutio: Ab adjunctis, ut anthrace & glandularum, potiſsimùm quæ ſunt ſub alis, ubi ſunt cordis emiſſaria, inflammatione: A conſequentibus, ut cordis actione læsâ, quod ſyncope, cardio-

gmos,

gmos,pulſus languidus, celer tamen,inæqualis: difficilis & putida ſpiratio, non injuria ſanè, demonſtrant,cùm omne venenũ, eo ipſo quod venenum, vitæ adverſiſsimum, illius arcem cor primùm impetat,niſi cum alia parte,privatas & occultas inimicitias gerat,ut lepus marinus cum pulmone: Ab excreto non eſt certa conjectura, Urina enim, aliâs ſanorum ſimilis,qualis in diaria ſimplici,aliâs oleoſa,ut in hectica & colliquante febre; aliâs cruda,flava,nigra, qualis in humorali: quia enim ſeminarium cõtagionis,ſpiritus,humor quin ſolida etiam viſcerum ſubſtantia, primùm excipiunt(non enim promiſcuè & indifferenter obvio cuique, ſed analogo duntaxat communicatur) accidit,ut nonnunquam diarię,aliâs humoralis,aliâs hecticæ ſpeciem & ſigna præſe ferat: Omnes tamen ea conſequuntur,quæ continuas & malignas febres comitari ſolent. In pręcordiis ſummum incendium, unde ſitis incredibilis, & inquietudo. Somnolentus torpor, accedit virium imbecillitate,quo tamẽ interdicendi ſunt, omni ſtudio, ut motu & vigiliis venenum forâs erumpat.

Pugnandum eſt imprimis adverſum cauſam externam: Aër proinde publicè & privatim accenſo igne repurgandus; heterogenea enim ſeparat & putredinem abſumit, ſi ex lignis odoratis ut Junipero paretur, erit gratior & ſpiritus vitales magis recreabit: facultas ipſa vitalis, ſumptis & admotis cardiacis roboranda,ut reſiſtat veneno potentiùs.

℞. conſervæ bugloſsi & borraginis ana ℥j. corticis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ticis & ſeminis citri ana ℨij. diamargariti frigidi, trochiſcorum de camphora ana ℨj. adde ſi vis boli armeni & terræ ſigillatæ tantundem, raſuræ unicornis, ſmaragdi, ambræ ana ℈ ß. cum ſyrupo conſervationis citri fiat opiata, vel cum ſaccharo, in aqua violarum, bugloſsi, Scabioſæ, Cardui benedicti, ſoluto, fiat electuarium per tabellas; quæ ſi calidiora videantur, præſertim æſtuante cœlo, temperentur additis roſis, violis, ſantalis, Pauperibus ſatis erit pulvis ex cortice & ſemine citri, cornu cervi, Zedoaria, dictamno, Angelica, Tormētilla, gentiana, ſumptus cum aqua cardui aut borraginis, pondere ℨj. Admoveantur cordi Sacculi, Fotus, Epithemata: Sacculi parentur ex roſis rubris, violis, floribus bugloſsi, cortice citri: ex eorumdem decoctis, aut aquis deſtillatis, fiat fotus, additis pulveribus aut electuariis cardiacis, epithema: In officinis ſervantur duo venenorum omnium & venenatorum morborum alexiteria, ut antiquiſsima ita generoſiſsima Theriaca & Mithridatiū, quibus ad imminentis mali præcautionem & præſentis depulſionem manifeſto vitæ & ſanitatis commodo, uſa eſt antiquitas tàm ſumptis quàm admotis: Sumuntur ℨj. pondere per ſe, aut ex aqua cardiaca, Admoventur cordi, formâ linimenti cum ſucco limonum; aut permiſta, conſervis cardiacis, formâ emplaſtri applicari ſolent. Convenit inter doctos cacochymiam, leni cathartico minuendam, quo utendum erit cum decocto cardiaco: exempli cauſa, ſi accenſa bilis & hæc maximè omnium humorum,

rum, virus concepisse videatur, quod febris biliosæ, jam dicta signa demonstrabunt, quamvis propter cacoëthiam & virus conjunctum, aucta exhiberi poterit quod sequitur:

℞. radicis acetosæ ℥ ß. Scabiosæ, cichorii & Pimpinellæ ana m. j. seminum citri & cardui benedicti ana ʒij. florum cordialium ana p. j. fiat decoctio: In collaturę ℥ iiij. infunde Rhabarbari ʒij ß. in expreſsione leni dissolve syrupi rosarum solutivi ℥ j ß. adde camphoræ grana quatuor, fiat potus: non ausim vehemētiora, ut diaprunum solutivum & electuarium de succo rosarum dissolvere, ne naturam conturbent, tantum abest ut diacrydio, aut antimonio uti velim; Multi tamen hujus quatuor aut quinque grana in aquis cardiacis macerant. Infusionem affirmant dari fœliciſsimo successu: quidam commendant elleborum ℞. pill. indarum ʒ ß. diagridii & trochiscorum. Alandal ℈ ß. excipiantur conserva buglosi, fiat bolus, superbibat aquam cardui benedicti. Celsus catharticum improbat, præsertim vehemens.

Si pestis, synocho summè putri similis est, & videatur corpus plethoricum, non dubito venam tutò & ægri commodo aperiri posse: Si verò ephemeræ aut Hecticæ, minimè: Hinc illæ querimoniæ de mittendo sanguine in febre pestilenti: Omnibus probabili ratione & contrariâ experientiâ certantibus. Quidam affirmant, eorum vix unum evasisse, quibus aperta est vena; alii vix unum interiisse, nullumque majus & præsentius auxilium se

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

percepiſſe: Febrium diſtinctione diſſenſio componenda eſt. Celſus laudat phlebotomiam ſi febris ſit cum dolore. Ille idem commendat balneum & hydroticum, ut per cutem virus erumpat. Cōfert alas & inguina, illinere oleo ſcorpionum, ut venenum eò attrahatur, ſubſtantiæ ſimilitudine.

Præſtátne fames an crapula? fame, inquit Aëtius, materia efferatur, & vires infringuntur: quas imprimis tamen, hîc cuſtodire oportet: Celſus laudat ſobrietatem & ſemel quotidie comedendum putat. Avicenna paulò plenius corpus alendum exiſtimat, ut benigno alimenti vapore, humoris malitia retundatur: Avicennæ favet Galenus.

DE MORBIS ORGANICIS.

Sectio ſecunda.

De Morbis conformationis.

CAPUT I.

SOLA conformatio, facit inſtrumētum, parúmque refert, ſi membrum dixeris organicum aut organizatum, an conformatum: Illa autem, conſiſtit, in meatu nec non cavitate, figura, aſperitate & lævitate; ſive enim meatus anguſtior, ſive amplior fuerit, quàm naturæ conveniat, ſimulque pervertatur uſus, ad quem deſtinatus eſt, morbus eſt in meatu. Quibuſdam à prima conformatione ſcapulæ alarum inſtar prominent. Aliis tabulatum eſt pectus (Illi πτερυγώδεις, hi σανιδώδεις appellantur)

utriſ-

utrisque tàm angustus est thorax, ut pulmo liberè dilatari non possit, ~~proinde~~ difficillimè spirant & proni sunt ad tabem ~~dispositi~~; morbus est & in figura & in cavitate. Galenus sæpè, & diu retento spiritu, existimat thoracem dilatari posse, quòd si densitate, obstructione aut compressione, vena distribuendo sanguini fuerit inepta. Si naturâ, vel ex morbo, carne vel membrana supercrescẽte & meatum obstruente, viris aut mulieribus genitalia perforata non sint, (ἄτρητοι nominantur) morbus est in solo meatu. Si vicinum aliquod viscus, ut lien, adeò intumuerit, ut premat intestina, morbus est in sola cavitate. Si cutis densior & astrictior, fuliginem liberè non excernat, fiat illa laxior, frictione molli, balneo aquæ dulcis: Si justo rarior fuerit, & immodico sudore diffluat, densetur eadem frictione siccâ, balneo astringente, oleo rosato, myrthino inungatur, respersis si placet earundem virium pulveribus, ut malicorii & rosarum siccarum.

Obstructio, est morbus inter organicos frequẽtissimus, aliorumque propè innumerabilium parens, quam nemo miretur in ordinem morborum referri; nam ut ad motum duo requiruntur, movens & mobile, ad actionem quod agit & quod patitur; sic ad obstructionem duo concurrere necesse est, quod obstruit & quod obstruitur; Obstruunt humor crassus, viscidus, multus: grumus, callus, arena, vermis, calculus: Obstruuntur autem cutis, vena, arteria, nervus, (quamvis solus opticus sensibilem habeat cavitatem) ventriculus, vesica, renes;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

denique partes omnes cavatæ à naturâ, atq; perforatæ: obstructio igitur est morbus ex utroque constans, sed utrius est affectus? profectò ut Aristot. docet motum esse affectionem mobilis non moventis; sic obstructio est affectus obstructi instrumenti non obstruentis causæ, cui hâc arte prospiciendum est.

De solvenda obstructione.

CAPUT II.

CAUSA primùm antecedens, quæ fovet, mox conjuncta, quæ facit morbum, tollatur: Antecedens, Plethora frequētiùs, quàm cacochymia, Illa quidem, persæpè à suppressa solenni & solita vacuatione quâpiam, ut mensium & hæmorrhoidum, quæ imprimis arte provocetur: Generali obstructioni succurrendum est aperta vena, ut Cathartico deinde pateant viæ & quoquoversum liberiùs feratur: mox cogitandum de conjuncta removenda.

Pituita, in quâvis parte cavâ potest lapidescere: nam Hippocrates quinto Epidemi⸗n famulā Dyseridis, è vulvâ lapidem excrevisse affirmat. Tussi dejectos viderunt Galenus, Paulus & Trallianus, nec dubium est sæpè in bronchiis asthmaticorum, in lapilli duritiem, pituitam crassam & viscidam concrescere. Arculanus & Gentilis viderunt, bis de cœlo, semel de ventriculo rejectum. Francisco de Pedemontio spectatore, per integrum mensem, duravit lapidosa quædam diarrhœa, quidam ovi magnitu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

gnitudinem æquabant: In veſicâ fellis, ſæpè obſervantur. Unde mirari licet cur Fernelius neget, generari in veſica lapides; acceptis enim in rene primordiis, illic tantùm incruſtari exiſtimat, hoc argumento: Lapides renum & veſicæ differunt ſubſtantiâ; in illis enim poroides gignitur, in hâc denſus & ſolidus: tum colore; renalis enim ruber eſt, concolor reni; veſicalis albus vel cineritius: Atqui ſi lapidem repertum in veſica fregeris, videbis in medio lapillum, veluti nucleum, colore & ſubſtantiâ ſuâ, renali planè ſimilem: Ergo genitus primùm in renibus, in veſica accepit integumẽtum. An hoc in multis ita eſt, non autem in omnibus? An arena quæ à renibus rubra excidit, talis in centro manet, at in ſuperficie, continuo veſicæ contactu, albeſcit? Enimverò cùm poſitâ causâ ſequi poſſit effectus: In veſica autem, pręſertim infantium dum in cunis vagientes, ſupini mejũt, arena multa colligatur, quæ pituitæ lentore inviſcatur, quid vetat hîc, ut alibi cogi materiam hanc in lapidem? Hippocrates potiùs in veſicâ quàm in renibus, arenulas colligi exiſtimat, quod Philoteus fieri putat, quia major eſt veſicæ quàm renum capacitas. Iiſdem ſanè unumquodque augetur, quibus ortum eſt, ſuntque ut nutritionis, ſic accretionis eadem principia quę generationis: fatetur accreſcere in veſica, cur ergo negat ibidem generari poſſe? Sed ad rem: ratione & experientiâ teſtatum habemus, ubivis lapillum concreſcere, ſed ab illo, definitè partem obſtrui, certâ conjecturâ aſſequi non poſſumus; faciamus tamen

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cathetere exploratum,anum,veſicam, uterum,à lapillo obſtrui: Remolliente ſemicupio, clyſtere, facilitandus exitus, Pars affecta, oleo ſcorpionum & liliorum cum adipe cuniculi illinenda. Si rimula ſit anguſtior,chirurgiâ eſt opus: de pulmone ut expectoretur faciliùs, ſyrupo de althæa, de Glycirriza, oleo amygdalarum dulcium, diatragacantho, frequenter utendum, additis incidentibus quibus non tàm lapillus cõminuatur, quàm pituita craſſa, quæ excretionem tardat tenuetur.

Vermes in eorum quoq; ſunt numero quæ obſtruunt,& ut lapides; ita & illi, in qualibet parte,ex quovis humore,præſertim ex pituita putri,generãtur, non aliter quàm ex fimo infinita animalcula: Sed enim cum ubivis pituita poſsit putreſcere,præſtoq; adſit calor humidus, quidnî ergo quacumq; in parte excitantur? Holerius vidit ſcorpionem in cerebro cujuſdam Itali, natum ex Baſilicæ herbæ, frequenti odoratu, multi, de pulmone, tuſsi excretos viderunt: viſus ſæpè vermis, qui demorſo corde, vitam ademerat: Viſus etiam ab Avicenna qui abdomen perforavit. Valeſco ſpectatore,duo vermes ex auribus prodierunt,febriẽtis cujuſdam adoleſcentis, qui mox convaluit: Azaravius & Mundella, rubros cum lotio rejectos viderunt. Alexander Pedemontanus ſcribit repertos eſſe, in capſula cordis,qui demorſo corde,primùm epilepticos inſultus;deinde mortem attulerant. Pueris dormientibus, quandoque per nares erumpunt, qui ut alimentum quærant,ventriculum, indeq; gulam perreptant,

ſeptant, ore clauſo per foramen palati ad nares aſcē-dunt. Valeriola vidit novem; Plinius triginta pedes longum. Trallianus, qui excederet duodecim cubitos, quod nō eſt valdè mirum, ſi verè Paulus & Aëtius, affirment interiorem tunicam inteſtinorum, in longum & latum vermem, aliquando tranſmutari. Cumque, pro variâ, materiæ putreſcentis qualitate tot tamq; differentia animalcula in univerſo generentur, quid mirum, ex tot adeoq; diſsimilibus humoribus, qui in nobis putreſcere ſolent, tam differentes enaſci vermes, longos, latos, rotundos, hirſutos, magnos, parvos exoriri? Omnibus commune remedium. Dulcia internè, amara ſupernè, his, pars obſeſſa verme, illinenda: cùm enim dulcibus generentur, nutriantur, accreſcant; amaris interficiantur, injecto clyſtere ex lacte cū melle vel ſaccharo, ſine oleo, quia pinguia ut amara fugiunt, deſcendent ad pabulum, ſimulq; cum injecto excludentur. Rhabarbarum infuſum in decocto graminis, acetoſæ, cichorii, ſcordii, comæ abſynthii, ſeminis portulacæ, vel coriandri, vermes necabit & deturbabit: addere poſsis, ſi lubet, ſyrupi, de limonibus aut de acetoſitate citri ℥ß. fiat potus, cujus loco, poteris uti aquâ infuſionis rhabarbari. Idem præſtant pill. communes, ex aloë, myrrha, & croco: Theriaca, mithridatium ſumpta & admota, cinis item vermium, & pulvis contra vermes ex aqua portulacæ dari poſſunt, aut forma tabellæ, opiatæ, & conditi.

℞. maſſæ pill. communium ʒß. cum ſyrupo de abſynthio fiant tres pill. molles, capiat media hora

ante prandium. Item ℞. ejusdem massæ ℥vj. cum oleo amygdalarum amararum & pauco aceto fiat emplastrum umbilico admovendum, vel ℞. olei de absynthio ℥ij. pulveris contra vermes aloës ana ℈ij. adde si vis parum fellis, cum cera fiat linimentum. Eadem olea, uti & de fraxino, persicorum: Succi: centaurii, athanasiæ, matricariæ in aurem instillari possunt, ad necandos illic vermes, malim pulveres in prunas conjici, ac de hinc fumum auribus captari.

Humor crassus, incidentibus, viscidus detergentibus præparetur, mox per ductus naturæ convenientes vacuetur. Est enim, cùm per urinas commodiùs repurgatur, ut obstructa secũda, seu media regione: At prima regio, clystere, aut sumpto eccoprotico, per alvum; ultima autem & tertia regio corporis per cutem diaphoretico & hydrotico expurganda: Incidentes & aperientes syrupi sunt de duabus, de quinque radicibus, de Byzantiis, Capilli veneris, De hyssopo, De marrubio, De arthemisia, Oxymel, præsertim diureticum, quibus utendum, cum decocto quinque radicum aperientium, cinamomi, item, cicerum rubrorum, vel herbarum capillarium, aut earum aquis destillatis: dissolvi possunt trochisci de Prasio, de calamẽtha, de myrrha. In naturis & affectibus calidis, ut bile vitellinâ, cystim, hepar, aut renes obstruente, utendum syrupis de cichorio, vel de Endivia compositis, cũ decocto radicum graminis, Acetosæ, cichorii totius, quatuor seminum frigidorum majorum, Alcecengi:

The-

Therebinthina omnium viſcerum, quin venarum obſtructionibus ſolvendis eſt aptiſsima: nec ſinit humores putreſcere, ex ℥iij. lotis in aqua propria, ut cichorii aut Eupatorii ad hepar, halicacabi ad renes, cuſcutæ ad lienem fiat bolus: Ammoniaci ℈ij. ſumpti cum aqua aut decocto conveniente, aut in vino albo, mirificè etiam proſunt: ℞. ammoniaci & pulveris hieræ ana ℈ij. terebinthinæ ℥ij. fiant parvi boli, involvantur obeliis vino albo madidis: Electuaria imprimis generoſa, & efficacia ſunt dialacca & diacurcuma, omnes obſtructiones maximè verò hepatis ſolvunt, ut Trochiſci de capparibus, & de Scolopendrio lienis. Ne tamen frequentiore uſu aperientium calor nativus exolvatur, illis per intervalla, & prudenter utendum, eaque ad uſum deligenda ſunt, quæ parti obſtructæ magis conveniant. Ad obſtructiones uteri, E.G. præferendus eſt ſyrupus de Arthemiſia. Ad obſtructiones pulmonis, capilli veneris, de hyſſopo, De marrubio: Ad hepar, ſyrupi. De cichorio & de Endivia: Fernelius ad magnas obſtructiones renum deſcribit ſyrupum de Raphano, quo multi uſi ſunt fœlici ſucceſſu: in uſu eſt Syrupus de althæa, vide tamen ut caſsia corpus ſit priùs repurgatum, ne impuritas à diureticis ducatur ad partem obſtructam, & morbum augeat.

* * *

De sistendo fluore.

CAP. III.

VT obstructionem, sequitur excernendorum omnium, menstrui, hæmorroidum, stercoris, lotii, sudoris suppreſsio, putredo, insuper febris putrida, lenta: icterus uterque, flavus cystis aut hepatis, niger lienis obstructione, Apoplexiæ, Resolutiones, Atrophiæ, Tabes, nonnunquam repentinæ mortes, prohibito sanguinis, spiritus vitalis, aut animalis, commeatu. Ita laxitatem & apertionem immoderatam, meatus & cavitatis, retinendorum profusio comitatur, quam morbi & symptomata non minus horrenda consequuntur. Nam sive alvus sine modo fluat, ut in diarrhœa, lienteria, Dysenteria, hæmorrhoidibus: Seu vesica, ut in diabete, mictu sanguinis: Sive uterus, ut in menstruo immoderato & muliebri profluvio: Sive sanguis supernè de pulmone tusſiendo, de ventriculo vomendo plurimus erumpat; Luctus ubique pavor, & plurima mortis imago; funestiores enim sunt morbi ab inanitione quàm à repletione: Huic siccitati jam factæ, medendum fuerit imprimis hecticæ febris remediis; fienti verò, succurrendum aliquo astringente, cujusmodi sunt, syrupi granatorum, cydoniorum, rosarum siccarum, myrtyllorum: Aut trochiscis de bolo, de spodio, de terra sigillata, de carabe omnium præstantiſsimis, quia non tantùm restringunt, sed etiam coagulatum dissolvunt, quibus cum aqua aut decocto astringente,

ut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ut rosarum plantaginis, centinodiæ, utendum erit ℞. ex prędictis syrupis ℥j. pro dosi, trochiscorum ℈ij. dissolve in ℥iiij. aquæ plantaginis, fiat potio. Si quis humor acer & mordax autor fluoris subesse putetur, deligatur remedium quod purget constringendo, ut Rheum, Myrobalani E. G.

℞. Expressionem fortem ʒij. ß. Rhabarbari infusi in aqua plantaginis vel rosarum, syrupi myrthini ℥j. fiat potus.

Humor divertendus aut revellendus purgatione, vel apertâ venâ oppositâ lateris. Si fluat supernè, puta de thorace aut pulmone, aperiatur vena malleoli, ut impetus sanguinis in contrarium retrahatur, non brachii, né tractus ad partem affectam, fuga vacui, fluxionem augeat: mulieri sanguinem vomenti inquit Hippoc. menstruis erumpentibus solutio: Conveniunt ligaturæ fortes & dolorosæ, frictiones, cucurbitulæ ad revellendum.

Morbus figuræ, si vitio parentum & conformationis acciderit, non sanatur. Si à causa externa, ut fractura aut luxatione, Chirurgia curetur, alio loco exponenda.

Morbi Asperitatis & Lævitatis, curentur iis quæ tradentur libro tertio in cura Lienteriæ & Asperitatis arterię; ferè enim speciales sunt morbi, paucísque partibus communes.

De morbo in numero. Cap. IV.

VT Sanitas, in mediocritate consistit; ita morbus in excessu vel defectu: morbi à defectu, hecti-

hecticæ febris qui ab excessu oriũtur: Si à Plethora, Synochi; Si à cacochymiâ, cacochymarũ febrium remediis curentur: quæ in febribus ad causam conjunctam, in cęteris tàm organicis quàm communibus morbis, ad causam antecedentem, summo cum delectu, & prudentia primùm usurpentur. Inter organicos primus occurrit morbus in numero, quia omnis causa, naturâ & origine prior est suo effectu. Ille autẽ sæpè causa est obstructionis, ut obstructio magnitudinis in parte vel in toto diminutæ: Appello morbum in numero, si quid instrumento desit aut supervacuum sit ad usum: Cùm enim natura nil faciat frustra, si quid connascatur aut adnascatur, non inutile modo, sed etiam quòd incommodet actioni, illud præter naturam judicabitur: Faciamus ergo quempiam nasci cum unico, vel cum tribus tęsticulis, quia didymi ad generationem dantur à natura, morbus est in numero, qui tamen si vitio conformationis acciderit, sinatur. Amatus Lusitanus, meminit infantis, nati cum cornu in capite, quo resecto obiit. At quæ sunt toto genere præter naturam & manifestè actionem lædunt, Polypus in naso, Caruncula in urinario meatu, opem & industriam medici requirunt, quæ licèt siccantibus, exedentibus sanentur, tamen pro temperamento, usu & dignitate partis mitiùs aut vehementiùs deligendum. Nam ad verrucas in cute, multo tutiùs Ægyptiacũ per se solum usurpatur, quàm ad condylomata, carnosas excrescentias in ano aut utero, propter partium exquisitiorem sensum, & adhûc majore

majore

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

majore periculo in vesica ad carunculam quæ ardori urinæ neglecto vel malè curato succedit. Propterea Galenus ex tribus granatorum generibus describit remedium ad Polypum, quod Cathæreticis omnibus anteponit, ne ex Polypo simplici fiat ulceratus, unde ozæna, cancer, in natura præsertim melancholica: Poterit tamen succo granatorum, aut cerato myrthino, ægyptiaci quarta pars admisceri. Si verrucæ, Polypi, condilomata, filo constringi possint, privata alimento sensim contabescent: ἀναβρονχισμὸν, hoc genus remedii veteres appellârunt: Præcipitatum omnes excrescentias, quales ulceribus & vulneribus superveniunt, sine dolore citò absumit. Carunculam in vesicâ, ante viginti dies certo experimento cõsumit sequens unguentum, corpore interim decenter priùs cassiâ repurgato.

℞. olei rosati ℥iij. cerusæ ℥iiij. Caphuræ ℥ ß. Tuthiæ cum aqua rosarum lotæ & præparatæ ℥ ß. lythargiri auri præparati ʒvj. antimonii præparati ℥j. masticheс, Olibani, Aloës hepaticæ ana ℈ij. fiat unguentum in mortario plumbeo, servetur in pyxide plumbea, quo sic utendum erit: Ubi candela cerea, intincta oleo aut butyro recenti callum attigeris, (quod renisus indicabit) illa tenui & detrito linteolo involvatur, quod dicto unguento extremâ parte qua carunculam debet tangere imbuatur, reliqua, aut oleo violato, aut sequẽte unguento, quod plurimùm confert parti solidandę post consumptam excrescentiam oblinatur.

℞. Ly-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

℞. Lythargirii auri, tuthiæ præparatæ, plumbi usti ana ℥iiij. Cerusæ ℥ij. Caphuræ ℈ß. olei myrtillorum q.s. fiat unguentum, quo solo utendum erit, cùm sanies ampliùs non effluens, absumptam carunculam demonstrabit. Epulis seu excrescentia carnis, in gingivis, absumetur, pulvere ex gallâ alumine & sale usto: Enchantis verò, caro præter naturam aucta in magno oculi angulo, alumine usto consumetur.

De Morbis auctæ & imminutæ magnitudinis.

CAPUT V.

NYCOMACHO Smyrnæo corpus in tantam molem excreverat, ut se movere non posset; sanatus est ab Æsculapio sequentibus, nî fallor remediis. Præscripta inædia, vigilia, exercitatio vehemens, frictio multa, dura, coitus, vini crassi abstinentia, Juscula diureticis alterata, Balnea discussoria ex sale, nitro, sulphure, alumine. Quotidie manè datum cochlear unum aceti scyllitici, aut semuncia oxymelitis Galeni cũ piperis aliquot granis. Potio ex Aristolochia rotunda, Gentiana, Centaurio, aniso, dauco, Semine rutæ sylvestris, ex quibus siccis & pulverisatis cum saccharo in aqua hyssopi soluto, fiat electuarium: Cujus loco non minore commodo poterit assumi theriaca: ut ita humor omni modo, per alvum, per urinas, per sudores vacuetur.

Per alvum blandis catharticis sæpè repetitis, ut pillulis de Hiera; habent enim magnam vim desiccan-

ſiccandi; Per urinas diureticis, ut decocto radicum aperientium, oxymelite diuretico, ſcyllitico: Per ſudores hydroticis, ut Guajaco, Cyna, Salſa parilla, quorum decocto dilutiore ſi utatur pro ordinario potu, majus percipiet commodum.

Contraria, ſunt gracilis extenuatique corporis remedia: Ergo nutriatur alimentis boni ſucci & facilis coctionis, ut vitellis ovorum, pullis, vino veteri rubro, craſſo: venus hîc omni ſtudio prohibenda. Quies, ſomnus, vita tranquilla & otioſa, Balneum aquæ dulcis, imperanda: Lac mulieris magis, ſed tardiùs nutrit, lac aſinæ minùs, ſed celeriùs: medium eſt lac caprillum: mollis frictio benefacit: Enimverò ne tractus ad cutem humor, exhalet, mox oleo tepido inungatur: Conſideranda tamen cauſa, quia non ſemper ab inædia, labore, vigiliis contingit, ſed aliquando à vermibus alimentum exugentibus, quos niſi deturbâris, prædictis remediis nil profeceris. Accidit etiam propter lienem juſto majorem, ut enim aucto fiſco ærarium minuitur, ſic quando lien accreſcit, molem corporis imminui neceſſe eſt: Accidit etiam imbecillitate aut obſtructione totius vel partis quæ ſit dicata alimento conficiendo, vel diſtribuendo, cujus cauſæ præceſſerunt remedia. Quidam commẽdant uſum frigidæ ad pinguefaciendum corpus. Avicennas laudat cibos frigidos. Quod me judice interpretandum eſt de his qui extenuantur à calida intemperie jecoris aut totius.

Si membrum aliquod, ut crus aut brachium atrophia

trophia tabeſcat: ut intelligas & cognoſcas rectiùs num affectus ſit ſanabilis nec ne, & quàm facile, imprimis fricandũ erit, aqua tepida lavandum. Quod ſi nullus in cute rubor appareat, deſperata eſt ſanitas. Si vix & magnâ difficultate excitetur, difficilẽ & longam fore curationem oſtendit; Si citò facilem: Tum pars extenuata leviter percutienda donec modicè attollatur, fortiter liganda, ſcarificanda, pix ſoluta in oleo, extẽdatur ſuper alutã, & illi prius raſæ ſuperponatur, antequã refrigeſcat pars, amoveatur, mox calida reponatur, hyeme bis, æſtate ſemel: Membrum ſanum, ab infero ſurſum procedendo ligetur, ut ſanguis ad ægrum pro alimento regeratur & trahatur.

DE MORBO COMMUNI.

Sectio tertia.

De Solutione continui quædam præſcienda.

CAPUT I.

MORBUS communis definitus eſt qui partis uſum & actionem pervertit: Si pulmo, vocis & ſpirationis inſtrumentum, ulceretur: non tantùm uſus impeditur, ſed etiam actiones quæ illi, ut pars eſt ſimilaris, conveniunt, nutritio, & quæ nutritioni ſerviunt attractio, retentio, vitiantur: Idem accidit ob illius abſceſſum & tumores præter naturam, quos affectus eadem de cauſa communes appello: tùm quod in partes tam internas quàm

quàm externas conveniant: Cæteros, qui partium ſingularum proprii ſunt, ut fracturam oſsis, ad particularem doctrinam reſervo, de illis ſolis, hoc libro dicere propoſui. Ut autem Galenus Methodum Medendi à curatione vulnerum eſt exorſus, (cùm in illis indicationum doctrina, quam cum remediis meditabatur, evidentiùs quàm ullis aliis in affectibus pateret,) ſic ego ab iiſdem exordiar, doceboque non ulceris, pulmonis aut hepatis, ſed indefinite omnis in univerſum ulceris tàm interni quàm externi communem curationem, ſi primùm ulceris interni diagnoſim, deinde prænotiones quaſdam expoſuero: Eſt itaque ulcus quoddam primarium, ab humoris acrimonia, quoddam ἐπιγενηματικόν, quale inflammationi ſuccedit, pure enim facto, fit abſceſſus, rupto abſceſſu ulcus: diſcernuntur ergo præcedente inflammatione, tum pure multo & confertim excreto, nam ulcus primarium nil tale præceſsit. Si tuſsiendo reddatur, ulcerati pulmonis ſuſpicio eſt. Si vomendo, ventriculi aut gulæ: Si cum lotio, veſica, renes, aut hepar parte gibba, laborant: Si per ſedem exeat, ventriculus, inteſtina, meſenterium, lien, aut hepar parte cavâ: Species & locus doloris, quin & excernendi modus ulceratam partem definitè oſtēdunt, nam ulceratis tenuibus inteſtinis, dolor ſentitur ſupra umbilicum, permiſceturq; pus fæcibus, craſsis verò ulceratis, de dolore ſub umbilico ægri conqueruntur & ſeparatum pus, egerunt. Præſciendum autem ulcus in parte ſanguinea & molli, minore

negotio ſanari, quàm in ſpermatica & dura, in ignobili quàm nobili, in quieta quàm mobili, quia ad actionem medicamenti opus eſt quiete. Qua cauſa pulmonis ulcera, quinetiam morbi omnes, difficillimè ſaneſcunt: In infera & depreſſa, ad quam fit continuus deſcenſus materiæ, difficilius: in parte ad quam citiùs & integris viribus medicamentum pervadit., faciliùs: quia enim ad pulmonem via eſt longiſsima (quandoquidem gulam, ventriculum, inquædam ex tenuibus inteſtinis venas meſenterii, inſuper Jecur, Venam cavam, denique cor pertranſierit neceſſe eſt priuſquam ore ſumptum ad pulmonem perveniat) non eſt mirum proinde, ſi morbi pulmonis difficillimè percurentur. Præſciendum quoque puerorum ulcera, faciliùs ſanari quàm ſenum, Virorum quàm mulierum, difficultatem augeri ſi menſes mulieribus, hæmorrhoides viris ſubſtiterint, quâ causâ Ariſtot. ſcribit Eunuchorum ulcera difficillimè ſanari. Non eſt etiam ignorandum ulcus per ſe facilius aut difficilius uniri, Simplex facilius quàm compoſitum, Superficiarium quàm cavum, recens quàm inveteratum (dicitur autem quibuſdam inveteratum ulcus, quod intrà quadraginta dies ſanari non potuit) Quadratum quàm rotundum: Rotundi enim ulceris, ut vulneris, longa & difficilis cura, quia extrema difficillimè coëunt.

Item ratione cauſæ, non tantùm conjunctæ, ſed etiam antecedentis, ulcera alia aliis faciliùs curãtur. Nam ſi corpus impurum aut plethoricum fuerit,

tar-

tardius & majore negotio ſanabitur, eoque difficilius, quo corpus fuerit plenius aut impurius: Propterea ictericorum & hydropicorum ulcera ſunt inſanabilia, niſi primum Icterus & hydrops percurentur. Et ulcus, in quod multæ & amplæ venæ deſinunt, Rheumaticum dicitur, eadem cauſa difficilius ſanatur, ut varicoſum. Conjunctæ cauſæ ſunt, inteperies partis ulceratæ, dolor trahens, ſubjectum os aſperum, ruptum, eroſum. Hæc quoque præcognoſcenda ſunt, firmaque memoria tenenda: pro natura & temperie partis deligendum remedium, quia ulcus in parte ſicciore, ſicciora poſtulat remedia, Ratio eſt quod hic major lapſus à naturali temperamento, fortioribus contrariis ad naturam reduci debeat: Exempli gratia ſoluta continuitas oſſis (ſi cætera ſint paria) magis ſiccantia poſtulat quàm venæ, nervi, aut cartilaginis, & horum remedia ſicciora debent eſſe quàm carnis. Quod intelligendum eſt, ſi pars natura mollis, cum alia temperamento dura, ut caro cum oſſe conferatur: Nam ſi præter naturam una ſicca, altera humida intemperie laboret, pars ſicca humectanda erit, minimè ſiccanda, quia regenerandæ carni, nullum ſuppeteret alimentum: Adhæc pars robuſtior, potentiora tolerat remedia, quæ ſi exquiſiti ſenſus fuerit, acria non admittit: Pars nobilis, majore diligentiâ cuſtodienda eſt quàm ignobilis, publica quàm privata, interna quàm externa, quæ proximo libro fuſius perſequemur. Non eſt prætereundum ulceris, ut alterius morbi, ſua eſſe tempora: Principio ſa-

nies tenuis & aquosa, quæ nisi paulatim coctione crassescat, cachexiam corporis totius, partis, aut humorum pravam constitutionem arguit, si præterea virulenta, æruginosa, nigra, fœtida, ulceris, cacoëthiam ostendit: pus autem album, læve & æquale, certam sanitatem promittit.

De Ulcere.

CAPUT II.

VLcus, est solutio continui in parte carnosa, interna vel externa non refert, quia partes internæ, ut pulmones, renes, hepar, humoris acrimoniâ non minùs quàm externæ, ut oculi, nares aures, musculi ulcerantur; sive ille aliunde affluxerit ut à cerebro, in oculos, nares, os, pulmones, sive paulatim in parte congestus fuerit. Est autem omne ulcus vel simplex vel cum symptomate, Intemperie, Inflammatione, dolore, febre, cõvulsione: Purum vel impurum, à sanie humidum, à sordibus sordidum, Superficiarium vel cavum, recens aut inveteratum, Benignum vel malignum, quod non cedit ordinariis remediis, quò pertinent, nomæ & phagedenæ, Serpentia Chironia, Telephiaque ulcera, Magnum quoque aut parvum dicitur, longum, latum, quadratum, rotundum.

Omnium curandorum duæ sunt primæ indicationes; una, quæ sumitur à viribus & differentiis remediorum; altera, quæ à totius, maximè verò à partis ulceratæ temperamento: Neque enim ars, ulcus cavum, replet carne, nec cicatricem pro vera cute,

cute, reponit, ſed natura ipſa ſeu propria temperies partis, ejus ſolius nempe eſt regenerare, cujus primùm fuit generare, aliquando per ſe ſola, nonnunquam levioribus remediis adjuta: Urina propria ſi quotidie abluatur ulcus ſimplex, quamvis profundum, mox linamentis ſiccis impleatur, coaleſcet: ex linteolo quod maduerit in aqua tut iæ, vel thermis ſulphureis, nitroſis ſi parentur, linamenta magis ſiccabunt, curatio itaque ulceris eſt exſiccatio: Galenus tabidos ab ulcerato pulmone, Thabias mittebat, quia illîc aër eſſet ſiccior, multosque ea cauſa in Ægyptum navigaſſe autor eſt Plinius. Furnaria quædam, eodem referente Galeno, aſsiduo ad furnum inſpiratu, ulcus in pulmone exſiccavit: Verùm faciamus eſſe ſordidum, quod quidem in externis ſenſu; in internis ulceribus, ab excreto conjicitur, mundificativo de apio, quod paratur ex Apii ſucco & medulla panis ſimilacei, aut ex terebinthina cum ovi vitello, aut omnibus commiſtis, tunc illud abſtergendum & purgandum eſt: vel hydromelite, ex aqua hordei & melle roſato abluendum. Cujus uſus, internis ulceribus, peræquè confert, ut ex apii ſucco vel decocto cum melle aut ſaccharo roſato paratus ſyrupus, pro quo ſubſtitui etiam poſſunt ſyrupi roſarum ſiccarum & de abſynthio, aſsiduo uſu ſacchari roſati deterſum ulcus in pulmone, natura tandem agglutinavit: Lac aſinæ, potum, ſuo ſero detergit, eoq; magis ſi ſaccharum roſatum illi admiſceas. Terebinthina eodem fine ſumitur, forma boli, in ulceribus renum, cum oleo amygdalarum

dulcium forma lohoc, pro ulceribus pulmonum: utile quidem, ſed parum gratum remedium. Quæ primo gradu ſiccandi & leniter detergendi facultate prædita ſunt, quia incarnanti Naturæ, tollunt impedimenta, ſaniem & ſordes propterea ſarcotica nominantur: quorum tres ſunt ordines. In primo numerantur, Thus, cortex thuris, Sarcocolla, farina hordei & fabarum, quæ naturis & ætatibus mollioribus partibusque humidioribus conveniunt, ut puerorum & mulierum ulceribus. Secundi ordinis ſunt, Iris & farina ervi. Tertii, Ariſtolochia, panax, centaurium utrumque: quæ naturis robuſtis & partibus ſiccis ſunt aptiora. Quæ enim, exempli gratia, in ulceribus oculorum vehementiora ſunt remedia, in ulceribus aurium ſunt leviora, quia oculi, natura ſua ſunt molles & humidi, aures ſiccæ, Faciliùs autem humidum, humidæ naturę reſtituitur, quàm ſic cum ſiccæ, ſi utrumq; à ſua temperie degenerarit: Ergo ſi thus pulveriſatum terebinthina exceperis, parabis unguentum pro externo ulcere pueri, qui ſi ejuſdem vaporem inſpirârit; aut ille per ſedem, puella per uterum eundem exceperit, ulcus in pulmone, in ano in utero coaleſcet: poterit injici pulvis, cum vino aut decocto conveniente: ut Agrimoniæ, aut mulſa. Robuſtiores accipiant quotidie Ariſtolochiæ ℈ij. ex ovo ſorbili, pro partis interioris ulcere: excipiatur terebinthina, ſi placet, cerato roſaceo, pro ulceribus externis: & in ſinum, cum aliquo liquore injiciantur. Idem de cæteris, ut pulvere Iridis illiricæ & centaurii, ſentiendum,

dum,quibus ſingulis vel per ſe,ſingulis vel commiſtis utendum eſt: Servantur in officinis, unguentum aureum, ex levioribus ſarcoticis à Meſue deſcriptum & unguentum viride, quod Galenus & Avicenna componunt ex ærugine, excepta oleo & cera ſi placet ad ℥ j. cerati roſacei addere ʒ j. æruginis,plùs minúsve, prout natura totius & partis, nec non ulceris qualitas indicabunt, facies optimũ ſarcoticum: multa tamen proſunt admota, ut ærugo, æs uſtum,Cadmia, Pompholix, ceruſſa, quæ ſumpta,ſunt venena, & ventriculi ſubſtantiam lædunt. Trochiſci de bolo armena, & de terra ſigillata, internis & externis ulceribus ſumpti & admoti proſunt, maximè omnium theriaca, ſola enim purgat, incarnat, & cicatricem ducit, non benignis modò, ſed etiam malignis ulceribus perutilis: quâ ipsâ herclè tutiùs utor,quàm oleo de vitriolo,ad ulcera interna à chymiſtis tantopere commendato. Rondeletius tamen libro de medicamentis internis, ad eadem laudat antimonium ſumptum cũ oleo ovorum, quo nil invenit præſtantius; quia ſiccat ſine morſu, faciat qui volet periculum, ego ſum contentus remediis, quorum majores noſtri tulerunt pericula: Ad quid enim epulotica, in ulceribus internis, víſne obducere cicatrice,quæ natura nõ ferret contenta cute? Dignitas medicinæ non conſiſtit in multitudine aut novâ præparatione remediorum,ſed in uſu,circũſtantiis perſonæ, loci, temporis & morbi limitato, quem ignorant ſufflones Phyſiologiæ & Pathologiæ velut ignari.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Quibus ita positis & constitutis, nō possum obiter quin excurram hîc in reprehensionem medicorum, qui cum chirurgis sic suas operas partiuntur, ut affectuum internorũ curationem, sibi retineant, externorum illis solis committant: Cùm tamen Galenus artem medendi ab ulcerum curatione sit exorsus: Hoc adhuc dignius reprehensione, quòd, quid & quotuplex sit ulcus; quę sit illius percurandi generalis methodus, haud in Therapia, sed Chirurgia describant demum, contra analytica præcepta; in quibus hoc est pro constituendis artibus earumq; finibus regendis præcipuum, ut communia, in arte communi, particularia, in particulari, doceantur. Atqui ulcus est morbus partibus tàm internis quàm externis, tàm organicis quàm similaribus communis; communis utrobique causa; communes in curando indicationes; communia ferè remedia, solâ pharmaci formâ, pro situ & cõformatione partis immutatâ, quis ergo non videt in Generali methodo medendi, non in arte subalterna & medicinæ subjecta, non theoriam modò, quæ definitionem, divisionem & causas contineat, sed etiam curationem ulcerum explicãdam? Idem peccatum committitur in tumoribus præter naturam. Inflammatione enim E. G. cùm partes internæ similiter tententur ac externæ, cur in praxi medicinæ pleuritidis, hepatitidis, & peripneumoniæ exponunt remedia? quid verò sit phlegmone, quibus causis & quomodo fiat, in chirurgia demõstrant? quid hoc, si non est præpostere specialia primo,

mo, generalia postremo loco docere? potest-ne dicere quid sit hepatitis, qui priùs non noverit, quid sit inflammatio?

De tumoribus præter naturam, ac primùm de Phlegmone.

CAPUT III.

TOT sunt tumorum p.n. quot humorum primæ differentiæ: Phlegmone videlicet tumor à sanguine; Oedema à pituita; Erysipelas à bile; Scirrhus à melancholia discernuntur colore; refert enim cutis, colorem humoris, in toto, vel in parte dominantis, tumor ruber sanguinem subjectum prodit, albus pituitam, flavus bilem, niger melancholiam. Fiunt porrò tumores, aut congestione aut fluxione; congeritur humor, in parte, ex reliquiis proprii alimenti, excretricis cumprimis, sed & sæpè alteratricis vitio: propterea frigidi tumores, ferè fiunt congestione; calidi fluxione: congeritur humor paulatim, fluit repentè, tractus calore aut dolore partis imbecillioris: mittitur excretricis robore: nam ita res habet in œconomia nostri corporis, ut in Olygarchiâ, potentior opprimit imbecilliorem, in eumque totum onus suum deponit: Adjuvant causas dictas laxitas & amplitudo vasorum: Phlegmonem interiorem, rubor non indicat, sed ardor cum febre, dolor inflãmatorius: Partes ferè omnes exercet, quarum dissimilitudine differentes species consurgunt, unum & commune genus, ideoque prima & generalia remedia, eadem ubique sunt,

omnibusque communia; particularia verò, diversa: Sive enim cerebrum, oculi, aures, facies, pulmones, pleura, diaphragma, uterus, vesica, jecur; sive brachia vel pedes inflammentur, quia morbi sunt à sanguine, uno & communi remedio nempè phlebotomia curentur omnes earum inflammationes: At situs, constitutio & natura partis, tempus morbi, non tantùm diversa remedia, sed ejusdem remedii varium usum & formulam indicant. Inflammatis E.G. partibus, quæ sunt suprà thoracē, aperienda cephalica, nisi manifesta plenitudo, priùs de fonte hauriendum suadeat. Inflammatis verò partibus, quæ sunt infrà thoracem, ut ventriculo, hepate, liene, thorace, pleurâ, pulmone, septo transverso aperienda basilica: Si sanguis susque deque fluere videatur, aut non sint conspicuæ, cephalica & Basilica, communis vena brachii mediana secanda. Inflammatâ vesicâ, utero, pudendo, vena poplitis tundenda, si non appareat, saphæna: Renibus inflāmatis, de brachio vel de poplite missus sanguis benefacit, servatâ communitate quæ secundùm rectitudinem est: Inflammato oculo dextro, cephalica dextra; sinistro, sinistra aperiatur: Inflammato hepate, basilica dextra; liene, sinistra: Rene dextro, dextri brachii aut poplitis; sinistro, sinistri vena præferatur: Deinde ut qui jam fluxit vacuetur, proximum vētrem incidere oportet, ut in Anginâ, venas, quæ sunt sub lingua, in Ophtalmia nasi, aut alterutrius anguli. Viden' ut morbis syngeneis, idem genere remedium conveniat, pro vario situ & con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

& constitutione partis distinctum? Pergamus, utque topica remedia pro quatuor morbi temporibus varianda sint breviter exponamus. Si inflammatio interna, abstinendum fuerit repellentibus, ne humorem, quem forâs ferri optandum & arte procurandum est, intropellamus & impingamus. Si verò exterior & sensibilis fuerit, initiò dum humor est in motu repellendum, duabus præsertim circunstantiis, diligenter observatis: ne humor sit malignus & venenatus, ut in pestilenti & venereo bubone; nec feratur criticè ad partem ignobilem, potissimùm ad emissaria, ut in parotide, eoque minùs si corpus adhuc impurum necdum fuerit repurgatum. Abstinendum ubique valdè astringentibus ut bolo armeno, aciaciâ, hypocystide, metu Gangrenæ; humor enim non difflatus, atque ut ita dicam parti incuneatus putret: Repellendo satisfacient, oxycratum, Ceratum refrigerans Galeni, unguentum rosarum Mesuæ, nutritum, unguẽtum de cerusa Rasis, quibus si magnus sit ardor adjungi etiam poterit populeum. Si placet ex Farina hordei cocta in oxycrato, aut oxyrhodino: Vel ex plantagine, Solano, Sempervivo coctis in lacte, deinde contritis, fiat cataplasma. In extremo dolore adde folia aut semen hyosciami. In principio ophtalmię paretur collyrium ex aqua rosarum vel plantaginis cum ovi albumine, pro quo dissolve trochiscorum albi Rasis ℥j. & mucaginis seminis psyllii. ℥j. plus minus. Initio parulidis, antiadarum, parysthmiorum, Anginæ, ex aqua rosarum vel plantaginis cum syru-

ſyrupo vel melle roſato, myrthino, os colluatur. Nam in amygdalarum, Gargareonis, gutturis & faucium inflammationibus Meſue non probat vehementem gargariſmum, ne motu oris nimio, calor;cum calore fluxio augeatur: adjungi poterunt dianucum & diamoron: Galenus in tenui & acri fluxione, magis probat uſum dianuci: At in phrenitide, peripneumonia, hepatitide, pleuritide, vitanda ſunt apocrouſtica, præſtat oleo violarum & chamæmillæ caput, latus, pectus, hypochondrium dextrum illinere, ut ardor temperetur, dolor demulceatur, & cute relaxatâ per hanc aliquid tranſpiret, quod ut variandum ſit pro natura partis proximus liber explicabit. Jam quid ſit agendum in incremento, dum humor fluxerit, nec revelli repellique potuerit, eâdem brevitate & facilitate doceamus.

Si ergò ſanguis qui fluxit, nondum fixus in parte videatur, aperiatur vena proxima, alioquin topico admoto diſsipetur, atque, ſi fieri poſsit, totus inſenſibiliter reſolvatur, ita ut paulatim à levioribus ad valentiora progrediendo, vitantur ſemper acria, ne novam fluxionem excitent: Initiò ex roſarum, chamæmillæ, & meliloti ana p.j. farinę, fœni græci, vel fabarũ ℥j. ſimul coctis deinde contritis, addito oleo roſato & chamæmillæ fiat cataplaſma. In fine incrementi dum nullus rubor apparebit, paretur ex farina lupinorum vel orobi cum oleo anethino: aut ex thymo, pulegio, origano, cum ſemine lini, fœnigræci, fiat decoctio pro fotu: reſidentia

tera-

teratur, addito oleo lauri vel rutæ fiat cataplaſma. In opthalmiæ incremento, ex mucagine fœnugræci, extracta primùm in aqua roſarum, cum eadem aqua vel plantaginis. In fine,(cum calor,rubor & dolor abierint) cum aqua fœniculi vel Euphraſiæ fiat collyrium: In oris inflammationibus diſſolve diamoron compoſitum, in decocto chamomillæ, vel fœnugræci,fabarum,quo os ſæpè colluatur: In pleuritidis,peripneumoniæ, hepatitidis incremento,prædicta cataplaſmata conveniunt, affectæ parti foris admota, quemadmodum inflammato utero, pubi appoſita: clyſteres primùm refrigerantes,deinde reſolventes in anum,atque ſi fieri poſsit in uterum injiciendi.

Quòd ſi impactus humor, quia multus & craſſus,diſcuti non potuerit,pepticis maturetur: qualia ſunt mediocriter calida humida, E.G. unguentum de althæa, de meliloto,Baſilicum,diachylum, ſimplex, nam magno & gummato in contumaci tantùm abſceſſu utendum eſt: Ex foliis altheæ & caricis in aqua coctis, deinde tritis, addito oleo dulci, butyro,œſypo,aut aliquo ex prædictis: Si placet ex farina tritici in hydrælæo mediocriter cocta, fiat cataplaſma. Facto pure, vomica ſcalpello aut cauterio aperiatur,quod fiat ex fermenti ℥ij. vitrioli romani, aut lithargyri argenti ſublimati ℈j. Ruptus abſceſſus curetur remediis ulceris. Abſceſſus internos rumpunt diacalaminthes cum ptiſana, aut diapraſsium. Ruptis conveniunt Athanaſia & Ambroſia,pro quibus theriacæ ℥j. ex aquis cardiacis pauperibus præſcribi poterit.

De

De Eryſipelate.

CAPUT IV.

ERYSIPELAS, eſt tumor à bile, diſcernitur à phlegmone, non tantùm colore ſed ardore cumprimis,& doloris ſpecie; eſt enim bilis ardentior, facitque dolorem acutiorem, non pulſantem, (quia tenui bile, arteria non admodum premitur,) nec tenſivum, quia copiâ & craſsitie ſuâ cutim non adeò diſtendit, eſtque ſuperficiarius & propè inſenſibilis tumor, non inſignis, ut in phlegmone: Ut plurimùm faciem occupat, quia bilis levitate ſuâ & calore ſurſum fertur, cutis illic tenella & rara, nulla tamen pars exterior neque interior inflammatur, quæ etiam non poſsit Eryſipelate tentari. Phrenitis fieri poteſt à bile ut à ſanguine, hęc Phlegmone, illa Eryſipelas cerebri definitur: diſcernuntur ſymptomatum vehementiâ; ſunt enim à ſanguine mitiora omnia pathemata. Delirium cum riſu, febris non adeò acuta, dolor mitior, ardor longè minor. Iiſdem ferè notis Eryſipelas pulmonis à peripneumonia diſtinguitur. Inflammatis pulmonibus videlicet, tanta oppreſsio in thorace ſentitur, ut vix dilatari poſsit, iiſdem Eryſipelatoſis ſpiratio liberior, ſed ardor refrigerationisq; neceſsitas major incumbit, quæ à juvantibus & lædentibus cognoſcetur, frigidi enim inſpiratu dici vix poteſt quantopere recreentur, Spiritum expirant ferventiorem, febris longè acutior, gravioribus comitata ſymptomatis, vigiliis, inquietudine, ſiti majore, ſyn-

ſyncope,vomitu,ut eſt apud Hippocratem libro de morbis. Lingua, à fumis bilioſis arida,ſcrabra,nigra:Meminit Galenus Eryſipelatis, hepatis,ventriculi,uteri, veſicæ, ſed nec propriis nec communibus ſignis ab inflammatione ſeparavit: Generalia, ad ſingulas partes accommodare, unius & alterius exempli ſimilitudine poterit medicus mediocriter prudens & eruditus.

Cognitâ causâ & ſpecie morbi, remediis ex capite de febribus à bile repetendis, præparatus humor,pauca Caſsia vacuandus: ſanguis mitti poterit ad temperandum ardorem, nil enim æquè refrigerat corpus ac venæ ſectio: ſed timidiùs & parciore manu, quia morbus eſt à cacochymia, niſi ſanguinis permiſtione cum bile,ſit Plegmonodes. Topicum paretur ex aquis aut ſuccis, lactucæ, cichorii, portulacæ,Solani,Sempervivi: ſeminibus frigidis, addito pauco aceto,quibus inculcatum linteolum ſuperponatur parti, ſæpe removeatur, nec permittatur exſiccari, vel ſimul coquantur, terantur, addendo olei roſati vel mandragoræ q.ſ. fiat cataplaſma: Abſtinendum frigidis ſiccis, ut plantagine, balauſtiis, malicorio, quia aſtringunt hujuſmodi & repellunt,eoque magis ſi Eryſipelas fuerit internum: Enitendum potiùs, ut balneo bilis forâs trahatur,tranſpiret,diſcutiatur: Diaphoreticis per ſudores; diureticis per urinas vacuetur; poterunt vſurpari quæ ad phlegmonem præſcripta ſunt frigidiora,ut Ceratum de ceruſa cum populeo;videndum tamen, ex livore partis, ne frigidiorum diuturniore uſu,vertatur in gangrænam.

De

De Oedemate.

CAPUT V.

OEDEMA, eſt tumor à pituita; proinde laxus, mollis albus, indolens, ſine febre: quibus notis facilè à cæteris tumoribus diſtinguitur: Eſt quidem ſcirrhus, itidem tumor frigidus & indolens, ſed durus. Oedema ſi premas, cedit in ſe, ut cera mollis, digitique prementis veſtigium retinet: Quamvis autem partes præſertim laxas, natura frigidas & imbecillas, ut pedes & ſcrotum exerceat; Hepar verò denſum & robuſtum minimè; fieri tamen poteſt ut aqueus & pituitoſus humor, à cerebro aut ventriculo (ubi potiſsimùm aggregatur) in alias partes, criticè vel ſymptomaticè tranſmittatur. Morbus eſt frequens, quia pituitæ magna in corporibus noſtris adeſt copia: familiaris mulieribus cumprimis, pueris, ſenibus, otioſis: deniq; naturâ, ætate, aut externâ cauſâ pituitoſis: qui, cùm partes internas, tam ſæpe fatiget quàm externas, mirum cur veteres neque œdema neque ſcirrhum aut Eryſipelas, ut inflammationem, pro ratione partium affectarum, in ſuas unquam ſpecies diſtinxerint, propriiſque nominibus appellârint, niſi fortè placet Apoplexiam cerebri; Anginam notham gutturis & faucium; Aſthma pulmonis; Leucophlegmatiam totius corporis œdema definire: Nolim tamen intemperiem frigidam cum materia, & œdema, calidam cum bile & Eryſipelas confundere: quia fluxionem pituitæ, frigida partis intemperies

ries aliquando comitatur, poteſtque curari tumor, intemperie partis interim remanente cum materia, ſubſtantia ſcilicet humore tantùm perfuſa: quid moror cùm Apoplexia, Aſthma & Angina ſint nomina ſymptomatum, non morborum, actionemque læſam ſignificent, non quod actionem lædit?

Attamen curationis utrobique eadem ſunt capita: Cauſa antecedens præparanda & purganda remediis, quæ ad febres à pituita præſcripſimus. Ad conjunctam auferendam, admovēda, dum humor erit in motu, calida aſtringētia, ut oleum de abſynthio, de mentha, maſtichinum, aut ex myrti foliis, abſynthio, mentha, ſalvia, roſmarino ſimul coctis; deinde tritis, addito oleo maſtichino, myrthino, paretur cataplaſma: nunquam prætermittendum acetum, alioqui cùm humor ſit craſſus, repellentibus eſſet abſtinendum: Galenus utitur ſpongiâ recenti, quia deſiccat facultate, quam adhuc habet à mari, imbuit poſca aut oxyrhodino ut incidendo repellat: Si deſit, adde ſalem oxycrato, ut vetus, parem vim acquirat, aut utere ellychnio, pro ſpongia, habet enim vim ſiccandi: In quo habendam eſſe rationem partis affectæ ita monet Galenus, Hypocondriis œdemate tentatis nocet ſpongia cū poſca, licèt conveniat laborante genu; Contra non eſt genu fovendum oleo abſynthii, quod jecori & lieni ægrotanti plurimū prodeſt: podagræ tamē frigidę, quæ tumor eſt œdematoſus, abſynthium coctum & tritum forma cataplaſmatis utiliter admovetur.

Resolvatur insuper tumor cum oleo Irino, ſucco ebuli, diachylo, per ſe, aut commiſtis: emplaſtro de meliloto cum oleo chamomillæ remollito, adde ſi vis ſtyracem aut ammoniacũ ſolutum in aceto: Si placet ex hyſſopo, thymo, pulegio, origano, Calamentha, ebulo, ſeminibus aniſi, fœniculi, fœnugræci, fiat decoctio pro fotu, reſidentia teratur, & addito oleo chamomelino, Irino, anethino; aut ex farina fabarum, Orobi, lolii, cum ſucco ebuli, ſambuci, Braſsicæ, vel oleis prædictis, fiat cataplaſma: ſtercus vaccæ cum butyro aut oleo frixum, additâ quartâ parte ſulphuris, aut ſtercus caprarum, columbarum cum aceto; fæx vini denique hîc bene faciunt.

Non eſt expectanda ſuppuratio: Itaque tentatâ reſolutione, ferro aut cauterio aperiatur. Intro ſumatur potio ex diapraſsio vel diacalamintha cum ptiſana: Abſceſſu rupto, ſumenda, ut dixi theriaca cum aquis cardiacis, quibus cor roboratum, à ſe longiùs repellat & forâs excernat noxium humorem, eoque alexiterio teter fumus & malignus expugnetur.

De Emphyſemate ſeu pneumatoſi.

CAPUT VI.

FLATUS, in ſpatiis inanibus, poris ſcilicet aut cavitatibus collectus, partem attollit in tumorem, qui Græcis ἐμφύσημα, Latinis inflatio nominatur: Fit autem flatus ferè ex pituita, ab imbecillo calore reſoluta in vapores: nam cruditates quas reſol-

ſolvere non poteſt imbecillus calor, vertit in flatus: Itaque ratione cauſæ communis, referri poteſt ad oedema, nec eſt novum genus tumoris: Hinc eſt, ad cauſam antecedentem, cur Phlegmagogon, ut hiera picra Galeni, ſumenda, & etiam injicienda imperetur.

Dignoſcitur reniſu, (neque enim cedit in ſeſe ut oedema) tenſione ſine ſenſu gravitatis; fit enim tenſio ab humore aut à flatu; ab humore cum ſenſu ponderis; à flatu cum ſenſu levitatis: dolore mobili & vago, qui proprio remedio, manifeſtiùs demulcetur; faciliùs enim quàm humor, flatus diſcutitur. Hoc genere continentur Tympanites, cùm venter adeò tenditur, flatu intrà peritonæum concluſo, ut percuſſus in modum tympani ſonet: Colicus dolor, quē parit flatus colon diſtendens: Pneumatocele, tumor in ſcroto à copia flatus, qui vulgò hernia ventoſa nominatur. Inflationes lienis, uteri, & ventriculi: Dolores tenſivi, qui ſub cute & in ſpatiis inanibus muſculorum, à concluſo flatu frequenter excitantur, dum membranas divellit, itidem ad hunc ordinem pertinent.

Omnium eadem ferè remedia pro partis ſitu & conformatione varianda: Nam ad colicum dolorem ex calidis incidentibus, qualia ad pituitam cōveniunt, ut Hyſſopo, Thymo, Origano Calamentha, baccis lauri, drageta communi, fit decoctio, in quâ ad libram unam colata, Hieræ picræ ℥ß. benedictæ laxativæ, confectionis de baccis lauri, diacumini ana ℨij. diſſolvuntur cum oleo nucum, rutæ,

anethi vel lauri ℥iij. fiat clyster, qui perseverante dolore iteretur, semel atque iterum, ex simili decocto fovendus venter, ex iisdem oleis inungendus. Herbarum auctâ quantitate paretur semicupium, ex iisdem herbis siccis, vel furfure, milio, addēdo si placet flores chamomillæ & meliloti, semina anisi & fœniculi, intersuatur sacculus ventri admovendus, cujus loco superponatur emplastrum de baccis lauri. Intereà Dianisum, Diacuminum, Aromaticum rosatū, Diagalanga, Diacalamentha, Diaprassium, Diospoliticon, Diatriompipereum, Antidotus de baccis lauri, per os sumantur, cum hydromelite aut decocto cinamomi. Ex quibusdam vel omnibus parari poterit electuarium molle, vel durum, hoc modo.

℞. Conservæ anthos ℥ij. Aromatici rosati, Diagalangæ ana ʒjß. diacumini & dianisi ana ℈ij. cum syrupo de hyssopo fiat opiata: si placet imminutâ quantitate conservæ, cum saccharo in aqua fœniculi soluto fiat electuarium per tabellas. quibus tentatis & usurpatis remediis, magna cucurbia, toti ventri admovenda.

Ad tympanitem eadem conveniunt, injecta, assumpta admota: Intereà prospiciendum, Jecori, propriis remediis, quæ liber sequens suppeditabit. Ad uteri, lienis, nec non vētriculi, inflationem, non est opus aliis remediis, nisi placet metrenchytes ex decoctionis ℥iij. additis herbis uterinis, ut arthemisia, nepeta, matricaria. Ad herniam ventosam non sunt alia excogitanda remedia. In artubus, ossium

ſium & muſculorum membranis, ſi paucus ſubſit flatus, exigua tenſio, nullus dolor, ſatis erit linteolum calens cum frictione, aut ſpongia, lixivio imbuta: Urgente autẽ dolore, oleum convenit, quod relaxet ſimul & diſcutiat ut chamæmeli, liliorum, addendo oleum anethi, ruthæ, lauri: Quid multa? eidem cauſæ idem remedium, quod, ſpectatâ naturâ & conformatione partis, tùm pro magnitudine cauſæ, vehementia morbi & doloris, augendum vel minuendum: parvo enim morbo, parva; magno magna; extremo extrema debentur remedia; à levioribus interim, ad vehementiora paulatim progredi convenit.

De Tumore aqueo.

CAPUT VII.

A Cruditate & concoctricis ſumma imbecillitate, in ſpatiis inanibus aqua colligitur hepatis ἀπορίᾳ maximè E.G. intrà peritonæum, (quæ aſcitem facit, aqueum hydropem,) In ſcroto (quæ hydrocelem, herniam aquoſam.) In capite (quæ hydrocephalon:) Generis nomen eſto, ſi placet, Hydrocele, nam tumor, quacumque in parte fuerit, generalius κήλη nominatur, ὕδωρ aqua: Hoc ego vix auſim ad œdema reducere, cùm nec ſeroſus humor pituitæ ſit ſpecies (niſi generaliùs uſurpetur) nec phlegmagogo, ſed hydragogo purgetur, ut ſyrupo roſarum pallidarum, aut qui ex Iridis pauco ſucco multo ſaccharo, ad obtundendam illius acrimoniam, pro Aſcite præparatur: Braſsicæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

marinæ (vulgò Soldanella dicitur) ʒij. ex ſero lactis utiliter ſumuntur: vel,

℞. Soldanellæ, Cichorii, Abſynthii, & Eupatorii ana m. ß. paſſularum ℥j. florum cordialium ana p.j. fiat decoctio. In collaturæ unâ parte, infunde Agarici non trochiſcati (ſic enim aquas trahit, ut in trochiſcos coactus cum vino infuſionis zingiberis, craſſam pituitam) ʒij. In altera Rhabarbari ℈iiij. In expreſsione diſſolve ſyrupi roſarum ſolutivi ℥ij. ſucci ireos ʒij. fiat potus: hydragogis multa hepatica commiſcentur, ad robur. Ex foliis Ebuli & Sambuci ſimul coctis; deinde tritis, addito oleo Irino, rancinino, fiat cataplaſma: Uſus topicorum quæ ad œdema & emphyſema præſcripta ſunt, ad hunc quoque tumorem non inutilis fuerit.

De Scirrho.

Caput VIII.

Scirrhus, eſt tumor à Melancholia, proinde durus & indolens; ab humore enim craſſo & terreſtri non poteſt non oriri durus tumor, niſi fortè aliis ſit permiſtus, ut pituitæ, tumq; ſcirrhus non ſimplex, ſed cum adjuncto œdematoſus appellatur: qui dolorem facit, eſt atrabilarius, & in cancrum degenerat, ſi mollientium uſu irritetur. Hujus, ut neque exquiſiti ſcirrhi, non poſsit medicus certam ſanitatem polliceri: At ſcirrhoſus tumor, nec planè durus nec indolens, malacticis primū emolliendus; deinde diſcutiendus eſt: ut unguēto de althęa, diachylo magno vel gummato, emplaſtro de mucilagi-

cilaginibus, cerato œſipato, medulla cervi, aut bovis, quæ molliendo optimè quantumvis duriores tumores reſolvit: ſi placet ex Althæa & violaria in hydrelæo cocta, trita, cum œſipo, oleo, butyro, adipe anſeris aut gallinæ, fiat cataplaſma; ovorum vitelli, infecti croco, permiſcentur, ad mammarum duritiem, vel ad emplaſtrum de meliloto: adde aliquid bdellii, galbani, ammoniaci, ſtyracis, therebinthinæ, cum oleo liliorum fiat emplaſtrum molle. Caprillum ſtercus, in oxycrato ſolutum, ſummum eſt remedium, non niſi aliis præmiſsis vſurpandum: Optimum quoque malacticum, paratur ex veteri & vermiculoſo caſeo cũ jure in quo ſuilla perna ad tabem coxerit, quod articulorum tophis, miraculo prodeſt. Habendam verò rationem partis affectæ monet Galenus. Ad ſcirrhum lienis confert Ammoniacum in aceto ſolutum; lien enim gaudet acetoſis, cùm humore acido nutriatur: Tendinibus verò & ligamentis, maximè omnium nervis, & nervoſis ſubſtantiis ſummè eſt inimicũ: Scirrho tamen uſu præcedentium remolito: Accipito pyritem, ſi deſit, molarem lapidem, vel ſilicem candentem, extinguatur aceto, cujus vaporem parte ſcirrhosâ excipiat, per intervalla redeundum ad emollientia, ne aceti frequẽtiore uſu (ut innui jam) pars nervoſa offendatur. In liene & carne muſculi ſcirrhoſa, minori religione, aceto utimur. Caricæ pingues, cum oleo capparorum aut Iridis tritæ, lienis & hepatis ſcirrhis benefaciunt, ſed ad hepar ſcirrhoſum, cùm ſit pars princeps, miſcenda ſunt ſem-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

per emollientibus, aromata, quæ calefaciant, tenuent,& leviter astringendo roborent: ut,

℞. Oesipi & medullæ cervi ana ℥ j. ammoniaci in aceto soluti bdellii styracis liquidæ ana ʒij. (hæc ad remolliendum) spicæ nardi, pulveris absynthii, mastiches, & aloës hepaticæ ana ʒij. (hæc ad robur partis) cum oleo de absynthio & cera q. s. fiat ceratum.

Memineris tàm ad externum quàm ad internum scirrhum, antecedentem causam pręparare, deinde vacuare remediis, præscriptis ad febres à melancholia, ante usum topicorum.

De Tumore Atrabilario, ut cancro apostemoso.

CAPUT IX.

CANCER, est tumor atrabilarius, durus quidem ut Scirrhus, sed cum dolore: Est autem simplex seu occultus, aut ulceratus: uterque partes ferè omnes, maximè verò laxas & molles, ut mammas, occupat. Cùm primùm erumpit, vix excedit quantitatem ciceris, sed paulatim in magnam molem assurgit, tumque venæ in ambitu tument & livent. Occultus non est attingendus, ne irritetur, fiatque ex simplici ulceratus: quia levioribus, ut emollientibus & resolventibus nō cedit (siquidem remedium oportet esse potentius morbo) vehemētioribus autem, ut causticis, efferatur. Si à mammis exemeris, inquit Celsus, renascetur in utero: Si

de

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

de naſo, labris aut quavis aliâ parte evulſeris, renaſcetur novus, in liene, à quo cita mors. Standum igitur Hippocratis conſilio, quia, ut ille ait, ſi non attingatur cancer, æger, in longiùs vitam producet. Satis ſit humorem, per intervalla præparare & purgare, venam ſecare, Hæmorrhoides & menſes, ſi ſubſtiterint, provocare, Abſtinentiam alimẽtorum craſsi ſucci, imperare, ut ita impedias morbi incrementum. Pro topico, Bolus armena, terra ſigillata vel Tuthia; cum ſuccis Solani & plantaginis agitẽtur in mortario plumbeo, cum piſtillo plumbeo, fiat unguentum utriq; cancro accommodatum: vel pulvis paretur ex cãcris fluviatilibus aut limacibus in furno coctis, qui bolo aut Tuthiæ permiſceatur, & cum iiſdem ſuccis eodem modo ſubagitetur; pulvis cryſtalli etiam plurimùm laudatur: utere etiam unguento de ranis, unguento de plumbo, Diapompholigos; Tenella fraxini folia, in aqua coquantur, decocto pars foveatur, ex reſidentia paretur cataplaſma, utatur juſculo cancrorum fluviatilium, lacte aſinæ, Theriacâ recenti: Balneo aquæ dulcis; Vulgus hanc curationem appellat palliativam, quæ tantùm blanditur malo, ejusq; prohibet incrementum, eradicativæ ſiquidem curæ, hîc nullus eſt locus.

De Elephantiaſi.

EST Cancer totius corporis, proinde inſanabilis: Cùm enim Cancro particulari, non habeamus remedium potentius, de Elephantiaſi quid

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſperare poſsis? Ut verò Elephas, omnium animalium; ſic Elephantiaſis omnium morborum maximus: Ex qua ſimilitudine, affectus hic ſuum traxit nomen: Galenus quidem meminit quorundam leproſorum, qui epoto vino, in quod fortè vipera irrepſerat, cōvaluerunt. Sed non eſt veriſimile tàm exiguo remedio tantum morbum profligatum: Si tum, quidni hodie? Incipiens igitur, non confirmatus morbus, epoto hoc vino, diſparuit. Archigenes difficultatem curationis, in hoc potiſsimùm referebat, quòd viſcera priùs iſtâ labe ſint infecta & penè confecta, quàm foris quidquam emineat: vidi porcum cui minima puſtula ſuberat ſub lingua, cùm reliquo corpore ſanus videretur, talisque à lanionibus judicabatur: facta tamen diſſectione, inveni totam ejus carnem grandine velut conſperſam, quinimò ſanguis percolatus, totus erat grandinoſus; unde cœpi ſuſpicari, eorum non levem eſſe conjecturam, qui ut dignoſcant Elephanticos, inciſa vena, vaſculis exceptum ſanguinem percolant, quem ſi grumoſum reperiāt, inde latentis morbi conjecturam ſumunt. Cauſas habet internas vel externas: In externis primas tenet contagio: nam ſi ſcabies, fomite ſuo ſit contagioſa: multò potius Elephas. Qui biberit in eodem vitro, cum Elephantico, inquinabitur: Tument enim illi labra; eaque tabo ſeu ſaliva putri madent, quæ adhæreſcens vitro, morbum diſſeminat & in alios tranſmittit: Sin verò compotatio inficit, tunc multò potiùs congreſſus: Itaque ſapienter à magiſtratibus extra po-

moeri

mœria civitatis ablegantur: utinam uxoribus privarentur, nam coitus illis est noxius, & prole Elephantica civitatem fœdant: leges tamen jubent uxorem sanam, maritum Elephanticum ad hospitum, divi Lazari comitari, ut perpetuas vitæ miserias, hoc veluti solatio leniant (sunt enim salacissimi.) Accedit quòd non alios invenirent mensæ ministros. Adde quòd mulieres, quia frigidæ, impunè quandoque congrediuntur cum leprosis: At qui scortum Elephanticum iubegerit non effugiet contagionem: Cur morbus non tantùm est contagiosus, sed etiam hæreditarius? quia semen à toto deciduũ, refert principium partium, imprimis hepatis, corruptelam & cacoëthiam.

Proprio vitio sunt Elephãtici, qui cùm habeant natura Jecur retorridum, assans non elixans, Illud calefacientium multo usu, ut meri, rerum acrium, piperatorum, salsorum, synapi, alliórum, pororum, cœparum, magis magisque incendunt: Atque sic quam habebant ad morbum propensionem, contrario vitæ & victus genere non emendant, sed simili potiùs intendunt. Hinc tota sanguinis massa bilescit: Bilis per ustionis varios gradus, tandem in atram degenerat, quæ in parte, ad quam appulit Cancrũ, in toto Elephantiasim producit: Quoties igitur facies leprosa & ficis fœdata, cutis aspera, qualis anserum, Psorica, venientis mali suspicionem injiciet; Ad præcautionem, medicus, calidorum usu interdicat, eaque omnia præscribat, quibus Jecur & sanguis ad temperiem nativam reduci possint:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſint: Purgationem ex cholagogis frequentem: Hali Abbas purgat quadragies, potione aliqua conveniente, ut Syrupis de Cichorio, de Epithymo aut Regis Sabor, diſſolutis in ſero lactis, aut in decocto hepatico in quo ℥vj. foliorum ſennæ bullierint: Jecur interim foris, oleo roſaceo & pauco cerato ſandalino liniatur: lac aſinæ ſit in uſu frequenti: aut ſerum, præſertim caprillum, in quo fumaria & Epithimũ bullierint: Ingrediatur ſæpe balneum aquæ tepentis: Hæmorroides excitentur, Quinetiam ut magis refrigeſcat habitus corporis & in muliebrem ſeu frigidiorem naturam transmutetur, caſtrari ſeſe permittunt: Quod in prophilacticis eſt præcipuum, minus ſc. malum, comparatum maximo, habet rationem boni. Ego ſuadeo ut pueruli qui putantur nati, ex parentibus leproſis, vel quorum natura manifeſtè eò inclinat, quàm citiſsimè evirentur.

Therapeutica remedia, leniunt aut celant morbum, ejusq; ſymptomatibus promptè ſubveniunt, confirmatum eradicare non poſſunt, viperis tanquam anguillis utãtur, bibant vinum in quo vipera fuerit extincta, nutriantur caponibus qui paſta ſint nutriti, confecta ex pane & carne viperina: Theriaca quoque recenti, vel ætatis mediocris ſæpiſsimè utantur. Hydragiroſim valdè laudo: nam veteres unguento enulato cum mercurio, ad lepram fœliciter utebantur: Lepra verò eſt ad Elephantiaſim proximus gradus. Itaque pinguedini viperarum, loco axungiæ, permiſcebis argentum vivum præ-

para-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

paratum ut decet, ea proportione ut ad ℔ j. pinguedinis addantur hydrargiri ℥iiij. me judice pillulæ mercuriales illis magis prodessent quàm lue indica correptis, si modò argentum vivum refrigeret, ut Pharmacopæi exemplo demonstratur, qui eo epoto imprudenter, sanguine congelato interiit. Spagyrici longo & frequenti usu auri potabilis leprosis sanitatem pollicentur: Tanti pœnitere: remedium est gravius morbo, quin pejorē morbum, nempe paupertatem inducit. Vidi aliquoties tincturam auri, aurum potabile nondum vidi, nisi fortè limaturam auri, vino aut aquæ cardiacæ permistam, quam malim sumere alicui conservæ cardiacæ commistam. Fateor auri magnam vim præsertim in agendis: quid enim non potest? Tantam verò esse, ut substantiam jecoris cæterorumque viscerum corruptam, in naturalem reformare posšit & veluti regenerare, nulla ratio mihi persuadebit; quia à privatione ad habitum non est regressus. Simile erat Ægyptiorum remedium, lepra erat illis endemia; quæ si forte eorum regem præhendisset; illum in sanguinem humanum tepentem immergebant, quem ex mactatis infantibus conquirebant: Crudelius morbo, remedium, cui me judice, plùs inest ostentationis quàm veritatis. Cæterum quia magistratus, ex renuntiatione medicorum, verè elephanticos urbe excludit, & civili privat commercio, ne proinde temerè ferant sententiam elephanticos ex syndrome seu concursu sequentium signorum dignoscent: facie flammea, ficis, crassis

& in-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

& inversis labris, simis repandisque naribus, atque ut dicam uno verbo, facie satyri, cute asperâ, psoricâ, leprosâ, quæ frictione non tantùm in furfures sed in squammas resolvitur, voce raucâ, anhelitu putido, stupore tanto ut puncti non sentiant: Jubebis ergo ut oculis clausis, locum acu punctũ, digito designent, hoc si non possint, & cætera concurrant, confirmatus est morbus, contagiosus, insanabilis.

De Lue venerea.

HISPANORUM navigationibus, hæc merces ab India in Europam advecta est: Indis est morbus patrius, non aliter quàm struma Hispanis; lepra olim Judæis, eorumque idiomate, Pûam nuncupatur: Europæis verò est popularis & contagiosus: Indos non affligit graviùs quàm Variolæ pueros, habentque paratum remedium, nempe Guajaci recentis & succulenti decoctum, quod ad nos non nisi siccum, & exuccum defertur: Benigna ergo natura, ubi morbum, ibi posuit remedium: Contagio non tantùm serpit coitu, (unde pudendagra, ad mentagrę similitudinem à quibusdam dicitur,) sed etiam suctu contrahitur. Nutrix aliquando ablactantem inficit; vicissimque infans, ab eâdem inficitur. Et tali in casu maligna ulcera in mammis primùm apparent: quemadmodum in pudendis, cum à concubitu sumpsit originem. Non dubito, eum, qui dormierit in linteis, in quibus & Indicâ lue correptus jacuit, eo morbo corripi posse: contagionis seminario, nempè sudore, aut ulceris maligni

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ligni ſanie, in linteis permanente, cùm ſimplex ſcabies hoc modo ſit contagioſa.

Qui glandem habet detectam, huic morbo non admodum eſt obnoxius: Alioquin virus ſub præputio latens, ſenſim gliſcit in viſcera, atque imprimis jecur, & ſanguinis maſſam inficit. Judæi quia ſunt Appellæ, ſeu recutiti, cum impuris ſcortis minore periculo poſſunt concumbere. Cæteri ſtatim à coitu penem abluant aqua hordei, plantaginis, propriâ ſuâ urinâ, ut morbi ſementem eluant.

Primùm eſt ut dignoſcas morbum; deinde ut cures: Dignoſcetur antecedentibus & adjunctis: Antecedentibus, ut ſi æger ſuſpicetur, ſe cum impurâ rem habuiſſe. Si trium præcurſorum aliquo fuerit infectus, Cancro ſeu carie pudendi, Gonorrhœâ virulentâ, aut bubone venereo: Augebitur conjectura, ſi bubo retroceſſerit, vel gonorrhœa intempeſtivè ſuppreſſa fuerit. Si quis horum, ut cancer, ſit contumax, neque cedat ordinariis & ex arte præſcriptis remediis, ut aquæ plantaginis, unguento Diapompholigos, aquæ aluminoſæ, forti, cicatrix nihilominus dura permaneat, aut curatus recrudeſcat, conjectura eſt non levis, latere intùs luis ſminaria, & deliteſcere virus quod tandem ſe prodet. Adjuncta morbi ſunt, Alopecia, puſtulæ ſiccæ & rotundæ, hujus morbi propriæ, maligna ulcera, Tophi, dolor medios artus & nudã oſsium regionem occupans, qui occidente ſole quotidie exacerbatur, miteſcit in exortu ſolis: Ita illis dolet ſternum, ac ſi manu comprimatur: malitiæ gradus im-

imprimis distingui debet, ne parvo pedi, magnus aptetur calceus; lenis enim & incipiens lues leni remedio profligabitur, inveterata vix unquam perfectè sanescet & ferè semper, aliquod sui vestigium in corpore relinquit, levis judicatur quæ solo pilorum defluvio se prodit, superficiarium est virus, necdum altè radices egit: Pejor est quæ pustulis & ulceribus innotescit, pessima tophacea nisi ulcerum tanta sit malitia, ut tophos superet.

Curationis hæc sunt capita: purgandum corpus pro ægri temperamento, potissimùm autē confectione hamech, pillulis indis, de lapide lazuli, foliis sennę incoctis cardiaco decocto, quia sub hoc morbo humor melancholicus imprimis peccare creditur: Ut Hali, ad elephantiasim profligandam etiam quadragies corpus repurgandum suadebat, sic expugnari posse hunc morbum quidam existimant frequenter, ad viginti dies continuos, iterata purgatione, quæ constet decocto ligni indici pro vehiculo catharticorum hoc modo.

℞. Decoct. ligni indici ℔ vj. in quibus bulliant, fol. sennæ mund. m. iij. radicis tormentillæ & diptamni cretici ana ℥ ß. Agar turbith Hermidactilorum, ana ℥j. sem. cardui, citri, ana ʒij. flor. cordialiū ana p. ij. fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, collatura servetur ad usum, vel ℞. salsæ parillæ minutim incisæ ℔ ß. infunde & bulliant in ℔ vj. aquæ ad consumptionem duarum librarum addendo Agarici & Hermocdactillorum ana ℥j. foliorum sennæ mundator. ℥ij. in Collaturę ℥iiij.

pro

pro dosi dissolve syrupi regis Sabor ℥ j. fiat potio continuet per viginti dies.

Hûc pertinent pill. mercuriales, quæ præter cathartica & cardiaca, continent & argentum vivum pro basi, hoc siquidem etiam adversus vermes, quidam ausi sunt per os exhibere.

℞. Massæ pill. indarum aut de lapide lazuli ℥ij. pulveris auri, quo malitia argenti vivi corrigitur; pulveris diambræ & lætitiæ Galeni ana ʒij. argenti vivi succo limonum extincti ℥ ß. misce diligenter, cum ejusdem succo, fiat massa: de quâ quotidie capiat pillulam unam sex horis ante cibum, continuet per triginta dies.

Quidam hydrotico, ut decocto Guajaci, salsæ parillæ, aut cynæ, tenuiorem portionem vacuant per sudorem; crassiorem purgatione educunt: utuntur sudorifico quadraginta diebus integris, octavo quoque die corpus repurgant, interea parcè & tenuiter vivunt.

Alii utrumque hoc præsidium conjungunt, per viginti dies sudorificum imperant, deinde hydrargyrosim, litum ex argento vivo, eâ proportione interim misto, cùm axungia, ut ad libram axungiæ addantur hydrargyri succo limonum aut saliva extincti ℥iiij. immistis oleis vel unguentis nervalibus, quibus articuli defendantur à malitiâ argenti vivi.

Antequam sudet, purgetur, utraque basilica incidatur, & balneo aquæ tepentis denique committatur, ut cutis spiracula sint liberiora, & humor liquatus, salivatione copiosior effluat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Quòd si displiceant inunctio & sudor, quòd ægro non satis otii & temporis suppetat, gestet emplastrum Ioannis de Vigo: morâ enim suâ longiore aliquando morbum depulit, quem inunctio & sudorificum non potuerant profligare.

Intereà, loco opiatæ Fernelii, utantur quotidie Theriacæ aut mythridatii ℨj. superbibendo parum vini diluti, aliqua aqua cardiaca ut buglossi, borraginis.

De vulneribus, quorum differentiæ, causæ, & eventus paucis explicantur.

CAPUT X.

VULNUS, est solutio continui recens, & cruenta, in parte molli, ab externo aliquo effecta. Primâ, & ultimâ particulâ differt ab ulcere: Secundâ, à fractura: Causa externa vel est animata, ut calcitratio & morsus animalis, nonnunquam venenati: vel inanimata, ut ensis, lapis; harum aliæ incîdunt, ut gladius; aliæ contundunt, ut malleolus & globulus sclopetorum; aliæ pungunt, ut acus & graphius; aliæ urunt, ut ferrum candens; aliæ tendendo rumpunt, ut tortura, flatus: possis aliter hoc modo: Vulneratus aut ab aliquo est percussus; aut ex alto cecidit; aut occursavit in tenebris rei solidę, ut currui, lapidi, ligno.

Cæterùm appello partes molles, non tantùm carnem, sed etiam venas, arterias, nervos, sive sint similares, sive organicæ, eæq; vel principes ut Cor, jecur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

jecur & cerebrum; vel necessariæ ad vitam, quamvis non sint principes, ut ventriculus, pulmo, vesica, renes: sine quibus vivere non possumus; quemadmodum sine naso, sine auribus, sine oculis, etiamsi minùs commodè & honestè. (Et truncas inhonesto vulnere nares:) Pro usu vario & necessitate partis vulneratę majori minoríve, potest prædici eventus; nam à Corde, etiam in superficie vulnerato, expectanda mors : à jecore aut Cerebro non ita, nisi vulnus fuerit profundum. Collum vesicæ, quia carneum, tutò inciditur: vesica, quia nervea, minimè. Eâdem ratione, vulnus in tenui intestino lethale, in crasso non ita, vulnus in articulis funestum, quia ibi nervi tendones, & carne vacua sunt loca: Hinc dolores, vigiliæ, convulsio, delirium, mors.

Possis etiam, pro varietate causæ effectricis, vulnus dividere, & ex eâ longitudinem, aut brevitatem prædicere: nam Inflictum vulnus à re incidente, citiùs sanescit, quàm à contundente : contusum siquidem putrescere priùs oportet, & proinde magis cavum reddi: Atqui replendum est carne, priusquam claudatur. Itaque cùm longiori tempore ad hoc sit opus, cæteris partibus, tardiùs coalescunt, à re contundente inflicta vulnera, quàm ab incidente.

Facillimè omnium coalescunt vulnera longa, tardissimè rotunda, quia in longum findenda sunt, ut faciliùs & citiùs agglutinentur. Cur vulnera rotunda difficillimè coalescunt? An quia omnium maxima, ut placebat Herophilo? minimè verò,

quia, ut objiciebat Aſclepiades, ſcinduntur ut uniantur; inciſione autem fiunt majora: an quia in regeneratione carnis quiddam ſanum poni neceſſe eſt veluti principium, à quo incipit motus, in circulo autem, quatenus talis, nullum principium: propterea dividendum eſt, ut caro regeneretur.

Vulnus etiam poteſt dividi, in ſimplex & compoſitum, ſive jam cauſæ, morbo aut ſymptomati implicetur: poteſtque pro iſta adjunctorum varietate inſigni, eventus prævideri; nam ut eſt in aphoriſmo, vulneri ſuperveniens convulſio lethalis, delirium quoque lethale, ut febris perſeverans: alienus color partis, ariditas cutis, qualis carnis ſalſæ: Inflammatio, Gangræna, ingens tumor apparens, ſubitoque diſparens, funeſta omnia hæc ſunt.

Vulneris ſimplicis communis & ordinaria curatio.

CAP. XI.

MEDENTIS primus & communis ſcopus eſt, quod ſolutum eſt reunire: atqui nunquam poſsis labra vulneris agglutinare, niſi heterogenes, ſi quod ſubſit, extraxeris, ut pilum, grumum, globulum, telum, inde igitur exordienda curatio; Veteres, varia inſtrumenta deſcripſerunt pro extrahendis telis, quorum frequens erat uſus; recentiores pro globulis itidem diverſiſsima effinxêre: cætera vollellis, quin etiam digitis extrahuntur. Verùm faciamus nil alienum ſubeſſe, mox de

agglu-

agglutinatione cogitandum erit, dejunctaque vulneris labra, ligaturâ agglutinatoria in unũ erunt adducenda. Quòd si magnum fuerit vulnus, suturâ est opus, fibulis, glutine, ut in facie. Ad eundem finem medicamento utimur agglutinante, quod in exiguo vulnere, sæpè solum satisfacit nostro instituto: in usu est balsamum Christi, ex oleo & vino, quo solo etiam sclopetorum vulnera, si fuerint simplicia, plurimi recipiunt sananda, alii applicant hederæ folia cocta in vino; alii laudant oleum abietis, per se aut permistum rosaceo. Alii Terebinthinam cum oleo hyperici, alii oleum myrrhæ imponunt. Galenus commendat folia Quercus: vulgus applicat herbam contusam quæ ab Hortulanis petum nuncupatur: varia balsama à viris doctis in eum finem describuntur, transcribam duo, quæ vulnera, quamvis magna & profunda, primò die glutinabunt. Primum est ejusmodi. ℞. myrrhæ electæ ℥ vij. mastices ℥ viij. aloës hepaticæ ℥xviij. salis communis ℔ j. contusa omnia per retortam, lento igne distillentur, exibit primùm aqua, deinde oleum, quo etiam vermes necabuntur.

Alterum balsamum.

℞. Olei vetustissimi ℥iiij. Terebinthinæ puræ ℥ viij. frumenti integri ℥ jß. hyperici ℥ij. radicis cardui benedicti & valerianæ ana ℥j. thuris pulverisati ℥ij. radices & herbæ crassiusculè contundantur; deinde, ponantur in olla & tantum vini af-

fundatur ut immergantur: biduo infusis illis, oleum & frumentum superinjiciuntur, coquuntur omnia ad vini consumptionem, mox factâ forti expressione adduntur thus & terebinthina, atque ita sinuntur bullire; asservantur in vase vitreo. Abluitur primùm vulnus vino albo frigido, statim postea inungitur totum prædicto oleo calente : quod si fieri non possit, injiciatur intrà vulnus per syphonem. Confestim labra vulneris in unum adducantur: deinde vicinæ partes eodem oleo liniantur. Ad labra vulneris, imponitur linteum eodem oleo imbutum, & suprà hoc, aliud, vino nigro expressum mox alia lintea sicca, quæ fascia continentur.

Chirurgis, in more est primùm apparatum conficere ex pulvere rubro, subacto cum albuminibus ovorum, & totum vulnus in ambitu oleo rosaceo illinere, ut hoc repellente prohibeant fluxionem. Pulvis ruber fit ex thuris paribus duabus, sanguinis draconis una, Boli armeni tertia parte : Guido suadet (nisi quid dissuadeat ut dolor) sinendum esse hunc primum apparatum per dies quatuor, transacto die quarto si non fuerit vulnus agglutinatum, vino aliquo styptico, quale est Burgundianum, aut aquâ vitæ, esse abluendum; deinde pulverem rubrum terebinthinæ esse permiscendum.

Faciamus vulnus esse magnum & profundum cum multa carnis ablatione, replendum erit usu sarcoticorum : quemadmodum si fuerit sordidum, detergentibus erit purgandum, de quibus multa cùm de ulcere : nam cùm primùm vulnus

definit

desinit esse cruentum, saniemque aut pus incipit reddere, ulcus dicitur, debetque communi curatione, prout ulcera persanari, digestivo, mundificativo, sarcotico, epulotico.

Curatio vulneris compositi, inflammati, contusi, intemperati, dolorosi & quod adjunctam habeat convulsionem febrem Syncopem &c.

SI vulneri superveniat inflammatio, jam dictis remediis illi succurendum, venæ sectione, clysteribus, topico repellente, ut oxyrhodino, cerato Galeni, cataplasmate ex farina hordei & pulvere rosarum coctis in oxymelite: atque etiam, si fluxio repelli non possit, cataplasmate resolvente, ex farina fabarum & pulvere chamomeli coctis in vino, discutiatur eadem, tandemque cùm nec resolventibus præsidiis aliquid efficitur, ad suppurationem deducatur.

Ad vulnus intemperatum, præscribantur intemperiei contraria; si frigidum, quæ calefaciant, ut fotus ex vino aut aqua vitæ. Si calidius, quæ refrigerent, ut unguentum rosatum mesue, nutritum, unguentum de tuthia.

Quòd si urgeat dolor, Anodynis placandus erit. Optima sunt anodyna quæ tollunt causam doloris, ut purgatio, venæ sectio, & alterantia quæ intemperiem dolorificam emendant, cataplasma quoque relaxans & resolvens. Quæ si non juverint, transeundum ad ea, quæ ideo sunt anodyna,

quòd ſint noſtro calori analoga, ut cataplaſma vulgare ex farina hordei, cocta in lacte cum vitellis ovorum & pauco croco: aut ex pomo cocto in lacte, quod magni facit Rondeletius, etiam in doloribus, qui ſuperveniunt vulneribus ſclopetorum. Ad extremum, imperetur narcotica, ut populeum, opium lacte aut oleo roſarum, chamemeli diſſolutum, correctumq; duplo croco.

Ad vulnus contuſum diſtinctione eſt opus: nam ſi illud jam putre & corruptum fuerit, ut in valdè magnis contuſionibus, quod corruptum eſt mox abſcindatur. Eſto digitus adeò attritus, ut oſſa ipſa digitorum ſint cōtuſa, quàm mox abſcindatur. Si verò integris oſsibus, ſola caro ſit contuſa, Celſi conſilio tunc ſi placet, coquatur malum granatum, cujus pars interior, unguento roſaceo miſceatur; quo ipſo ſi nihil proficiatur, ſcarificetur, atque ut gangræna curetur. Verùm ſi levis fuerit contuſio, initiò proderit repellens ex ovo integro agitato cum roſaceo; deinde reſolvens: Sigillum beatæ Mariæ formâ cataplaſmatis admotum eſt ſingulare, prodeſt etiam cuminum cum cera: Magnis contuſionibus convenit pepticum, non neglectis inciſionibus, contuſum maturetur, inquit Hippocrates. Caro valde contuſa, in pus vertatur, baſilico, unguento de althæa, cataplaſmate ex radice liliorum & althæa cum ſua radice, ficubus, ſeminibus lini & fœnugræci: coquātur hæc omnia, ſimul, reſidentia teratur, coletur, adde farinam tritici cum oleo liliorum vel chamemeli, fiat cataplaſma.

Ad

Ad contusionem totius corporis, ut si quis ex alto in terram ceciderit, Galenus jubet ut pelle arietis, recens mactati æger involvatur. Cujus inopia totum corpus oleo liliorum & rosaceo liniatur: Interim dentur mumiæ ʒij. cum vino: aut oxymelitis vel syrupi acetati ℥ij. coaguli leporis ʒj. cum aqua cardui, ut impedias concretionem sanguinis, & grumum si quis sit in corpore dissolvas.

Vulneribus aliquando superveniunt febris, syncope, & convulsio. Ad febrem præcesserunt remedia, purgatio, venæ sectio, apozema refrigerans, abstinentia vini. Ad syncopem describentur oportuniùs in particulari methodo, quemadmodum ad convulsionem, quæ si contingat ab inanitione, si E.G. hæmorragiæ succedat, prædicenda mors. Si verò à repletione (ut cùm tumor qui apparuit, repente disparet) periclitatur: si adveniat puncto nervo, aut morsui animalis venenati convenient, quæ ad punctum nervum & morsus venenatorum in chirurgia describentur. Ista generalia de ulceribus vulneribus & tumoribus præmisi, quia partibus omnibus tàm internis quàm externis sunt communia. De vulneribus capitis, thoracis, & abdominis, in methodo particulari: ubi de fracturis & luxationibus, sunt enim morbi particulares.

Antequam verò ad particularem methodum aggrediar, operæpretium facturus mihi videor, si ex Gordonio potionis vulnerariæ descriptionem apponam; quàm ego malim ulcerariam quam vulnerariam nominari, quia recenti vulneri non con-

venit: ne fluxionem augeat & febrem excitet, ſanguinem calefaciendo. Sed ulceri præſertim interiori, putri, ſordido, cavo, fiſtuloſo, ſive ſit primarium ſive abſceſſui aut vulneri ſucceſſerit: eſt autem ejuſmodi.

℞. Agrimoniæ, pimpinellæ, Bethonicæ, verbenæ, centaurii majoris, ſtœchados, ſalviæ, piloſellæ, trium conſolidarum, plantaginis, ſanamundæ, rubiæ majoris, caulium rubrorum, pedis columbini, Callitrichi, abſynthii Romani, tanaceti, linguę avis, Hederæ terreſtris, fragariæ, bugloſsi, gentianæ ana q. ſ. omnia, vel major pars, contundantur, & bulliant in vino albo, addendo parum mellis: de hac potione ſumat quotidie jejunus cyathum dimidium, ad ſummum ℔ ß. Si febricitet, aut minuatur quantitas, aut abſtineat.

FINIS LIBRI SECUNDI.

PARTI-

PARTICULARIS METHODI MEDENDI LIBER PRIMUS, In quo affectus interiorum partium explicantur.

Procœmium, in quo constituuntur totius artis tria fundamenta. Primum ducitur à remedio, estq́ tripartitum. Secundum ab ordine seu legitima morborum & symptomatum collocatione. Tertium à parte affecta.

QUEMADMODUM genera morborum, fiunt species & particulares accessione partis affectæ, ut Phlegmone: vesicæ, uteri: Obstructio: mesenterii, jecoris, lienis. Ulcus: faucium, uteri: sic generalia remedia, fiunt particularia si illis admisceas, quæ cum parte affectâ substantiæ, quandam habent similitudinem. E. G. si catharticis indefinitis, conjungas cephalica, hepatica splenica, quorum beneficio facultas purgandi singulis partibus communicetur, velut & dispensetur: In nobis enim ut in universo est vis quædã discretrix, quæ composita alimenta & medicamenta secernit; secreta pro usu & necessitate dispensat, cerebro pituitosum, pulmoni biliosum, lieni melancho-

cholicum ſuccum, cerebro cephalica, Jecori jecoraria, lieni ſplenica, illa ipſa eſt vis quæ in prima conformatione ex eadem maſſa materni ſanguinis tam differentes partes ſecrevit, ex portione menſtrui bilioſa, bilioſas; ex pituitoſa pituitoſas: ut enim mens Anaxagoræ, architectrix ex chao, quod appellabat mygma, res uſque adeò diſsimiles ſecrevit, quarum ordinem mundum appellamus: Ignea enim omnia, coëgit in unum, & in ſupremo collocavit, terrena in imo: ſic mens nobis communicata, vel potiùs cœleſtis calor, quæcunque ſymbolo ſubſtantiæ aut qualitatis nobis communicant alimenta, vel medicamenta juſtè parti cuilibet diſtribuit: Juſta enim eſt natura, quæ unicuique ſuum reddit. Si itaque turbith aut colocynthidem incoxeris aquæ ſtillatitiæ, aut decocto bethonicæ, ſalviæ, efficies purgationem cephalicam, quia vis purgatrix à betonicâ, propter ſubſtãtiæ ſimilitudinem definitè ad cerebrum traducetur, atq; inde noxium humorem vacuabit, ſi laborent ſimul cerebrum, jecur & lien, decoque ſimul cephalica, hepatica, ſplenitica, natura communis, unicuiq; ſuum reddet, naturæ particulari, quod convenit juſtè diſpenſabit.

Hic eſt primus modus efficiendi particulare remedium ex generali; ſequitur ſecundus.

Remedia omnia vel ſunt cathartica vel ἀλλοιώτικα; Cathartica verò vel ſunt definita, vel indefinita, appello hîc catharticum indefinitum, non quod cum delectu non purgat, nam colocynthis pituitã; Scammonium bilem; elleborus melancholicum

ſuc-

ſuccum, definitè trahunt & cum delectu, ſed undiq; & indefinitè, ex toto corporis habitu, quia non dixeris ex qua parte potiùs: definita verò certas partes reſpiciunt, ut hermodactyli articulos: rheum, jecur (illius enim vita & anima perhibetur) Agaricus cerebrum & uterum definitiùs quàm alias partes, ſenna, lienem & oculos, caſsia & manna, partes thorace contentas, aloe ventriculum. Proptereà quoties aliquis de articulorũ morbo conqueretur, præferantur hermodactyli: ſi jecur in vitio fuerit, deligatur rheum: erunt verò definitiora, partique laboranti convenientiora, ſi propriis allioticis immiſceantur, ut ſi hermodactyli coquantur pro articulis laborãtibus cum jua arthritica & primula veris: ſi rhabarbarum maceretur in aquis ſtillatitiis endiviæ, cichorii, vel in decocto agrimoniæ, paſſularum pro jecore: ſi laborante cerebro, agaricum coxeris cum betonica, ſalvia, majorana, ſerpillo, verbena. Pro utero verò cum arthemiſia, nepeta, matricaria eundem ſi miſcueris: ſic efficies remedium duplici nomine definitum, nempè purgantis ſimul & alterantis. Idem feceris ſi pro oculis ſennam coxeris cum euphraſia, fœniculo: pro liene cum cortice radicis capparis & Tamariſci, cetrac, ſcolopendrii. Idem feceris ſi pro articulis pillulas de hermodactylis & arthriticas præſcripſeris, pro oculis pillulas lucis, pro cerebro coccias vel de agarico, pro ventriculo aloeticas: verùm definitius adhuc reddetur remedium, quia non tantùm parti, ſed etiam morbo & cauſæ morbi accõmodatum,

ſi in

si in articulorum morbis frigidis, pillulæ de hermodactylis; vel arthriticæ majores, in calidis minores præscribantur. In morbis oculorum à causa frigida, pillulæ lucis majores, in calida minores: sic tabellæ diairis & diatragacanthum conveniũt thoraci malè affecto: cum delectu tamen præscribi debent, nec tantùm habenda est ratio partis, sed morbi, quia diatragacanthum frigidum calidis; diairis frigidis morbis præscribi debent: ecce secundus modus: sequitur tertius.

Si catharticis, & allioticis conjungas, ea, quę certis morbis, resistere longa experientia demonstravit; haud dubiè efficies valdè proprium & accommodatum remedium: ut si epilepticis epileptica; pleuriticis pleuritica; asthmaticis asthmatica; cynanchicis cynanchica; arthriticis arthritica; ischiadicis, ischiadica; nephriticis nephritica præscripseris: exempli gratia, si agaricum pro epilepsia delegeris, illudque coxeris cum betonica, salvia, majorana, serpillo, adjectis semine & radice pæoniæ, efficies non tantùm cephalicum, sed definitè epilepticum remedium. Similiter si conservis cephalicis, ut betonicæ, anthos, salviæ, stœchados immisceas, ungulam alces, viscum quernum, cranium hominis, erit epilepticũ; Ita si pleuritico præter cassiam & mannam, præter bechica, ut syrupos violarum, capilli veneris, de glycyrriza, de tussilagine, tabellas diatragacanthi, vel diairis, dederis, rasuræ dentis apri, vel pudendi cervi ℥j. efficies remedium verè pleuriticum. Atque ita efficies cynanchicum, si

his

his quæ ad anginam præſcribi ſolent tam aſſumendis, quàm admovendis permiſceas cynanchica, ut ſtercus canis, vel nidum hyrundinis.

Mille pedes peculiariter dicuntur prodeſſe aſthmaticis: Galenus eos urit in furno, auctore Aſclepiade. Paulus Ægineta frigit in ſartagine uſq; dum albeſcant, pulveris exhibet ℥j. cum hydromelite vel aquis, ſcabioſæ, pimpinellæ, adianti: Mille pedes 12. in vino albo coquunt, quod colatum & pauco croco, vel cinamomo addito, dulcoratum exhibent.

Inſtat ut ad ſecundum fundamentum methodi particularis aggrediamur, quod quidem à Galeno ipſo conſtitutum eſt, ſed ut dicam liberè in libris κατὰ τόπους negligentiſsimè obſervatum: ille enim demonſtravit omnia ſymptomata ex aliquo morbo veluti effectum de ſua cauſa dependere: Demonſtrationis hæc fuit vis.

Morbus eſt affectus præter naturam, actionem primò lædens, proinde primum genus ſymptomatum, nempè actio læſa, à morbo aliquo immediatè dependet: Atqui ad actionem lęſam ſequuntur immoderatio in excretis, & affectus ſimplices: Itaque ſemper morbus, ſymptomatũ eſt cauſa; ſi non immediata, ſaltem mediata: quorum omnium ea ferè eſt conſequutio, ut aliquam actionem læſam ſequatur excretorum & retentorum ἀμετρία: hanc ipſam mox excipiant qualitates præter naturam immutatæ. Cur cutis aurigine fœdatur? quia bilis redundat: cur ita? quia jecur malè ſanguificat, aſſat quippe, non elixat. Cur aſſat? quia in exceſſu calidum.

Itaq;

Itaq; cùm affectuum omnium contra naturam depulsio, dependeat à remotione causæ: Proinde sive docenda, sive exercenda sit medicina, primùm ad morbos veluti ad fontes & causas symptomatum omnium attendere oportet; deinde læsas actiones cujusque partis contemplari; posteà quæ sit in excretis immoderatio, postremò affectus simplices: hunc ordinem quisquis in docenda faciendaq; medicina observaverit, hæc consequetur commoda: primum quòd nullum affectum contra naturam prætermittet. Secundum, quòd singula ad suum genus revocabit. Tertium, quòd intelligetur facilè eo servato ordine, ut unus ex altero dependeat, quod est in medendo præcipuum. Galenus enimverò in particulari therapia, vix unquam meminit morborum: symptomata verò nõ omnia explicat, confusè sanè, & neglecto eo quem ipsemet constituerat symptomatum ordine: Nos singula ad suum genus reducemus: primumq; de morbis cujusque partis, mox de tribus symptomatum generibus constituto ordine disseremus, ne minimo quidem prætermisso.

Sequitur tertium fundamentum à parte afflicta, de quo multa Galenus in generali methodo: mallem illa ad particularem remisisset, generalesq; indicationes in generali; particulares in particulari demonstrasset: omnia enim suo loco & ordine docenda sunt, generalia in generali; specialia in particulari disciplina: appello generales indicationes, quæ non tantùm in morbis totius, ut in Febribus,

verùm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

verùm etiam in morbis cujuſque partis tàm externis, (ut in vulneribus capitis,thoracis,abdominis,) quàm internis,ut cerebri,pulmonis, jecoris diligẽter obſervari notarique debent ; præſertim cùm de magnis remediis,purgatione,aut venæ ſectione cogitatur : primæ & generaliſsimæ illæ ſunt quæ à morbo & ægri viribus petũtur ; deinde quæ à temperamento totius, ætate, ſexu , vitæ conſuetudine ; quinetiam à temporis conſtitutione , ut purgationes eſſe difficiles ſub cane & ante canem. At quæ ſumuntur à partis affectæ temperie , ſitu, dignitate, conformatione , ſenſu obtuſo , aut exquiſito , ſunt particulares, de quibus ſolis hoc loco tranſigemus, generalibus prętermiſsis,veluti jã ſuperiùs traditis.

A' temperamento partis , ut quæ pars ſicciore fuerit naturâ,ſi quando à nativa illa temperie receſſerit remediis ſiccioribus ad naturam reducatur : aures humidiores , in cauſa pari , ſicciora remedia poſtulant quàm oculi : Os ut ſiccisſimum ; ita ſiccisſima deſiderat quoties fuerit juſtò humidius : quia ut major eſt lapſus à valdè ſicco ad humidum, quã à mediocriter ſicco : ita longior eſt & difficilior,ejuſdem ad naturalẽ conſtitutionem regreſſus.

A' dignitate partis , quia partes nobiles majore curâ tractari debent, quàm ignobiles , aſtringentia ad earum robur immiſcentur præſidiis reliquis, quamvis morbus non talia poſtulet,quia pro cæterarum partium ſalute principes & publicæ partes laborare debent,etiamſi fuerint valetudinariæ.Hâc indicatione neglectâ , Theſſali quidam diſcipulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Theagenem Physicum interfecit, ut est apud Galen. 13. methodi.

Pro sensu quoque partis obtuso, vel exquisito fit delectus remedii: oculi enim propter insignem sensum non tolerant acria, ut acetum, etiamsi morbus talia postulet; Aliis partibus inflammatis, initiò ad repellendum præscribi solent oxycratum, aut oxyrhodinum, quorum neutrum tamen convenit oculis inflammatis.

Situs quoque partis indicat genus remedii: Nam quò longiùs abest morbi sedes, eò potentius remedium deligendum est, quia illius vis tractu lõgiore obtunditur, saltem quantitas pro distantia augenda est: exempli gratia, longissimus est ductus ad pulmones, si quando ventriculo exceptũ medicamentum eò pervenire volumus, proinde tantò fortius deligatur remedium, quantò suspicamur, per moras illius vim immutatam, retusamque iri: Ita pro situ morbi, & morbificæ causæ, proprium remedium seligitur. Esto sedes morbi, in prima regione (quæ ad convexa usque hepatis extenditur) minorativa seu eccoprotica satis erunt, nisi humoris contumacia majus remedium postulet, ut pituita vitrea in colico dolore. Verùm si in tertia regione sit sedes morbi, diagrediata usurpentur, aut quæ constant colochyntide. Mediam regionem abundè repurgant, (ut venam cavam, his interjecta,) etiam mediocria cathartica, Rheum, senna, & agaricus, quorum catharticorum delectum rursum indicant situs morbi & sedes causæ morbificæ.

Reme-

Remedii verò qualitatem, qualitas humoris morbifici demonſtrabit, ut ſi pituita morbum faciat, phlegmagogum præferatur; ſi bilis colàgogũ, benignum, fortè, aut mediocre, prout in prima, ſecunda, aut tertia, regione reſidebit.

Conformatio non tàm indicat genus remedii, quàm viam, per quam humor peccãs commodiùs expurgari debeat, cerebrum potiſsimùm per nares & palatum errhinis maſticatoriis & gargariſmis expurgandum oſtendit capitis conformatio: Partem gibbam hepatis per urinas, cavam per ſedem & alvum commodiùs expurgari, oſtendit Anatome: Nam renes, de vena cava per emulgentes cum ſero exugunt noxium: Vena autem porta ſurculos ad inteſtina tranſmittit, per quos & ſeſe & partes vicinas exonerat per ſedem. Inteſtina itidem per alvũ; ventriculum autẽ ſusq; deq;, vomitu & dejectione vacuari, nemini eſt obſcurũ. Infarcti pulmones non poſſunt aliâ viâ quàm per aſperã arteriã expurgari. Rarum enim eſt & prodigio ſimile, quando per urinæ aut ſtercoris vias, à natura iidẽ repurgentur: Rara autem, uti non ſunt artis, ita neq; ab artifice imitãda facile: Ut enim natura eſt ordo univerſi, ita ſoli motus naturales haberi debent qui ſunt ordinarii. Extraordinarii verò & rari ut nõ ſunt naturales, ita neq; à naturæ miniſtro imitandi. Juvari tamen debent naturæ conatus, ſi fortè ipſamet aliquid tentet per extraordinarias vias, ut ſi pulmonum vomicã per renes vacuaret, uſu diureticorũ iſte conatus eſſet adjuvandus: ſi per alvum, clyſterib. aut caſsia

facilitanda hæc foret excretio. Cur ergo; dicet aliquis, in morbis pulmonum medici præſcribunt cathartica? Reſpondeo aut prȩſcribi tantũ leviora, ut caſsiam, mannã; aut fortiora quidem, ſed ad cauſam antecedentẽ, non ad conjunctam, tollunt morbi fomitem, impediuntq; ne novus humor eò confluat, interim dũ bechicis, per fauces & aſperam arteriam cauſa cõjuncta vacuatur. Quæ quidem ferè omnia deprompta ſunt ex libris Gal. de methodo medẽdi. Verũ non convenit illi cũ Theſſalo: nam Theſſalus negabat in medendo indicationẽ ſumẽdam à parte affecta, ſumebat tantùm indicationẽ à morbo, eoq; modo promittebat intra ſex menſes abſolutã artem medendi. Ego verò, inquit Gal. intra ſex dies idem polliceor ſi negligatur, ea quæ à parte ſumitur indicatio. Quid ſi Theſſalus in externis quidẽ morbis, ut in ulceribus externarum partium, habendam rationem partis confiteatur; in internis verò, ut pulmonum, renum, ventriculi, veſicæ ulceribus, in obſtructione meſenterii, jecoris, lienis totum medẽtis ſcopum dirigendum eſſe in morbum? detergẽdum quippe ulcus, quâcunq; in parte fuerit, ſi impurum; deinde replendum carne, ſi cavum; poſtremò conſolidandum: toto verò illo tempore exſiccationem fieri, quia detergentia ſarcotica & epulotica deſiccant: Objiciet Galenus, detergentium & incarnantium plures eſſe gradus: quibuſdã ulceribus leniter, aliis valdè detergentia convenire, quorum delectus fieri debet indicatione ſumtâ à parte ulcerata. Quid ſi Theſſalus hoc perneget; horumq; delectum pendere

dere ab ulcere plùs minùs impuro aut cavo defendat? nam medici dogmatici, hodie iiſdē ferè remediis interiora omnia ulcera percurant: utūtur enim aquâ hordei, hydromelite & lacte aſinę, ad detergēdum: deinde lacte capræ ad incarnādum, poſtremò lacte ovis ad conſolidandū: potiones quoq; vulnerarias ad iſtos omnes uſus imperant in ulcerib. quarumlibet promiſcuè partium, hydroticum quoq;, aquas Spadēſes vel Nivernenſes. Item obſtructioni medentur tàm meſenterii, renū, jecoris, quàm alterius cujusvis partis, deoppilātibus prę ſidiis, quę aperiant & detergant, ut data terebinthina veneta, ammoniaco, vel decocto cicerū, indicatione remedii ſumpta à genere morbi, nō à qualitate, ut intēperie, ſitu, conformatione partis affectæ. Laboret pars aliqua interior intēperię calidâ, præſcribemus remediū refrigerans, quod recedat à medio pari gradu. Faciamus Jecur, Lienem, ventriculū, veſicā, phlegmone obſideri: iis omnibus initiò generale remedium nempe phlebotomiā imperabimus: pro topico verò oleum roſaceum cum pauco aceto. Sanè in immenſum ars excreſceret, eſſetq; infiniti laboris methodus particularis, ſi pro ſingulis ſingularū partium commemoratis circūſtantiis immutanda eſſent ſingula remedia, in ſingulorum morborum curatione. Theſſalus pro ſuo diſcipulo, quem Galenus ſcribit Theagenem interfeciſſe, quòd omiſiſſet aſtringentia, in partis principis curatione: reſpōdebit fortaſsis tribus cauſis abſtinendū eſſe aſtringentibus (niſi morbus, ut laxitas, ita poſtulet) primò,

quia impediunt difflationem fuliginum: ſecundò, quia obſtántne vis proprii medicamenti & morbo convenientis, ad partẽ uſq; liberè pervadat, aſtrictis cutis ſpiraculis: tertiò, quòd medicamenti (exempli gratia, pro duritie) remollientis vires infringantur, quandoquidem quæ emolliunt, ſolent eſſe calida humida; quæ adſtringunt, frigida ſicca: ergo non abſurdè Theſſalus in depellendis morbis partium internarum, negabat, tàm ſolicitè habendam eſſe rationem partis afflictæ, præcipuamq; indicationem à morbo ipſo & nequaquam à parte afflictâ deſumendam contendebat. Itáne, dices, pars nihil omnino indicabit? Imò verò, ut dixi, indicabit quod eſt in medendo pręcipuum, nempè genus remedii tam purgantis quàm alterantis: ubi enim innotuerit cerebrum laborare, non tantùm agaricum præ cæteris catharticis ſeligemus, ſed etiam cephalicis permiſcebimus, à quibus illius vis purgatrix ad cerebrum tranſmittatur, quomodo auſim intra quatuor menſes perfectam Therapeuticem polliceri, dum modò auditor, generalis methodi non ſit ignarus. Quam non miror, à Galeno à particulari, non ſatis fuiſſe diſtinctam, cùm toties ſcripſerit, non referre, ſi genus an ſpeciem morbi dixeris: Ipſe tamen commentario ad primum Hippoc. de diæta in acutis, utramque diſtinguendam agnoſcit: ubi ita ſcribit; Artis omnis diſtinctio, naſcitur ex propriorum à communibus diſtinctione, quæ quiſquis poteſt diſtinguere, optimus artifex judicetur.

ARTIS CURANDI MORBOS INTERNOS, SECTIO PRIMA: QUÆ affectuum capitis, dignotionem & curationem explicabit, cerebri ſcilicet, oculorum, aurium, narium, oris, & faucium, quorum hîc

Morbi & remedia arte perquiruntur, in cæteris ſingularum partium morbis deinceps obſervanda.

MORBI cerebri,ut cęterarum partium omnes, ſunt ſimilares, organici, vel communes: Similares, intemperies ſimplex vel cõpoſita; nuda, vel cum materia, naturalis aut adventitia: Intemperies omnis lædit actionem partis,prout ſimilaris eſt, hoc eſt, naturalem actionem, cujuſmodi ſunt quæ ſerviunt nutritioni, attractio proprii alimenti,ejuſdem retentio vel aſsimilatio,deinde reliquiarum excretio. Eſt autem cerebrum pars ſpermatica,exanguis, frigida,nutriturq; ſanguine pituitoſo. Proinde ſi prætereà accedat illi intemperies frigidior,peſsimè coquit,& coctionis reliquias pejus adhuc excernit, inde frigidi morbi, in cerebro quidem per congeſtionem, in ſubjectis verò partibus per deſtillationem. Ut verò organum eſt deſti-

natum in meliores uſus, laborat vitiis numeri, magnitudinis, ſitus aut cõformationis: nulli ſunt morbi numeri, neque ſitus, ſi qui ſint magnitudinis, ut ſi cui paucum ſit cerebrum (locatum enim debet eſſe æquale ſuo loco) quidam enim naſcuntur è puſillo capite: proinde preſsiore etiam cerebro, quibus idcirco Jupiter dicitur mẽtem eripuiſſe: homo ſiquidem comparatione cæterorum animalium, debet habere ampliſsimum cerebrum. Ejuſmodi autem morbi, quia ſunt inſanabiles, ſunt prætereundi. Vitia conformationis ſunt in figura, meatu, aſperitate & lęvitate: Cerębrum proportionatum ſuo cranio, poteſt utiq;, ut cranium malè figurari; naturalis autem figura capitis ea eſt, ut ſit è faſtigio depreſſum, ab hâc figurâ, quò longiùs recedit, eò deterius. Sed quid facias latenti vitio, cùm manifeſtum, ut acuminatum cranium, quale erat Therſitis, emendari non poſsit? Aſperitatis verò & lævitatis nulli quoque ſunt morbi. Itaque ex omnibus morbis inſtrumentariis, ſola reſtat obſtructio; quæ medici opem admittit: obſtruuntur verò, aut vẽtres omnes ſimul, ut Apoplexia; vel anteriores tantùm, ut Epilepſia, vel poſteriores, ut lethargo & catalepſi. Quę omnia ſymptomata, quamvis longiſsimè differant, tamen ex eodem morbi genere procedunt, quòd pro locorum laborãtium diſsimilitudine, diſsimiles ſpecies conſtituit, ne quis ex Ariſtotele objiciat, unius cauſæ, unicum eſſe effectum.

Morbi communes, ſunt tumores, ulcera, vulnera, luxationes & fracturæ. Poſteriores duo non cadunt

dunt in cerebrum, ulcerari quidem poteſt & vulnerari, ſed inſanabiles ferè hi ſunt affectus, neque hujus ſunt loci. Superſunt itaque tumores, phlegmone, Eryſipelas, oedema & ſcyrrhus: Non eſt obſervatum cerebrum ſcirrheſcere; aut in lapidoſam duritiem concreſcere: quia ſubſtantia conſtat molli: neque tamen de illius ſcyrrho conſtaret, quamquam percurari poteſt. Itaque alii tres tumores ſuperſunt, quibus non raro afficitur. Nam phrenitis fit partim à phlegmone, partim ab Eryſipelate cerebri, & hujus meningum. Nam deſipientia mitis, & quæ cum riſu eſt, fit à ſanguine: ferina verò, à bile vel à ſanguine bilioſo. Arabes, Lethargum, Oedema cerebri definiunt: Itaque, ut paucis concludam, quinque duntaxat genera morborum, quę curationē admittunt, cadere poſſunt in cerebrum: Intemperies omnis, obſtructio, phlegmone, Eryſipelas & Oedema.

Singula tribus potiſsimùm modis diſtinguuntur, primò ex propriis effectis, ut intemperies frigida humida quidem mentis ſtupore: Sicca verò, immoderatis vigiliis: Calida: delirio: Obſtructio anteriorum ventriculorum ἐπιλεψία: poſteriorum, veterno & καταλέψι: ſimul omnium, ἀποπληξία: Nam effectus immediatus eſt ſignum ἀποδεικτικὸν ſuæ cauſæ, proinde ſi quis ſit epilepticus, haud dubiè illi obſtruuntur anteriores ventres cerebri. Eſt lethargicus ſeu ſomnolentus cum febre, ergo poſteriores hîc laborāt. Si apoplecticus, omnes ſimul ventres illi opplentur humore ſuperfluo, & excre-

mentitio. Si phreniticus, vel inflammatum habet cerebrum, vel Erysipelate obsessum : Talia signa medici vocăt pathognomonica, Physici τεκμήρια, à quibus ducitur ἀπόδειξις τεκμηριώδης, ex certo signo velut effecto necessario concludens demonstratio. Symptoma morbum non aliter quàm umbra corpus comitatur, ideoque certus fidelisque est morbi ceu suæ causæ internuntius : faciamus alicui esse obtusum & plumbeum ingenium, non tantùm verisimili conjecturâ, sed signo necessario concludes illi esse frigidius cerebrum & humidius: si pervigil, siccius. A juvantibus quoque & lædentibus morbi species internoscitur: nam calidi morbi, offenduntur calidis ; frigidorum moderato usu recreantur iidem : A doloris quoque specie, morbus conjicitur. Nam punctorius est proprius meningum, si fuerit interior; si exterior pericranii: dolor pulsans ostendit aut arteriam premi phlegmone, aut saltem arteriosum sanguinem valdè incaluisse, propterea necessariam esse φλεβοτομίαν, in eaque multoties repetitam illam, singulare esse pręsidium. Obtusus dolor humoris copiâ gravari cerebrum indicat, pertinetque ad cerebrum ipsum non ad membranas.

Considerandum etiam atque etiam quónam æger sit temperamento , biliosúsne , pituitosus, melancholicus, an sanguineus : ætatis quoque & temporis habenda ratio. Propterea quòd verisimile est, juvenem biliosum, æstate, morbo calido teneri: senem pituitosum, hyeme, frigido : Quæ con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

conjecturę in turba aliquid necessariò concludunt.

Ecce methodus constituendi simul & dignoscendi omnes cerebri morbos: Sequitur ut de symptomatibus eorumdem, pauca subjungamus, priusquam omnibus illis communia remedia explicemus.

Notę sunt tres differentię symptomatum: Actio læsa; Excretorum retentorumque ἀμετρία; & affectus corporis simplices, ad quarũ aliquam, quotquot occurrent deinceps, singulorum morborum accidentia morbosa, reduci necesse est. Actio autem omnis cujuscunque demum partis, tribus tantùm modis læditur: aboletur enim, minuitur, aut depravatur: solet aboleri & imminui ut plurimùm frigidâ & humidâ causâ: depravari autem calidâ & siccâ.

Actiones cerebri sive sint principes, ut ratiocinari, imaginari, & recordari: sive minùs principes, ut movere corpus, & objecta sentire, horum modorum aliquo læduntur. Aboletur discursus sive ratio, amentiâ; minuitur fatuitate; depravatur delirio: delirant autem phrenetici, melancholici, maniaci: phrenetici cum febre, melancholici sine febre. Quibusdam melancholicis, non tantùm ratio, sed etiam phantasia læditur: imaginantur enim quę neque sunt usquam, neque possunt esse; ut se vivere sine capite, se esse angelos non homines, propterea sibi neque esse edendum neque bibendum: Lycanthropi pariter putant se esse lupos: Vertiginosi omnia in circum verti: demorsi à cane rabido, fiunt tan-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tandem hydrophobi, falſam de aqua opinionem concipiunt, ſibiq; ab illa adeò metuunt, ut omnem refugiant potum, quanquam ſit atqua, eorum ſiccitati ſingulare remedium.

Memoria minuitur Intemperie frigidâ, nonnunquam etiam aboletur: nam Meſſalla Corvinus ex frigido Cerebri morbo, in proprii nominis oblivionem inciderat. De motus, & ſenſus læſione ſuo loco: Proximum eſt ut commemoratorum affectuum communia remedia explicemus. Ea autem vel ſunt generalia, quæ tollunt antecedentem cauſam, à qua primùm fit & fovetur morbus, plethoram ſcilicet & cacochymiam: qualia ſunt purgatio, & venæ ſectio: hæc Plenitudini, illa Impuritati ſuccurrit, vel topica, ut quæ repellunt à parte, vel quæ, quod jam ad partem influxit, diſcutiunt & reſolvunt, omnia parti affli&æ applicanda: Alia intermedia, quæ materiam morbificam & conjunctam morborũ cauſam per patentes vias, ut nares, os & palatum vacuant. Quæ per nares, errhina nominantur, (in quorum cenſum referri poſſunt ſternutatoria) per os & palatum cerebrum expurgant, gargariſmi & apophlegmatiſmi: Tenuior enim pituita, per os maſticatoriis attrahitur; craſsior verò per palatum, gargariſmis: Itaq; non poteſt commodiore quàm hoc loco de his remediorum formulis & generibus tractari.

Purgatio, non tantùm humori purgãdo accommodanda eſt, ſed etiam parti laboranti: Eſto morbus capitis, à bile, præſcribetur cholagogum, illúdque

que non leve, quia humor morbificus reſidet in tertia regione, convenietque potiùs ſolida, ut catapotiorum forma, quàm liquida: ut longiore mora pharmacum è longinquo potentiùs trahat, cæterisque paribus præferatur catharticum definitum, ut agaricus in cerebri morbis à pituita, adjungaturque ſemper cephalicis, quin etiam (quoties adfuerint) morbum antipathia oppugnantibus, ut epilepticis. Ergo in morbis à bile, præſcribes pillulas aureas, vel ſine quibus: In affectibus pituitoſis pillulas de agarico vel coccias, quæ habent colocyntidem pro baſi, in melancholicis pillulas de fumaria, vel ſi vis fortiores, pillulas indas ſive ex elleboro, vel de lapide lazuli, quæ in cauſa mixta hoc modo permiſcentur, ℞. Maſſæ pillularum cocciarum & indarum ana ʒ.ſ. cum ſyrupo de ſtœcade fiant quinque pillulæ molles, aut ℞. Pillul. de agarico & aurearum ana ℈ij. cum aqua betonicæ vel ſalviæ, infuſionis trium granorum diacrydii, fiant ſex pillulæ molles, ſumendæ hora ſomni, deaurentur.

Poſsis dare, cum aquis cephalicis ad ſummum ʒvj. diaphœnici, pro pituita, diapruni ſolutivi pro bile, aut confectionis hamech, pro qualitate humoris peccantis. ℞. Cujuſvis horum ʒvj. diſſolve in ℥iiij. aquæ betonicæ, vel ſalviæ, vel in decocto betonicæ, verbenæ, majoranæ, ſalviæ, ſerpilli, fiat doſis. Caſsia damnatur in morbis cerebri, quia vaporoſa, fumis replet caput. Proponam hîc potionum duas formulas, quæ poterunt eſſe inſtar omnium:

mnium: In morbis frigidis talis conveniet: ℞. Seminis & radicis pæoniæ ʒ. ij. Betonicæ m. j. florum anthos & ſtœchados ana p. j. fol. ſennæ mundatorum ℥ ß. fiat decoctio, addendo ſub finem agarici nodulo incluſi ʒ ij. zingiberis ʒ ß. in colatura pro doſi diſſolve ſyrupi de ſtœchade ℥ ß. In morbis calidis hæc uſurpabitur: ℞. Rhabarbari electi ʒ. ij. ſantali citrini ℈j. infunde in aquis chicorii & betonicæ, in expreſsione diſſolve ſyrupi roſarum pallidarum ℥. j. diapruni ſolutivi ʒ. ij. aut iij. fiat potio. Si æger malit purgari forma boli, ℞. Diaphœnici, diapruni vel confectionis hamech ℥ ß. vel diacarthami, electuarii de ſucco roſarum tantundem, adde ut iſta cathartica indefinita reſpiciant partem affectam, & ſint gratiora, conſervę alicujus cephalicæ, ut betonicæ, acori, anthos, ſtœchados ij. aut iij. ʒ. Diamoſchi aut diambræ ℈. unum, cum ſyrupo conſervationis citri, fiat bolus. Si placet, deſcribes in duas aut tres doſes apozema, quando morbus erit longus & contumax hac formulâ. ℞. Quinque radicum aperientium in aceto maceratarum ana ℥. iij. betonicæ, ſalviæ, majoranæ, verbenæ, ſerpilli ana m. ſ. florũ anthos & ſtœchados ana p. j. ſeminũ aniſi & fœniculi ana ʒ. j. foliorum ſennæ mundatorum ℥. j. ß. fiat decoctio. In colaturæ ℥. octo, diſſolve ſyrupi roſarum pallidarum compoſiti cum agarico ℥ ij. ſyrupi de ſtœchade ℥ j. fiat Apozema in duas doſes, aromatizentur cinamomo. Ex eadem materia, poteris comparare ſyrupum ſolennem auctâ doſi purgantium & alterantium, exempli

empli loco ; ℞. Quinque radic. aperientium radicis & ſeminis pæoniæ ana ℥ ß. Betonicæ, verbenæ, ſerpilli, ſalviæ, majoranæ ana m. j . florum anthos & ſtœchados ana p. ij. ſeminum aniſi & fœniculi ana ʒ ij. foliorum ſennæ mundatorum ℥.iiij. turbith electi, gummoſi, & agarici ana ℥ j. zingiberis ʒ j. fiat decoctio in colaturæ lib. j. diſſolve ſacchari quantũ ſatis, fiat ſyrupus mediocriter coctus; quo utatur bis, in menſe, cum aqua betonicæ aut ſalviæ, doſis ℥j.ß. Quòd ſi prima non ſatis purgârit, augeantur reliquæ ad ℥ij. aut infunde ʒ j. rhabarbari in aqua betonicæ, in expreſsione diſſolve ſyrupi præſcripti ℥j.ß. Si placet ex eodem ſyrupo conficies opiatam laxativam addendo Trochiſcorum alandal, lapidis lazuli, aut diacrydii ʒij. conſervæ alicujus cephalicæ ℥ ij. diamoſchi dulcis vel diambræ vel lætificantis Galeni ʒj. fiat opiata, de quâ capiat ſemel aut bis in menſe ℥j. pro doſi. Quæ quidem purgationum variæ formulæ, in omnibus morbis & ſymptomatis cerebri, pro medici prudentia præſcribentur, neque opus erit deinceps illas aut ſimiles alias inculcare: auditor in varietate exemplorum, ſeſe exerceat ad imitationem iſtarum formularum: nam varietas plurimùm quidem facit ad decus, & ſplendorem tàm artis quàm artificis, ad ſalutem ægri nihil aut parum confert.

Clyſteres in morbis cerebri nunquam ſunt prætermittendi, quia non tantùm fumos revellunt, ſed etiam de cerebro ipſo conſecutione attrahunt; primus clyſter ſit communis ad fæces deturbandas;

reli-

reliqui cōſtent decocto cephalico,hac formâ E.G.

℞. Betonicæ,ſalv.major. ſerpilli,camomel.meliloti.añ. m.j.ſeminum aniſi & fœniculi ana ℥ij.fiat decoctio in colaturæ ℔. una,diſſolve,benedictę laxativæ,aut hieræ colocynthidos ℥ ß.vel ʒvj. mellis anthoſati ℥ j. fiat clyſter ſine oleis: nam pinguia retundunt vim purgatricem, alioquin poſsis addere oleum aliquod cephalicum, ut camomeli, liliorum,anethi,lauri.

Non eſt dubium phlebotomiam, in calidis affectibus cerebri,eſſe pernecessariam, verùm nocet frigidis, (quia,authore Galeno, nihil adeò refrigerat,) niſi febris ſit conjuncta,ut in lethargo: aut inſignis & manifeſta ſubſit plenitudo,ut in apoplexia: Inciſiones venæ frontis, temporum, naſi, ranularum, ad particularia remedia pertinent, quia conjunctam morbi cauſam,ipſumque humorem morbificum, de parte ipſa vacuant, de quibus jam diſſerendum eſt.

Medicus eſt naturæ miniſter : Natura verò in bene habentibus cerebrum expurgat, per nares & palatum,hocque ad ſanitatis conſervationem, imprimis requiritur,ut bene quiſque ſpuat & mungat: Itaque ſi fortè iſtorum officiorum fuerit oblita, per eoſdem ductus humor peccans, arte ſequenti vacuetur.Errhina hîc appello,non quæ morbis narium, ut ozenæ & polypo medentur, ſed quæ cerebrum per nares exonerant : qualia etiam acria,ut excretricem ſtimulent eſſe convenit : Quid ſi cathartica incoquantur?Sanè trahent potentiùs: Nam agari-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

agaricum non tantùm aſſumptum, ſed etiam admotum, pituitam trahit: Ut in dolore iſchiadico authore Galeno experti ſumus. Itaque ℞. Syrupi roſarum pallid. compoſiti cum agarico ℥ij. aquæ betonicæ & ſalviæ ana ℥iiij. miſce pro errhino, cujus portionem, tepidè quotidie attrahat naribus jejuno ſtomacho, mox caput deorſum inclinet; aut ℞. Turbith. vel hermodactylorum vel agarici trochiſcati ℥ß. Betonicæ anagallidis flore rubro ana m.ß. bulliant in hydromelite, colaturæ ℔.ß. ſerventur pro errhino, aut ℞. aquæ ſalviæ vel bethonicæ ℥iiij. vini albi ℥j. ſi velis fortiùs, loco vini adde aceti ſcillitici, vel mellis ſcillitici ℥ß. fiat errhinum. Aut ex ſuccorum betæ, majoranæ, anagalidis flore rubro ana ℥iij. mellis mercurialis, vel anthoſati ℥j. fiat errhinum ſiccius.

Ut humor melancholicus de cerebro vacuetur potenter, ℞. foliorum ſennæ aut epithymi cretenſis ℥ß. majoranæ & anagalidis flore rubro ana m. ß. fiat decoctio. In colaturæ ℔. ß. diſſolve confectionis hamech. ʒj. vel pillularum indarum, de lapide lazuli ℈ij. ſi malis ℞. confectionis hamech ℥ß. diſſolve in aquæ ſalviæ ℔. ß. colentur per manicam, fiat errhinum; poſsis etiam parare errhinum formâ linimenti, ut ad pituitam educendam. ℞. pulveris pyretri ſtaphidiſagriæ pulveris Turbith ana ℈ij. excipiantur melle mercuriali, vel ſyrupo roſarum ſolutivo, vel cerâ & oleo, fiat linimētum, quo nares quotidie manè perfricentur, aut ℞. Lapidis lazuli, vel ellebori ℈ij. excipiantur melle, aut

oleo aliquo cephalico cum pauca cera, fiat liniměntum; quo nares quotidie perfricentur. Si malis excipiantur cerâ & maſtiche ſimul liquatis, fiet errhinum ſolidum in modum turundæ.

Notabis errhina præſertim vehementiora, vertiginoſis & epilepticis nocere, quia commovent cerebrum & paroxyſmum excitant: multò minùs hîc conveniunt ſternutatoria, quia ſunt acriora, cujuſmodi ſunt piper, caſtoreum, zingiber, veratrum, euphorbium. ℞. Piperis & caſtorei ana ℈. j. fiat pulvis: per arundinem aut calamum inſuffletur. Si placet, idem pulvis excipiatur, digito intincto in oleo irino, quo nares perfricentur.

Calidis morbis cerebri, Errhina non admodum conveniunt, multò minùs ſternutatoria, niſi placeat refrigerantia, quibus ardor capitis contemperetur in errhinis recenſere: ut linteum aqua roſarum caphurata imbutum, quod æger ſubinde odoretur, aut ℞. olei nenupharis, aut papaveris ℥ß. quo imbuatur digitus, eoq; nares fricentur. Si optares fortiùs, adderes granum unum, aut duo opii, ſicque conciliares ſomnum; non eſt prætereundum errhina propria dicta non eſſe præſcribenda ulceratis naribus, aut ſimili aliquo morbo, ut polypo, laborantibus.

Maſticatoria Leviora ſunt maſtiche, ſalvia, paſſulæ exacinatæ: Vehementiora radix pyrethri cubebæ, ſtaphidiſagria. Radix pyrethri inciditur per talleolas, maceratur in aceto ut acrimoniā perdat, quotidie manè fruſtulum unum maſticetur. Si vis artifi-

artificialiùs ℞. Pyrethri cubebarum & ſtaphidiſagriæ ana ℈ j. excipiantur maſtiche & cerâ ſimul liquatis, fiant globuli maſticatorii, vel pulvis referatur in nodulos maſticatorios.

Gargariſmi parentur ex ſyrupis incidentibus, iiſque acribus, ut pituita craſsior incidatur, eâdemque operâ ab iis virtus excretrix ſtimuletur, ejuſmodi ſunt ſyrupi capilli veneris, de byzantiis, de marrubio, de duabus vel quinque radicibus, oxymel ſimplex, diureticum ſcilliticum, quæ diluuntur aquis cephalicis, ut betonicæ, ſalviæ, calendulæ, aut eorum decocto: poterunt incoqui Turbith, ſenna, agaricus, non colochyntis, quia eſt ingrati admodum ſaporis, ℞. Turbith. ℥. ß. bulliat in aquis ſtillatitiis, betonicæ, vel calendulæ. Si malis in eorum decocto, vel in decocto hyſſopi, thymi, origani, calamenti, pulegii, in colaturæ ℔. ß. diſſolve ſyrupi capilli veneris, vel oxymelitis Galeni. ℥. ij. fiat gargariſmus, quo tepidè quotidie utatur jejunus; vide tamē ne æger ſit obnoxius deſtillationi in pulmones, quandoquidem attractus humor, impetu eò rueret, graviſsimumq; aliquem morbum induceret, neq; verò bonum eſt illis aſſueſcere, ne nobis dormientibus, deſtillatio ruat in pect s.

Sunt verò & alii medicorum ſcopi in præſcribendis gargariſmis, quemadmodum de errhinis dictum eſt, ut ad repellendā fluxionem à faucibus, ad detergendum earundem ulcus, ſed de his alibi dicetur.

In ſubalternis remediis capitis haberi poſſunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cucurbitulæ leves, & cum ſcarificatu, illæ ſiccæ, hæ humidæ nominantur, non tantùm quæ ſcapulis applicantur, ſed etiam quæ vertici: Nam Aretæus ibi admovet; pro melancholia morbo, quamquam in eo, magnâ cautione ſit opus: Nã cucurbitulæ non debent applicari ſcapulis, quando æger eſt obnoxius paralyſi, ne ad ſpinã tractus humor, morbum moveat vel augeat: multominùs vertici, ſi credimus Aëtio, quia ſæpè ſtuporem animæ & corporis, vel procidentiam oculorum, vel chronicum aliquem morbum excitârunt, ſententia tamen eſt Galeni 13. methodi: Phreneticis eandem utiliter in faſtigio capitis admoveri.

In eo etiam cenſu haberi debet cauterium, ſive admoveatur bregmati, ſive brachiis inter bicipitem & deltoidem, ſive in inio (occipitis cavo) ad inflexionem: ſenſibiliter enim vacuat de capite, manifeſtius trepanum: quod pro extremo remedio, quidam laudârunt, hoc argumento, quod nonnulli capite vulnerati, trepani auxilio, magno morbo cerebri, ut Inſania liberati ſunt.

Hippocrates, 2. de morbis ad cerebri morbos contumaces, applicat octo cauteria, duo in occipite, totidem in naſo, juxta majorem angulum, duo ponè aures, totidem ſuprà arterias, quæ ibi pulſant, quas quidem urit & obducit callo, ut prohibeat aſcenſum vaporum: Idem in vertigine, ad eundem uſum, ſuaſit Galenus. Severus apud Ætium, etiam in Caro, ſive Somnolentiâ profundâ, cephalea, & morbis omnibus quos ſpirituoſus ſanguis excitat:

Idem

Idem remedium commendat Albucaſis ad inveteratos omnes morbos capitis, laudat etiam ſectionem venarum temporalium, ſive ἀγγιολογίαν.

Sequuntur topica, quorum alia, fumos à capite repellunt, ut oxyrhodinum, quo Galenus initio morborum etiamnúm frigidorum utitur ad repellendum, ut in lethargo. Idem præſtat frontale refrigerans: Alia verò, per ſuturas humorem morbificum inſenſibiliter reſolvunt, ut quæ commemoravimus olea cephalica. Alia Cerebrum roborant, ut emplaſtrum de betonica; alia dolorem ſedant, ut anodinorum tria genera: videlicet quæ tollunt cauſam doloris, quo in numero habentur 6. epidem. purgatio, venæ ſectio, cauterium, clyſteres. Item quæ ſunt temperata & nativo calori analoga, ut flos camomeli, lac, vitelli ovorum, & quæcumque ſtupefaciunt: tollunt enim dolorem, quia tollunt ſenſum doloris; quorum omnium ſequuntur formulæ.

Oxyrhodinum fit ex quatuor aut quinque partibus olei roſati, & una aceti, cui proportione debitâ immiſceri poſſunt ſucci, aut aquæ deſtillatæ, lactucæ, ſolani, ſemper vivi, ut magis refrigeret, ergo in morbo calido ℞. olei roſati ℥ij. aceti ℥. ſ. adde ſi vis ſucci lactucæ, plantaginis ſolani ſempervivi, cujuſvis horum ℥j. aut aquarum ex his deſtillatarum tãtundem, miſce pro litu frontis & temporum, quinetiam linteolum eodem tepido incolatum in modum frontalis applicetur fronti, & ſæpè renovetur: nam ubi oleum incaluit, nocet potiùs quàm proſit.

Poſsis ad majorem refrigerationem, uſu poſtulante, ut pro exarſione ſeu eryſipelate, pro oleo roſaceo accipere nenupharinum, illique addere parum aceti. Ex eodem fieri ſolet embrocatio: linteum madidum comprimitur, & ſinciput, hyeme detonſum, æſtate raſum, ex alto irrigatur. Oleis calefaciẽtibus eodem modo utendum eſt in morbis frigidis, niſi quod loco aceti addimus aquam vitę ad facilitandam penetrationem. Gordonius inter olea cephalica valdè commendat oleum liliorum. Galenus pluris facit oleum in quo verbena & ſerpillum bullierint.

Frontalia ſunt in uſu frequenti: calidis quidem ad frigidos, frigidis verò ad calidos affectus utimur: parantur ex conſervis aut herbis contuſis, aut ex pulveribus, hæc, anacolemata ſicca nominantur, illa, humida: Calidi ſit hoc unum pro multis exemplum, ℞. Conſervæ betonicæ, anthos, ſtœchados, acori, cujuſvis ℥ij. mythridatii vel theriacæ veteris ℥ ß. miſce, involvantur duplici linteo, fiat frontale.

Refrigerantis verò hoc exemplar eſto. ℞. Conſervę violarum, roſarum, nenupharis, cujuſvis ℥j. ß. populei ℥ ß. fiat frontale. Poſsis prædictas conſervas permiſcere, dummodò totum uncias duas non excedat. Humidum delicatiores, præſertim nobiles mulierculæ refugiunt, proinde ſicci frontalis ſubjiciam duo exempla, unum quod calefaciat pro affectibus frigidis, alterum quod refrigeret pro calidis.

Calefaciens ℞. Majoranæ ſiccæ, florum anthos, ſtœ-

ſtœchados, betonicæ añ. p. j. aniſi fœniculi & coriandri præparati ana ʒ. ij. fiat pulvis qui excipiatur cotone, tegatur duplici linteo, fiat frontale.

Refrigerans ℞. Florum violarum, roſarum & nenupharis ana p. j. ſeminis lactucæ & papaveris albi ana ʒ ij. fiat pulvis ex quo frontale.

Vulgare etiam eſt topicum, Sacculus plenus milio & ſale pro frictione capitis matutinâ, quibus addi quoque poſſunt, pulveres cephalici, ex majorana, ſalvia, ſtœchade ℞. Milii m. ij. ſalis m. ß. frigantur in ſartagine, deinde impleatur ſacculus, quo caput perfricetur.

Notabis non eſſe utendum frictionibus capitis niſi abundè corpus fuerit repurgatum, ne frictiones attrahant vapores ad caput, & hoc pacto morbum augeant.

Fit etiam fotus capitis, ex decocto cephalico in morbis frigidis, Agaricum aut ſennam incoquendo, hoc modo.

℞. Betonicæ, ſerpilli, verbenæ ana m. j. florum camom. anthos. & ſtœchados ana pug. j. ſeminum aniſi & fœniculi ana ʒ. ij. foliorum ſennæ mundatorum ʒ vj. aut agarici tantundem, fiat decoctio addendo ſub finem vini quartam partem, hoc decocto manè caput foveatur & lavetur jugiter cum ſpongia. Areteus, caput fovet tepida, ut cerebrum liberiùs perſpiret.

Familiaris etiam eſt cucupha, in longis præſertim morbis frigidis: ut reſolvas ſimul & robores. Pulvis paratur ex majorana ſicca, floribus beto-

nicæ,anthos ſtœchados,nuce moſcata,caryophilis, ambra griſea, qui excipitur cotone, tegitur linteo & interſuitur, fit biretrum, ad formam datam, pulvis non excedat ℥ ij. exempli gratia, ℞. Majoranæ ſiccæ,florum beton.anth.ſtœchad.ana pug. j. nucis moſcatæ, caryophillorum, pulveris ireos Florentiæ ana ʒ j. ambræ griſeæ gr. iij. fiat pulvis, cujus unciæ duæ excipiantur cotone,involvantur ſyndone,vel duplici linteo interſuatur, fiat cucufa ad formam datam : Poſsis eodem pulvere caput detonſum ſæpiùs conſpergere, abſterſo priore ſubinde novus aſpergatur.

Simili pulvere poſsis perfumare integumenta capitis nocturna: ℞. Olibani, maſtiches benzoin ana ʒij. nucis muſcatæ & gariophillorum ana ʒj. pulveris ex floribus anthos, ſtœca. majo. beto. parati ℥j. miſce pro ſuffitu pilleoli nocturni. Quidam ejuſdem pulveris inſpiratum commendant,verùm alii damnant, quod aromatum uſus, fumis repleat caput; Meſueus litem hanc componit, moderatus uſus aromatum, inquit, prodeſt cerebro, quia illud deſiccat & roborat: Immoderatus verò nocet,mallem dixiſſet, aromata immodica, nocere capiti,ut odorem moſchi : Nam baſilici herbæ frequenti odoratu, natum eſſe ſcorpionem in cerebro Holerius in commentarios retulit. Moderata verò (ut ambræ griſeæ odoratum frequentem) plurimùm juvare: notavit Sylvius, nihil æquè prodeſſe epilepticis.

Emplaſtrum de betonica,eſt etiam ſingulare topicum

picum pro roborando cerebro ℞. Emplaſtri de betonica ℥ ij. remolliatur cum aliquo oleo cephalico, ut lauri, anethi, extendatur ſuper aluta, & applicetur in modum pilleoli. Hûc pertinet dropax, emplaſtrum ex pice: foràs enim attrahit humorem noxium.

℞. Picis navalis ℥ ij. extendatur ſuper aluta & applicetur capiti raſo.

Veſicatorium etiam in topicis remediis numerari poteſt, præſens ſanè remedium, quin etiam cauterio longè præſentius tutiusque ℞. fermenti acris ℥ij. Cantharidarum & Euphorbij ana ʒj. fiat veſicatorium: obſervabis ſæpè, nùm excitatæ ſint veſicæ, ut removeas, alioquin exulceraret. Subortæ verò veſicæ, trajiciantur filo, ſuperponatur folium braſsicæ, cùm ſiccare voles, utere unguento albo raſi camphorato; poteſt parari pauperibus veſicatorium, quâcunque in parte, ex alliis mediocriter contuſis.

Ad reliquias morbi longi, frigidi, utiliter præſcribetur opiata ex conſervis cephalicis, theriaca, diamoſcho, diambra, ℞. Conſervæ, ſalviæ, anthos, acori, ſtœchad. ana ʒvj. mythridatii veteris vel theriacæ ʒij. diambræ vel diamoſchi ℈ij. cum ſyrupo de ſtœchade, fiat opiata: de quâ capiat manè & ſerò, quantitatem avellanæ.

Poteſt præparari ad eundem uſum pomum odoratum, cujus hæc ſit formula ℞. Benzoin & ſtyracis calaminthæ ana ℥ ß. pulveris majoranæ ſiccę ʒ. ij. nucis muſcatæ, caryophillorum, cinamomi,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ligni aloës ana ℥.j. Ambræ griſeæ gra. vj. moſchi gr. iij. excipiantur cum ladano, agitato in mortario cum oleo de ſpica vel coſtino, ſi mavis ℞. Majoranæ ſiccæ & roſarum rubrarum ana ℥ ij. garyophylorum & nucis moſcatæ ana ℥j. Ambræ griſeæ gr. iij. involvantur nodulo, quem frequenter odoretur patiens.

SUPERIORIS METHODI EXERcitatio & accommodatio ad conſtitutos morbos cerebri.

INTEMPERIES naturalis, vix unquam ſaneſcit; Natura enim fixa & mutari neſcia atque inſanabilis affectus non eſt ſuſcipienda curatio: Accidentaria, ſi nuda fuerit, alteretur ſuo contrario: Faciamus E.G. cuidam longiore inſolatû cerebrum exarſiſſe, huic præſcribes oxyrhodinum pro litu aut embrocatione totius capitis. Turcis in eo caſu, familiare eſt Celſi conſilium, frigida caput perfundere, olfaciant linteum aquâ roſarum, aut nenupharis camphorata intinctum. Paretur frontale refrigerans; aut nares perfricentur oleo nenupharis, papaueris; aut nodulum paratum ex puluere roſarum, violarum, nenupharis, ſeminis lactucæ, papaveris ſubinde olfaciat: Si fuerit cum materia, alterantibus præmittantur purgatio & venæ ſectio; quin etiam perſeverante morbo, iterentur, eoq; audentius phlebotomia repetatur, quò major febris adjuncta fuerit, aut inſignis plenitudo, quod conjicimus ſi rubeat facies, & oculorum venæ tumeant.

Tum

Tum etiam venæ particulares, ut frontis, temporum, & quæ ſunt ſub lingua, incidi poterunt, quando fumi bilioſi ab inferis partibus, ut ab hepate calidiore aſcendere videbuntur, in caput, ſanguiniſque maſſa plus juſtò incaluerit, benefaciet balneum aquæ tepentis ad refrigerationem totius corporis, viris hæmorrhoides, mulieribus menſes, incisâ ſaphænâ, provocentur ſi reſtiterint. Clyſteres ſint frequentes, imperetur abſtinentia vini; utatur juſculis refrigerantibus; interdicatur illi, ſalſis, acribus, piperatis, denique iis quæ jecur & ſanguinem calefaciunt, veſcatur elixis potiùs quàm aſsis; vitulina, pullaſtris; neque omittantur apozemata & julapia refrigerantia, ex ſyrupo violato, nenupharino cum aquis endiviæ, cichorii.

Frigida verò intemperies rarò nuda eſt, quia cruditas mox congenerem materiam frigidam pituitoſam accerſit. Itaque hæc pillulis cocciis, aut de agarico non ſemel repurgetur, ex iis paretur maſſa, de qua capiat ʒj. pro doſi, lunâ decreſcente: parcendum venæ, niſi febris aut plethora ita ſuadeant. Errhinis & maſticatoriis cerebrum depleatur: frigidis enim morbis magis conveniunt quàm calidis: cucurbitulæ non adeò proſunt morbis frigidis capitis ac calidis, ne hoc privatione ſanguinis magis magiſque refrigeſcat. Topica ſint litus capitis ex oleis calefacientibus, à levioribus ad fortiora, ut oleum de euphorbio vel de caſtoreo paulatim progrediendo. Tandem benè faciet etiam, ceratum de euphorbio, in affectibus frigidis, potiſſimùm

ſimùm in hemicrania, tantoperè laudatum à Galen. χτ̂ τόπυς. ℞. Olei camomel. ℥ij. euphorbii ʒij. cum cerâ quantum ſatis, fiat ceratum, quod extendatur ſuper aluta & applicetur ſyncipiti detonſo vel raſo, ſi placet ℞. Cujuſvis olei ut liliorum, lauri, anethi ℥j. euphorbii & caſtorei ana ʒ ß. cum ceræ quantitate ſufficienti fiat unguentum pro litu frontis & temporum : Priuſquam ad ſumma illa remedia veniatur; tentanda erit depulſio morbi, & quidem mediante litu frontali calefaciente, fotu, ſacculis, ſuffitu integumentorum capitis : Cucufa ſolet reſervari ad reliquias morbi.

Obſtruitur cerebrum, flatu, unde ſternutatio immoderata, vel humore, eoque rurſum vel pauco tenui & diſsipabili, ut qui acceſsiones epilepticas breves reddit, vel multo, craſſo, viſcido, à quo epilepſiæ longiores paroxyſmi : lethargus item & apoplexia.

Poteſt etiam obſtruens cauſa vel ab inferis partibus ut à liene, utero, ventriculo ferri ſurſum: unde epilepſia per conſenſum, vel in ipſomet cerebro generari: generatur autem ut plurimùm viſcerum naturalium intemperie frigidâ : Nam cerebrum frigidius, ſuum alimentum malè coquit, & coctionis reliquias, pejùs excernit, inde pituitæ cõgeſtio, quæ retenta, neque per nares aut palatum convenienter excreta, frigidos morbos producit, tandemque anteriores, medios, poſteriores vel omnes ſimul ventriculos obſtruens vaporoſos concitat affectus.

Quibus pro magnitudine cauſæ ſuccurrendum eſt :

eſt: magno enim pedi malè quadrat parvus calceus. Quoties igitur vapores craſſos aut humores à præcordiis efferri ſurſum ſuſpicio erit, fietque morbus per conſenſum, ut in vertigine, & epilepſia nonnunquam accidit, revellantur tunc illa clyſteribus, & purgatione conveniente, ut lienari ſi lien, uterina ſi uterus in cauſa eſſe videatur.

Quod ſi intemperies ipſa cerebri, paulatim humores accumulet, qui ſuprà modum aucti tandem idipſum obſtruant; ad obſtructionem anticipandam, materia vacuetur purgatione primùm generali, ut catapotiis: deinde particulari, ut errhynis maſticatoriis, gargariſmis; intemperies verò, contrariis alterantibus corrigatur, ut cerato de euphorbio ſi inveterata & contumax, quæ levioribus remediis non ceſſerit: Quandiu enim illa permanebit, tandiu materiam obſtruentem proferet: Intemperiei longæ & contumaci, frigidæ potiùs quàm calidæ, utiliter cauteria præſcribuntur, veſicatorium quoque & dropax.

Utendum hîc aſsis potiùs quàm elixis, juſcula alterentur hyſſopo, thymo, pulegio; edulia condiantur aromatis; vinum etiam concedatur, quinimò malvaticum, aromaticum, ut medicamentum potiùs quàm ut alimentum, hydromel vinoſum: poteſt parari vinum medicatum hoc modo: ℞. Theriacæ aut mythridatii veteris ʒ i j. conſervæ cephalicæ cujuſvis ℥ ß. pulveris diambræ vel diamoſchi ℈ ij. macerentur in ℔ j. vini diluti pari quantitate aquæ cephalicæ; colentur deinde

inde per manicam, quotidie hujus vini jejuno stomacho capiat unum aut duo cochlearia, cujus loco potest etiam uti opiatâ præscriptâ vel pomo odorato. Hactenus de intemperie tam calida quàm frigida,& de obstructione.

Tumores p.n. fiunt in cerebro, quemadmodum & in quavis alia parte, à cōgestione, sc. aut fluxione frigidi ut oedema, aggregata paulatim pituita, calidi, sanguine propriè dicto, quantitate potiùs quàm qualitate vitioso: bilioso, pituitoso, melancholico, per venas cerebri apertas, ruptas aut exesas in idipsum effuso. Nō dubito quin humores in cerebro, ut aliis in partibus nonnunquam permisceantur, fiatque illic phlegmone erysipelatosa, vel erysipelas phlegmonodes, œdema quoque phlegmonodes, à quo lethargum fieri quidam affirmârunt, vel phlegmonem œdematosam; à quibus infiniti affectus procedunt, quorum ars non meminit, quia excresceret in immensum si singula minutis punctis colligeret; satis est si pituitæ effectus cognoscantur, ut somnolentia, ingenium plumbeum, hebes, stupidum. Bilis, ἀγρυπνία, insomnietas, utriusque conjunctione nascitur coma pervigil: melancholiæ, ridicula phantasmata à quibus læditur imaginatio, ratio.

Phlegmones generatio, venâ in brachio sæpiùs sectâ si fieri potest, impediatur, necnon clysteribus, purgatione, frictionibus supernè deorsum: Repellente aliquo, ut oxyrhodino, vel frontali refrigerante admoto syncipiti. Quod si assequi non possis,

ſis,tentanda erit reſolutio. Vacuanda materia conjuncta apertis venis particularibus,ut ex inciſa vena frontis, temporum, ranulis. Reſolvunt litus ſyncipitis,ex oleo camomelino;gallus vivus per ſpinam diſſectus & admotus ſyncipiti:tepore enim,ſanguinis fervorem contemperat; deligatur albus potiùs quàm ruffus, quia ſanguinem habet frigidiorem: Galli penuriam ſupplebunt pulmones adhuc calentes; alioqui mergantur in decoctũ cephalicum, ut anethi, meliloti, betonicæ, poteſt etiam parari cataplaſma reſolvens hoc modo. ℞.Florum camomeli & meliloti ana m.ß. radicis liliorum ℥j. florum anthos betonicę & ſtœchad.ana p.j.fœnugręci ℥ ß. fiat decoctio. Reſidentia teratur, coletur,adde colaturæ farinæ hordei & fabarum ana ℥ j. pulveris roſarum & camomeli ana ℥ ß. cum oleo camomelino, fiat cataplaſma admovendum fronti & ſyncipiti. Non deſunt qui primo die fieri inflammationem contendunt, ideoque jam à principio ſtatim ſecundo die utendum eſſe reſolventibus; abſtinẽdum repellentibus, alii differunt ad tertium uſque diem.

In eryſipelate Galenus parcit venæ, contentus vehementi purgatione, ut diapruni ſolutivi drachmis ſex,vel diacrydii ℈ ß. cum pauca conſerva violarum,nenupharis, quod conſilium probatur Arabibus: negant enim in morbis à bile ſecandam venam, quia ſanguis ſit frenum bilis, ſuoque tepore fervorem bilis contemperet : Verùm etſi demus hoc Galeno,in externo eryſipelate,certè in interio-

re

re cõcedi non poteſt, quia ipſemet ſcripſit nihil tam refrigerare quàm venæ ſectionem ; accedit quòd eryſipelas fiat potiùs à ſanguine bilioſo, quàm à bile: Paretur ergo frontale præmiſsis generalibus, ut clyſtere, venæ ſectione, & purgatione; ex conſerva nenupharis & populeo : litus ex oleo nenupharino: proderit etiam odoratus narcoticorum, non tantùm, ut refrigeres, ſed etiã ut concilies ſomnum; paretur decoctum ex floribus nenupharis, & papaveris cum ſemine lactucæ, in quod linteum immergatur, quod ſubinde olfaciat, & naribus attrahat: poteſt ex eodem fieri fotus cum ſpongia ſyncipitis & temporum, vel liniantur nares, oleis nympheæ & papaveris : ſupponatur pulvinum , non plenum plumâ, quia calefacit, ſed roſis, violis, floribus nenupharis, aut (ſi per tempus illi non ſuppetunt,) furfure, aut paleâ hordei : integatur undula, quam vulgus vocat Camelotum, aut eo corio, quod Galli *marroquin* indigitant. Balneum, ſuo tepore, fervorem ſanguinis bilioſi, valdè contẽperat. Quid multa? cùm cauſa ſit à fluxione, fluxionis terminus à quo, vena cava & hepar, non tantũ ſtudendum eſt capiti refrigerando, ſed etiam toti corpori, aſſumptis, admotis, injectis, cætera etiam proderunt quæ Intemperiei calidæ, jam ſunt præſcripta remedia generalia, quemadmodũ ad œdema quæ intemperiei frigidæ : differunt enim quòd materiâ vacuatâ permaneat intemperies, deinde ſuo contrario alteranda; œdemate verò aut eryſipelate percurato, nihil ſuperſit, intemperies diſpareat.

SUPE-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

SUPERIORIS METHODI EXERcitatio in symptomatis primi generis, & accomodatio ad actiones læsas cerebri cumprimis principes.

PROPONATUR tibi stultus aut fatuus ad sanandum: illi est abolita; huic imminuta ratiocinatio. Considerabis primùm, si vitium sit in conformatione, ut pusillum vel acuminatum habeat caput: Siquidem caput parvũ caput putetur stultum. Esto verò benè conformatum, interrogabis num fatuitas illa sit congenita, aut à parentibus contracta: Naturæ enim & parentum vitia, quia in principiis radicalibus semine & menstruo fundamentum habent, funditus & è radice tolli non possunt omnino. Faciamus autem esse adventitiam, accusabis intemperiem frigidam & humidam: si non totius cerebri, saltem verticis, ubi sedes est rationis, proinde pituita, non tantùm catharticis vehementibus, ut pillulis cocciis, trochiscis alãdal; sed etiam masticatoriis vacuanda: quæquidem propter mentis stuporem si refugiat, liniantur nares unguento ex Turbith, agarico: vel hermodactylis, exceptis melle mercuriali, scyllitico, syrupo rosarum pallidarum: quo quidem poteris etiam os & palatum perfricare. Topica valdè calefaciant & siccent, ut ceratum de euphorbio, mistum cum emplastro de betonica. Tandem vesicatorium, cauteria in capite, in brachiis: non ausim consulere trepanum, ne jam frigidius cerebrum magis magisq; refrigescat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Sequuntur exempla rationis depravatæ, phrenitis & melancholia. Discurrunt enim melancholici, ſed inordinatè & abſque legitimâ rerum & verborum conſecutione. Hippocrates olim equidem quotquot delirabant, phreneticos appellabat: hodie autem medici, definitiùs phreneticos appellant, qui delirant cum febre; melancholicos qui ſine febre: quâ notâ, facilè diſcernentur phrenetici, à melancholicis. Diſtinguenda verò imprimis, phrenitis, à paraphenitide, quòd phrenitis ſit primariũ & continuum delirium, à phlegmone aut eryſipelate cerebri, cui idcirco continua febris ſemper aſsiſtit: Paraphrenitis verò delirium epigenematicum & temporariũ, ſuperveniens alteri morbo, ut inflammato Diaphragmati, febribus continuis, necnon aliquando intermittentibus in vigore paroxyſmi, quæ, exacto illo vigore, ſponte diſparet: Phrenitidis primariæ efficientes cauſæ ſunt phlegmon, aut eryſipelas meningum, quod percurarit, ille eâdem operâ effectum, hoc eſt delirium cum febre, ſuſtulerit: ſi phrenitis fuerit cum riſu, ut phlegmone, vacuantibus potiùs quàm alterantibus: ſi cum furore, ut eryſipelas, alterantibus potiùs quàm vacuantibus ſanetur: ſatis ſit digitum ad fontem intendiſſe, hæc tantùm præſagia obiter adjiciam, ſignum eſſe funeſtum, ſi phreneticus fuerit pervigil, neque profuerint hypnotica: ſi purgatus nihil aut minimùm dejiciat, ſi linquatur animo, nares illi ſtillare malum: ſi ſtilla nigra fuerit, lethale, quemadmodum cùm urina fuerit alba, bilis enim à qua coloratur urina,

tota rapitur ad cerebrum. Cæterùm an phreniticis refrigerantia applicari debeant tepida, an actu frigida controvertitur; In uſu eſt admovere tepida, ne diſflatio prohibeatur. Avicenna tamen & Hali ſuadent, ut in ferina phrenitide applicentur actu frigida, quia ſic ardor bilis citiùs miteſcit, & meningum φλόγωσιν meliùs contemperatur, verùm quotidianâ conſtat experientiâ, ſi in aquam ferventem, tepidam affundas, mox illam deferveſcere, & remitti fervorem affuſione tepidæ. Pergamus ad genus delirii ſine febre, quod melancholia morbus, à cauſa materiali nominatur, peſsimus humor, cujus efficiens, utrique vitæ principio, inimiciſsima Intemperies, eſt frigida ſicca, ſi non totius cerebri, ſaltem anterioris, necnon verticis, ſiquidem cum imaginatione, ut plurimùm quoque læditur diſcurſus. Phantaſiæ autem ſedes, ante, ut memoriæ, ponè, cerebrũ: Rationis autem, in vertice conſtituitur ab Arabibus; hinc topica ad rationem læſam, faſtigio capitis; ad imaginationem, ſyncipiti; ad oblivionem & memoriam læſam, occipiti jubent applicare, Galeno reclamante, qui ad ſuturas præſertim circà fontanellam mavult admoveri, quò faciliùs ad cerebrum vis medicamenti pervadat, & proin non putat facultates principes diſcludi locis, ſed per totam ſubſtantiam cerebri diſperſas: invaluit tamen uſus ad oblivionem topica ſupra lambdoidẽ applicare.

Melancholia triplex, una primaria, cujus ſedes in cerebro, aliæ duæ per conſenſum cerebri, cũ ventriculo, & totius corporis habitu: aut enim com-

patiente cerebro, delirium accedit, in hypochondriis contento ſucco melancholico, ut in liene, in meſenterio, in utero, unde uterinus furor. Quæ melancholiæ ſpecies proinde, à minera ſeu foco illîc exiſtente, hypochondriaca nominatur, aliquãdo flatulenta, quòd iſtiuſmodi melancholici, ſeu hypochondriaci, præ cæteris omnibus ſint flatulenti: humor enim frigidus, quem lien ad ventriculum eructat, pervertit coctionem, à cruditate flatus. Galenus obſervat dyſcraſias, contrarias planè, quæ longum & difficilem morbum efficiunt, φλόγωσιν ſive incendium magnum in liene, in meſenterio, aliquando in pyloro; perfrigerationem verò in ſtomacho. Oritur altera ſpecies melancholię per conſenſum, cùm æger totus eſt melãcholicus, ſive temperamento talis ſit, ſive ex accidente, ut uſu ordinario ciborum melancholicorum, bubulæ, hœdinæ, aut mœrore longo & inſigni triſtitiâ: dominari etiam ſolet melancholia ętate inclinante, ut autumno, quo tempore omnium facillimè cerebrum trahitur in conſenſum.

Hypochondriacam diſcernes ab idiopathicâ, his ſignis, quæ ex Diocle commemorat Galenus tertio de locis affectis, ubi remedia omnia ad tria ſumma capita reducit, clyſteres frequentes, venæ ſectionem, & balneum aquæ dulcis. Aperiatur itaque lienaris, ſeu baſilica ſiniſtra, quia illîc præſertim ſubeſt focus morbi. Galenus non meminit purgationis, quia vehementiora cathartica nocent inflammatis viſceribus. Minorativo, & blando ca-

thar-

thartico contenti esse debemus, ut catholicone, syrupo regis Sabor: utriusque ℥j. dissolve in aqua buglossi, fiat potio.

Elegans est comparatio apud Mesuem, cap. de melancholia, cathartici vehementioris, cum igne: ut enim ignis, paleam urit, intacto tigno; ita diacrydium, colochyntis, elleborus, cùm sint ignea, humores tantùm tenues trahunt, relictis in corpore crassioribus. In primaria tamen & pertinaci melancholiâ, cogimur uti elleboro, tùm propter morbi & humoris contumaciam, tùm propter affectæ partis distantiam. Sanè ellebori albi substantia est periculosa. At nigri cortex infusus, aut decoctus tutò dari potest. ℞. Foliorum sennæ, polypodii, & epithymi cretensis sub finem additi ana ℥ ß. Corticis ellebori nigri, seminis anisi, fœniculi ana ʒ j. bulliāt in aquarum buglossi, betonicæ & nenupharis ana ℥ij. (Buglossum respicit humorem; betonica partem affectam; nymphea est alexipharmacum ellebori) In colaturæ ℥iiij. dissolve syrupi regis Sabor ℥j. fiat dosis, capiat manè jejuno stomacho. Possis etiam exhibere pillulas indas, aut de lapide lazuli.

Convenítne phlebotomia? distinguo: si in magnis venis, sanguis niger abundare videatur, proderit: alioqui nocebit: quî sciam hoc dices? explorabis, inquit Gale. apertâ venâ: nam si primũ vasculum sit plenum crasso & fœculento sanguine, audenter tria vasa implebis, alioquin in primo consistendum. Melancholicis si varices, aut hæmorrhoi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

des ſupervenerint, ſanatio; proinde ſi reſtiterint, hæmorrhoides viris, menſes mulieribus, arte provocentur. Balneum videtur omnibus melancholicis convenire, propter humoris & corporis ſiccitatem, illius tepore & madore corrigẽdam: verùm peculiariter hypochondriacis, propter φλόγωσιν. Omnibus etiam utilis erit opiata, ex conſervis violarum, bugloſsi, borraginis ana ℥j. cum pulvere lætitiæ Galeni & paucâ confectione Alchermes; Errhinum inſuper ſolidum, primariæ melancholiæ convenit, ex pulvere ellebori nigri, excepto melle, in formam parvi ſuppoſitorii, aut eodem liquidiore, liniantur & inungantur nares, aut ſi mavis, bulliat elleborus, folia ſennæ in aquis bugloſsi, borraginis & betonicæ, colatura ſervetur pro errhino.

Authore Aretæo poteris etiam vertici, admovere cucurbitulas, malim ego veſicatorium ad vacuationem humoris frigidi, aut emplaſtrum ex pice, quod eſt μετασυγκριτικόν, adeoque ex alto foràs trahit. Ad intemperiem verò frigidam ſiccam, quæ facit & fovet morbum, foveatur ſinciput decocto calefaciente & humectante, quale hoc erit: ℞. Radicum altheæ & liliorum ana ℥j. Bugloſsi & majoranæ ana m.ß. florum camomeli & meliloti, violarum, ana p. ij. Seminis lini & fœnugræci ana ℥ß. foliorum ſennæ mundatorum ℥j. ellebori ʒij. fiat decoctio, addendo ſub finem vini albi, quartam partem, colaturæ libræ duæ ſerventur pro fotu capitis præſertim anterioris, fiat fotus cum ſpongia, cum filtro vel cum linteo. Metus & triſtitia ſine mani-

feſta

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

festa causa, & quidem constanter perseverans, sunt præcursores atque etiam assessores melancholicorum omnium: Illi enim omnia tuta timent. Cur ita? dices; An quia naturâ frigidi sicci, sunt meticulosi; quemadmodum biliosi, audaces & interriti? An quia interdiu idem illis accidit quod cæteris in tenebris? nam propterea quod habent spiritus atros, vivunt in perpetuis tenebris. Quid ni spiritus habent claros & perspicuos? quia spiritus animalis fit ex vitali, vitalis ex naturali, id est, ex vaporibus sanguinis: Atqui sanguinis nigri, vapores sunt itidem atri & caliginosi. Itaque spiritus animales, quorũ ministeria Anima, suas principes obit functiones, non possunt illis esse lucidi. Sunt etiam propositi tenaces. Cur ita? quia impressio, factâ in re duriore, est firmior & constantior. Sed cur à nonnullis, melancholia, dicta est contagiosa? quia unus melancholicus totum consessum reddit melancholicum. Et,

Morbida sola pecus, inficit omne pecus.

Maniaci, differunt à melancholicis, quòd sint interriti, ruunt in medios enses, igneos habẽt spiritus, ideoque scintillant & micant illis oculi: fit enim Mania, à bile per ustionis gradus paulatim in atram degenerante, & superassatâ tales perhibentur à tragœdiis Ajax, post Achillis arma Ulyssi adjudicata, & furiis agitatus Orestes propter interfectam matrem. Hinc cholagogis, ut diapruno potiùs quàm melanagogis purgandi sunt, audentiùs & liberaliùs illis mittendus est sanguis, committendi sunt bal-

neo, denique sumptis & admotis, refrigerandi. Febricitántne? Sanè dum humor uritur; postquam verò ustus est, atque ut ita dicam incineratus, non ampliùs febriunt.

DE IMAGINATIONE LAESA, ut vertigine.

IMAGINATIO, simul cũ aliis functionibus principibus aboleri potest & imminui, ut apoplexia, vix unquam sola, aliis animal. functionibus integris eripitur, quia nunquam otiatur, etiam per somnum profundum operatur, dum somnia fingit sępè ridicula: neque unquam nec quidem in fatuis, maniacis, phreneticis, melancholicis feriatur, sed in illis, ut in dormientibus sepultâ ratione, viget. Depravatur simul cum ratione phreneticis & melancholicis, sola & per se vertiginosis & incubo vexatis: salvâ enim & incolumi ratiocinatione, illi falsam opinionem concipiunt; vertiginosi quidẽ existimant omnia in circum verti, quibus accedit aliquando visio tenebrosa, caligãt illis oculi & veluti tenebræ obversantur, inde σκότωμα & σκοτόδινος à Græcis dicitur; unde falsa illa imaginatio & opinio? à flatu, qui ut plurimùm, ab inferis partibus, (liene, utero ventriculo,) sursum ascendens, reflectitur à cranio, atque illic vertiginem, (veluti ventus, in angiportu, turbinem,) excitat: non enim refert ad imaginationem conversionis, si res foris an spiritus intùs convertatur. Quemadmodum enim quibus aures tinniunt, foris sonos se audire, falsò

opi-

opinantur: Ita, quibus flatus & vapores, in capite convertuntur, objecta ſenſibilia omnia verti putāt. Quòd ſi rotam aut aliquid ſimile aſpiciant, paroxyſmum mox incurrunt, quia objectum movet potentiam; & ſpiritus ad converſionem jam aliâs paratiſsimos, facilè rota commovet. Priuſquàm de remediis cogites, conſiderabis ſtudioſiſsimè, ſi affectus ſit primarius, an per conſenſum; deinde à quâ cauſa, calidáne, (ut à vaporibus ſanguinis, quod accidit mulieribus quibus ſubſiſtunt menſes) an frigidâ, (ut ventriculi cruditate,) ſi lien in cauſa eſſe videatur, illius malè affecti certa extant & produnt ſeſe ſigna: ſi ab utero aſſurgant fumi, ſuppreſsi ſunt menſes: ſi à ventriculo malè coquente, aderūt ſigna ἀπεψίας incoctionis, ut ructus acidi, tum verò, cunctis his in caſubus, inprimis parti mittenti conſulendum eſt, ut ventriculo, frequenti uſu pillularum de hiera, Aſſajeret, de maſtiche, myrobalanis cōditis, tabellis aromatici roſati, ſyrupo de abſynthio, vel de mentha, pulvere digeſtivo ex coriandro, aniſo, fœniculo, cornu cervi uſto, corallo, cum triplo pulvere roſato, pulvis ſumatur à paſtu, ut ita impediatur aſcenſus vaporum. Qui ſi fortè per arteriam exteriorem aſcendere videantur, primùm admovebis temporibus emplaſtrum ex maſtiche, aut emplaſtrum contra rupturam, ut aſtrictis viis impediatur aſcenſus. Oxyrodinum quoq; repellit: ſi nihilominus fruſtrà uſurpatis prædictis præſidiis, perſeveret vertigo; incidatur arteria ponè aut ſuprà aures, quâ parte vehementiùs pulſabit. Galenus cum

Hippocrate arteriam urit, ut via, obstruatur. Si à liene fumi assurgant, revellantur clysteribus frequentibus, purgatione lieni accommodata, sectâ lienari. Si ab utero, provocandi erunt menses pillulis de hiera, Syrupo de arthemisia cum aqua hyssopi, incisâ saphænâ. Quid si verò vertigo fuerit primaria, habeatque suam originem & causam in ipsomet cerebro? arteriotomia tùm est inutilis, quemadmodum etiam cùm per arterias interiores, vapores sursum efferuntur, nullaque foris insigniter pulsat arteria. Purgentur ergo tunc, frequenter vertiginosi massa pillularum sine quibus, non neglectâ phlebotomiâ; cùm sanguis videbitur vaporosus: prospiciendum verò capiti inprimis fuerit pharmacis topicis, qualia intemperies calida, vel frigida suadebit, non neglectis errhinis & masticatoriis. Marcellus empiricus suadet, ut betæ succo, tempora liniantur, & pulvis abrotani cum vino tepidè intrà corpus sumatur. Quidam commendant pulverem vermium, qui sericum faciunt, eoque caput detonsum, aliquoties respergunt; hæc empirica experieris, aliis potioribus interim non neglectis.

Incubus seu Ephialtes.

AD imaginem Læsam, etiam pertinet ephialtes, seu incubus, quo malo qui vexatur, se ab aliquo pectori incubante, velut premi & propemodum suffocari existimat, quæ inanis phantasia accidit propter impeditam respirationem. Impeditur

tur verò inſpiratio, quia vocales & reſpiratorii nervi aliqualiter obſtruuntur, quod accidit initio ſomni, cùm primùm vapores alimenti ad cerebrum aſcendunt, unde etiam vix unquam aliis accidit, quàm ſupinis, quia calefactis renibus per ſpinam vapores feruntur ad cerebrum, unde obſtructio, nervorum prædictorum: Cùm ergo thoracem attollere non poſſunt, propter nervos ſemiobſtructos per quos ſpiritus facultasque animalis à cerebro deſcendit, imaginantur ſe ab aliquo impediri, hinc ſuſpicio incubonis. Corpus non ſemel phlegmagogis repurgandum, plenitudo, venæ ſectione minuenda, clyſteres injiciendi frequentes: decocto cynæ aut ſalſæ parillæ movendus ſudor: errhinis & maſticatoriis deplendum cerebrum: Dioſcorides laudat quindecim gra. nigri fructus Pœoniæ, trita & ſumpta, cum aqua aut vino, quod eſt Pauli & Aëtii experimentis comprobatum; Denique leviora quæ ad epilepſiam deinceps præſcribentur convenient Incuboni: eſt enim Epilepſia quaſi nocturna, quæ ſi perſeveret quemadmodum & vertigo, degenerabit tandem in veram epilepſiam.

LAESA MEMORIA.

HACTENUS ratiocinationis & imaginationis læſiones; ſequitur oblivio, ſeu jactura memoriæ; Aboletur verò & minuitur ſemper Intemperie frigidâ, quandoque ſimplici, quandoq; compoſitâ, frigida & humida, aliquando frigida ſicca. A' frigida humida, oblivioſi erunt ſomnolenti, na-

resque

resque habebunt humidiores: à frigida sicca pervigiles & emunctæ naris, si in utroque teneant modum, à frigida simpliciter ortum habet. Itaque convenient tàm generalia, quàm subalterna, quæ præcesserunt ad intemperiem frigidam: Pro topico Gordonius laudat primùm oleum de castoreo, deinde de euphorbio, dat verò per aliquot dies confectionis ex anacardis ʒij. cum decocto radicis apii & fœniculi. Verùm satis erit ʒ. una: misceatur cum pari quantitate mithridatii aut Theriacæ: ex quibus etiam utiliter parabitur linimentum. Si placet ℞. Conservæ acori ℥ j. mithridatii veteris ℥ ß. Confectionis ex anacardis ʒij. nucis moscatæ conditæ vel zingiberis conditi ℈iiij. cum syrupo de stœchade fiat opiata, de qua capiat manè & serò quantitatem avellanæ. Proderit etiam per se syrupus de stœchade datus quotidie manè mensura unius cochlearis. Cinamomum denique quovis modo sumptum creditur juvare memoriam, proptereà quidam, illius aquâ stillatitiâ utuntur, & ejusdem oleo, caput inungunt.

De somno & vigilia.

MULTIS causis præcesserunt læsiones principum functionum; instat ut sensus & motus vitia, eâdem arte percurramus. Sensus autem, quidam interior, ad quem exteriores quinque suorum objectorum species immaterialesque qualitates, transmittunt, à phantasiâ, solâ ratione distinctus, ad quem pertinent naturalis somnus & vigilia:

lia: Ideò enim ſomnus ſenſuum omnium vinculum ab Ariſtotele definitur lib. de ſomno, quia ſenſus interiores à benigno alimenti vapore, præpediũtur, ſublato illo impedimento, & diſcuſsâ benignâ illâ anathmiaſi, ſuccedit vigilia. Atqui contraria nata ſunt afficere idem ſubjectum, ergo immoderatus ſomnus, & vigilia immodica, non poſſunt commodiore quàm hoc loco explicari.

Si veternum fuerit cum febre, lethargus dicitur, coma primarium ſeu κατάφορα pigra: ſi ſine febre, carus, niſi placeat, cum Ægineta, κάρον nominare κῶμα, ſuperveniens febribus pituitoſis, quæ inde comatoſæ febres nominantur: aſsimilare poſsis Carum, paraphrenitidi, quod, quemadmodum paraphrenitis, ſuccedit febribus à bile, ita κάρος febribus à pituita: Quo ſenſu carus, non requirit propria remedia: diſparebit enim cum febre, niſi placeat ea imperare, quæ à profundiore ſomno excitant, mox explicanda.

Lethargici itaque purgentur, dragmis duabus pillularum cocciarũ, aut de agarico ſolutis in aqua ſalviæ: catapotiorum enim forma, non deglutirent, additur autem dupla quantitas, quia ſenſus ſunt ſopiti, excretrix ſepulta, tum quia pillulæ diſſolutæ minùs habent virium quàm ſolidæ: virtus unita, major eſt, quàm diffuſa, adde, quod ſolida, diutiùs in ventriculo morãtur quàm liquida. Phlebotomia hîc convenit ratione febris quidem, non autem morbi: Febris autẽ accedit, quia pituita quæ committit lethargum eſt putris, à putredine verò

incen-

incedium; fortaſsis etiam ratione morbi:eſt enim, Lethargus, œdema cerebri phlegmonodes, à ſanguine pituitoſo:Carus verò eſt œdema ſimplex aut intemperies frigida cum pituita, proinde in caro parcendum venæ: at in lethargo, poſt apertam cephalicam,aperiri poteſt vena frontis:occipiti enim dolenti,inquit Hippoc. inciſa vena frontis,confert: occiput autem in lethargo potiſsimùm laborat: nam lethargici ſunt immemores, petunt matulam ad mejendum,quâ oblatâ non mejunt: cucurbitulæ cum ſcarificatu, eâdem de cauſa bene facient ad derivationem materiæ conjunctæ. Clyſteres acres, & acria ſuppoſitoria, omni ſomnolentiæ conveniunt, cùm ſit excretrix languida, Errhina liquida, maſticatoria, gargariſmata fruſtrà imperarentur, liniantur nares, & perfricetur palatum melle mercuriali, vel ſcillitico, cui aliquid Turbith, agarici, aut pyretri ſit immiſtum, vel diaphœnico, benedictâ laxativâ, theriacâ, mythridatio veteri. Sternutatoria hîc non ſunt omittenda, quòd ſi non ſternutent,lethale: Topica ſint litus ex oleo de caſtoreo cum ſucco rutæ, fœniculi: creduntur enim iſta profundiorem ſomnum interrumpere, & quidem ſpecificâ proprietate fortaſsis caſtoreum ſuo fœtore à ſomno excitat, ℞. Caſtorei ʒ j. ſucci rutæ & fœniculi ana ℥ ß. diſſolve in aqua betonicæ, vel ſalviæ, fiat potio ad eundem uſum. Meſue ex Tralliano conficit unguentum ex pilis humanis uſtis: ut à ſomno excitet. Recipe, Pulveris pilorum hominis uſtorum ℥ j. excipiantur oleo de caſtoreo,

vel

vel oleo irino cum pauca cera, fiat unguentum, quo caput raſum perfricetur, quæ quidem, utpote calidiora, Caro primario meliùs convenirent, quàm lethargo; œdemati ſimplici, quàm phlegmonoſo: hinc caros eſt longè profundior ſomnus quàm lethargus, adeò ut à quibuſdam exiſtimentur apoplectici: caro detentos ſanarunt, qui apoplecticos ſe ſanâſſe gloriantur: tàm profundus eſt ſomnus, ut etiam puncti non ſentiant, ſolo ſtertore & difficultate ſpirandi differunt ab apoplecticis; reliqua curatio repetenda ex intemperiè frigida humida, ſive pituitoſa, quàm ſimilem eſſe diximus œdemati, neque fatuorum cura ab hac longè differt.

Non eſt prætereundum ſoporem nonnunquam à vermibus excitari, vaporibus ad cerebrum aſcendentibus: nam Alexander Benedictus vidit juvenculam quæ per ſeptem dies veluti mortua jacuerat, ſuppoſitâ glande excrevit 40. vermes in modum globuli, ſine fæcibus, quâ excretione mox expergefacta convaluit.

Cæterùm lethargus intrà ſeptem dies terminatur, quem ſi excedat, deſinit eſſe lethalis; diarrhœa autem ſuperveniens ab Hippocrate 3. de morbis funeſta judicatur. Sic itidem, ex phrenitico fieri lethargicum lethale, contrà in bonis habetur, ſi lethargicus fiat phreneticus; ex ſomnolento pervigil: frigida enim intemperies eſt pejor calidâ.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De Vigiliis immoderatis.

VT ſomnolenti, calefacientibus ſunt excitandi: Ita pervigiles, refrigerantibus ad ſomnum cogendi, quæ ab effectu ὑπνώτικα ſomnifica, vel καρώτικα ſoporifera nominantur: ejuſmodi ſunt ſucci & olea violarum, nympheæ, papaveris, lactucæ; ſyrupi quoque de nymphea & de papavere.

℞. Cujuſvis ſyrupi ℥j. ß. diſſolve in decocto lactucæ, & florum cordialium, fiat potio, ſumenda horâ ſomni, ſi placet abluatur facies decocto parato ex foliis lactucæ, floribus nenupharis & ſemine papaveris albi. Imperetur frontale refrigerans, ex conſerva nenupharis, papaveris; abluantur pedes decocto foliorum lactucæ, ſalicis, vitis. Juvat inſuper quoque fons artificalis, ſupponatur capiti pulvinum, plenum floribus violarum, & papaveris albi, nenupharis, tandem detur ʒj. phylonii, aut requiei Nicolai, cum aqua betonicæ: aut pillularum de cynogloſſo ad ſummum ℈j. ex quo fiant pillulæ duæ. Memineris tamen, diligenter obſervare vires, quia narcotica non debēt dari fractis jam dejectisq; viribus, licèt interim tantillũ hordeatis, incoquere ſeminis papaveris albi contuſi ʒij. quanquam minori periculo admoveantur quàm ſumuntur. Itaq; poteris opiĩ aliquot grana (duo aut tria) diluere oleo violato, vel ſucco lactucæ, unde frons & tempora liniantur, vel coto, iiſdem intinctus, indatur in narem, vel ſpongia inebrietur, & offeratur odoranda. Ex floribus nenupharis, & ſemine papaveris pul-

pulveratis, & ladano exceptis, paretur pomum odorandum, conſideranda tamen cauſa: nam ſi æger eſſet pernox ratione doloris, anodinis eſſet placandus dolor. Si intemperies ſicca, vigilias induceret, humectantia convenirent, ut oleum amygdalarum dulcium, violaceum, liliorum, lac, lana ſuccida. Quoties æger quocunque alio ex morbo laboret, ut febre biliosâ, phrenitide, fiat pervigil, hinc repetes artem conciliandi ſomnum: omnia enim ſemel & uno loco in arte docenda ſunt.

De Stupore.

SUNT quinque ſenſus externi, viſus, auditus, odoratus, guſtus & tactus, priorum quatuor læſionem, poſtea ſuo loco & ordine trademus, hîc de poſteriori: tactus eſt primus & communiſsimus omnium, quippe per totum corpus diffuſus, & ſine quo, nullum animal poſsit vivere, proinde imminui quidem poteſt, ſed vitâ ſuperſtite aboleri omnino & tolli nõ poteſt, niſi fortè ad tẽpus, ut apoplecticis, catalepticis, & caro detentis, qui ipſi, tantum abeſt, ut objecta proportionata percipiãt, cùm neque improportionata quidem, verùm actus ſentiendi duntaxat illis eripitur, non facultas, at ſtupore facultas ipſa minuitur ſaltem: eſt enim via ad paralyſin, differuntque tantùm intenſione & remiſſione. Quanquam ſi propriè loquendum ſit, membrum, tùm demum dicetur reſolutum, quando privabitur ſuo motu arbitrario. Stupidum, quando obtuſiùs ſentit, adeoque qualitates tractabiles, tàm

primas,ut calorem & frigus,quàm ſecundas,ut durum imperfectè diſcernit.

Purgetur hic humor peccans pillulis de hiera cum agarico, aperiatur vena partis ſanæ, ſtupidum membrum exerceatur, fricetur, mergatur in muſtum,aut in vulnus bovis recens jugulati,conſulendum capiti,ut parti mittenti, nervo torpido, aut reſoluto,ut excipienti.Priores enim affectus erant cerebri & in cerebro veluti in ſubjecto : Stupor verò, paralyſis,convulſio,tremor , ſunt affectus cũprimis nervorũ, procedentes tamẽ à cerebro, veluti à fonte : hinc remedia nervalia maximã cum cephalicis habent affinitatem,quemadmodum nervi cum cerebro itidem communicant: ſuas enim tunicas accipiunt à tunicis cerebri ; medullam verò ab ejuſdem ſubſtantia. Oleum de cinamomo,ſi credimus Valeſco, non habet ſibi ſimile ad ſtuporem & paralyſim. Avicenna plurimi facit oleum de nuce moſcata,quatuor unguenta nervalia,de althea,Aragonium, Martiatum, & Agrippæ utrique affectui, ſtupori & paralyſi, benefaciunt. Vulpes farciatur nervalibus, ut jua arthritica,primulâ veris, betonicâ,ſerpillo,verbenâ,majoranâ, addendo catulos caninos minutim inciſos ; deinde bulliant in oleo cum vini quarta parte, ad conſumptionem uſque vini:huic oleo poſsis immiſcere medullam cervi, aut pinguedinem taxi : poſt litum,ſtupidum membrum aut reſolutum involvatur pelle ejuſdem vulpis, interim utatur biſcocto, ſumat manè hydroticum. Secundum decoctum,ſit pro ordinario potu,

inedia

inediâ corpus maceretur, utatur aſsis potiùs quàm elixis, præſertim (ſi habeat modo) aviculis, ut alaudis, cerebrum leporis valdè commendatur; benefacient etiam ſtuphæ ſiccę: papilione, aut magno dolio concluſi, ita ut reſpirare poſsint, excipiant toto corpore vaporem vini malvatici projecti in tegulam ardētem, aut vini in quo nervalia bullierint, alioquin illius vapore perfumetur multoties pars reſoluta, vel ſtupida: utilis etiam erit opiata ex conſervis cephalicis cum mithridatio, aut theriaca: denique quæcunque pituitam diſcutiunt, expungant, corpus deſiccant, nervos & cerebrum roborant, erunt ex uſu: ſed plura mox, cùm de paralyſi.

De dolore capitis videtur priùs tranſigendum: eſt enim ſymptoma primi generis, pertinetque ad actionem læſam, quandoquidem definitur triſtis ſenſus; à Peripateticis refertur ad tactum, veluti illius objectum improportionatum: membrum ſtupidum, quia ſenſificus nervus torpet, non percipit dolorem, quòd nulla in eo fit ſenſatio & perceptio rei contriſtantis: ſtupefacientia, ſive narcotica dicuntur tollere dolorem, quia tollunt ſenſum doloris: ſuo enim frigore nativum calorem obtundũt, cujus miniſterio fit tactus: Qui ipſe interim, Ariſtot. opinione, eſt per aliorum ſenſuum organa diffuſus, neque dolorem ſentiunt, niſi quatenus participant tactu. Recens & levis dolor κεφαλαλγία dicitur; inveteratus, contumax & obfirmatus, κεφαλαία, dolor dimidii capitis ἡμικρανία; unius tantum particulæ μονοπληγία, ſeu clavus.

Considerabis primùm si dolor capitis, sit primarius, an per consensum. Stomacho enim, cùm cerebrum compatiatur per nervos sextæ conjugationis, sæpè à ventriculo dolor capitis excitatur, qui tamen non est continuus, ingravescitq; post pastũ, ascendentibus fumis. Succurrendum autem parti primùm per se laboranti.

Considerandum etiam atq; etiam si affectus pręsens sit externus, an internus; externus, durâ frictione capitis percipitur: internus, qui ad radicem & cavitatem oculorum pertingit, propterea quòd nervus opticus à tunicis cerebri suas accipit. Distinguendus etiam dolor calidus, à frigido: nihil enim, dedecet æquè Medicum, quàm calidum, pro frigido curare, discernentur porrò quia acutissimi dolores solẽt esse calidi, frigidi, obtusi: quod tamen non semper & necessariò, ita sese habet quia dolores tensivi sunt acutissimi; tenduntur autem sæpè meninges flatu aut humore flatulento & pituitoso, pulsatorius dolor capitis, est calidus, ostenditq; copiâ sanguinis, arteriam premi. Punctorius ad menyngas pertinet, si internus: si verò externus ad pericranium.

Calidis doloribus, venæ sectio est præsentissimum remedium: Frigidis, vehemens purgatio: Anodinis autem omnis dolor placandus est. Anodinorum verò tria sunt genera; primo genere continentur, quæ tollunt causam doloris, eaq; sola propriè sunt ἀνώδυνα, quia doloris causâ semel expulsâ, non revertitur dolor. Secundi generis sunt tempe-

rata,

rata, aut mediocriter calida, ut lac, vitelli ovorum, & ex his oleum imprimis camomelinum, ex eo aqua ſtillatitia, lana ſuccida, axungia humana, cùm enim dolor ſit triſtis ſenſus, hęc autem quia ἀνάλογα nativo calori, jucundum ſenſum adferant, haud dubiè dolorem mitigant. Tertii generis anodyna ſunt & dicuntur narcotica, propterea quòd impediunt, ne dolor ſentiatur, qualia ſunt, nõ ita pridem commemorata, carotica ſive hypnotica. Hippocrates ſexto epidem. In anodynis primi generis recenſet imprimis venæ ſectionem, & purgationem, non tantùm generalem, ſed etiam particularem: Quæ enim errhinis, maſticatoriis, cucurbitulis cum ſcarificatu, veſicatoriis, ſenſibilis fit evacuatio materię dolorificæ, eſt anodyna primo modo. Quinetiam reſolutio inſenſibilis, quæ fit per ſuturas, admotis topicis, ut emplaſtro, cucufâ: ideò enim tollunt dolorem, quia dolorificum humorem diſcutiunt.

Faciamus E. G. quempiam acerbiſsimo capitis dolore vexari, quem ab effectis ut ἀγρυπνία. pulſatione, à juvantibus & lædẽtibus, calidum eſſe ſuſpiceris, clyſteribus revellendi fumi, vena non tantùm in brachio ſemel & iterum, ſed etiam in fronte & temporibus incidenda.

Doloribus calidis, præſentiſsimum remedium eſt phlebotomia: ait Gal. Cucurbitulæ, cum profundâ cutis inciſione, ſcapulis admovẽdæ, oxyrhodino ſyncipût liniendum, quod paretur ex nenupharino & pauco aceto, applicetur frontale refrigerans: Eſto dolor frigidus, purgandum ſæpè &

vehementer: frigidos enim dentium & capitis dolores, sæpè vidimus unicâ purgatione fœlicissimè, & cum miraculo sedatos; quemadmodum calidos primâ phlebotomiâ; imperentur deinde errhina & masticatoria, litus capitis ex oleis liliorum & camomeli, aut ex oleo in quo verbena, serpillum bullierint; deinde emplastrum de betonica, cucufa, frontale calefaciens, quale ex conservis cephalicis præscripsimus, vesicatorium, cauteria in capite, in brachiis excitanda. Abstinendum narcoticis cùm dolor est frigidus ne augeatur intemperies, & carus aut fatuitas omnimoda inducatur, in calidis doloribus magnâ religione illis utēdum propter dignitatem Cerebri, partis naturâ frigidę, quę calore suo animalem spiritum, animalium omnium functionum auctorem afficit, ille crassescit frigore, & ad motum ineptus redditur: In causa calida, exhibebis ℥j. requiei Nicolai cum aqua betonicæ. In frigida phylonii tantundem cum vino diluto aqua salviæ. Malim in cephalæa pertinaci & dolore inveterato, quales solent esse frigidi, imperare olea, unguenta, cerata, emplastra valdè calefacientia, ut oleum de euphorbio, pro litu frontis, temporum, cujus aliquot guttæ etiam utiliter in aures instillantur, vel teratur cum aceto, & fronti atq; temporibus ex adverso illinatur.

℞. Olei camomelini ℥iij. euphorbii ʒiij. cum cera quãtum satis fiat ceratum, quod Galenus plurimi facit ad hemicraniam inveteratam, & Ischiadicos dolores: Ætius jubet in hemicrania, ut tempus

pus ex adverſo, non quod dolet, liniatur, & oleum in aurem oppoſitam inſtilletur. Notabis, quoties dolor capitis eſt periodicus, cujus generis ſolet eſſe hemicrania, toties exacerbationem eſſe anticipandam, purgatione & venæ ſectione, ſi ita morbus jubeat.

Hoc enim ſit præceptum generale in omnibus morbis, qui per circuitus veniunt, præveniendum eſſe paroxyſmum.

In monoplegia, pyroticum eſt ſingulare remedium: ſic enim patet via, cauſæ morbificæ, ut auræ venenatæ: dolor qui tot remediis non placatur, ſi fuerit cum febre, mortem minatur; ſi ſine febre jacturam oculi inducit multoties. Aliquando idem hic dolor ſolutus eſt pure per oculos, nares vel aures excreto, ut eſt aphoriſmo decimo lib. ſexti.

Non eſt prætereundum κεφαλαίαν à lue Indica, propriis amuletis eſſe oppugnãdam, ut epilepſiam epilepticis, arthritidem arthriticis. Fingamus quẽdam poſt hydrargyroſim, dolore capitis vexari, an iterum iiſdem remediis ſymptoma expugnãdum? minimè verò, ſed pilleolus parabitur ex emplaſtro De Vigo cum mercurio: Accipe illius ℥ij. extendatur ſuper aluta, & in modum pilleoli, raſo capiti applicetur ac continuò geſtetur: Aliis omnibus fruſtrà tentatis, expertus ſum hoc remedium ſingulare, quo etiam uſus ſum feliciter, cùm nulla eſſet ſuſpicio luis venereæ. Sanè in eodem affectu, longè præſtat oleo Sabinæ tantopere laudato, cujus olei ſequitur deſcriptio: ℞. Sabinæ ℔.j. triduo ma-

ceretur in ℔. ij. olei camomeli, quarto die coquatur ad medias, & exprimatur, vide interim, ne oleum incendatur: hactenus læsiones sensus.

Motus verò aboletur, minuitur aut depravatur, aboletur inquã, vel in toto ut ἀποπληξία & κατάληψις, vel in parte ut παραλύσει, depravatur convulsione, tremore, subsultu, &c.

De Paralysi.

PARALYSIS, quædam generalis est, non admodum differens ab apoplexia, nisi quod in ea caput inflectitur, reliquo corpore immoto; hinc principes actiones ejusmodi paralyticis manent integræ, quæ depereunt interim apoplecticis, accidit primarum vertebrarum luxatione aut insigni obstructione, estque affectus non minùs acutus & periculosus quàm apoplexia; quorum affectuum & nominum tanta est affinitas, ut Hippocrates membrum resolutum sępenumero appellet apoplecton. Particularis verò, si dimidii corporis ἡμιπληγία, dicitur; si unius tantùm membri, ut brachii, παραπληγία nominatur, præsertim, cùm terminat & sequitur levem ἀποπληξίαν, materia morbifica à cerebro in brachium excussa: cæteræ resolutiones exprimuntur nomine generis, cum parte afflicta, ut παράλυσις ani, vesicæ, linguæ, digiti. Accidit autem Paralysis, quoties animalis spiritus à cerebro per nervos motorios, frigore incrassatos, obstructos, compressos in ipsos musculos pervadere non potest. Quæsitum est si sit affectus nervi motorii, an

potiùs

potiùs muſculi, cùm hic ſit præcipuum motus voluntarii inſtrumentum? Reſponſum: Pati muſculum per nervum, afficique in ſua parte nervoſa non carnoſa. Generalis quidem reſolutio eſt affectus valdè acutus, at particularis eſt morbus longus & propemodum inſanabilis. Senes potiùs quàm juvenes, hyeme potiùs quàm æſtate prehendit: ſenes nunquam perfectè convaleſcunt, juvenes difficillimè, eoque minùs ſi inveteravit.

Quando membrum paralyticum extenuatur & ἀτροφίᾳ contabeſcit, & nativum calorem amiſit, non ſaneſcit unquam: quia non tantùm animali, ſed etiam vitali & naturali facultate privatur; adde quòd indicationes ſunt contrariæ. Extenuatum enim membrum vult humectari, reſolutum deſiccari. Si membrum propter inciſum nervum perdiderit ſuum motum, eſt tunc, hic irrecuperabilis: neque iſtius paralyſis ſuſcipienda eſt curatio. Paralyſis dignoſcetur quòd membrum ſeſe erigere non poſsit: quinimo, ſi ab altero attollatur, mox pondere ſuo cadit, deinde quòd quemadmodum membrum convulſum retrahitur, ita reſolutum extenditur, relaxato, atque ut ita dicam, mollificato nervo.

Quæſitum eſt ſi paralyſis fieri poſsit à bile? Ita videtur accidere interdum, quia ſuccedit aliquando febribus bilioſis, criticè, materiâ ad nervorum principium tranſmiſsâ. Reſpondetur fieri quidem à bile, ſed per accidens, quia permiſta pituitæ, il-

lam fundit. Propterea phlegmagogis corpus non ſemel repurgandum, cùm ſit morbus longus; hyeme ergo præſcribatur maſſa pillularum, æſtate ſyrupus ſolemnis.

℞. Maſſæ pillularum fœtidarum (quippe quæ attrahũt humores putres & fœtidos) pillularum de ſagapeno, pillularum de hiera cum agarico ana ʒij. cum ſyrupo de ſtœchade, fiat parva maſſa: de qua capiat bis aut ter in menſe ʒj. pro doſi. Ætius, Trallianus & Avicenna ſuadent ut à venæ ſectione, curationem ordiamur: Vena autem partis ſanæ, aperiatur, non reſolutæ, & ſanguis parciore manu mittatur, ne nervi magis magiſque refrigeſcant: conſulendum fuerit imprimis capiti ut parti mittenti, ſacculis, litu, cucufâ ad roborandum & exſiccandum. Tandem cauteria multa in capite, ad fontanellam, in inio urenda, maſticatoriis non neglectis & errhinis. Membro verò reſoluto applicabis dropacem, atque etiam ſynapiſmum, ut ſpiritus & calor eò attrahantur, tentatis primùm levioribus, qualia ad ſtuporem præceſſerunt, ut oleo de cinamomo, de nuce moſcata, coſtino, vulpino, unguentis nervalibus, præſertim martiato, ſynapiſmi ſit hæc formula. ℞. Ficuum ℥ij. macerentur uno die in aqua, deinde terantur, addendo ſynapi ℥j. in naturis robuſtis & inveterata paralyſi, adde ſynapi parem quantitatem, in pueris & mulieribus ℥ ß. tantùm, fiat ſynapiſmus, ut incaleſcat membrum reſolutum. Si placet ad eundem finem, affiges ſiccam cucurbitulam, primùm origini nervi motorii, de-

inde

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

inde partibus consequentibus descendendo paulatim ad partem resolutam. Aqua Theriacalis benefacit paralyticis, quotidie ergò manè sumant unum cochlear, cujus inopia ℞. Florum anthos ℔. j. Theriacæ veteris ℥j. aquæ salviæ ℔. ij. destilla in balneo Marię, utere ut aqua Theriacali: balneũ sulphureũ à plerisq; commendatur, paratur, eâ proportione, ut pro libris aquæ centum, sumantur sex sulphuris. Malim thermas sulphureas, ut Spadenses aut Nivernenses: Natura enim præstat arti, non tantùm aquæ sumi debent, sed corpus in balneum immergendum, litum parti resolutæ applicandum formâ cataplasmatis. Memineris interdicere vino præsertim ante decimum quartum diem, cujus loco utatur mulsa, in quâ majoranæ nodulus bullierit, parabitur autem ea proportione ut pro libra j. aquæ sumatur uncia una mellis, bulliant dum mel despumarit, hoc est, ad consumptionem tertiæ partis.

DE ΑΠΟΠΛΕΞΙΑ.

APOPLEXIA, est subita & omnimoda universalisque privatio sensus, motus & principum functionum, cum difficultate respirandi, quâ notâ à veternosis & catalepticis distinguitur, quò difficiliùs spirant, eò periculosiùs ægrotant; quia major cerebri baseos obstructio indicatur, propter quam animalis spiritus, ad respiratorios nervos transmitti non potest. Apoplexiam fortem solvere impossibile est, lenem difficilimum, distinguuntur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tur ſtertore, & ſpumâ. Rhaſis admonet quoties apoplectici ſpumant, deſerendos eſſe ſine auxiliis. Strangulati, ſi ſpuma ad os fertur, ſtatim intereunt: ait Hippoc. Rhaſis tribus notis apoplecticum diſcernit. Si jaceat veluti dormiens: Si ſtertat ſine ſomno: Si non ſentiat dum pungitur.

Memineris, obſervare imprimis pulſum, ut apoplexiam à ſyncope diſcernas. Nam apoplecticorum pulſus eſt plenus & fortis, ſub ſyncope parvus & languidus. Cognito morbo, priuſquam de remedio cogites diſtingue ſanguineam apoplexiam, à pituitoſa. Ego non ſemel diſſecto cranio apoplecticorum, obſervavi copiam ſanguinis per cerebrum effuſam, apertâ aut exesâ aliquâ venâ, non tantùm cerebrum ſecundum omnes ſuos ventres implebat, ſed illius totam ſubſtantiam madefaciebat; de pituitoſa idem ſentiendum eſt.

Sanguineâ laborant juvenes ſanguinei, vere aut æſtate, quibus etiam ſanis, facies eſt rubicunda, venæ frontis & oculorum tument, & qui merum liberaliùs bibunt: vinum enim moderatè ſumptum, auget quidem nativum calorem, ſed copiâ ſuâ illum obruit, crapula refrigerat cerebrum; propterea popinones maximè omnium ſunt apoplexiæ obnoxii, de quibus obiter notabitur hic Aphoriſmus quintus lib. quinti; ſi quis ebrius obdormiat, neque expergiſcatur, quo tempore vini vapores excuti ſolent, convulſus morietur, niſi febris acceſſerit: Multis, quos videbam indormire menſæ, prædixi mortem repentinam, inquit Valeſcus, non defuit

fuit eventus. Sed cur præ cæteris apoplexiæ sunt obnoxii homines pingues, quibus collum est breve? quia in talibus non est liber commeatus vitalis spiritus, à corde ad cerebrum: Carotides illis facilè obstruuntur: Sic quibusdam, pituita, arterias soporarias obstruit, non aliter quàm si laqueo collum premeretur, & strangulati moriuntur. Sed cur tàm studiosè apoplexia sanguinea, à pituitosâ, distingui debet? quia in sanguinea unicum & singulare remedium à phlebotomia expectandum est, incidenda mox, (etiam non injecto enemate,) utraque cephalica: deinde venæ frontis, & temporum: jugulares, ausi sunt, quidam secare, pro extremo remedio. In pituitosa licet-ne venam aperire? non videtur, ne cerebrum privatione sanguinis spirituosi & calidi magis magisque refrigescat, veruntamen apoplexia est, symptoma tàm acutum, ut primo die sæpè jugulet, proinde à purgatione, majus fortassis, non tamen æquè præsens auxilium: ante perfectam operationem cathartici siquidem, fortassis æger morietur commotis non purgatis humoribus. Propterea Ætius: phlebotomia, inquit, aut apoplecticos servat, aut citò perimit: servat si fuerit sanguinea; perimit si pituitosa. Et Celsus, si à venæ sectione non redeant apoplecticis sensus, motus, mens, vox, aut spiratio liberior, desperatum est, nihilque ab aliis auxiliis sperandum: verùm si venæ sectione aliquantum levatus videatur, iteretur: vix enim aliud remedium proderit, si hoc non prosit: fiant insuper hìc frictiones totius corporis deorsum,

ſum, ſi ſubnixus non poſsit ambulare. Clyſteres acres ſæpe & ſæpe injiciantur, quorum hæc ſit formula. ℞. Beton. ſalv. major. hyſſopi, thymi, pulegii chamomeli ana m.j. foliorum ſennę mundatorum, & turbith ana ℥ ß. fiat decoctio in colaturæ ℔. j. diſſolve mellis mercur. ℥ij. benedictæ laxativæ, aut hieræ colochyntid. ℥ß. fiat clyſter ſine oleis. Poſsis hieræ colochynt. ℥ß. aut pillularum cocciarum ʒij. diſſolvere in aqua ſalviæ, aut betonicæ, per infundibulum propinare. Amara enim non ſentiunt, utiliter etiam, in frigida potiùs quàm in calida, exhibētur aqua vitæ, theriacalis, imperialis, aut mythridatium, & theriaca, aquis ſalviæ, calendulæ diſſoluta: olea chymica, caryophylorum, nucis moſcatæ, thymi, vitrioli, in os & nares immittantur ad eliquandam pituitam. Si placet nares, & palatum fricentur diaphœnico, & benedictâ laxativâ: Admovendum capiti emplaſtrum, ex ſynapi, melle, aut caricis: ſi malis paretur ex ſynapi, caſtoreo, pyretro, euphorbio, exceptis cera & maſtiche liquatis in oleo aliquo cephalico, cujus loco ſartaginem ardentem propè ſuturam admovebis, ſed hæc, ut pituitoſæ apoplexiæ proſunt, ita Sanguineæ & calidæ nocent.

Cataleptici non aliter, quàm apoplectici, aut caro detenti, ſenſu, & motu privantur: verùm ab apoplecticis facilè diſtinguntur, quòd libere reſpirent; à veternoſis, quòd oculis apertis (priſtinum corporis habitum & ſtatū, in quo erant, cùm corriperentur, ſervantes) præſentes intueantur. Quidnî

dices

dices illis palpebræ clauduntur? quia cataleptici à frigido ſicco, ſuperiores affectus à frigido humido: atqui frigore ſicco ita tenduntur nervi, ut claudi non poſsint: frigore autem humido relaxantur; dicuntur etiam à Galeno catochi & κατεχόμενοι, congelati, apud quem commentario ſecundo ad primum prorheticōn legere poſsis hiſtoriam cujuſdam cataleptici, quem levi admodum catalepſi laboraſſe, exiſtimo: nam audiebat, videbat, præſentes diſcernebat, quinetiam ſolutâ acceſsione, quæ ſolet eſſe trium aut quatuor dierum, meminerat eorum, quæ dicta aut facta erant: Catalepſi autem, cùm afficiatur cerebrũ parte poſteriore (ubi principium eſt nervorum & ſedes memoriæ) ſi vehemens fuerit, vix poteſt integra manere memoria. Fernelius, vidit duos privatos omni ſenſu & motu, neque cernebant, neque audiebant, neque puncti ſentiebant: permanſerunt in eo ſtatu, in quo erant cùm primùm affectus invaſit, unde nomen ſymptomati, ἀπὸ τοῦ καταλαμβάνειν: ſi te ſcribentem prehendat, calamum retinebis manu. Sanè non poteſt meliùs exprimi cõgelatio, ſive catalepſis, quàm à Theoneſto libro quem ſcripſit de veterinaria. Italiam petentes (inquit) cùm Alpes ſuperaſſemus, repentè tanta vis nivium, circiter horam primam decidit, ut paſsim milites veluti congelati, morerentur, equites diſtenti, & rigidi manebant equo ſuperſtite, qui omnes ſuo loco & ordine incedebant: omnes enim, veluti agglutinati ſuis equis, vix poterant inde avelli. Quòd ſi equus aliquis obriguiſſet,

guiſſet, perſtabat, & undique fixus in veſtigio manebat. Cauſa igitur catalepſeos cùm ſit frigus ſiccum, vel externum, & immateriale: vel internum, ut vapor quidam humoris melācholici, cerebrum & nervos motorios obſtruēs, Remediis, cerebrum, & nervos valdè calefacientibus opus eſt, ut oleo liliorum, vel camomeli, cum caſtoreo, aut euphorbio: niſi malis, ſolo oleo de caſtoreo, vel de euphorbio, nervos ſpinam & cerebrum illinere: Extra paroxyſmum, (qui, ut dixi, non ſolet produci ultra tres aut quatuor dies,) purgetur humor melancholicus, à cujus quippe fumis frigidis & ſiccis catalepſis excitatur, niſi habeat externam & manifeſtam cauſam, ut aëris frigidam ſiccam intemperiem, cujus remedium ita deſcribit, Quintus Curtius octavo ſuæ hiſtoriæ: [Memoriȩ proditum eſt, quoſdam arborum truncis non ſolùm viventibus ſed etiam colloquentibus ſimiles conſpectos, durante adhuc habitu corporis primo, in quo mors quemq; prehenderat; qui ut ſummo frigore obriguerant, ita accenſis ignibus tandem ſanitati reſtituti ſunt.]

DE MOTU VOLUNTARIO DEperdito & depravato, ac primùm de Convulſione.

ADhùc de motu abolito; depravatur autem convulſione, (ad quam pertinent ſpaſmus cynicus, ſeu oris tortura, & epilepſia:) Tremore quoque & jectigatione, ſive ſubſultu, de quibus ſupereſt ut diſſeramus.

Convul-

Convulſio, eſt contractio involuntaria, muſculi versùs ſuum principium, tenſio nervorum dicitur Celſo, quia muſculi, per nervos, ſuâ parte nervosâ, diſtenduntur. Eſt autem convulſio, aut generalis, aut particularis, utraque à Repletione & Inanitione: per ſe, aut per conſenſum: convulſio verò, corporis totius eſt triplex, emproſthotonos, (cũ corpus antè,) & opiſthotonos (cùm ponè cõvellitur,) & Tetanus ſeu rigor, veluti ex utraq; conſtans convulſio, cùm cervix manet rigida & immota, neque æger collum, aut corpus in iſtam, magis quàm in illam partem, pro arbitrio inflectit.

Convulſio à ſiccitate, ferè ſuccedit febribus ardentibus, hæmorrhagiæ immoderatæ, diarrhœæ longæ, vigiliis, inediæ, denique cauſis inanientibus, & nervos deſiccantibus, quæ ipſa convulſio, etiamſi ſit inſanabilis, quemadmodum & ea, quæ ab elleboro: tamen pronuntiato eventu, ut leniatur malum, & dulciùs moriatur æger, convulſus mergatur in balneum ex hydræleo paratum: fit autem hydręleum ex oleo cocto cum aquæ ſex partibus. Si placet parabitur ex lacte: Interim tota ſpina aliquo oleo relaxante & calaſtico, ac nervali ut liliorum, amygdalarum dulcium, butyro recenti liniatur. At convulſis à repletione mox incidatur vena, & liberaliter mittatur ſanguis ex adverſo, propter morbi magnitudinem, eoque liberaliùs, ſi ſuccedat ea, inflammationi. Purgentur pillulis fœtidis addendo ſingulis drachmis caſtorei ℈ j. Nam Galenus cap. de Caſtoreo ad convulſionem, à re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

pletione,non habet majus aut promptius remediũ, ipſo caſtoreo.Itaque detur drachma illius cum hydromelite quotidie,aut cum aqua ſalviæ,betonicę: addendo ſyrupi de ſtœchade cochlear unum. Si placet in generali convulſione caput,& cervix oleo de caſtoreo inungantur, in particulari autem ſpaſmo, origo nervi retracti, cum membro convulſo, ut ſeptimâ vertebra, retracto brachio, os ſacrum, contracto crure. Aut veſicæ, eodem oleo ſemiplenæ, membro convulſo viciſsim applicentur calidè:refrigerata enim omnia remedia nocent.Rhaſis etiam magni facit oleum coſtinum, benefacit unguẽtum de althea, ſtatim à litu,membrum convulſum aut reſolutum involvatur pelle vulpis, aut lupi (ſi fieri poteſt) recens occiſi, alioquin inungatur, oleo coſti, aut de caſtoreo, deinde conſpergatur ex floribus anthos, ſtœchados ana p. j. nuce moſcata, caryophylis. Hippocrates commendat affuſionem frigidæ, ut ſubito occurſu frigoris, calor retractus, in viſcera, convellentem humorem coquat, & reſolvat, ſed remedium eſt plenum periculi, non uſurpandum, niſi mediâ æſtate,in corpore euſarco: potuit Græcis prodeſſe, Gallis non æquè. Item convulſis à repletione, febrem ſupervenire, bonum, quia diſſolvit cauſam: neque propterea interim arte, febris excitari debet. Utiliter membrum convulſum, perinde ut reſolutum immittitur in vulnus bovis recens occiſi. Perfumetur adhæc pars convulſa fumo ſequentis pulveris: ℞. Florum anthos, ſtœchados, betonicæ ana p. j. nucis moſca-

moſcatę, caryophylorũ, & caſtorei ana ℥j. fiat pulvis craſſus, cujus portio projiciatur in prunas, æger interim vaporẽ recipiat membro convulſo, niſi malis forſan vaporem vini, in quo nervalia bullierint, aut aceti ſcyllitici: dropax utilis eſt obſtinato malo, pix fundatur in oleo coſti, adde aliquid caſtorei.

Ut ℞. Picis ℥ij. plùs minùs pro partis magnitudine, liquetur in quartâ parte olei coſtini, adde ſemũciam caſtorei fiat dropax: ad originẽ nervi quidam applicant cucurbitulã ſiccã; alii cauteria præferunt. Si retracta ſint crura, coxis & ultimæ vertebræ, ſi manus, primę vertebrę dorſi, applicentur topica, in ſpaſmo cynico ponè aures & in cervice, in tetano, cervici & ſcapulis: hæc de convulſione primaria. Accidit autem aliquando per conſenſum, ut morſu animalis venenati, ſcorpionis, ſerpentis vel puncto nervo, aurâ malignâ ab imis partibus, ad principium nervorum ſublatâ, qualem non tãtùm ab externa, ſed etiam ab interna cauſa excitari demõſtrat Galenus tertio de locis affectis, præceptoris ſui Pelopis exemplo. Convellebatur enim per longam inediam ſtomacho à bile demorſo. Huic dato vomitorio ſuccurrendum eſt, illi cardiacis, ut datâ theriacâ & admotâ, ſuctu, quin & cucurbitulis, ut venenum forâs attrahatur, cauterio actuali, ut putredo & venenoſitas omnis tollatur: Ignis enim domat omne genus veneni. Cæterùm, ut notat Paulus, quando ſolum labrum, vel palpebra, vel lingua convelluntur, quia partes ſunt exiguæ, vulgò levis affectus videtur, eſt tamen gravis, & plenus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

periculi, quia aliquid graviùs, ut apoplexiam, minatur.

DE SPASMO CYNICO.

SPASMUM Cynicum, vulgus appellat torturam oris, ac si maxillarum solâ convulsione, seu nervorum & musculorum maxilliarium cõtractione, perpetuò os intorqueatur. Verùm certum est, hanc faciei deformitatem sæpiùs etiam accidere paralysi, seu eorundem nervorum, & musculorum relaxatione: plurimùm autem refert unum ab altero discernere, ne applicentur remedia parti sanæ, non ægræ. Distinguentur autem quinque notis: prima, quòd sub paralysi quidẽ pars sana (utpote siccior) trahit ad se ægram (utpote laxam, & sequacem) at sub convulsione pars ægra cùm sit tensa, rigida, cõtracta, trahit ad se sanam: secunda, quòd sub paralysi multa est, & frequens salivatio, cùm fiat ab humore tenui; sub spasmo cynico, seu canina convulsione, nulla: eò quod fit ab humore crasso & sicco. Tertia, quòd sub spasmo meliùs exactiùs os clauditur, quàm sub paralysi. Quarta, quòd maxillæ, resolutæ, nullus aut perexiguus insit sensus, urgetque dolor. Postremò, quòd spasmo afficiuntur nervi parte externa; paralysi, interna, adeoque eorum in medulla: humor enim crassus, & siccus qui convellit nervum, illius interiora seu medullam subire non potest: Qui verò committit paralysim, cùm sit tenuis, & fluidus, facilè per medullam sese insinuat. Curationem quod attinet:

Ad spasmum, præmittantur generalia, ut purgatio

tio ex pillulis fœtidis cum caſtoreo, venæ ſectio, primùm in brachio, deinde ſub lingua. Admoveantur inſuper cervici, cucurbitulæ; moveatur ſternutatio, inſufflato caſtoreo, maſticet ſalviam, pyretrum, teneatq́ue ſæpe in ore nucem moſcatam conditam, aut zingiber conditum, aut aliquid opiatæ ex conſervis nervalibus, ſalviæ, anthos, ſtœchados, cum pauca nuce moſcata condita; utatur gargariſmo ex ſyrupo de ſtœchade, vel oxymelite ſcyllitico cũ aqua ſalvię, aut betonicę, majoranæ. Olea, & unguenta nervalia, ut coſti, & de caſtoreo pro litu colli & faciei imperẽtur. Tandem cauteria ponè aures, & in cervice: vide ne topica admoveas parti ſanæ.

DE EPILEPSIA.

PRÆTER tres differentias, generalis convulſionis, quædam inſuper datur convulſio, quæ eſt periodica, & quæ per intervalla invadit cum mentis & ſenſuum læſione, eademq́; epilepſia nominatur, morbus ſacer, & planè Herculeus: Ex omnibus convulſionibus, cùm ſola epilepſia ſtatos habeat paroxyſmos, hâc ſolâ notâ, à cæteris poteſt diſtingui ſpaſmi differentiis. Primariæ, acceſsio, invadit obſtructis anterioribus ventriculis cerebri: Obſtructionis autem cauſæ, Intemperies frigida, quæ materiam paulatim congerit: congregatus humor in cerebro tandem opplet ventres, inde paroxyſmus: convellitur corpus dum cerebrum ſeſe comprimit, ut excutiat humorem vel flatum obſtruentem, morbidum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Morbus eſt epilepſia, pueris familiaris propter ingluviem, & cerebri humiditatem, verùm aucto calore, per ætatem, reſiccatur cerebrum, & ſpontè, ſaltem leviſsimis auxiliis, ſaneſcunt iidem; è contrà verò quòd ſi non terminetur intra annum 25. commorietur iiſdem: epilepſiam enim per conſenſum, non primariam, ſanarũt, qui ſe quadragenarios epilepticos perſanâſſe gloriantur: Gordonius multos curavit & ab aliis curatos vidit, ſed neminem vidit perſanatum: Quando eò proceſsit malum, ut cadẽtes clament, dentibus ſtrideant, ſpument, aut ſemen involuntariè emittant. Quod ſi item mens lędatur, aut nervorum fiat reſolutio, conclamatum eſt: Vix deniq; ſaneſcet cujuſcunq; ætatis fuerit, cui totum corpus ſimul afficitur: nullaq; in parte ſenſus eſt venientis mali ſed in improviſo concidit: Aliquando acceſsio eſt, tàm levis, ut ab Avicenna ſpaſmus inſenſibilis dicatur, ſed hunc credibile eſt fieri per cõſenſum à vapore aliquo ex partibus inferis, ut liene, aut ventriculo ad cerebrũ tranſlato: nam epilepſiæ primariæ ſolent eſſe longi paroxyſmi, quo ſigno imprimis diſcernentur; deinde quòd primariam præcedant gravitas, & dolor capitis, caligentque oculi, ut eſt apud Trallianum.

Remedia affectus præſentis generalia, ſunt hyeme purgatio, ex pillulis fœtidis cũ caſtoreo, aut de hiera cum agarico; æſtate ſyrupus ſolemnis: venæ ſectionem in brachio laudat Aurelianus (ſi cætera conſentiant) Celſus præfert ſaphęnam. Notabis à recentioribus, ut apoplexiam, ſic epilepſiam quoq;

ſan-

ſanguineam obſervari,in quâ licet audêter mittere ſanguinem,detur per aliquot dies ʒj.caſtorei cũ ℥ß. oxymelitis ſcyllitici, diſſolve in aqua, aut decocto ſeminis & radicis pœoniæ: errhinis, & maſticatoriis depleatur cerebrum: applicêtur ſcapulis cucurbitulæ, cauteria in cavo occipitis, aut ad fontanellam,Cerebrum ſacculis plenis milio & ſale:cucufa, emplaſtro de betonica deſiccetur: Paretur opiata ex conſervis cephalicis cum mythridatio veteri addendo epileptica, quæ juvant proprietate, ut ungulam alces, cranium humanum, viſcum quernum, aliquid pulveris diambræ, aut diamoſci: ambræ enim griſeæ frequens odor imprimis à Sylvio cõmendatur: Galenus 10. ſimplicium,laudat coaguli leporis quantitatem ervi, ſumptam, ex aceto. Alii ramentorum eboris ʒ ij. quotidie manè ſumptas, cum hydromelite; alii geſtant ungulam alces pala annuli incluſam. Radix Pœoniæ quotidie frigatur cum butyro & edatur. Sit uſus frequens conſervæ ex floribus Pœoniæ: Quindecim grana fructus Pœoniæ ſiccata, deinde trita, ex aqua aut vino utiliter dantur, autore Dioſcoride libro tertio, quod eſt Pauli & Ætii experimentis comprobatum.

Mihi prę omnibus probatur hoc Gordonii magiſterium: ℞. Ambræ griſeæ, ſeminis pœoniæ, & ſtyracis, calaminthæ ana ℥ j. ladani, maſtiches,caryophylorum, & ligni aloës ana ʒiij. moſchi gr.vj. fiat confectio cum aqua roſarum,quæ dividatur in tres partes. Ex prima fiant pillulæ ſumendæ noctu, ſcilicet ſingulis diebus pillula una. Ex ſecunda,po-

mum frequenter odorandum. Ex tertia trochiſci, quorum unus projiciatur in prunas, & epilepticus inſpiret vaporem.

Cæterùm alia ſunt morbi, alia paroxyſmi remedia: Caſtoreum olfactum, ruta naribus admota, aut oleum aliquod tenuium partium in aures inſtillatum: ut anethi, cinamomi, caſtorei ab acceſsione relevant: Unguibus occiput ſcalpendum, vel cadentis ſanguine labra oblinenda. Valeſcus, auctor non contemnendus affirmat, ſe multoties expertũ, epilepticos mox reſurgere, ſi ter in aurem hæc inſuſurrentur.

Caſpar fert myrrham, thus Melchior, Balthaſar aurum
Hæc tria, qui ſecum portabit nomina regum
Solvitur à morbo Chriſti pietate caduco.

Non eſt prætereundum, aliquando neque rarò à vermibus epilepticos inſultus advenire, quibus deturbatis, diſparent. Aliquando ab aura putri, & venenata quæ aſſurgit ex aliqua parte, ulcere fortaſsis carioſo: liganda verò tum erit pars ſuprà mineram ſive focum: applicandum parti cauterium, ut via pateat auræ putri & venenatæ, ſimulque putredo ſiſtatur. Abſtineant coturnicibus; turturibus autem frequenter utantur; ex corio eorumdem confectas chirotecas, ne geſtent. Confert-ne vomitus epilepſiæ? Diſtinguo: confert quidem ei, quæ accidit per conſenſum ventriculi; nocet autem primariæ.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De Sternutatione.

STERNUTATIO tàm affinis eſt epilepſiæ, ut illam quidam parvam epilepſiam appellârint. Sub utroque affectu cerebrum ſeſe vehementer comprimit, ut noxium excludat, bonum ſignum ex mala cauſa : Bonum ſignum, inquam, quia per illam expultricis robur indicatur : Ideò enim inſtante morte, nunquam ſternutant ægri, quia languet excretrix. Quòd ſi ſternutatorio aliquo inſufflato, ut pipere aut caſtoreo, non ſternutent convulſi, morientur. Ex mala cauſa, nempè humore, aut flatu mordaci, ſuaque qualitate, ut acrimoniâ, excretricem irritante: fortaſsis apud nos invaluit hæc conſuetudo, ut bene precemur ſternutantibus, ac ſi rogemus Deum, ut liberet illos ab epilepſia: parturientibus itidem utiliter accidit, quia facilitat partum. Hippocrates jubet, ut arte provocetur ad excludendam ſecundinam morantem: at infœliciter aliquando advenit, ut initiò catharri, quia caput replet, eoque infœliciùs ſi materia cruda in thorace fuerit collecta : Hæmorrhagiæ quoque nocet plurimùm ſternutatio: diſtinguenda cauſa, quæ immodicè, & intempeſtivè ſternutationem commovet, ut unicuique ſuum remedium opponatur. Eſto cauſa, humoris alieni in cerebro contenti acrimonia, vel ſternutatorium acrius, ut ex elleboro inſufflato, paratum : refrigerantia naribus admovebis, ut oleum roſaceum, violaceum, nenupharinum ; vel offeres odorandum linteum, aquâ

ſtillatitiâ aut decocto roſarum, violarum, florum nenupharis intinctum; aut oxycratum attrahat naribus, paratum ex aqua roſarum, & pauco aceto. Cauſæ verò frigidæ, ut pituitæ putri & flatulentæ oppones decoctum ex cephalicis calidis, betonicæ, majoranæ, & floribus chamomeli concinnandum. Oleum etiam chamomelinum in aurem utiliter inſtillatur. Baſiliſci herbæ frequens odoratus creditur proprietate ſedare ſternutationem: Holerius tamen inde natum ſcorpionem in cerebro obſervavit: vulgi remedium eſt perfricare interſtitium quod in radice naſi, utriq; oculo interjicitur, frontem, collum, oculum: frictione enim cerebrum incaleſcit, & flatus diſcutitur. Cæterùm vehemens ſternutatio non tantùm eſt depravatus & violentus motus cerebri, ſed etiam colli & thoracis concuſsio immoderatior: illius enim muſculi cooperantur ad vehementem ſternutationem. Propterea, ut dixi, nocet initiò deſtillationis in pulmonem, quia materia adhuc cruda, fruſtrà commovetur.

De Tremore.

TREMOR eſt motus voluntarius depravatus, propter imbecillitatem aut obſtructionem nervorum: ſenes ſunt tremuli, nervorum & motricis imbecillitate, qui tremor eſt inſanabilis, quia cum ætate, augetur illa motricis imbecillitas: accidit etiam nervis perfrigeratis, & debilitatis venere immodicâ aut crapulâ, necnon potu frigidæ, balneo aut aëre frigidiore. Denique omnibus quæ debilitant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

bilitant & refrigerant nervos, cui causæ succurrendum est remediis, quæ ad stuporem præcesserunt: Tremor enim & stupor sunt præcursores paralyseos, in eamque degenerant, si perseverent: Tremori à crapula peculiariter medetur oleum paratum ex trifolio vulgari: Aliâ occasione tremunt membra, videlicet ministris aurificum inauratoribus, propter assiduum contactũ argenti vivi, & hydrargyri. Aliquando etiam propter luem veneream, diutiùs aut copiosiore hydrargyro inuncti, toti tremunt horrentque; quibus singulariter medetur oleum de sulphure, quod ita parabitur: sulfur fervefiat in aqua vitæ, usque dum enatet liquor, quem oleum appellant, qui excipiatur cochleari pro litu articulorum, aliquoties commutanda erit aqua, dum satis olei collectum fuerit: Quidam conservis cardiacis rosarum violarum buglossi, borraginis, melissæ, immiscent pulverem auri, & inde parvum bolum conficiunt. Alii scobem delimatam exhibent cum vino. Certo enim experimento, aurum ad se attrahit argentum vivum: parcendum hîc venæ sectioni, & multò magis in superiore causa, sive in immodica venere, nisi complicatus aliquis morbus, ut angina, aut pleuritis hoc suadeat. Est altera causa tremoris, nempè obstructio nervorum, propter quam facultas motrix à cerebro per spinam ad nervum motoriũ & musculum liberè non appellit: Est enim tremor, motus compositus ex animali & naturali: anima, id est, animalis facultas, conatur membrum attollere, sed cùm satis potens

tens non ſit, à natura, ſeu membri pondere proin deprimitur: de hoc tremore ſcripſit Hippocr. lib. 6. aphor. aphor. 26. febribus ardentibus aliquando ſupervenire tremorem, materiâ febrificâ ad nervorum principium ſive ad ſpinam translatâ, qui, ut ait Galenus libro De tremore, vacuato illo humore febrili, ſaneſcit. Tremori ab obſtructione, utilis eſt venæ ſectio, verùm quæ vena ſecanda? Hippocrates puerperæ tremulæ quod lochia, non liberè erupiſſent, aperuit ſaphęnam; ſed cauſa tremoris erat manifeſta, & quoties à ſupreſsis menſibus tremor adveniet, imitandum erit Hippocratis conſilium, alioquin aperienda erit baſilica, ſed parciore manu mittendus erit ſanguis, quàm morbus poſtulet: Præſtat enim in affectibus nervorum ut paralyſi, convulſione, tremore infrà ſubſiſtere, ne refrigeſcant nervi, jam per ſe frigidi; accuſeturque remedium alioqui perutile: Cucurbitulas etiam admovebis ſpinæ, ſive ad fontem fluxionis, ipſique cerebro, ut parti mittenti proſpicias, niſi, ut dixi, evidens ſit cauſa, ut ſupreſsi menſes, aut lochia, aut materia febrifica ad ſpinam translata. Topica ſint nervalia, ut oleum vulpis, coſti, caſtoris; unguenta nervalia Opiata ex conſervis bethonicæ, anthos, acori, ſtœchados, mithridatio: Caſtorei, ʒj. ſæpiùs data cum hydromelite, mirificè confert. Obſtruens humor reſolvatur & imbecilli nervi roborentur; purgentur pillulis fœtidis, vel de ſagapeno; benefacit etiam hydroticum, ut decoctum ligni ſancti, Thermæ Spadenſes, Nivernęnſes, balneum ſulphureum:

Paulus

Paulus tremulos à nervis deſiccatis,ut cùm tremor ſuccedit febribus ardentibus, mergit in hydræleum,non aliter, quàm convulſos à ſiccitate:lac caprillum prodeſt itidem tremori, à quâcunque cauſa oborto; quemadmodum & urina pueri quotidie à jejuno epota.

De jectigatione ſive ſubſultu membrorum.

SUBSULTUS valdè affinis eſt tremori. Tremunt enim membra, ſed longioribus intervallis, accidit multoties febrientibus, ſignificatque, materiam rapi ad cerebrum, nervos aut partes nervoſas, ut menyngas vellicari; item à fumis mordacibus: Obſervavi non ſemel ingentem ſubſultum, inſtante criſi: metuebant aſsidentes ne quid ſiniſtri contingeret, ſed conſecutus eſt generalis & calidus ſudor,qui febrem perfectè terminavit. Poteſt referri affectus hic haud incongruè ad palpitationem:partes enim molles & dilatabiles,dum à flatu attolluntur,ſimul totum membrum extollunt; quæ mox ſuo pondere recidunt: adeò ut ſubſultus videatur palpitatio generalis. Palpitatio autem ſubſultus quidam particularis,partium mollium & dilatabilium tàm externarum,ut frontis & genarum,quàm internarum, ut cordis, ventriculi, uteri, inteſtinorum.Concluſus flatus, intrà tunicas ventriculi,palpitationem efficit.Remedia ſunt,ut humorem peccantem purges,& flatum diſcutias; purgabis ergo pillulis de hiera cum agarico, reſolves flatum,litu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ex oleo carminante, ut lauri, anethi, rutæ, habebunt ſingulæ palpitationes, ut cordis, ventriculi ſuo loco ſua remedia.

Quoties generalem ſubſultum in febribus obſervabis, toties ægrum audenter purgabis, ut diapruni ſolutivi ℥ vj. ad revellendam bilem & à cerebro retrahendam, alioquin periculum eſt delirii & convulſionis.

De excretorum retentorumq́ ametria exercitatio tertia.

PRÆCESSERUNT ſymptomata primi generis, quæ ad actionem læſam pertinent: inſtat ut de ſecundo genere diſſeramus. Immoderatio itaque in excretis contingit, quoties cerebrum, vel quantitate materiæ aggravatum, vel ejuſdem qualitate, ut acrimoniâ irritatum, onus in totum, vel in ſubjectas partes deponit, vel in patentes & ordinarios ductus, nares, os, & palatum; vel occultos, nervos, venas, arterias: ita ut cerebrum non abſurdè omnium morborum parens perhibeatur, fluxione factâ in oculos per tunicas, quæ à meningibus oriuntur, aut per nervum opticum fiunt, ἀμαύρωσις, vulgo gutta ſerena, repentina obſtructio nervi optici, quæ viſum eripit: ἐπιφορὰ quoque ſeu lachrymatio involuntaria, ſuffuſio ſive cataracta. Si per nares liberalius tenuis humor deſtillet, coriza dicitur, quæ acrimoniâ ſuâ aliquando nares exulcerat: ex ulcere ſimplici ſæpè fit putre, quod ozena dicitur. Inde etiam oritur Polypus, excreſcentia carnis

nis in naſo. Quod ſi deſtillatio deſcendat in os, proprie tùm catharrus dicitur, quanquam & ῥεῦμα ſeu deſtillatio omnis, quandoque ita generaliori nomine, nuncupetur. Si in fauces, raucedo ſive branchus, ſi in gurgulionem ſtaphyli; quod ſi à faucibus per aſperam arteriam deerret in thoracẽ, morbos thoracicos inducit, ut pleuritidem, phtiſim, aſthma, catharrum ſuffocantem. Si per œſophagum deſcendat in ventriculum, illum relaxat, appetitum, & coctionem pervertit; diarrhœam deinde parit, lienteriam, dolorem colicum. Quòd ſi per venas diffluat, febrem excitat catharralem ἀπυρεξίαν, item καχεξίαν, λευκοφλεγματίαν, tota maſſa ſanguinis à catharro pituitoſo contaminata. Si per arterias tranſmittatur compatiente corde, per aortam, frequens urgebit ſyncope, difficilis palpitatio. Si per nervos feratur, naſcentur nervorũ affectus noviſſimè commemorati, & explicati, ut ſtupor, tremor, paralyſis, convulſio. Fernelius ab exteriore cerebro exiſtimat oriri arthriticos dolores. Sanè à cerebro ferè ſemper oriuntur, ſed ab interiore, factâ fluxione per venas, arterias & nervos. Quibus ita conſtitutis patet duobus modis à medico deſtillationem conſiderari, per ſe, ut eſt, ſymptoma ſecundi generis (quo ſenſu hic à nobis conſideratur) & ut cauſa morbifica: nihil enim prohibet quin ſymptoma, aliquando etiam fiat & ſit cauſa morbi: nam dolor ſæpè fluxionem accerſit, à qua tumores præter naturam excitantur: Quoties cerebrum, cauſa alterius morbi videbitur, toties pro morbi iſtius depul-

pul-

pulſione in duo animum cogitationemq; defiges; in partem affectam,ut excipientem;& in cerebrum, ut partem mittentem. Nos catharri, ut ſymptoma eſt,primùm cauſas, deinde remedia arte & methodo jam conſtitutâ perquiramus.

Immoderationis omnis in excreto, cauſa eſt, actio quædam læſa. Catharri ergo,cauſa quæ? animaliſne an naturalis? Nam cerebrum præter animales (quas habet,ut inſtrumentum)habet etiã naturales functiones, ut ſimilaris pars; nutritur enim, ut quævis alia pars, naturæ ſuæ congenere, ſanguine pituitoſo: quem idcirco ad ſe trahit, retinet, aſſimilatque:alimenti verò reliquias in ſanis,dum bene habet, per patentes ductus atque etiam per ſuturas excretricis robore expellit,verùm ſi quâ intemperie laboret, malè coquit; hinc proventus excrementorum, quibus non poteſt facilè ſeſe expedire, tandem gravatum quantitate aut qualitate excrementorum irritatum,retentricis imbecillitate, quâ poteſt ſeſe exonerat, catharrum igitur producit actio naturalis læſa, non animalis, quæ tantùm ex conſequenti læditur. animales enim functiones ſolito pejus obit cerebrum intemperatum, humoris alieni copiâ onuſtum, naturæ functiones omnes lædit Intemperies aliqua; quæ? frigidáne ſemper, an aliquando etiam calida? Sanè,ut plurimùm cerebri Intemperies frigida eſt cauſa catharri, non tamen ſemper. Verumtamen calida cerebri intemperies alio modo catharrum facit, quàm frigida: calor enim undique vapores ad ſe trahit, caput videlicet

delicet figuram habet cucurbitulæ: si accedat flamma seu alienus calor, haud dubiè (non aliter, quàm cucurbitula humores,) ad se rapiet vapores, qui à cranio reflexi, aquescũt, inde catharri materia. Avicenna ad figuram, & calorem cerebri adjungit Intemperiem hepatis calidam; catharro enim præ cæteris sunt obnoxii quicunque habent jecur præcalidum: Ejusmodi Jecur etenim facit sanguinem præcalidum, proindeque vaporosum: qui quidem vapores, sive attrahantur, sive calore & levitate spõte sursum ferantur, materiam suggerunt destillationi. Calidam fluxionem, ostendit pruritus nasi in coryza; aut oris, in catharro; aut palati, & pectoris in Raucedine: cui singulariter phlebotomia succurrit: sola enim sanguinis missio destillationes calidas repressit, quòd si accesserit calor hepatis, non est dubium audentiùs, & liberaliùs tum mittẽdum esse sanguinem, quia sanguis fervet. At in frigido, & pituitoso catharro, abstinendum missione sanguinis, nisi, aut febris fuerit conjuncta, aut insignis plenitudo: purgandum frequenter phlegmagogis, quæ materiam catharri vacuent, ut pillulis cocciis, de agarico. In materia calida ad ℥ j. cassiæ, adde rhabarbari ℈iiij. Purgabis enim astringendo. Cùm purgâris, sequitur scopus alter curationis, nempè ut sistas fluxionem, quod fiet patentiores vias claudendo, & tenuiorem humorem incrassando: Itaq; catharrosi quotidie horâ somni capiant duo cochlearia, plus minus, syrupi rosarum siccarum, & jujubini. Prior astringit, posterior incrassat: aut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

præſcribe tantundem diacodii. Si placet ad veterem, & liquidam, conſervam roſarum: adde boli, terræ ſigillatæ, vel coralli, tantillum, de qua capiat quantitatem nucis juglandis horâ ſomni, quo tempore catharrus ſolet commoveri. Vel ℞. Conſervę roſarum & ſymphyti ana ℥j. coralli rubri, boli armeni, terræ ſigillatæ ana ℈j. cum ſyrupo roſarum ſiccarum, fiat opiata; de qua capiat doi miturus ʒj. pro doſi: vel ℞. Coralli rubri, terrę ſigill. & boli ana ℈j. excipiantur ſaccharo in aqua roſarũ ſoluto, fiant parvæ tabellæ, quarum tabellarum unam, ſæpè cõtineat ore, quàm fieri licebit diutiſſimè: vel ℞. Seminis papaveris albi, ſeminis lactucæ, & portulacæ, ſacchari candi, pęnidiorum, diatragacanthi ana ℥ß. opii gr. duo cum ſyrupo jujubino, fiant pillulæ tenẽdæ ſub lingua, quæ inde hypoglotides, ſeu hypoglottia nominantur. Ad eundem finem excipiat naribus (ſi præſertim coryza moleſta fuerit) vel ore ſi branchus, vel catharrus, vaporem aceti projecti in tegulam ardentem, vel pulveris ſequentis. ℞. Roſarum rubrarum, maſtiches, & ſuccini añ. ʒij. fiat pulvis ad eundẽ uſum. Avicenna ſandaracæ magnam vim tribuit in ſiſtendis omnibus deſtillationibus: eſt autem ſandaraca Arabum, vernix vulgaris, cujus poteris addere ʒij. ſuperiori pulveri: Ut divertas fluxionem, admovebis & innues brachiis cauteria, inter bicipitem & deltoïdem: capiti etiam proſpicies jam commemoratis remediis: litu, item fotu, ſacculis, cucufâ, emplaſtris, ut intemperies corrigatur, & humor per ſuturas vacuetur. Quin etiam Jecori

cori

cori refrigerando, ſtudebis, ſi fortaſsis illud catharrum fovere videatur. Avicenna non tantùm præſcribit jecoraria (ut ſyrupos de endivia, de cychorio, aquas, atq; ex his epithemata) ſed etiam balneũ, corpore interim priùs diligenter repurgato: ad ſanguinis, & hepatis fervorem temperandũ. Cæterùm Trallianus reprehendit Galenum, quòd etiam in deſtillatione calida, veſicatorium admoverit capiti, quia calefaciunt quæcunque veſicas excitant, augentq; intemperiem calidam. Verùm Galenus non ut alterans præſcribit, ſed ut vacuans.

Nos & veſicatoria & cauteria juxtà ſuturas ad eundem finem applicamus.

Recentiores annotârunt, quando Jecur eſt primus fons catharri, aut ventriculus malè coquens, ad revulſionem, utiliter tunc admoveri cauterium cruribus, ut fontanellę ad vacuationem: brachiis ad diverſionem quoties à cerebro originem habet: Victus ſit tenuis, quia repletio eſt nutrix catharri; cœnandum parcè; abſtinendum vino, ſaltem mero. Geſtandus pilleolus (ut ſis diu ſenex, ſis citò ſenex) iis maximè, qui caput frigidum, ut hoc defendat ab aëris injuriis, poterit inferciri pulvere cephalico, benefacit hydroticum, quinetiã pro ordinario potu utantur per aliquot dies ſecundo decocto. Proſunt etiam laconicum, & ſtufæ ſiccæ, niſi catharrus manifeſtè ſit calidus, & Jecur plus ſatis incaluerit, fugiat aërem frigidum, & humidum, ne diu dormiat, quia longior ſomnus humectat, & fumis replet caput, Vigiliæ verò deſiccant: Eſuriant, ſitiant,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

vigilent, qui rheumata curant. Imprimis ſomnum fugiant meridianum: ſolis enim ſenibus conceditur: Ita enim Homerus de Neſtore.

Ut lavit ſumpſitq́, cibum, dat membra ſopori,
Namq́, hæc juſta ſeni.

Nocet ſupinus decubitus, quia calefacit renes ſuprà modum: unde per ſpinam multi vapores aſſurgunt ad cerebrum, dormiant erecto capite, præſertim qui ſunt obnoxii deſtillationi in pulmones.

Quemadmodum cùm retentricis imbecillitate, aut excretrice virtute à cauſa morbifica laceſſita, exeunt de cerebro, retinenda: proinde quia hic intempeſtivè fluunt illa & majore impetu, infiniti morbi in toto, & in ſubjectis partibus oriuntur: Ita quando in cerebro ipſo retinentur excernenda, in ipſomet cerebro tanquam in ſubjecto naſcũtur jam commemorati affectus, Apoplexia, epilepſia, &c. Retinentur verò, vel obſtructis viis, vel excretricis impotentiâ. Quibus cauſis oppoſuimus errhina, & maſticatoria, quæ vim haberent detergendi & aperiendi: Topica quoque reſolventia, quæ naturam onuſtam per ſuturas liberarent, cerebrumq́; ipſum roborarent, generalibus præmiſſis, purgatione ſcilicet & venæ ſectione. Sanè qui ex retentorum, & excretorum ametria non tantùm cerebri, ſed omnium ferè morborũ cauſas repetiverit, tanquam ex primo fonte, ille cum ratione fecerit: Nam à retentis fiunt in cerebro, ab excretis à cerebro, in toto, vel in ſubjectis partibus ferè omnes morbi.

PARTI-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

PARTICULARIS METHODI MEDENDI: SECTIONIS PRIMÆ,

Tractatus secundus, in quo enumerantur morbi oculorum, eorumdemq́; curandorum primùm generalis, deinde particularis methodus explicatur.

OCULI, ſicuti ut ſunt naturæ mollis, & delicatæ, ita leviſsimâ occaſione offenduntur: fumo, pulvere, ſplendore, aquilonio flatu, tetro vapore, qualis è minera exhalat, hoc tamen habẽt proprium, & peculiare, quòd non cõgelantur, quia ſunt ignei, & conſtant aëriâ pinguedine. Patiuntur iidem oculi, omne genus morbi, ſimilare, organicum, commune: ut partes ſimilares, laborant omni intemperie, calidâ, quoties à fumo aut pulvere cõturbantur, quæ perturbatio procedens ab externa cauſa propriè τάραξις nominatur, rubor oculi phlogoſi ſimilior, quàm phlegmonæ, quia rubet abſq; tumore. Intemperies frigida hebetat viſum: humida dilatat pupillam: ſiccâ, vel totus oculus, vel pupilla corrugatur, ſiccatur, extenuatur, ut acci-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dit extremo in ſenio; & venere immodica: inde φθίσις & ἀτροφία: oculi appello φθίσιν extenuationem pupillæ, cùm fit anguſtior, & obſcurior; ἀτροφίαν verò, cùm totus oculus manifeſtè minuitur, inopiâ alimenti.

Ut inſtrumentum verò patitur oculus, morbos numeri, magnitudinis, ſitus, conformationis: Conformationis rurſum, in figura, meatu, & aſperitate. Eſt vitium in magnitudine, quoties ſunt juſtò majores & eminentiores: præſtat oculos, naturâ primâ eſſe minores, quia virtus coacta major eſt, quàm diſperſa, minusque tales patent externis injuriis: Inde fit, ut, qui à natura habent exiguam pupillam acutiſsimè videant, non item ſi ex accidenti, ut ſi immoderatâ venere extenuaretur; tunc enim res videntur majores quàm ſint: Huc referri poſſunt ἐγκανθὶς, & quę illi opponitur ῥυὰς: contraria enim ſunt ejuſdem generis. Ἐγκανθὶς eſt excreſcentia ejus carnis; quæ eſt in majore cantho. ῥυὰς verò, quando eâdem carunculâ eroſâ, veluti hiatus aliquis apparet: Ad morbos numeri pertinent ὑπόχυμα ſeu ſuffuſio (vulgò catarácta) eſt humor concretus inter corneam & uveam. Item πτερύγιον, quod eſt Sebet Arabũ, ὄνυξ ſeu ungula & ὑπόπυον. Πτερύγιον eſt membrana nervea, quæ, ut plurimùm, à magno angulo procedit ad pupillam uſque, tandemq; aliquando totum oculum obtegit.

Ὄνυξ verò ſeu unguis eſt cicatrix ab ulcere, unguis referens imaginem. Ὑπόπυον eſt pus ſub cornea collectum, quale ſuccedit inflammationi ſuppura-

puratæ & χήμωσι, ὑποσφάγματι, ſeu cruentatis, & ſugillatis oculis, quales ſunt cùm ſanguis livet, aliquâ venâ apertâ, ruptâ aut exesâ.

Ad morbos ſitus pertinet ἐκπιεσμὸς, cùm totus oculi bulbus extra ſuam orbitam egreditur, quod accidit relaxatis muſculis, qui opticum nervum obvolvunt, qui πρόπτωσις, ſeu prolapſus oculi dici poteſt. Quamquam Paulus appellet πρόπτωσιν, cùm eroſa cornea, uvea procidit, cujus προπτώσεως diverſa ſunt nomina: Primum enim cùm eminet uvea, quia velut caput muſcæ refert, μυοκέφαλον appellatur. Cùm verò ampliùs crevit, & acinum uvæ repręſentat, σταφύλωμα nominatur. Cùm adhuc plus increvit, & occalluit, quia tunc capitis clavi refert ſimilitudinem, inde clavus nominatur; uterque affectus eſt morbus in ſitu, verùm prior eſt totius oculi; poſterior unius duntaxat particulæ, nempè uveæ. Morbi conformationis ſunt, cùm naturalis oculi figura pervertitur: id quod fit in ſtrabiſmo ſeu convulſione, μυδρίασει ſeu pupillæ dilatatione: Morbi quoque in viâ, ut obſtructio repentina nervi optici, quæ ἀμαύρωσις nuncupatur. Æger nihil omnino hìc videt, cùm tamen in oculo nulla appareat cauſa. Oculorum tunicæ quæ debent eſſe læves, terſæ, politæ, aliquando interna, vel externa à cauſa, ut pulvere, fumo, exaſperantur.

Morbos communes frequētiſsimè patitur oculus: ut ulcera, & tumores contra naturam, imprimis phlegmonem, quæ ὀφθαλμία dicitur: illa dignoſcitur tumore, rubore, & dolore. Ulcera verò

ſe manifeſtant pruritu, dolore, & ſanie, verùm non tantùm adnata, ſed etiam cornea quandoque ulceratur, utra illarum ſit ulcerata, hoc ſigno facilè diſcernes, quòd ulceratâ corneâ, in nigro oculi veluti punctum album appareat cum ulceris prædictis ſignis: Ulceratâ verò conjunctivâ, in albo oculi veluti punctum rubrum appareat: horum morborum curandorum artem priùs expediam, quàm deſcendam ad ſymptomata.

Præceptum eſt Platonis in Charmide, familiare Galeno. Quemadmodum fruſtrà medetur capiti, qui priùs toti non proſpexerit: Ita temerè remedia oculis præſcribi, niſi priùs capiti fuerit conſultum, ubi eſt origo, oculorum, & fons omnium ferè illorum morborum, qui fiunt à fluxione. Itaq; imprimis purgandum eſt corpus pillulis lucis majoribus in cauſâ frigidâ; minoribus in calida: vel ſennâ & agarico, quæ bullierint in decocto, aut aquis ſtillatitiis fœniculi, & euphraſiæ, quibus videlicet veluti vehiculis vis purgatrix ad oculos deferatur: adde quòd agaricum cerebro, ſenna oculis ſpecialiter prodeſt.

Venæ ſectio utilis, calidis, non frigidis oculorum morbis, neq; enim temerè vulgo perſuaſum eſt, phlebotomiam viſum debilitare: nam exhaurit illa copioſior cùm fuerit, animales, proindeque viſivos ſpiritus, quia vapor ſanguinis, ſeu ſpiritus naturalis, eſt materia ſpiritus vitalis, ut hic animalis: oculi autem debent eſſe ignei, & pleni animali ſpiritu.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Masticatoria præsenti in casu haud dubiè prosunt ad derivationem humoris morbifici à cerebro. Verùm errhina nocent, præ sertim vehementiora, quia trahunt ad partem afflictam: maximus enim est, narium, cum oculis consensus: manifestum quippe adest foramen, ab oculo in narem, cujus operculum est caro lachrymalis: verùm dicet aliquis, Aëtius præscribit errhina, distinguo: leviora, neque fiente, sed jam facto morbo, humore jam fixo, non fluente adhuc. Cucurbitulæ scapulis admotæ ab oculis fluxionem revellunt, quemadmodum Setum, & cauterium in inio. De Vigo hirudines, & vesicatorium applicat ponè aures. ℞. Fermenti acris ℥ j. cantharidum, & seminis synapi ʒj. misce pro vesicatorio.

Ibi Fernelius jubet applicari cauterium, subjungit rationem, quòd inde ramus à vena jugulari introsubeat, & ad opticos nervos utrinque excurrat.

Quoties tumentes venæ frontis fluxionem esse externam indicabunt, tumoremque descendere à pericranio, à quo oritur conjunctiva tunica, toties utiliter sistetur, adstringente aliquo frontali, quale parabitur hoc modo. ℞. Emplastri contra rupturam, desiccativi rubri ana ℥j. malaxentur cum oleo myrthino, aut rosaceo; extendantur super linteo, fiat frontale, quo etiam tempora cingantur: vel ℞. Farinæ volatilis ℥j. ß. boli armeni, & sanguinis draconis ana ʒij. agitentur cum albuminibus ovorum, & oleo rosaceo, fiat frontale; non erunt negligenda topica admovenda capiti.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Hoc enim eſt prȩceptum generale, quoties morbi fiunt fluxione, non tantùm proſpiciendum parti excipienti ſeu laboranti, ſed etiam mittenti. Præterea humor tenuis incraſſandus eſt, & viæ laxiores adſtringendæ, hoc poſtremum præſtabit frontale præſcriptum : primum verò, cephalica jam commemorata efficient.

Uſus vini euphraſiæ imbecillos, & malè affectos oculos confirmat: uti etiam pulvis ex euphraſia, & fœniculo dulci ana ℥j. cum duplo ſaccharo ſumptus à paſtu. ℞. Coriandri præparati ℥j. euphraſiæ. & fœniculi ana ℥ ß. cinamomi ʒj. macis ℈ij. cum duplo ſaccharo: fiat pulvis quotidie utendus à paſtu ex cochleari; ſi placet excipiatur melle cocto cum ſuccis fœniculi, & euphraſiæ, inde fiat confectio, de quâ capiat manè & ſerò quantitatem juglandis.

Pro generalibus topicis, deſcribam duo collyria, unum in morbis calidis initio fluxionis præſcribendum, ut repellas; alterum in ſtatu & declinatione morborum calidorum ; in frigidis verò quolibet tempore uſurpandum. Prioris collyrii ſit hæc formula: ℞. Mucilaginis ſeminis pſylii, & cydoniorum extractæ in aqua roſarum, vel plantaginis ana ℥ ß. cum ejuſdem aquæ ℥ij. fiat collyrium liquidum: vulgare eſt ex albumine ovi recentis agitato cum aqua roſarum, vel plantaginis.

Reſolventis verò ſit hæc formula. ℞. Mucilaginis fœnugræci extractæ in aquâ euphraſiæ, vel fœniculi ℥j. fiat collyrium, vel cum ejuſdem aquæ ℥ij. fiat collyrium liquidum. Pauca mucilago præſcribenda eſt, quia citò aceſcit.

De-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Debéntne collyria tàm calida inſtillari, quàm tolerari poterunt, ut placuit Scribonio: An frigida, ut Meſuæo: an tepida, ut Galeno? Me judice inſtillanda ſunt tepida, niſi affectus aliud poſtulet: nam oculis valdè calentibus frigidam affundimus, valdè refrigeratis debentur calida: alioquin mediocriter calefacta ſemper uſurpantur.

EXERCITATIO IN PROPOſitis oculorum morbis.

INTEMPERIES nuda, alteretur ſuo contrario. Calidiores oculos, refrigerabit, qui quotidie illos abluet frigidâ, vel aquis roſarum, plant. Frigidiores verò mediocriter calefaciet, qui aquis euphraſię, fœniculi, rutę, chelydonię ſępè illos abluet. Humidiores ſiccabit, ſi tuthiam in iiſdem aquis macerarit.

℞. Tuthiæ ʒj. infunde in aquæ euphraſiæ ℥ij. fiat collyrium: ſicciores humectabuntur ſæpè inſtillato lacte muliebri, aut fotu ex decocto malvæ, biſmalvæ, violariæ. Quòd ſi Intemperiei conjuncta fuerit materia, reſolvatur collyrio ex mucilagine fœnugreci extracta in aquis prædictis, vel fœnugræcum, frigidâ aliquoties ablutum, coquatur, decocto, foveatur oculus cum ſpongia, vel ſacculus fœnugręco plenus bulliat in aqua, & calidus applicetur oculo. Hactenus de morbo ſimilari; ſequuntur organici, imprimis magnitudinis.

Si juſto majores, aut minores fuerint oculi à prima conformatione, inutilia ſunt remedia: Si accidente,

dente, ut fluxione à cerebro, totum corpus ſæpè purgetur,& hydrotico deſiccetur, capiti humidiori cephalicis proſpiciatur, etiam admotis cauteriis humor alienus exhauriatur: pro topico,linteum intinctum in aqua rutæ, chelydoniæ vel euphraſiæ, infuſionis tuthiæ, applicetur : aut ſacculus plenus fœnugræco, aut ex decocto ipſo hydrotico, infuſionis tuthiæ,fiat collyrium.

Ἐγκανθὶς naſcitur dum ſanguis copioſior ad carunculam pro alimento confluit, qui aſsimilatus eam in molem juſto majorem attollit, aliquando tanta eſt, ut non ſinat palpebras claudi. Uratur auro,vel ferro candente ; vel incidatur: providendo interim ne quid ex carne ipſa amputetur: ſic enim rhyas ſuccederet, vel quod exuperat, filo abſcindatur: media caruncula,acu cum filo trajicitur, deinde ſenſim ligatur , deſtituta alimento omnis excreſcentia ſpontè cadit; hoc remedii genus veteres ἀναβρόγχισμον appellabant. Si æger delicatus refugiat chirurgiam,quod exuperat exedatur alumine uſto,aut oleo de vitriolo, oleo de calchanto,ſed roſacea,aut lacte diligenter correcto, propter partis ſenſum exquiſitum; interim autem dum hæc uſurpantur, defenſivo aliquo, oculus muniendus eſt,ne fiat fluxio.

Ῥυὰς, ſæpè ſuccedit epiphoræ: ſi planè fuerit exeſa caruncula, curationem non admittit: ſi tantùm ex parte, regenerari poteſt caro, inſufflando ſarcotica,ut tuthiam,aloem,thus; vel eadem in ſucco granatorum infunde, colaturam in majorem

angu-

angulum guttatim inſtilla. Verùm dices, Tu miſces adſtringens, nempè ſuccum granatorũ ſarcoticis, quod Galenus prohibet, ne excrementum ſiccum retineatur in parte.

Reſpondeo: carnem lachrymalem alterius eſſe generis, nempè, utcunque ſpermaticam, proinde illi regenerandæ non aliter, quàm cuti aſtringens convenire, quod epulotico fortaſsis ſimilius eſt, quàm ſarcotico. hactenus de morbis magnitudinis; ſequuntur morbi numeri.

DE PTERYGIO.

PTERYGIUM, naſcitur ex craſſorum lentorúmque humorum affluxu in oculum; aut ex craſſâ & ſcabrâ lippitudine. Incipiens, molle, album, curatur ut albugo. Dioſcorides commendat collyrium ex cochleis, uruntur integræ, pulvis excipitur melle: Ex oſſe ſepiæ uſto aut pumice ſimile confici poteſt collyrium cum melle: ſi velis fortius, miſce aliquid ſalis Ammoniaci: Priùs tamen foveatur oculus, decocto fœnugręci. Aëtius ſemen plantaginis urit, pulveri addit myrrham; quin etiam ſquammam aut florem æris, verùm metallica non debent admoveri oculo, niſi uſta priùs & lota: uſtione enim & lotione acrimoniam ſuam & mordacitatem deponunt, ſicque fluxionem non excitant, à qua imprimis metus eſt. Uti etiam poſsis oleo de vitriolo, ſed lacte diligenter correcto. Io. de Vigo, deſcribit duo collyria; unum liquidum; alterum ſiccum; liquidi hæc eſt formula. ℞. Aquæ plantaginis

taginis & rosarum, ana ℥ij. vini alti ℥j. ß. bulliant unicè, mox adde floris æris optimè triturali ʒj. Tuthiæ ʒj. ß. sacchari candi ʒij. myrobalanorum citrinorum ℈j. trita omnia miscè, & sinantur per duos dies: deinde coletur & clarificetur, hoc liquore attingatur excrescentia. Siccum est ejusmodi: ℞. Florum æris ʒij. calchanti usti ʒvj. salis ammoniaci ʒij. Sal dissolvatur cum succo rutæ & cætera pulverisata misceantur. Veruntamen notabis magna, aut inveterata pterygia, non aliter quàm chirurgiâ curari posse. Talia sunt quæ nigrum oculi & pupillam regunt. Crassa, nigra, valdè dura & quæ ipsa etiam tempora, per consensum afficiunt, quia jam accedunt ad naturam cancri, memineris non esse attingenda. Item si suffusionis incipientis sit suspicio, existente jam pterygio, albo licèt & molli, abstinebis exedentibus, quia generarent vel augerent suffusionem. Chirurgiam explicant Aëtius, Celsus, atque imprimis Paulus Ægineta lib. 6. cap. 28. duplicem modum illic exponit: primum, ut pterygium cum filo extensum scalpello excorietur; secundum, ut trajiciatur acu, quæ filum & setam contineat, filo suspensum, seta veluti serra incidatur juxta pupillam; quod reliquum erit juxta lachrymale, scalpello abscindatur.

DE HYPOPIO.

QUIA Hypopium, sequitur ad ὑπόσφαγμα, i. e. ad oculos cruentos, ruptâ, apertâ aut exesâ aliquâ venâ, quod αἱμάλωψ etiam dicitur (quia sub

ſub hoc affectu omnia videntur rubra,) idcirco oculis ſanguine ſuffuſis, quàm citò ſuccurendum eſt, ne per moras ſanguis liveſcat, deinde ſuppuret & in hypopium degeneret: Idem enim accidit oculo, quod cuti, ex ictu, ſanguis hîc ſub cutem effunditur, qui ecchymoſin committit, cujus ſpecies eſt ὑπόσφαγμα: deinde livet, tumque ſugillatio dicitur. Poſtremò niſi ſanguis reſolvatur putret & in pus convertitur: tumque πύωσις ſuppuratio dicitur, cujus ſpecies eſt ὑπόπυον. Itaque ad ecchymoſin oculi, laudatur inſtillatus ſanguis columbæ, vel turturis: Celſus præfert ſanguinem hirundinis. Benefacit etiam mucilago fœnugræci extracta in hydromelite. Expertus ſum verum quòd affirmat Archigenes apud Galenum, quod ſi hyſſopi coma, nodulo incluſa, bulliat in aqua, & tepidè nodulus oculo cruento applicetur, tàm manifeſtè ſugit ſanguinem, ut linteum ipſum ſanguinolentum videri poſsit: collyrium ex decocto aut mucilagine fœnugræci, etiam ſugillatis oculis, quin etiam hypopio recenti ſingulariter convenit. Si non cedat, utere remediis pyulcis, quæ pus exugunt, quale eſt illud Pauli Æginetæ. ℞. Aloës croci & myrrhæ ana ℥j. vini quadrantem, mellis optimi ℔. ß. Crocus primùm teratur in vino, deinde aloe & myrrha, ubi craſsitudinem acceperint, adde mel, confectio in vaſe vitreo reponatur & deligetur oculo, quotidie bis aut ter renovetur. Quod remedium ſi fruſtrà tentâris, chirurgiâ eſt opus. De Vigo jubet fieri inciſionem, ſub corneâ tunica, qua parte jungitur con-

junct-

junctivæ. Aëtius acu cavatâ & apertâ, quæ mucronem habeat graphii, aut ſcalpelli; jubet oculum aperire, & ab oculario chirurgo pus exſugi, de qua operatione legendus etiam Celſus & Aegineta. Galen. ſcribit quendã empiricum vehementi ſuccuſsione capitis, pus, à pupilla dimoviſſe, & à loco nobili ad ignobiliorem tranſtuliſſe. Coma manibus prehensâ, illum ſuſpendebat & ſuccutiebat.

Suffuſio notha imprimis diſtinguenda eſt à vera; appello notham, quando fit vaporibus à ventriculo ad oculos aſcendentibus; veram, quæ habet materiam in oculo ipſo conſiſtentem: diſtinguentur autem tribus ſignis, primò, quòd notha tantum per intervalla fatigat, præſertim à paſtu dum fit coctio; primaria continenter affligit, neque habet dilucida intervalla: ſecundò, quòd notha utrunque ſimul oculum & peræquè afficit: nam quid eſt cauſæ cur à ventriculo ad unum oculum potiùs quàm ad alterum vapores efferantur? ſub primaria verò uterque oculus ſimul non laborat, ſaltem uterque non æqualiter: tertiò, quòd ſi à quatuor menſibus, æger conqueratur, de muſcarum circa oculos volitantium falſa imaginatione & viſione caliginoſa; neque interim quidquam in oculo tenebroſum appareat, eſt notha: nam intrà quatuor menſes ſubſiſtens humor, oculum obtenebraret: ſed cur tàm diligenter ſpuria à legitima diſtingui debet? quia notha minimis auxiliis ſaneſcit, ut inediâ aliquot dierum, uſu frequenti pillularum de hiera, ablutione oculorum ex aquis fœniculi & euphraſiæ. Primaria

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

maria verò si jam confirmata fuerit, humorque in tunicam concreverit, non potest aliter quàm chirurgiâ curari. Incipiens tardè & difficillimè; Incipit cùm primùm muscæ videntur oculis obversari, quod signum, ut dixi, est commune nothæ & legitimæ; verùm in legitima continenter affligit, in notha per intervalla: In legitima unicum duntaxat oculum, saltem utrunq; inæqualiter: sub notha utrunque simul & æqualiter.

Ad incipientem plenè discutiendam præmittenda sunt generalia, ut purgatio frequens ex pillulis lucis; quin etiam venæ sectio, masticatoria, cucurbitulæ, frictiones capitis, cucupha, cauteria in brachiis, vel in inio, pro topico Dioscorides laudat succum Anagallidis flore rubro coctum cum melle optimo, quod remedium est rusticis familiare. Quidam urunt caput hirundinis, & pulverem immiscent melli, aut dissolvunt aquâ ex melle destillata, aut cerebro ipso hirundinis oblinunt oculum. Potentius est quod sequitur: ℞. Fellis capræ vel perdicis ℥ ß. succi fœniculi depurati ℥ j. Aquæ mellis ℥ ij. Collyrium quod sequitur mihi solet esse instar omnium ceu efficacissimum: ℞. Fœniculi, rutæ, verbenæ, euphrasiæ, betonicæ, tormentillæ, rosarum, endiviæ sylvestris, anagallidis flore rubro, pimpinellæ, marrubii, chelydoniæ, pœoniæ, foliorum vitis, agrimoniæ & caprifolii ana partes æquales; omnia simul trita infunde in vino albo per totum diem; deinde in urina pueri impubis; tertiò in lacte muliebri; postremò in melle opti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

mo,quo tempore destilletur. Hæc collyria, ut jam monui, duntaxat conveniunt incipienti non confirmatæ, quæ non potest aliter quàm manuali operatione, acu deturbari. Neque omnis suffusio confirmata,operationem admittit: maturam enim esse oportet, hoc est, nec nimiùm fluidam nec induratam, quia diffluens humor etiamsi acu deturbetur, mox recurret. Tunica jam siccior & durior, pupillam secum trahet. Quî sciam, dices, an sit matura nec-ne? Scies primùm ex colore: nam quæ vergit ad candorem sine splendore, quæque est colore gypsi vel grandinis,non est matura; Quæ verò vel aquæ,vel plumbi, vel ferri colorem præ se fert, est matura, & tutò potest acu deturbari: secundò, quòd mollior,oculo perfricato,mox dissiliat,neq; citò reuniatur,durior permaneat:at quæ oculo perfricato dissipatur quidem, sed mox in unum coit, est matura. Quanquam Celsus aliter senserit: Expectandum, inquit ille, usquequò non dissiliat frictione, Galenus sanabilem affirmat, quoties clauso oculo sano,oculi suffusi pupilla dilatatur: è contrario,si nõ dilatetur, desperatum esse. Cæterùm multæ sunt cautiones priusquàm acu deturbetur: nam corpus debet esse diligenter repurgatum ad præcautionem inflammationis; æger triduo ante operationem,parcè ac tenuiter vivat; deligatur cœlum serenum, neque luna tùm debet esse plena, neque æstate aut hyeme, sed Vere potiùs, aut Autumno deturbetur. Prætereà si quod urgeat symptoma, ut dolor non tantùm oculi, sed etiam capitis,

priùs

priùs demulceatur, quàm ad operationẽ veniatur.

Hactenus morbi magnitudinis & numeri, sequuntur morbi in situ; oculus verò vel totus mutat situm, quoties extrà suam orbitam egreditur, vel illius tantùm portio, ut cum uvea procidit. Quia totus prominet relaxatis musculis, qui opticum nervũ involvunt, idcircò imprimis, & ante omnia desiccandum cerebrum, admovendæ cucurbitulæ præmissâ purgatione & venæ sectione; foris verò applicanda sunt repellentia, ut ex rosis, plantagine, & cydoniis coctis in vino, fiat fotus, ex residentia cataplasma, vel ex mastiche & carne cydoniorum emplastrum; proderit etiam lamina plumbi aut ferri, admota ad formam palpebræ.

Ad uveam egredientem eadem est indicatio nẽpè, ut suo loco reddatur, sed quia procidit propter corneam ulceratam, idcirco cùm primùm illam suo loco restitueris, de ulcere curando, cogitãdum est, subjungam mox ulceris remedia: ut reponatur, prętér superiora proderit hęc aqua, quę utilis etiam erit dilatatæ pupillæ: ℞. Boli Armeni, sanguin. dracon. & tragacanthæ ana ℥ ß. pulveris capitum hyrundinum ustorum ℥ j. infunde in aquæ rosarum & vini granatorum clarificati ana ℥iiij. destilletur aqua, vel bulliant lento igne in balneo Mariæ; deinde colentur, colatura servetur pro collyrio, quinetiam linteum eadem aquâ madidum, applicetur: repellet enim & suo loco restituet ragoidem sive uveam procidentem. Eademque opera ulcus persanabit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Sed memineris istos morbos esse immedicabiles, si jam unum annum excesserint, nisi fortè placeat chirurgia ex Paulo, Æëtio, Celso repetenda, decorem potiùs corpori quàm visum restituere. Avicēna mavult relinqui, quàm attingi ferro, quia humor refluet ad oculum sanum. Constat inter omnes, clavum, id est, quando induruit prominens uvea ut clavus, non esse attingendum metu cancri. Vidi adolescentem, cui uvea prociderat, suprà magnitudinē avellanæ, ipse nihilominùs eo ipso oculo videbat, sed hoc faciem reddebat illi valdè invenustam, propterea postulabat sibi abscindi, aut ligari; malui tamen sequi Avicennæ consilium.

Sequuntur morbi conformationis. Pervertitur autem oculi figurâ, strabismo & mydriasi. Si à nativitate pupilla fuerit justò latior, inutilia erunt remedia: si accidēte difficillimè sanescet, quia membranosa cùm sit uvea, si semel extendatur, inquit Aëtius, contrahi unquam vix ac ne vix quidem poterit. Sub hoc affectu objecta eminus, non videntur, eaque minora apparent quàm reverà sint, quemadmodum sub phtisi & atrophiâ, majora: Idem enim illis contingit quod oculis sanis, dum res longissimè dissitas aspiciunt, radio dissipato. Hic affectus potissimùm advenit his, qui nigros habent oculos: solent enim habere magnas pupillas, facileque dilatabiles: pueris familiarior est, propter cerebri & oculorum humiditatem: consulatur primùm capiti omnique arte idipsum desiccetur; initio instilletur aqua ante descripta, pro staphylomate ad re-

strin-

ſtringendum, deinde mucilago fœnugræci ad humorem ſupervacuum reſolvendum.

Anguſta pupilla, à conformatione viſum reddit acutiorem, quia virtus unita major eſt quàm diſperſa: quæ talis redditur accidente, eſt inſanabilis, quia vel accidit uveâ corrugatâ, vel cryſtalino humore reſiccato. Reſiccatur autem privatione humoris alibilis, nempè albuginei, à quo nutritur: Itaque φθίσις non recipit curationem, niſi veſis ea præſcribere, quæ ad intemperiem ſiccam. Obiter hîc explicandum, quod de mydriaſi quæri ſolet, quando accidit ex ictu, ſitne ſanabilis? Hoc enim quidam defendunt, alii pernegant; videtur mihi ita diſtinguendum, ſi ex ictu, pupilla dilatetur, ut graphii cuſpide, non eſt ſanabilis: At ſi maneat integra, & ex fluxione ſola quam ictus attulit, dilatetur, remediis prædictis eſt ſanabilis, nempè repellente primùm, deinde reſolvente collyrio.

DE STRABISMO.

STRABISMUS eſt muſculorum moventium oculos depravatus motus, adeoq; oculorum cõvulſio: quæ naturalis, eſt inſanabilis. Accidentaria vix unquam ſaneſcit, niſi fortè in infantibus: oculus enim, exempli gratia, convulſus ad lævam reducetur, ſi à dextris, apponatur candela in quam convertat oculum. Raſis & Avicenna commendant ſanguinem turturis inſtillatum. Pica etiam utiliter editur, & pulvis in collyrium refertur. Sunt qui veſpertilionis caput uſtum & pulveriſa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tum: Alii qui caput hirundinis insufflant & commendant.

DE AMAUROSI SIVE gutta serena.

OBSTRUCTIO nervi optici, est insanabilis, quia remedia eò non pertingunt; veruntamen nondum consistente humore, auctore Aëtio, visus est, qui admotis cucurbitulis, cum scarificatu, visum recuperavit; non sunt itaque negligenda remedia: purgatio frequens ex pillulis cocciis cum trochiscis, alandal, hydroticum, masticatoria, errhina etiam vehementia: Nam in hoc solo oculorum affectu conceduntur. Cerebrum cucupha exsiccandum, cauteriis deplendum, quæ ad aurem, in radice applicentur propter causam ex Fernelio memoratam, & in inio ad revulsionem; cave ne omittas cucurbitulas.

Exasperatus oculus, liniatur butyro recenti, oleo lilio. chamom. lacte muliebri instillato, mucilaginibus quoque psyllii, cydoniorum fœnugræci, tragacanthæ, lævigetur, extrahantur in decocto malvæ, bismalvæ, violariæ. Hactenùs morborum similarium deinde organicorum curatio: sequuntur morbi communes, ὀφθαλμία & ulcus.

Ὀφθαλμία propriè est inflammatio tunicæ adnatæ, quæ illius tumore, calore, rubore, dolore, tensione dignoscitur. Quando est rubor sine tumore, præsertim à causa externa, ut pulvere & fumo, τάραξις propriè dicitur: Quando album oculi,

li, usque adeò super nigrum intumuit, ut hiatus cujusdam species appareat, Chemosis appellatur, quo modo Arist. in meteoris oriri casma, in nubibus ostendit, subsidet nigrum albo eminente: Utrique tumori succurrendum, venâ nõ tantùm in brachio, sed etiam in fronte & in temporibus incisâ. Galenus scribit aliquando necessariam esse sectionem arteriæ quæ eò loci est. Chemosin enim duo symptomata comitantur, rubor oculorum ex inflammatione, & ectropia, contorsio seu perversio palpebrarum, malum phymosi contrarium: sub hoc enim affectu, oculi aperiri non possunt; sub illo, non possunt claudi: non est negligenda purgatio, (quia ophtalmicis diarrhœam supervenire bonum est:) juvant etiam frictiones deorsum, ligaturæ fortes, cucurbitulæ cum scarificatu affixæ scapulis, ad revulsionem: frontale astringens ad intercipiendam fluxionem, si externa videatur. Collyrium initio repellens ut impediatur generatio phlegmones ex mucilagine psyllii & cydoniorum, deinde resolvens ex mucilagine vel ex decocto fœnugræci diligenter abluti ne mordicet: fœnugræcum bene purgatum macerabis in aqua purissima per totũ diem; deinde coque in fictili, affusa bis aut ter novâ aquâ, coquatur ad mellis crassitiem operto vase: coletur per linteum sive expressione, colatura servetur ad usum & tertio quoque die renovetur. Abstinentia vini initio necessaria est, in declinatione tamen vinum conceditur, quemadmodum balneum aquæ dulcis ad contemperandum sanguinem, denegatur

in principio, ne fundat humorem, & fluxionem augeat.

Ulceratur oculus, à causa interna, nempè erosione alicujus tunicæ: vel externa, ut casu: eroditur, vel à re mordaci, ut flava; vel ab atra bile quæ ulcus facit cancrodes. Priusquam de topicis cogites, memineris inflammationi, si quæ adsit, ante omnia succurrendum: quin etiam dolorem non tantùm partis, sed etiam capitis demulcendum; vomitum quoque, sternutationem & vociferationem nocere. Præmissis generalibus nempè venæ sectione & frequenti purgatione, ex iis quæ bilem vacuant, ut pillulis aureis, sine quibus, diapruno, electuario de succo, admotis cucurbitulis, quin & in inio cauteriis; ad revellendam fluxionem. si ulcus præcedant pustulæ, quæ Græcis φλυκταίναι, Arabibus botor dicuntur, resolvantur, si fieri potest, collyrio ex mucilagine aut decocto fœnugræci. Si non posit resolvi, aperiantur eædem. Quod succedet ulcus, mundetur syrupo rosarum siccarum aut aquâ mellis: Mundum (tale autem est cùm dolor disparuerit & oculus nitidus apparebit) incarnabis collyrio de thure & tuthiâ insufflata, deinde obduces cicatrice collyrio de plumbo, quo in ulceribus malignis, utendum est cum ovi albumine, descriptio talis est: ℞. Plumbi usti loti, tuthiæ lotæ, æris usti, gummi tragachanthæ ana ʒ. j. opii, grana iiij. cum aqua pluviali, fiat collyrium.

℞. Hujus collyrii ʒ ß. cum ovi albumine instilletur in oculum vulceratum. Benefacit etiam vlceri-

ceribus oculorum mucilago tragachanthæ, extracta in aquâ euphrasiæ, aut insufflatus pulvis ex tuthia, aloë lota, thure, foliis chamædrios. Prodest etiam plurimùm ad detergendum, linctus, à jejuno, præmansa euphrasia, fœniculo, marrubio. Ioannes de Vigo hanc aquam mirificè commendat: ℞. Fief de thure, fief de plumbo ana ʒ j. myrobolani cytrini, tuthiæ & antimonii ana ʒ j. ß. aquæ rosarum & plantaginis ana ℥ j. ß. myrrhæ & aloës hepaticæ ana ʒ j. destillentur in alembico vitreo. Purgabit vlcus & obducet, etiamsi fuerit malignum. Eâdem aquâ proderit absumendis excrescentiis, ut pterygio & ungui.

Non est prætereundum, ulcus in cornea, vix unquam sanari, prædicendumque, ex eo imminere periculum ne albugineus humor effluat. Galenus vidit ulcus corneæ sanatũ, sed in puero in quo partes spermaticæ restaurari possunt, & in ulcere quod succedebat vulneri, non erosioni. In adultis, quod fit ab interna causa, est insanabile, in conjunctiva, difficillimè sanescit: hactenus de morbis oculorum, sequuntur symptomata.

Perquiruntur symptomata primi, secundi, & tertii generis.

VIsus, ut quælibet alia actio, læditur tribus modis, aboletur, minuitur & depravatur. Abolitus visus cæcitas dicitur à quâ, ad visum ipsum veluti à privatione ad habitum nõ est regressus. Distinguo, si privatio includat absentiam facul-

tatis: nam fieri poteſt, ut functio eripiatur ad tempus; ſublato autem impedimento, ut acu deturbata ſuffuſione, aut eroſo magno pterygio, quod pupillam tegebat, viſus in integrum reſtituatur multoties.

Imminutio viſus ἀμβλυωπία dicitur, præſertim quando non eſt evidens cauſa; Senibus, viſus minuitur facultatis impotentiâ, ſpirituum inopiâ, & craſsite tunicarũ: hîc enim ob ſiccitatem corrugantur oculi, ſiccefcunt humoris alibilis defectu, quæ viſus obſcuritas eſt inſanabilis. Aliquando à cerebro ipſo repetenda eſt cauſa, tàm aboliti quàm imminuti viſus, ut cùm apoplectici & detenti caro non vident. Aliquando à ſpiritu viſivo partim eo, qui ingenitus eſt oculo; partim eo, qui influit à cerebro per nervum opticum, ut illius perennem diſſipationem reparet. Quî ſciam, dices, ſi in cerebro ipſo, ſit cauſa hebetioris viſus, an in oculo? Hoc tibi certum erit ſignum, ſi cum viſu, alii ſenſus obſcurentur: eſt enim cerebrum primum & commune ſenſorium, à quo veluti rivuli de fonte emanant quinque ſenſus particulares. Quemadmodum enim nervi viſorii, auditorii, guſtatorii, olfactorii, & tactorii à cerebri ſubſtantia ortum ducunt; ita facultas viſiva, auditoria, guſtatoria, olfactoria, tactoria, à vi & facultate animali cerebri: particulares enim iſtæ facultates, ſunt tantùm influxus communis. Vitio autem optici ſpiritus minuitur viſus, vel quia ſit parcior & rarior, ideóque diſsipabilis; vel quia craſsior, hebetior, obſcurior: debet enim

eſſe multus, tenuis, mobilis, lucidus, deniq; igneus, participans potiùs naturam lucis, quàm flammæ. Et miramur adhuc, ſi tanta ſit in hebetudine viſus ſananda difficultas, cùm tot concurrant cauſæ immateriales, in quas materialia medicorum remedia, nullum, aut perexiguum, habent imperium.

Hebetioris viſus ſpecies quædam, ſunt μυωπία & νυκταλωπία. Myopes ſeu luſcioſi dicuntur, qui à natura, cominùs tantùm vident oculis conniventibus: remota autem, quamvis magna, diſcernere non poſſunt. Quod accidit vel facultatis impotentiâ, vel ſpirituum inopiâ; qui affectus, quia naturalis, eſt inſanabilis. Nyctalops verò dicitur, aut qui ex morbo talis evaſit, vel qui interdiu videt mediâ luce, occidente ſole obſcuriùs, noctu nihil, etiam accenſâ candeleâ, ideò cæcitas nocturna poteſt nominari: quod rurſum illis accidit, vel propter imbecillius cerebrum, vel propter craſsiores ſpiritus, vel propter albuginei humoris & corneæ denſitatem: His enim cauſis accidit, ut candelæ lumine ſufficienter oculi non illuſtrentur. Equidem in genere animalium, quædam vident interdiu & noctu, etiam in mediis tenebris, ut feles & capræ. Alia noctu quidem, non autem interdiu, ut veſpertiliones: Illis enim oculi tàm ſunt infirmi, ut diurnum lumen ferre non poſsint, nocturnum facilè, quinetiam fulgore ſuo illuſtrant obſcurum aërem, ut ſquammæ piſcium, & vermes qui nent ſericum: nullum autem eſt animal, quod ſciam, cui à natura tributum ſit interdiu videre, non noctu, quod interim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

rim Nyctalopibus accidit propter tres causas commemoratas. Ecce sunt aboliti & imminuti visus differentiæ, sequuntur exempla visus depravati, in quibus παρόρασις seu hallucinatio primum locum tenet.

Hallucinantur verò, quibus oculorum tunicæ alieno colore tinctæ sunt: nam ut per vitrum viride omnia videntur viridia, per rubrum rubra: ita sub hyposphagmate, omnia putantur rubra; sub aurigine, oculus suffusus bile, omnia existimat extra se posita esse flava.

Depravatur visus, etiam iis, quibus pupilla est justo latior, omnia enim vident minora quàm sint, quemadmodum, quibus angustior, omnia vident majora. Item qui habent pupillam divisam, res duplices intuētur: quemadmodum in fracto vitro, tot imagines repræsentantur, quot sunt frustula. Faciamus enim crystallinum humorem sursum, vel deorsum intorqueri, à parte uveæ, à qua deflectit, in duas partes scinditur, proinde uno intuitu, duo radii, ad idem objectum diriguntur: Quid multa? sive visus fiat emittendo, sive recipiendo, duplices illis se ostendunt Thebæ. Ad hallucinationem visus, etiam referri potest muscarum circa oculos volitantium falsa imaginatio, qualis sese offert incipiente suffusione tam nothâ quàm legitimâ. Oculos etiam malè habet, affectus non prætereundus qui yppos dicitur, continua oculi nyctatio, assiduus isq; tremulus & instabilis oculi motus, quem Aristoteles scribit esse indicem inconstantis ingenii: obser-

obſervavi quibuſdam, ſolam pupillam aſsiduè moveri, tremulo motu; Hactenus de actione læſa.

Ε'πίφορα, ſeu lachrymatio involuntaria, eſt immoderatio in excreto, veluti aſsiduus catharrus oculi. Celſus vocat curſum pituitæ, ſolet fluxio fieri ſub pericranio, & in majorem angulum gliſcere: medici generaliùs rheumatiſmum uteri, appellant ejuſdem ἐπίφοραν, cùm tamen ſimpliciter & ſine adjuncto effertur, eſt rheuma oculi.

Ad affectus ſimplices ſeu qualitates præter naturam immutatas pertinent, nebula & albugo, quæ differunt tantùm intenſione & remiſsione; eſt enim nubes, levior & ſuperficiaria tantùm albugo, verum quid ſit albugo, non ſatis conſtat; vulgò equidem creditur cicatrix ab ulcere, quibus onix videtur eſſe parvum ippopium referens unguis ſimilitudinem; Mihi verò videtur onix cicatrix in cornea, aut conjunctiva, ſuccedens alterutrius ulceri, quæ fortaſsis ob duritiem unguis dicitur: albugo verò eſt vitiligo in oculo λεύκωμα, leuce, oculi, macula alba cõtaminans oculum & lædens viſum, præſertim ſi fuerit in cornea: nam quæ inficit conjunctivam non nocet viſui. Huc etiam pertinent alieni colores, ut cùm ſub aurigine flaveſcit, ſub hipoſphagmate rubet totus oculus, vel ſi cryſtallinus humor mutetur in colorem glaucum ex albo & viride permiſtum: quod vitium γλαύκωμα, ſeu γλαύκωσις nuncupatur, criſtallini ſuperficies ſiccitate induratur & exuperatur, fitque inæqualis, quæ debet eſſe nitida, pellucida, æqualis. Cur γλαύκωσις à ſe-

à ſenio? quia ſicceſsit & concreſcit ſiccitate, affectus eſt inſanabilis, quemadmodum & cæteri morbi ab immodica ſiccitate contracti. Ergo cæterorum ſymptomatum remedia percurramus.

Amblyopiæ ſive viſui imminuto, conveniunt quæ proprietate ſpecificâ viſum roborant, cujuſmodi ſequentia perhibentur, Jecur capræ. Interim dũ aſſatur, fumus oculis recipitur, pinguedo ſervatur pro collyrio, jecur ipsũ editur. Laudatur etiam fel capræ, perdicis, gruis; diluuntur hæc & conſimilia aquis euphraſiæ, rutæ, calendulæ, quæ omnibus morbis oculorum prodeſſe dicitur à quacunq; cauſa. Cinis, capitis viperarum uſti, commendatur ab Aëtio; aut pica avis, teſtaceo vaſe crematur & in cinerem reducitur: cerebro hyrundinis & veſpertilionis quidam pares vires attribuunt. Raſis affirmat oculum cancri, etiam appenſum collo, malè affectis oculis prodeſſe; eaſdem vires Plinius tribuit oculo picæ, alii lupi: cornicum oculos quidam ad cœlum extollunt. Si placet miſceantur illi cũ euphraſia, ruta, fœniculo, chclydonia, calendula, & inde aqua deſtilletur, quæ admirabilis eſt efficaciæ. Huc refer pulverem ex fœniculo, euphraſiâ, ſummendum à paſtu, aut vinum euphraſiæ & alia quæ primo capite commemoravimus.

Turcæ geſtant inaures, ad claritatem viſus, oculi videndo laſsi aſpectu jucundi coloris recreantur. Ariſtoteles præfert viridem. Galenus cœruleum: ſmaragdum & ſaphyrum ſæpe aſpicere & iiſdem oculos attingere, juvat plurimùm.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Fugienda imprimis lactuca, hoc quidem habet commune, cum cæteris valdè frigidis, ut portulaca, quod frequenti usu cerebrum & oculos refrigeret, proinde animales & visivos spiritus hebetiores reddat & dissipet. Verùm præterea videtur habere quiddam visui inimicum. Valescus annotavit, cucurbitulas sæpiùs admotas scapulis, tandem debilitare & adimere omnino visum.

Myopes ex morbo & nyctalopes utantur lacte asinæ & cibis boni succi qui humectent, ut regenerandis spiritibus materia suppetat, caput perfundatur oleo violaceo, ut siccius cerebrum humectetur, oculus denique confirmetur iis, quæ ad amblyopiam præcesserunt.

De Dolore oculorum.

QUIA oculorum sensus est longè maximè exquisitus, dolore tàm accerbo proin cruciantur, ut neglecto morbo ad tempus, cogamur illi subvenire: equidem verè sunt anodyna quæ tollunt causam doloris, (purgatio, venæ sectio, & collyria morbo contraria, ut calida in frigido, frigida in calido) sed tardior est eorum operatio. Propterea illis non neglectis anodyna secundi generis imperabis, ut lac mulieris ab ubere instillatum: interim de lacte hoc obiter annotatum volo: non esse miscendum collyriis nisi tempore usus, quia citò acescit, & corrumpitur.

Anodynum quoque est pomum coctum sub cineribus, deinde tritum cum lacte & formâ cata-

plasma-

plaſmatis admotum : addere poſsis vitellos ovorum, niſi miteſcat his duobus anodynorum generibus, ad tertium velut ad extremam anchoram confugiendum, Trochiſcorum albi raſis cum opio ʒ ß. diluatur lacte mulieris, & inſtilletur, aut opii granum unum diluatur pauco lacte.

Ut epiphoræ ſubvenias, Cerebrum quin etiam totum corpus quacunque poteris ante omnia arte deſiccato, purgationem frequenter inſtituito, inediam, hydroticum, maſticatoria cucurbitulas, ſacculos, cucupham, cauteria, ſetonem. Hippocrates lib. de locis in homine ſiſtit fluxionem cauterio ad os uſque ſincipitis adacto, aut multis inciſionibus profundis. Paulus libro ſexto magni facit περιχύτισμον: Incidit caput infra ſuturam coronariam, ad os uſque, deinde interjectis linamentis vulneris labra diducit, cicatrix tandē exoritur, quę fluxionem intercipit. In inveteratis fluxionibus aliquando Galenus ſecat arteriam, ponè aures. Topica ſint ſuccus granatorum coctus ad dimidii conſumptionem; pulvis uvæ acerbæ, vel ex oſsibus mirobolanorum in oculi majorem angulum inſufflatus; aut thus, bolum vel aloëm infunde in ſucci granatorum, aquæ roſarum & plantaginis æquis partibus, colatura in majorem canthum inſtilletur. Cæterùm notetur, quòd quibus à nativitate lachrymantur oculi, ne explicata quidem à Paulo chirurgia ſanabitur. Pergendum ad affectus ſimplices. Si albugo, ſit cicatrix ab ulcere recens, ut pterygium curetur, durior ſinatur. Quemadmodum ſi onix, ſit

paucum

paucum pus sub cornea, delitescens, curetur ut hypopium. Macula verò incipiens, in pueris detergenda & eluenda est succis chelydoniæ minoris, quæ hirundinaria dicitur, Agrimoniæ, fumariæ, coctis cum melle & pauca, aqua usque ad consumptionem aquæ: Vel butyrũ lavetur, in aqua euphrasiæ pro ℥j. misce thutiæ ʒj. pulvis candi insuffletur: Inveterata, profunda, dura, non sanescit, ut neque vitiligo confirmata.

Flavus color, qui sub aurigine fœdat oculos, eluetur, si vapor aceti in tegulam ardentem projecti, oculis recipiatur; Rubor autem disparebit sanguine columbæ, turturis aut hirundinis instillato; quia sanguinem discutit. Glaucosis est insanabilis.

Sectionis primæ Tractatus tertius: in quo Morbi & symptomata aurium explicantur.

OCULUS & auris, sunt duæ velut intellectus, portæ: Auditus est sensus disciplinæ. Cur naturâ surdi sunt muti? quia sermo ex auditu: cur surdi ut plurimùm anhelosi? quia per asperam arteriam, auris, cum pulmone communicat, quâ causâ, qui duriùs aures scalpunt, tussiunt, & peripneumonicis aures madent, iisdemque parotides supervenientes, sunt in bonis. Accidit partium istarum sympathiâ propter operis communionem: Pulmo enim loquitur, sermo verò ex auditu.

Omni morborum genere vexantur, verùm de

intemperie nulla eſt querela, niſi aliquo ſe prodat inſigniori ſymptomate, ut calida doloris acerbitate; humida auribus humidioribus, purulentis; frigida tinnitu. Obſtruuntur ſordibus, pituitâ, grumo, pure, vel re aliquâ, in meatum auditorium ingreſsâ, ut lapillo, pulice, oſſe, &c.

Phlegmone, non rarò tentantur aures, à venis menyngum, eò confluente ſanguine, qui colligitur intrà duram matrem, & eam membranulam, quæ audiendi meatui prætenditur, ac tympanũ dicitur. Suppuratam phlegmonem ulcus comitatur, quod etiam humoris alicujus acrimoniâ primò per ſe invadit, ex his morbis procedunt omnis generis ſymptomata: Auditus enim aboletur ſurdis; minuitur ſurdaſtris; depravatur iis, quibus aures tinniunt: Imprimis conſulendum morbo, deinde ſymptomati, providendumque ſummo ſtudio ne ex ſurdaſtris fiant ſurdi. Obſtruens cauſa quæ auditum lædit imprimis conſideranda eſt, ut illi ſuum remedium opponatur. Eſto pituita: repurgato corpore ex pillulis cocciis vel de agarico; ad deterſionem inſtillabitur in aurem ſuccus allii, cæpæ, vel porri, aut oleum in quo allium bullierit, aut fel cum ſucco allii. Ad evacuationem verò, penicillus indatur in aurem ex veratro aut colocynthide exceptis melle: Recipe, Utriuſvis ʒ ß. aut ana ℈j. cum melle fiat penicillus ſive parva glans, quæ ſinatur in meatu auditorio per tres aut quatuor dies. Dioſcorides contentus eſt fibris ellebori.

Si

Si illapsum in aurem fuerit liquidum quidpiã; ut aqua, vinum, acetum, per calamum vel arundinem exugatur, aut per syringam retrahatur, aut spongia sicca in modum tentæ immissa, absorbeatur idipsum. Si verò fuerit siccum (festuca, vel lapillus) candelâ cereâ, oblitâ visco, glutine, Therebinthinâ erit inviscandum: interim sternutatio & tussis moveantur, nares claudantur, ut divertant spiritus ad aures & noxium excludant. Animalcula injecto aliquo acri, ut aceto in quo paucum fel capræ dissolutum sit interficiantur, aut vino in quo colocynthis bullierit: Postea auris, aliquo detergente ut hydromelite abluatur, si à prima conformatione quædam carnis excrescentia obturet meatum, vel cicatrix ab ulcere, considerandum est penicillo indito, si altè penetret: Tùm enim non est attingenda: si sit superficiaria, aut exedatur ut pterygium, aut chirurgia tractetur ut ἐγκανθὶς, quam explicavit Paulus libro sexto, & Celsus libro septimo.

Inflammatio dignoscetur dolore pulsatorio cum ardore partis & febre continuâ, quò interior, eò periculosior, propter nobilitatem partis; pertingit enim ad menyngas: singulare & unicum remedium consistit in venæ sectione: non neglectâ purgatione, & clystere frequenti. Itaque phlebotomia repetatur, & liberaliter sanguis mittatur, ut impedias, ne fiat inflammatio: Ad eundem finem, instillandum est in aurem oxyrhodinum per se, aut cum ovi albumine agitatum, aut mucilago psylii, cydoniorum, extracta in aqua rosarum vel plantagi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

nis. At hæc repellunt, dices; non licet autem à parte ignobili ad nobilê repellere, ab aure ad cerebrum? Enimverò licet ſanè, quando ex doloris acerbitate manifeſtū imminet mortis periculū: ſenes aliquando ſervātur, juvenes rarò. Fluxio ſimul retrahenda eſt, admotis dorſo cucurbitulis cum profundo ſcarificatu. Quòd ſi his remediis, generatio phlegmones non poſsit impediri, tentanda erit ejuſdem reſolutio, inſtillatâ mucilagine fœnugræci, extractâ in lacte; aut excipiendus per infundibulum vapor decoctionis altheæ, majoranæ, chamomeli. Eâdem materiâ impleri poſſunt duo parvi ſacculi, qui bulliant in lacte, & viciſsim calidi applicentur, auri dolenti. Si non poſsit reſolvi materia, juvetur ſuppuratio injecto baſilico, in uſu diſſolvatur cum oleo liliorum aut chamomeli; pinguedo etiam anſeris vel gallinæ poterit inſtillari; aut cataplaſma pepticum, ex farinis lini & fœnugræci coctis in hydræleo, ſed memineris, hîc, quàm citiùs fieri poſsit abſceſſum aperiendum eſſe, ne ſanies per moras aut erodat partes intrinſecas, aut retrocedat.

Suppuratam phlegmonem ſequitur ulcus, aliquando per ſe & primò invadit eroſione: detergendum imprimis hydromelite, aut ſi calor abſit œnomelite, niſi malis agrimoniæ, aut marrubii ſuccos coctos, cum melle, aut ſyrupos roſarum ſiccarum, vel de abſynthio inſtillare, deinde verò ad incarnandum & cicatrice obducendum ſuffitus ex thuris & myrrhæ æquis partibus, vel diluatur œnomelite. Quòd ſi ulcus fuerit malignum, (id quod ſanies

nies multa, putida, tenuis, aliquando etiam livida demonſtrabit) Unguentum apoſtolorum, quin etiam Ægyptiacum, aut Paſtilli Muſæ, diluantur aquâ vitæ, aut aceto: vel ſcoria ferri aceto, vel vino ſepties abluatur: deinde in eodem coquatur, donec acquirat craſsitudinem mellis. Non eſt prætereundum Marcelli empirici experimentum ſanè non contemnendum: miſce inquit, lactis canini ℥ij. cum ℥j. mellis & infunde: mox lanâ aurem occlude, etiamſi ulcus ſit crancrodes, nihilominus miraculosè ſaneſcet. Valeſcus hoc remedio, aures, ab octo jam annis putres, & purulentas, ſanavit, non neglexit, empiricum, inſignis empirici, remedium: quod & nos facere convenit.

Hactenùs morborum; ſequitur ſymptomatum curatio: naturâ ſurdis, fruſtrà præſcribuntur remedia: ſurdaſtri ſimiliter non ſanantur, ſi inveterârit malũ, ut ſi jam duos annos exceſſerit; vix unquam ſi æqualis ſit ſurditas: Inæqualis enim, quia, ut veriſimile eſt, fiat à flatu, facilè ſaneſcit. Appello inæqualem ſurditatem, quæ affligit inæqualiter uno die magis, altero minus: fiunt etiam ſurdaſti, quando aër concluſus membranula, eſt valdè craſſus, quia aër craſſus, à forti tantum impreſsione movetur, magnos itaq; hi tantùm ſonos percipiunt, exiguos non diſcernunt. Quæ accedit morbis acutis, ſanatur ſuperveniente diarrhœâ, aut hæmorrhagiâ: Ita enim Hippocrates. Quibus in febribus aures obſurduerunt, ſanguis ex naribus fluens, aut alvus turbata, ſolvit morbum. Nil

æquè confert ſurditati quàm alvus bilioſa : Celſus.

Ut ex arte & cum ratione ſurdaſtros percures, læſi auditus diligenter perquirenda cauſa : aliquando enim à cerebro ipſo humidiore repetenda eſt: Cerebrum ſiquidem, eſt ſenſorium primum & commune, ex quo, ut ad oculum videndi, ſic ad aurem, audiendi vis influit, per nervum auditorium, qui à quinto pari derivatur: Qui quidem eſt audiendi primarium inſtrumentum, ut criſtaloides videndi, quo ipſo nervo malè affecto, ut intemperato, auditus minuitur: eodem indurato, aboletur, conſideranda inquam cauſa: Nam ſi interior carnis excreſcentia, aut cicatrix ab ulcere meatum obſtrueret, irrita eſſent remedia. Eſto cerebrum humidius, cauſa auditus imminuti, deſiccandum cerebrum hîc erit, ut in epiphora. Si pituitę meatum obſtruentis ſuſpicio fuerit, præter jam commemorata remedia, uti etiam poſsis oleo amygdalarũ amararum, aut de caſtoreo: in quibus, cum vini pari quantitate, bulliant, colocynthis & elleborus, ad conſumptionem uſque vini, colatura inſtilletur in aures. Galenus ex Andromacho, pro ſurditate magni facit hoc remedium: ℞. Veratri & caſtorei ana ℈j. dilue aceto aut vino, & lanâ exceptum infunde. Aëtius mavult veratrum, excipi melle, & formâ glandis demitti in aurem. Dioſcordes jubet talleolam ellebori nigri, per tres dies in aure detineri. Holerius deſperatis & fruſtrà adhibitis aliis auxiliis, præſcribit per aliquot dies decoctum ligni ſancti, & applicat toti cervici, emplaſtrum Ioannis de Vigo cum mercurio.

Con-

Confértne ſurdis & ſurdaſtris venæ ſectio? Confert in cauſa calida, aut corpore plethorico, alioquin, ut cerebro frigidiore & humidiore, vel ab obſtruente pituitâ, cùm malum excitatur, nocet, hæc de auditu abolito & imminuto.

Depravatur tinnitu: Tinniunt aures, membranulâ, quæ ſpiritum auditorium includit à flatibus impulsâ: non enim refert, ſi quid ſtrepat foris an intrò. Quibuſdam videtur falſa imaginatio, quemadmodum de vertiginoſis & ſuffuſis dictum eſt. Flatus aliquando ab inferis partibus, ut à liene aut ventriculo aſſurgunt, aliquando à cerebro ipſo ad aurem tranſmittuntur, qui tinnitus dicitur fieri per conſenſum. Primarius, in ipſamet aure cauſam habet: diſcernuntur quòd primarius ſit continuus; per intervalla verò affligit, qui per conſenſum excitatus eſt: tùm parti primò laboranti ſuccurrendum eſt, ut ventriculo, uſu frequenti pillularum de hiera, vel elephanginarum. At primario tinnitui, ea conveniunt, quæ ſurditati: nam cùm perſeverat, neque cedit ordinariis remediis, minatur ſurditatem, & proin hîc primùm forti cathartico corpus repurgetur: nam diarrhœam ſupervenire bonum eſt: deinde ℞. Succi cæpæ, alliorum vel porrorum ℥ ß. bulliant in oleo amygdalarum amararum, vel caſtorei vel anethino, laurino, rutaceo; vel cum adipe anſeris, aut vini, aut aquæ vitæ pari quantitate. Serapio & Avicēna plurimùm commendāt oleum de ſcorpionibus. Zoar quotidie guttam unam olei de ſynapi inſtillat. Si diſpliceant pinguia quia ob-

ſtruunt, fiat decoctio ex majorana, floribus chamomeli, meliloti ana m. j. Baccis lauri, ſemine aniſi, fœniculi; adde etiam, ſi vis, parum caſtorei, euphorbii vel colochyntidis: hujus decocti vapor, excipiatur aure tinniente per infundibuli orificium anguſtius. Poſsis eodem modo, uti vapore aceti ſcylliti-ci, aut vini, in quo caſtoreum aut elleborus bullierint. Si placet prædictâ materiâ, impleantur duo parvi ſacculi, qui auri tinnienti viciſsim applicentur.

Memineris, olea, ſuccos, decocta, inſtillanda eſſe paucâ quantitate, ita quidem ut duas vel tres guttas non ſuperent: quæ exceptæ cotone tepidè inſtillentur (aures enim neque valdè calida tolerant, neque valdè frigida) proinde quæcunque in aurem injiciuntur tepida ſunto, mox auris lanâ occludatur, nec novum priùs immittas, quàm deterſa fuerit, aut repurgata auris.

Quidam jubent ne ultra tres horas contineãtur, alii etiam octo horis contineri volunt, quia non putant tres horas ſufficere, ad juſtam operationem medicamenti.

Memineris etiam, cùm primùm liquorem inſtillaveris, ægro præcipere, ut jaceat in aurem ſanam, cùm tres horæ plùs minùs effluxerint, ut facilè injectum effluat, jube ut caput obvertat, & reclinet in alteram partem.

Sternutatoria hîc valdè proſunt; confert etiam habere perpetuò, aures occluſas, cotone muſcato, ne ventus ſubeat & flatus augeat: cæterùm tinni-

tus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tus ab ictu est insanabilis, quemadmodum & confirmatus, ut qui jam duos annos excessit.

De Dolore aurium.

AURIS dolor, sæpè tàm acerbus est propter nervum auditoriũ, ut multoties cum febre continuâ delirium, quinetiam mortem inducat: Itaque mox placandus est, si fieri potest, forti & frequenti purgatione, in causâ frigidâ; venæ sectione autem in calida causa: topica accommodentur causæ, si ab inflammatione oxyrodinum instilletur: si à flatu membranas distendente, oleum anethi, lauri, castorei, de synapi. Quando dubia est causa, ea conveniunt, quæ juvant proprietate occultâ, ut oleum de scorpionibus. Dioscorides, Plin. Cels. Avicenna magni faciunt vermes terræ, coctos cum axungia anseris. Alii extollunt oleum in quo cochleæ, aut blattæ bullierint. Galenus in lib ad Pisonem laudat oleum, in quo bullierint scarabæi, quibus si nihil proficitur, imperentur anodyna secundi modi, ut lac ab ubere instillatum vesicæ semiplenæ, lacte tepido, vicissim admotæ auribus, in quo lacte, majorana & flores chamomeli bullierint: quæ duo simul coquantur, & vapor, aure dolente excipiatur, antè ut dictum, per infundibulũ. Si neque hoc, neq; illo anodinorum genere, demulceatur dolor, præscribantur narcotica, qualia in dolore oculorum: ℞. Trochiscorum alb. Rhasis cum opio, aut phylonii ℈j. dissolve in lactis muliebris ℥j. instilletur, aut granum opii dilutum lacte; providebis ne lon-

giore usu narcoticorum ægrum surdastrum relinquas: Quod si causa manifesta fuerit frigida, instillabis olea calida, ut anethi, lauri, castoris: Hactenùs de auditu læso, sequitur ἀμετρία in excreto.

Sanè expedit pueros habere aures humidiores, & multâ scabie fœdatum caput: hæc enim duo, in Infantia habere, (caput scabiosum scilicet & aures humidas) bonum est auctore Hipp. liberant eos à magnis morbis, præsertim ab epilepsia: è contrario autem qui privantur hoc naturæ beneficio, magnis morbis obnoxii sunt. Si tamen post annum pubertatis perseveret, & corpore diligenter repurgato, nec non cauterio brachiis admoto, humor vacuandus: ex suo fonte, hydroticorũ usu, & admotis cephalicis, idem ille fuerit siccandus, pro topico cotonem, qui maduerit in decocto astringente, ut vino decoctionis malicorii, balaustiorum, & aluminis desiccato, eoque fluentes & humidas aures obturato.

Sectionis primæ, tractatus quartus, in quo Narium morbi & symptomata explicantur.

AVERROIS nares appellat, odoratus deferens instrumentum: processus autem mammillares ejusdem sensiterium, sunt primarium os ethmoides sive os cribratum, est medium per quod nares odores transmittunt ad papillas: Nares obsident, morbi in numero, ut polypus, est caruncula modò alba, modò rubra, quæ narium ossi adhæret,

&

& modò ad labra pendens, narem implet: modò retrò per id foramen, quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit, adeò creſcit quandoque, ut poſt vulvam conſpici poſsit, aliquando ſtrangulat, potiſsimùm Euro aut Auſtro flante. Polypus albus, fit à ſanguine pituitoſo; ruber, à ſanguine propriè dicto. Tentantur etiam ulcere ſimplici, vel putri, quod ozæna dicitur: ulcus ſimplex fit coryzæ acrimoniâ, quod niſi provideas degenerabit in ozænam, hæc in carcinoma. Laborant etiam plerumque vitio conformationis, ut cùm adeò ſunt depreſſæ, ut impediatur reſpiratio: reſimi enim non mungunt liberè, mucus retentus putret, unde cæteris, quinetiam ſibi ipſis ſordent, idem accidit, quoties os cribratum multo muco oppletur: Interceptâ enim viâ odoribus, manifeſtè tunc olfactus læditur, & pituita tandem putreſcens, fœtorem parit intolerabilem.

Senſorium oportet eſſe temperatum, proinde quibus proceſſus mammillares ſunt humidiores juſtò, ii odores malè diſcernunt, quemadmodum cùm gravedine laboramus: humidæ nares malè diſtinguũt odorum differentias. Propterea qui ſunt emunctæ naris, acrioris judicii putantur; contrà parum ſapere dicuntur, quibus aſsiduè, ſtyria pendet de naſo.

Qui nares habẽt humidiores, communiter quoque cerebrum habent humidius, genituram liquidiorem: inexplicabile eſt, cur quidam delectentur putidis odoribus; ſuaves verò refugiant, malum eſt

picæ

picæ analogum. Gravidæ nimirum similiter primis quatuor mensibus gestationis, appetunt carbones, cretam, lutum; edulia boni succi aspernantur: Magnitudo nasi, in bonis habetur, ut parvitas in malis, inde nasuti prudentes censentur:

Nasutus sis usq; licet, sis denique nasus.

Instat ut morborum propositorum remedia explicemus: initio ducto à polypo, cujus curationem priusquam suscipias, cum speculo nasi, ejus colorem explorabis, quia albus duntaxat, ferè ut & ruber, est capax remediorum: niger verò quia jam accedit ad naturam cancri, neque ferro incidendus, neq; caustico exedendus, sed succo solani, aut ejusdem aquâ, in quâ aliquid tuthię maceratum fuerit; illi blandiendum est, hoc est, curâ non verâ, sed palliativâ tractari debet: Si ad nigrorem accedant durities & dolor, sine dubio est cancrosus polypus & incurabilis: oportet esse mollem, indolentem, album, vel rubrum, qui medicamentis, vel chirurgiâ tutò curari possit: Antequam medicas manus tali polypo admoveas, præmittantur generalia, purgatio & venæ sectio, præsertim in polypo rubro; masticatoria, ad derivationem; frontale adstringens, ad intercipiendam fluxionem, vita frugalis; deinde experire leviora, etiamsi tardioris sint operationis: qualia sunt Galeni duo remedia, unum ex succis granatorum cujuscunque generis, acidorum, dulcium & dulciacidorum: expressos succos, diu agita in mortario æneo, cum pistillo æneo, donec acquirat consistentiam mellis: hoc unguento intinctum

ctum pœnicillum, qui attingat polypum, indito, aut ſpecillo eodem ſæpè attingito, quia medicamentum, à gravedine alias diluitur & eluitur.

Alterum conſtat ex cerati myrthini ℥j. ß. & Ægyptiaci tertia aut quarta parte, quo remedio ſoleo uti feliciter in abſumendis excreſcentiis, ut callis, verrucis & condylomatis: verùm quia ceratum myrthinum non extat in officinis, parabitur in rem præſentem ex olei myrthini ℥j. pulveris myrtillorum ʒj. & ceræ rubræ ſufficienti quantitate, huic unciæ cerati, miſce ʒij. Ægyptiaci, hoc unguento attingendus ſæpè polypus, aut turundæ extremum, quod attinget polypum, eodem unguento inebrietur. Fortiora ſunt, & citiùs operantur cauteria potentialia, ut oleum de vitriolo, aqua fortis, aqua vitę infuſionis vitrioli, pulvis Mercurii. Poterunt ratione partis deſtillationi obnoxiæ, & cauſa ſternutationis, quippe quæ commota impedit actionem remedii, iſta cauſtica, aqua roſarum, vel plantaginis aut conſimili aliâ temperari. Chirurgia verò eſt brevius & tutius remedium: lato ſpecilli mucrone abſcinditur polypus, mox radix cauterio clavali uritur. Quando non aliter quàm penſilis verruca extra nares deſcendit, foràs attrahatur, deinde forficibus propè radicem abſcindatur, mox radix cauterio uratur actuali, aut potentiali nihil refert. Non deſunt qui incidunt narem, mox bolum cum albumine ſuperponunt ad ſiſtendam hæmorrhagiam. Sic conſpicuum polypum, cultello incidunt, deinde urunt, tandem vulnus ſuunt, quod in ruſticis fieri po-

ri poteſt,qui non metuunt faciei deformitatem.Eſt cùm polypus deſcendit in fauces, per foramen naribus & palato commune,quantum fieri poterit,attrahatur forcipibus,mox incidatur,uratur,vel equi ſeta incidatur veluti ſerra, eo modo quem copiosè declarat Meſuæus cap. de polypo.

Aliquando polypus ulceratur, ſucceditq; ulcus multoties malignum: ulcus verò ſive huic, aut alteri morbo ſuccedat, ſive primarium fuerit,dignoſcetur ex moleſtâ cruſtulâ, quæ mungendo excluditur, quam ſanguinis putris,aut ſaniei aliquot guttæ comitantur.

Primùm errhino detergente & ſiccante polypus curetur,quale hoc fuerit: ℞. Agrimoniæ & marrubii odorati ana m. ß. roſarum rubrarum & hordei ana pug. j. bulliant in hydromelite, colaturæ ℔. j. ſervetur pro errhino:deinde hoc unguento illinatur,quod Aëtius ex Oribaſio deſcribit: ℞. Ceruſæ & lythargyri ana ℥vj. plumbi uſti & loti ℥iij. myrrhæ & aloësana ℥j. Gallarum ℥j. omnia vino & oleo myrthino excipiantur, fiat unguentum. Paretur etiam candela ex cerâ rubrâ addendo aliquid maſtiches vel myrrhæ; fumus attrahatur naribus, in camerâ bene clauſa. Ad eundem uſum poterunt parari trochiſci hoc modo: ℞. Maſtiches,myrrhæ, Benzoim, ſtyracis calaminthæ ana ℥iij. Sandaracæ & auri pigmenti ana ℥j. cum therebynthina fiant trochiſci,quorum unum manè projiciat in prunas, & fumum naribus captet. Ad maligna ulcera autẽ ex lue indica inſufflatur pulvis ligni ſancti cum melle

melle usto. Chirurgi solent maligna illa ulcera attingere aliquo caustico, ut oleo de vitriolo, aut aquâ forti, sed tùm ut præmonui, generalia fuerint præmittenda, & defensivo aliquo, ut frontali adstringente impedienda fluxio, continenda interim ore aqua frigida, ne quid acre, in fauces delabatur, per foramen commune.

Ad obstructionem ossis cribrati, utere errhino detergente, quale initiò ad ulcus præscriptum est.

Nares simę à natura, non recipiunt curationem: si verò accidente aliquo, ut ictu, casu sint depressæ, indito tubo plumbeo, suæ figuræ & integritati, in tenella ætate, cùm malum est recens, restitui poterunt, aliâs remedia erunt irrita. A morbis pergendum ad symptomata.

Odoratus aboletur, cerebro aut præcipuo illius sensorio, humidiore existente: minuitur polypo, gravedine, obstructione ossis cribrati: depravatur ozænâ, & inexplicabili intemperie sensorii: Si vox, simul cum odoratu lædatur, vitium est in naribus: si verò integrâ voce, solus odoratus lædatur, extrà nares: vel in cerebro, vel in sensorio, denique in facultate ipsa odorandi: cui malo succurrendum est, olfaciendo sæpè res odoratas, quæ siccent & roborent humidiores cerebri ventriculos & processus mammillares, ubi sita & radicata est facultas odorandi: Itaq; castoreum aceto scyllitico dissolutum, sæpissimè odoretur, quinetiam assumat ʒj. castorei cum mulsa, aut gestet pomum odoratum: cujus formula præcessit, vel sacculus impleatur, pulvere

ex rosis, majorana, nuce moscata, caryophyllis: singulis morbis, ut ozenæ, polypo, obstructioni, simitati, propria descripsimus remedia.

Ad excretorum ametriam, pertinent coryza, & hæmorrhagia; Coryza, sistetur inspirato vapore aceti projecti in silicem ardentem, vel lapidem molarem. Si placet, ut acquirat astringendi vim majorem, in aceto bulliant prius, galla, malicorium, vel nuces cupressi.

Hæmorrhagia critica, imprimis distinguenda fuerit à symptomatica, quia critica sinenda est, nisi manifestè dejiciat vires, aliquando tres aut quatuor libræ sanguinis effluunt, cum manifesto sanitatis commodo, & dolores capitis acutissimi, superveniente magnâ hęmorrhagiâ itidem solvuntur. Critica dicitur quæ advenit die critico ut 7. & 14. præcedentibus signis coctionis cum εὐφορία, ex ea ęger melius habet, morbus & omnia morbi accidentia, imminuuntur & solvuntur: Sinenda etiam est hæmorrhagia consueta: nam consuetudo est altera natura, neque temerè reprimenda est & ea, quæ accidit mensibus, aut hæmorrhoidibus suppressis, quia metus est, ne forsan repulsus sanguis, aliò, (ut in pulmones) divertat, ibique peripneumoniam aut hæmoptoidem excitet, proinde interrogabis an menses sint suppressi nec ne, si hæmorrhoides fluere consuetæ destiterint, suppressaque sit vacuatio quępiam alia consueta.

Esto symptomatica, vena in brachio, è directo naris cruentæ, incidenda est, & quidem exiguo foramine

ramine. Quid ſi ex utraque nare ſanguis profluat? præferatur baſilica dextra, cùm ſubeſt plenitudo, alioquin cephalica. Deinde admovebis ſcapulis cucurbitulas cum ſcarificatu, quinetiam ad hypochondrium, quod eſt è directo, naris fundentis ſanguinem, ut ſiſtatur in ſuo fonte. Confert etiam frontale adſtringens, quia non ſemper ſanguis ab inferis, ſed & aliquando à ſuperis partibus defluit. Unguentum comitiſſæ, emplaſtrum contra rupturam, aut cataplaſma adſtringens ex plantagine, centinodia, roſis, balauſtiis fronti, collo, temporibus utiliter applicatur: vel ſucci plantaginis, roſarum, centinodiæ; bulliant in oleo roſarum vel myrtillorum, quo ſucco intinctum linteum applicetur collo, quâ parte ſcilicet aſcendunt jugulares venæ, olfaciat etiam linteum oxycrato imbutum, ſimile admoveatur teſtibus, Hepati itẽ, & ſcapulis; Vel aceti in tegulam candentem projecti vapor inſpiretur, os poſca frigida colluatur, propter venas, quæ à faucibus ad nares feruntur, artus arctiſsimè ligentur; corpus deorſum fricetur ad revulſionem. In aſſumendis ſunt ſyrupi & trochiſci adſtringentes, ut ſyrupi roſarum ſiccarum, cydoniorũ, myrtillorum, granatorum, julep roſatum. Trochiſci de bolo, de terra ſigillata, de carabe, de ſpodio: ℞. Cujuſvis ſyrupi ℥j. cujuſvis trochiſcorum ℈ij. ad ſummum, cum aqua roſarum, plantaginis vel centinodiæ fiat julep.

Pauperes bibant poſcam frigidam, parva quantitate, juvat quin etiam corpus repurgare expreſ-

ſione ʒij. rhabarbari infuſi, in aqua plantaginis addendo julepi roſati ℥j. vel ℞. Mirobalanorum citrinorum & tamarindorum vel prunorum acidorum ana ℥j. fiat decoctio, dentur colaturæ ℥iiij. ad purgandam bilem adſtringendo; non enim ſemper hæmorrhagia, excitatur à plethorâ, ſed aliquando à cacochymia præſertim bilioſa. Confert tandem penicillus, intinctus albumine ovi, in quo bolus armena aut ſanguis draconis diſſoluta ſint. Perſeverante malo, parabitur bolus, ex conſervis adſtringentibus, ut roſarum & ſymphyti majoris, addendo prædictos trochiſcos, exempli gratiâ;

℞. Conſervæ roſarum & ſymphyti ana ℥.ß. trochiſcorum de carabe & coralli rubri ana ℈ij. cum ſyrupo cydoniorum, fiat bolus: interim alterentur juſcula, refrigerantibus plantis & radicibus, quæ incraſſent ſanguinem tenuiorem, ut acetoſa lactuca, portulaca; utatur cibis glutinoſis, quia inſpiſſant, aqua calybeata, cum julepo roſato ſit illi pro ordinario potu: vino enim planè interdicendum eſt, niſi vires ſint valdè languidæ, & dejectæ plus nimis: cerebrorum galli & gallinarum ſit uſus frequens, jaceat ſupinus, non in molli pluma, quippe quæ renes calefacit, ſed in ſtramine potiùs, nec aſpiciat res rubras. Quod ſi prædicta remedia, non juverint, imperabis narcotica, ut phylonii ʒj. cum aqua plantaginis aut pillularum, de cynogloſſo ℈j. Aut, quæ ad conciliandum ſomnum, non ita pridem deſcripſimus: nam ſomnus omnes fluxiones ſiſtit excepto ſudore: Non ſunt denique negligenda, quæ

cre-

creduntur proprietate quâdam occulta ſiſtere ſanguinem.

Ut ſuccus porri, & ſtercus aſini, recens diluitur pauco aceto, deinde exprimitur, coquitur cum ſaccharo ad formam ſyrupi qui datur ſępe ex cochleari, aut ſiccatur pulvis, & inſufflatur per arundinem vel excipitur melle roſato, unde fit turunda indenda in narem, quæ etiam ex linamentis eodem ſucco inebriatis, poteſt præparari.

Conſiderabis tamen diligenter, quónam modo fluat ſanguis non tantùm de naribus, ſed de quavis alia parte, (hoc enim præceptum volo eſſe generale) ſi aperta, rupta, an eroſa vena, quia apertæ conveniunt aſtringentia, ut ſucci & aquæ plantaginis, roſarum, centinodiæ; oxycratum. Ruptæ glutinantia, ut bolus cum albumine agitatus; vel ſanguis draconis ſubagitatus cum mucilagine cochlearum. At eroſæ ſola cathæretica benefaciunt pharmaca: Hîc itaque paretur priapiſcus, ex linamentis imbutis ſucco plantaginis, qui pulvere vitrioli reſpergatur & in venam fluentem indatur, niſi placeat hoc cauterium potentiale, imperabis actuale. Cæterùm notabis quoties ex arteriâ fluit ſanguis, toties ægrum verſari in magno diſcrimine, quemadmodum cùm fluit de magnis venis, quod ſi deſcendat à venis meningum aut retis mirabilis, hæmorrhagia eſt lethalis.

*
* *

MORBI ET SYMPTOMATA Oris. *Sect. I.*

ORIS partes præcipuæ & effatu dignæ, ſunt dentes, gingivæ, lingua, palatum, fauces. Singulæ habent ſuos morbos, de quibus ſigillatim nobis diſſerendum eſt, quia frequentiſsimè de illis medici conſuluntur, & compellantur.

Dentes eroduntur, deinde putrent; relaxantur, neque ſtabiles in ſuis alveolis manent, ſtupent, malè colorantur, dolore intolerabili cruciantur, qui nulli alteri cedit, eſt acutior dolore capitis, inquit Gal. etſi non adeò periculoſus. Quibuſdam placet dentes ipſos non dolere, eo quòd ſint oſſa, & limari poſsint indolenter. Sanè dolor communicatur denti per nervum, qui à tertio pari in radicem cujuſque dentis inſeritur, ejuſdemque ſubintrat cavitatem, verùm de dolore mox: Eroſo & putri denti, nil tàm cito ſuccurrit, quàm ignis, omnem enim putredinem ſiſtit ignis. Ad cariem oſsis, nullum tàm præſens remedium; verùm quia cauterium actuale plurimi refugiunt, Galeno authore colluatur os aceto decoctionis corticis radicis capparis, nigellæ, vel zingiberis. Si placet zingiber coquatur in aceto; deinde teratur & in cavernam dentis immittatur, ſunt qui eam implent caphurâ, alii aquâ de caphura cum aquâ vitæ deſtillata idipſum peragunt. Si placet: ℞. Capitis leporis uſti & pulverati ℥.ß. myrrhæ ʒj. aluminis ℈j. excipiantur melle, fiat confectio., quâ quotidie putres & eroſi dentes perfricentur.

Si

Si gingivarum ob laxitatem, dentes vacillent, quod accidit inunctis gallicâ lue correptis, tempore salivationis, huic malo succurrendum est, decocto adstringente, ut vino, in quo malicorium, balaustia, cornu cervi, salvia, vel alumen bullierint, quia tamen galla & malicorium denigrant dentes, omissis his, utere cæteris, vel ex corallo rubro, pulvere ossium dactylorum ustorum, sale gemmæ, cornu cervi usto, fiat pulvis, quo dentes perfricentur: vel ℞. Coralli utriusq;, masticHes, Tragacanthæ, gummi arabici ana ℥j. fiat pulvis, quo dentes perfricentur: Albucasis docet, mobilem, alligare fixo denti, cum filo aureo. Interim utantur alimentis liquidis, sive sorbitionibus, quia solida non perferunt, vitellis ovorum, pulticula, jusculis.

Ad aimodiam, seu stuporem dentium Arist. cōmendat portulacam mansam, cōfert etiam, os vino calido, colluere. Stupent autem humoris acidi appulsu, non aliter quàm rerum acidarum esu.

Ut malè colorati dentes dealbentur, primùm ablues eosdem, ipsumq; collues os, vino, deinde sequenti pulvere dentes perfricabis: ℞. Testę ostreorum ustæ ℥j. Coralli, cornu cervi usti, salis gemmæ ana ℥. ß. pumicis & ossis sepiæ ʒij. fiat pulvis pro dentifricio, ad gratiam possis addere moschi duo aut tria gr. aut parum nucis moscatæ.

Dolor dentibus accidit, aut propter fluxionem factam in nervum, qui inseritur in illius radicem, aut in gingivas, utriq; enim causæ, dens, alioquin indolens, compatitur. Si in gingivis subsit causa do-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

loris, manifestè tument, ut cum parulide tentantur, saltem si non intumuerint; his etiam leviter compressis dolor geminatur: si verò causa delitescat, & nervum occupet, pressis gingivis, non augebitur dolor, potiusq; secundùm dentis longitudinem extenditur, quemadmodũ cùm à gingivis, secundùm latitudinem. Quando causa doloris, consistit in gingivis, quia superficialis, faciliùs tollitur: si in nervo, quia latet, nec facilè remedia eò pervadunt, difficiliùs. Errant, inquit Valescus, qui uno & eodem remedio, omnes dentium dolores sese sanare posse temerè jactitant, & gloriantur: Nam aliàs à calida, aliàs à frigida causa excitatur. Propterea Gordonius utitur hâc distinctione; In causâ frigidâ, colluatur os, vino, in quo radix Tythimali bullierit: In calidâ autem, decocto seminis aut foliorum Hyosciami. Verùm imprimis purgandum corpus, pillulis cocciis vel de agarico: Quòd si fluxio calida videatur, ut si ex tumore, rubore, dolore, gingivarum inflammatio significetur, liberaliter mittatur sanguis, cucurbitulæ applicentur scapulis, cum scarificatu. Hæc enim sunt anodyna primi generis, quæ tollunt causam morbificam, quemadmodum & masticatoria, ut ficus, passulæ, mastix, radix pyretri, & authore Galeno, staphisagria inde dicta pituitaria: Verùm, dices, trahunt ad partem affectam. Respondeo idcirco imperari, ut humorem in profundo delitescentem foràs trahant, quæ singula prosunt masticata, verùm efficaciora sunt eadem, cocta in aceto & gargarizata, quia citiùs & faci-

faciliùs penetrant ad radicem uſque dentis. Dicet aliquis, acetum nervis & partibus nervoſis eſt inimicum: & Aëtius, damnat aceti frequentem uſum, quia gingivas & dentium alveolos erodit. Reſpondet Guido, acetum per ſe ſolum non convenire, ſed aliis permiſtum, ut ſit eorumdem, ad laborantes dentes vehiculum.

Galenus, commendat acetum decoctionis gallæ, & acetum decoctionis corticis, radicum capparis, quo utendum tàm calido, quàm ferri poterit. Avicenna præfert acetum decoctionis colocynthidis, quia trahit ex alto potentiùs cauſam dolorificam: poſsis eodem modo uti radice pyretri, vel ſtaphiſagria. Interim ut intercipiatur fluxio, quæ à vertice per tempora, ut plurimùm deſcendit, in dentes, juvabit temporibus applicare emplaſtrum, ex maſtiches & deſiccativi rubri, aut emplaſtri contra rupturam æquis partibus, malaxentur cum oleo myrthino. Oleum quoque de caſtoreo vel lumbricorum, vel in quo ranæ bullierint, utiliter in aurem, denti dolenti oppoſitam, inſtillabitur. Vulgus imponit brachiali, allia contuſa aut batrachium, flammulam aut ſimile veſicatorium è directo dentis dolentis ad diverſionem. Quæ quidem omnia, ſi non juverint veniendum ad narcotica, quæ privant nervum ſenſu, cujuſmodi ſunt nõ tantùm valde frigida, ut granum j. opii, croci, caſtorei totidem granis correcti, excipiuntur hæc cotone, & in dentis cavernulam, ſi fortè fuerit eroſus, induntur, alioquin pauco lacte, vel oleo roſato diluatur opium,

eoque radix dentis dolentis perfricetur, non modò hæc valdè frigida ſtupefaciunt, ſed etiam valdè calida, ut olea chymica, caryophyllorum, nucis moſcatæ, thymi, de vitriolo: hæc enim cauſtica urunt nervum, eumque privant ſenſu. Quando eſt eroſus & facilè attingi poteſt; ego mallem cauterium actuale, extremum eſt remedium dentem putrem evellere.

De morbis gingivarum.

GINGIVAS, malè habent inflammatio, quæ Parulis dicitur, & carnis excreſcentia, ut plurimùm ſuccedens ulceri malè curato, Græcis ἐπουλὶς dicitur. Monet Aëtius gingivis malè affectis acetum valdè nocere. Propterea quando prohibebat aceti uſum, in dolore dentis, diſtinguendum, ſi fuerit dolor à gingivis. Initio parulidis ut repellas & phlegmones generationem impedias, mittatur ſanguis de cephalica; admoveantur cucurbitulæ; colluantur ſyrupi granatorum, roſarum ſiccarum diamoro vel ſucco ipſo mororum diſſoluto, aquâ plantaginis vel roſarum, aut decocto roſarum, plantaginis, balauſtiorum, nucum cupreſſi. Si nihilominus facta fuerit inflammatio, ut hanc reſolvas, colluatur os, ſecundo decocto fœnugræci: eſt enim ad hoc ſingulare, ſi non poſſit reſolvi, abſceſſus aperiatur ſcalpello, deinde ulcus hydromelite colluto mundetur.

Aliquando abſceſſus eſt primarius, qui non aliter ſaneſcet, quàm inciſione. Aëtius jubet, ut inci-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſio ſit lata, alioquin periculum eſſe, ne fortaſsis abſceſſus degeneret in fiſtulam. Cæterùm dolor gingivarum, collutione lactis præſertim aſinini, demulcetur.

Epulis abſcindatur, vel cauſtico exedatur, ut oleo de vitriolo, aquâ forti, alumine uſto. Si placet flos æris, in aceto per aliquot dies maceretur: cui exſiccato permiſce pulverem gallę, eoque excreſcentem carnẽ conſperge; monebis intereà ægrum, ne tranſglutiat ſalivam. Ecce ſunt dentium & gingivarum, ſequuntur linguæ, palati & faucium affectus.

Morbi Linguæ.

LINGUA, laborat intemperie præſertim humidâ & ſiccâ; humidiorem conſequuntur relaxatio & paralyſis: relaxatur humidioribus ligamentis. Reſolvitur, adeoque utroq;, uſu, loquendi ſcilicet & guſtandi, privatur; ambobus nervorum generibus impeditis: Etenim, nervis ſeptimæ conjugationis, (qui non longè à principio ſpinæ exorti, ad radicem linguæ propagantur) fluxione remollitis, amittit lingua motum : nervis verò obſtructis, aut perfrigeratis, quos habet à tertio pari, perdit guſtandi ſaporéſve diſcernendi beneficium: Iſti itaque effectus, erunt ſuæ cauſæ ſigna, & velut indices. Linguam ſicciorem, qualis eſt per febres ardentes, comitantur aſperitas, excoriatio, convulſio ſeu retractio verſus ſuum principium: Ad morbos communes, pertinet ranula; quæ eſt tumor ſub lingua, ex eo nomen habens, quod ranulæ, ſeu venę,

quæ ſunt ſub linguâ, hoc in morbo manifeſtè tument: vel quòd qui hoc affectu laborant, inter loquendum coaxant, veluti ranæ, vel quòd ranæ ſimilitudinem præ ſe ferant ſanguine diſtenta vaſa.

Relaxationis & reſolutionis, cõmunia ferè ſunt remedia: purgetur corpus ex ſenna & agarico, quæ bullierint in decocto cephalico; caput cephalicis deſiccetur; quin etiam totum corpus dato per aliquot dies decocto ſudorifico. Cauteriis divertenda fluxio, quæ in inio, atque etiam ſub mento applicẽtur; colluatur ſæpè os vino decoctionis ſalvię, majoranæ, betonicæ, caryophylorum, nucis moſcatæ, zingiberis, cinamomi; teneat quinet ſæpè in ore, zingiber conditum, aut nucem moſcatam conditam, & utatur ſequente opiatâ: ℞. Conſervæ ſalv. anth. ſtœchad. acori, ana ℥ ß. mythridatii, vel theriacæ veter. ʒij. nucis moſcatæ conditæ, vel zingiberis conditi ʒj. cum ſyrupo conſervationis citri, fiat opiata: de qua capiat manè & ſerò quantitatem avellanæ. Totum collum, oleo de cinamomo, vel de caſtoreo, vel aliquo unguẽto nervali inungatur; caſtoreum ipſum, per aliquot dies ſumatur ʒ. unius aut ʒ ß. pondere dilutum hydromelite, quæ quidem remedia reſolutæ quoque maxillæ conveniunt, quippe quæ paralyſis eſt moleſtiſsima, quia maſticationem pervertit. Omnia enim animalia, excepto crocodilo, mandunt cibos, movendo mandibulam inferiorem.

Aſperitas linguæ, lenienda eſt, cõtinendo in ore, oleum ſeu ſuccum amygdalarum dulcium; cremorem

morem item lactis, mucilaginem psyllii, cydoniorum, extractam in lacte: lingua perfricetur prędictis linimentis; æger item teneat, in ore tabellas diatragacanthi frigidi, penidia, pillulas albas, bechicas. Semen portulacæ excipiatur mucilagine tragacanthæ: fiant hypoglottia, sive parvæ tabellæ tenendæ sub lingua, quæ convenient etiam linguæ, ardore & nimiâ siccitate excoriatæ.

Retractæ verò sive convulsæ linguæ, imperentur humectantia, ut decoctum amygdalarum dulcium, passularum, ficuum glycyrrhizæ, jujubarum, sebesten cum syrupo violato jujubino de glycyrrhiza.

Sed memineris convulsionem à siccitate esse lethalem, quemadmodum & paralysim linguæ: Apoplexiam enim minatur fortem.

Pro ranulâ Paulus singulare constituit præsidium: in apertione ranularum, priùs purgetur corpus, vena deinde in brachio incidatur, præsertim si fuerit tumor phlegmonodes, generatio phlegmones impedietur, initiò colluendo oxycratum, si non possit generatio illius impediri, tentanda resolutio, colluendo decoctum origani, malicorii & salis: quod si tendat ad suppurationem quàm citò aperiatur, effluet humor albugineus, similis albumini, & aquato ovi.

Notandum verò quòd aliquando ranula non est humoralis, sed adnata caro, sub lingua veluti rana aut altera lingua, quæ si fuerit alba, vel rubra, mollis, indolens, ut de polypo dictum est, exedatur caustico,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſtico,ut oleo vitrioli: Si verò ſubnigra, dura, doloremque faciat, neque ferro neque cauſtico irritetur, metu cancri.

Chirurgiam docent Paulus, Celſus & Albucaſis, hamo præhenditur ranula hæc, undique à lingua ſeparatur, ſic tota carnis excreſcentia facilè evellitur, ut de pterygio dictum eſt.

De Palati affectibus.

IN palato, infantibus, ex calidiore præſertim lacte nutricis, adultis autem ex bilioſiore ſanguine, erumpunt aliquando puſtulæ: quibus ruptis ſuccedunt ulcuſcula, quæ aphtę nominantur, quibus ſuccurrendum eſt, colluēdo os, aquâ hordei, roſarum, plantaginis cum melle roſato; ſyrupis item roſarum ſiccarum, granatorum, myrtillorum; diamorom, in omnibus oris ulceribus ſingulare eſt. Itaq; infantibus os, eodē, cum baculo perfricabis (quandoquidem per ætatem gargarizare illi nequeunt) interim nutrici provideatur purgatione & venæ ſectione, refrigerantium uſu: vel alia quæratur nutrix, cujus lac ſit temperatum mage. Adultis quoque purgatio & venæ ſectio conveniunt, deinde diamorum diſſolutum aquâ hordei & plantaginis. Si ulcuſcula reddantur maligna, attingantur aquâ aluminosâ, quin etiam forti, ſed in pueris, multâ aquâ plantaginis temperata. Prodeſt etiam in malignis, os abluere omphacio, aut aceto, decoctionis malicorii, nucum cupreſsi, vel gallarum.

De

De Tonsilarum morbis.

IN radice linguæ, sitæ sunt glandulæ, utrinque una, quæ tonsillæ vulgò & amygdalæ nominantur, quas duo morbi obsident, phlegmone & scirrhus. Paulus appellat Paristhmia cùm inflammantur; Antyades verò cùm scirrhescunt: quo nomimine vocari à Græcis induratas ex inflammatione tonsillas, Celsus annotavit.

Inflammationi convenit venæ sectio, primùm in brachio, deinde sub linguâ, non neglectis interim cucurbitulis: colluat os oxycrato, vel in aquis rosarum, plantaginis, dissolvantur diamorum, syrupi adstringentes, rosarum siccarum, cydoniorum, granatorum, myrtillorum, & cum iisdem aquis, fiat gargarismus. Ad resolvendum, utere ut priùs dictum, decocto secundo fœnugręci, abscessu facto cuticula facilè rumpitur, erumpitque pus, in os & fauces, hinc ulcus sordidum oritur & grave olens.

Aliquando oboritur ulcus primarium: destillationis enim acrimonia, eroduntur tonsillæ, nullâ præcedente inflammatione, qualia ulcera sæpè adveniunt etiam lue venereâ infectis.

Pro duritie tonsillarum, hæc etiam sit cautio, ut si jam dolorem faciat, sinatur, metu cancri: alioquin quod superfluũ est & impedit deglutitionem ac respirationem, abscindi poterit. Si totam glandulam, funditùs & è radice vellere conêris, inquit Aëtius, operatio erit plena periculi.

Tunica

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Tunica palati, aliquando itidem inflammatur, eaque inflammationis ſpecies ab Aretæo lorum ſive crapedon nominatur: tunica hîc tumore extenditur, inſtar alarum veſpertilionis, quod genus phlegmones non ſemel obſervavi, idque non aliis remediis, quàm alias oris inflammationes, perſanavi commodiſsime.

De Inflammatione & relaxatione uvulæ.

GARGAREO, inflammatur quandoque, ſed rarò, nec certè, ſine periculo, frequenter magis relaxatur, deſtillatione, & ita pendet, ut quoties ægri ſalivam tranſglutiunt, carnis aliquod fruſtulum, ſe vorare, opinētur, à quo itidem, veluti ſtrangulantur: Obſeſſus inflammatione, quòd tunc racemi prę ſe fert ſpeciem, idcirco morbus σταφύλωμα à Græcis; à Latinis uva ſeu uvula nominatur. At quando fluxione laxior factus, veluti gracili de cauda dependet, inde columella, quaſi parva columna nominatur. Staphylomati ſeu inflammato gargareoni, ſuccurrendum, iis remediis, quibus tonſillis inflammatis & faucibus mederi poſſe & debere modò dictum eſt. Ad columellam verò, ſeu relaxatum pendulumque gargareonem, Scribonius myrrham & piper excipit melle, quo illum oblinit. Aſclepiades apud Galenum myrrhæ & piperi, immiſcet gallam & alumen, ut à calefacientibus colliqueſcat pituita, & eâdem operâ ab aſtringentibus ſuo loco reddatur. Ioannes de Vigo piperi com-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

commiſcet, myrobolanorum citrinorum, parem portionem, eumque pulverem cum ſpatula, pendulo gargareoni bis quotidie ſupponit. Aſclepiades etiam inſufflat per arundinem, pulverem ex anethi uſti partibus duabus, & ireos Florentiæ parte una: Meſue ex Galeno ut retrahatur uvula, ſuadet ægrum ex coma ſuſpendere. Si his artibus non poſsit reddi ſuo loco, aut ligetur, aut incidatur, eóque audentiùs utrumque præſtabis, ſi caudam illa habeat gracilem. Volſellis pinſitur, mox forficibus abſcinditur, deinde aſtringens aliquod gargarizatur, vide tamen ut tantùm quod excedit & ſuperfluum eſt abſcindas, quia cùm totus gargareo abſcedit, vox eripitur & vitales partes refrigeſcunt: ac ſic præcox ſequitur interitus.

Notabis ex Celſo, nunquam incidendum quandiu inflammatione tenetur, uti neque ſi cancroſus videatur. Albucaſis etiam monet, non eſſe incidendum, niſi pendeat è cauda gracili, metu hæmorrhagiæ.

Inflammationi, nonnunquã ſuccedit gangręna, tùm qui priùs rubebat, gargareo incipit liveſcere, quod eſt Gangrænę principium: hoc viſo, citiùs quàm fieri poterit ſcarificetur, quin etiam parum Ægyptiaci, diſſolutũ oxycrato gargarizetur, aut ſal cum poſca: Si nihilominùs putreſcat, Guido per canulam eum attingit aquâ forti, ſpatio dimidiæ horæ, ſic ſponte cadit; abſcindi etiam poteſt, ut pendulus.

* * *

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De Inflammatione faucium.

FAUCES appello, internum oris ſpatium, ubi gulæ & aſperæ arteriæ extrema concurrunt, utrumque ſeorſim & conjunctim poteſt inflammari: faucium inflammationem, Latini uno nomine Anginam appellârunt, Græci diſtinctiùs Inflammationem laryngis, ſive gutturis cynanchem; Inflammationem verò œſophagi Synanchem nominarunt; imò verò Paulus majoris diſtinctionis cauſa, cùm afficiuntur interiores muſculi qui laryngem movent ad vocem efformandam, cynanchem, cùm exteriores paracynanchem appellat: Quemadmodum cùm gulæ interiores muſculi phlegmone tenentur, Synanchem; cùm externi paraſynanchem appellitat. Diſcernuntur actione leſâ: nam inflammatâ gulâ deglutitio aboletur, manente adhuc reſpiratione: inflammato gutture, vox & reſpiratio valdè læduntur: cibus interim, cum difficultate quamquam tranſglutitur: omnis enim Angina deglutitionẽ plùs minùs lædit. Quò major eſt deglutiendi aut reſpirandi difficultas, eò angina periculoſior, quia inflammatio pertinet ad partes interiores. Periculoſiſsima angina, inquit Hippocrat. cùm depreſſa lingua, in faucibus nullus apparet tumor, ægri nihilominus coguntur erecti ſpirare, iſti, primo die, ut plurimùm è vivis tolluntur, alii intrà diem quartum. Quando anginoſi ſpumant, non minùs ſunt deplorati quàm ſpumantes apoplectici, ſuntq; ſine auxiliis deſerendi, mor-

tem

tem itaque hîc certam esse & in propinquo, significandum est astantibus.

Vena, primùm cephalica secanda est, quia præsens requiritur auxilium, à sanguinis missione, quin etiam iterari aliquoties phlebotomiam magnitudo morbi postulat, injectis interea clysteribus acribus, quales in apoplexia descripti sunt: deinde ranulæ aperiantur: Nam Galenus non semel annotavit ranularum sectione sæpè anginam fuisse sedatam, quin & persanatam: si æger possit deglutire, laboretque cynanche non synanche, detur potio purgans bilem: ℞. Expressionem ℥ij. rhabarbari infusi in aqua cichorii cum ℈j. santali cytrini, in qua dissolve syrupi rosarum pallidarum, vel de cichorio ℥j. diapruni solut. ʒij. fiat potio, quæ in synanche esset inutilis, quia ne aqua quidem transglutitur, in angina suffocante: licet etiam interdum aperire jugulares, aut saltem admovere collo, cucurbitulas cum scarificatu.

Topicorum eædem sunt indicationes quæ fuerunt in aliis inflammationibus oris. Initiò itaque repellendum, ut prohibeatur generatio phlegmones: si non possit impediri, tentanda resolutio: abscessus factus aperiendus, si fieri potest scalpello, alioquin alligetur carnis frustulum filo, & detur comedendum, mox retrahatur: idem fiet si alligaris filo, spongiam pari modo ægris exhibendam. Gargarismi lenis ad repellendum sit hæc formula: ℞. Aquæ rosarum & plantaginis ana ℥iiij. dissolve syrupi granatorum, rosarum siccarum, cydonio-

rum, myrtillorum cujusvis ℥ij. fiat gargarismus. Erit vehementior, ex decocto balaustiorum, malicorii, nucum cupressi, dissolvendo diamorum, aut dianucum: adstringentibus, ratione doloris, immisceri poterunt & lenientia, ut jujubæ passulæ, ficus, glycyrriza. Exempli gratia: ℞. Malicorii ʒiij. balaustiorum & glycyrrizæ ana ʒij. passulas decem ficus & jujubas ana numero quatuor fiat decoctio, in colaturę ℔.j. dissolve diamorum vel dianucum ℥ij. fiat gargarismus: Ut demulceatur dolor, qui anginosos mirificè excruciat, per intervalla gargarizent lac asinæ, capræ, vaccæ, aut serum lactis in quo parum cassiæ ad leniendum dissolvi potest, ut resolvas, itidem utere secundo decocto fœnugræci, in quo dissolve diamorum compositum: Tale autem redditur addendo ad simplex, parū myrrhæ & croci, si neque resolvi neque repelli potuerit, abscessus quàm citò fieri poterit arte superiùs dictâ & descriptâ aperiatur. Cæterùm quia scripsit Hippoc. in Angina, si tumor in collo appareat, bonum, idcirco omnibus artibus procurandum, ut materia foràs attrahatur; cucurbitulæ proinde, sub mento, & circa fauces admoveātur, inquit Celsus, id quod strangulat evocetur, ad eum finem vulgus pattam leonis, applicat collo, formâ cataplasmatis, miro herclè profectu, cujus loco uti possis etiam synapismo aut vesicatorio. Collum lana succida, imbuta oleo aliquo calastico sive relaxante, ut chamomeli, liliorum, involvitur. Quæ omnia remedia adjuvant manifestis qualitatibus anginosos, at proprie-

tate

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tate inexplicabili & ſpecificâ juvant tàm ſumpta, quàm admota, quę ſequuntur eam ob rem dicta cynanchica. Stercus canis album (tale autem redditur ſi per duos dies, canis, nihil præter oſſa comederit) ſiccum teritur, cribro trajicitur, deinde melli, ſyrupo, vel diamoro permiſcetur. Sic hirundinum uſtarum, cochlearum, vel cancrorum uſtorum cineribus, eodem modo uti poſsis: pulli ipſi hirundinum utiliter eduntur, aut uruntur, & pulvis edendus datur cum mulſa: vel ℞. Nidum hirundinis, ſubigatur cum melle, fiat cataplaſma applicandum collo, quæ omnia ſunt auctoritate Galeni firmata; deinde Aëtii, Pauli, Celſi teſtimoniis & obſervationibus ſedulis comprobata. Dioſcorides urit millepedes, pulverem immiſcet melli, pro litu colli.

Hactenus de vera & exquiſita Angina, quæ fit à ſanguine ut plurimùmallioſo, id eſt, tenui & fervido: Quæ enim fit à ſanguine pituitoſo, equidem etiam vera, non item eſt exquiſita: at notha fit à pituita, potiusque ad œdema, quàm ad phlegmonem referri debet: habet utique multa communia cum vera, ut ſenſum anguſtiæ ſive compreſsionis, difficultatem ſpirandi & deglutiendi; verùm abeſt febris, nullus urget dolor, propterea non eſt adeò periculoſa. Purgatio, ſi deglutiri poſsit, præſcribatur ex ſenna, turbith, agarico, quę bullierint in decocto cephalico: clyſteres acres: applicetur collo cataplaſma reſolvens, quale hoc fuerit: ℞. Radicis liliorum ℥j. altheæ, cum radice m.j. florum chamomeli & melil. ana p.j. ſeminum aniſi, lini, fœnugræ-

ci & fœniculi ana ʒij. fiat decoctio: Residentia teratur, coletur, adde colaturæ, farinæ fabarum & nidi hirundinis ana ℥ j. vel ℞. Pulveris cancrorum ustorum, stercoris canini ana ʒvj. cum oleo chamomeli, fiat cataplasma, applicandum collo tepidum: Insuper gargarizetur decoctum hyssopi, thymi, pulegii, atq; imprimis calamenthæ, in quo dissolvatur oxymel. ℞. Calamenthę m.j. fiat decoctio, in colat. ℔. j. dissolve cochlearum ustarum ℈iiij. oxymelitis Galeni ℥ j. fiat gargarismus. Quando, impeditâ gulâ, anginosi, nil omninò deglutiunt, sorbitiones per cannulam sive gutturnium induntur, vel cucurbitula primis colli vertebris applicatur, ut gula dehiscat & trahat; Intereà exhibentur cibi liquidi.

Non est omittendum, abscessu rupto fieri ulcus, quod imprimis hydromelite aut aquis vel decoctis hordei, ligustri, caprifolii, agrimoniæ, detergendum, deinde diamoro replendum & obducendum, maligna ulcera in faucibus: ut aliis in partibus, attingi debent aquâ forti, aluminosâ, oleo de vitriolo.

PARTIUM ORIS ENUMERATArum symptomata, primi, secundi & tertii generis.

COMMEMORATIS partibus, velut instrumẽtis natura utitur, ad respirandum, ad loquendum & ad gustandum. Propterea illis ipsis malè affectis, istæ actiones omnes læduntur: equidem pulmo

pulmo eſt præcipuum vocis inſtrumentum, ſed ad vocem dearticulandam concurrunt præterea brõchia ſeu trachiarteriæ propagines, & per pulmonem diſperſæ veluti ejus fiſtulæ, lingua, gargareo, guttur, dentes, nervi recurrentes, qui propter iſtum uſum vocales nominantur: Loqui non poſſunt, quibus lingua inutili ligamento, veluti filo conſtricta tenetur, quo forcipibus inciſo, incipiunt iterum loqui. Sunt muti quibus lingua eſt reſoluta, aut quibus impediti ſunt, obſtructi, inciſi, perfrigerati vocales nervi, qui cùm à quarta vertebra exoriantur, illîc applicanda erunt Topica nervalia ad paralyſim dictata. Loquuntur quidem balbi, ſed depravatè, quemadmodum Trauli qui literas t, & r, non poſſunt pronunciare, quod de Demoſthene & Alcibyade ferunt hiſtoriæ. Vox etiam depravatur raucedine ſive deſtillatione in fauces: aër enim, per materiam catharri, veluti per aquam, delatus, raucum edit & obſcurum omninò ſonum: Inſtrumenta muſica, ut fides cytharæ, debent eſſe ſicca, proinde fluxione humectatis vocalibus inſtrumentis, vox rauceſcit. Raucedo porrò in valdè ſene, eſt inſanabilis. In cæteris ſi unum annum exceſſerit, vix unquam ſaneſcit. Si anteriores dentes, ſuis acetabulis emoti, locutionem impediant, ſufficiantur in eorum locum, eburnei. Ecce ſunt cauſæ præcipuæ vocis impeditæ: Aboletur verò etiam guſtus impeditis nervis guſtatoriis, à tertio pari, ut motus linguæ, præpeditis motoriis, à ſeptimo pari qui oriuntur. Depravatur verò guſtus linguâ, cùm alie-

no humore infecta est: nam sub aurigine perfusa felle, judicat omnia amara: quæ vitia frequentiùs contrahit, ex inferis partibus, quibus veluti spongia incumbit: indeque ascendentes vapores excipit. De respiratione opportuniùs, agetur sectione sequenti. Age ergo, ponamus quempiam de abolita, imminuta aut depravata voce, apud nos conqueri, tacitâ mente excurremus per commemorata vocis instrumenta, ut, cujus vitio hoc accidat dignoscamus, & remedium causæ morbificæ accommodemus.

De Raucedine.

ESTO ergo, vox rauca, à destillatione in fauces, quæ idcirco raucedo nominatur: purgandum erit corpus cassiâ cum rheo, atq; si fluxio calida videatur, mittendus etiam sanguis.

Obiter tamen notandum est, quod Valescus in commentarios retulit, si rauco à destillatione mittatur sanguis, quo tempore catharrus commovetur, auctâ destillatione, illum amissurum esse vocem. Consulendum capiti ut parti mittenti, gargarismo utendum est repellente, ex syrupis & aquis adstringentibus, aut ℞. Diacodii ℥ij. capiat horâ somni, duo cochlearia ad sistendum catharrum. Aut ℞. Gummi arabici tragacanthæ, glycyrrizæ rasæ, admygdalarum, penidiorum, seminum cucurbitæ, cucumeris & portulacæ ana ʒiij. croci ℈j. fiant pillulæ tenendæ sub lingua. Cubebæ, vulgò grana paradysi, sensim transglutitæ, vel sumptæ cum

cum aqua mellis, creduntur etiam ſubſtantiæ proprietate mederi raucedini: quod ſequitur vocem claram efficit.

℞. Croci, myrrhæ & thuris ana ℥j. coquantur cum paſſo, ſive cum muſto decocto ad conſiſtentiam mellis, ſumat manè & ſerò inſtar caſtaneæ. Quòd ſi abolita ſit vox aut imminuta ob paralyſim linguæ, jam præceſſerunt remedia: ſi à nervis vocalibus inciſis, eſt malum immedicabile: ſi ab eiſdem reſolutis, obſtructis, perfrigeratis, non tantùm collum liniatur oleo de caſtoreo, coſti, cinnamomi, unguento nervali, ſed etiam quartæ vertebræ, unde nervi vocales exoriuntur, ejuſmodi topica applicentur: non neglectis iis, quæ ad paralyſim linguæ noviſsimè dictata ſunt: Si propter arteriam exaſperatam, vox lædatur, ſyrupis, & eclegmatis lenientibus lævigetur, ut ſyrupo violato, jujubino, de glycyrriza, de tuſsilagine, tabellis diatragacanthi & cæteris, quæ ad exaſperatam linguam præceſſerunt, ut pillulis albis, bechicis.

Si vitium ſit, in pulmone, ut ſi phtiſicus fuerit æger aut aſthmaticus, iſti affectus, habebunt ſtatim ſua remedia. De mutis & balbis, locus hîc poſtulat, ut pluribus paululum diſſeramus: neque enim in arte poſsis commodiore loco.

Imprimis notandum quia ſermo eſt ex auditu: quotquot proinde naſcuntur ſurdi, eoſdem neceſſariò eſſe mutos: at ſi fuerint ſurdi aliquo accidente, ut aure obſtructâ, nihil obſtat, quin loquantur: multi, reſolutâ, aut inutili ligamento conſtrictâ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

linguâ, sunt muti, qui arte, quin etiam sponte aliquando sanescunt: Nam Athis Crœsi filius cùm videret ensem jam districtum ad interficiendum patrem, cùm nunquam anteà locutus fuerat & pro muto habebatur, cœpit exclamare; O homo ne occidas Crœsum: unde tàm repentina mutatio? an disrupto linguæ ligamento, an percuratâ momentò paralysi, quia calor & spiritus, magno animi impetu ad linguam alioquin ignavam & torpentem confluxerunt: Sic quosdam paralyticos, qui per aliquot annos in lecto jacuerant cùm domus conflagraret, aut deposcerentur ad necem, audio, eâdem de causa in pedes erectos domo effugisse. Maximilianus Friderici tertii imperatoris filius, cùm pro muto haberetur, quia ante nonum annum non erat locutus, evasit tandem in virum eloquentissimum, ut hinc obiter intelligat medicus, non esse desperandum, etiamsi quibusdam pueris, tardè adveniat loquendi beneficium.

Balbuties verò ut plurimùm accidit cerebri & linguę nimiâ humiditate. Quâ causâ pueri & ebrii balbutiunt, eademque ratione scripsit Hippoc. balbos alvi profluvio sæpè corripi. Quocircà cæphalicis desiccandum fuerit cerebrum; quin etiam totum corpus, sumpto per aliquot dies hydrotico; cætera etiam peragenda, quæ ad mollitiem linguæ dictata sunt antea: conserva salviæ, ore detenta imprimis hoc loci commendatur.

Traulis conveniunt illa eadem remedia, nam credibile est illos τ & ρ literas malè pronunciare, pro-

propter mollitiem linguæ; ideo enim fit,ut lingua prioribus dentibus malè innitatur,humidiores linguæ musculi, non possunt linguam firmiter stabilire,quod tamen necessarium est ad harum literarum pronunciationem. Ecce sunt læsæ vocis, sequuntur depravati gustus remedia. Considerabis primùm,à qua parte ascendant vapores ii,à quibus lingua inficitur,si à ventriculo, an ab hepate, ut nimirum parti primò laboranti subvenias: Si ab aurigine,lingua felle perfundatur,percuratâ aurigine, lingua suæ integritati restituetur, interim paretur gargarismus detergens,ex decocto hordei,agrimoniæ,marrubii, vel ex aquis stillatis caprifolii, ligustri cum pauco melle rosato.

Ad Ametriam in excreto,pertinent multa & frequens sputitio, nec non screatus sanguinis, apertâ aut erosâ in faucibus aliquâ venâ:à vetriculo enim & hepate sanguis profluit vomendo;à pulmone tussiendo; ab ore & gingivis spuendo; à faucibus screando. Immodica salivatio, aut contingit à perenni & tenui destillatione, aut à ventriculi cruditate. Nam malè coquente ventriculo,multa pituita colligitur, quæ ascendit in os per tunicam ori & ventriculo communem. Qui naturâ & temperamento sunt melancholici, solent itidem esse sputatores: Verùm maximè omnium hypochondriaci, fortassis,quod lien eructet humorem acidum, in ventriculum, à quo hic refrigescens cruditates producit: Itaque ut huic symptomati succurras, considerabis diligenter unde procedat, si à cerebro, ventriculo,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

aut à liene, ut unicuique causæ suum accommodes remedium, cerebrum exsiccandum, sistendus catharrus, ventriculus roborandus & juvanda concoctio remediis suo loco explicandis: Lieni verò prospiciendum remediis, quæ posteà ad melancholiam hypochondriacam describentur. Screatus verò sanguinis, sistetur aliquâ detenta in ore competente conservâ adstringẽte, ut rosarum, symphyti majoris, quibus immiscere possis aliquid terræ sigillatæ, boli, vel coralli rubri: vel gargarismo ex syrupis adstringentibus dissolutis aquâ quapiam adstringente, rosarum, plantaginis centinodiæ: addere etiam possis nonnihil trochiscorum de bolo, de carabe, de terra sigillata, de spodio. Denique conveniunt, quæ ad hæmorrhogiam præcesserunt, & quæ deinceps ad hæmoptoidem dictabuntur.

Ad affectus simplices, referri potest oris fœtor, cujus imprimis recognoscenda causa, procedátne ab ore ipso, ut à dente putri, an à ventriculo malè coquẽte, an à pulmone ulcerato, an ab ozæna: nam si fœtor procedat à dente putri, experienda remedia quæ ex Galeno ad putres & erosos dentes dictata sunt, & tandem evellendus is fuerit: Si à ventriculo malè coquente, frequenti usu pillularum de hiera aut de aloë corruptus humor vacuetur. Si ab ulcere putri pulmonum, quia phtisis est insanabilis, satis erit fallere fœtorẽ, teneat itaq; sæpè in ore caryophylum unũ, aut aliquid nucis moscatæ conditæ: Nam suspecta sunt suave olentia, ut moschum:

Posthume, non bene olet qui bene semper olet.

Cæte-

Cæterùm de aſpera arteria, memorabilis eſt hiſtoria apud Cardanum, quæ hîc videtur coronidis loco inſerenda. Mediolani, nebulo quidã, adjudicatus cruci nunquam potuit laqueo ſtrangulari, quod cùm vulgus haberet pro miraculo, relegatus fuit à judice in cœnobium, ubi vitam finivit, cujus eventus cauſam ut inveſtigaret Cardanus, operum naturæ ſcrutator diligentiſsimus, poſtulavit ſibi dari corpus diſſecandum, invenit aſperam arteriam illi fuiſſe ex toto oſſeam: & tam duram, ut nullo fune comprimi potuerit.

PARTICULARIS METHODI MEDENDI, SECTIO II.

In quâ explicantur morbi & Symptomata partium, quæ thorace continentur. Imprimis verò morbi pulmonum.

PULMO, patitur omne genus morbi: Laborat enim intemperie calidâ, frigidâ, humidâ, ſiccâ, nuda, cùm materia, ſæpè obſtruitur, & quidem à pituitâ craſſa & viſcida, quæ aliquando reſolutis partibus tenuioribus, in lapillos concreſcit: poteſt enim in fiſtulis pulmonum non minùs quàm in renibus, aut in cyſti fellis pituita lapideſcere. Vlceratur prætereà à deſtilla-

ſtillatione ferina, unde phtiſis: Inflammatur à copia ſanguinis bilioſi, quo nutritur, quæ inflammatio pulmonis à parte affecta, peripneumonia nominatur. Patitur etiam abſceſſus non tantùm in ſe, ſive in bronchiis collecta materia purulenta, ſed in arteria venoſa, aut vena arterioſa, qui exigui abſceſſus turbercula nominantur cruda.

Calidiores pulmones, arguunt genæ rubrę, ab aſcendentibus fumis tales redditæ, ardor thoracis, & ſitis ingens, quæ non miteſcit potu, ſed frigidi aëris inſpiratu. Quî fit, quod ſitiant, dices, cũ ſitis cauſam Galenus attribuat ſuperiori orificio ventriculi? an quia pulmoni calefacto ſtomachus compatitur? aut quia fauces areſcunt, à calidiore pulmone.

Frigidam pulmonum intemperiem, contraria ſigna demonſtrant, frigidum pectus, ſitis nulla, & quòd calido aëre recreentur, frigido offendantur, pulmonem aridum, vulgus appellat flaccidum. Quo malo afflicti, paulatim tabeſcunt: tabidorum factâ diſſectione, nullam tabis & mortis cauſam obſervare potui ſæpè ſæpiùs, præter pulmones veluti in camino exſiccatos: motus, fames, vigiliæ, & quæcumque exſiccant, huic hominum generi ſunt infenſiſsima: pulmonem humidiorem, tuſsis humida comitatur; ut ſicciorem, tuſsis ſicca, cum aſperitate arteriæ.

Refrigerabis calidiorem pulmonem, uſu frequenti caſsiæ, miſsione ſanguinis, abſtinentiâ vini, cujus loco utatur priſanâ pro ordinario potu, aut aquâ hordei: hordeata ſint in uſu frequenti ut & amy-

amygdalata, quin etiam panis ex hordeo & amygdalis ac pistaciis conficiatur, syrupo violato item jujubino, tabellis diatragacanthi utatur aliquando inter pastus, liniatur quoque thorax oleo violaceo: Nam frigida quæ adstringunt ut rosaceum & myrthinum nocent, quia respirationem impediunt: Lac asinæ, ardorem simul & siccitatem pulmonis insigniter contemperat. Frigidiores verò calefacies ordinario usu hydromelitis, in quo hyssopi coma, nodulo inclusa bullierit, adhæc syrupis de prasio sive de marrubio, de hyssopo, tabellis, diairis litu thoracis ex oleo irino, anethino unguento resumptivo, quod etiam aridis & exuctis pulmonibus benefacit, ut syrupus resumptivus, seu de testudine. Crocus perhibetur esse anima pulmonis, propterea ex ovo sorbili sumi potest, & linimentis immisceri, ut oleo amygdalarum amararum, butyro, immiscebis quoque eumdem potulentis ut jusculis. Frigidiores & humidiores purgabis sæpè addendo ad Cassiæ aut catholici ℥j. turbith vel agarici trochiscati ℈iiij. Si malis diaphœnici aut diacarthami ʒij. fiat bolus, capiat ex cochleari cum syrupo capilli veneris aut de hyssopo. Estné mittendus sanguis, in frigidis & humidis morbis pulmonum? Minimè gentium, nisi manifesta adsit plenitudo, tumq; licet ad causam antecedentem non ad conjunctam. In longis morbis, quales solent esse frigidi & humidi, possis imperare syrupum solemnē ex bechicis, in quibus turbith aut agaricum bullierint, hac formulâ: ℞. Radicis enulæ campanæ, serpentariæ

& ireos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

& ireos florent (ad incidendum pituitam crassam viscidam) ana ℥ ß. polypodii querni, glycyrrhizæ rasæ passularum mundatarum ana ℥ j. tussilaginis cum radice, scabiosæ morsus diaboli, pimpinellæ, adianti, Hyssopi ana m.j. jujubas & sebestē num. x. Seminis carthami & bombacis ana ℥. ß. florum violarum pug. ij. fiat decoctio, in qua bulliant ℥ iij. zingiberis, in colat. ℔. j. ß. dissolve sacchari ℔. j. ß. fiat syrupus perfectè coctus, de quo capiat ℥ ij. pro dosi cum aquis scabiosæ, pimpinellæ, adianti, vel cum ptisana magistrali. Si ad hunc syrupū adjeceris casiæ ℥ ij. pulveris diairis, vel conservæ enulæ campanæ, capilli veneris ana ℥ ß. fiet opiata pectoralis laxativa, quàm hoc in casu accomodatissima.

Avicenna, plurimi facit jus galli decrepiti, farciendus hic est hordeo, passulis, ficubus, glycyrrizâ, jujubis, sebestem, in colaturæ ℔ ß. dissolve mannæ calabricæ ℥ ij.

Memineris, quoties morbis pulmonum conjuncta fuerit destillatio, ut frequentissimè conjuncta est, toties omni arte procurandum, ut sistatur illa, alioquin inutilem fore nostram operam: cephalicis ergo exsiccandum caput, utendum hora somni diacodio, aut hypoglottiis: ad diversionem verò admovenda erunt brachiis cauteria.

Agè verò à morbis similaribus thoracis, de quibus non est admodum frequens querela, pergamus ad organicos, in quibus præcipuum locum tenet obstructio: Angustæ enim pulmonum fistulæ,

con-

congestâ ex Intemperie frigida pulmonis, vel à cerebro destillante pituitâ, sæpè obturantur: Tùm verò æger difficulter respirat, tussit, & in thorace manifestam sentit oppressionem.

Huic malo, subvenient incidentes & detergentes syrupi, ut capilli veneris, de hyssopo, de marrubio, oxymel simplex, diureticum, scylliticum, tabellæ diairis simplicis & diairis Salomonis, juscula cicerum, & caulium rubrorum, unde looch de caulibus, expressus succus & depuratus coquitur cum melle, vel cum saccharo cando ad consistentiam syrupi, quo utendum fuerit, ut & præcedentibus cunctis, ex cochleari, vel cum baculo glycyrrizæ, vel cum aquis prædictis scabiosæ, pimpinellę, adianthi.

Vesperi, quo tempore catharrus commovetur, capiat syrupi rosarum siccarum & jujubini cujusque, vel diacodii, duo cochlearia. Manè, ut, quod jam influxit in pulmones, & per asperam arteriam deerravit, expectoretur: utatur syrupis incidentibus & detergentibus commemoratis: ℞. Syrupi capilli ven. & de hyssopo ana ℥ j. aquarum pimpinellæ & scabiosæ ana ℥iij. fiat julep in duas doses, vinum conceditur aut ejus loco hydromel, in quo coma hyssopi nodulo inclusa bullierit. Benefaciet quoque syrupus magistralis jam descriptus, uti etiam in pauperioribus cassia cum agarico, litus thoracis ex oleo irino, anethino, amygdalino cum croco: opiata ex conserva capilli veneris, enulæ campanæ, ireos, cum pulvere diairis, diatragacanthi: Nec sunt prętereũda remedia, quę ideo asthma-

tica

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tica vocantur, quòd proprietate juvent aſthmaticos, ut millepedes, utẽdi modus ex procemio hujus operis repetẽdus, pulvis millepedum uſtorum, miſceatur opiatæ prædictæ, exempli gratia: ℞. Conſervæ capilli ven. ℥ j. conſervæ enulæ camp. & ireos ana ℥ ß. pulv. millepedum uſtorum ʒij. diairis ſimplicis ʒiij. cum ſyrupo capilli veneris fiat opiata, de quâ capiat quantitatem nucis juglandis, manè antè paſtus, ſuperbibendo parum aquæ ſcabioſæ, aut capilli veneris. In obſtructione contumaci, qualis eſt aſthmaticorum, Galenus laudat ſuum diaſulphur, quod conficit ex ſulphuris, piperis & ſynapi æquis partibus, ut frigida & craſſa pituita eorum calore eliqueſcat: datur ex ovo ſorbili à ℈ j. ad ʒ j. aut therebinthinæ permiſcetur: ℞. Pulveris prædicti ℈. ij. therebinth. ʒ. ij. fiat bolus: therebinthina ad omnes obſtructiones eſt ſingularis. Arabes, exhibent ſolum ſulphur cum ovo ſorbile, chymici flores ſulphuris; alii dant quotidie tabellam unam diatragacanthi, cõſperſam oleo aniſi.

Hactenùs morbi ſimilares & organici, ſequuntur communes, imprimis ulcus, deinde inflammatio: cui propter affinitatem conjungemus inflammationem muſculorum intercoſtalium, quæ mentitur pleuritidem: Ulceratur pulmo, ut plurimùm ſerinâ deſtillatione, cui malo multis cauſis eſt obnoxius. Primò quòd habeat carnem mollem, proinde facilè ulcerabilem: Secundò quia ſubeſt cerebro, à quo per amplum & patentem canalem facilè fluxionem excipit; aliquando etiam bilioſi ſanguinis acri-

his acrimoniâ eroditur, ulcus pulmonum hectica febris comitatur, unde macies totius corporis seu tabes, quæ proprio nomine phtisis appellatur; neque enim omnis tabes, ab ulcere pulmonis: nam omnis febris hectica emaciat corpus, sed tabes ab ulcere pulmonis propriè phtisis appellatur. Sed cur inquies ulcus pulmonum, hectica febris consequitur? quia pulmo est flabellum cordis, aëris inspirati qualitate, ardorem cordis contemperat, ejusdem substantia, spirituum vitalium materiam, illi suggerit: Atqui ulcerati pulmones cum aëre fumos putres fœtidos, ad cor transmittunt, quin etiam aërem ipsum contaminant. Unde cor usque adeò tandem inficitur, ut inde febris hectica necessariò oriatur, quæ consumptione humidi primigenii, tabem inducit. Dignoscetur ab antecedentibus, ut si præcesserit sputum sanguinis: ab adjunctis, ut sputo puris, quinetiam cùm ulcus inveteravit, excretis pulmonis aut asperæ arteriæ fistulis: à consequentibus, ut corporis totius extenuatione: quæ tria uno aphorismo Hippocrates comprehendit. A sanguinis sputo, puris sputum, à puris sputo tabes: Indicationes, eædem sunt, quæ aliorum etiam ulcerum: si ulcus impurum & sordidum fuerit, detergendum; deinde si cavum, carne replendum: quòd si mundum & superficiarium fuerit duntaxat, minimè profundum, quàm citò fieri poterit cicatrice idipsum obducendum: quod fiet usu frequenti syrupi rosarum siccarum, vel granatorum cum aqua chalybeata. Avicenna, usum longum &

frequentissimum sacchari rosati, uti quoq; vulgaris conservæ rosarum adeò commendat, ut illius solo usu, ulcera coaluisse affirmet: Inspiretur porrò aër siccus: dici enim vix potest quanti momenti sit aër, in morbis pulmonum: multi eâ causâ in Ægyptum navigârunt, & furnaria, sui furni frequenti halitu & afflatu ulcus pulmonis tandem desiccavit. Pulmo vulpis, pulmonibus malè affectis, creditur proprietate subvenire, sed imprimis ulceratis, quia maximam vim habet desiccandi: Curatio autem ulceris desiccatio est: Itaque illius pulverisati ʒ. una exhibeatur quotidie cum hydromelite, aut permisceatur veteri & liquidæ conservæ rosarum: ℞. Conservæ rosarum ℥.ij. pulmonis vulpis præparati, ut decet, (hoc est abluti vino, in quo hyssopus bullierit, aut aqua scabiosæ, pimpinellæ, adianti, deinde exsiccati,) ℥. ß. pulveris diatragacanthi frigidi ʒ.vj. cum syrupo de glycyrrhiza, fiat opiata, de quâ capiat sæpè inter pastus: vel pulmo vulpis, assetur sine ferro, & in pastu edatur. Celsus parem vim attribuit jecori vulpis. Verùm faciamus non esse recens & superficiarium, sed cavum, sordidum vel inveteratum ulcus: imprimis prædices astantibus, hoc esse insanabile, eoq; minùs jam si adjunctam habeat inflammationem, aut hecticam febrem. Cur ita? quia id, à quo unicum & singulare præsidium sperari potest, est illi nocentissimum; non enim potest aliter pure expurgari, quàm tussiendo: Atqui tussi dilaceratur, Inflammatioq; magis magisque augetur. Quid ergo facies? blandien-

diendum malo, & arte procurandum, ut minore cum molestia moriatur patiens.

Hoc præstabit lac asinæ. Nam suo sero detergit, caseosâ substantiâ cōsolidat, butyrosâ nutrit: quod est necessarium ratione emaciationis. Sumi illud poterit ad ℔. ß. cum saccharo rosato, tribus horis ab assumpto lacte, capiat vitellum unius ovi. Villanovanus extollit aquam de sanguine humano destillatam, quam non dubito extenuationi profuturam, non ulceri. Dioscorides myrrhidis jusculum, commendat: confert, inquit Galenus, quia facit ut phtisici purulenta faciliùs expuant: idem præstat radix angelicæ.

Valescus sequentem pulverem ex Hali mirificè commendat: eo enim sese phtisicos persanâsse affirmat, qui ab omnibus pro desperatis habebantur: fides esto penes lectorem.

℞. Papaveris albi ℥. x. Gummi arabici, amyli, tragacanthi ana ℥. ij. Seminum portulacæ, altheæ & malvæ ana ℥. v. Seminum cucurbitæ, melonis, citrulli, cucumeris, mundatorum ana ℥. vij. Spodii & succi glycyrrhizæ ana ℥. iij. Penidiorum ad pondus omnium, fiat pulvis, de quo capiat quotidie ℥. ij. cum syrupo papaverino, aut jujubino. Eodem pulvere, inquit, jubebam, ut conspergerent hordeata sua & amygdalata & benè habuerunt. Pro bellariis, Marci panes, pasta regia, pistacia quoque passulæ & amygdalæ convenient præsertim ditioribus. Cæterùm proni sunt ad phtisim, quibus collum est longum & gracile. Item qui pectus habent

depressum, vel elatas scapulas : Hi quidem hipterigodes sive alati dicuntur ; illi saniodes : Huic malo obnoxii sunt, adolescentes potiùs, quàm pueri, aut senes, propter fervorem sanguinis biliosi, & quia, pulmonum carne sunt molliore. Pręcedunt autem tussicula inanis sive sicca, quæ vulpina dicitur vulgò. Titillantur fauces, & sentitur punctura in thorace, cum urinis tinctis, tum provideto ne ulcus fiat, quia factum est immedicabile, crustula ad tempus quandoque obducitur, sed quæ post aliquot menses, aut annos tussi excluditur, & ulcus recrudescit.

Prophylactica sunt, sistere catharrum & cauteriis divertere eumdem, quia ulceri jam facto parùm prosunt, præsertim jam emaciatis. Cassiæ cum Rheo, sit usus frequens ; quolibet mense semel, lunâ decrescente purgetur, utatur quoque tabellis diatragacanthi ; mittatur sanguis saltem semel, quotannis, ineunte Vere.

Ulcus asperæ arteriæ, curetur pauco bolo, thure vel mastiche, exceptis mucilagine tragacanthi aut aquato ovi, inde fit looch, quo utatur sæpe ex cochleari, vel cum baculo glycyrrizæ : Ita enim fiet, ut adhæreat aliquid ulceri.

Scribit Aristoteles septimo Topic. post Platonem in Sophista, unum esse ex principiis humanæ sapientiæ, rerum dissimilium, similitudines ; & similium, dissimilitudines posse cognoscere : Hoc enim posse, est tantùm periti artificis. Atqui peripneumonia & pleuritis multa habent similia in-

ter

ter ſe, multa etiam diſsimilia. Placet proin, una fidelia duos parietes dealbare. Utriq; communia ſunt: febris continua, difficultas ſpirandi, tuſsis, ſputum cruentum, dolor, verùm ſub pleuritide ſentitur pungens, ut plurimùm in alterutro latere, non tamen ſemper: At in peripneumonia, dolor gravis, in toto thorace: pulmo enim eſt indolens, non habet ſenſum niſi gravitatis, quia nervus illius ſubſtantiam non penetrat, ſed per membranam ſolam diffunditur. Quæret aliquis, cùm dolor pulſans, conſequatur magnas inflammationes, quidni pleuritidem? quia illic nulla arteria. Cur dixiſti non ſemper dolorem pleuriticum alterutrum ſolum latus premere? quia pleura per totum thoracem extenditur. Inflammatio mediaſtini, à quibuſdam vera pleuritis dicitur: dolores acutiſsimi, qui in dorſo ſæpè contingunt, ſunt pleuritici: nam ſi partes externas affligant ad notham; ſi pleuram ipſam ad veram pleuritidem referuntur; antè vel ponè non refert.

Peripneumonia, fit à ſanguine quovis, potiſsimùm tamen à pituitoſo, quia pulmo per ſyſtolem excludit omnem ferè bilem, ut pote tenuem & mobilem: pituitoſum verò ſanguinem, quia eſt craſſus & tenax, pro ſui nutritione retinet. At pleuritis ferè fit à ſanguine bilioſo: pleura enim craſsior eſt quàm ut pituitoſum, aut melancholicum ſanguinem tranſmittat. Sanguis, qui committit pleuritidem, à vena ſine pari impetu & majore copia inter pleuram, & pleurã defluit: Qui peripneumoniam,

à vena cava ad dextrum ſinum cordis, atque inde ad pulmonem per venam arterioſam. Peripneumonia, aliis morbis aliquando etiam ſuccedit, ut anginę & pleuritidi, materiâ à faucibus vel à pleura tranſlatâ ad pulmones, quæ peripneumonia eſt lethalis. Pleuritis aliquando fit à catharro.

Pleuritidi, hæmorrhagiam ſupervenire bonum eſt; peripneumoniæ malum. Peripneumonia, terminatur ſupervenientibus parotidibus, non pleuritis: quanquam Rhaſis decimo nono continentis, & Meſue ex Galeno, annotarunt: aliquando pleuritidem ſalutariter terminari, ſanguine liberaliter fluente ex aure, quæ eſt è directo lateris dolentis: Peripneumonia inſuper eſt acutior & periculoſior longè quàm pleuritis: ideoq; citiùs in melius, aut in pejus terminatur. Peripneumonici halitum habent longè calidiorem, propterea aëre frigido magis recreantur quàm Pleuritici, aut quocunq; alio thoracis morbo detenti.

Communia ferè remedia: unicum enim præſidium in venæ ſectione, quia omnes recenſiti affectus, ſunt morbi à ſanguine; clyſteres frequentes, purgatio ex caſsia, manna, gallo decrepito, aut catholicone; bechica, partim quæ leniant, ut ſyrupus violatus de Glycyrrhiza, de tuſsilagine, Jujubinus: partim qui incidendo & detergendo facilitent ſputum, ut ſyrupus capilli veneris & oxymel. Citò enim & facilè ſpuere bonum eſt: non autem ſpuere (cruda pleuritis tùm dicitur) malum: nam niſi materia pleuritidis intrà dies quatuordecim expurgetur,

tur, fiet empyema, quia Anaxion primis diebus non ſpuerat, ut eſt tertio epidem. morbus productus eſt ad diem trigeſimumquartum; quod ſi primis quatuor diebus æger liberè ſpuat, pleuritis terminabitur intrà diem ſeptimum.

Quæ vena in pleuritide ſit ſecanda, affecti an oppoſiti lateris, dici vix poteſt, inter doctos quantâ contentione certetur; placet Arabibus in principio, dum adhuc humor eſt in motu, ſive quandiu ſit fluxio, ad revulſionem, aperiendam eſſe primùm ſaphænam, deinde baſilicam lateris oppoſiti. Tandem ad evacuationem materiæ morbificæ, baſilicam lateris dolentis. Huic opinioni favit Curtius, quam oppugnavit Briſſotus, quem ipſum hodie ſequitur ſchola Pariſienſis; quia fruſtrà fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora, Atqui ſecta baſilica, lateris dolentis, quia revellit, derivat & vacuat ſimul, promptiùs adfert auxilium; vena lateris oppoſiti inciſa pleuriticos nihil aut minimum juvat, inquit Galen. Itaque fruſtra æger toties cruciatur. Scaliger, tantum abeſt, ut fateatur par commodum, advenire pleuriticis, ſectâ initiò venâ, è directo, cùm affirmet, quoties hanc opinionem ſecutus eſt, toties ægros deceſsiſſe; omnes ferè ſervatos Arabum conſilio. Veſalius contendit, in omni pleuritide ſemper aperiendam eſſe baſilicam dextram; quia hâc in parte ſit truncus venæ ſine pari: Eſto pleuritis ſiniſtra, fiet revulſio de fonte: ſi fuerit dextra, non tantùm fiet revulſio, ſed etiam derivatio & vacuatio. Holerius objicit ſanguinem lateri ſini-

ſtro impactum, non poſſe retrahi incisâ hepaticâ; quia ſi vena azygos calamo inſuffletur, ne ſpiritum quidem ad cavam tranſmittat, multò minùs ſanguinem ad ſe rapiet & profundet. Sit ita ſanè: nihil enim tale adhuc comperi, donemus materiam affixam lateri ſiniſtro revelli & retrahi non poſſe. At quæ fluit, antecedens cauſa quæ facit & fovet morbum, quidni ſiſtetur, revelleturque? In pleuritide dextra, nō tantùm initio ad revulſionem, ſed etiam toto morbi decurſu ad evacuationem materię conjunctæ aperiēda eſt hepatica: In ſiniſtra verò quamdiu ſit fluxio, ad revulſionem aperienda videtur hepatica, ut revulſio fiat de fronte ſive de trunco: deinde ut impactus humor educatur, baſilicâ ſiniſtrâ: Saphæna verò aperiatur, cùm hęmorrhoides viris; menſes autem mulieribus ſubſtiterint. Cæterùm quidam negant poſt diem quartum pleuriticis tutò mitti ſanguinem; verùm Hipocrates, Anaxioni pleuritico, undecimo die morbi demum aperuit venam: Itaq; quandiu dolor premit, licet venam aperire: pacato dolore, parcendum venæ, ne fruſtra dejiciantur vires: nam ſalus pleuriticorum & peripneumonicorum tota, dependet à virium (quæ hîc inſigniter læſæ ſunt) robore. Quando dolor abeſt, manente febre cū difficultate reſpirandi, credibile eſt jam factū abſceſſum, proinde tum inutilem eſſe phlebotomiam. Convenítne purgatio pleuriticis? Sanè cùm dolor vergit ad jugulū, tota ſpes in phlebotomia: at cùm vergit ad hypochondriū, Hippocrates, etiam purgat elleboro, quia cacochymia magna

gna indicatur, quæ tendit deorſum, quia dolor eò vergit: ubi autem dolor, ibi morbus, ibi cauſa morbifica: ſumus enimverò nos naturę miniſtri, veruntamen hodie contenti ſumus minorativo, ut caſsiâ & mannâ: ℞. Caſsiæ ℥j. fiat bolus cum ſaccharo, capiat ex cochleari cum ſyrupo violato: aſſumat juſculum galli decrepiti, in quo ℥ ij. mannæ diſſolutæ ſint: metuẽdum à diarrhœa quo conatus egerendi, impedit expuitionem, in qua tota conſiſtit curationis ſpes: Si alvi fluor accidat pleuritico, fractis jam viribus eſt lethalis; non adeò periculoſus autem in principio, dum adhuc cõſtant vires: Galenus commentario ad ſecundum de diæta in acutis, quamvis dolor vergat ad hypochondrium præfert venæ ſectionem, quia ſit tutius remedium: Ex venæ ſectione inquit, nullum ſequi poteſt incommodum; ex purgatione verò maximum. Topica initio ſint, oleum violaceum, cui immiſceri poteſt mucilago ſeminis pſyllii, extracta in aquâ ſcabioſæ, miſce, fiat linimentum, vel oleum amygdalarum dulcium, deinde chamomelinum. Quibus inebriata lana ſuccida, toti thoraci applicetur, deinde ut reſolvas, coquas, & dolorem lenias, ex oleo liliorum & mucilagine fœnugræci extracta cum iiſdem aquis, fiat alterum linimentum: ℞. Olei liliorum & mucilaginis fœnugræci, extractæ in aquâ pimpinellæ ana ℥. j. miſce pro litu thoracis, dolor demulcetur ſacculis ſemiplenis, lacte tepido, applicantur lateri dolenti viciſsim. Ad eundem finem, omentum arietis, quod maduerit in oleo amygdalarum dulciũ, plu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

rimùm laudatur. Vel hoc cataplaſma: ℞. Radicis liliorum ℥.j. biſmalvæ cum radice tuſſilaginis cum ſua radice ana m. j. florum chamomeli & meliloti ana pug. ij. ſeminum lini & fœnugræci ana ℥.ß. fiat decoctio in lacte: reſidentia teratur, & cum oleo chamomelino fiat cataplaſma, addendo duos vitellos ovorum. Vitanda hîc ſtudioſiſsimè ſunt acria, ſalſa, acida, quæ exaſperant fauces; utendum hordeatis, amygdalatis, gelatina, conſummatis, expreſſis, juſculis; bibatur aqua hordei, vel ptiſana cum ſyrupo aliquo bechico, ut violato, vel de glycyrrhiza, bibat ſæpè & parum, ut per vias lubricas, faciliùs ſputum procedat, nunquam bibat actu frigidum, quia frigus inimicum pectori, expuitionem impedit: tepidum verò juvat, dum coquit, maturat, & de parte inflammata aliquid ſemper reſolvit. Michaël Seti affirmat juſculum pavonum, pleuriticis occultâ proprietate convenire, cujuſmodi remedia peculiari nomine pleuritica nuncupantur; in eo cenſu habentur etiam pudendum cervi, vel tauri, raſura dentis apri, pulvis corticis avellanarum, datur ʒ.j. cum ℥.iij. aquæ cardui benedicti, & ℥.ß. ſyrupi alicujus bechici, ut de glycyrrhiza de tuſſilagine. Quidam magni faciunt papaver rheas, utendi modus varius: aliqui enim flores macerant in aquâ non aliter quàm roſas aut violas, atque inde cum ſaccharo conficiunt ſyrupum. Alii pulveris exhibent ʒ.j. cum aquâ cardui. Quod medici quidam improbànt, quia Galenus primo de ratione victus, prohibet, ne pleuriticis dentur

nar-

narcotica, propterea quòd suo frigore impediunt exspuitionem, & vim sopiunt excretricem. Fortassis juvat proprietate, & præterea confert ad dolorem placandum: nam Avicennas quoties vigiliæ infestant, & dolor, jubet dari, cum hordeatis, aut jusculis, seminis papaveris albi contusi duas, aut tres ʒ. Itaque utere audenter hac opiatâ: ℞. Conservæ ex floribus altheæ vel capilli veneris ℥. j. pulveris papaveris rheas ℥. ß. rasuræ dentis apri & pudendi cervi ana ʒ. ij. cum syrupo de glycyrrhiza fiat opiata, de quâ capiat omni horâ duas, aut tres ʒ. nam quæ juvant proprietate, omni tempore possunt exhiberi.

Mediastinum quoque, seu septum quod lobos pulmonis disjungit, & thoracem in partes binas dividit, phlegmone tentatur, quę, omnia habet cum vera sive exquisita pleuritide communia. Febrem continuam, difficultatem respirandi, tussim, sputum sanguinis, dolorem: verùm dolor ad sternum potius sentitur hîc, quàm ad latus, aut in toto thorace, prætereà semper tussis est sicca, quia pus illic veluti pixide conclusum tenetur, quod si erosâ tunicâ, tandem erumpat, nihilominus tabidi moriuntur, remedia eadem quę pleuriticis & peripneumonicis, vena sæpè & sæpè incidenda, ut impedias generationem phlegmones, quãdoquidem facta jam phlegmone fere est insanabilis.

Inflammantur etiam musculi intercostales tam interni, qui replent spatia costarum, quàm externi, qui illis incumbũt: Internorum inflammatio mentitur

citur pleuritidem, vacat tamē periculo, quia etiamsi ſuppuretur, pus tamen foràs erumpit. Diſtinguitur à vera pleuritide, quod ſit ſine tuſsi, ſine ſputo, ſine pulſu duro, non adeo acuta item adſit febris, neque tàm difficilis ſpiratio, niſi cum exſufflant: meſopleurii enim ſerviunt exſufflationi: Locus contractu indoleſcit, eoque magis cùm inflammatio ad muſculos externos attinet, quæ ipſa, non tantùm tactu dignoſcitur, ſed etiam viſu, dolor non eſt pungens, ut in pleuritide, nec gravis ut in peripneumonia, ſed pulſatorius propter arterias à copia ſanguinis compreſſas: Aperienda hîc fuerit vena, admovendum initiò repellens, ut oxyrhodinum, deinde reſolvens, ut oleum chamomelinum, aut cataplaſma ad pleuritidem. Factus abſceſſus, ſcalpello vel cauterio aperiatur.

Urget etiam aliquādo dolor, in dorſo, cujus cauſa ſive ſit foris, ut in muſculis dorſi, ſive intrà, ut in ipſamet pleura, quæ totum thoracem undique cingit, non aliis eget auxiliis, quàm iis, quæ præſcripſimus jam.

Sed & ipſum inflammatur diaphragma, tum trahitur cerebrum in conſenſum; quia in ſuo centro eſt nervoſum: conſentit autem hinc cerebrum, nervis & partibus nervoſis, unde delirium, cujus cauſa veteres diaphragma φρένας mentem, nuncuparunt: privatione enim cognoſcitur habitus. Atqui malè affecto ſepto tranſverſo, mens turbatur, itaque ab illius incolumitate, videtur quodammodo animæ ſanitas, dependere. Solus Trallianus per-

negat

negat delirium ſuccedere inflammato diaphragmati, contrà quam ipſi teſtantur ſenſus.

Hactenùs de inflãmationibus, quæ partibus thoracis tàm externis quàm internis adveniũt, ſequitur abſceſſus, ad quem refertur empyema, collectio puris in capacitate thoracis. Cùm fit pus, ait Hip. hoc eſt, cùm inflammationis generatio, impediri non potuit, neque reſolvi, ſed ad ſuppurationem tendit, omnia ſymptomata ingraveſcunt, febris intenſior, dolor acerbior. Tuſsis & difficultas reſpirandi major: at jam pure facto, illa omnia ſunt mitiora: aliquando ante confectionem puris, vomica rumpitur, & ſanguis effluit è pleura: ſi in capacitatem thoracis, debet expurgari tuſsiendo intra dies 40. Alioquin ſuppurati, confecti tabe morientur, quia pus, cor & partes omnes vitales, longiore ſuâ morâ corrodet, ſuborietur febris hectica, inde tabes. Quod ſi in pulmonum fiſtulas pus, aut ſanguis impetu & copiâ magnâ irruat, repentè ſuffocantur: Hæc mala, ut devitent prudentiores medici, quoties obſervant pleuritidem crudam, in quâ primis ſeptem diebus, nihil expuitur, ut materiam attrahant foràs, efficiantque, ut abſceſſus rumpatur foris non intro, applicabunt thoraci cucurbitulas cum ſcarificatu; veſicatorium item, ſynapiſmum, dropacem: forma talis eſto: ℞. Picis navalis ℥. ij. liquetur cũ quartâ parte olei chamomelini, vel liliorum, fiat emplaſtrum applicandum lateri pleuritico, quod eſt μεταςυγκριτικὸν, trahit ex profundo. Poſsis ad eundem finem admovere cataplaſma ex patta leonis, quem-

quemadmodũ in Angina: venæ enim pulmonum, in exteriora thoracis terminantur; hic abſceſſus quia ſuccedit inflammationi, epigenematicus appellatur. Aliquando in ſinum & capacitatem thoracis, irruit multa deſtillatio, pituita illic coquitur & formam acquirit puris, atque phthiſis ſerapionis oboritur.

Ita quoque hac de re loquitur Hippocrates: Deſtillationes in ventrem ſuperiorem, intrà viginti dies ſuppurantur: hi abſceſſus ſunt primarii, qui imprimis diſtingui debent ab epigenematicis: ex antecedentibus, videlicet quòd ſuccedant catharro, non inflammationi, diſtingui debent, inquam; quia non ſunt periculoſi, vidi qui materiâ iſta purulentâ multas pelves impleverunt, non ſine aſsiſtentium terrore, qui tamen ſaburra illa & colluvie expurgati, omni difficultate ſpirandi, quâ priùs premebantur perfectè liberati ſunt. Legitimum pus, fit pepaſmo ſanguinis: ex pituita autem putri & cocta, fit aliquid πυῶδες, putri ſimile. In utroq; abſceſſu commune eſt remedium, bechicis expuitionem adjuvare, qualia pleuriticis imperata ſunt, ut ſyrupi, capilli veneris, de hyſſopo, oxymel.

Empyema dignoſcitur, ſenſu fluctuationis: nam quoties æger in lecto ſe revolvit, ſentit in thorace veluti inundationem. Hippocrates ſuppuratis concedit 40. dies, pro puris expuitione; quo tempore exacto, niſi perfectè ſint expurgati, minatur iisdem tabem. An expectandum eſt, dum hoc totum tempus præterierit, antequam thorax aperiatur, ut pateat

teat via puri? Respondeo, si materia videatur copiosior, quàm ut expurgari possit, priùs aperiẽdum esse thoracem, quia metus est, ne toto illo tempore, aut vires frangantur penitùs, corde à fumis putribus interim coinquinato, aut pus pulmonem erodat, ut non sit posteà tempus & locus sectioni. Itaque tum puri facienda via, quod fiet duobus modis: primò, si aperiatur thorax intrà tertiã & quartam, vel intra quartam & quintam costam: appello quartam incipiendo à veris costis & procedendo sursum: foramen respondeat materiæ educendæ, distetque saltem tribus digitis à spina, neque sinas pus confertim effluere, quia ut est in aphorismo, sive suppurati secentur, sive urantur, si pus confertim fluxerit, morientur, ob spirituum, quæ hic accidit nimiam dissipationem.

Notabis obiter quòd aperto thorace si pus exeat laudabile, & febris, suppuratum, eodem die reliquerit, haud dubiè illum evasurum, alioquin periclitari. Sequitur alterum remedium cujus in aphorismo Hippoc. meminit, sc. ustio; fit autem ustio, cauteriis aut actualibus, aut potentialibus. Paulus lib. 6. applicat 13. cauteria. Aëtius 15. quæ etiam asthmaticis imperat. Celsus suprà homoplatas admovet duo, quæ vetat obduci, donec tussis conquieverit: lege Hippocratem secundo & tertio de morbis.

Empyemati & abscessui affinis est hydrops pulmonis: In abscessu primario thorax oppletur pituitâ crassâ; sub hydero pituitâ tenui, sero acri: nisi

jam conclamatum videatur, ut cum ſub aſcite tuſſis viget, aquis ad vitales partes aſcendentibus, thoracis apertione, vel cauteriis expurgetur.

Symptomata primi & ſecundi generis.

HACTENUS morbi pulmonum & thoracis, ſequuntur ſymptomata. Reſpirationis inſtrumenta ſunt pulmo, qui cum thorace dilatatur & deprimitur; Thorax verò attollitur, ſubſidetq;, operâ muſculorum intercoſtalium. Diaphragma enim eſt inſtrumentum lenis reſpirationis, thorax verò cum ſuis muſculis, vehementis, quæ fit cum exſufflatione: proinde reſpirationis læſæ, cauſa, in aliquo horum inſtrumentorum fuerit perquirenda, niſi fortè motrix facultas, quæ à cerebro tranſmittitur ad thoracem, per nervos reſpiratorios, impediat eamdem, ut in apoplexia accidit.

Eſto reſpiratio crebra & difficilis, ſine febre, quæ aſthma propriè dicitur: nam peripneumonici & ſuppurati, difficilè quidem & crebrò ſpirant, ut aſthmatici, ſed cum febre. Cauſa non aliùndè, quàm in pulmone ipſo perquirenda: cùm ſcilicet propter obſtructas fiſtulas, natura non poteſt ſemel & uno inſpiratu, cor abundè refrigerare, materiamque vitalis ſpiritus, illi ſuggerere, nec fuliginem excludere ex ſpiratu unico, anhelitu crebro & veluti ſuſpirio hunc defectum cogitur compenſare, inde aſthmatici, ſuſpirioſi & anhelatores nuncupantur. Quod ſanus & liber pulmo facit unicâ reſpiratione; obſtructus, pluribus thoracis motubus cogitur efficere: creber

re: creber iſte anhelitus ſive aſthma, fieri poteſt fiſtulis pulmonum ſeu bronchiis à pituita viſcida, vel à tuberculo obſtructis diſcernuntur: quod ſi enim obſtruantur à pituita, adeſt ſtertor;à tuberculo autem non itē: notat Galenus Antipatrum aſthmaticum fuiſſe à tuberculo, erat parvus abſceſſus cum ſuâ cyſti in arteria venoſa, qui (compatiente corde) pulſum reddebat inæqualem & intermittentem, quæ cauſa aſthmatis eſt periculoſior, quàm pituita. Priuſquàm remedia exponam, notetur, Aſthma eſſe periodicum, ſtatos habere paroxyſmos, quoties pituita copioſior congeritur: Congeritur autem in thorace, ex Intemperie frigida pulmonum, vel à cerebro impetu & copia deſtillat, commovetur tunc pituita obſtruens, atque inde aſthma exacerbatur, fitque nova acceſsio. Propterea quædam remedia debentur morbo, nempè obſtructioni; quædam paroxyſmo, ut de epilepſia dictum eſt. Paroxyſmo aſthmatico, ex Avicennæ conſilio, convenit ſectio baſilicæ, potiſsimùm ſiniſtræ; quia tùm ſanguis fervet in corde, propterea quòd fruſtratur eventilatione, verùm ſi ſuppreſsi eſſent menſes, aut hæmorrhoides deſiiſſent fluere, aperienda eſſet ſaphæna, injiciendi clyſteres acres, liniendus thorax oleo amygdalarum dulcium, vel pingui alio: ut relaxetur, jubendum ut æger ſedeat; eo enim ſitu bronchia meliùs & liberiùs dilatantur: frigidum aërem inſpiret, nudo pectore, quia parcior aër inſpiratur quàm conveniat, refrigerationi cordis, & retenta fuligine cor obruitur,

u

Galenus tum exhibet ſuum diaſulphur, alii ſalis communis ſemunciam, loco nitri aut aphronitri, quibus veteres in eo caſu utebantur frequentiſsimè: dabant enim in mulſa alterutrius ℥. ij. Victus tum debet eſſe tenuiſsimus. Tranſacto paroxyſmo, cogitandum eſt, de illius cauſa, nempe de obſtructione tollenda: Mathiolus ſuadet, ut quotidie manè, jejuno ventriculo edantur tres ficus, quæ totâ nocte maduerint in aqua vitæ. Rhaſis cap. de experimentis, exhibet decoctum, utriuſque ariſtolochiæ. Valeſcus dat per aliquot dies continuos ariſtolochiæ pulveris ℥. j. cum hydromelite: habeo remedium ſingulare, inquit Aëtius, pro aſthmaticis, tuſsiculoſis, pleuriticis, ſuppuratis ex quatuor rebus æqualiter permiſtis, ſtyrace, therebinthina, ſandaraca & maſtiche, cujuſq; ℥. j. inde fit ſuffitus, cujus uſus inquit mihi longâ experientiâ innotuit. Galenus 7. κτ̀ τόπους in eo ſolo thoracis affectu præſcribit cathartica vehementiſsima, cujus auctoritate freti Paulus & Avicenna præſcribunt colocynthidem: Raſis elaterium, ℞. Trochiſcorum alandal, ad ſummum ℥. ß. miſce alicui conſervæ convenienti, ut enulæ camp. ireos, capilli veneris, fiat bolus, capiat ex cochleari cum ſyrupo capilli veneris, deinde ſumat hydromelitis ℔. ß. iteretur bis qualibet hebdomade. Galenus tales trochiſcos conficit, ℞. Synapi ℥. j. ſalis communis ℥. ß. elaterii grana xv. terantur cum aqua & fiant octo paſtilli, quorum unus exhibeatur alternis diebus, ſuperbibendo mulſæ ℔. ß. nos contenti ſumus pillulas cochias,

vel

vel de agarico dare semel quolibet mense, lunâ decrescente, aut potionem ex turbith, aut agarico. At veteres erant audentiores, quàm nos, adversùs rebelles morbos vehementioribus remediis & frequentiùs pugnabant: hinc empiricorum miracula: In chronicis enim morbis exhibent antimonii quinq; aut sex grana cum pauca conserva, aliquando fœlici successu: ℞. Diaphœnici ℥. ij. trochiscorum alandal ℈. ij. fiat bolus. Cæterùm Trallianus reprehendit Galenum, quòd solis calefacientibus medeatur asthmaticis. Calidam enim intemperiem, sæpè augent (inquit ille) propterea Mesueus, Errant, inquit, qui omne asthma frigidum esse existimant. Mihi cum Galeno videtur fieri asthma semper à pituita, quæ tamen conclusa, putret, incalescit, febrem accendit; hinc anhelitus asthmaticorum in exacerbatione percalidus: nam ab obstructione longa & contumaci putredo, prohibitâ difflatione; à putredine autem alienus & febrilis calor.

Ingravescens asthma, inducit orthopnœã, fiuntque asthmatici, tandem orthopnoici, non possunt aliter quàm recti decumbere: Itaq; orthopnoicis, non alia debentur remedia, quàm asthmaticis. Extrema sunt remedia (præter vehementiora quæ ad obstructionem dictata sunt) vesicatorium, synapismus, cauteria multa in pectore, in dorso, in collo prope asperam arteriam, qualia suppuratis, & hydropi pulmonum, convenire dixi.

De Tuſsi.

DUBITARI poteſt, ſi tuſsis ad actionem læſam pertineat, cùm ſit vehemens conatus pulmonis, an ad ametriam in excreto, quia irritatur pulmo, & thorax ad excretionem à cauſa morbifica: utrumque enim tuſsis, hac ſuâ definitione, includit: Eſt vehemens conatus pulmonis, ut excludat noxium. Cur boves non tuſsiunt, quia ſalivari fluxione repurgantur: cur homo frequentiùs tuſsit quàm cætera animalia? an quia aſperam arteriam habet ſicciorem? An potius quia deſtillationi maximè omnium eſt obnoxius? Eſt autem quædam tuſsis ſicca, quædam humida. Appello tuſsim ſiccam, quando nil expuitur, quo ſenſu pleuritis cruda dicitur quoque ſicca, & Hippocrates morbos cerebri, appellat ſiccos, quando ægri, neque ſpuunt, neque mungunt quidquam. Tuſsis ſiccæ, multæ ſunt cauſæ, humoris craſsities & viſciditas, ut in aſthmate: pituita enim viſcida, tenax, incuneta, non patitur ſe excludi. Tenuior quoq; deſtillatio pulmonis & ſpiritus conatum excretricis omnem eludit, efflatione enim comprehendi non poteſt: Aſperitas arteriæ: ideò enim febribus ardentibus conjuncta eſt tuſsis ſicca, quòd exaſperetur arteria, & à fumis acribus, pulmones hîc offendantur. Ponamus aliquem fruſtrà tuſsire, propter cruditatem, aut craſsitiem humoris; coquendus erit & detergendus ſyrupis præſcriptis in aſthmate, ut capilli veneris, oxymelite, tabellis diairis. Si tenuior deſtillatio,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tio, eludat conatum, pulmonum virtutis excretricis: incrassetur syrupo violato jujubino, de tussilag. pillulis albis, sistatur simul & incrassetur fluxio, diacodii ℥.j. vel Phylonii ʒ.j. vel ex pillularum de cynoglosso ℈.j. fiant pillulæ duæ.

Arteriæ asperitas, leniatur syrupo de glycyrrhiza, pœnidiis, tabellis diatragacanthi frigidi. Quod si externum frigus, tussim moverit, aër calidus inspiretur, thorax linteis calidis muniatur, tepidum bibatur, ut aqua cocta hordeata cum saccharo candi. Si pueri tussiant, ut frequenter tussiunt, propter vermes, deturbentur hi aquâ infusionis rhei, aut pulvere contra vermes. Si pars aliqua, malè affecta, suis acrioribus fumis, pulmones & partes vitales inficiens tussim moveat, aut morbus aliquis, ut pleuritis, peripneumonia, abscessus, empyema; illi ipsi affectui tunc propriis remediis consulatur.

De dolore Thoracis.

THORAX, quia totus osseus est & nerveus, acerbis doloribus proinde sæpe divexatur. Quidam sunt punctorii, ut pleuritici, proprii membranarum; alii gravantes, ut peripneumonici: alii pulsatorii sive inflammatorii, ut qui adveniunt inflammatis musculis intercostalibus; alii tensivi, ut cùm flatus, in inanibus spatiis musculorum, vel intra tunicas illorum conclusi, eas divellunt, unde tensivi nominantur, qui pleuritidem sæpè mentiuntur: propterea Hippocrates, jubet fotu explorare, non morbum, aut speciem doloris, sed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

causam dolorificam: nam si dolor à flatu excitetur, haud dubiè mitescet, fotu tàm humido quàm sicco: si ab humore calido, augebitur fotu, tumque desistendum & incidenda vena; si verò à frigido, resoluta humoris dolorifici portione, aliquantum sedabitur dolor. Fotus humidus, fiat ex lana, aut spongia oleis carminantibus inebriata, videlicet chamomeli, anethi, rutæ, lauri: siccus ex furfure aut avena; friguntur in sartagine; vino interim cõsperguntur; sacculi hisce implentur, qui vicissim lateri dolenti applicantur: possis furfuri permiscere pulverem chamomeli, fœniculi, milii, fœnugræci ad resolvendum: Hæc enim sunt anodyna primi & secundi generis.

De Hæmoptoide, sive Sputo sanguinis.

AB actione læsâ, pergendum est ad ἀμετρίαν in excreto, cujusmodi est sputum sanguinis, de quo Hippocrates. Sanguinem suprà per os ferri malum; & alio aphorismo. A sanguinis sputo, puris sputum, à puris sputo tabes:

Cernis ut è molli sanguis pulmone remissus,
Ad Stygias certo tramite ducit aquas?

Notat tamen Avicenna hæmoptoidem non esse semper metuendam; quia aliquando sit critica, & liberet à magnis morbis, accidit tum, cum ægri εὐφορεῖ absque febre: cum febre verò conjuncta semper hæmoptois est lethalis. Si procedat sanguis de thorace, aperta illic, rupta, aut erosa est aliqua vena, tumq; non imminet tantum periculum,

ac si

ac si à pulmone procederet: discernuntur, quod à pulmone copiosior exit, & tenuior sine dolore, spumosus item & floridus; à thorace paucus crassus, cum dolore & cum tussi vehementiore. Notat etiam Avicenna, aliquando sanguinem de capite descendere in sinum thoracis, atque inde excludi tussiendo, spumosum, haud aliter ac si de pulmone ipso procederet, attamen redditur sine vitæ discrimine. Sed cur spumosus? quia ad generationem spumæ concurrunt humor flatulentus, ut materia, calor autem & motus, ut efficientes causæ; Atqui, non tantùm ad sanguinem, qui de pulmone ipso exit, tussiendo, sed etiam ad eum, qui in sinum thoracis à cerebro deerravit, omnes istæ causæ concurrunt: veruntamen potiùs dicendum est, à pulmone spumosum, à cerebro cum spuma prodire: Propterea sanguis in pelvi agitandus est baculo, ut discernantur. Quomodo distinguam, dices, si à capite fluxerit in pulmonem? Titillabitur tunc palatum, inquit Areteus, non aliter, quàm ab acri catharro; quin etiam palatum ipsum cruētum, & sordidum videbitur; creber adhæc, aderit screatus, addit Avicenna, præcedit gravitas capitis: à sputo autem illo consequitur levitas.

Faciamus ergo de pulmone, aut de thorace procedere. Galenus 5. methodi suadet, ut bis, in eadem die incidatur basilica dextra per ἐπίκρασιν. Quinetiam sequenti die, ut ejusdem venæ sectio repetatur monet, & frictionibus quoque ac ligaturis crurum, fluxio revellatur. Trallianus & Avicenna

videntur præferre ſaphænam, quia revellunt è longinquo: Mulieri, ſanguinem vomenti, ſi menſes ſuperveniant, ſanatio: aperta vena in brachio, videtur potiùs ſanguinem ſurſum attrahere, quàm retrahere. Propterea Rondeletius deficit à Galeno, mavultque favere Tralliano: Enimverò quia baſilica ſecta, citiùs & ampliùs de fonte ipſo, nempe de vena cava trahit, videtur præferenda, niſi menſes reſtiterint: tum enim plethora videtur ſedem ſuam habere, infrà jecur: fortaſsis in acceſsione ſaphęna præferenda, extrà paroxyſmum autem baſilica. Purgentur porrò hæmoptoici, caſsia cum rheo, vel expreſsione ʒ. ij. rhabarbari infuſi in aqua plantaginis, in qua diſſolve julepi roſati ℥. j. ut bilis vacuetur, quæ ſuâ acrimoniâ ſolet aperire aut exedere venas, tum ut purgetur aſtringendo: Clyſteres quoque revellunt. Quibus omnibus adminiſtratis inſuper imperanda, quæ ad hæmorrhagiam dictata ſunt, ut ſyrupi, trochiſci & conſervæ aſtringentes: ex corallo, cornu cervi uſto, terra ſigillata, fiat pulvis, quo pulticula conſpergatur, hordeata quoque & amygdalata: edat etiam lutea ovorum cum eodem pulvere, qui excipiatur ſaccharo, in aqua roſarum ſoluto, fiant parvæ tabellæ, tenendæ ſemper in ore. Aimatites lapis perfuſus aquâ plantaginis fricetur, ſuccus lingitur magno profectu, aut ejuſdem lapidis pulveriſati dentur ℈. ij. cum aqua plantaginis, aut cum ovo ſorbili: utatur malis cotoneis, meſpilis, ſorbis, granatis, prunis, ceraſis, moris; fugiat piperata omnia, & quæcunq; calefaciunt, & extenuant

tenuant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tenuant ſanguinē, ut vinum:cujus loco utatur aqua chalybeata cum julepo roſato, aut ſyrupo aliquo aſtringente, ut granatorum, cydoniorum, applicentur thoraci, primùm litus ex oleo roſato, cydoniorum, deinde ex carne cydoniorū & maſtice emplaſtrum; præmiſsis tamen generalibus, imprimis venæ ſectione, alioquin ut ſapienter admonuit Galenus, admota aſtringentia nocerent plurimum; idem applicat thoraci pattam leonis, ſinit per tres horas, deinde removet.

De Morbis Cordis.

NON eſt mirum, ſi Natura definiatur motu: res enim omnes fiunt, & conſervantur ſolo motu; Cor, in nobis eādem rationem habet, quam ſol in magno mūdo: propterea rectè Sol, cor mundi nominatur. Atqui irrequieto ſuo motu excitat calorem, cujus vitali influxu vegetant hîc omnia ſublunaria: Similiter etiam cor indeſinenti ſuâ pulſatione, hoc eſt Syſtole ſuâ & diaſtole, cum ſpiritu vitalem calorem excitat, quo per arterias quoquoverſum influente, minimæ etiam corporis particulæ fiunt, atque conſervantur, eoque abſente moriuntur: neque enim poteſt unquam animali ſuperſtite, motus cordis ex toto aboleri. Si ſol momento quieſceret, illicò ſyntaxis mundi ſolveretur. Poteſt quidem ad tempus motus cordis imminui, lipothymiâ & ſyncope; poteſt etiam depravari, ut palpitatione; nō poteſt autem omninò aboleri: hæc duo ſymptomata, aut accidunt per ſe primò, aut per

consensum causa aliunde transmissa; per se, quando in ipsomet corde consistit, aut in pericardio, non est dubium cor omni morborum genere tentari, similari, organico, communi: nam suas habet intemperies, obstrui potest in suis ventriculis simul & in vasis; tumorem insuper, abscessum, ulcera, vulnera patitur.

Vidi mortuos ex palpitatione cum animæ deliquio, quibus dissectis, inveni capsulam cordis plenam sero putri. Observavi abscessum in dextro sinu cordis: Itaque quando medicinæ proceres, scripto affirmant: Cor abscessum pati non posse, intelligendum animali superstite. Fernelius observavit ulcus, in superficie cordis, quod ægrum paulatim ad tabem perduxerat. Quando ulcus, aut vulnus penetrant ad ventres usque, aliquandiu durat æger, sed quoties profundum est vulnus, repentè moritur. Quid multa? omnibus morbis afficitur, sed (quia per arterias, partibus omnibus compatitur,) morbi ejusdem species, difficillimè dignoscitur, neque etiam si cognoscerentur sanari possent: Itaq; cùm de morbis ipsius Cordis, nulla unquã sit querimonia, nisi alterutro symptomate se prodant, animæ deliquio, aut palpitatione. Mihi satis erit de utroq; disserere, si priùs cardiaca tam calida quàm frigida in typo velut exposuero: quibus etiam adversus propinata venena, aut inspiratum aërem pestilentem cor muniendũ. Hic est medicinę campus amplissimus: nam ut nulla pars, nullaque facultas tàm necessaria est quàm vitalis: Ita nulla remedia

tàm

tàm frequentia, quàm cardiaca; Frigidis tamen cardiacis adversus causam calidam pugnandum; calidis adversus frigidam. Frigidorum exempla sunto: syrupi de limonibus, de acetositate citri, violacei, de pomis, de nymphea, electuaria de gemmis, diamargaritum frigidum, manus Christi perlata, trochisci de camphora. Aquæ rosarum, borag. nympheæ, oxalidis. Conservæ, violarum borrag. nenupharis, ex quibus cum pulvere cardiaco, ut rasura eboris, cornu cervi, vel monocerotis, semine citri, Margaritarum electarum, coralli utriusque, succini, aut electuariis commemoratis parentur opiatæ, tabellæ, condita. Pro ditioribus addere possis fragmenta præciosorum lapidum, nempe smaragdi, hiacynti, saphyri: ℞. Fragmentorum prædictorum, rasuræ unicornis & Margaritarum electarum ana gr. x. excipiantur saccharo in aqua rosarum dissoluto, fiant parvæ tabellæ: vel ℞. Conservæ violarum & borraginis ana ℥. j. pulveris diamargariti frigidi ʒ. ij. Rasuræ eboris & cornu cervi ana ℈. ij. cum syrupo de parte acida cytri, fiat opiata, aut in aquis prædictis scilicet borraginis, nenupharis, dissolve syrupos commemoratos, & aliquid ex electuariis, ut fiat julep. ℞. Syrupi de limonibus, aut violati ℥. ij. pulveris diamargariti frigidi ʒ. ß. dissolve in aquæ oxalidis, vel borrag. ℥. viij. fiat julep. in duas doses. Ex iisdem aquis & pulveribus, parabitur epithema hoc modo: ℞. Aquarum oxalidis, borag. rosarum & nenupharis ana ℥. iiij. dissolve pulveris diamargariti frigidi ʒ. ij. fiat epithema pro regione cordis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dis. Poterit etiam parari emplaſtrum ex conſervis & pulveribus hoc modo: ℞. Conſervæ violarum & borrag. ana ℥. j. pulveris ſantalorum ana ℈. j. pulveris diamargariti frigidi ℥. j. cum ſyrupo de limonibus, fiat emplaſtrum applicandum ad regionem cordis; vel ad eumdem uſum ex floribus violarum, borrag. roſarum, ſantalis, camphora, fiat pulvis, qui includatur ſacculo, & applicetur cordi, idem pulvis poterit excipi gummi tragacanthæ, ut fiat pomum odoratum, vel includi nodulo quem ſubinde æger olfaciat. His cardiacis tàm ſumptis quàm admotis uti poſsis in omnibus febribus, potiſsimùm tamen in malignis & peſtilentibus, atque cùm ſuſpicio eſt propinati veneni calidi, ut arſenici, aut cùm affectio quædam calida, cor affligit, ut ſi ſyncope vel palpitatio fiant à cauſa calida. Calefacientibus verò cardiacis, tum utendum erit, cùm propinati veneni frigidi conjectura erit, E. G. cicutæ, aut opii, vel affectionis cujuſdam frigidæ, adeſt ſymptoma ut ſyncope, aut palpitatio à cauſa frigida. Calefaciunt verò cor, & vitalem facultatem roborant quæ ſequuntur. Conſervæ meliſſæ, ſcabioſæ, bugloſsi, florum citri, arantiorum, cortex citri conditus, atque etiam ſyrupus, in quo ſolet à pharmacopeis conſervari.

Diambra, diamoſchum, lætificans Galeni, confectio alkermes, theriaca vetus, mythridatium. Aquæ: cardui benedicti, ſcabioſæ, morſus diaboli, meliſſæ, bugloſsi, Florum citri, arantiorum: ex quibus opiatæ, tabellæ, potiones, epithemata, emplaſtra,

ſtra, ſacculi parari poſſunt facillimè: E.G. ℞. Conſervæ bugloſsi, ſcabioſæ, meliſſæ, corticis citri conditi ana ℥. ß. theriacæ vel mythridatii veteris ʒ.ij. lætitiæ Galeni, vel diambræ ʒ. j. Confectionis alkermes ℈. ij. cum ſyrupo conſervationis citri, fiat opiata: poſsis addere cinamomum, crocũ, nucem moſchatam; quinetiam ambræ griſeæ, aut moſchi aliquot grana, niſi mulier ſit hyſterica: ℞. Aquarum ſcabioſæ, bugloſsi & meliſſæ ana ℥. iiij. diſſolve ſyrupi de bugloſſo, vel conſervationis citri ℥. ij. pulveris diambræ ℈. ij fiat julep. in tres doſes, ex iiſdem aquis & pulvere fiet epithema: ℞. aquarum cardui, ſcabioſæ, bugloſsi ana ℥. iiij. poſsis addere vini malvatici ℥. j. diſſolve pulveris diamoſchi, aut diambræ ʒ. j. fiat epithema pro regione cordis: vel ℞. Florum bugloſsi, Arantiorum & ſcabioſæ ana p. j. pulveris diambræ ʒ. ij. pulveris ireos florentiæ ℈. ij. fiat pulvis, qui excipiatur cotone, & involvatur ſyndone duplici, interſuatur, ut decet, & cum ligaturis applicetur cordi: vel ℞. Conſervæ meliſſæ, bugloſ. ſcab. ana ʒ. vj. mythridatii veteris ʒ. ij. cum ſyrupo conſervationis citri, fiat emplaſtrum pro corde, aut paretur pomum odoratum hoc modo.

℞. Florum ſcabioſæ, citri, roſarũ & arantiorum ana p. ij. nucis moſcatæ, caryophylorum, ireos florentiæ ana ℈. ij. pulveris diambræ vel diamoſchi ʒ. j. fiat pulvis, qui excipiatur ladano, fiat pomum frequenter odorandum. Idem pulvis, ſi placet, referatur in nodulum, quem ſubinde olfaciat. His

velut jactis fundamentis, instat ut primùm de syncope, deinde de palpitatione differamus.

De Syncope.

SYNCOPE, est præceps lapsus virium omnium: terrificum omninò symptoma, quia est imago mortis: virium, inquam, omnium, naturalis, animalis, & maximè vitalis: differt à lipothymia seu λειποψυχία intensione; leve enim deliquium, quale accidit nonnunquam tempore phlebotomiæ, sensum omnem non adimit, uti neque vocem: At syncoptici veluti exanimes jacēt, pulsu propemodum imperceptibili, cum sudore frigido & extremorum refrigeratione, quæ duo posteriora, sunt signa pathognomonica syncopes, nisi etenim sudor frigidus, exolutionem consequatur, λειποψυχία est, non syncope: remedia debentur paroxysmo, aut symptomati: In paroxysmo etiamsi adsint delirium, febris, aut inflammatio alicujus visceris, quidam nihilominùs concedunt cochlear unum vini, quinetiam aquæ vitæ, theriacalis, aut imperialis: quæ tamen extrà paroxysmum, cùm de removenda causa cogitatur, sunt nocentissima. Ego in pari casu offero sugendum panem intinctum vino, saltem diluatur vinum aliquâ aquâ cardiacâ, ut rosarum, borrag. Consideranda autem antè omnia fuerit syncopis causa, ut remedium ex arte præscribatur.

Quando ignota & latente à causâ aliquis sępè & vehementer exolvitur, repentè morietur, dicit Hippoc.

poc. Sanè multum refert si ab inanitione, an à repletione quispiam exolvatur; si à veneno, an ab hysterica passione. Fingamus mulierem, quę ab utero suffocetur, suppones muliebribus odorata, naribus fœtida, ut castoreum: insufflabis eidem sternutatoria, nam si non sternutet, morietur. Veneno oppones proprium alexipharmacum, si ignoretur, commune, nempè theriacum, vel mythridatium; si quis linquatur animo, propter doloris vehementiam, quia malum urget, quàm primùm exhibebis narcoticum, ut philonii ʒ. j. cum aqua cardui benedicti: Si cardialgiæ succedat syncope, quæ inde stomachica nuncupatur, panis tostus intinctus vino; deinde respersus pulvere nucis moscatæ, caryophylorum, applicetur stomachi nō cordis regioni. Exolvatur aliquis interim, dum sanguis vacuatur, detrahendum pulvinum, quia sic minor ascensus vaporum à corde, ad cerebrum, propterea quòd venæ jugulares & arteriæ soporariæ sive carotides isto corporis situ concidunt, vires & spiritus promtiùs colliguntur, quàm recto decubitu, interea aliquid vini exhiberi non est mirum, quia nil tàm citò reparat spiritus quàm vinum: Est siquidem vaporosum, & vapores vinosi cum spiritibus nostris maximam habent affinitatem: inter ea, quæ symbolo substantiæ, aut qualitatis communicant, facilis est transitus. Sed cur acetum offertur odorandum? Fortè quòd pungendo odoratus instrumentum, dissipatos spiritus revocat, & vim animæ sopitam suscitat. Cur facies aspergitur frigida? ut calor

lor

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lor & ſpiritus exilientes forâs, repentino frigidæ occurſu in ſuos fontes recurrant, & à circunferentia ad centrum retrudantur. Abſtinebis igitur hoc remedio, quoties longo alvi fluore fatiſcunt vires, ne fluor augeatur, exhibebis potiùs theriacam recentem: nam Galenus hoc ſigno, ejus bonitatem dignoſcit quòd ſiſtat ſuperpurgationes. Verùm eſto ſyncopticus propter ſudorem immoderatum; aquâ roſarum etiam camphoratâ facies reſpergenda, linteis frigidis, non calidis corpus perfricādum exponendus aëri frigido, quinetiam oleo roſaceo liniendus. Si à cauſis inanientibus, ut vigiliis immoderatis, venere immodicâ, inediâ longiore (iſta fames ſyncoptica nuncupatur, dicunturque à Latinis ad ſingultum famelici) ſi à motu & exercitatione vehementiore, reficiantur vires & ſpiritus recreentur analepticis, & liquidis potiùs quàm ſolidis: nam facilius eſt repleri potu, ſeu potulentis, quàm cibo, ut deſtillato reſtaurativo, gelatina, conſummatis, expreſsis, lacte E. G. ℞. deſtillati reſtaurativi ℔. ß. aquarum cardui & bugloſsi ana ℥. iij. ſyrupi de limonibus ℥. ij. pulveris diambræ ʒ. j. colentur per manicam, fiat julep, quo utatur omni horâ inter paſtus. Imperentur quies, ſomnus, & abſtinentia veneris, quòd ſi animæ deliquium contingat à repletione, ut inflammatione alicujus viſceris, plethora minuenda eſt, ſanguine per ἐπίκρασιν partitis vicibus vacuato: ſumma enim laus eſt & perfectio medici, diſtinguere poſſe, vires oppreſſas à languidis, quia oppreſſæ levantur ſublata cauſa oppreſsionis,

nempè

nempè plethora venæ ſectione imminuta. Languidæ verò, ut jam morbo longo attritę, phlebotomia concidunt, quia ſanguis eſt theſaurus naturæ, ex cujus vaporibus fiunt ſpiritus vitales. Si venenum fuerit cauſa exolutionis, reſiſtendum alexiteriis: ſaltem omnibus, dentur theriacæ ℥. ij. cum aqua cardui bened. vel ſcab. Admoveatur cordi emplaſtrum ex theriaca, aut mythridatio. Lege plura apud Galenum 12. metho. & 1. ad Glauconem.

De Palpitatione Cordis.

QUOTIES aliquid moleſtum eſt cordi, ſive ſit intrà cor, ſive extrà, ut eo ſeſe, illud liberet, ſuccutit ſeſe magna violentia, non aliter, quàm cerebrum ſternutando; pulmo tuſsiendo; ventriculus ſingultiendo: Violentum hunc motum, veteres palpitationem appellârunt. Fernelius obſervavit, tàm vehementem palpitationem cordis, ut coſtas fregerit, aut loco dimoverit.

Palpitat cor, aut per ſe primò, quando cauſam habet intrà ſe, aut pericardio concluſam: ſexagenario cuidam cor vehementer palpitabat, interiit, in diſſecto obſervavi capſulam plenam aquis: Fit autem palpitatio etiam per conſenſum, eſtque palpitatio ſecundaria, ſub melãcholia hypochondriaca, à liene qui aſcendunt fumi, ad cor, per arterias, ſunt illi permoleſti, propterea palpitat hîc cor, ut ab illis ſe defendat; diſtinguendum ergo imprimis, ſi cauſa palpitationis aliunde procedat, ut nõ tantùm recipienti cordi, ſed mittenti potiùs parti, quâ cor-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

di, hîc ſuccurratur: diſtinguendum etiam ſitne cauſa frigida, ut ſerum, vel flatus, an calida, ut ſanguinis copia ſive plethora: Nam Galenus liberavit multos, venâ ſectâ, ineunte vere, quo tempore ſanguis turget, verùm ille ipſe 5. de locis aff. in eo remedio jubet nos eſſe cautos: nam inquit cùm quidam jã triennio adjutus fuiſſet phlebotomiâ, quarto anno, eâdem repetitâ interiit: In cauſa frigida parcendum venæ: blandè potiùs purgandum, quia diagrediata ſive vehementia cathartica, ſunt infenſa cordi: contenti ſimus itaque caſsiâ, catholicone, diſſolutis in aquis cardiacis, exempli gratia, quando ſuſpicio erit cauſæ frigidæ, quam exilis pulſus indicabit.

℞. Radicis tormentillæ & dictamni cretenſis ana ℥.iij. morſus diaboli, ſcab. buglosſi ana ℥.ß. ſeminum cardui & citri ana ʒ.j. florum cordialium ana p.j. fiat decoctio, in quâ bulliat agarici trochiſcati ℥.ß. in colaturæ ℥.iij. infunde rhei electi ʒ.j.ß. cum ℈.ß. cinnamomi in expreſsione, diſſolve ſyrupum de bugloſ. ſi deſit ſyrupum conſervationis citri ad ℥.j. vel ſyrupum regis Sabor, vel ſyrupum roſarum pallidarum ad purgandum ſerum, fiat potio: Rondeletius affirmat camphoram appenſam collo, ita ut cor attingat, prodeſſe palpitationi à quâcunque demum causâ obortæ. Si placet detur ℈.ß. Ambræ griſeæ, in cauſa frigida, cum aqua meliſſæ: in cauſa calida cum aqua acetoſæ. Rondeletius, quia caro cordis, eſt durior quàm ut facilè coqui poſsit, conſulit ut ex cordibus cervi, porci, bovis,

vis,cum plantis cardiacis aqua destilletur,quæ substantiæ similitudine cor roborabit, nõ aliter quàm pulmo vulpis pulmonarios, hepar lupi, hepáticos, & Interior tunica, ventriculi gallinarum, stomachicos: clysteres dentur frequentes ad revellendos fumos; confectio alkermes mista cum pauca conserva melissæ, imprimis quoq; hîc commendatur.

PARTICULARIS METHODI MEDENDI, SECTIO. III.

Tractatus primus, in quo explicantur affectus partium, quæ serviunt nutritioni, imprimis æsophagi, deinde ventriculi.

PRÆMANSUM alimentum, deglutitur, deglutitionis instrumentum gula, ut stomachus appetentiæ: ventriculus rectis, iisque interioribus suis fibris attrahit alimentum, œsophagus transversis quæ sunt in exteriore tunica, illud deturbat comprimendo: Stomacho inest sensus indigentiæ communis, appetitque pro conservatione totius vi tactrice sensitivâ. Propterea accepit à natura, nervos à sexta conjugatione, per quos exquisitè sentit, attractum cibum ventriculus excipit, comprehendit, subsidet in fundo,

coquitur, coctione fit chylus. Per pylorum deinde chylus deponitur in inteſtina: Jecur, meſenterio, veluti manu, alibilem portionem ſugit, fæcem, inteſtina, in alvum deponunt. Ex alimentaria portione jecur conficit ſanguinem, qui purus & defœcatus quoquoverſum per venam cavam tranſmittitur, felle ſuo repurgatur à cyſti fellis, quæ ſubeſt cavis jecoris, à liene limus attrahitur; Renes de vena cava emulgent ſerum, quod in urinam tranſmutatum, deinde per ouretcras in veſicam effundunt: Ita defœcatus & purus ſanguis à venâ cavâ aſcendente ad ſuperiorum, à deſcendente ad inferiorum partium nutritionem, demittitur. Harum omnium partium nutritioni deſtinatarum, affectus, meditor hâc ſectione: exordiar autem à deglutitionis inſtrumento, cujus inflammationem ſynanchem veteres appellârunt. Obſtrui autem poteſt, non tantùm tumore, ut prædicta phlegmone, ſed etiam adnata caruncula, ut plurimùm autem, re aliquâ imprudenter devorata: Holerius vidit puellam, quæ cùm arietis pulmones liberaliùs comediſſet, fruſtulum unum evomuit, quod, cùm in media gula reſtitiſſet, uſq; adeò intumuit, ut omni alimēto viam omnem intercluſerit, affixis tamen cucurbitulis ſuprà vertebras colli, inde attractum eſt, deinde ferramentis extractum; quomodo oſsicula imprudenter devorata extrahuntur. Verùm faciamus minutiùs aliquid, ut ſpinam piſcis impedire ductum, neque conſpici poſſe etiam cum oris ſpeculo, ut volſellis comprehendatur: oleo amygdalarū dulcium

via

via lubricanda, dato vomitorio ciendus vomitus, ſternutatio movenda; interim dorſum pugno fortiter percutiendum eſt & concutiendũ, ut elidatur, vel ſpongiæ fruſtulum, appenſum filo, glutine, terebinthinâ, oblinatur, deinde tranſglutiatur: fortaſsis cùm retrahetur, obſtruentem ſpinam inviſcabit, quid ſi jam adhæreat gulæ? Albucaſis monet, in eo caſu, peptico cataplaſmate, emplaſtro, aut unguento (quale parabitur ex ficubus & remollientibus quatuor) procurandam eſſe ſuppurationem.

Aliquando ulceratur œſophagus, deſtillatione ſerinâ, vel evomito humore acri, vel epoto veneno, ut ſublimi, arſenico, euphorbio, à quacunque cauſa ulceretur; ulcus eſt immedicabile, tamen in alimentis omnibus ſit medicamentum: nutriatur hordeatis ad deterſionem, bibat hydromel, ex aqua hordei & ſaccharo roſato, aut aquam hordei. Paretur inſuper pulticula, ex farina hordei cocta in lacte cum vitellis ovorum, cui immiſcebis pulverem ex corallo, bolo, maſtiche vel ſanguine draconis. Si placet iſtum pulverem excipies ovi albumine, vel mucilagine tragacanthæ, ut adhæreat, vel ovum integrum agitabis cum ſaccharo roſato: locus ulceris definitè cognoſcetur, quoties æger quidpiam acre, ut piper, devorârit: Nam in parte ulcerata ſentit ingentem dolorem circa dorſum in ſpina, cui gula incumbit.

Paralyſis gulę, dignoſcetur quòd alimentum deglutire non poſsit, quia cõprimi non poteſt à fibris tranſverſis, iſta deglutiẽdi difficultas, in acutis mor-

bis, ſolet eſſe lethalis, tùm potulenta, in vētriculum, veluti aqua in lagenam, ſuo pondere deſcendunt, non deturbantur inquā compreſſa gula, à ſuis fibris tranſverſis. Si advenerit per ſe, paralyſis, ſine acuto morbo, curetur ut paralyſis linguæ, gargariſmo ex decocto ſalviæ, majoranæ, in quo ſyrupus de ſtœchade ſit diſſolutus; frequenti item uſu, conſervæ ſalviæ cum theriaca, mythridatio. Aëtius admovet mento cucurbitulas. Topica applicari debent intrà duas ſpatulas, ſive ad quintam vertebram dorſi, ubi incumbit gula.

Affectus ſtomachi ſive orificii ſuperioris ventriculi.

INTEMPERATUS ſtomachus, malè appetit, eoq; ſigno intemperatus eſſe judicatur: Quemadmodum ventriculus ipſe, in ſuo fundo intemperatus cenſetur, ſi malè coquat cibos. Aliquando ita obſtruitur, ut ad fundum nihil tranſmittat. Fernelius, vidit à tuberculo duro, ita obſtructum ſtomachū, ut ne potulenta quidem bimeſtri ſpatio transfluxerint. Ego in pyloro tale quiddam obſervavi, per undecim menſes æger evomuit; extenuatus tandem interiit; inveni pylorum à tuberculo duro ita obduratum, ut vix liquor tranſiret, coquebat venter, ſed coctum poſtero die, revomebat. Aliquando comprimitur à xyphoide cartilagine, inde dolor, qui vomitu, aut dejectione levatur, tum vulgus dicit pectus decidiſſe, & manu, ſublatâ illâ cartilagine, meliùs habet: Si fortè inflammetur, præter tumorem,

rem, dolorem acerbiſsimum, & febrem continuã, adveniet delirium, compatiente cerebro per nervos ſextæ conjugationis. Inflammationem ſequitur abſceſſus, abſceſſum ulcus: ſed cùm ejuſmodi affectus ſint inſanabiles, pergendum proinde ad ſymptomata.

Exceſſus appetitus animalis, βουλιμία dicitur: defectus verò ἀνορεξία Inappetentia, ad quam pertinet ἀσιτία καὶ ἀποσιτία faſtidium ciborum: depravatur pica ſeu malacia: Picant verò mulieres gravidæ, primis menſibus geſtationis, aliæ carbones, alię calcem appetẽtes, pro qualitate humoris, quem uterus ad ſtomachum eructat. Fernelius vidit mulierem, quæ calcem pugni magnitudine comedebat, ſine jactura ullâ ſanitatis: de appetitu ſecũdùm naturam paucis diſſerendum eſt, ut qui contra naturam eſt, faciliùs intelligatur ſimul, & curetur: Eſt autem quidam appetitus naturalis qui ἔφεσις dicitur ab Ariſtotele, inſitus ſingulis partibus, cujus beneficio, non aliter quàm plantæ, cõveniens alimentum ſingulæ partes appetunt & ſugunt. Eſt alter appetitus, qui ab eodem Ariſtotele ὄρεξις nuncupatur. Cujus, tres differentias ille conſtituit, Iram ſcilicet, Appetitum vindictæ; Voluntatem, ſive appetitum honeſti aut inhoneſti; & Cupiditatem, alimenti, & veneris appetentiam: Alimenti inquam ſicci ſeu cibi, vel humidi ſeu potus: prior appetitus, fames; poſterior ſitis nuncupatur. Fames naturalis fit cùm ventriculus, à vicinis partibus ſentit, ſe ſugi: Singulæ enim trahunt, & in ſubſtantiam ſuam convertũt

alimentum: trahunt autem de venis, eâ consecutione, ut desinat attractio in ventriculo, qui suctu vellicatus, appetit, non tantùm sibi, sed in communem usum totius: Hic animalis appetitus, non est inditus toti ventriculo, sed ut est octavo κατὰ τόπους soli fere stomacho, cujus idcirco sensus est exquisitus, per magnos nervos, & proinde quoties non appetit, totũ corpus tandem ἀτροφίᾳ contabescit: Si verò, aut plus justò, aut depravatè appetit, inde κακοτροφία, mater cacochymiæ & cachexiæ oboritur.

Ἀνορεξίαν excitant, repletio non tantùm utilis, sed etiam inutilis, & quæcunque ventriculum subvertunt, ut pinguia omnia, mellitea & tepida. Languentem verò appetentiam suscitant, acida & frigida: frigida, inquam, ut potus frigidæ, panis intinctus frigida comestus prima mensa, aër frigidus, præsertim diaphoreticus: Acida, ut succi & syrupi limonum, de parte acida citri, de pomis, acetosus, oxysachar, olivæ quoq; & cappares, acetaria primis epulis: Melancholicus humor, quia frigidus & acidus, auget appetitũ, non aliter quàm pituita acida, quæ parit tandem ingentem famem, sive βουλιμίαν. Si humor excremẽtitius, dejiciat appetitum, pillulis stomachicis de aloë, &c. Ante cibum, vel de hiera quotidie una hora ante pastus vacuetur: ab eo enim effectu vulgò gulosæ nominantur. Inappetentes etiam efficit, relaxatio stomachi; relaxatur autem à causa calida & humida. Sed cur laxior venter non appetit? quia non sentit se sugi à venis mollificato nervo, per quem appetit: Fortasis hic affectus paralysis

ralysis stomachi dici potest. Cui conveniunt, quæ adstringendo, roborant, tàm assumpta quàm admota, ut cydoniatum à pastu, pulvis adstringens, cujus hæc sit formula: ℞. Coriandri præparati ℥.j. cornu cervi usti & eboris ana ʒ.j. cũ triplo saccharo rosato fiat pulvis, de quo, quotidie post pastus sumat, unum cochlear, liniatur etiam stomachus aliquo oleo astringente, ut rosarum, cydoniorum, mastichino, absynthii. Humiditas etiam siccabitur, sumpto per aliquot dies hydrotico, utendum sed & assis non elixis, & jusculis abstinendum.

Βούλιμος, sive ingens fames, est affectus Inappetentiæ contrarius, qui olim Vitellium imperatorem infamẽ reddidit, ut plurimùm accidit pituita acida ventriculum comprimente, aliquando etiam à latis vermibus chylum exugentibus: Trallianus vidit mulierem, quæ sumptâ hierâ, dejecit vermem duodecim cubitos longum, quo excreto, mox ingens ista fames disparuit. Accidit etiam, per nivem longum iter facientibus, ut olim Bruti militibus, si Plutarcho fides debetur; Aqua vorax, inquit Hipp. 6. epid effectivè; quia, inquit Gal. appetentes reddit: frigidæ potu ingentem famem excitari experientia demonstrat, nisi summa eidem oboriatur intemperies, stomacho veluti mortificato, ut notant Galenus 3. de caus. symptom. & Avicenna. Tum enim non sentit se sugi. Cui causæ Galenus medetur alimentis calefacientibus, theriacâ quoq; & mythridatio veteri, utatur vino absynthite: nam ut est in aphorismo, meri potio, solvit famem, id est

βυλιμίαν, Galenus affirmat, se dato mero copiosiore, multos persanâsse, & à bulimo liberâsse. Aëtius jubet, ut bibant, vinum quantum possunt bibere, ut ita frigida intemperies corrigatur: proderit etiam dare frequenter syrupi de mentha, & absynthio duo cochlearia. Gal. 6. de sanitate tuenda, dat etiam cydoniatum compositum cum pipere, zingibere, nuce moscata, caryophylis. Pituita acida, deturbetur pillulis de hiera cum agarico. Convalescentes, ut qui ex longo morbo novissimè resurgunt, solent esse famelici, qui reficiantur alimentis boni succi & facilis coctionis, denique analepticis, liquidis potiùs quàm solidis, cùm illi, quia celeriùs distribuuntur, paulatim interim assuescere debent solidis.

Boulimiæ, affinis est fames canina, evomitur assumptum alimentum, moxque novum appetitur; uterque affectus, si perseveret desinit in ἀνορεξίαν, fitque mutatio ab extremo in extremum, utrique vitio, hoc est commune, quod linquatur animo, nisi habeant præsens alimentum. Peccans humor purgetur, dentur quæ appetitum obtundunt & enervant, ut pinguia, mellitea, tepida.

Picant gravidæ, primis mensibus gestationis scilicet 2. 3. aut 4. cùm effluxit hoc tempus, & jam fœtus grandior copiosius sumit alimentum, spontè disparet pica, alioquin cassiâ, cum rheo, aut catholicone ventriculus repurgetur, aut tepida, vel hydromelite tepido, vomitus provocetur: Confert enim gravidis vomere. Olivarum sit usus frequens initio pastus, sumant quinque, aut sex amygdalas ama-

amaras. Terram appetenti, inquit Aëtius, nihil ęquè prodeſt, ac amyllum recens.

De Siti.

TRIPLICI ſubſtantiâ conſtamus, ſolidâ, humidâ & ſpirituosâ: omnium fit perennis diſſipatio, verùm hæc jactura reſarcitur, aëre, cibo & potu: ſpirituum enim diſsipationem reparat aër qui aſsiduè inſpiratur: humidam potulenta; ſolidam eſculenta: Penuriâ humidi alimenti contingit ſitis naturalis, ut fames inopiâ ſicci ſive cibi. Potus igitur ſedat ſitim, non quivis, ſed qui humectat & refrigerat, & quidē non tantùm potentiâ, ſed etiam actu: nam aqua calida auget ſitim: Sitis enim non tantùm fit à ſiccitate, ſed etiam à calore, ſi fuerit morbida, ut febrilis, proinde non tantùm quæ humores vacuant, ut vehementiora cathartica, diabetes, defectus potionis, ſed etiam quæ inaniunt & ſiccant, ut vigiliæ, & vehementior motus non tantùm corporis totius, ſed etiam linguæ & pulmonum, excitant ſitim: quod vitium eſt cantoribus & concionatoribus familiare, quæ valdè etiam calefaciunt, ut febris, intemperies calida, ventriculi, hepatis, cordis, pulmonum, vel humor calidus, ut bilis & pituita ſalſa in ventriculo ſubſiſtens, pariunt ſitim intenſiſsimam.

Intemperies omnis corrigitur ſuo contrario, ſicca humido, calida frigido: Itaque ſiti à calore medendum eſt, potu refrigerante: ſi verò à ſiccitate, humectante; Quod ſi à pulmone calefacto, ſitis exci-

excitetur, refrigerandus erit potius aëris frigidi inſpiratu, quàm potu frigidæ: Itaque aër talis arte paretur, extincto foco, apertis feneſtris, aut pavimento cubiculi, frigidâ, aut foliis refrigerantibus, lactucæ, vitis, ſalicis reſperſo: inſpirandus vapor, aquæ frigidæ, è pelvi, os colluendum frigidâ: Si à vigiliis ęger ſitiat, arte provocetur ſomnus: humectat enim quia coquit, & coctione ſeparatur humor alibilis, quo ſtomachus irroratur, ubi eſt ſitis præcipua ſedes: niſi enim compatiatur toti, ut in febre, aut parti, ut calidiori jecori, vel pulmoni, ſitis non excitatur. Iis qui noctu bibere appetunt ſuperdormire bonum eſt inquit Hippocr. Cur hydropici ſitiunt, cùm habeant abdomen plenum aquis? An quia aquæ inibi ſunt ſalſæ & putres, quæ ſimiles vapores ad ſtomachum tranſmittunt? An quia reliquum corpus privatur humido, cùm hoc totum ferè in abdomine retineatur? hydropicorum ſitim, non ſedat aqua, quia materiam auget, neque vinum quia calorem intendit, ſed acetum, quia reſiſtit putredini, ſi multa aqua diluatur, fiatque oxycratum, ſedabit ſitim à calore, febribusque omnibus malignis & putridis medebitur: habenda ſemper cauſæ efficientis ratio, in ſedanda ſiti, ut ſi à calidiore corde vel jecore oriatur ſitis, per conſenſum erit, non primaria (quæ accidit ſtomacho per ſe calido nec aliunde calefacto) tùm hepar tã ſumptis quàm admotis refrigerandũ eſt, ut aquis endiviæ, cich. Epithemata illi admovenda, quemadmodum Cordi in febribus: Sitim à ſiccitate ſedabunt quæcunque humectant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

meꝺant ſimul & refrigerant,ut ptiſana vulgaris,ſyrupus violatus,de pomis,de nymphea: ſitim à calore,frigida etiam ſicca,ut julep roſatum, ſyrupus de parte acida citri, conſerva roſarum agitata cum aquâ hordei,quòd ſi bilis contenta in ventriculo ſitim excitet,niſi priùs bilis,hîc vacuetur,frigidę potus, nocet potiùs quàm proſit, quia frigus illam condenſat & impingit, facit ut tenaciùs adhæreat partibus ventriculi. Itaque vomitu vel purgatione eadem prius vacuetur, quomodo interpretor ſententiam Avicennæ : In eo caſu videlicet aquam tepidam magis convenire, quàm frigidam, quia tepida vacuat bilem, quæ affigitur ventriculi tunicis & contumacior redditur potu frigidæ. Idem dicendum eſt,ſi pituita ſalſa,in ventriculo conſiſtens excitet ſitim, memineris tunc fauces, refrigerantibus,ut ptiſana vel aqua hordei ſæpe irrigare ad ſedandam ſitim : nam febre ardente correpti, ſi leniter tuſsiant,non admodum ſitiunt, quia à catharro fauces irrigantur, inquit Gal. dummodo catharrus ſit dulcis non ſalſus,propterea jubemus,ut febrientes aſsiduè maſticent nucleos ceraſorum, hyppoglotia iisdem imperamus,quorum ſit hæc formula: ℞. Seminis portulacæ, papaveris, cucumeris, glycyrrizæ & tragacanthæ ana partes æquales,ſubigantur aqua, & ad fabæ magnitudinem reducantur: Quæritur, ſi agoniſticè ſit bibendum, ad extinguendam ſitim,an parum & ſæpe. Priori ſententiæ videtur, favere Galen. multis locis,jubet enim, ut καυσουμένοις frigidæ largior potus exhibeatur.

Avi-

Avicenna favet sententiæ posteriori, ne immodico potu frigidæ extinguatur calor nativus. Medicinæ quidam candidatus, cùm post vehementiorem potum, ad extinguendam sitim, è puteo Cœnomano frigidam liberaliùs bibisset, extincto calore in suo fonte mortuus est hydropicus: Itaq; media via videtur tenenda: nam Galenus non omnibus febrientibus, sed ardenti febre tantùm correptis; neque in omni febris cujuscunque tempore, sed tantum in vigore liberalissimam potionem frigidę concedit, ut ardor summus, qui alioqui humorem primigenium populatur, colliquans corpus, à suo adversario potentiore oppugnetur. Cæterùm sitis, ut fames, potest aboleri, imminui, depravari, non tantùm augeri. Aboletur & minuitur, quoties ventriculus, laborat intemperie frigidâ & humidâ, cum materia; Depravatur, perinde ut in pica, veluti si quis cupiat bibere lixivium & urinam: Est enim malitia tàm humidi quàm sicci: verum quia frequentissimè intenditur, & de hoc solo symptomate medici consuluntur, idcirco aliis missis de sitis excessu corrigẽdo duntaxat à practicis præcipitur.

De Cardiogmo seu dolore Stomachi.

QUò pars est exquisitioris sensus, eò dolore acerbiore divexatur; stomachi sensus est exquisitissimus, & per se, & propter nervos, quos habet à sexto pari: Itaque aliquando tàm acerbo dolore cruciatur, ut multi doloris vehementiâ victi, sibimetipsis violentas manus intulerint. Qui stomachum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

machum habent ſenſus exquiſitioris, ſuccumbunt dolori,inquit Trallianus,quia eroſionem ferre non poſſunt,è vivis exeunt multoties:hinc ſyncope ſtomachica ſtomacho compatiẽte corde : Ideo enim veteres ſtomachũ καρδίαν, illius dolorẽ καρδιαλγίαν nominarunt; ſentitur iſte dolor ſub xyphoide cartilagine; ubi autem dolor,ibi morbus; definienda cauſa, priuſquam remedium præſcribatur : Fieri enim poteſt cardiogmus ab intemperie calida, inflammatione,ulcere,à veneno,à vermibus; quibus, inquit Trallianus, non tantùm ſyncope frequens, ſed etiam mors tandem conſequitur: ut plurimùm oritur à bile mordaci. Veneno opponendum eſt alexipharmacum; ſi non proprium, ſaltem commune: nam auctor libri de theriaca, ſingulariter ad cardiogmum commendat theriacam, etiamſi ab alia cauſa quàm à veneno procedat, ut à putribus fumis malignæ febris,ſi ſuſpicio ſit, vermis ſtomachum mordentis, detur hieræ picræ ℥. ß. aut pillularum de aloë ʒ. j. Aut expreſſum rhei,infundantur, ſi placet expreſſ. ℥. ij. in aquâ abſynthii, cum ejuſdem ſyrupi, ℥. ß. fiat potio : nam abſynthium quoque valdè commendatur à Galeno in omni cardiogmo; eadem potio proderit, quando bilis mordax, affixa ſtomacho, illum lancinat, quòd ſi nauſeat ventriculus & æger conſueverit vomere, detur vomitorium, ut hydrœleum tepidum; vel ℞. Radicum Raphani & ſeminis attriplicis ana ʒ. ij. fiat decoctio in colaturæ ℔. ß. diſſolve ℥. ij. oxymelitis detur tepidè, poſtea digito in oleum intincto

tincto lingua deprimatur : clysteres potenter revellunt, quando distendentes flatus, sunt in causa tam acerbi doloris; admoveatur tunc ventriculo, magna cucurbitula. Miraculo enim omnes dolores à flatu sedat, inquit Galenus; liniatur insuper, tali in casu venter, oleo aliquo carminante, ut lauri, rutæ, anethi cum pauco castoreo, quod datum cum hydromelite ℥.j. pondere; benefacit etiam colicis doloribus. Sacculi pleni menthâ, absynthio, majoranâ, floribus chamomeli, seminibus anisi, fœniculi, bulliant in aquæ & vini æquis partibus, & vicissim applicentur: potus frigidæ, quoties summus est ardor, ad tempus confert, quinetiam granum unum opii dari poterit cum mythridatii ℈. ß. aut cum syrupo de mentha, vel de absynthio; ut corrigatur ejusdem narcosis, & frigiditas: detur autem ex cochleari, dari poterit cum jusculo pulli, aut cũ pauca conserva, præsertim quando nauseat stomachus. Cardiaca non possunt non prodesse, itaque non erunt hîc negligenda.

Febribus malignis, succedit alter affectus, affinis cardiogmo, qui cardiaca passio à Latinis nominatur, stomachus à malignis fumis tẽtatur, inde ęgris languor accidit, & summa virium imbecillitas cum diaphoretico sudore, sudant cervice, thorace, sudor est viscidus, extrema frigent, febres istæ solent esse anxiæ & inquietæ, ægri assiduè se jactant lecto, ut situm inveniant naturæ convenientem, vix possunt momento, uno in loco cõsistere: Aliquando cor ipsum primò afficitur, aliquando sympathiâ

thiâ ſtomachi. Sed affectus hic eſt à febre maligna & putri inſeparabilis; cardiogmos autem ut plurimùm ſine febre: pugnandum ſemper cardiacis tàm ſumptis quàm admotis. Diaphoreticus ſudor aſtringentibus ſiſtendus, ut litu ex oleo myrthino, lege Celſum lib. 3.

Affectus Ventriculi.

ALIMENTUM à ſtomacho expetitum, & à gula deglutitum, ſubſidere debet in carnoſo ventriculi fundo, ut ritè coquatur: niſi enim undique idipſum à ventre comprehendatur, ut ſi fluitet, coctio pervertitur; quia omnis actio phyſica fit per contactum. A retentrice igitur, in fundo contineri debet & undiquaq; comprehendi arctè, donec in chylum tranſmutetur, non tantùm vẽtriculi, ſed etiam partium vicinarum calore: Nam omenti defectu, naſci cruditates Galenus annotavit, quibus parat ſcutum ex cerato ſtomachico, loco omẽti. Læditur chyloſis ut quælibet alia actio, quia aboletur, minuitur vel depravatur. Abolitam & depravatam chyloſim, uno nomine ἀπεψίαν Galenus deſignavit, majoris & facilioris doctrinæ gratiâ, liceat depravatam appellare κακοπεψίαν: Tardam verò & imperfectam ſive imminutam coctionem ille βραδυπεψίαν nuncupavit: aboletur & comminuitur, concoctio, ventriculi intemperie frigidâ atque etiam humidâ, niſi in vicinis partibus, ut in omento, jecore, liene manifeſta ſit ἀπεψίας cauſa: depravatur verò intemperie calidâ, nudâ, vel cum

materia,ut bile, vel alimenti ipſius vitio, ſive hoc, peccet in ſubſtantia, ut difficilis ſit coctionis, ſive in quantitate, ut copioſiùs aſſumatur, ſive in qualitate prima, ut calidius ſit frigidius, humidius, vel ſecũda,ut tenuius,craſsius relaxans,adſtringẽs; imò verò ſi in ordine peccatum aliquod committatur, prima coctio depravatur. Nam cydoniatum,primâ menſâ ſumptum aſtringit, poſtremâ verò, relaxat alvum.

Intemperies frigida cognoſcetur vomitu pituitæ,ructu acido,à juvantibus quoque & lædentibus: calidis enim juvantur,frigidis offenduntur. Solent eſſe malè colorati & inappetentes, qui propriè dicuntur ſtomachici: Calida Intemperies, porrò dignoſcetur à juvantibus quoque & lædentibus, ructu nidorulento,oris amarore,ſiti,vomitu bilis. Si depravetur concoctio, alimenti vitio, facilis erit curatio; nam ſi bubulam malè coquat imbecillus venter,nutriatur volatilibus. Si propter intemperiem calidiorem non eſt adeò longa illius, ac frigidæ intemperiei curatio: verùm prudentiâ & cautione hic eſt opus, ne ſumptis aut admotis refrigerantibus, ventriculus ad intemperiem, contrariam priori, longè deteriorem, deducatur: Avicenna enim cruditatem appellat matrem omnium morborum,nec injuriâ: nam vitia primæ coctionis, ſecunda concoctio, non emendat: niſi ventriculus bonum & laudabilem chylum ſuggerat hepati,non poterit hoc,alimentarium ſanguinem conficere:Ex pravo autem & impuro ſanguine omnes,ferè morbi oriun-

bi oriuntur: Itaque de ventriculi intemperie priùs differamus, quàm ad symptomatum curationem aggrediamur, quandoquidem sublatis causis, effectus spontè disparebunt. Veteres, inquit Galenus, solis adstringentibus, imbecilliori ventriculo medebantur, ac si omnes illius affectus à relaxatione ejusdem procederent, verùm ab intemperie omni, ejus actio læditur, & imbecillitatẽ parit, quævis intemperies, potissimùm tamen frigida, proinde ad robur partis ad vitam usque adeò necessariæ, adstringentia permiscemus, sed unicuiq; intemperiei proprium remedium opponimus: Calidiorem purgabis cassiæ ℥. j. cum rhei ʒ. j. non neglectâ venæ sectione, imperabis hîc tabellas diarrodon, triasantali, syrupum granatorum, limonum, cydoniorum. Juscula refrigerantibus alterentur; Apozemata dentur refrigerantia; acetaria ex lactuca & cichorio: cerasa, pruna. Admovenda quoq; erunt oleum rosaceum, cydoniorum, ex quibus cum pauco cerato santalino pro cera, fiat linimentum: fuge magis refrigerantia, ut oleum papaverinum, ne ad pejorem intemperiem deducatur; refrigerantia autem applicabis circa umbilicum sive circa fundum ventriculi: ne septũ attingas transversum inquit Avicenna: nam ut scribit Gal. octavo methodi, Frigida præcordiis admota, lædunt respirationem, propter diaphragma. Si bilis redundans in ventre nauseam excitet, vomitus provocetur, præsertim consuetis vomere. Qui frigidiore sunt ventriculo, utantur alternis diebus pillulis de hie-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ra,aut elephanginis, myrobalanis item conditis,tabellis aromatici rosati, cortice citri condito, vel nuce moscatâ conditâ, zingibere condito, syrupis de mentha,de absynthio, vel conservationis citri,si placet misce ana ℥.j.& capiat manè cochlear unum; proderunt etiam vinum malvaticum, aromatites, absynthites, fit hoc, ex centum libris musti, & una absynthii,vel ℞. Aquæ vitæ libram ß. pulveris ducis ʒ.j.(pulvis autem ducis fieri solet, ex sacchari ℔.j. & cinamomi ℥.j.) Temperetur aquæ vitæ ℔.ß. libris tribus aquæ rosarum, colentur per manicam bis aut ter,capiat aliquoties in hebdomade cochlear unum jejuno stomacho, præsertim hyeme: vulgus ad eumdem usum solet uti pulvere ducis, cum vino, vel panem tostum intinctum vino conspergit isto pulvere: poterit parari opiata hoc modo: ℞. Conservæ acori,corticis citri conditi & myrobalanorum emblicorum conditorum ana ℥.ß.pulv. aromatici rosati ʒ.ij. nucis moscatæ conditæ,theriacę vel mythridatii ʒ.j.cum syrupo conservationis citri,fiat opiata. Ante pastum capiat tabellam,unam aromatici rosati, quo die,non utetur pillulis de hiera, aut elephanginis, aut hoc pulvere coctionem adjuvãte: malo enim sumi ante pastum quæ juvant coctionem, quàm à pastu, quia calida, ante perfectam coctionem, alimentum distribuũt: ℞. Caryophylorum & nucis moscatæ, cinamomi ana ʒ.ij. pulveris aromatici rosati ℈. iiij. cum quadruplo saccharo,fiat pulvis:de quo capiat quotidie ante pastus cochlear unum superbibendo parum vini,

vini,ut præparetur ventriculus ad coctionem proximam. Vel nux moſcata teratur, coquatur cum melle & aqua vitę,uſque ad conſumptionem aquę, ſumatur mane ex cochleari.

Topica ſint olea de abſynthio, de maſtiche,de nuce moſcata, ceratum ſtomachicum, ſi placet ex prædictis oleis cum pauco cerato ſtomachico pro cera, fiat linimentum , vel addendo parum nucis moſcatæ cum cera fiat unguentum : ſi placet, panis oblinatur melle, deinde conſpergatur pulvere nucis moſcatæ, caryophylorum, cinamomi& applicetur toti ventriculo. Nam à calidis non eſt metus ut à frigidis: vulgus panem toſtum intinctum vino conſpergit prædicto pulvere: vel ℞. Cerati ſtomachici ℥. ij. extendatur ſuper aluta, fiat ſcutum pro ſtomacho. Parari etiam poteſt ex mellis & maſtiches ana ℥.j. vel ℞. Pulveris roſarum rubr.abſynthii,menthæ,major.ſiccæ ana ʒ.ij. ligni aloës,ſpicæ nardi, calami aromatici, ſchœnanthi,ana ℈. ij. fiat pulvis, qui excipiatur cotone, involvatur duplici linteo, aut pro ditioribus ſyndone, interſuatur, ut decet,fiat ſcutum ſtomachicum cum ſuis ligaturis. Memineris litus,unguenta,emplaſtra,cataplaſmata, non tantùm ante,ſed etiam ponè in dorſo applicanda eſſe,circa decimam tertiam vertebram.

Humidiorem ventriculum indicat ſalivatio frequens, quem reſiccabis inediâ, nec tantùm potus, ſed etiam potulentorum & ſorbitionum paucitate: non cœnent, utantur biſcocto, aſsis non elixis,hydroticum & laconicum benefaciunt ut & ſequens

opiata : ℞. Conservæ betonicæ & acori ana ℥.j. cornu cervi usti, coralli utriusque ana ʒ. j. cum syrupo de mentha, fiat opiata. Pro topico admoveatur sequens emplastrum: ℞. masticheς ℥. j. cerati stomachici ℥. ß. pulveris menthæ & aromatici rosati ana ʒ. j. cũ oleo de absynthio, fiat emplastrum, ex quo scutum pro stomacho. Ad extremum Hippocratis & Pauli consilio, admovebis tria cauteria, unum ad xyphoidem, duo paulò inferiùs, forma triangula: non sint profunda, sed cutem solam perforent. Quidam sunt contenti, uno magno, ad orificium ventriculi applicato, quod jubent diu teneri apertum, ut humor noxius hâc expurgetur.

Ventriculi Intemperies sicca, analepticis humectãtibus percuretur; lacte præsertim muliebri, alioquin capræ aut vaccæ cum vitellis ovorum, syrupo resumptivo, jusculis testudinis, aut ejusdem carne cum amygdalis contusa, hordeatis, gelatina, aqua carnis, succo amygdalarum dulcium, quo etiam ventriculus liniatur: abstineat ęger à venere, utatur elixis non assis, alvus subducatur cassiâ, aut enemate frequenti. difficillimè omnium sanescit sicca Intemperies, deinde frigida.

Quibusdam vitio conformationis, aut materiæ inopiâ tam exiguus est ventriculus, ut reliquo corpori sit inæqualis, si emineat, ex circunscriptione ipsâ, vitium, solo contactu deprehendetur. Si delitescat, hoc signo conjicietur, quod pauci alimenti sit capax. Si fortè plusculum cibi assumpserint, coguntur cõfestim patientes vomere, repleturq; venter,

ter, ante ſatietatem : hi nutriendi ſunt cibis boni ſucci & facilis coctionis, iisque uti debent ſæpè & parum.

Obſtrui etiam poteſt vẽtriculus in utroque orificio: obſtructo ſuperiore, prohibetur introitus alimenti; obſtructo inferiore non eſt liber chylo, in in inteſtina exitus. Hæc vitia quamvis dignoſcantur, curari non poſſunt.

Tentatur aliquando phlegmone, quæ tumore, & dolore, cum febre acutâ, eaque continua dignoſcitur. Cujus generationem, niſi clyſteribus, iterata venæ ſectione, admoto oxyrhodino impedias, fruſtra deinde reſolventia, & maturantia imperabis.

Ulcerari etiam poteſt ventriculus aſſumpto veneno, aut humoris acrimoniâ; ex ulcere, lienteria, aut cœliaco fluore, quamvis credatur hic inteſtinorum imbecillitate contingere.

Uxor domini Pouſſepin, conſiliarii regii, horâ decimâ matutinâ, conqueritur, de importuno alvi fluore, ſuadeo ut decumbat, quia motus auget fluorem, & dejectiones reſervet. Erant autem ſimiles aquæ albæ, chyloſæ quidem, ſed liquidæ, implebat magnam pelvim quoties dejiciebat, territus hoc ſymptomate, poſtulavi ut ſeniores in conſilium vocarentur, præſcripti ſunt litus adſtringentes, ſacculi, julepi, expreſſum rhei pro die ſequenti: dejectione frequenti & copiosâ vires paulatim collabuntur, admonui tum maritum, ut illa rebus domeſticis & pietati vacaret, ante mediam noctem interiit, cùm ipſa nihil minus, quàm de morte cogitaret: ut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

explorarem causam mortis tàm subitæ & inopinatæ, impetravi ut corpus dissecaretur, inveni ventriculum in suo fundo ulceratum. Si quo remedio juvari posit, juvabitur potione vulnerariâ, usu longo aquarum Nivernensium. Interim utatur hydromelite pro ordinario potu, bilis mordax expresso rhei repurgetur; utatur sæpè tabellis diatragacanthi frigidi, trochiscis de bolo, de terra sigillata: vel ℞. Conservæ veteris rosarum conservæ symphyti ana ℥.j. pulveris diatragacanthi ℥.ß. boli armeni & terræ sigillatæ ana ʒ.j. cum syrupo rosarum siccarum, fiat opiata, quâ utatur omni horâ inter pastus, utatur etiam hordeatis, syrupo rosarum siccarum cum aqua hordei, præsertim, Si quando fastidiet hydromel.

Aliquando ventriculus inflatur, & tumet multo flatu, quod genus tumoris ἐμφύσημα τῆς γαστρὸς inflatio nominatur, fit autem flatus, ex humore crudo, à calore imbecillo: ut enim sol meridianus, absumit humorẽ; ita calor ventriculi immodicus, qualis sub intemperie calida: utq; hyeme, sol, nullos vapores excitat: ita neque frigidior justò venter, sed paucus calor, si humorem crassum crudum nanciscatur, cùm illum coquere non potest, in flatus resolvit. Unde inflationes coli, uteri, ventriculi: quibus medendum est carminantibus, qualia novissimè ad cardiogmum, à flatu, præscripta sunt à nobis: singularis est cucurbitula.

Hactenus morbi & symptomata primi generis, sequitur immoderatio in excretis, cujus generis sunt

ſunt vomitus ſanguinis,cholera morbus,cùm ſuſq; deq; vomitu & dejectione ventriculus excernit,nomen habet à cauſa putata: fortaſsis etiam ſingultus & ructus hujus ſunt generis. Differt enim ſingultus à vomitu, quòd vomitu ea excludantur quæ in ventriculi capacitate continentur. Singultu autem quæ tunicis ſunt impacta: Ad vomitum pertinent ſupinitas ſeu ſubverſio ventriculi, & nauſea, inanis vomendi appetentia, quorum ſymptomatum curationem explicaturus,exordiar à vomitu.

Imprimis diſtinguendus eſt criticus, à ſymptomatico: aliquando enim prodeſt vomere,ut initiò febrilis acceſsionis; imò arte provocari ſolet vomitus, ut materia ad paroxyſmum parata, vomitu vacuetur: Eo etiam ſenſu ſcripſit Avicenna,vomitum vomitu curari: Cauſa enim quæ excretricem irritat, dato vomitorio vacuatur: Optandum eſt, ut febrientes vomant, in principio paroxyſmi; ſudent autem in fine. Utilis etiam vomitus arthriticis & gravidis quia revellit. Vomitus criticus,minuit morbum & morbi ſymptomata: fit enim naturæ victoria & excretricis robore, quæ materiam morbificam hâc viâ commodiore excludit frequentiſsimè. Dignoſcetur ægri εὐφορία bonâ tollerantiâ,levantur hîc ægrotantes vomitu, & ſolito meliùs habent: prætereà accidit die critico,præcedentibus ſignis concoctionis, & vacuatur materia, quæ morbum committebat,ut bilis,ſi morbus fuerit à bile. At ſymptomaticus, accidit violentia morbi, & ob copiam materiæ morbificæ; minuit

proin vires, non morbum. Ille ergo aut ſinendus eſt, aut juvandus; hic verò ſiſtendus, remediis, quæ ſequuntur: clyſteribus acribus ad revulſionem; purgatione humoris morbifici, cum rheo, myrobalanis, vel pillulis de quinque generibus myrobalanorum: minùs enim evomuntur ſolida, quàm liquida: Meliùs pillulæ aut boli retinentur quàm potiones. Itaque ℞. Rhei electi, pulveris hieræ & maſſæ pillularum de quinque generibus myrobolan. ana ℈.j. cinamomi gr.vj. cum ſyrupo de mentha, fiant pillulæ quinque: deinde liniatur venter oleis adſtringentibus: Calidis tamen, in frigida cauſa, ut oleis de mentha, de abſynthio; Frigidis, in calida, ut oleo cydoniorum, myrtillorum, roſaceo, vel ℞. Carnis cydoniorum quantum ſatis, ejus inopiâ, accipe cydoniatum, coquatur in vino, quoties fuerit frigidior ventriculus, alioquin in aceto, poſteà adde pulveris maſtiches, balauſtiorum, coralli rubri ana ʒ.j. cum oleo de abſynthio, fiat emplaſtrũ pro ſtomacho; pauperibus ſatis erit pulverem gallarum aut malicorii, aut boli armeni ſubagitare cum albuminibus ovorum & pauco oleo roſaceo, ſtupæ hoc ipſo madidæ, applicentur & arctè contineantur; aut ℞. Pulveris roſarum rubrarum, & farinæ hordei ana ℥.j. pulveris gallarum malicorii, boli armeni ana ʒ.ij. æſtate bulliant in ſuccis plantaginis, centinodiæ, burſæ paſtoris cum pauco aceto, hyeme, in oleis adſtringentibus roſarum, cydoniorum, maſtiches, fiat cataplaſma. Cui ſimile eſt emplaſtrum Montagnanæ de mica panis; ℞. Medullam

dullam unius panis albi, coquatur in vino rubro, adde pulveris alicujus adstringentis ij.aut iij.ʒ.cum pauco oleo rosaceo, fiat cataplasma, applicetur antè,& ponè ad decimam tertiam vertebram. Cucurbitula magna, infra umbilicum, atque etiam suprà duodecimam vertebram, admota cum flammâ, plurimum potest in sedando vomitu. Si revomat cibos,interim dum exhibentur,admovenda erit dicta cucurbitula ut retineantur; utantur item à pastu cydoniato, aut pulvere parato ex corallo, cornu cervi usto, paucâ terrâ sigillatâ cum triplo sacchard rosato, fiat pulvis: vitentur pinguia & tepida, quia vomitum excitant, incoquantur præterea jusculis, grana cydoniorum & granatorum inclusa nodulo, quinetiam alterentur plantagine. Vulgus admovere solet ventriculo emplastrum ex pice. ℞. Picis navalis ℥.ij. coquito in oleo cydoniorum vel de absynthio, adde si placet, pulveris astringentis, aliquot ʒ. fiat emplastrum. Avicenna jubet ut manus, in frigidam mergantur. Aëtius verò non tantùm manus, sed etiam pedes vult mergi in calidam,sanè utrique sua ratio: Avicenna suadet frigidam ad vomitum reprimendum: vapor enim frigidæ communicatus stomacho, illum constringit. Aëtius verò præfert calidam, quia calor trahit revellitque. Proinde urgentiori symptomati,promptiùs frigida succurrit: Calida verò confert,ad causam symptomatis revellendam: ad eundem usum non tantùm utilis est cucurbitula, sed etiam juvat extremorum fortis & dolorosa ligatura.

Panis

Panis tostus, aceto irroratus & subolfactus, benefacit. Poscâ frigidâ, utiliter quoque os colluitur, aut pomum acidum manditur, quibus remediis solemus uti, post assumptum catharticum, ne revomatur, datur etiam utiliter cochlear meri.

De vomitu Sanguinis.

SANGUINEM supra, id est per os ferri, qualiscunque sit, malum: infra autem bonum, scribit Hippocr. si niger dejiciatur, qualis per menses aut hæmorrhoides. Mutilati tamen & qui consuetam exercitationem intermiserunt, utiliter sanguinem vomunt interdum; quia Jecur, sine consilio sanguificat, amputato membro, tanquam præsenti adhuc sanguinem facit, qui cùm non distribuatur, restitetq; in venis, cum primùm incipit esse gravis, & molestus naturæ, vomitu excluditur, idem accidit mensibus, aut hæmorrhoidibus suppressis.

Mulieri, sanguinem vomenti, si menses superveniant, sanatio. Itaque incisâ saphęnâ, vomitus sanguinis revellatur, aut si hæmorrhoides restiterint, provocentur eædem: Astringentia tàm sumpta quàm admota, qualia ad hæmorrhagiam & hęmoptoidem dictata sunt, præscribantur: ut syrupi, & trochisci adstringentes, litus, emplastra, cataplasmata restringentia. Considerabis autem num pars aliqua, & quæ nam pars ut Jecur, aut Lien, sanguinem ad ventriculum transmittat: quod conjicies primò ex tumore & dolore hypochondrii. 2. quod ex venis ventriculi (cùm sint exiles) paucus sanguis effluit:

fluit: ex Jecore, ruber, ex liene niger, utrinq; multus, tum è directo aperienda erit vena lienaris, aut jecoraria, quinetiam jecori, aut lieni admovenda erit cucurbitula, hypochondrium affectum, oxyrhodino liniendum.

De Cholera morbo.

TRes sunt affectus peracuti, sine febre, qui etiam eadem die interdum ægrotantem jugulant; Apoplexia, Tetanus, & Cholera morbus. Quibus idcircò citissimè consulendum, O quantum in subitis casibus ingenium! est autem Cholera, quædam humida, alia sicca, eo sensu quo admonui jam suprà, ab Hippocrate morbos cerebri humidos, aut siccos, tussim humidam aut siccam appellari: humida fit ab humore; sicca à flatu, aut à sero mordaci, sed ita impacto, ut excludi non possit. Imprimis purganda bilis, expresso rhei, myrobalanis, quinetiam tabella una electuarii de succo rosarum, aut diapruni solutivi semuncia. Venter interim liniendus oleis rosarum & cydoniorum, aut applicādum eidem emplastrum ex carne cydoniorum, & cætera peragenda, quæ ad sistendum vomitum jam dictata sunt. Aretæus & Mesue commendant potum frigidæ, jubentq; si fortè evomatur, ut continuò nova propinetur. At Rhasis, Serapio & Hali malunt tepidam exhiberi. Illi præferunt frigidam, ad contemperandum ardorem bilis; hi calidam, ad ciendum vomitum, quia vomitus vomitum sedat, vacuata materia, vomitum provocante,

&ex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

& excretricem irritante. At Erasistratus, authore Chrysippo, aquæ preferebat crama, sive vinum, frigida dilutum, quod laudant Galen. & Trallianus ut remedium singulare, acrimoniam infringit bilis & roborat stomachum, confert syrupos de mentha & granatorum permiscere, & sæpè cochlear unum exhibere: Uterque enim syrupus in hoc affectu est singularis. Possis permiscere singulis unciis syrupi, ʒ. j. pulveris diarhodon, vel santali cytrini vel ligni aloës: miscēda enim semper aromatica, quandoquidem illis ventriculus valdè delectatur, potissimùm verò in hoc casu: frigida juvant ratione bilis. Consulendum etiam hîc fuerit jecori & lieni, si inde humor ad ventriculum confluere videatur, etiam admota illis cucurbitula, ut in vomitu sanguinis. Tandem præscribantur narcotica, sed parvâ dosi ut ʒ. ß. Phylonii, vel semiscrupulus pillularum de cynoglosso, vel granum j. opii cum syrupo de mentha: Nam adveniens somnus, immoderatè vomentibus, sanitatem promittit; omnes quippe fluxiones sistit excepto sudore; quòd si sedato vomitu, humor peccans totus secedat per alvum, quò natura vergit eò ducere oportet, si modò per loca convenientia. Atqui inferior via, est tutior quàm superior, itaque clysteribus iste motus adjuvandus est.

Ad choleram siccam, quam vapores maligni, committunt detur lac asinæ. Rhasis commendat balneum aquæ dulcis, si metus sit convulsionis à siccitate, paretur ex hydræléo; fit autem ex sex partibus

tibus aquæ, & una olei. Cæterùm, hederæ folia cocta in vino & formâ cataplasmatis admota, sedant vomitum, quemadmodum trifolium sumptum & admotum idipsum præstare, & à proprietate quâdam juvare creditur.

De Singultu.

SINGULTUS, est veluti convulsio ventriculi: Sese enim contrahit stomachus, ut excludat noxium. Convulsio autem quædam à repletione, altera ab inanitione; ergo & singultus: Fit ab inanitione, quando succedit causis inanientibus, ut immodicę diarrhœæ aut dysenteriæ, ínediæ longiori, vel siccitati, ut febribus continuis & longis, ardore febrili tandem resiccato ventriculo. Hippocrates etiam meminit febris singultuosæ, quam scribit esse lethalē, nisi superveniant sudores critici, æquales somni, & urinæ crassæ. Non accidit semper primario affectu ventriculi, sed per consensum cerebri, Jecoris, Ilei: inde aphorismus, singultus ab ileo lethalis. &c.

A cerebro etiam vulnerato singultus sequitur, compatiente stomacho, per nervos sextæ conjugationis. Inflammato autem jecore, præsertim parte hujus cavâ accidit vehemens singultus, sive quòd aliquid saniei resudet in ventriculum, sive quòd ventriculus tribus modis compatiatur jecori, propter viciniam, societatem operis, & vasorum communionem: Habet enim ventriculus, nervos communes cum tunicis hepatis. In malignis febribus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

accidit ſingultus, ventriculo compatiente cordi, aut eodem recipiente tetros vapores, à toto; aliquando excitatur etiam, ſolâ à cauſa externa, ut aſſumpto veneno, pipere, allio, aut re quapiam mordaci. Primarii ſingultus hîc remedia meditamur: Secundarius enim non ſaneſcet, niſi ad cauſam & partem mittentem reſpicias. Tolle hepatitidem, venter non ſingultiet, oppugna cardiacis cacoëthiam febris peſtilentis, ceſſabit ſingultus. Qui ab inanitione procedit ſingultus, ſolet eſſe lethalis, talis eſt etiam qui ſuccedit longis febribus paulò ante quàm ægri moriantur, tamen qui ſequitur longam famem, analepticis primùm liquidis, deinde ſolidis percuretur, qualia ſæpè jam ſunt commemorata. Qui fit à repletione, curetur vomitu: nam ſingultus ab Hippocrate judicatur malus, quem vomitus non ſedat: debet enim tollere cauſam ſingultus, inquit Galen. ſi non ferant vomitorium, dentur clyſteres, aut blandum catharticum, ut catholici ʒ.vj. cum ʒ.ij. pulveris hieræ, vel pillularũ de hiera ʒ. j. confert etiam ſternutamentum: nam ſingultienti, ex repletione, ſuperveniens ſternutatio, ſingulari remedio eſt: retentus quoque ſpiritus diſsipat flatus, arcta & doloroſa compreſsio annularis digiti, triſte nuncium, aut rei inſolitæ narratio. Acrimoniam obtundunt lac aſinæ & capræ, necnon ſyrupus violaceus & nenupharinus, Anethũ & aniſum tàm ſumpta quàm admota creduntur convenire proprietate, tamen manifeſtè juvant, nempè quod flatus diſcutiunt. Itaque ſingultientes, utantur ſæpè

aniſo

aniſo condito, tabellis aromatici roſati, vel ſumant cochlear unum aquæ vitæ, cum tantillo cinnamomi. Benefaciunt etiam theriaca, mythridatium, & confectio de baccis lauri, detur cujuſvis ℥. j. cum hydromelite.

Imprimis convenit caſtoreum, quod à Galeno magni fieri in omni convulſione à repletione, aliàs annotavimus. Liniatur venter, oleo anethino cum pauco caſtoreo. Prodeſt etiam in ſingultu flatulento præſertim, cucurbitula admota ventri, nec non dropax. Ad extremum, ut ad vomitum, ſic ad ſingultum detur, doſi interim parcâ narcoticum, ut humoris acrimonia obtundatur & ſomnus concilietur.

De Ructu.

SOLUS homo ructat, ſi credimus Ariſtoteli, quia ventriculo eſt humidiore, hinc flatus, qui, dùm ſurſùm erumpunt, ructum efficiunt, cùm deorſum, crepitum. Eâdem ratione frequentiùs ructant, quibus venter eſt humidior, tamen non omnes ructus ſunt acidi, teſtes cruditatis. Quidam enim ſunt putres & nidorulenti, qui ovi corrupti ſaporem referunt, indices caloris aut putredinis: Itaque ſi quis acidum ructet, utatur iis quæ ad ventriculi intemperiem frigidam & humidam præſcripta ſunt: Si nidorulentum, purgetur humor putris & contemperetur ardor. Ructus, qui poſt aliquot horas ſaporem aſſumpti alimenti in os refert, magnam cruditatem ventris denotat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Morbi Mesenterii.

NON sine causa, Sylvius, vocabat quondam mesenterium, infinitorum morborum parentem, quorum causa ignoratur: obstruitur enim facilè cùm exiles habeat venas, quas crassior chylus non facilè permeat; Itaque illius obstructio, conjicitur ex dejectionibus chylosis, & tùm frequens sit usus pillularum de hiera, aut imperetur syrupus solemnis ex radicibus aperientibus, capillaribusque omnibus iis, qualia deinceps ad jecoris & lienis obstructionem præscribentur. Patitur etiam inflammationem, quàm abscessus comitatur: sæpè uterque morbus latet medicum, priusquàm pus multum, per alvum erumpat; à mesenterio enim procedere concludimus remotione aliarum partium, neque enim potuit in ventriculo, hepate aut liene & intestinis fieri abscessus sine præcedenti dolore & febre vehementi: at mesenterium est indolens; habet quidem usum, nempe ἀνάδοσιν, distributionem chyli; nullam autem functionem manifestam, ex cujus læsione, pars affecta dignoscatur. Itaque obliquè tantùm, & artificiali duntaxat conjecturâ concludimus, abscessum fuisse in mesenterio, quoties dejicitur pus multum, nullo dolore, nullaque vehementi febre præcedente.

* * *

Sectionis tertiæ tractatus secundus, in quo explicantur morbi Hepatis & eorum symptomata.

HEPAR, laborat omni intemperie, potissimùm autem calidâ & frigidâ: Calidam sicca, frigidam humida Intemperies comitari solet; de Intemperie morbosâ hîc loquor, quę ejus actionem manifestè lædit: Nam signa intemperati jecoris, quæ tradit Galenus in arte parvâ, sunt signa intemperiei ejus, quæ adhuc consistit intrà limites sanitatis. Jecur calidius assat non elixat, chylum, magnâ ex parte convertit in bilem: Propterea morbis biliosis, solent esse obnoxii, quibus Jecur est præcalidum. Si bilis restitet in venis, excitat febres à bile, ut tertianam & causum. Si ad cutem protrudatur, illic efflorescent pustulæ, herpes, erysipelas, impetigo, quæ omnia ut sunt effectus, ita signa retorridi jecoris. Cætera signa, ferè illi sunt communia cum ventriculo calidiore, ut vomitus & dejectio bilis, sitis, oris amaror, alvus pigra, fæces aridæ, præcessit potus multi meri, usus piperatorum sive aromatum, allii, porri, cœpæ, synapi. Frigidum verò jecur sanguinem facit magna ex parte pituitosum & serosum: est enim serum pituita tenuis: hinc morbis frigidis à pituita aut sero, vexari solent ii, quibus hepar est frigidum, ut quotidiana febre, cachexiâ, hydrope: iisq; conjecturis tanquam τεκμείοις & necessariò concludentibus signis, jecur esse frigidum, concludimus: est cachecticus, totum

corpus habet ſubtumidum,& veluti œdematoſum, ergo hepar habet frigidum, niſi cachexiæ ſit cauſa evidens,ut ſi in profundo carcere diu cõcluſus fuerit, aut in loco valdè humido pernoctârit; Eſt hydrops: ergo habet hepar,ſi non per ſe,& eſſentia ſua valdè frigidum, ſaltem aliunde, ut à ſcyrrho lienis refrigeratum: Atonia ſeu imbecillitas jecoris videtur Avicennę ut plurimum procedere ab intemperie ejus frigidâ, nec tamen ſemper, quia ut ille ait, omnis intemperies morboſa, impotentiam parit, ſeu alicujus facultatis imbecillitatem, ut attractricis, retentricis, alteratricis ſeu ſanguificæ, aut excretricis, potiſsimùm tamen propter impotentiam alteratricis ex refrigeratione, Hepar imbecillum dicitur,atq; inde hepatici,quos Galenus ex immutato faciei nativo colore, dignoſcebat, ut ex facie ſubpallida, & ex dejectionibus loturæ carnium recens mactatarum ſimilibus.

Obſtructum hepar, indicat ſenſus ponderis in dextro hypochondrio ſine manifeſto tumore aut dolore eveniens, aucto malo decolor fit facies, quemadmodũ ſub atonia: Illic impeditur ἀνάδοσις ſive diſtributio ſanguinis, Hîc αἱμάτωσις. Quemadmodum verò, ſi jecur non generet ſanguinem laudabilem & floridum, non poteſt eſſe vividus faciei color. Sic etiam, ſi bonum generet, ne tamen is diſtribuatur, perinde eſt ac ſi non generaretur.

Obſtructionem jecoris, maximè omnium incurrunt, qui veſcuntur alimentis craſsi ſucci & difficilis concoctionis, ut bubulâ, ſuillâ, leporinâ, le-

gumi-

guminibus, caſeo, lacticiniis, pulticulâ, pane azymo, eoq; magis, ſi ſtatim à paſtu exerceantur; quia jecur chylum adhuc incoctum ad ſe trahit, cujus venæ, cùm ſint exiles, facilè proin obſtruitur, & vix ullus morbus tàm frequens, ac obſtructio.

Diſtinguatur ante omnia num pars convexa ſeu gibba obſtruatur, an cava; quia obſtructa gibba, ſolet premere diaphragma, hinc difficilis reſpiratio: at obſtructâ parte cavâ ventriculo compatiente, oritur inappetentia, ſitis: Fortaſsis difficultas reſpirandi accidit, non quia jecur premit ſeptũ, ſed quia illud trahit deorſum, ſuo pondere, quandoquidem illi alligatur.

Subeſt cavis jecoris, cyſtis fellis, cujus obſtructione varia ſymptomata contingunt: nam ſi meatus per quem fel excipit, obturetur, inani manente veſiculâ, fel refluet ad venam cavam, & totam ſanguinis maſſam inficiet, inde aurigo ſi fortè ad cutem protrudatur: Si verò meatus per quem excernitur, & in ἔκφυσιν ſive duodenum deponitur, ut inſtar clyſteris acris, excretricem ſtimulet, obſtruatur, urinæ erunt veluti croco ſaturatæ, felle refluente ad vias urinæ, dejectiones autem viſuntur albæ.

Præter ſimilares & organicos ſunt etiam morbi communes, inflammatio, quæ ἡπατίτις propriè dicitur, Abſceſſus, Scirrhus, Ulcus; de quibus tranſigemus, ſi priùs intemperiei & obſtructionis remedia expoſuerimus.

Jecur calidius, refrigerabis, juſculis multo cichorio & acetosâ alteratis, acetariis ex eodẽ cichorio,

aquâdecoctionis radicis cichorii aut ejusdem aquâ stillatitia, syrupo de cichorio, tabellis triasantali, quæ ipsæ si placet dissolvantur aquis endivię & cichorii, fiat epithema pro jecore; Initio cassiâ aut catholicone corpus repurgandum est. (Rhabarbarum est quidem vita hepatis, sed calidioris hepatis mors, quia calidum est & siccum ad tertium gradum:) deinde secanda vena, nihil enim æquè refrigerat: ex cerati santalini ℥.ij. poterit parari emplastrum ad formam lunæ crescentis, aut ex olei rosacei ℥.j. & cerati santalini semuncia linimentum. Ex succis cichorii, endiviæ, scariolæ, coctis cũ saccharo fiat syrupus, quo utatur cum aqua decoctionis passularum, vide ne quid nimis, & ne ad intemperiem deteriorem, frigidiorum usu immodico Jecur deducatur.

Frigidum hepar calefacito usu frequenti pillularum de hiera cum rheo, syrupo de absynthio, aut vino absynthite: Absynthium jecòri frigido non minùs prodest quàm vẽtriculo, purgetur hoc modo: ℞. Agrimoniæ m.j. absynthii m.ß. passularum mundatarum & agarici trochiscati ana ʒ.iij. fiat decoctio pro dosi, in qua infunde rhei electi ʒ.j.ß. cum ℈.j. cinamomi in expressione levi, dissolve syrupi de cichorio simplicis ℥.j. Si vis magis purgare, adde diaphænici vel diapruni solutivi ʒ.ij. pro qualitate humoris dominantis; in purgando autem, non tantùm oportet respicere ad temperamentum partis, sed totius, quin etiam ad constitutionem anni. Hyeme enim pituita dominatur; æstate bilis.

Parari

Parari etiam poterit opiata, ex conservę cichorii & corticis citri conditi ana ℥.j. nucis moſcatæ conditæ, ſpicæ, coſti ana ℈.ij. cum ſyrupo de cichorio fiat opiata. Ex agrimoniâ, abſynthio & paſſulis coctis in vino paretur decoctum pro fotu jecoris: Si placet foveatur aquis agrimoniæ aut abſynthii, aut vino de abſynthio, poſsis diſſolvere pulveris ſpicæ vel calami aromatici ʒ. j. ut fiat epithema, aut ex oleo de abſynthio & pauca ſpica, cum cera, fiat linimentum.

Albucaſis, ut jecur humidius, deſiccetur moderatè, jubet illic applicari cauteriū, quemadmodum & humidiori ventriculo: Quamvis autem pars gibba per urinas, cava per alvum commodiùs repurgetur, tamen conſilio Galeni ſi multa ſit ſaburra, diureticis præmittenda purgatio, etiam obſtructâ gibbâ, ne materiam ad hepar deducant diuretica, & obſtructionem, hoc pacto augeant. Itaq; caſſia cum rheo prima regio expurgetur, inde præſcribatur ſequens apozema: ℞. Quinq; radicum aperientium in aceto maceratarum, radicum graminis & acetoſæ ana ℥.ß. cichorii, endiviæ, ſcariolæ, hyſſopi, marrubii capillarium omnium ana m.ß. 4. ſeminum frigidorum majorum ana ʒ.ij. florum cordialium ana p. j. foliorum ſennæ mundatorū ℥.iij. fiat decoctio, addendo ſub finem agarici nodulo incluſi cum ʒ.j. zingiberis, ʒ.x. In colaturæ ℔.j. diſſolve ſyrupi de cichorio compoſiti, cum rheo pro ſingulis doſibus ℥.j. vel ſyrupi capilli veneris de byzantiis, de duabus, de quinq; radicibus, oxymelitis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

diuretici tantundem, Fiat apozema in quatuor doses: aromatizētur cinamomo, aut ſpicâ nardi, quod ſi natura ægri, ætas, & tempus ſinant; Sin autem febris adſit, ſitis, oris amaror, incidatur baſilica dextra: poſtremò dentur trochiſci de rheo, de abſynthio, dialaca, diacurcuma, quod eſt ſingulare remedium non tantum ad hepatis, ſed etiam ad lienis & meſenterii obſtructiones, confertque cachecticis & jam ad hydropyſim paratis: pillularum de hiera aut elephanginarum ſit frequens uſus; item ℞. Terebinthinæ venetæ ʒ.iij. adde pulveris hieræ aut rhei pulveriſati ʒ.j. fiant parvi boli, qui involvantur obeliis vino albo madidis, dentur ex cochleari cum ſyrupo capilli veneris. Quando febris erit conjuncta, memineris abſtinendum eſſe valdè calfacientibus pharmacis, aut eadem refrigerātibus, ut cichorio, ſantalo citrino eſſe temperanda. Ad obſtructiones cōtumaces quales fieri ſolent à pituita craſſa & viſcida, aut à bile vitellina, hanc confectionem plurimùm commendat Avicenna, quæ poterit eſſe inſtar omnium; ℞. Paſſularum mundatarum ℥.j.ß. calami aromatici & bdellii ana ʒ.ij. Caſsiæ ligneæ & cinamomi ana ʒ.j. myrrhæ ℥.ß. terebinthinæ & ligni aloës ana ʒ.ij. excipiantur ſaccharo cocto in vino albo, fiat confectio, de quâ capiat quotidie mane ʒ.j. ſuperbibendo parum vini albi, ſi febris abſit, alioquin aquæ cichorii: per intervalla purgetur ęger pillulis de hiera cū agarico, hoc remedium cæterarum partium obſtructionibus proderit ſi inſerantur, quæ partem affectam reſpiciunt, ut cetrac

pro

pro liene,aut passulæ corinthiacæ:pro utero,pulvis arthemisiæ aut matricariæ: Pro renibus pulvis seminis alkekengi.

Sequuntur morbi communes:Inflammatio partis cavæ, mentitur colicum dolorẽ, ut gibbæ pleuriticum. habet enim multa cum pleuritide communia,febrem continuam, Tussim,resudante sanie in capacitatem thoracis, difficultatem respirandi, compresso diaphragmate: dolorem lateris,ob tensionem membranarum, quibus jecur alligatur diaphragmati: distinguuntur tamen loco & specie doloris:nam in hepatitide dolor sentitur in hypocondrio dextro,ibiq; gravat non pungit:secundò quòd in hepatitide tussis sit sicca; in pleuritide humida, nisi fuerit lethalis. Præterea nisi æger valdè obesus fuerit,si contactu premas hypochondrium, percipietur tumor rotundus ad regionem jecoris. Accedat quòd inflammata gibbâ, urina pauca redditur, quia serum retinet & absorbet, inflammatum jecur, eaque quantulacunque demum redditur, est acris,propter incendium.

Distinguetur phlegmone, partis cavæ, à dolore colico, primò, quòd hic, raro conjunctam habeat febrem; secundò quòd perpetuò & vehementer singultiant,quibus jecur parte cavâ est inflammatũ, urgent inappetentia, sitis inexhausta, vomitus sinceræ bilis: tertiò quòd sub dolore colico alvus sit adstricta:diarrhœa verò solet consequi inflammationem partis cavæ,eaque ut plurimùm lethalis: quartò quòd clystere carminante dolor colicus demul-

ceatur, qui idem intenditur inflammatâ jecoris parte cavâ.

Narrabo morbi unius historiam, ut sitis deinceps cauti, alieno exemplo: Adolescens quidam, dolore simili colico, cruciatur, medici primæ notæ, clysteribus, litu carminante, sumpto & dato mythridatio, illum percurant, decimo die, vocatus cùm jam pacatiora viderentur omnia, in iisdem remediis persisto, jam per cubiculum deambulantem relinquebam, cùm me discedentem clinica revocat, reversus inveni mortuum, os illi erat plenum pure, unde facilè collegi præter meam & seniorum Medicorum opinionem repentè fuisse ruptum abscessum; dissecto cadavere, inveni circa cava jecoris incredibilem puris quantitatem tam putidi, ut nemo assistentium fœtorem potuerit tolerare.

Similitudo sæpenumerò etiam peritioribus imponit: Redeo ad hepatitidem; clysteres injiciantur frequentes; aperiatur basilica dextra, nec semel, etiam die septimo, si dolor perseveret, ut in pleuritide, si menses aut hæmorrhoides substiterint, incisa saphænâ provocentur.

Minorativum hîc sufficit, ut cassia, manna, catholicum; vehementiora enim trahunt ad partem afflictam: certum est, plerunque juniores medicos, quia in principio non discernunt, viscus aliquod phlegmone tentari, datis diagrediatis, ut diapruno, ægros ad interitum præcipitare. Topica sint oxyrhodinum, aut litus ex oleo rosaceo cum pauco cerato santalino pro cera, fiat linimentum, aut epithema

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ma ex aquis endiviæ, cichorii,acetoſæ, roſarũ cum pauco aceto,in quibus diſſolve pulveris trium ſantalorum ℨ. ij. admoveatur tepidum ne frigore impediatur tranſpiratio. Si tot remediis nõ poſsit impediri generatio phlegmones, tentanda reſolutio; ſi non poſsit reſolvi,juvanda ſuppuratio.

Si magnus ſit abſceſſus moriendum eſt, fieri tamen poteſt ut pus per alvum, aut per urinas ſecedat,tùm conatus ille naturæ omni ſtudio adjuvandus: & quidem clyſteribus,aut diureticis: alii tamẽ ita diſtingunt, ſi pus colligatur intrà tunicam hepatis, illius ſubſtantiâ nil patiente, ægrum vacuato pure evaſurum.

Hippocrates in omnem eventum ſuadet applicari cauterium ad hypochondrium,actuale aut potentiale:quod ſi exeat pus laudabile,benè ſperat: Si verò amurcæ ſimile,deſperat, cùm tale pus indicat carnem hepatis eſſe jam putrefactam & corruptam. Si pus quod excernitur ſubſiſtat intrà peritoneum & inteſtina, ſuadet ut ſupra inguen admoveatur cauterium, eòque audentiùs ſi tumor aliquis, pus illic collectum eſſe,demonſtret.

Cæterum abſceſſui rupto, quod ſuccedit ulcus eſt immedicabile,quemadmodum & quod humoris alicujus acrimonia excitatur, hoc primarium eſt,illud ἐπιγιγνόμενον [?], ſuccedit inflammationi ſuppuratæ,ſi quæ tamen ſpes ſit in remediis,ea tota poſita eſt in his,quæ ad ulcus ventriculi jam dictata ſunt, potiſsimùm in uſu aquarum Spadenſium aut Nivernenſiũ,potionis vulnerariæ,lactis aſinini.&c.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De Scirrho Hepatis.

SCIRRHUS incipiens, remollientibus percuretur, permiſtis tamen hepaticis, ad robur partis, exempli loco: præmiſsâ purgatione, detur ammoniaci ℥.j. cum Maſtiches gr. viij. per aliquot dies. Ammoniaci ℥.ij. diſſolvantur in oleo de abſynthio, vel de ſpica, ſi malis diachylum cum gummis, vel diachylum ireatum, malaxentur cum prædictis oleis, addendo parum ſpicæ nardi vel abſynthii ad robur, fiat ceratum. Scirrhus confirmatus non ſaneſcit, facilè autem dignoſcitur; nam Jecur lapidis inſtar durum ſentitur à dextris, neque dolet etiamſi digitis vehementer prematur: hunc ſcirrhum (niſi mors anticipet) tandem hydrops immedicabilis comitatur.

Symptomata primi generis, quæ pertinent ad actionem Hepatis læſam.

HEPAR, meſenterio, veluti manu, chylum trahit, tractum retinet, retentum ſanguificat, ſuáque facultate naturali in ſanguinem convertit, deinde per venam cavam quoquoverſum genitum, & depuratum ſanguinem tranſmittit ad nutritionem partium ſingularum: harum quatuor functionum præcipua eſt ſanguifica, quandoquidem cæteræ illi miniſtrant. Quæ etiamſi, omni morbo lædatur, ut plurimùm tamen Intemperie frigidâ: nam miniſterio caloris moderati, fit ſanguis, à vi ſanguifica, hæc actio fruſtrata, arguit ἀτονίαν, imbecillitatem,

tem,propter quam hepatici nominantur,tùm verò hepaticis Jecur roborandum eſt, cujuſmodi ſunt jecur lupi,paſſulæ, Agrimonia,Santali,cichorii genus omne, ſpica,cochleæ: Itaque hepar lupi ſiccetur pulveris ʒ.j. detur hepaticis,quotidie cum vino albo;febrientibus verò cum aqua cichorii. Poterit permiſceri melli paſſulato, paſſulæ coquantur in vino ad tabem, colaturæ permiſce pulverem jecoris lupi,ſpicæ,& ſantali citrini. Sit uſus frequens tabellarum triaſantali, & quidē quadruplicato rheo, aut caro cochlearum mundatarum in aquâ agrimoniæ,aut cichorii, teratur in mortario cum prædicto pulvere, affundēdo paulatim aliquot cyathos vini albi, colatura bibatur, aut ex cochleis,capone, perdice,hepate,non tantùm lupi,ſed etiam capreoli cum aquis,aut decoctis. Agrimoniæ aut cichorii, deſtilletur aqua reſtaurativa,quæ etiam confert hecticis,à Jecore retorrido. Cæterùm,ut alvus chyloſa,denunciat obſtructum meſenterium,aut Jecoris attractionem omninò languidam, ita loturæ carnium ſimilis dejectio, ſignificat ſanguificam lædi, vim aut venam portam inſigniter obſtrui:Tandem putredine, & uſtione, fæci ſimilis redditur ſanguis niger & exuſtus.

Symptomata ſecundi generis.

HEPATIS ἀτονίαν ſequi ſolet καχεξία,cachexiā hydrops, qui videtur ad ametriam in retento pertinere, ut diabetes, ſive hydrops ad matulā,ad ametriam in excreto: hydropicis initio urinæ ſubſiſtunt,

ſiſtunt, ſolentque ſanari, ſupervenieniente profluvio urinæ, affulgetque magna ſpes ſanitatis, quoties hydropici plus mejunt quàm bibunt: hinc thermæ Spadenſes & Nivervenſes, cachecticis & hydropicis incipientibus, præſertim leucophlegmaticis utiliter imperantur, quia deſiccant ventrem urinarum copiâ. Laconicum quoque & hydroticum valdè proſunt, quia ſudoris & urinæ communis materia, nempe ſerum. Cachecticis prodeſt venæ ſectio, quando menſibus, aut hæmorrhoidibus ſuppreſsis, nativus calor videtur non dejici, ſed obrui ſaltem copiâ ſanguinis in ſuo fonte: nam in eo caſu hydrops phlebotomiam requirit, authore Galeno, quę alioquin nocentiſsima eſt, quia Jecur plus juſto frigidũ magis refrigeraret. Cacochymia, pręſertim pituitoſa, quæ cachexiam facit, agarico, turbeto, diaphœnico, vel tabellis triaſantali, quadruplicato rheo, non ſemel repurgetur, victus ſit tenuis, deſiccans, proin utantur aſsis potiùs quàm elixis; vinum ſit, pro ordinario potu, non aqua, vinum abſynthites ſumatur quotidie manè, & quidem jejuno ventriculo, aliquando etiam theriacæ, aut mythridatii ʒ. j. proderunt etiam cachecticis, quæ jam præſcripta ſunt hepaticis.

De Hydrope.

SUPEREST, ut de hydrope copioſiùs diſſeramus, cujus tres ſunt differentiæ, λευκοφλεγματία, (veluti œdema totius corporis,) Aſcites: (quando totum abdomen ad modum utris tumet aquarum copiâ

copiâ distentum) & Tympanites, (cùm flatu distenditur, & percussum sonat, instar tympani.) Sub ascite, quando æger in lecto se revolvit de latere in latus, auditur fluctuatio. Aretæus addit quartam speciem, quam appellat ἀνὰ σάρκαν, quando carne veluti liquatâ, multa sanies, sub cute colligitur: solet tamen hæc commodissimè sub λευκοφλεγματία comprehendi. In quâlibet specie, Jecur laborat, si non per se & primò, saltem per consensum, ut cum scirrho lienis succedit, aut immodico sanguinis profluvio, longæ diarrhoeæ. Succedit etiam continuis & longis febribus, quia calor nativus, extinguitur à febrili; mediocris, ab exuperante: vidi repentinam hydropysim ex immodico potu frigidę, quæ nullis cessit remediis: Quamvis Celsus scripserit, non esse terribilem, quæ nullo præcedente morbo ab externis cœpit. Ascites est pessimus hydrops: securissimus λευκοφλεγματία. Cur ascites est funestior Tympanitè? quia flatus fit ab imbecillo calore, serum à frigore, proinde flatus, ostendit, aliquid adhuc superesse caloris & virium naturalium Serum ejusdem extinctionem arguit. Quibusdam placet, Tympanitem fieri vitio primæ coctionis; Ascitem secundæ; λευκοφλεγματίαν tertiæ.

Remedia omnia, ad tria prima capita reducuntur, ad Diætam, Chirurgiam, & Pharmaciam: In diæta hoc præcipuum esse, observarique debet ut parcissimè bibatur & corpus (quoad fieri licet) valdè exerceatur: Solâ enim potus abstinentiâ quosdam convaluisse Celsus annotavit; aquis interim à

calore

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

calore nativo consumptis. Utantur biscocto: Ad chirurgiam pertinent vesicatoriũ, seto, cauterium, cucurbitula, παρακέντησις: Vesicatoriis utimur in Ascite & λευκοφλεγματίᾳ: Affigãtur ergo cruribus, duo cauteria, utrinque unum, & abdomini quatuor: ℞. Fermenti ℥. j. cantharidarum præparatarum ʒ. ij. cum pauco aceto scyllitico, fiat vesicatorium: Exortis vesicis, superponantur folia brassicę, betæ, sinantur fluere, per viginti aut triginta dies, si cessent fluere, novum vesicatorium, non tamen eidem loco, metu doloris, sed propè applicetur. Magna cucurbitula confert, in solo tympanite, cum flamma, admota ventri: cauteria verò tympaniti sunt inutilia, Asciti & leucophlegmatiæ cõvenientissima: hâc tamen cautione, ne jam crura intumuerint, quia talia, ulcera nunquam sanescũt, succeditq; ut plurimùm gangræna. Tali ergo in casu, vesicatoriis potiùs quàm cauteriis, detur aquis exitus. Scrotum tumidum juvat scarificare vel setone trajicere: παρακέντησις in solo ascite utilis est, quæ tamen, ut plurimùm lethalis, frustrà tẽtatur, quoties hydrops succedit scirrho, aut ardentibus, aut jam fractis planè viribus: Avicenna vult, ut hydropicus, absolutâ paracenthesi exerceri possit, & inædiam tolerare, ut sit mediæ ætatis, neque puer, neque senex, corpore nondum emaciato, neque permittit hoc remedium administrari, nisi aliis frustra usurpatis. Quòd interim si tantus videatur in abdomine tumor, ut pharmacia tolli non possit, quàm citò dum adhuc vires constant, abdómen perforandum est, facto progno-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

prognostico, est enim remedium plenum periculi, perforetur autem abdomen tribus digitis infra umbilicum, versus latera, & seorsim aquæ educantur. Asclepiades, quatuor digitis, suprà talum vel supra malleolum interiorem, incisiones profundas fieri jubebat. At Leonidas malebat incidi scrotum, fœmora, & locos suprà manuum juncturas, quod Hippocrates laudat, eaque vulnera sale jubet perfricari, ne coalescant : me judice in ascite sequendum Asclepiadis consilium; in Anasarca autem Hippocratis & Leonidæ. Albucasis jubet quatuor cauteria superficiaria applicari imo ventri in circuitu umbilici, totidem suprà jecur, totidem suprà lienem, totidem suprà dorsum. Paulus contentus est quinque, duo enim applicat infrà umbilicum, unum suprà jecur, unum suprà lienem, unum suprà dorsum.

Pergamus ad pharmaciam, quæ quatuor primis capitibus à nobis concludetur: hydragogis, hydroticis, diureticis, & topicis. Avicennas addit vomitoria, revellit enim & vacuat aquas, provocato quandoque vomitu.

Hydragoga leviora sunt seminis ebuli pulverati ʒ.ij. ex vino albo, aut ℥.ß. succi ireos nostratis temperati ℥. ij. syrupi rosarum pall. diluantur decocto hepatico, cichorii, Agrimo. Passularum: Aqua ex mediano cortice & ex floribus Sambuci destillata. Aut ℥. j. ß. succi radicis ejusdem sambuci, detur cum hydromelite, vel laureola per totum diem, maceretur in aceto forti, deinde siccetur, pulvis detur pondere ʒ.j. cum aqua hepatica, aut cum ali-

qua conserva: E.G. ℞. Pulveris laureolæ maceratæ in aceto & diacartami ana ℥. ß. rhei electi & spicæ nardi ana ℈.iiij. excipiantur syrupo rosarum pallid. fiat confectio, de qua capiat bis in hebdomade ʒ.ij. ex cochleari cum prædicto syrupo: augeri poterit secunda dosis, si prima non satis moverit. Veteres utebantur pillulis de chamælea & de Thimælea: hodie in usu est frequenti, Elaterium; sive succus cucumeris agrestis. ℞. Elaterii ℈. ß. pillularum de hiera aut elephanginarum ℈. j. cum syrupo rosarum pallidarum, fiant pillulæ duæ, dentur bis in hebdomade per mensem integrum. Quod sequitur, secretum Gordonii, potest esse instar omnium.

℞. Succi cucumeris asinini, succi laureolæ, succi Ireos flore purpureo, succorum agrimoniæ & absynthii ana ℥. j. Rhabarbari & agarici ana ℥. ß. spicæ nardi, seminum endiviæ, scariolæ, mastich. laccæ, tragracanthi, salis gemmæ ana ℈. ij. excipiantur omnia melle rosato, & reponantur in vase, quod exponatur soli: hâc confectione veluti conservâ, utatur hydropicus quotidie mane: dosis ʒ.j. Quidam utuntur antimonio. Extremis enim morbis extrema remedia: ℞. Antimonii & spicæ nardi ana gr.vj. misce cum pauco cydoniato, vel pauca conserva rosarum, susq; deq; purgabit.

Diuretica pharmaca mitiora, sequentia sunt: syrupus de duabus, de quinque radicibus, de byzantiis, cum decocto cicerum rubrorum immisceri poterit ℈. j. pulveris cicadarum, grillorum, aut lum-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

lumbricorum, quin etiam aliquot grana canthari-
dum. Serapio eas urit, ut minùs lædant & magis exficcent: Quando urina non tantùm hydropicis, ſed aliis quibuſlibet omnino ſupprimitur, dabis cãtharidem unam integram cum ℈.j. ſpicæ, miſcebis porrò hæc, cum aliqua conſervâ cardiacâ, aut cum ſyrupo capilli veneris: deinde juris pulli pinguis exhibebis ℔.ß. aut lactis cyathum j. utrumq; enim impedit, ne veſica offendatur à cantharidibus. Galenus & Avicenna, dant quotidie cyathum unum, lotii, ad movendas urinas.

Ut hydragoga & diuretica proſunt aſcitis: ſic hydrotica leucophlegmatiæ quàm ſunt accommodatiſsima: Serum enim, quod ſub cute concluditur, vacuant per ſudores: Itaque ℞. Raſuræ ligni ſancti ℥. vj. infunde & bulliant lento igne in ſex libris aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, de colatura, capiat quotidie ℔.ß. deinde tectus ſudet: poterit uti ſecundo decocto, pro ordinario potu.

In Topicis primas tenet unguentum de arthanita majus, quo ipſo, ſi liniatur hypogaſtrium, ſubducet alvum & aquas educet, Galenus & Aëtius commendant cataplaſma, ex cochleis integris: cum ſuis teſtis teruntur, deinde formâ cataplaſmatis, ventri applicantur, ſinantur donec per ſe cadant: emplaſtrum de baccis lauri potiſsimùm valet ad tympanitem. Vulgare eſt cataplaſma, ex fimo bubulo, caprillo, columbino, friguntur in ſartagine, adde ſi placet ſurfuris quartam partem, ut potentiùs deſicces & aquas reſolvas. Non eſt prætereundum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

quod medici primæ notæ, in commentarios retulerunt. Coluber fluviatilis, fune ſuſpenditur è cauda, ſuppoſito vaſe aquâ pleno, ante tres dies, eructabit in aquam, lapillum, qui totam aquam abſorbebit, qui quidem appenſus collo hydropicorum, ita ut ventrem eorumdem attingat, totam aquam exhauriet.

Symptomata tertii generis.

AURIGO, eſt affectus ſimplex, ſeu qualitas præter naturam immutata: cutis genuinus color in eâ mutatus eſt in flavum, quam Celſus vocat fellis ſuffuſionem, quia cutem perfundit felle, cujus variæ ſunt cauſæ, obſtructio Jecoris, aut cyſtis bilariæ: refluit enim, tunc fel, in maſſam, atque inde ad cutem ablegatur, ſi non attrahatur à ſua cyſti, Intemperies calida hepatis: hepar enim prætorridum multam bilem generat, quia aſſat non elixat, quæ cùm ſit aliis humoribus improportionata, reliquum eſt, ut ad emiſſarium commune ad cutim, in corporis habitum protrudatur: Augent calorem hepatis, & materiam generandæ bilis, illi ſuggerunt, alimenta valdè calida, ut piperata, ſynapi, allium, merum generoſum. His duabus cauſis, non eſt difficile mederi, verùm ſi ſuccedat ſcirrho jecoris, aut ejuſdem inflammationi, inſanabilis tūc redditur. Aliquando obſtructio eſt tàm contumax, ut manente causâ, non poſsit tolli effectus; exempli gratia, ſi cyſtis fellis, à concretis illic lapillis obſtrueretur. A veneno quoque, ut à morſu viperæ,

aurigo excitatur, contaminata massa & in fel conversa, teste Galeno in l. de loc. affectis. Cui resistendum est proprio alexipharmaco, ut theriacâ tàm sumptâ quàm admotâ, idem enim de vipera quod de scorpio dici potest; Ictus à vipera ab eadem petat remedium: fingamus ab obstructione natam auriginem, imperabis purgationem & venæ sectionem, deinde apozema purgans ex decocto aperiente & detergente; balneum detergens, deinde particularia jam dictata: quotidie ℥. j. cornu cervi utiliter datur ex vino albo aqua cichorii diluto. Si intemperies calida, auriginem fecerit, sumptis & admotis jecur refrigerabis; de scirrho & inflammatione, idem esto judicium, sed tamen non tantùm difficultas, sed etiam impossibilitas prædicenda. Cæterùm est quædam aurigo critica, qualis succedit febri biliosæ die. 7. præcedentibus signis coctionis: sanitatem enim promittit nisi hîc, hypochōdrium fuerit durum, quia hoc signo, visceris phlegmone indicatur. Celsus non judicat criticam, nisi perfectè febrē tollat: Quæritur si ante diem 7. possit esse critica, Hippocrates negat, Averrois tamē notat salutariter nonnunquam Icterum advenisse die 5. quod nos ita esse non semel observavimus. Itaq;, quidam ita distingunt, febres biliosæ sine jecoris vitio, etiam 5. die terminari possunt fœliciter aurigine superveniente: At cum vitio jecoris non nisi die 7. Huc quidam referunt fœdos virginum colores, malim tamē ad icterum nigrum referri, quia ut plurimùm accidunt vitio lienis.

De morbis Lienis.

DE solâ Lienis intemperie rara eſt querimonia, niſi fortè tumorem lienis mollem, ſeu œdematoſum ſic nuncupes, & intemperiem frigidam humidam cum materia confundas, quod vitium frequenter incurrunt, qui degunt in locis palluſtribus, & abſtemii vivunt: nam ut mero torretur jecur: ita Lien putret, frigidæ potu immodico: Hippocrates, videtur hoc genus morbi, Lienem, aut lienes appellaſſe, quia lien inſigni tumore hîc ſe prodit, eoſque lienoſos propterea non abſurdè dixeris, quanquam Galenus lib. 9. κτ̀ τόπους ita propriè dici velit eos, quibus lien induruit: humiditate illâ excrementitiâ; aliquando ita relaxantur ligamenta, ut lien in hypogaſtrium procidat, illudque in inſignem tumorem attollat. Galenus comparabat fiſcum, lieni, quia ut aucto fiſco, minuitur ærarium; ita aucto liene, macreſcit totum corpus. Vividus color in plumbeum mutatur, adjunctam habet difficultatem reſpirandi, quia tumidus lien, premit diaphragma, à quo tunicam unam accipit.

Remedia ſunt diætetica, pharmaceutica, chirurgica, topica: ratio victus ea eſſe debet, ut vinum diluatur aquâ chalybeatâ; hanc enim, habere vim minuendi lienem Celſus hoc demonſtrat argumẽto, quòd canes fabrorum ferrariorum nullum aut perexiguum habeant lienem: Dilui etiam poteſt aquâ decoctionis cetrac: (eſt enim Dioſcoridis aſplenium, cui ineſt vis minuendi lienem.) Vaſa

omnia,

omnia, parentur ex tamarisco, ut dolium in quo vinum reponitur; chyatus in quo bibitur:nam porcos etiam qui alimentum sumunt,in vasis ex tamarisco paratis, carere liene, perhibent nonnulli.

Pharmaceutica sunt clysteres frequentes, trahunt enim manifestè de liene,paretur decoctum ex bismalva, violaria, scolopendrio, buglosso,borag. foliis sennæ : in colatura dissolve catholici ℥. j. aut confectionis hamech ℥.ß. aut pillularum indarum ʒ.ij. cathartici sit hæc formula. ℞. Radicis capparis & tamarisci ana ʒ. ij. scolopendrii cetrac & fumariæ ana m.ß. Seminum anisi & fœniculi ana ʒ.j. florum genistæ p. j. foliorum sennæ mundatorum ʒ.vj. fiat decoctio, in colatura pro dosi dissolve syrupi de epithymo aut syrupi regis Sabor ℥.j.fiat potio. Si velis magis adhuc purgare,adde confectionis hamech ʒ.ij. aut catholici ℥.ß. Proderit in prædicto decocto chalybem aliquoties extinguere,poteris etiam præscribere pillulas de fumaria, vel pillulas indas,quæ constant elleboro.

Chirurgica, sunt vesicatorium vel potiùs cauterium suprà lienem : Hippocrates urebat cum fungis ardentibus, legendus Paulus Ægineta libri sexti cap. 48. nos loco ignis utimur cauterio potentiali. Parabuntur globuli, ex elleboro, ut attrahatur humor melancholicus. ℞. Ellebori ʒ. j. excipiatur ceræ novæ ℥. j. fiant globuli pro cauterio. Quidam trajiciunt cutem hyponchondrii, setone. Admovi multoties præsenti in casu interiori tibiæ sinistræ cauterium, fœlici admodum successu: hu-

mor ſuo pondere eò vergit, propterea ſi varices melancholicis adveniant ſanatio.

Topica ſint: emplaſtrum de meliloto ad reſolvendum, ℞. Emplaſtri de meliloto ℥. ij. pulveris cetrac & tamariſci ana ʒ. ij. cum oleo de capparibus, fiat ceratum, quod extendatur ſuper aluta & applicetur ad regionem lienis, vel ℞. Corticis radicis capparis & tamariſci ana ℥.ß. ceterac, ſcolopendrii, cuſcutæ ana manipulum unum, ſeminum aniſi & fœniculi ana ʒ.ij. fiat decoctio in oxycrato: Nam ut lien nutritur acido, Ita delectatur acidis, aceto cumprimis: ex hoc decocto primùm foveatur lien cum ſpongia aut philtro. Deinde reſidentia teratur, coletur; adde colaturæ farinæ ervi & lupinorum, vel cicerum rubrorum ana ℥. ij. fiat cataplaſma reſolvens & deſiccans.

Ad obſtructionem Lienis.

NULLUS morbus, in liene, tàm frequens, quàm obſtructio, ſplenitides enim venę ſunt exiles, ſanguis autem, quo nutritur lien, craſſus, fœculentus. Qui veſcuntur alimentis craſsi ſucci, ut bubula, fungis, hunc morbum frequentiùs incurrunt: non aliter dignoſcetur quàm obſtructio jecoris, nempè ſenſu ponderis in hypochondrio ſiniſtro, ſine manifeſto tumore & inſigni totius corporis diſcoloratione: Remedia deoppilãtia ſunto, quibus inſit vis detergendi & aperiendi, farciatur pullus capparibus & paſſulis corinthiacis: nam lieni tàm benè faciunt, quàm damaſcenæ jecori, ſorbeat juſcu-

jusculum jejunus, utatur capparibus pro acetario, aut eo, quod ex floribus genistæ parari solet: Venæ sectio in hoc affectu, non est omittenda: purgatio autem eadem sit, cum superiore: ut ℞. Syrupi de epithymo & catholici ana ℥. ß. dissolve in decocto radicis capparis & tamarisci in quo ℥. ß. foliorum sennæ bullierit. Generalibus præmissis detur quotidie ʒ.j. trochiscorum de capparibus, aut de scolopendrio, quorum inopiâ ℞. Corticis radicis capparis ℥.ß. radicis tamarisci ʒ.ij. fiat pulvis, cujus accipe ʒ.j. pro dosi cum oxymelitis, vel syrupi acetati ℥. j. dissolve in aqua decoctionis cetrac, quo sumpto, æger decumbat in latus sinistrum.

Qui ipse decubitus, debet esse communis, omnibus potionibus quæ spleniticis imperantur. Ammoniacum sumptum & admotum confert solvendis obstructionibus lienis, dentur ℈.ij. pro dosi cum oxymelite aquoso, in quo, cortex radicis capparis, & tamarisci bullierit Memineris obstructionem lienis, esse longam, & contumacem, ut hoc prognostico excusêris apud astantes.

Inflammatio lienis, est rarior quidem affectus. Rarò enim calidis, sæpè autem frigidis morbis lien tentatur, sed plenus est periculi: dignoscetur hypochondrii sinistri tumore & duritie, quia fit à sanguine crasso: dolore ob tensionem, & febre continuâ, ob viciniam cordis: Ut impediatur generatio phlegmones, incidenda semel atque iterum fuerit vena lienaris, quinetiam fractis viribus, salvatella, est vena quę annularem & minimum digitum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

intercurrit. Clysteres frequentes, purgatio ex catholicone. Topica conveniunt, ab initio quæ repellant,ut oxyrhodinum,deinde quæ resolvant,solet degenerare in scirrhum lethalem, nisi mors anticipet.

Inflatio, est morbus familiaris lieni: melancholici enim flatulenti; Lien ergo distentus multo flatu,divellitur, inde cruciatus, qui levantur ructu aut crepitu, dignoscetur sensu levitatis, cùm cæteris morbis sit conjunctus sensus ponderis. Prætereà tumor est fugax,si digitis prematur. Succurendum est huic dolori, fotu ex decocto radicis capparis, semin. agni casti, rutæ, baccarum lauri: statim à fotu liniatur oleis, rutæ,lauri,anethi,de capparibus. Cucurbitula admovenda ad regionem lienis, emplastrum quoque de baccis lauri benefacit,necnon, confectio ipsa de baccis lauri, sumpta, aut injecta per clysterem:sumatur etiam ℥.j.cum hydromelite.

De Scirrho lienis.

CONFIRMATUS scirrhus, in liene, lapidosâ duritie dignoscetur, tùm quòd vehementer pressus digito,non sentit quidquam:addit Ægineta os tùm gravè olere, gingivas putrere, ulcera in cruribus excitari, quæ nunquam coalescunt: sequetur autem dubio procul hydrops, nisi mors illum antevertat: Incipit verò scirrhus, cùm tumor quidem durus est, verùm non sine sensu,tùm curetur primũ purgatione ex catholici ℥. x. & venæ sectione,quæ nocet confirmato, quia accelerat hydropisim, utatur

tur ammoniaco, cum spleniticis permixto: ℞. Ammoniaci dissoluti in aceto scillitico ℥. vj. Radicis cappar. & tamarisci ana ℈. iiij lienis equi aut asini ℥.j. fiat parva massa, de qua capiat quotidie ℥.j. Galenus lib.14. methodi, cap.5. scribit solum Ammoniacum dissolutum in aceto, & admotum, lienes induratos persanare: ℞. Ammoniaci, in aceto scillitico dissoluti ℥.ij. extendantur super aluta, & applicentur hypochondrio sinistro: aut ℞. Diachyli cum gummis, emplastri de meliloto, cerati oesipati ana ℥. ß. misce cum oleo de capparibus, fiat ceratum.

Symptomata Lienis.

VT cystis felle; sic lien, à limo melancholico, ex officio, sanguinem debet repurgare, attracto ipse fruitur, reliquum velut onus, partim ad ventriculum amandat, partim in intestina deponit: Si non attrahatur, illa fex, lienis imbecillitate, aut obstructis viis, refluit in venam cavam, inde febres melancholicæ: Si portionem aliquam ad partem quamvis transmittat, illic morbus orietur melancholicus, ut scirrhus, cancer, strumæ, psora, lepra; quinetiam in toto corpore elephantiasis oritur. Quòd si ad cutem veluti ad emunctorium commune effundatur, efflorescet icterus niger. Si verò excretricis impotentiâ, aut aliis meatibus impeditis, in liene ipso restitet, hinc ipsiusmet lienis morbi commemorati prodeuntes, lien in tumorem insignem attollitur, obstruitur, schirrescit, inflatur, inflammatur. Im-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Imbecillum lienem, ſive non trahat, ſive non excernat, roborabis ſpleniticis, cujuſmodi ſunt ſplenes aſini, equi, lupi, leporis, vulpis, quemadmodum enim hepar lupi, hepaticos, pulmo vulpis pulmonarios; Ita prædicti lienes, ſpleniticos, proprietate adjuvant. Arculanus commendat imprimis pulverem veſpertilionis aſſati, aliquoties maceratur ille, in aceto, ſiccatur in furno, ejuſdem pulvis denique datur, ex cochleari cum ſuo aceto.

Icterus niger, ut flavus, ſi ſuccedat ſcyrrho lienis, aut inflammationi, non ſaneſcet: ſi obſtructioni, tardè & difficilimè: remediis itaque obſtructo lieni præſcriptis, iiſque potentioribus tractetur, aut iis quæ ſequuntur pro virginum fœdo colore. qui ipſe ſanè aliquando jecoris, ſed ut plurimùm lienis obſtructionem inſignem ſequitur, niſi ab utero procedat, ut cùm menſes ſunt ſuppreſsi, neque legitimo tempore exeunt. In uſu familiari eſt limatura chalybis præparata, immiſcemus ſplenica quādo cauſa ſubeſt in liene; hepatica quando in hepate: alioquin quæ movent menſes, adjungimus & ea quæ defendunt ventriculum, à chalybis injuria, ut maſtichem, abſynthium, rutam &c.

Exempli gratia pro liene. ℞. Limaturæ chalybis præparatæ, id eſt, aliquoties maceratæ in acerrimo aceto, deinde exſiccatæ, ℥. j. Radicis cappar & tamariſci ana ʒ. ij. abſynthii ℈. ij. fiat pulvis, cujus doſis à ʒ. j. ad ʒ. ij. detur cum vino albo diluto aqua decoctionis tamariſci, aut capparis, aut cetrach.

Pro hepate ℞. Ejuſdem limaturæ ℥. j. diacurcumæ ℥. ij. cum ſyrupo de mentha, fiat confectio, de quâ capiat quotidie ℈. iiij. ſi placet limaturæ calybis ℔. j. maceretur in ℔. xij. vini, vel oxycrati. Vas per 20. dies in ſole, locoq; aprico ſtet, aut ſi non liceat per tempus ſuperponatur furno, interim ſubagitetur ſæpè, ut exquiſitè miſceantur, dentur hujus vini duæ, aut tres ℥. aſcendendo paulatim ad ℔. ß.

Annotatione dignum eſt, quod Fontanonus in commentarios retulit, prodeſſe quidem hunc pulverem, obſtructionibus, ſed mulieres reddere ſteriles. Quod ego obſervavi falſum: novi enim, quæ numeroſam prolem ſuſceperunt, quamvis perdiu ſint uſæ, iſto pulvere.

Affectus Renum.

RENES exercet omne genus morbi, intemperies calida, frigida, ſicca; Obſtructio, à muco, grumo, arenulis, calculo: Phlegmone, ab ictu, caſu. Aliquando eadem illa, ſequitur intemperiem calidam, quia immodicus calor, per emulgentes, trahit copioſiorem ſanguinem: phlegmonem ſequitur abſceſſus, abſceſſum ulcus, quod aliquando attritis à calculo renibus excitatur, interdum quoque ab humoris acrimonia. Intemperies renum, ferè ſequitur intemperiem hepatis, ſiquidem qui habent hepar retorridum, ſolent habere renes calidiores; hinc ſitis, quia emulgetur ſerum, mictus frequens, propter acrimoniam lotii, à qua veſica pungitur, excretrix ſtimulatur, cùm primùm urina in veſi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

cam descendit. Hippocrates meminit tabis renalis, quæ sequitur renum intemperiem siccam, aut ulcus.

Calidiores Renes, si inveniant materiam idoneam, nempè pituitam multam & viscidam, habeantq; meatus angustos, efficiunt primùm arenulas, ex quibus pituitâ inviscatis, tandem fit calculus; pariunt etiam exonirogmum, nocturnam pollutionem, acriori præsertim existente semine: Itaque in eorum ardore temperãdo, diligenter laborandum est. Temperabitur, casiæ usu frequenti; abstinentiâ vini, jusculis refrigerantibus, emulsionibus, lacte asinæ, syrupo violato, nenupharino cum ptisana, balneo, aut semicupio: litu ex cerato Galeni refrigerante, oxyrhodino, oleo nenupharino cum pauca camphora, tenui laminâ plumbi, perforatâ & admotâ lumbis; clysteres etiam dentur frequẽtes qui refrigerent, decoctum paretur ex bismalva, violaria lactuca, in quo dissolve looch de casia, mellis violati ana ℥.j. olei violati ℥.ij.

Obstructio solvetur diureticis, quorum alia sunt calida, ut quinque radices aperientes, decoctum cicerum rubrorum & nigrorum, syrupus capilli veneris, de byzantiis, de duabus, de quinq; radicibus, & qui à Fernelio describitur syrupus de raphano. Alia frigida, ut quatuor semina frigida majora, semen alkekengi, radix graminis & acetosæ: frigidis utendum est cùm morbus est calidus; è contra calidis cùm frigidus fuerit morbus. Propterea Valescus admonet, ad calculum nil esse præstantius, vino alke-

alkekengi, aut aquâ ex iis destillata; utendum vino hyeme; æstate aquâ: Paratur vinum, tempore vindemiarum hoc modo. Racemi & fructus alkekengi, miscentur æquis partibus, deinde teruntur, fit mustum, quo utendum cùm deferbuerit. Ratio Valesci hæc est, quòd diuretica calida, quibus uti solemus ad calculum, augent Renum intemperiem calidam, causam procreatricem calculi, proinde est bonum præsens, damnum emergens. At diuretica frigida non tantùm succurrunt præsenti malo, sed etiam expugnant efficientem, impediuntque arenularum, & calculi novam regenerationem. Age verò in hoc amplissimo campo liberè exspatiemur, exponamus primùm calculi prophylactica, deinde therapeutica: postremò remedia, non tantùm morbi, aut causæ morbi, sed urgentissimi paroxysmi.

Calculi renalis prophylactica.

VT sibi ex arte caveat, qui obnoxius est calculo, sive dispositionem habeat, à parentibus contractam; sive calidam renum intemperiem, unde subsident in matulâ, multæ arenulæ rubræ, definiendæ sunt causæ calculi, ut singulis suum remedium opponatur. Materia calculi est pituita crassa viscida, quæ arenulas inviscat, cujus mater, cruditas, cruditatis repletio. Efficiens calculi immodicus calor renum, arenularum rubrarum parens: adjuvat angustia viarum, & virtus excretrix languida.

Fugi-

Fugienda ergo imprimis repletio,& ſobriè vivẽdum eſt:fugienda quæcumq; craſſum & obſtruentem ſuccũ generãt, lacticinia,panes azymi,zithum; aliquando provocandus erit vomitus,ut ventriculus à pituita liberetur , vel ſumendæ pillulæ ante cibum,ut illa vacuetur per alvum & ſtomachus roboretur. Sit frequens uſus avellanarum : vitanda verò quæcunque jecur & renes valdè calefaciunt: ut piperata, vinum craſſum, utendum tenui,eoque diluto. Aqua graminis eſt ſingularis,ſaltem illa vinum diluatur,non eſt dormiendum in lectulo molli, neque luculento foco , dorſum exponendum, Thorax, juxtà lumbos aperiatur,ut refrigerentur renes: Acetaria parentur, ex criſta marina,veſcendũ alimentis boni ſucci & facilis coctionis, ut vitulina,pullis,perdicibus,columbis, alaudis, caudæ tremulæ ſit frequens uſus : Nam proprietate calculoſis convenire, medicinæ proceres annotarunt, forcaſsis eſt paſſerculus troglodites,de quo Græci tam multa promittunt.In decurſu lunæ,utile erit ſumere caſsiæ ℥.x. cum ſyrupo violato,aut de althæa, capilli veneris, de limonibus, deinde per aliquot dies ſumendum juſculum ex Althæa cum radice & ſemine,ſaxifraga, radicibus aperientibus, ut petroſelini,fœniculi,ciceribus rubris vel nigris in quo diſſolve butyri recentis quar. ß. loco terebinthinæ,ne ſit ingrata, aut illius olei medium cochlear. Terebinthina etiam per ſe ſola utiliter datur calculoſis: ℞. Therebinthinæ Venetæ ad ſummum ℥. ß. laveturin aqua ſaxifraga,ut ononidis, argentinæ, alke-

kengi,

kengi, parietariæ, fiant parvi boli, qui involvantur obelliis vino albo madidis, detur ex cochleari cum aliquo ex prædictis ſyrupis. Vinum alkekengi, eſt ſingulare prophylacticum, aut fructus cum ſaccharo conditus. Aëtius laudat lac aſinæ, quia calorem renum cõtemperat & ſuo ſero detergit, arenulasq; deturbat, interdum uti poterit ſyrupo de althæa, cum aqua ſaxifragæ: ℞. Prædicti ſyrupi ℥. ij. diſſolve in aquæ parietariæ & ononidis ana ℥. iij. fiat julep in duas doſes.

Therapeutica, quæ præſentem calculum deturbant & minuunt.

CALCULI præſentis, hæc ſunt ſigna apud Hippoc. libro ſexto Epidem. In renem dolor gravis, potiſsimùm cùm cibo repleti ſunt, quia tùm premuntur renes, alvo clyſtere ſubductâ, dolor ceſſat, vacuatâ materiâ, quâ premebantur renes, dicet aliquis, aliquando tamen, imo ferè ſemper eſt dolor peracutus; Reſpondeo id fieri per accidens, quia dum lapis affectat exitum, premit caput oureteris, ſenſus exquiſiti, alioquin renum obtuſus eſt ſenſus, & proinde dolor gravans.

Præterea crus, quod eſt è directo, ſtupet, & teſtes retrahuntur, ob conſenſum quem habent crura & teſtes cum renibus per venas & arterias, quæ dorſo incumbunt, vide ne moveas camarinam & irrites crabrones, hærentem in renibus, ſine dolore lapidem, ex renis cavitate dum ſaxifragis conaris de-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

turbare, ne cruciatus nephriticos temerè inducas: multi enim indolenter cum calculo renali, vitam exegerunt; Hoc tamen inito consilio, cùm tibi fuerit hic scopus curationis, initio præscribes benedictę laxativę ad summum ℥.ß. pulveris hermodactylorum ʒ.j. fiat bolus, postea dentur saxifraga, in quo censu habentur ossis mespilorum ʒ.j. ex vino albo, aut nuclei cerasorum, vel gummi pini tantumdem, Corticis radicis lauri ʒ. ij. Galenus dabat cũ vino. Radix quoque damazonii (est plantago aquatica) Galeni experimentis est insignis & celebratissima, uti & hydromel in quo radix eryngii bullierit, valdè laudatur ab Aëtio, sanguis hirci, capræ, leporis, epotus tepidè. Sanguinis hirci præparati dosis est à ʒ.j. ad ʒ.ij. si detur per se, sumatur autem cum vino albo, diluto aliquâ aquâ saxifraga, ut ononidis. Serapio ex Philagrii experimentis, affirmat hirci sanguinem etiam foris circà lumbos illitum, lapidem frangere non tantùm in renibus, sed & in vesica: de sanguine vulpis idem Mathiolus pollicetur; liniantur lumbi in calculo renali, In vesicali, pubes & perinæum; Cineres scorpionum, cicadarũ, vermium terrenorum, millepedum, leporis usti in furno cum sua pelle, valdè laudantur, ex quibus cõstat electuarium Avicennæ de cineribus. Lapis Judaicus optimè facit. Serapio valdè extollit lapidem, qui in spõgiis reperiri solet: In felle bovis reperitur lapis, cujus pulvis, etiam in vesicâ, frangit calculum, si Vasesco credimus, quod se multoties expertum affirmat Mathiolus; majores nostri habebant in usu frequenti

quenti duo electuaria, unum, quod ab effectu, litontribon, saxifragum appellabant, alterum quod Justinum seu Electuarium ducis nominabant, utriusq; dabant ʒ.ij. cum decocto cicerum rubrorum & radicum aperientium, ut petrosel. & fœniculi, adde, si placet oxymelitis diuretici, aut scillitici ℥. ß. nos utimur hoc pulvere: ℞. Pulveris ossium dactylorum cerasorum & mespillorum ana ℈.ij. lapidis Judaici, lapidis spongię, lapidis in felle bovis reperti ana ℈. iiij. corticis radicis lauri & seminis altheæ ana ʒ.ij. cineris scorpionũ & cicadarum ana ℈.iiij. fiat pulvis, cujus dosis à ʒ.j. ad ʒ.ij. poterit permisceri alicui conservæ, ut conservæ betonicæ: nam betonica, tàm benefacit renibus, quàm ipsi quoque cerebro, pulvis sumetur, cum decocto cicerum, in quo si placet radix damazonii bullierit, bolus sumetur cum syrupo capilli veneris ex cochleari. Sed memineris jusculi, aquæ saxifragæ, aut vini albi debere esse magnam quantitatem, ut ℔. ß. & dari debere tepidè, non tantùm ut pulvis, aut bolus ad renes deducatur, sed etiam, ut ad vesicam perducatur & inde lapis excludatur.

Remedia calculi renalis tempore exacerbationis.

HIc convenient anodyna: clysterese, smicupium, litus, cassia, terebinthina, & quæcunq; hærentem in viâ lapillum, in vesicam deturbant, viasque proin urinarias, leniunt & lubricant, ut

oleum amygdalarum dulcium: clysteris sit hæc formula: ℞. Altheæ cum radice, parietariæ, violariç, chamomeli, berulç, ana m. j. seminū anisi & fœniculi ana ʒ.ij. fiat decoctio in colaturæ ℔.j. dissolve looch de cassia & mellis violati. ana ℥. j. terebinthinæ venetæ & olei de scorpionibus ana ℥.ß. olei chamomeli ℥.iij. fiat clyster.

Ad viam lubricandam dentur ℥.ij. olei amygdalarum dulcium, extracti, sine igne, cum vino albo, si placet diluatur aquâ ononidis; ad eundem usum dari possunt totidem ℥. syrupi de althæa cum eâdem aquâ, urgēte dolore ingrediatur semicupium, cujus decoctum parabitur ex materia clysteris, auctâ quantitate: sumat deinde cassiam ex cochleari, liniatur pars dolens oleis chamomeli, scorpionis, adipe cuniculi, unguento de bdellio, vel ex residentia prædicti clysteris, cum oleo camomeli, scorpionum paretur cataplasma. Applicetur cucurbitula, infrà locum doloris, ut subsistens lapillus in vesicam attrahatur: metu inflāmationis mittatur etiam sanguis, primùm de basilica è directo renis dolentis ad minuendam plenitudinem, posteà de vena poplitis aut saphena. Perseverante dolore, vehementiore cathartico utendum erit, quale parabitur ex benedictæ laxativæ ℥.ß. & pulveris hermodactylorum ʒ.j. sumi poterunt forma boli, vel potiùs dilui aquis parietariæ, ononydis, decocto cicerū rubrorum. Tandem clysteribus atque etiam potionibus nephriticis, quales præcesserunt in therapia, immiscenda erit catharticis ʒ.j. Phylonii.

Notandum ſi jam magnus ſit lapis in rene & inveteratus, fruſtrà illius diſſolutionem, commemoratis ſaxifragis tentari. Obſervavi ſæpè etiam in pueris adeò duros lapides, ut non putem, ullâ arte, eoſdem reſolvi aut comminui potuiſſe, quandoquidem vix malleoli ictibus ceſsiſſent: Quòd ſi in fragmenta multa ſolveretur, conſequeretur error, pejor priore, cruciatus ingens, urinæ ſuppreſsio, inde mors. Proſunt itaque dictata remedia arenulis deturbandis, atq; etiam lapillis, non lapidibus jam duris & inveteratis, præſertim in veſica ſubſiſtentibus.

De Inflammatione Renum, quæ Nephritis dici ſolet.

QUICUNQUE aut naturâ, aut accidente, calidiores habent renes, nephritidem faciliùs incurrunt, ut plurimùm tamen ex ictu aut caſu eadem contingit: ruptâ enim aliquâ venâ, ſanguis, per renis ſubſtantiam effunditur, dignoſcetur partis afflictæ ex ardore, dolore pulſante, febre continua, denique ex vomitu bilis.

Remedia: clyſteres frequentes qui refrigerent, venæ ſectio, primùm de baſilica, quæ eſt è directo inflammati renis, poſteà de ſaphæna: Prior fit ad antecedentem, poſterior ad conjunctam cauſam. Fugienda hîc ut in omni alia phlegmone, partium internarum, diagrediata, necnon diuretica præſertim calida, quia ducunt ad partem afflictam & morbum augent, niſi in declinatione, ut abſceſſu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

rupto, pus, per urinas vacuetur: reliqua ab initio convenient, quæ ad intemperiem calidam præcesserunt tàm sumpta quàm admota. Sumenda sola cassia cum syrupo violato: Admovendum oxyrhodinum; semicupium initio nocet, quia auget fluxionem, sed factâ fluxione, est anodynum, præsertim dùm fit pus: quod indicant horror, febris aucta, & extremorum refrigeratio cæteraque symptomata, ut dolor & ardor, graviora.

Valescus, sæpè expertus est, cucurbitulas admotas clunibus, sedare dolores renum inflammatorum, quia venæ eò desinunt, atque ut est in aphorismo, nephritidi, supervenire hæmorrhoidas, bonum est. Inædia hìc nocet, quia urinam reddit acriorem: utendum ptisanâ, loco vini. Cæterum facto pure, fit abscessus, quo rupto, multum pus in fundo matulæ subsidet. Tùm naturæ conatus, diureticis juvetur, aqua decoctionis radicis graminis, acetosæ, vel jusculo cicerum, hydromelite aquoso in quo radix petroselini aut fœniculi bullierit.

Ulcus Renum.

INFLAMMATIONI suppuratæ, quod succedit ulcus, est magnum & cavum, proinde insanabile: lotii enim continuo transitu, impeditur ulceris renum coalescentia, quippe quæ tota in exsiccatione consistit: Primarium quod calculus asper & inæqualis attritu excitavit, aut humoris alicujus acrimonia, quotidiano usu, aquæ hordei, curetur, aut hydro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

hydromelitis, ex aqua hordei & melle vel ſaccharo roſato: clyſteribus item frequentibus; purgatione quin & ex caſsia cum rheo, venâ primùm in brachio, deinde in pede, ſecta, benefacit etiam frequens uſus tabellarum diatragacanthi frigidi, hordeata, amygdalata, quæ parentur cum ſaccharo roſato, loco communis. Initio ad detergendum, utendum eſt lacte aſinæ; deinde capræ ad replendum ſeu incarnandum: tandem ovis ad conſolidandum. Aqua alba benefacit, paratur ex amygdalis contuſis, affundendo paulatim aquam hordei, quo modo parantur emulſiones: ℞. Amygdalarum dulcium mundatarum ℥. j. ſeminum quatuor frigidorum majorum ana ʒ. ij. terantur in mortario lapideo, affundendo paulatim aquæ hordei ℔. j. fiat Emulſio; Prodeſt etiam ulceribus renum inveteratis, potio vulneraria: ſed imprimis partium omnium interiorum ulceribus maximè verò renum & veſicæ, proſunt thermę, Spadenſes & Nivernenſes: interim dùm occaſio ſinet, iſtas thermas adire, utatur prædictis, vel trochiſcis Gordonii, ſolutis in ſero lactis, aut hâc, ſimilíve aliâ opiatâ: ℞. Conſervæ roſarum veteris & liquidæ ℥. j. conſervæ conſolidæ majoris (ſive ſymphyti) ʒ. vj. boli armeni, ſanguinis draconis, tragacanthi, terræ ſigillatæ ana ℈. ij. cùm ſyrupo roſarum ſiccarum, fiat opiata, qua uti poterit omni horâ. Pro topico utatur hoc emplaſtro adſtringente ſimul & ſiccante: ℞. Pulveris roſarum, boli, ſanguinis draconis ana ʒ. j. maſtiches & carnis cydoniorum ana ℥. j. cum oleo roſaceo vel

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

myrthino, fiat emplastrum, applicandum ad regionem renis ulcerati. Cæterùm hic aphorismus Hippocratis, Qui sanguinem aut pus mejunt, iis renes aut vesica ulcerata sunt, non est perpetuò verus, quia inflammationi gibbæ hepatis, abscessus, qui succedit, multoties etiam vacuatur per urinas, quin etiam annotavi pleuritidem suppuratam aliquando urinis purulentis terminari, sed cum hac restrictione intelligendus est, si modò in aliis partibus nullus dolor antecesserit, sed in rene aut in vesica: ubi enim dolor ibi morbus. Quomodo verò, distinguam dicet aliquis: si pus procedat à renibus, an à vesica? respondeo imprimis distingui præcedente sede doloris, secundò quòd à vesica semper pus exit putidissimum, non ita à rene, nisi putruerit: Tertiò quod ulceratâ vesicâ, pauca sanies & paucus sanguis effluant, quia illius exiles sunt venæ: à rene autem copiosior: Quartò quòd ingravescente ulcere & jam profundo, abrasiones, & rubræ veluti carunculæ subsident ulceratis renibus: ita enim Hippocrates si cùm urina veluti carunculæ subsident, renes esse ulceratos non est dubitandum: Quintò, quòd semper dysuria, sive difficultas mejendi conjuncta sit ulceri vesicæ, non item ulceri renum: Sextò quòd renibus ulceratis, sanies aut pus urinæ permiscentur, vesica ulcerata minimè, sed mox petit fundum. Cavum ulcus indicatur, si cùm pure sanguis exeat, putre, si pus fœtidum.

*
* *

Sympto-

Symptomata primi generis, id eſt quæ ad actionem læſam pertinent.

RENES, ex officio ſuo, facultate naturali debent attrahere ſerum ut cyſtis fel, lien limum: Attrahitur verò ſerum, ſanguini permiſtum, quem ſecernunt, ſibiq; retinent ad nutritionem, reliquum per oureteras in veſicam effundunt: Si non attrahant, ſerum deponitur in abdominis capacitatem, quæ eſt inter peritonæum & inteſtina, inde aſcites; Aut ad cutem effunditur, unde λευκοφλεγματία ſive ἀνάσαρκα. Si attrahatur quidem, ſed ſanguis præ imbecillitate non ſecernatur, lotiũ cruentum deſcendet in veſicam, & urina, veluti tincta ſanguine, apparebit: hîc, concretus ſanguis non ſubſidet, quemadmodum cùm effluit, aperta rupta aut eroſa venâ, aut aliunde ad renes tranſmittitur, quod accidit aliquando mutilatis, nec non iis, quibus menſes aut hæmorrhoides ſubſiſtunt, aut totius corporis plenitudo cum urinis vacuatur.

Imbecilli renes, ſumptis & admotis roborentur (debilitari autem ſolent intemperie frigidâ, aut venere immodicâ) vinum, aqua calybeatâ diluendum eſt, ex eadem aqua, cum ſaccharo roſato parentur hordeata: pineolis ineſt vis roborandi renes longè maxima, contunduntur affuſo paulatim lacte ovillo, caprillo, deinde coquuntur adjecto ſaccharo roſato, inde fit pulticula ſimilis amygdalato, eadem pulticula parari poteſt, ex caſtaneis aſsis vel elixis, utantur renibus aliorum animalium, ex qui-

bus cum pineolis poterit aqua destillari, si placet opiatæ immiscebuntur hoc modo: ℞. Conservæ rosarum & symphyti ana ℥.j.ß.terrę sigillatę ℈.iiij. renum galli gallinacei, capræ, ovis, pulverisatorum in furno & desiccatorum ana ʒ.iij. cum julepo rosato, fiat opiata: lumbi liniantur cerato santalino cum oleo rosaceo, vel unguento comitissæ.

Secundum genus symptomatis.

AD ametriam in excreto, pertinet diabetes: continetur autem hæc, urinæ profluvio, tanquam species, suo genere, quandoquidē omnis diabetes est immoderatū urinæ profluvium, non contrà, quia semper diabetes conjunctam habet sitim inextinguibilem, propter quam dypsacos appellatur, estque velut lienteria renum, potus talis mejitur qualis sumptus est: at nonnunquam urinæ profluvium est criticum: videre enim possis plurimos morbos, urinarum copiâ feliciter terminari, tum urinæ sunt crassæ, nō tenues, crudæ & aqueæ, ut in diabete: neq; ęgri sitiunt in profluvio critico. Accidit diabetes, eò quòd renes immodicè trahunt non retinent, sed attractum serum mox in vesicam deponunt, unde hydrops ad matulam nominatur. Renes autem trahunt sine modo, quoties laborant intemperie calidâ & siccâ: Itaque cassia, cum rheo, corpus imprimis repurgetur: incipiente malo, non confirmato, sanguis mittatur; utatur ptisana pro ordinario potu, jusculis refrigerantibus, hordeatis, lacte asinæ, capræ aut vaccæ, à quo butyrum sit

extra-

extractum: plumbi lamina, lumbis admovenda, cerato santalino vel cerato refrigerante Galeni, unguento rosato, oleo violato, nenupharino renes illinendi, clysteres dentur frequentes qui refrigerent.

Item conveniunt hîc, syrupi granatorum cydoniorum, rosarum siccarum vel julepi rosati ℥.j.ß. pro dosi, trochiscorum de bolo, de carabe, vel de terra sigillata ℈.j. cum aqua hordei, fiat prima dosis julepi, quæ aliquoties iteretur, denique refrigerantibus cum astrictione pugnandum est: sit hoc pro multis exemplum: ℞. spodii, rosarum rubrarum, acaciæ, balaustiorum, gummi arabici tragracanthæ, terræ sigillatæ, cancrorum flaviatilium adustorum ana ʒ.ij. Seminis papaveris & lactucæ ana ℈.iiij. cum mucilagine cydoniorum, fiant trochisci pondere ʒ.j. dentur cum vino granatorum, rarus est affectus, quem bis tantùm Galenus viderit: nisi placet quodcunque profluvium urinæ, diabetem nothum appellare.

De morbis Oureterum.

ALIQUANDO obstruuntur à calculo, ab eodem, uti & acrimoniâ lotii ulcerantur: partem afflictam, sedes doloris, indicabit: cōsistit enim ureter inter renem & vesicam: ouretere ulcerato, veluti filamenta natant in lotio sine magna difficultate mejendi, quæ ulceri vesicæ semper asſistit. Obstructioni ureteris ea convenient, quæ ad exacerbationem calculi seu cruciatus nephriticos jam dictata sunt; ad ulcus ea, quæ vulceri renum præscripta

pta sunt & mox, quæ ulceri vesicæ dictabuntur, de cujus affectibus restat ut disseramus.

Morbi vesicæ imprimis de calculo vesicali.

OBSTRUITUR vesica urinaria, ulceratur, inflammatur: obstruitur calculo, grumo, aut carunculâ. Calculum in vesica ostendunt, urina cruda, aquea, in quâ subsident arenulæ albæ, penis assiduus pruritus, ejusdem tensio: in pueris alioquin insolens; guttatim hi mejunt & laboriosè, quin etiam lotium supprimitur, cùm lapis in collum vesicæ descendit: Accedit quòd quoties mejendi, toties desidendi desiderium illos tenet: quod quidem signum, quamvis Brassavolus veteribus fuisse ignotum affirmet, Aëtius tamen & Serapio hujus mali pathognomonicum esse adnotarunt, Litothomus insuper de calculo hoc cathetere faciet nos certiores, aut digito in anum pueri immisso. Peritiores aliquando fefellit catheter, quia lapides, involuti tunica, aut pituita viscida incrustati, ferro contacti nullum edunt sonitum. Paulus affirmat grandiores esse minùs dolorosos, quia ægri jam assueverunt inflammationi & exulcerationi. Cur pueris frequentiùs in vesica, senibus autem, calculi in rene generantur? Quia pueris latiores sunt viæ, crassamentum multum, colligunt propter ingluviem, quod facilè cum urina in vesicam descendit: At senibus angustæ sunt viæ, propterea materia calculi, in rene subsistit. Item pueris inest in vesica calor

lor multus, ſatis potens ad reſolvendum humoris lenti & crudi partes tenuiores.

Pro remedio ſuadeo, ut citiùs quàm commodè fieri poterit lithotomo committantur, ne ſaxifragis fruſtra tentatis, puer tandem ſectionem non perferat, longo dolore jam perfractis viribus. Si quis tamen crudele hoc remedium refugiat, experiatur jam commemorata: ut pulverem lapidis in felle bovis reperti, litum pubis & perinæi ex ſanguine hirci, capræ, aut vulpis. Præſtat, inquit Trallianus, madentē ſanguine ſpongiam, applicare, fortiterque deligare, idque per intervalla alioquoties repetere. Rhaſis ſequentium pillularum longo uſu & injecto oleo ſcorpionum, affirmat intra 50. dies frangi poſſe calculum. Pillularum hæc eſt deſcriptio: ℞. Carpobalſami, ſeminis raphani, ſeminis dauci, ſeminis petroſelini, radicis capparis, amygdalarum amararum, ſchœnanthi, cyperi, ſpicę celticæ, caſsię, ligneæ, ſeminis cicutæ, gentianæ, Ariſtolochiæ rotundæ, aſari, amomi, ſagapeni, bdellii, piperis & acori ana ʒ.iij. oppopanacis ℥. ß. Gūmi diſſolvantur in vino albo, cætera incorporentur: fiat parva maſſa: de qua capiat quotidie ʒ. j. ſuperbibendo decoctum cicerum rubrorum & radicum aperientium, continuet per 50. dies. Poterit permiſceri ſingulis doſibus ſexta pars ʒ. j. id eſt ℈. ß. cineris ſcorpionum: Olei verò ſcorpionum ſequitur deſcriptio. ℞. Ariſtolochiæ rotundæ & corticis radicis capparis ana ℥. j. infunde in ℔. j. olei amygdalarum amararum, & expone ſoli, in quo oleo macerentur

decem

decem ſcorpii, vivi an mortui non refert, exponẽ rurſum ſoli, per duas ſeptimanas, deinde oleum colatum, reſerva ad uſum.

De Caruncula.

DE carunculâ veſicæ quæ ut plurimùm ſuccedit Gonorrhœæ malè curatę, multa extant remedia apud Alphonſum Ferrerium; vobis tamen debet eſſe inſtar omnium, quod deſcripſimus in methodo generali, quo loco tractavimus de morbis in numero.

De Grumo ſanguinis, urinæ meatum obſtruente.

DIGNOSCETUR, ex Antecedentibus: ut quòd præceſſerit mictus ſanguinis: Ab adjunctis, ut animæ deliquio, exili pulſu, extremorum refrigeratione, faciei pallore, adeò ut vulgus miretur tantos effectus à tam exiguâ causâ. Rejecto clyſtere & venâ ſectâ, detur mox Ariſtolochiæ, mumiæ, carabes, vel coaguli leporis ʒ.j. oxymelitis diuretici vel ſcyllitici ℥.j. cum aqua raphani aut arthemiſiæ. Topica ſunt, parietaria frixa cũ oleo ſcorpionum, vel emplaſtrum ex bdellio aut ammoniaco ſolutis in vino, addendo parum ariſtolochiæ. Aëtius ſuadet, quod ſi neque aſſumptis, neque admotis, neque per ſyringam injecto ſucco limonum, grumus diſſolvatur, ut perinæum incidatur, prædicenda mors initio: nam Galenus ſexto de locis aff. capite tertio, duntaxat unicum vidit, qui evaſerit: in remediis itaque non eſt procraſtinandum, quia mors eſt cita.

De

De Phlegmone vesicæ.

AD phlegmonem vesicæ, reddito clystere, aperiatur vena, primùm in brachio deinde in pede, liniantur pubes & perinæum oxyrhodino, statim verò ab initio prædicenda mors: ita enim Hippocrates, si vesica sit dura, & dolore vexetur, funestum, eoque magis si accedat febris continua. Ad dolorem demulcendum, injicere possis per syringuam trochiscorum albor : Rasis cum opio ℨ.j.cum lacte, Abstinendum vino, acribus, piperatis.

Ulcus,in vesicâ,non sanescit,nisi fuerit in collo: est enim hoc carnosum, si dolor ingens circa pubem sentiatur,ulcus est in vesicâ ipsa:Si in perinæo, in illius cervice, si in pene,in uretra: sic quoq; vesicam ulceratam conjicimus, cùm pus, urinæ non permiscetur exquisitè, ut ulcerato rene,multusque mucus subsidet: uretram aut collum, cum pus exit ante urinam : injiciatur serum lactis coctum cum saccharo,aut melle rosato,ad detersionem : aut dissolve in aquâ hordei, syrupos rosarum siccarum, vel de absynthio: possis etiam infundere in eâdem aquâ tragacanthum,thus,bolum armenam,vel sanguinem draconis, colatura injiciatur, diapalma,emolitum rosaceo , foris applicetur : Assumenda sunt quæ ad ulcus renum præcesserunt,ut lac asinæ,deinde capræ,ovis, potio vulneraria, thermæ Spadenses vel Nivernenses.

Sympto-

Symptomata primi & secundi generis vesicæ, urinariæ laborantis.

QUÆRITUR si vesica attrahat urinam, an renes eam excernant: placet Galeno, excerni, à renibus, verùm natura dedit vesicæ urinariæ, fibras rectas, quarum munus est attrahere. Itaque respondendum, excerni quidem urinam à renibus, in ouretères, sed ex illis attrahi, à vesica: non trahunt de rene sed de ouretere, ejusdem actio præcipua verò est excernere. Quandoquidem est inutilis excrementi conceptaculum. Secundaria actio est retinere, debet enim lotium ad tempus contineri, ne cogamur omni horâ mejere, fortaßis non tàm vitę aut sanitatis causa, quàm civilis societatis: si non retineatur, urinæ incontinentia dicitur, seu mictus involuntarius, quo vitio laborant pueri qui stragulas permingunt, & qui paralysi vesicæ laborant: Musculus enim rotundus, vesicam, veluti ligamenta, crumenam, claudit aperitq́;: Claudit comprimendo sese, ut retineatur: aperit, sese relaxando seu dilatando ut excludat: Excretio verò urinæ ipsaque mictio aboletur, minuitur aut depravatur: Quando lotium omnino non excernitur ἰσχουρία urinæ suppreßio dicitur, quando imperfectè & laboriosè excernitur δυσουρία mictus laboriosus. Quando depravatur ut cùm guttatim stillat, στραγγουρία seu stillicidium urinæ nominatur. Celsus vocat substillum: de his omnibus symptomatis disserendum est ab ἰσχουρία ducto initio.

De

De Ἰσχουρία sive urinæ ſuppreſsione.

QUOTIES urina ſupprimitur, ex tactu conſiderabis, ſi veſica ſit inanis, an plena: Plenam dignoſces ex circumſcripto circa pubem tumore: Inanem autem ex ſubſidentia. Eſto plena, ſuppreſſionis cauſa, in veſica ipſa quærenda eſt, nec altiùs repetenda: obſtruatúrne, an ſit impotens excernendi, tacitâ mente cogitabis. Galenus ſcribit aliquando tàm eſſe obtuſum ſenſum veſicæ, ut non ſentiat ſe ſtimulari; obtundi autem frigore, utpote cùm veſicæ admota ſunt, aut injecta valdè refrigerantia: quæ ſententia (ut obiter hoc dicam) mihi non admodum placet, quia frigore immodico, potiùs reſolvitur, & urina præter voluntatem excernitur, mitius tamen frigus quin hoc poſsit.

Aliquando poſt ardentes febres, & largum aquę potum, urina ſubſiſtit, fortaſsis quòd valdè plena ſe comprimere nō poteſt; hoc enim imprimis requiritur ad excretionem. Propterea tùm manu comprimenda eſt veſica, ut excernat: Fingamus, quempiam dum in ſenatu aut apud principem diceret, lotium perdiu retinuiſſe, inde fiet, ut poſteà velit mejere quamquam tamen non poſsit, quia veſica plena uſq; adeò tenditur, ut ſe comprimere non poſsit, hunc defectum manus ſupplebit.

Obſtructionis cauſa, cathetere perquirenda, atq; etiam dimovenda: verùm memineris inutilem eſſe uſum catheteris, ſi veſica fuerit inanis, quia cauſa urinæ ſuppreſſæ tunc eſt in renibus, aut in urinę ductibus, inutilem quoque ſi ſupprimatur, ab inflam-

matione, quia augetur inflammatio & dolor ingens, frustrà excitatur.

Remedia, accommodari debent causæ, obstructionis causa cathetere dimovenda: clysteres acres, addito multo succo parietariæ, mercurialis, excretricem potēter stimulant. Parietaria frigatur si placet in oleo chamomeli & scorpionum, atque pubi applicetur, dētur cassia vel terebinthina; paretur insessus ex quatuor remollientibus, chamomelo, nasturtio, majorana, pulegio, origano: theriacæ ʒ.j. datur utiliter cum decocto cicerum, quādo suprà vesicā hæret causa suppressionis: Phlebotomiæ non est locus, nisi sit suspicio inflammationis præsentis aut imminentis, cimices positi in ductu penis excretricem stimulant: Dari etiam debent diuretica quæ in Ascite jam dictata sunt, ut cantharis una integra. Cur das integram? quia alæ & pedes sunt vētris alexipharmaca, cùm foris applicantur ad vesicas excitandas, inutiles sunt alæ & pedes. Quando assumūtur, debent dari integræ, ut quæ ventri inest cacoëthia ab alis & pedibus corrigatur: Enimverò quia proprietate vesicam lædunt & ulcerant, malim in affectibus vesicæ isto remedio abstinere. Uritur caput picæ, & pulveris ʒ.j. exhibetur cū vino albo; alii magnam vim movendi urinas, attribuūt erinaceis, caro uritur in furno, pulvis exhibetur cum aqua raphani aut parietariæ, cicerum rubrorum aut nigrorum. Quidam urunt eorum duntaxat intestina; alii dant pulverem trium vermium terrenorum, cum hydromelite; alii urinam porcelli; Alii pueri, exhibent.

De

De Dysuria.

DYSURIA videtur tantùm differre ab Ischuria intensione & remissione: sub ischuriâ enim mictus aboletur; sub dysuriâ minuitur, proindè non est opus novis remediis.

De Stranguria.

QUÆDAM quæ primaria, ut quæ accidit renũ, aut vesicæ ab affectu primario; altera secundaria, ut quę succedit inflãmationi, vel ulceri uteri, aut recti intestini, quia utriusq; tumor, vesicam premit, & ad excretionem præproperam cogit. Juvenibus sępè accidit propter acrimoniã urinæ, quam illa acquirit, Renum, & hepatis, sanguinis à fervore: potissimùm si usi sint cibis valdè calefacientibus, ut mero copiosiore, piperatis, acribus. Accidit etiam propter lapidem in vesica, tùm propter ulcus renum, aut vesicæ, quia sanies assiduè pungit, ulcerata vesica, non potest diu continere lotium. Senibus aliquando accidit stranguria, quia pituita salsa & putris, urinæ permiscetur, soletq; illis commori stranguria. Recognoscenda igitur causa, ut in sene quidem sennâ & agarico, pituita repurgetur, vel detur terebinthina lota in aqua plantaginis: in juvene, verò Renes, hepar, & sanguis, cassiâ & missione sanguinis primùm temperentur, abstinẽtiâ vini, jusculis refrigerantibus, emulsionibus, hordeatis; utãtur etiam syrupo violato, aut nenupharino cũ ptisana; injiciatur mucilago seminis psyllii cum aqua hordei, aut oleũ ex semine cucurbitæ; paratur ut oleum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

amygdalarũ dulcium. Balneum aquæ tepidæ benè facit. Verùm ſi oriatur malum, ab ulcere, inflammatione, calculo, propria ſinguli & univerſi hi affectus, ſua habent remedia: ignota cauſa, injiciantur clyſteres; detur lac aſinæ, aut capræ, ad dolorem demulcendum, utantur aquâ albâ: cave tandem ne diureticorum uſu morbum augeas.

De incontinentia Urinæ ſeu mictu involuntario ob paralyſim veſicæ.

RESOLUTO ſphinctere, aut illius nervis malè affectis qui ab oſſe ſacro oriuntur, urina præter voluntatem effluit: tùm pręmiſsâ purgatione, ex decocto nervali, in quo ſenna & agaricus bullierint, præſcribenda opiata, ex conſervis nervalibus, fotus ex iiſdem vino incoctis: impleãtur ſacculi primulâ veris, Ivâ arthriticâ, ſalviâ, majoranâ, floribus anthos, ſtœchados, chamomeli, qui viciſsim applicentur pubi, peritonæo, necnon lumbis: ſtatim à fotu, prædictæ partes liniantur unguẽtis, aut oleis nervalibus de caſtoreo, coſti, cinnamomi, vulpis: injiciãtur ſæpè clyſteres, qui conſtẽt decocto nervali, quia rectum inteſtinum proximum eſt & immediatum veſicæ. Injici poſſunt etiam in veſicã ipſam, olea & aquę: ſalvię, primulæ veris, rutæ, ſtœchados; vel coquantur in vino, diſſolve in colatura ſyrupi de ſtœchade parũ, fiat injectio per ſyringam, circà finẽ ad robur veſicæ augendũ: miſce leniter adſtringentia, ut parum ſyrupi de abſynthio: memineris quoq; ut ſtatim ab initio prædices morbum fore longum & difficilem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De Mejentibus in lecto.

PRÆTER Imaginationem quæ nobis potiſsimùm dormientibus operatur, concurrunt muſculi rotundi laxitas, urinæ copiâ ſuâ, aut acrimoniâ, ſtimulans: Primùm curentur pillulis de quinq; generibus myrobalanorum, aut expreſsione ℥. ij. rhabarbari infuſi in decocto nervali, aut aqua betonicæ, ſalviæ. Injiciantur etiam clyſteres ex nervalibus, herbis, flor. radicib. parati, diſſolve mel anthoſatum, aliquod oleum nervale: liniantur pubes & perinæum oleo de caſtoreo, quinetiam illius ℈. j. detur per aliquot dies, cum hydromelite: dentur etiam quæ proprietate imbecilliorem veſicam roborant, ut veſicæ capræ, ovis, ſuis, tauri, ſiccantur in furno, pulvis datur à ℥. j. ad ℥. ij. cum vino: Galenus tamen 9. κτ̄ τόπους exhibet cinerem veſicæ ovis cum poſca. Aëtius ſuadet, ut pulmo hœdi aſſatus per triduum comedatur à jejuno ſine pane. Proſunt etiam cerebrum & teſtes leporis, ſi placet teſtes coquantur in vino, vinum bibatur & teſtes edantur. Lingua quoque anſeris & guttur galli, aut gallinæ urantur, pulvis detur cum tepida: vulgare eſt (tamen Galeni auctoritate confirmatum) farcimen ex muribus. Cæterum differt à paralyſi veſicæ, quia etiam vigilantes mejunt involuntariè, quibus reſoluta eſt veſica: Hi verò tantùm dormientes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

amygdalarũ dulcium. Balneum aquæ tepidæ benè facit. Verùm si oriatur malum, ab ulcere, inflammatione, calculo, propria singuli & universi hi affectus, sua habent remedia: ignota causa, injiciantur clysteres; detur lac asinæ, aut capræ, ad dolorem demulcendum, utantur aquâ albâ: cave tandem ne diureticorum usu morbum augeas.

De incontinentia Urinæ seu mictu involuntario ob paralysim vesicæ.

RESOLUTO sphinctere, aut illius nervis malè affectis qui ab osse sacro oriuntur, urina præter voluntatem effluit: tùm pręmissâ purgatione, ex decocto nervali, in quo senna & agaricus bullierint, præscribenda opiata, ex conservis nervalibus, fotus ex iisdem vino incoctis: impleãtur sacculi primulâ veris, Ivâ arthriticâ, salviâ, majoranâ, floribus anthos, stœchados, chamomeli, qui vicissim applicentur pubi, peritonæo, necnon lumbis: statim à fotu, prædictæ partes liniantur unguẽtis, aut oleis nervalibus de castoreo, costi, cinnamomi, vulpis: injiciãtur sæpè clysteres, qui constẽt decocto nervali, quia rectum intestinum proximum est & immediatum vesicæ. Injici possunt etiam in vesicã ipsam, olea & aquę: salvię, primulæ veris, rutæ, stœchados; vel coquantur in vino, dissolve in colatura syrupi de stœchade parũ, fiat injectio per syringam, circà finẽ ad robur vesicæ augendũ: misce leniter adstringentia, ut parum syrupi de absynthio: memineris quoq; ut statim ab initio prædices morbum fore longum & difficilem.

De Mejentibus in lecto.

PRÆTER Imaginationem quæ nobis potiſsimùm dormientibus operatur, concurrunt muſculi rotundi laxitas, urinæ copiâ ſuâ, aut acrimoniâ, ſtimulans: Primùm curentur pillulis de quinq; generibus myrobalanorum, aut expreſsione ʒ. ij. rhabarbari infuſi in decocto nervali, aut aqua betonicæ, ſalviæ. Injiciantur etiam clyſteres ex nervalibus, herbis, flor. radicib. parati, diſſolve mel anthoſatum, aliquod oleum nervale: liniantur pubes & perinæum oleo de caſtoreo, quinetiam illius ℈.j. detur per aliquot dies, cum hydromelite: dentur etiam quæ proprietate imbecilliorem veſicam roborant, ut veſicæ capræ, ovis, ſuis, tauri, ſiccantur in furno, pulvis datur à ʒ. j. ad ʒ.ij. cum vino: Galenus tamen 9. κτ τόπ·ς exhibet cinerem veſicæ ovis cum poſca. Aëtius ſuadet, ut pulmo hœdi aſſatus per triduum comedatur à jejuno ſine pane. Proſunt etiam cerebrum & teſtes leporis, ſi placet teſtes coquantur in vino, vinum bibatur & teſtes edantur. Lingua quoque anſeris & guttur galli, aut gallinæ urantur, pulvis detur cum tepida: vulgare eſt (tamen Galeni auctoritate confirmatum) farcimen ex muribus. Cæterum differt à paralyſi veſicæ, quia etiam vigilantes mejunt involuntariè, quibus reſoluta eſt veſica: Hi verò tantùm dormientes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

De morbis Inteſtinorum.

INTESTINUM continuitate equidem eſt unum, ſubſtantiâ autem & uſu multiplex; hinc tria craſſa, totidem tenuia: Tenuibus, excipitur chylus, eorumque calore elaboratur, & perficitur: habent enim, ut ſubſtantiam eandem, cum ventriculo; Ita ſimilem vim chylificam, ſi non parem: Venæ meſaraicæ, ſugunt ex inteſtinis alibilem portionem, craſſam & terreſtrem inibi relinquũt (primæ velut coctionis excrementum) ex quâ in tenuibus inteſtinis jam incipit fieri ſtercus, quod perficitur in craſsis, tandemq; à recto, ut onus grave, foràs excluditur. Patiuntur omne genus morbi, ſimilarem, organicum & communem. Intemperiem quoque omnem, Calidam, (propter quam thermochylii ab Hippocr. dicuntur: quorum fæces indurantur, alvus ſicca, pigra, difficilis.) Frigidam quoque, (ex quâ, ut ſtomachici, ita cœliaci nominantur; quaſi ἀτονίᾳ ſeu imbecillitate inteſtinorum laborent, unde fluor cœliacus.) A ſiccitate alvus adſtricta: ab Humiditate, laxa.

Ad morbos numeri, referri poſſunt vermes, quãdoquidem eorum exortu, expullulat nova & inutilis ſubſtantia; eodem etiam referri poteſt lapis, qui nonnunquam in colo, ut in veſica generatur ex pituita craſſa & viſcida, quæ illic plurima congeritur. Friſsimelica, affirmante Capivaccio, poſt coli longos cruciatus excrevit lapidem, qui ovi gallinę magnitudinem ſuperabat; ſimile quiddam non ſemel

Ferne-

Fernelius obſervavit, niſi malis utrunque, calculum dico, & vermem, ad obſtructionem revocare.

Ad morbum ſitus pertinent Bubonocele, & Enterocele: prolapſus alicujus inteſtini, in inguen, aut ſcrotum. Quò etiam referri poteſt procidentia ani. Inter morbos conformationis, primas tenet, anguſtia ſeu morbus in meatu, cujus differentiæ ſunt ſequentes quinque: obſtructio, coarctatio, compreſſio, coaleſcentia, ſubſidentia.

Obſtruuntur inteſtina, à flatu, pituitâ, vermibus potiſsimùm latis, & à calculo. Coarctantur, aſſumptis, admotis, aut injectis nimium adſtringentibus pharmacis. Narrat Fernelius, puellam immodico uſu cydoniati, ita coarctaſſe inteſtina, ut materiâ per os refluente, intrà biduum interierit. Lævigantur etiam & lubricantur plus nimis oblita multo muco; unde lienteria.

Morbi communes, ſunt inflammatio Coli, Ilei, Ani: nec dubito, cætera quoque inteſtina, poſſe inflammari, ſed rariùs, nec aliis egent remediis, ulcerantur quoq; inteſtina, humoris acrimoniâ, tàm tenuia quàm craſſa, ut in vera dyſenteria: pergamus ad ſymptomata, cùm de propoſitis morbis diſſeruerimus ſigillatim.

Qui ſunt alvo calidiore, plerumque ſunt etiam ſicciore; propterea refrigerantibus uti debent quæ humectent, ut juſculis ex violariâ, althea, lactuca, portulaca, juſculis prunorum. Prunis damaſcenis, ceraſis, caſsiâ, diapruno ſimplici. Tamarindis, catholicone, clyſteribus emollientibus, ut ex decocto

omazi. In decocto clysteris communis, dissolve looch de caſsia, mel violatum & oleum violaceum. Cœliaci verò utantur potiſsimùm iis, quæ ad Intemperiem frigidam ventriculi præceſſerũt: Alvo humidiori convenient, quæ deinceps fluori alvi, & omnis generis diarrhœis. Notabis obiter, ut ſiccitate, fæces retinentur, ita humiditate liberaliùs eaſdem, excerni, propterea ſiccam alvum, eſſe difficilem: humidam verò, facilem & lubricam. Inter morbos organicos, primi occurrunt, morbi in numero, calculi & vermes: materia autem calculi, nempe pituita, deturbetur acrium œnematum uſu frequenti, in quibus colocynthis bullierit. Ita enim, ſi quis lapis in colo reſtiterit, tandem attrahetur, & foràs pelletur.

De Vermibus.

DE vermibus, imprimis quæri poſsit, an, & cui bono generentur, ſi modò omnia fiant à naturâ, in hominis uſum: eadem quæſtio de cimicibus & pediculis moveri ſolet. Reſpondent peripatetici, materiam putrem, diſperſam per aëra, (quæ alioquin cum aëre inſpirata, homini foret infenſiſsima) abſumi & converti in iſta animalcula: de vermibus idem dici poteſt; pituita enim putris, ex quâ generantur, majora adferret incommoda corpori, quàm vermes ipſi: Præſtat eam animari (inquit Avicenna) quàm indies magis putrefieri, & tandem in maleficam converti ſubſtantiam.

Aſca-

Aſcarides, fiunt in recto inteſtino (ſunt vermiculi ſimiles iis, qui in caſeo putri reperiuntur) ἀπὸ τοῦ ἀσκαρίζειν, ſic dicti, quia aſsiduè pungunt anum. Lati vermes in mediis inteſtinis. Longi autem ſeu rotundi in omnibus quidem, ſed potiſsimùm in tenuibus generantur: ne negligantur, inquit Paulus vermes, nam quidam convulſi, alii exeſi à vermibus, moriũtur. Dignoſcũntur porrò, quòd pueri (qui maximè omniũ hoc morbo vexantur, propter cruditatis copiam, ab ingluvie) à ſomno expergiſcũtur cum ſaltu, tremore, clamore: pulſus illis parvus inæqualis. Quibuſdam non aliter, quàm hydropicis venter intumeſcit, alii ut epileptici, convelluntur. Dormientes habent os humidum, vigilantes ſiccum.

Lati vermes, hoc habent proprium, quòd prę aliis lumbricis appetentiam augeant, quia chylum aſsiduè ſugunt, viſi ſunt longi 30. pedes: hinc jejuni cruciantur, dolor placatur cibo. Certiſsima eſt eorum nota, cùm excernuntur ſimilia cucurbitæ ſeminibus: Longi mordent ſtomachum & cruditatem inducunt. Quando aſcendunt, nares pruriunt. Si ergo dolor ſentiatur ſupra umbilicum, credibile eſt eſſe longos; ſi in medio ventre, eſſe latos; ſi in podice eſſe aſcarides: falſum eſt quod communiter dicũt, interiorem tunicam inteſtinorũ, in latum vermem permutari, quia integris inteſtinis exeunt: Quòd ſi mortem adferant, tunica inteſtinorum interior, integra apparet in diſſectis.

Aſcarides (ut inde curationem exordiar) injectis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

acribus, ſalſis & amaris potiùs, quàm aſſumptis, interficiantur. Acribus & ſalſis, ut injecta muriâ: Amaris ut clyſtere ex abſynthio, Tanaceto, ſcordio, centaurio minore, coriandro, rutâ: In decoctione diſſolve hieræ colochyntidos ℥. ß. olei rutæ, abſynthii, amygdalarum amararũ vel de nucleis perſicorum ℥. iij. vel ℞. Suppoſitorium commune, acuatur ʒ. ij. hieræ colochyntidos, ſuppoſitorium ex lardo, eos inviſcat: ſinatur diu, alligatum filo ut retrahi poſsit, juvabit, quotidie dare pillulas ex aloe, paulò ante cibum.

Longi alliciantur, clyſtere, ex lactis ℔. j. ſacchari vel mellis ℥. ij. butyri recentis ℥. iij. oleum enim refugiunt: interim venter liniatur oleo de abſynthio, mox conſpergatur pulvere hieræ ſimplicis, vel colocynthidis, ut ab amaro, compellantur ad quærenda dulcia, ſumatur expreſſum ʒ. ij. rhabarbari, infuſi in aqua cichorii, in quo diſſolve ſyrupi de parte acida citri ℥. j. vel detur ʒ. j. aloes, vel ℥. ß. hieræ picræ, formâ boli, propter amarorem involvatur obelliis vino madidis. Adhæc theriaca vetus & mythridatium proſunt tàm ſumpta quàm admota; ſumatur ʒ. j. aut theriacæ ex ſemuncia, paretur emplaſtrum umbilico admovendum; infantes bibant aquam graminis, infuſionis rhabarbari; eorum quin & pulticula, conſpergatur pulvere cornu cervi, ejuſdem medullâ, venter & ſpina liniantur: Nam ut ſerpentes, ita vermes, cervi, antipathia fugant: vel pulvis corallinæ, immiſceatur pulticulæ. detur pulvis contra vermes cum melle, vel cum pomo co-

mo cocto, cum prunis, cum vitello ovi, aut paretur placentula ex farina & vitellis, immiſcendo pulverem prædictum ut fallantur: datur etiam barbotina, Quæ quidem fit, ex ſemine abſynthii pontici ſaccharo dulcorato. Pauperibus allium ſatis erit ſumptum, atque etiam cum aceto tritum & formâ cataplaſmatis ventri admotum: vel ℞. Farinæ lupinorum ℥. ij. coquantur in oleo de abſynthio cum aceto aut vino, adde pulveris hieræ colocynthidos ʒ. ij. aut trochiſcorum alandal ʒ. j. fiat cataplaſma.

Lati, ferè commoriuntur ægrotanti; exucto ſiquidem chylo, paulatim corpus emaciant: Excreta ſimilia ſeminibus cucurbitæ non ſunt eorum partus, ſed partes potiùs aut excrementa, alioquin plurimi ſimul gignerentur, cùm tamen raró, duo ſimul exiſtant: Galenus octavo ſimplic. pulverem radicis filicis, dat pondere ſemunciæ, cum mellicrato. Liniatur etiam venter circa umbilicū unguento de arthanita, quo interficientur ſimul & deturbabuntur: detur trochiſcorum alandal ℈. j. ex quo fiant pillulæ duæ.

Præceſsit morbus numeri; ſequitur morbus in ſitu. Quando, aliquod ex inteſtinis, in inguem duntaxat deſcenderit, bubonocele dicitur: (Hippocrates enim glandulas inguinum appellat bubones) Celſus tamen vocat bubonocelem, quando varices tument in inguine: hic morbus mulieribus & viris communis eſt: Si verò in ſcrotum uſque prolapſum fuerit inteſtinū, enterocele nominatur, morbus virorum proprius. Accidunt peritonęo, rupto aut

aut relaxato, utro modo adveniat, imprimis diligenter perquirendum est, quia hernia ex peritonæo rupto, nullis agglutinantibus sanescit; Triplici tamen chirurgiâ, quidam pollicentur, se descensum intestini, in scrotum impedire posse: Cauterio primùm actuali vel potentiali, deinde filo aureo, quo ligant peritonæi processum, per quem dilatatum intestinum descendit in scrotum. Tertius modus est omnium certissimus, nempè amputatio testis. Albucasis exponit quinque modos diversos, ab eo qui legitur apud Paulum libro sexto: Quod si acciderit relaxato duntaxat nec dum adhuc rupto peritonæo, medicamentis est locus, quæ adstringunt & desiccant: ergo ad prognosim. Da imprimis operam, ut causam & modum rupturæ discernas. Discernes autem, quòd sensim & indolẽter intestinum procidit, relaxato peritonęo: cõfertim verò & cum dolore probabatur, eodem rupto. Adde quòd præcessit aliqua causa violenta: & quòd intestinum immeditatè attingit scrotum, quoties ruptum est peritonæum, eodem dilatato minimè; quia ab eo involvitur: cæcum frequentiùs procidit quàm cætera. Faciamus itaq; exempli gratia, bajulo, qui prius non fuerat de herniâ conquestus, cùm ingens pondus, è terra attollere conaretur, repentè inguẽ, scrotum, aut ventrem eidem intumuisse: (est enim hernia quædam ventris,) non erit dubitãdum ruptum esse peritonæum, tumque satis erit, prolapsum intestinum reponere, repositum subligaculo continere: verùm si paulatim devolutum sit, primùm in

inguen

inguen, deinde in ſcrotum, ſine violenta ulla cauſſa, relaxatum eſt peritonęum: fortaſsis etiam interior illius tunica rupta, quâ causâ infantibus frequentiſsimè prolabitur: ſunt enim humidiores, ſed cum ætate paulatim reſiccatur proceſſus, aucto calore: huic poſteriori tantùm cauſæ, id eſt dilatato peritonęo deſtinantur quæ ſequuntur remedia. Repurgetur corpus expreſſo ℥. ij. rhabarbari, myrobalanis, bolo ex diapruni ſolutivi & cydoniati ſemuncia: deinde cum philtro, aut ſpongia foveatur inguen, vino decoctionis malicorii, balauſtiorum, nucum cupreſsi, gallarum, aluminis. A fotu applicetur unguentum comitiſſæ, aut emplaſtrum contra rupturam, aut miſceantur cum oleo myrtillorum, renovetur quinto quôque die, & tum foveatur inguen, decocto prædicto. Quoties removebitur, memineris partem digito comprimere, ne deſcenſu inteſtini, meatus dehiſcat; contineatur æger, in lecto per dies quinquaginta: Quinetiam quando incipiet exire domo, totidem diebus geſtet emplaſtrum prædictum, quod arctè ſubligaculo continebitur: Interim Pauli conſilio detur quotidie vinum decoctionis nucum cupreſsi, vel etiam hic pulvis Guidonis: ℞. Rad. trium conſolidarum, altheę, ſigilli ſanctę Mariæ, utriuſque plantaginis, valerianæ, pimpinellæ ana ℥. j. nucum cupreſsi, nucis moſcatæ, cinamomi, rhabarbari aſsi, fructus tamariſci, cumini cum aceto præparati, coriandri ana ℥. ij. ſanguinis draconis, thuris, maſtiches, mumiæ, terræ ſigillatæ, boli armeni, picis, ſarcocollæ, traga-
can-

canthæ ana ʒ. j. fiat pulvis, de quo capiat quotidiè ʒ.j. cùm ℥.ij. vini rubri. Quidam contenti sunt dare quotidie ʒ.j. conservæ consolidæ majoris; alii tantundem pulveris osmundæ regalis; alii pulveris nucleorum dactylorum; alii radicis valerianæ, alii herniariæ parem dosim, exhibent cum vino: si placet ex omnibus commistis paretur talis opiata. ℞. Conservæ symphyti ℥.ij. pulveris nucleorum dactylorum, pulveris osmundæ regalis & herniariæ, radicis valerianæ, ana ℥. ß. cum succo scabiosæ, qui in eo affectu, miras vires habere creditur, fiat opiata, de quâ, æger capiat quotidie saltem ʒ. ij. Ego Guidonis alterum modum omnibus prętulerim: repurgato corpore, pertriginta dies ille exhibet, quotidie ℈.j. limaturæ chalybis cũ vino rubro; interim applicat inguini unguentum Apostolorum, subactum cum pulvere magnetis: sic enim fiet ut magnes attrahat ferrũ ad locum rupturæ primis quindecim diebus, tùm renovandum erit emplastrum: regenerabitur enim super locum carnositas, quæ erit certum signum perfectæ curationis: utatur hydrotico, ut decocto ligni sancti, vel salsæ parillæ, pro ordinario potu ad exsiccationem partis. Huc commodè referri potest epiplocele, descẽsus omenti in inguem aut scrotum: distinguetur ante omnia ab enterocele, quod omentum ut est mollius intestino; ita sine strepitu reponitur: intestinum verò obmurmurat, cùm suo loco redditur; cæterùm, ut bubonocele mẽtitur tumorem inguinum; ita retractum testiculum, memineris, nonnunquam

quam mentiri imitarique bubonocelem: non ita pridem vidi testiculum, quem natura à prima constitutione, in inguine collocârat, cujus descensum procuravimus fotu, cataplasmate, semicupio, emolliente. Quod si totum intestinum devolutum sit in scrotum (hernia completa tùm dicitur, vulgò crepatura,) quo quidem in casu, intestinum si reponi non possit, fiant fotus qui emolliant & resolvant, ex quatuor remollientibus chamomelo, semine lini & fœnugræci, ex iisdem, aut ex hydrelæo, paretur insessus: interim dum æger in eo stabit, chirurgus conabitur illud reponere: aut elatis cruribus succutietur, dato priùs suppositorio, aut clystere acri. Celsi consilio, vena in brachio secanda; extremum est remedium incidere peritonæum: idem Celsus inædiam trium dierum imperat, si vires ferant, alioquin parcè & per longa intervalla nutrit, non probat vehemens catharticum, quod hoc ut plurimùm ducit ad partem, non educit.

De Ileosi.

FORTASSIS ilei contorsio & reduplicatio, quæ volvulus dicitur & convolvulus, ad morbum in situ potiùs, quàm ad obstructionem referri debet. Saltatoribus, & hystrionibus, aliquando tenuia intestina intorquentur: Filiolus domini Petrei medici celeberrimi, volvulo interiit. In dissecto ileum ita replicatum inveni, haùd secùs si chirotecæ digitus contraheretur: huic morbo succurritur exhibito globulo plumbeo, vel aureo, pondere

dere enim reducit inteſtinũ in naturalem ſitum, & materiam obſtruentem, ſi quæ ſit, deturbat. Galenus libro de remediis paratu facilibus in iliaca paſſione plurimùm laudat oleum amygdalarũ dulciũ, aut amararum, per os ſumptum. Quidam affirmant ſanguinem veſpertilionis foris abdomini circa umbilicum illitum, prodeſſe: alii laudant oleum roſaceum, in quo bullierit exuvium ſive ſenecta ſerpentis.

Ejuſdem eſt generis procidentia ani, quæ cum inveteravit, à vulgo & plebeculâ morbus ſancti Fiacri nominatur. Procidit autem anus, relaxatis duobus muſculis obliquis, à quibus ſurſum trahitur, necnon ſphinctere ejuſdem relaxato, aut reſoluto, & paralyſis ani dicitur: priuſquam anum reponas, conſiderabis duo: primum ſi ſubſit inflammatio; ſecundum ſi multo muco ſordeat, quia utriq; prius conſulendum eſt, quàm reddatur ſuo loco: Inflammationi ſubveniendum, venâ primùm in brachio, deinde in poplite ſectâ, & admoto roſaceo, agitato cum ovi albumine: Mucus verò à podice pro lapſo hydromelite, aut urinâ propriâ detergendus. Faciamus neutrum adeſſe, mox reponi debet, verùm ſi conſuevit procidere, ad recidivam impediendam, priùs foveatur aliquo decocto nervali & aſtringente, ut ſalviæ, anthos, ſtœchados, roſarum rubrarum, balauſtiorum, quæ omnia bulliant in aqua fabrorum, ſi malis foveatur vino decoctionis, Thapſi barbati, Plantaginis, Centinodiæ, gallarum, ſtatim à fotu, utiliter reſpergetur tenuiſsimo pulvere ex

corallo, mastiche, myrtyllis, sanguine draconis. Aëtius laudat pulverem cochlearum ustarum, posteà, ad adstrictionem majorem: ℞. Mastiches, thuris ladani ana ℨ.iij. fiat pulvis crassus pro suffitu ani: aut excipiat vaporem prædictæ decoctionis nervalis adstringẽtis, per infundibulum, aut per cathedram perforatam. Poterit ex iisdem materiis parari insessus, si placet, bulliant in aceto, cujus projecti in lapidem molarem, fumum ano excipiat.

Quoties æger dejicit, insideat sellæ, cujus foramen, non excedat foramen podicis: cucurbitulæ etiam in fine ossis sacri appositæ, utrinque una, veluti manu relevant, continentq; prolapsum rectum intestinum. Iis frustrà tentatis & victis remediis, Leonidas obducit viam crusta, quã inducit actuali cauterio; applicetur sensim & per intervalla externæ & inferiori parti ani, quod affirmat fieri posse sine ullo periculo: perfectâ operatione superpones lintea imbuta lacte & melle, quæ contineantur fasciis, ut decet, cùm crusta exciderit, utere cataplasmate ex lenticulis & melle, tandem epulotico, ut diapalmâ.

Hactenus intemperies, morbi quoq; numeri & situs viciati, expediti sunt à nobis: de obstructione non videtur hoc loco pluribus differendum, quia si obstruantur intestina, à vermibus, deturbari debent descriptis jam remediis, si à flatu, aut pituitâ quæ potissimùm, in plicis & veluti cellulis coli solent asservari, unde colici dolores à flatu, aut à pituita: opportuniùs ad hunc locum remittetur, quia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

neq; de obſtruente flatu, neq; de pituita ægri conqueruntur, niſi cùm dolores & torſiones in ventre excitant. Lævitas quoq; ad lienteriam pertinet, itaque à morbis organicis pergendum ad communes nempè inflammationem & ulcus.

Inflãmatio ilei, à parte afflicta εἰλεὸς seu εἰλέωσις nominatur: quam indicat tumor ſupra umbilicum, cum febre & dolore tenſivo: tenditur enim ileum, inſtar chordæ, unde Ileoſim, Chordapſum veteres nominabant: Accedit primùm vomitus, deinde ſingultus, poſteà convulſio & deſipientia, quæ, ut eſt in aphoriſmo, ſunt funeſta ſigna. Notat Galenus non ſemper iliaco dolori ſuccedere vomitum, ſed quoties ſuccedit, hunc tum & eſſe lethalem: propterea à vulgo etiam miſerere mei nuncupatur: Inflammato colo, ſentitur tumor infrà umbilicum, cum dolore & febre, inflammato recto, præter tumorem, dolorem & febrem, urget teneſmus, inanis & aſsidua deſidẽdi cupiditas, clyſter, etiam ex lacte, offendit, neque ſiphonem ægri admittunt, de quibus quidem omnibus ſcripſit Hippocrates: dolores ventris ſublimes, quorum materia eſt extrà peritonæum, mali quidem, non tamen ſunt funeſti; interiores verò lethales. Nam ut ilei, ita coli & recti inteſtini phlegmone, exitialis. Colica inflammatoria, inquit Avicenna, exitialis, & Hippocrates alio aphoriſmo: In diuturno & contumaci dolore ventris, niſi mors anticipet, expectanda ſuppuratio: Subeſt enim phlegmone, quæ degenerabit in abſceſſum; quo rupto, ſequetur ulcus immedicabile.

Omni

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Omni autem inteſtinorum inflammationi, unicum & commune remedium, eſt venæ ſectio, primùm in brachio, poſtea in pede; catharticis enim, aut abſtinendum eſt, aut minorativo tantum, ut caſsiâ & catholicone, utendum: ne ducant ad partem affectam: In ileo injiciantur remollientes clyſteres, quales fiunt ex decocto capitis & pedum arietis. Abſceſſus & ulcera, in tenuibus inteſtinis, potiſsimùm verò in ileo, ſunt funeſta; in craſsis non item

Unde obiter quæſtio illa ſolvetur, an dolores iliaci ſint acerbiores colicis: nam Galen.2. κτ͂ τόπ. ſcribit, multos colici doloris acerbitate victos, ſeſe interfeciſſe. Reſpondetur iliacos dolores, ab inflammatione eſſe acutiores quidem & funeſtiores, ſed à pituitâ, aut flatu replente & inteſtina diſtendente, eſſe frequentiores in colo & acerbiores, propter pituitæ & flatuum majorem copiam, à quibus colum diſtenditur. Obſervavi ileum, ex ſcyrrho meſenterii factum, compreſsis inteſtinis; ſive ergo inflammentur, ſive obſtruantur, ſive comprimantur, fæces per os poſſunt remeare: nam & Ileos ad enterocelem, atque etiam interdum ad bubonocelem conſequitur. De ulcere opportuniùs cum de dyſenteria.

Symptomata primi & ſecundi generis.

CUjusque coctionis, ſuum eſt excrementum, ſtercus primæ, lotium ſecundæ, ſudor tertiæ, quæ quidem in benè habentibus, per loca conve-

nientia natura expurgat: At cùm morbo vexamur, actionesque præsertim naturales, pervertuntur, in singulis coctionum officinis, multa alia excrementa, generantur quæ natura, quâ & quoquo potest excludit: ut plurimùm verò per alvum, quia hæc totius corporis veluti sentina est: Expurgando quidem primæ coctionis excremento, naturæ primo instituto eadem alvus destinatur, secundariò tamen servit totius & nobilium partium excrementis excipiendis atq, deturbandis: in hanc siquidem cloacam, totum corpus, atq; etiam singulæ partes quæ per morbos colligunt excrementa, deponunt: hinc dejectionum tot differentiæ, diarrhœa, fluor humoralis. Dysenteria, fluor sanguinolentus: Lienteria, alimẽti crudi dejectio: Cœliacus fluor, seu dejectio chylosa. Syntheticus, dejectio pinguis & oleosa ex synthexi & colliquatione totius corporis. Diarrhœa rursum multiplex, pro varietate humorũ, qui excernuntur: alia enim est pituitosa, alia biliosa, alia melancholica. Fluor quoque sanguinis multiplex pro dissimilitudine sanguinis dejecti, quatenus scilicet hic est serosus, biliosus, melãcholicus. Distinguentur humor & sanguis, quòd sanguis excretus, in pelvi mox concrescat, humor nunquam: Itaque ut species fluoris distinguatur, observari debet dejectionis qualitas: si stercus per morbum dejiciatur, inde stercoraria dejectio dicetur, quam Hippocrates scribit portendere morbi longitudinem: Si humor, diarrhœa: si sanguis, dysenteria: si veluti oleum, colliquativa: si alba tenuis aquea, cœliaca. Si

alba

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

alba quidem, sed crassa, chylosa propriè nũcupetur.

Cùm ex qualitate excreti, hoc modo speciem dejectionis, distinxeris, ubi illius sit fons & origo, seu terminus à quo, mox quàm diligentissimè perquirendum est: Biliosam enim dejectionem ab hepate calidiore procedere: melancholicam à liene: pituitosam, ut plurimũ à ventriculo, nonnunquam à cerebro verisimile est: Chylosam verò ab obstructione mesenterii, hepatis attractrice languidâ, vel à ventriculi, & intestinorum imbecillitate: sanguis aliquando procedit à magnis venis, ut suppressis mẽsibus, aut hęmorrhoidibus, aut à mutilatis, dum copiosus sanguis per intervalla dejicitur. Aliquando à liene, isq; crassus & niger profluit, ut ab hepate tenuis, fervidus, denique biliosus, ab eodem hepate frigidiore, imbecilliore, prodit serosus, coctricis & retentricis vitio, si malis, quia non potest serum à sanguine secernere, illius permistione sanguis excluditur aqueus similis loturæ carnium recens mactatarum. Qui quidem fluor ideo hepaticus nominatur, quòd illius insigni vitio contingat; ut autem nihil tàm frequẽs in facienda medicina quàm alvi fluor, ita nihil adeò involutum, ut hæc materia. Efficiam ut methodus, tenebras istas discutiat.

Imprimis, distinguendus alvi fluor criticus, à symptomatico, eò quòd criticus, levat ægrum, minuitq; morbum & morbi symptomata: item accidit die critico, ut 7. & 14. præcedentibus signis coctionis, propterea, fluor qui accidit primis diebus morbi, non potest esse criticus, quia non potuit hu-

mor peccans coqui : natura autem , excernit cocta, non cruda. Symptomaticus verò non accidit robore naturæ excretricis, ſed vi & copiâ materiæ, peccantis, ipſiusque adeò retentricis imbecillitate, proinde minuit vires nõ morbum, eſto igitur fluor criticus, ſinendus erit, niſi excedat ſeptem dies, auctore Celſo, aut tanto feratur impetu, ut proſternat vires : natura enim non poteſt ſemper ſuos motus regere, idem illi nonnunquam accidit, quod ei qui per declive deſcendit. Quinimò ſymptomaticus fluor, non eſt protinùs ſiſtendus, quia humor morbificus temerè ſuppreſſus, inducit multoties, morbum priori deteriorem, ut Apoplexiam, lethargũ, delirium ſi refluat ad cerebrum: Propterea medici prudentiores, in alvi fluore humorali, ſolent initio dare catharticum, humori peccanti conveniens, ſi præſertim cacochymia, & magna adſit impuritas, ut juvent conatum naturæ, cujus ſunt miniſtri. In diarrhœa pituitoſa exempli loco dabis catholici ℥. j. cum ʒ. j. agarici trochiſcati, in bilioſa catholici & Rhabarbari tantundem. In melancholica catholici ʒ. vj. confectionis hamech ʒ. ij. quinetiam etſi non ſubſit magna humorum colluvies, exhibent nihilominus quidpiam quod purget adſtringendo, ut decoctum ſemunciæ myrobalanorum, vel expreſsionem ʒ. ij. Rhabarbari.

In cruenta dejectione, cùm manifeſta ſubeſt plethora, ad revulſionem & vacuationem, venam utiliter pertundunt. Eſtne ſemper in dyſenteria vena tundenda ? minimè verò : nam in fluore hepatico, parcen-

parcendum venę, ne Jecur, jam plùs satis frigidum, missione sanguinis refrigescat. In aliis dejectionibus cruentis, licet. In dysenteria vera, ratione inflammationis jam præsentis, aut imminentis, & ad revulsionem: Audentiùs sanè & liberaliùs si febris conjuncta fuerit. Licétne etiam in simplici diarrhœa venam aperire? Distinguo: si diarrhœa fuerit biliosa, (quia arguitur inde fervor hepatis,) licet: Sin autem pituitosa, aut melācholica, minimè, nisi fuerit adjuncta febris, sed tùm potiùs ratione febris quàm diarrhœæ, sanguis mittitur. Hippocrates enim longi & contumacis fluoris, quinque causas videtur agnovisse: Visceris alicujus malam diathesim, propter quam, ut perennis fit generatio excremētitii humoris, ita indesinens fluor; Insignem obstructionem: impeditâ enim anadosi seu distributione chyli, aut alibilis cujusvis succi, necesse est, hic ut refluat ad alvum. Syntexim sive colliquationem, ut cùm pinguis, oleosus, aut radicalis humor ab ardente, maligna, aut hectica febre colliquatur: Colliquatione enim durante, fluor permanet: Phlegmonem, à qua tenesmus, frequens, inane tamen, dejiciendi desiderium: & ulcus, à quo vera, eaque difficilis & contumax dysenteria. Verùm Galenus lib. de definitionibus medicis diarrhœam definit, profluvium alvi copiosum & diuturnū, sine phlegmone & exulceratione: ut priore particula distinguatur à tenesmo, inflammatione ani, posteriore autem, à dysenteria. Adeo ut videantur restare tres causæ longæ diarrhœæ, Partis alicujus publicæ ma-

la constitutio, aut Obstructio insignis, & colliquatio: Si partis constitutio sit calidior; magna item obstructio, aut colliquatio incipiens, nihil prohibet quin sanguis mittatur: Si constitutio frigida, levis obstructio, colliquatio inveterata, abstinendum à venæ sectione. Quid multa? considerabitur diligenter non tantùm humor peccans, sed pars, quæ facit & fovet diarrhœam, ut illi ex arte prospiciatur, nec tantùm adstringendis roborandisq; intestinis consulatur, sed etiam parti mittenti à cujus excrementis fovetur, subveniatur.

Conveniúntne adstringentia, omni fluori alvi? (hoc enim est à purgatione & venæ sectione tertium remedium.) Conveniunt sanè, dummodo rectè & opportunè exhibita: uno insuper casu excepto, nisi videlicet fluor sit ab obstructione, ut in diarrhœa chylosa.

Augent enim obstructionē, proinde diarrhœam. In cæteris, uti posis tutò, (generalibus præmissis,) astringentibus, ut julepo rosato cum aqua chalybeata, aut vino chalybeato, saltem diluto aquâ ferratâ, in causa frigida & ventriculo frigidiore.

Quibus veluti jactis fundamentis de singulis differentiis, singillatim disseram, si priùs ex Avicenna hoc adnotavero. Omnem alvi fluorem etiam dysentericum & lientericum sisti, si admoveatur ventri magna cucurbitula, cum multa flamma & illic sinatur per quatuor horas.

Diar-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Diarrhœa.

SI fuerit pituitosa, aut à ventriculo & intestinis procedat, vitio primæ coctionis, aut à cerebro, catharro, per gulam in alvum descendente, si spumans & noctu commoveatur (diarrhœa nocturna dicitur) præsertim post primum somnum auctore Hippocr. manat à cerebro, quia fluor iste sequitur motum catharri: Commovetur autem catharrus vesperi, alioquin à vētriculo: Si à cerebro (diarrhœa cephalica nuncupetur) purgetur corpus agarico, vel turbith quæ bullierint, in decocto cephalico, ut betonicæ, salviæ, addendo syrupi de stœchade ℥.ß. imperētur deinde adstringentia potissimùm calida, quibus etiam ventriculus, ut pars excipiens, roboretur: capiti verò ut parti mittenti, cephalicis consulendum: ℞. masticheš & emplastri de betonica ana ℥.j. malaxentur cum oleo costino, fiat emplastrum catharri suspensorium, si placet suffiantur nocturna capitis integumenta, ex salvia, betonica, mastiche thure ℞. Salviæ florum botonicæ ana pug.j. mastiches & thuris ana ʒ.ij. fiat pulvis crassus pro suffitu nocturnorũ capitis integumentorum.

Si à ventriculo procedat, purgandum quoque & adstringendum, ventriculus tàm sumptis quàm admotis roborandus. Assumptis, ut vino vel syrupo, de absynthio, de mentha, tabellis aromatici rosati: Admotis, ut litu ex oleo mastichino, & de absynthio, fotu ex sacculis plenis absynthio, menthâ, rosis, qui bullierint, in aquæ & vini æquis partibus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

℞. Mastiches & cerati stomachici ana ℥. j. cum oleo de absynthio, fiat ceratum, quod extendatur, super aluta, & applicetur ventriculo: vomitus valdè confert, quia revellit, si spõte adveniat, diarrhœam sanat. Pro diarrhœa biliosa, initiò purgetur corpus levi expressione ʒ. ij. Rhabarbari infusi, in aqua endiviæ, cum ℈. j. santali citrini, in quâ dissolve syrupi de cichorio ℥. j. Postea ut adstringas, infundatur in aqua plantaginis & fiat expressio fortis, in quâ dissolve julepi rosati ℥. j. pulveris rhabarbari ustulati ℈. j. mittẽdus sanguis, ut Jecoris calor, temperetur, Hepati ipsi, tàm sumptis quàm admotis consulendum, qualia ad intemperiem Jecoris calidam præcesserunt. Ut insuper obtundatur mordacis bilis acrimonia, quæ torsiones ventris excitat, & dysenteriam minatur.

℞. syrupi myrthini & papaverini ana ℥. j. cum ℥. iiij. aquæ plantaginis, fiat potio. Conveniet etiam ad ejusdem usum clyster, ex lacte chalybeato vitellis ovorum & saccharo rosato. ℞. Lactis cocti & chalybeati ℔. j. dissolve vitellos duorum ovorum & sacchari rosati ℥. ij. fiat clyster.

Ad diarrhœam melancholicam, primùm purgetur humor, catholici ʒ. x. deinde astringentibus intestina roborentur, sumptisque & admotis lieni ut parti mittenti inprimis prospiciatur.

De Dysenteria.

OMNIS dejectio cruenta, hæmorrhoidibus exceptis, generaliùs dysenteria nominatur, sive

ſive accidat, natura, copia ſanguinis gravata, ut in mutilatis & iis quibus menſes aut hæmorrhoides ſupprimuntur, aut iis, qui cùm exercitationem conſuetam intermiſerint tamen lautè vivunt ſive excretice, bilioſi ſanguinis acrimoniâ irritata: Galenus enim dyſenterię cruentę, utramque hanc differentiam conſtituit: In una ſanguis peccat qualitate, altera quantitate. Aliquando hepatis ἀτονία ſanguis dejicitur ſeroſus ab initio loturæ carnium ſimilis, tandem ſimilis fæci, quæ dyſenteria, cum adjuncto hepatica nominatur, ut ſuperior cruenta: abſolutè verò & ſine ullo adjuncto dyſenteria eſt dejectio cruenta ab ulcere inteſtinorum. Diſtinguitur à ſuperioribus, quia paucis, ſenſim, & laborioſè ſanguis exit, cùm ventris torminibus, ex quo ſymptomate urgentiori, à Celſo tormina nuncupatur: In aliis duabus differentiis, ſanguis per intervalla, dejicitur, multus, confertim, & indolenter.

Dyſenteria cruenta dicta propter copiam ſanguinis mutilatis E.G. quæ accidit, potiùs eget præcautione quàm curatione: Ad præcautionem quotanis aliquoties mittatur ſanguis. Quoties venæ erunt tumidæ & totius corporis gravitas aderit, hujuſmodi plethoram ſimul, & remedium indicabunt: exerceantur tales vivantque tenuiter, ne tantùm ſanguinis colligatur.

Hepatica dyſenteria, requirit ea, quæ imbecillo hepati jam præſcripta ſunt; ut expreſſum rhei, tabellas triaſantali quadruplicato rheo, paſſulas integras, hepar lupi, oxyrhodinum ad jecur cum cerato ſantalino admoveatur.

In

In verâ dyſenteria, tantiſper conſiſtendum eſt, hęc fit aliquando à pituita ſalſa & putri, non ſemper à mordaci bile, materia diſcernetur, ab excreto, tùm quoque ab ætate, à temperamento, à vita anteacta: Senibus enim frequentiùs accidit à pituita, uti juvenibus à bile: bilioſis à flava, atrabilariis ab atrabile, (quæ ſolet eſſe lethalis, quia in inteſtinis ulcus facit cancrωdes,) pituitoſis à pituita. Qui bibunt merum multum & generoſum; veſcuntur item calidis, ut piperatis, ſalſis, acribus, qui valdè exercentur, ut quorum vita in perpetuo motu eſt, bilioſa: Abſtemii verò, Ichyophagi & qui vitam agunt ſedentariam, pituitoſa dyſenteriâ frequentiùs laborant: Utra pejor, dyſenteria, à bile, an à pituita? Certè longior eſt & contumacior à pituita; quia hæc tenaciùs hæret difficiliuſque eluitur ab inteſtinis: Acutior verò à bile: Nam bilis, quæ committit dyſenteriam, ſolet eſſe æruginoſa, cærulea, atra: Illa, ab inteſtinis primũ abradit mucum; (natura enim, inteſtina, illævit pituita, ut ſiccis excrementis exitus via ſit facilior) Deinde pinguedinem inteſtinorum, potiſsimùm ſi ulceretur craſſa. Diſcernetur pinguedo à muco, ſi excremẽtũ projiciatur in prunas, quia à pinguedine nidor effumabit, à muco minimè: Toto iſto tempore incipit dyſenteria: malum eſt in fieri, perſeverante autem malo ſecedunt braſiones interioris tunicæ, tumque facta eſt dyſenteria, & ulceratum eſt aliquod ex inteſtinis. An autem ulcus ſit in craſſo, an verò in tenui inteſtino imprimis diſtinguendum eſt, primò ad prædictio-

nem

nem quia ulcus in tenui inteſtino eſt lethale : Secundò ad curationem, quia aſſumptis potiùs quàm injectis, debet curari ulcus tenuium inteſtinorum: injectis verò craſſorum. Diſcernetur autem idipſum, potiſsimùm quatuor ſignis, primo eoque maniſeſtiſsimo quia ramenta craſſorum inteſtinorum ſunt craſsiora quàm tenuium : Secundò quod dolor ſentiatur, ſuprà umbilicum, tenuibus, infrà verò, craſsis inteſtinis ulceratis. Tertiò quòd obtuſior ſit dolor craſſorum, acutior tenuiũ inteſtinorum, atque inde febris & ſitis major. Quartò quòd pus & ſanies, permiſcentur excrementis, cùm ulcerata ſunt tenuia inteſtina. Syncera verò & impermiſta exeant ferè, ulceratis craſsis: ulcus in ileo, eſt funeſtius quàm in ullo alio inteſtino, & quidẽ ob quatuor cauſas : Primò propter aſsiduum bilis appulſum; ſecundò, propter viciniam hepatis; tertiò propter tenuitatem ſubſtantiæ & ſenſum exquiſitum: quartò ob venarum quæ ibi ſunt majorem copiam.

Remedia ſunt diætetica, chirurgica, pharmaceutica: Pro diætâ, bibant aquam chalybeatam; dulcoretur hæc, julepo roſato, niſi jam ſenex dyſenteriâ pituitoſa laboret & ſit expers febris, tùm enim vinum, ſed dilutum aquâ ferratâ, conceditur : in bilioſa, juſcula alterentur la ctucâ, portulacâ, plantagine acetoſâ, quibus bilis, ob tenuitatem fluxilis, inſpiſſetur & fluor reſtringatur; utantur hordeatis, amygdalatis, orizâ; parentur cum ſaccharo roſato loco communis; utantur etiam panatelâ, pulticulâ, lacte

lacte cocto cùm vitellis ovorum & ſaccharo roſato, lac capræ, ovis, vaccæ, ſtatim ab ubere ſumptum, acrimoniam bilis valdè obtundit cùm abeſt febris: Nam lac dare febricitantibus, malum, in eo caſu: conſilio Dioſcoridis lac coquatur, cum tertia parte aquæ, ad conſumptionem aquæ. Benefaciunt cydonia, corna, meſpila, pruna, quia fluorẽ adſtringunt & ardorem bilis temperant, denique ſit ſemper, quam tum gerum proteſt in alimento medicamentum.

Pro chirurgia iterum hoc quærendum, ſit ne ſemper mittendus ſanguis? In bilioſa licet, in pituitoſa non itẽ. Valeſcus de hac quæſtione ita pronunciat, valdè ſenex, dyſenteriâ, à tribus jam menſibus, miſerè torquebatur, vocatus in conſilium, reluctantibus omnibus aliis medicis, juſsi venam aperiri, mox convaluit.

Pharmaceutica vel aſſumuntur, vel injiciuntur: adſtringentibus enim admotis, medici primæ notæ initiò cenſent abſtinendum, quod talia, excernẽda, ut bilem mordacem, ſaniem, pus, p. n. in corpore retinent: Aſſumatur primùm quod purget humorem peccantem, ut expreſſum rhei, clyſteres lenientes, qui bilis acrimoniam obtundant ſimul & fluorem ſiſtant: ℞. lactis chalybeati ℔. j. ſucci plantaginis ℥. iiij. vitellum unius ovi, & ſacchari roſati ℥. ij. fiat clyſter qui ſæpè iteretur: Plantago quovis modò adminiſtrata in dyſenteria eſt ſingularis, incoquatur juſculis, ex illius aquâ deſtillatâ coctâ cũ pauco ſaccharo roſato, fiat julep, quo utatur inter

paſtus:

pastus: si malis cum eâdem aqua dissolve etiam syrupum aliquem adstringentem, ut rosarum siccarum, granatorum, cydoniorum & myrtillorum: ex conserva insuper consolidarum cum trochiscis de de bolo, de terra sigillata, de carabe, de spodio, vel cum bolo, terra sigillata, corallo rubro, cornu cervi usto, fiat opiata: quæ omnia non tantùm symptomati, nempe cruentæ aut purulentæ dejectioni, sed etiam causæ nempe ulceri subveniunt, præsertim quando est in tenuibus intestinis: nam ut præmonui, in crassis, juvatur magis injecto quàm assumpto: ℞. Plantaginis utriusque, centinodiæ, thapsi barbati & rosarum rubr. ana m. ß. malicorii & balaustiorum ana ℥. ß. fiat decoctio, in colaturæ ℔. j. dissolve duos vitellos ovorum & sacchari vel mellis, vel syrupi rosati ℥. ij. urgente dolore dissolvi etiam poterit ʒ. j. Phylonii, & pro sedandis erosionibus, dissolve cerati Galeni vel unguenti rosati Mesue, vel sævi hirci, aut capræ ℥. ß. fiat clyster.

Memineris, in dysenteriâ pituitosâ, initio impetrandos esse clysteres detergentes, cujusmodi hic fuerit: ℞. Absynthii, Agrimoniæ, & marrubii ana m. j. hordei integri & furfuris ana pug. duos, fiat decoctio in hydromelite, colaturæ ℔. j. injiciatur. Quòd si ulcus fuerit putre & sordidum, quod indicabit sanies multa, tenuis, putida, similis ei quæ à cadaveribus exudat: nos, inquit Aëtius, in eo casu solemus injicere muriam olivarum aut in hydromelitis ℔. j. dissolve ℥. j. unguenti diapompholigos; quòd si ab æruginosa bile fuerit ulcus depascens,

cens malignum, cancrodes prænunciato hîc vitæ discrimine, consilio Avicennæ & Rasis dissolve trochiscorum, de arsenico ʒ. j. vel authore Galeno nono κατὰ τόπους trochiscos Andronis, vel Polidæ vel Musæ: Ægyptiaci ʒ. j. medici utuntur cum aqua plantaginis. Nos contenti sumus unguẽto de plumbo aut diapompholigos: ℞. Aquæ plantaginis ℔. j. infunde boli armeni & sanguinis draconis ana ʒ. ij. Pulveres enim malo infundi quia alioqui mordicant, in colaturæ ℔. j. dissolve unguẽti de plumbo, vel unguenti diapompholigos ℥. j.

De Leienteria.

QUÆ, succedit, longæ diarrhœæ aut dysenteriæ est lethalis. Primaria, si accidat humoris alicujus, aut alimenti corrupti propter vitium, coctionem impedientis, purgetur hieræ ℥. ß. propter amarorem, involvatur, obeliis vino albo madidis; aut ex massa pillularum de mastiche, ex massa pillularum de quinque generibus myrobolanorum, capiat pro dosi ʒ. j. Quæ etiam convenient, quando, propter summam imbecillitatẽ, ut intemperiem frigidam, ventriculus omninò non coquit, sed quale sumpsit alimentum immutatum reddit, tùm utendum sæpè tabellis aromatici rosati, vino absynthite, admovenda etiam foris, quæ pro diarrhœa pituitosa, & intemperie frigida ventriculi, dicta sunt antea: quidam affirmant pudendum cervi lientericis proprietate convenire, detur ʒ. j. cùm syrupo de mentha vel de absynthio ex cochleari.

Notan-

Notandus aphorismus Hippocratis, si lientericus acidũ ructet, inde affulgere spem sanitatis, quia, inquit Galenus, significatur naturam aggredi coctionem, aliquandiu planè intermissam.

Fluor Cæliacus.

SUB hoc affectu, chylosa quidem dejiciuntur, sed liquida, fluxibilia, cruda, nempe quia ventriculi & intestinorum imbecillitate accidit saltem alimenta exeunt semicocta, nõ qualia sumpta sunt, ut in lienteria: At chylosæ dejectiones quæ accidunt hepatis ob attractricem languidam, vel propter mesenteriũ obstructum sunt crassæ: Sanè jam confectus chylus, à ventriculo & intestinis, quia non potest distribui, excluditur quidem, sed crassus & coctus, non tenuis & aqueus, ut in fluore cœliaco. Itaque si liquidæ & albæ fuerint dejectiones, quia ventriculi & intestinorum imbecillitatem arguunt, curetur hic fluor, ut lienteria: nam authore Galeno, differunt tantum intensione & remissione, verũm si ab obstructione dependentes albæ & crassæ exeant dejectiones, abstinendum erit adstringentibus, nisi in declinatione: Aperientia potiùs ex usu sunt hîc ut juscula radicibus aperientibus alterata. Decoctum cicerum rubrorum, in quo pulveris diacurcumæ ℈. ij. dissolvantur pro dosi, vel trochisci de rheo, de absynthio, ut in hepatis & mesenterii obstructione.

* * *

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Fluor Synthecticus.

SIVE totius, ut in maligna, ardente, vel hectica febre, sive partis alicujus, ut hepatis, fiat colliquatio ab ejusdem inflammatione, statim prædicenda mors, nisi ut in urinis, aliquando liquatus renum adeps, veram colliquationem mentiatur; ita intestinorum pinguedo fundatur, ideamque referat colliquamenti. Si quæ tamen sit spes, tota hæc posita est, in analepticis, quæ refrigerent cum adstrictione : paretur exempli loco destillatum restaurativum ex conservis rosarum, & symphiti, pulveribus triasantali & diamargariti frigidi, coralli, eboris, terræ sigillatæ, diluantur omnia jusculo perdicis, caponis, si placet alterati jam lactucâ, portulacâ, plantagine, acetosa ex quibus omnibus permistis, positis in alembico, destilletur aqua, quæ restaurabit vires, febris & visceris inflammati ardorem temperabit, simulque fluorem compescet.

De Tenesmo.

QUI præcurrit dysenteriam, fit à pituita salsa, aut bile mordaci, sphincterem assiduè stimulante. Qui verò eandem dysenteriam sequitur, fit ab ulceris sanie: fit etiam à fæcibus induratis: tum injiciatur clyster communis: Si verò à pituita, clyster detergens; si à bile, clyster ex lacte cum vitellis ovorum & saccharo rosato; si ab ulcere quod post dysentericum fluorem manet, nihil inveni hoc in casu, præsentius, frequenti usu lactis asinini,

cui

cui si non cedat, adeat aquas Nivernenses; benefaciunt enim omnibus ulceribus internis, si tamen ulcus sit in ano, paretur suppositorium ex emplastro de cerusa, vel injiciatur unguentum diapompholigos cum aqua hordei, aut hydromelite: nodulus eodem intinctus indatur; urgente dolore, addere possis suppositorio, duo grana opii. Quòd si ab inflammatione sphincteris procedat, aperiatur primùm vena in brachio, deinde in pede: Postea thapso barbato, plantagine, centinodiâ, bursâ pastoris, impleantur sacculi, qui bulliant in lacte & applicentur podici. Iidem sacculi, convenient etiam, quoties in dysenteria podex hiat: si placet semine psilii & cydoniorum contusis, impleantur duo parvi sacculi, qui bulliant in lacte & vicissim applicentur, ex iisdem herbis, parari poterit semicupium.

Colicus Dolor.

RARÒ fit ab inflammatione, aliquando à bile, ut plurimùm autem, à pituita, aut flatu: Inflammato colo intestino, in ventre sentitur pulsatio, atque etiam non tantùm fæces, sed urina retinetur, urget sitis cum insigni ardore, cui malo succurrēdum esse, venâ primùm in brachio, deinde in pede sectâ monuimus, prænunciato astantibus periculo: A bile non admodùm frequenter excitatur, tùm, carminātibus, tàm sumptis, & admotis, quàm injectis, dolor intenditur affectusque exacerbatur: Itaque Trallianus huic dolori medetur, potu frigidæ, verùm non est tutum remedium, nisi simus cer-

ti non esse dolorem, ab inflammatione, quia actu frigida nocent internis inflammationibus, eo quòd humorem densant, impinguntque: Rhasis in eo casu miscet catharticis narcotica: ut purget simul, & dolorem demulceat, E.G. Philonii ʒ.j. cum diapruni solutivi ℥.ß. Quomodo minùs nocet narcoticum, quia non diu moratur sed catharticum minus purgat, quia obtunditur illius vis, à narcotico. Propterea Aëtius dat diaprunum per se, deinde Philonium, quantitate fabæ, ex frigida Dentur clysteres, qui refrigerant, sine oleis, quia facilè inflammantur. Jusculum, pulli infarcti hordeo, in quo bullierint taleolæ cytri, vidi exhiberi fœlici admodùm cum successu.

Ad flatus atque etiam ad pituitam, injiciantur clysteres carminantes tali formula. ℞. Hyssopi, thymi, pulegii, calamenthæ, origani ana m. ß. Seminum anisi, fœniculi, carvi, dauci, rutæ, baccarum lauri ana ʒ. ij. florum chamomeli & meliloti ana pug. unum, fiat decoctio, in colaturæ quartariis tribus (oportet enim esse parvam quantitatem, quia intestina hîc flatu distenduntur,) dissolve hieræ & benedictæ laxat. añ. ʒ. iij. confectionis de baccis lauri ʒ. ij. olei rutæ, anethi vel lauri ℥. iij. fiat clyster, detur calidus, quia tepidis flatus augentur: Potest etiã parari clyster, ex vini & olei alicujus carminativi æquis partibus, assumant per os, confectionis de baccis lauri, castorei, theriacæ vel mithridatii veteris ʒ. j. cum vino albo. Aut olei amygdalarum dulciũ ℥. ij. cum vino malvatico, aut aquã de floribus chamomeli destillatam.

Soleo dare vitellum ovi, cum tribus granis piperis integri: admoveatur quin & ventri, magna cucurbitula, venter liniatur oleis anethi, rutæ, lauri. Applicetur quoque emplaſtrum de baccis lauri,& clyſteres repetantur: detur etiam per os benedictæ laxativæ ℥. ß. forma boli, aut cum vino, & decocto coriandri: utatur tragetâ communi à paſtu. Uſus frequens pillularum de hiera, præſervat ab hoc cruciatu, paretur proinde maſſa, quâ utantur ſæpè qui colicis doloribus ſunt obnoxii, vulgus edat allia & arctiùs ventrem conſtringat: Cæterùm multa etiam creduntur, huic malo proprietate convenire. Aſclepiades E. G. apud Galenum nono κτ̀ τόπȣς gallinarum interanea, urit in furno, pulveris dat cochlear unum cum mulſa. Alii laudant ʒ. j. pulveris vermium, alii ʒ. j. cornu cervi cum vino, Galenus lib. ad Piſonem galeritæ, & meſengæ pulveriſatis, eaſdem tribuit vires: Sunt qui geſtant inteſtinum lupi, inſtar cinguli, Alii umbilicum infantis linteo incluſum, aliqui geſtant argentum vivum lata phiala concluſum; appenſum collo, ita ut umbilicum attingat: Author libri de remediis paratu facilibus, qui Galeni nomine circumfertur, affirmat, ſi colico dolore vexatus, dormientem canem, à ſomno, idem ille excitaverit & locum, in quo dormiebat, perminxerit, moriturum canem, ſed colicum dolorem mox diſpariturum.

Hæmorrhoides.

VENAS magnas, quæ multum ſanguinem fun-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

dunt Hippocrates αἱμόῤῥυς appellat, unde hæmorrhoides nasi, uteri, ani; sunt autem venę, quę per circuitus, in his partibus tument, necnon statis temporibus aperiuntur venæ, quæ potissimùm à porta exortæ desinunt in anum sine adjuncto hæmorrhoides nominantur; aliæ verò cùm adjuncto hæmorrhois nasi, aut uteri. Quædam illarum, sunt cæcæ, aliæ apertæ: appellare possis cæcas, quæ delitescunt, aut quæ etiamsi sint conspicuæ, nullum tamen sanguinem effundunt, apertas verò, quæ per intervalla sanguinem emittunt, sive sint externæ, sive internæ.

Naturis & morbis melancholicis, idem auxilium adferunt, quod menses mulieribus: Liberant enim à magnis morbis; Quandoquidem pleuritide non laborant; neque peripneumoniâ, phagædenâ, furunculis, leprâ, quibus liberè fluunt ut est sexto epidimi n. A melancholia, quoq; & nephritide, liberant si superveniāt, ut est sexto aphorismorum: proinde temerè sisti non debent hæmorrhoides, non est tamen illis assuescendũ, nisi inde magnum aliquod bonum, ut melācholiæ, epilepsiæ, aut quartanæ longæ solutio, speretur: Itaque cùm primùm tument incipiuntque esse molestæ, corpus repurgetur catholici ℥. x. aut ℥. vj. foliorum sennæ, cum syrupi de epithymo: aut syr. regis Sabor ℥. j. incidatur basilica dextra, dolor demulceatur, metu inflammationis: si foris appareant, liniantur eædem unguēto populeo, mucilagine fœnugræci, aut oleo, in quo millepedes aut scarabæi bullierint. Insessus

con-

confert etiam internis; decoctum insuper paretur, ex quatuor remollientibus, chãomelo, meliloto, similis decocti vapor, poterit excipi ano, aut hæc poterit eodem foveri: si placet impleantur sacculi floribus chamomeli & meliloti, bulliant in lacte & vicissim applicentur: perseverante dolore adde folia hyoscyami, mandragoræ, vel papaveris; Succus plumbi, est optimum anodynum, oleum ex vitellis ovorum, agitetur in mortario plumbeo, cùm pistillo plumbeo, donec consistentiam unguenti acquisierit: Verùm faciamus, nobis esse consilium, eas aperire, majoris boni consequendi gratia: videlicet ut melancholicis, epilepticis, nephriticis subveniamus distinctione hîc opus est. Nam si jam emineant, tumeantque, aperiantur hirudine admotâ, aut phlebotomo, nisi malis, foliis ficûs aut mercurialis, perfricare: si non tumeant, aperiatur saphęna, dentur pillulæ de hiera, indatur suppositorium commune, acutum ʒ.ij. hieræ, aut salis gemmæ, aut mucerdæ: Quid si verò fluant præter modum, viresque dejiciant, aut metus sit ab hydrope, propter jacturam sanguinis? tùm sistatur fluor, apertâ basilicâ, quæ est è directo venæ fluentis, imperentur pillulę de bdellio, quę authore Rhasi ita præparentur: ℞. Bdellii & ameos ana ʒ.iij. myrobolanorum omnium ustorum & charabe ana ʒ ij. ß. infunde in succo porri, fiat parva massa, dosis ʒ. ij. Quidam addunt scoriæ ferri ℥.ß. convenient etiam adstringẽtia, tàm sumpta, admota, quàm injecta, quæ priùs pro alvi fluore sistendo, dictata sunt, exempli gratia,

℞. Limaturæ ferri maceratæ sæpiùs in aceto, ad summum ʒ. ij. misce cum conserva rosarum vel symphiti, fiat bolus: In admotis habetur insessus adstringens, ex rosis, balaustiis, malicorio, verbena, plãtagine, centinodia: ex iisdem parabitur etiam fotus. Oribasius commendat fotum, ex poscâ, in quâ plumbum ustum sit, aut ferri squamma extincta. Cucurbitulæ, hypochondriis & lumbis sunt admovendæ, ut revellatur sanguis & sistatur in suo fonte: fluenti venæ, opponatur emplasticum, quale parabitur, ex bolo, thure, vel sanguine draconis, agitatis cum ovi albumine, tandem escaroticum, ut vitriolum. Albucasis divertit fluxionem admoto ad coxendicem cauterio, vel tria olivaria, ad dorsi postremam vertebram figurâ triangulari: Applicat etiam unum clavale, ad regionem Jecoris; alterum ad regionem Lienis, unum, duobus digitis infrà umbilicum: quinetiam si ventriculus malè coquat, & jam æger cachecticus videatur, unum ad regionem stomachi, maneant diu aperta.

Cæterùm Hippocrate authore, inveteratas hæmorrhoides sananti una, relinquenda est aperta. Aëtius tamen omnes tutò simul sisti posse existimat, dummodo aliquando incidatur vena & vivatur frugaliter. Verùm recentes quidem sanari omnes simul possunt tutò, non inveteratæ, saltem non simul, sed paulatim, interjecto longo temporis spatio.

* * *

PARTI-

PARTICULARIS METHODI MEDENDI, SECTIO IIII.

In quâ explicantur morbi & ſymptomata partium, quæ ſerviunt procreationi.

Affectus genitalium viri imprimis, ut Teſtium.

TESTES, in generatione primas tenent, deinde penis, quorum involucrum commune, ſcrotum. Teſtes verò potiſsimùm laborant intemperie frigidâ, ex quâ veneris impotentia: In eoſdem incidit morbus numeri: debent enim eſſe bini: Interim tamen quidam unicum habent, qui monoſchides dicũtur, ſunt qui tres, quod cuidam familiæ gentilitium, in hâc civitate Fernelius obſervavit; vidi qui haberet quatuor parvulos, erat ſalaciſsimus, nullos tamen liberos ſuſcepit. Peccant etiam teſtes in magnitudine, vidi qui duos habebat ſed perexiguos: nupſerat, illiusque uxor pepererat, ſed partum habebat pro ſpurio: hoc motus argumento, quòd poſt longum coitum nihil præter flatum emitteret; ſi ſpiritus iſte ſine corpulẽtia ſeminis, ſatis potens fuerit ad procreationem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ſcholis diſputandum relinquo: Nam Zeno ſemen finiebat genitorem ſpiritum: multæ equidem aves, columbando concipiunt;in hominibus idem utrũ valeat ignoro.

Ad morbum magnitudinis, referri poteſt ſarcocele;eſt caro,præter naturam adnata teſti,ex contactu veluti alter teſticulus deprehenditur: hocque modo à ſcirrho teſtium diſtinguetur: ſunt qui appellant non carneam ſed calloſam herniam,

Ad morbum ſitus pertinet retractus ille teſtis à natura, qui mentiebatur bubonocelem:Item indecorè penduli teſtes, evenit relaxatis cremaſteribus, quod obſervavi ex frequenti natatione, affectus iſte Rhacoſis appellatur. In morbis communibus, primum locum tenet inflammatio teſtium, eſtque morbus admodum frequens, deinde ſcirrhus, teſtis durities lapidoſa. Pergam ad morbos penis,ſi propoſitorum affectuum,remedia in pauca contraxero.

De intemperie frigidâ, dicetur mox cùm de impotentia veneris,morbus numeri,medicam manum non poſtulat; pro ſarcocele non videtur aliud imperandum remedium quàm teſtis ipſius amputatio:Fruſtrà enim carnis emollitio, deinde reſolutio fotu, litu, emplaſtro, cataplaſmate, ſemicupio tentatur, niſi cùm primùm enaſcitur & caro adhuc mollis contactu percipitur; vidi emollientium & reſolventium longo uſu planè abſumptum & deperditum teſtem. Quando excreſcentia longè lateque ſerpit, quorundam opinione, teſtis non eſt

tunc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

tunc amputandus. Contracto testi à natura, imperavi fotum, litum emollientem, cataplasma, semicupium, ex quatuor emollientibus, sed frustrà: naturam pellas furcâ licet, tamen ipsa recurret. Ei verò cui ligamentis relaxatis, immodicè testes pendebant, utiliter imperavi fotum ex salvia, rosis, majorana, primulâ veris, malicorio, & balaustiis, quæ bullierint in aquæ & vini æquis partibus, ex magmate cataplasma. Abstinentiam item veneris injunxi: chirurgiam Paulus explicat libro sexto.

De inflammatione pluribus differendum: dignoscetur autem hæc, tumore duro, calore, dolore, febre, ut plurimùm fit à causa aliqua externa, ut ictu, equitatione dura, immodicâ venere, relaxatis vasis spermaticis; aliquando etiam succedit gonorrhœę, virulentæ, quando enim intempestivè supprimitur, materia refluit ad testes, atq; illic phlegmonē excitat. Remedia sunt clysteres frequentes, purgatio ex cassia aut catholicone; venâ primùm in brachio, deinde in pede sectâ: Topica, sunt initio cataplasma quod repellat, quale hoc fuerit: ℞. Farinæ hordei ℔. ß. pulveris rosarum, ℥.ij. coquantur in oxymelite, cum oleo rosaceo fiat cataplasma; deinde imperetur alterum resolvens ex farina fabarū, & pulvere chamomeli, fœnugræci, coctis in vino; impediatur omni artę suppuratio, quia hæc est plena periculi: quando testis detumuit, soleo applicare emplastrum de meliloto, ceroneum, vel oxycroceum ad reliquias absumendas & partem roborandam.

Scirrhi testiculorum emollitio & resolutio,

minore

minore profectu tentatur quàm carnis supercrescentis, sola spes in amputatione testis, quæ tamen, non est sine maturo consilio aggredienda.

Morbi penis.

VLCERATUR penis foris & in uretra, ulcere simplici, aut maligno, quod vulgò caries pudendi dicitur, quale ex fœdo concubitu contrahitur. Ulcus, etiam malignũ, abluatur primùm aquâ plantaginis, superponatur deinde unguentum diapompholigos, si non cedat, attingatur aquâ forti, temperata interim aquâ plantaginis, ratione partis. Causticum enim sistit putredinem & cacoëthiæ resistit, vel ad unguenti diapompholigos ℥. j. adde argenti vivi ʒ. j.

Obstruitur penis aliquando lapillo, qui in via substitit, attrahatur suctu, litu glandis, cum oleo scorpionum: creditur enim habere vim attrahendi lapillos. Penis madeat in lacte, in quo quatuor remollientia bullierint: Ad ductum dilatandum injiciatur oleum amygdalarum dulcium, cum oleo scorpionum: Tandem ad latus factâ incisione, extrahatur.

φύμωσις & παραφύμωσις vel sunt morbi conformationis, pertinentque ad figuram pudendi vitiatam, aut (quod ego malim) ad morbum in meatu: hujus enim, auctore Galeno, quinque sunt species, coalescentia, coarctatio, compressio, subsidentia, & obstructio: pertinent autem ad coalescentiam: φύμωσις enim seu capistratio dicitur, cùm glans detegi

tegi non poteſt, ſive naturâ, ſive accidente,ut callo & cicatrice, id acciderit: vidi infantes, quibus ad meiendum,natura,tàm exiguum foramen reliquerat,ut perpetuâ dyſuriâ laborarent, fuiſſentque ſteriles,niſi chirurgiâ, proviſum fuiſſet: tales ἀτρήτους, imperforatos, quibus uteri labra in unum coaluerunt dixeris :uti & mulieres, imperforatas. Non ita pridem infans prodiit in lucem,podice imperforato. Παραφιμώσει opponitur φιμώσει ;hîc glans detegi non poteſt,illîc retegi & cooperiri nequit,quod accidit ſæpè, ex gonorrhœâ virulentâ, ſuborto tumore aliquo,in glande: Utriusque affectus chirurgiam explicat Paulus lib.6.

Novi,qui naturæ & primæ conformationis vitio, detectam habent glandem, ſine actionis ullius læſione: Judæorum circuncīſio,eſt morbus numeri,defectus utilis ſubſtantiæ ; inde Appellæ,recutiti, nominantur.

Priapiſmus.

PRIAPISMUS, eſt ſpecies quædam emphyſematis, tenditur in illo aſsiduè penis ex inflatione nervi cavernoſi, qui affectus Heracliū imperatorem, olim infamem reddidit : circumferebatur ore omnium, Deum in vindictam, hunc morbum eidem immiſiſſe, quòd cum nepte illegitimas nuptias contraxiſſet, quoties mejebat, toties lotio vultum conſpergebat, hoc morbo etiam quidam Priapus nomine,interiit,unde morbo nomen. Affectus virorum propriùs, ut Satyriaſis mulierum: Tan-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Tantùm ſentiunt pruritum, cum dolore in genitalibus, ut illis perpetuò manus cogantur admovere, & intolerabili veneris deſiderio contabeſcunt. Iſtas quippe partes, acris humoris affluxus, aſsiduè pungit, vicinæq; utero partes, inflammantur, coitu tamē non levantur, imò, propter inflammationem, læduntur à congreſſu, & major fit confluxus.

Abluantur ergò hîc pudenda, decocto plantaginis & oxylapathi cum radice, deinde liniantur hoc unguento; ℞. Lythargyri argenti ℥. ß. laveturſ primùm in aceto, deinde agitetur in mortario, cum oleo violaceo, fiat unguentum. Purgentur ſæpè & mittatur ſanguis iterum atque iterum.

Refert Seneca; Se vidiſſe quēdam, qui nunquam arrigebat, niſi flagris cederetur, ſic pellex eum ad venerem incitabat, quod non eſt à ratione alienum. Nam flagris incaleſcentes venæ & arteriæ lumborum, multum gignunt flatum, qui ad colem tranſmiſſus, tentiginem facit. Cur ſupinus & durus decubitus excitat tentiginem? quia preſſæ lumborum arteriæ, incaleſcunt: hinc multus excitatur flatus, quo penis tenditur. Quidam, inquit Galenus, ſolitò arctiùs præcincti, compreſsione, lumbis incaleſcentibus, levem priapiſmum incurrunt: Salaces & laſcivas mulieres, quæ laſſantur, viris non ſatiantur, Satyras, non malè dixeris ἀπὸ τοῦ σατεῖν Cujuſmodi ſunt, quibus uterus, eſt natura ſiccus; humectari enim deſiderat, & famelicus, proprioque pabulo vult repleri: Uteri ergo eſt quædam quaſi βουλιμία. Valeſcus, ex fiſſuris labiorum, conjicit uteri immodicam

dicam ſiccitatem: Intemperies illa, humectante fotu, litu, ſemicupio, temperetur.

At Priapiſmus, eſt quidē rarus affectus ſed plenus periculi, ut eſt ſexto de locis affectis, vix unquam, aliis accidit, quàm Juvenibus, iisque ſanguineis. Itaque frequētes injiciantur clyſteres, qui conſtent carminantibus ſimul & refrigerantibus, metu inflammationis, lumbi, perinæum & penis, liniantur cerato Galeni, vel unguento roſato Meſuæ, oleo nenupharino cum pauca camphora; mittatur ſanguis; paretur ſemicupium ex carminantibus, adjectis foliis nenupharis; decumbant in alterum latus, non in dorſum; bibant aquam, in quâ coriandrum bullierit; abſtinendum enim vino, ratione inflammationis præſentis, aut imminentis, proderit tandem caſsia. Quanquam Galenus, vomitoriis malit uti, quàm dejectoriis.

De Thymis.

EXORIUNTUR, aliquando in præputio, aliquando in glande & cole, quædam excreſcentiæ, quæ generaliori nomine Thymi nominantur: quarum aliæ ſunt benignæ, aliæ malignæ: Benignæ ſunt carnoſæ, albæ, aut ſubrubræ, inęquales quidem & aſperæ, attamen molles & indolentes: malignæ verò ſunt majores, duræ, cum dolore punctorio conjunctæ & mali coloris. Benignæ, novaculâ abſcindantur, moxque calchitide conſpergatur. Malignæ, aut non ſunt attingendæ, aut cùm primùm abſciſſæ fuerint, actuali cauterio urantur, ut cacoëthia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

chia corrigatur. Tutiùs eſt, ut in cancro, totũ membrum amputare.

Morbi Scroti.

Hûc referri poſſunt, cyrſocele, vulgò hernia varicoſa; hydrocele, hernia aquea; & pneumatocele, hernia flatulenta: Sunt enim tumores ſcroti: Paulus cyrſocelem vocat varices ſcroti, aut inguinum, quanquam quandoque ſunt teſtium, intumeſcentiæ, quando videlicet eorundem venæ, craſſo & atro tument ſanguine, huic malo blãdiendum eſt, corpore quotannis repurgato, vere & autumno, miſſo ſanguine: pars affecta oxyrhodino linienda, ad robur, ne tàm facilè excipiat: Chirurgiam tamen ſi quis velit experiri, conſulat ſextum Pauli, ubi herniarum artificialis operatio explicatur.

Pneumatocele, carminantibus percuretur, foveatur ſcrotum deçocto Anethi, rutæ, lauri, florum chamomeli & meliloti; deinde oleis rutæ, lauri, lana imbuta ſuperponatur, aut emplaſtrum de baccis lauri: Admonebis initio, fore longam & difficilem curationem, quia per venas & arterias, novi flatus aſsiduè confluunt, neque tamen, in hâc ſpecie herniæ, chirurgia tentanda. At in aqueâ, ſi non poſſis emplaſtris, ad aſcitem deſcriptis emplaſtro ex minutis cochleis, aquas diſcutere, (quod propemodum impoſsibile) tentanda chirurgia: ea autem eſt varia & multiplex: nam aut ſetone ſcrotum trajiciendum eſt, atque ita paulatim aquæ inde exhaurientur:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

rientur: Aut cauterio, actuali vel potentiali, contentis aquis facienda via: aut ferro ſcrotum incidendum eſt, poſteà per canulam ſenſim aquæ vacuandæ. Non conſtat inter magiſtros artis ubi inciſio fieri debeat. Quidam ſurſum verſus, duobus digitis longè à teſte ſcrotum incidunt; Albucaſis tamen & Avicenna jubent, ut potiùs aperiatur ſcrotum, imâ parte. Poſtquam aqua abundè vacuata videbitur, ut vulnus obducatur, admoveatur emplaſtrum aliquod adſtringens, ut diapalma, quod ſubligaculo contineatur. Cæterùm pellucentia, non diſtinguit hydrocelem, à pneumatocele, quia utriq; communis eſt, ſed pneumatocele, habet adjunctam levitatem, hydrocele manifeſtum pondus.

Symptomata primi generis.

IMPRIMIS requiritur, in viro, virilitas, hoc eſt, non tantùm genitalium robur, ſed nobilium partium, quæ omnes ad perfectionem ſeminis aliquid contribuunt, cerebrum, ſpiritum animalem; cor vitalem (ut formam) jecur ſanguinem, (ut materiam,) cujus benignus & halituoſus vapor, habetur pro naturali ſpiritu; Itaque ineptus eſt ad prolem, cui aliqua ex partibus devotis generationi, imbecilla fuerit, aut ſi pars aliqua princeps, graviter laboret, affectaque fuerit, utpote ſi à natura frigidum habeat cor; ſi inſigne aliquod vulnus in capite acceperit; ſi hepaticum, ex fœdo faciei colore eumdem judices. Privatione, cognoſcitur habitus, unumque, altero definitur: atqui concurrunt tres

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

partes principes, ad fœcundi ſeminis generationem: Itaque ſi harum aliqua nihil contribuat, ſi vim ſuam, cum ſpiritu, ſingulæ, non tranſmittant, cerebrum animalem, cor vitalem, jecur naturalem, ſemen tunc, omninò erit infœcundum.

In teſtibus, natura poſuit veluti fontem caloris, hoc argumento, quòd caſtrati evirantur, & ex naturâ virili, in muliebrem degenerant: adhæc in vaſis ſpermaticis præparatum ſanguinem coquere, & in ſemen convertere eſt opus caloris, prout miniſtrat facultati ſeminificæ & prolificæ, quam ſanè vim, natura, teſtibus indidit, proinde qui teſtes habent, aut naturâ, aut accidente frigidiores, infœcundi judicentur, ſemen quidem emittunt, ſed liquidum, crudum, ſeroſum, quale non poteſt eſſe prolificum, ſemen illis effluit, pudendo veluti lachrymante, & laborioſè concumbunt. Mitto teſtium numerum, magnitudinem, ſitum, decentemque conformationem, quorum minimum ſi deſit, ſterilitas inde conjicitur. Perge: nec tantùm totius, maximè verò partium nobilium, aut teſticulorum, ſed etiam penis actiones conſideremus: hæ autem ſunt arrectio & ejaculatio: Arrectio, non debet eſſe fugax, ſed tàm longa, ut ſufficere poſſit intromiſsioni, hoc autem præſtat, penis ſpiritus non craſſus, qualis facit priapiſmum, ſed multus iſque tenuis ſpiritus: Proinde quibus nervus cavernoſus, pauco flatu impletur, iis virga quidẽ tenditur, ſed mox concidit, non arrigunt tamdiu, ut intromittant, hos propriè dixeris coitus impotentes,

tes, omnes quidem impotentes ſunt ſteriles, non contrà; quia multi arrigunt, & intromittunt qui tamen ſunt infœcundi, vel quòd non ejaculentur ſemen, ut ſi φυμώσει laborent, vel ejaculatoria vaſa quòd habeant infirma, vel quod ſphincter laxior in iis, ſeſe ſatis comprimere nequeat, ad excretionem: eliditur enim ſemen, veluti nucleus digitis, quod ἐκπυείζειν dicunt Græci, non excluditur inquam cum impetu, fortaſsis etiam quod paucus ſit ſpiritus, eos enim ideo, vocat Hippocrates impellentia, quòd omnis, præſertim vehementis, impulſionis, ſint miniſtri, quòd tàm longè, quinetiam ſurſum mejamus, efficiunt ſpiritus: mitto Impotentiæ cauſas externas, ut metum & pudorem: his enim nulla debentur remedia: Fingamus jam quẽpiam de ſterilitate apud nos conqueri. (Conſideratio quæ fit ex parte mulieris poſteà explicabitur) ex parte viri obſervabis primùm num ſit valetudinarius: nam etiam pulmonarii, aut non generant, aut ſobolem edunt morbidam minimeq; vitalem. Ad teſtes ſecunda conſideratio dirigatur: Poſtrema ad penis morbos horumque ſymptomata, ad morbos inquam, ut obſtructionem communis meatus, à carunculâ, quæ impedit ejaculationem, & φύμωσιν. Ad magnitudinem penis: nam longior infœcundus creditur, quia longiore ductu genitor ſpiritus evaneſcit, ſemen refrigeſcit: brevior, non poteſt uſque in ipſam uteri cavitatem ſemen jaculari. Ad ſymptomata, ut arrectionem & ejaculationem, arrectionem inquam, tàm diu-

turnam, ut intromittat, ſi quid horum deſit infœcundus judicetur.

Quod ſi origo mali, pendeat à principibus partibus, roborentur tàm ſumptis quàm admotis; Cerebrum, cephalicis; Cor, cardiacis; Jecur, hepaticis: ſi non ſit plenus ſucci, ſed valdè gracilis, ſi parum ſanguinis, ſuppetat, pro materia ſeminis; augeatur hoc, nutriaturq; patiens alimentis boni ſucci, vino generoſo, nucleis pini, piſtaciis, contundantur ſenſim affuſo lacte, deinde addito ſaccharo, fiat pineolatum, non aliter quàm amygdalatum. Ex iiſdem, pro bellariis, cum amygdalis, marcipanes, paſta regia parentur: quotidie mane, ſumat lac coctum cùm vitellis ovorum & ſaccharo, aut lac coctum cum melle. Phaſiani, alaudæ, coturnices, columbæ, paſſeres ſint pro ordinario cibo.

~~Imprimis~~ commendantur cerebella paſſerum, parantur etiam farcimina ex criſtis & teſtibus gallorum, cum teſtibus arietis, cerebellis paſſerum, multa medulla: Vitelli ovorum ſunt ſucculenti, ſucculentiores adhùc, ſi coquantur cum alibili ſucco coxæ arietis: lingua anſeris ſicca, pulveriſata, ſumpta ſæpiùs cum vino, creditur proprietate augere copiam ſeminis. Faciamus hominem infœcundum, eſſe plenum ſucci & lautè vivere, tamen non arrigere inopia ſpirituum, ſuadebis, ut veſcatur cibis flatulentis, ut piſis, fabis, ciceribus, phaſeolis, avellanis, caſtaneis; avellanæ & caſtaneæ frigantur in ſartagine, aut elixentur in lacte, terantur, addito ſaccharo, fiat pulticula ſeu avellanatum; ſi malis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

avellanæ per aliquot dies macerentur, in melle, & mel edatur, formâ opiatæ,

Excitat ad Venerem tardos eruca maritos,

quòd ſit flatulenta, propterea ſiccetur, & illius pulvere opſonia condiantur. Quid verò ſi noſter impotens, fuerit ſucculentus atque etiam flatulentus, nec arrigat tamen? ſanè ſi omnino non arrigat, credibile eſt vitium eſſe in facultate, atque illum laborare paralyſi pudendi, cui tùm ſuccurrendum eſt remediis, primùm in genere cùm de paralyſi, poſteà in ſpecie, cùm de paralyſi veſicæ, tractavimus, explicatis: ſumat ergo, tali in caſu, per aliquot dies caſtorei ʒ.j. vel utatur opiatâ, ex conſervis nervalibus; foveantur genitalia, necnon os ſacrum, à quo nervi motorii originem ducunt, nervalibus incoctis vino; deinde liniantur perinæum præſertim oleo aliquo, vel unguento nervali: clyſteres quoq; dentur frequentes, quorum decoctum ſit nervale. Quòd ſi motus non ſit abolitus, ſed imminutus, ſi penis tendatur, ſed citò concidat, ſtimulanda erit facultas ignava & veluti ſepulta, radice eryngii vel ſatyrii condita, ex quibus diaſatyrium. Teſtes vulpis, pudendum cervi & tauri, renes uti & cauda ſcincorum, utiliter dantur cum vino, vel cum aliqua conſerva beton. anthos, ſtœchados, cum melle, doſis ʒ.j. Ex his omnibus permiſtis in rem præſentem confectio parabitur, quæ omnes ſcopos, unâ eâdemque operâ complebit, augebit ſemen & flatus, languentemque vim ſuſcitabit. ℞. Caſtanearum, nucleorum pini, cerebri paſſerum ana ℥.ß. (hæc ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

materiam ſeminis) avellanarum & pulveris erucæ (ad flatus) ana ℥. j. Pulveris teſtium vulpis, pudendi cervi & tauri, radicis eringii & ſatyrii, zingiberis conditi ana ʒ. ij. renum vel caudæ ſcincorum ʒ. j. hęc omnia ad facultatem ſtimulandam, coquantur omnia cum lacte & melle vel cum vino: adde moſchi ℈. j. fiat confectio: de quâ capiat, præſertim veſperi, per tres dies continuos ante congreſſum. Doſis erit minima ℥. ß. maxima ℥. j. Pauperibus ſatis erit, dare ſæpè, renum vulpis ſiccatorum ʒ. j. cum vino aut cum vitello unius ovi, cũ melle: vel pudendi cervi, aut tauri tantundem. Tantùm vide ne valdè bilioſos, nimiùm calefacias, quibus propter acrimoniam, ſemen effluit antequam intromittant: his pudenda fricentur oleo, in quo formicæ bullierint, cave etiam ne nimiùm purges, aut ſanguinem mittas: nam utroque hoc præſidio venus impeditur.

Paulus affirmat ſtelliones cremari, pulverem immiſtum oleo, & magno dextri pedis digito, illitum, ad venerem potentiſsimè excitare, ſubjungit, cùm ceſſare voles, abluatur digitus. Theophraſtus affirmat eſſe ſatyrium in India, quod etiam detentum manu, efficit ut ſexagies coitus iteretur, quos motus immoderatos, quemadmodum priapiſmum & ſatyriaſim, poſsis ad depravatum reducere.

*
* *

Sympto-

Symptomata secundi generis, excreta, retenta.

EX ſemine præter naturam excreto, oriuntur Gonorrhœa ſimplex, Gonorrhœa virulenta, & ἐξονυρόγμος pollutio nocturna; ex eodem retento, ſymptomata exoriuntur longè deteriora, quàm ex menſtruo ſuppreſſo, quia, quò quid præſtantius, cùm integram ſervat naturam ſuam, eò fit deterius cùm in contrariam degenerat: cõtrariorum enim, contraria ſunt conſequentia. Semen naturale, eſt optimum: Ergo non naturale, & quod longiore morâ, putruit, peſsimum.

Gonorrhœa ſimplex, eſt involuntaria & indeſinens profuſio ſeminis, abſq; voluptate, cujus cauſa eſt, retentricis imbecillitas, eveniens relaxatis vaſis ſpermaticis, aut iiſdem immodicâ venere debilitatis: Itaque fluor ſiſtatur fotu aſtringente, qualis parabitur ex vino, in quo roſæ, ſalvia, nymphæa, & balauſtia bullierint, litu ex oleo myrthino; unguento comitiſſæ, vel unguento roſato Meſueo. Therebyntina ſumpta, cùm rheo, benefacit: ex uſu etiam erunt ſyrupi & trochiſci adſtringentes jam ſæpè commemorati, vel quotidie ex ovo ſorbili detur carabes ʒ. j. niſi huic ſymptomati opportunè ſuccurratur, corpus tandem ab exhauſto contabeſcet, quia totus ſuccus alibilis, hâc effluit, conſideranda tamen cauſa: nam ſi manifeſta adeſſet plenitudo, non foret alienum venâ ſectâ, eam minuere: Si verò propter calorem & acrimoniam, ſemen aſsiduè

profluat, non tantùm perinæum & pudenda, ſed etiam renes liniantur unguento roſato Meſue, cerato Galeni, oleo nenupharino, cum pauca camphora: Quòd ſi putre ſemen, ex longiore morâ, judicetur, inducatque, viduis ſalacibus aut monialibus accidentia, quæ conſequi ſolent ſuppreſſos menſes, videlicet paſsionem hyſtericam, uterinum fluorē; exhibenda tunc erunt partim quæ ſymptomati ſuccurrant, partim quæ cauſæ ſubveniant, ut cardiaca & alexiteria, theriaca, mythridatium, ſyrupus de nenuphare. E. G.

℞. Syrupi nenupharini pro doſi ℥. j. theriacæ ʒ. ß. cum aquâ oxalidis, fiat potio.

De Gonorrhœa virulenta.

EST hæc, veluti ſeminis corrupti & virulenti profluvium, natum ex fœdo concubitu: Partes pręparando & perficiendo ſemini dicatæ, contagione hìc inficiuntur, quia ab vtero malè affecto morbida quædam excretio ſeſe intrudit & inſinuat in eas, tempore congreſſus, per poros & meatus tùm valdè patentes, inde vaſorum imbecillitas, à qua fluor, iiſdem quoque labes inuritur talis, & tanta, quæ, quodcunque huc appellit ſemen, corrumpit: ſi penis, inſtar chordæ doloroſè diſtendatur, huic tunc vel ſubeſt exulceratio, vel affectus inflammatorius, præſertim in proſtatis. Remedia ſunt, clyſteres, purgatio ex ſola caſsia, quæ ardorem renum & urinam temperabit: emulſiones quoque, ad eundem finem, Atque ut ichori, via facilitetur, cito

cito enim ſiſti non debet. Pudenda liniantur unguento roſato Meſue vel cerato Galeni: Cùm ſuſpicio eſt ulceris, ex tẽſione, injiciatur cremor hordei, ad deterſionem, vel ad leniendum & placandum dolorem lac: in quo diſſolvi poterit aliquid trochiſcorum albi Rhaſis cum opio, ſi dolor valdè urgeat. De miſsione ſanguinis controvertitur, præſtétne primùm de brachio, poſteà de pede ſanguinem mittere? Sanè niſi manifeſta ſit plenitudo non auſim baſilicam incidere, ne in corpus totum retractum virus, totam maſſam inficiat & luem acceſſat, malim ſaphęnam aperiri: Cùm tentigo & dolor deſierint dentur ℥. iij. therebinthinæ Venetæ, cum ℈. ß. camphoræ, initio therebintina, lavetur cum aqua plantaginis, detur ex cochleari cum ſyrupo violato, aut de althæa: in fine autem, & inclinante malo, aut jam diuturnitate moleſto, cùm ſiſtere voles, dabis therebintinæ ℥. iij. & rhabarbari uſtulati ℥. j. aut ℈. iiij. repetatur ſingulis hebdomadibus, ſi nihilominùs perſeveret fluor, maligna admodũ eſt Gonorrhœa & luem minatur. Propter-eà ad præcautionem jube, ut quotidie ſumat theriacæ aut mythridatii ℥. j. ſuperbibat decoctionis Gajaci vel ſalſæ parillæ ℔. ß. continuet per viginti dies, & utatur ſecundo decocto, loco ptiſanæ, pro ordinario potu: ſervando interim diætam exquiſitam, ſunt qui pubem & perinæum hìc inungunt, unguento de Vigo cùm Mercurio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

Pollutio nocturna.

NOCTURNUM & involuntarium ſeminis effluvium accidit copiâ & acrimoniâ ſeminis, ſalacibus præſertim viduis, quibus cōſulendum pro remedio ut ſi fieri poſsit, nubāt: Monialibus verò quibus per votum nō licet nubere, dicata ſunt ſequentia remedia: Sed cur potiùs dormiētibus, quàm vigilantibus ſemen effluit? quia per ſomnum calor & ſpiritus, recurrunt in ſuos fontes poſt primum ſomnum, perfectâ coctione credibile eſt utrumq; una cum ſanguine ad teſtes concurrere, præſertim ſi conſentiat imaginatio; Manifeſtum enim eam habere imperium, in humores & ſpiritus, vel ex hoc ſolo conjicitur, quòd ſolus conſpectus aut colloquium formoſæ mulieris, tentiginem exſuſcitet. Itaq; frequenti phlebotomiâ minuenda copia ſanguinis, uſu quoque refrigerantium quotidiano, ut lactucæ, calor retundatur; liniantur lumbi, oleo nenupharis, lamina plumbi, iiſdem admoveatur tenuis, & perforata, ad difflationem, viri pietate inſignes, nudis pedibus, incedunt: & carniſprivio perpetuo, carnem macerant, veneriſque igniculos extingunt: Itaque tenuiter vivant neq; in molli pluma dormiant, ſed potiùs lumbis pulvinum ſupponant, plenum herbis refrigerantibus, violarum, nenupharis, qui tentantur exonyrogmo.

Sectionis quartæ, Tractatus ſecundus, de Morbis uteri.

VTERUM, affligit omne genus morbi. Intempe-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

temperies omnis, morbus in situ, sive procidat, sive per ventrem susque deque & ad latera moveatur: Estq; enim Platonis opinione, uterus, parvum quoddam & distinctum animal: quæ ipsius animalitas duobus signis cognoscitur, αὐτοκινησίᾳ & odorum discretione. Atqui secundùm omnes dimensiones, uterus, à seipso movetur, jucundis odoribus delectatur, aversatur graveolentes. Si quæ sint vitia in magnitudine, aut in figura, (ut sunt aliquando, propter quæ abortit) tamē difficilimè cognoscuntur, difficiliùs adhuc curantur. Morbus in meatu frequentiùs uterum malè habet, si latiores sint venę menses suprà modum erumpunt, si angustæ, obstructæ, compressæ, supprimuntur iidem.

Ad morbum in meatu, pertinet φύμωσις uteri, quæ vel est naturalis, (ut cùm membranula, orificio interno aut externo prætenditur, cujus facilis est per chirurgiam curatio:) aut accidentaria, qualis contingit per difficilem partum, ulceratis, deinde agglutinatis uteri labris, vel excrescentiâ aliquâ, ut condylomate, meatum obstruente: Aliquando lævigatus uterus, non concipit, quia semen non retinet: asper enim esse debet, ut retineat. Illius morbi communes sunt quatuor tumores: phlegmone, erysipelas, œdema, & scirrhus: quibus accedit mola: Ad œdema pertinent hydrops & inflatio uteri. Tumoribus succedit ulcus ἐπιξυςματικὸν: Ex difficili verò partu, ab acrimonia humoris: quod primo & per se nascitur ulcus, primariũ appellatur: de his communibus morbis sigillatim, quo ordine pro-

propositi sunt, differemus priusquam symptomatum curationem aggrediamur.

Calidâ & siccâ intemperie uteri, laborare solent viragines, quibus idcirco pauci aut nulli sunt menses: Ideoque ut plurimùm sunt steriles: At delicatiores frigidæ, albæ, laborare solent intemperie frigidâ & humidâ, inde illis menses diluti sunt decolores, serosi, albi.

Intemperies calida & sicca, curetur missione sanguinis, purgatione ex cassia, catholico, fotu, balneo aut semicupio refrigerante & humectante, ex quatuor remollientibus: liniatur rosaceo: vidēdum interim, ne nimiùm refrigeremus, quia uterus densatur, & induratur: quin etiam schirrescit frigore: Frigidiorem uterū, calefacies clysteribus ex arthemisia, nepetha, matricaria, majorana, salvia, hyssopo, thymo, pulegio, calamentha, melle anthosato, oleis nervalibus, ex iisdem herbis parabūtur fotus, insessus: sit frequens usus pillularum de hiera aut elephanginarum: paretur opiata ex conservis nervalibus, præsertim acori conditi, pulvere aromatici rosati, mithridatio, theriaca: liniantur pudenda, oleo muscatellino, costino, sumatur castoreum, per aliquot dies cum vino, aut ℞. Ligni aloës, styracis calaminthæ, cyperi, calami aromatici, ana ʒ.ij. Ambræ griseæ ℈. ß. fiat pulvis crassus cujus suffitum muliebribus excipiat per infundibulum. Humidiorem desiccabis, decocto sudorifico cynæ, salsæ parillæ, si uterus multo madeat humore, depleri poterit injecto per metrenchytē decocto uterino, E.G.

℞. Tur-

℞. Turbith vel agarici ʒ. ij. bulliant in aqua vel decocto artemisiæ, majoranæ, matricariæ, in colaturæ ad summum ℔. ß. dissolve hieræ picræ aut tripheræ magnæ ʒ.iij. fiat injectio.

De prolapsu Uteri.

VTERUS procidit, relaxatis, ruptis aut putrefactis ligamentis, si corruptis, aut ruptis vinculis quibus vicinis partibus, ut ossi sacro, coxis, & recto intestino alligatur, prolabatur, fere desperatum est: Cujus causæ, tùm conjectura est, cùm suo loco sæpè ex arte restitutus licet, nihilominus tamē recidit, sola præcipitatio matricis, quæ accidit relaxatis ligamentis, curationem admittit, eaque non omnis nec semper, nam quæ inveteravit, non tantum in vetulis, sed etiam in juvenculis nunquam sanescit, recens, in senibus vix: In juvenibus tardè & cum difficultate: Paulus & Aëtius negant totum uterum posse procidere, visus est tamen, ad genu usque prolapsus: quod prominet, aliquando ovo struthiocameli simile est. Descensum Fernelius distinguit à prolapsu, intentione & remissione.

Ut ex arte cures, imprimis huc appellari debent, quæ de procidentia ani, jam præmisimus, exempli gratia, si tumor aliquis, ut inflammatio reductionem impediat, venâ sectâ & oxyrrhodino admoto, tumori succurendum: si tumor sit frigidus, foveatur vino, in quo resolventia, ut chamomelum, majorana, semen lini, & fœnugræci bullierint, si multo sordeat muco, œnomelite detergendus, interimq; alvus,

alvus, clyſtere proluenda. Quibus peractis, aut ſi hæc abſint, mox, uterus, vino aſtringente, in quo roſæ & balauſtia bullierint, foveatur, mulier jaceat ſupina, coxis ſublevatis, poplites inflectat divaricatis cruribus. Obſtetrix verò, digito, oleo maſtichino imbuto, uterum decenter reponat, vel paretur peſſus, ex cotone, aut lana, linteo molli & detrito involuta, qui madueritin vino, in quo acacia, vel hypocyſtis ſint diſſoluta: indatur in ſinum, & ab ægrâ ipsâ paulatim impellatur: lana, eodẽ vino intincta, undique circumponatur, cucurbitulæ iliis, umbilico, nec non lumbis applicandæ, ut retrahatur, atque etiam, ut contineatur: Ad eundem finem odorata, naribus, putida, vulvæ admovenda: decenti reſtitutus loco, in eo permanebit, ſi os ſacrum, imus venter, & perinæum inungantur unguento comitiſſæ, aut aliquo oleo aſtringente, ut maſtichino, myrthino: E.G. ℞. Emplaſtri pro matrice & maſtiches añ ℥. ij. cum oleo myrthino fiat emplaſtrũ, imo ventri & oſsi ſacro applicandum: ſi placet fiat fotus & inſeſſus ex vino nigro, in quo roſæ & balauſtia bullierint, mulier tum debet mutare ſitum, atque ita adaptare crura, ut alterum, alteri incumbat, interim quia humore relaxãtur ligamẽta, utatur diætâ exſiccante, ut decocto ligni ſancti: contineatur in quiete, animi & corporis, ſternutatio & tuſsis hîc omni ſtudio fugienda ſunt, quia deorſum impellunt: Ex ſubere quin & veluti ovum ſolet præparari, quod cerâ oblinitur & forma peſsi inditur, ut impediat prolapſum: appendatur filo, ut retrahi

poſsit,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

poſsit. Quid ſi putruerit uterus? abſcindatur: multę enim, abſciſſo utero ſupervixerũt ut Paulus & Aëtius Mathęus Gradi & Benevenius obſervarunt.

Uteri aſcenſus deſcenſus, & diſtortio ſeu motus ad latera.

GALENO, uterus non videtur mutare ſitum, niſi cùm procidit: venas illius ſtatuit tantum tumere, & ligamenta tendi abbreviarique putat, indeq; fieri, ut ſi tendantur ligamenta ſuperiora, quibus ſpinæ alligatur, tumeantque ſuperiores venæ, aſcendere tunc putetur, & oppreſſo diaphragmate, ſuffocationis afferat opinionem, ex quo ſymptomate, ſtrangulatus ab utero nominatur. Quinetiam, cùm ſit accidens admodum terrificum, nominis quadam prærogativa, hyſterica paſsio nuncupatur. Si verò humoris copia tendantur ligamenta inferiora, quibus mediantibus alligatur coxis & recto inteſtino, hujus cauſæ ignaris videtur tunc uterus deſcendere, quemadmodum ſi ligamenta ſola dextræ partis tendantur, videtur ad dextram inclinare & veluti convelli, ſi ſiniſtræ ad lævam: cùm tamen opinione Galeni undique fixus, in eodem ſitu ſuo permaneat. Obſervavit tamen Fernelius, atque ego non ſemel, uterum, nunc infrà, nunc à dextris, nunc à ſiniſtris totum convelli coactum in globum, proinde, ut procidit, ita dimoveri poteſt loco ex ſuo naturali plùs minùs relaxatis ligamentis, cauſa ut plurimùm à ſemine, aut menſtruo recento, quia putri fumo offenſus, huc illuc inordinatè

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

natè movetur: frequentiùs, aſcendit, quia fumi aſcendunt. Affectus eſt periodicus, qui ex toto quanquam intermittat repleto utero interim redire ſolet acceſsio.

Priuſquam vocatus, de remedio cogites; hyſtericam diſtingues, ab apoplecticâ, ſtertore: Hyſterica enim etiam videtur privari beneficio reſpirationis, & tranſpiratio, eſt illi loco reſpirationis. Apoplectica autem omnis, ſumma cum difficultate ſpirat, atque etiam, niſi valdè levis ſit apoplexia, ſtertit, ſpumat: A ſyncopticâ verò, differt quòd pulſus, hyſtericis permaneat, niſi tam fortis ſit acceſsio, ut mors ſit in propinquo: (aliquando enim eadem die interimit) per ſyncopen autem pulſus aboletur, accedit ſudor frigidus, qui ſyncopticus appellatur.

Remedia quædam conveniunt morbo, alia paroxyſmo: Ad paroxyſmum, quoties ſuffocabitur aſcenſu, admovebis tunc naribus, graveolentia, ut rutam, caſtoreum dilutum aceto, aſſam fœtidam, fumum pennarum perdicis uſtarum, aut putris ſoleæ: Muliebribus autem ſuppones, odorata, ut peſſulum ex lanâ, oleo de ſpica, vel muſcatellino, inebriata: ſi placet aliquot grana zibeti, ambræ griſeæ, aut moſchi diſſolvantur oleo coſti, vel nucis moſcatæ, quo linimento, digitum intinctum, obſtetrix immittat in uterum: injici poteſt quoque clyſter, ex herbis uterinis odorantibus, ut majorana, artemiſia, matricaria, in colatura diſſolve olei de ſpica, vel coſti ℥. j. trochiſcorum de gallia vel de alipta moſcata ʒ. j. tripheræ magnæ, vel hieræ picræ ℥. ß.

ſi placet

ſi placet ex ligno aloës,cálamo aromatico, trochiſcis de gallia vel de alipta moſcata, fiat ſuffumigiū, quod excipiat per muliebria. Quòd ſi deſcendat, muliebribus ſupponenda erunt fœtida: Odoranda verò ſuaveolentia: In aſcenſu, ſternutatio movenda: potiſsimùm inſufflato caſtoreo:nam etiam fœtore deturbabit: In deſcenſu nocerent ſternutatoria:potiùs aperiendum os,& lingua digito premenda,ut vomitus excitetur, quia ſurſum trahit: noceret autem in aſcenſu. Item utero aſcendente, deambulándum eſt; eodem deſcendente quieſcendum: ſi aſcendat, cucurbitula imo ventri & internis coxis applicanda erit, ut ita retrahatur, quæ ſanè noceret utero deſcendente: Brachia quoq; ligari debent cùm deſcendit. Tibiæ verò & fœmora cum aſcendit. Præterea coitus relevat à paroxyſmo aſcenſus,ſeu ſuffocationis,eoque magis ſi penis liniatur oleo moſcatellino, aut alio quovis, in quo granum moſchi, zibeti, vel ambræ griſeæ ſit diſſolutum: Propterea medicus conſulere debet parentibus, ut quærant maritum quadratum & ſucci plenum. Notandum quòd juvenculæ hyſtericæ,experientiâ teſte,primis ſtatim congreſsibus ſolent concipere: Hæc ad paroxyſmum.

Ad morbi verò curationem & præcautionem Galen. nono κατὰ τόπους præſcribit agarici trochiſcati ʒ.j. ex vino,alioquin terebinthinæ ʒ.iij. & pulveris hieræ colocynthidos ʒ.j. zibeti aliquot grana excepta cotone in umbilicum induntur: ſuperpoſito emplaſtro ex galbano, ut illic contineatur, vel

℞. Assæ fœtidæ castorei & galbani ana ʒ.j. cum oxymelite, fiat parva massa, de quâ capiat pillulas duas instante accessione, vel detur ʒ.j. castorei, refugiet fœtida, neque ascendet, conferet provocare suppressos menses incisâ saphænâ: Quod si assequi nõ possis, aperiatur basilica dextra: Licétne etiam, in paroxysmo venam secare? licet sanè quando certum est hystericam esse, propter suppressos menses, etiamsi veluti mortua & exanimis jaceat. Oppressas enim vires à languidis distinguere, est solius artificis. Pro hystericâ, ex semine retento, imperentur ea, quæ ad exonirogmum præcesserunt, succurret maritus, prę sertim si glandem inungat oleo moscatellino, sicut dictum jam.

Morbi in meatu, multæ sunt differentiæ: uteri compressio, ejusdem densitas, coalescentia, obstructio: comprimitur vicinæ alicujus partis tumore, aliquando ab omento, aut à pingui aqualiculo, qua quidem de causa valdè pingues non concipiunt: Pinguedo enim comprimit internũ os uteri. Densatur uterus, potissimùm frigore, ut si in partu difficili, vulva, exposita fuerit aëri, aut post partum ociùs domo exierit, dum ex lochiis paterent adhuc viæ: Aut admotis nimiùm refrigerantibus.

Ad coalescentiam, pertinet phymosis uteri. Non ita pridem mulier Senonensis, ex difficili partu uterum habebat ita agglutinatum, ut vix specillum admitteret, jam à 7. annis talis permanserat, frustrà toties subagitata à marito. Chirurgus primùm phlebotomo, paulatim labra diduxit, ut viam faceret

pessario

pessario plumbeo, quod sensim intromisit, & marito viam patefecit, sicq; fœcunda reddita est.

Obstructio est frequentior: Obstruuntur autem venæ uteri, à pituita crassa, quâ causa supprimi solent etiam menses, eique soli causæ, destinantur remedia, quæ ad suppressos menses passim præscribuntur: si comprimantur à vicinæ partis tumore, hic ipse, si fieri potest resolvatur, si à pinguedine, desiccantibus, ut inædiâ, hydrotico, gracilitas procuretur. Remedia ex generali methodo repetenda, ubi de morbis auctæ magnitudinis. Si densiorem uterum, obstetrix, contactu ipso deprehendat, admoveantur & injiciantur, quæ calefaciant & humectent, ut decoctum majoranæ, matricariæ, altheæ, brancæ ursinæ, ex residentia cataplasma. Morbus est longus & difficilis, præsertim si densitatem consecuta sit durities, coalescētię chirurgiam, paucis præstrinxi, de quâ pluribus Paulus lib. 6. ubi etiam legere possis, quomodo nympha immoderata, clitoris seu cauda, mulieribus abscindi debeat: qua de re lege etiam Aëtium lib. ultimo: Obstructionis remedia opportuniùs, cùm de movendis mensibus dicetur.

Lævitas uteri.

CÙM uterus sit instrumentum procreationis, qui suo sinu, non aliter, quàm terra, plantas, novimestri ut plurimùm spatio, fœtum continere debet, natura de industria fecit illum asperum, ita ut quoties præter naturam lævigetur, ante tempus

fœtum excludat. Lævitas autem illi accidit, non aliter, quàm lienteria inteſtinis, ex craſſa & viſcida pituita quâ illinitur: Itaque huic morbo, non aliter quàm intemperiei humidæ, cum materiâ, maturè ſuccurrendum eſt. In uterino decocto, bulliant agaricus vel turbith, fiat metrenchytes, utatur per aliquot dies ſudorifico: Hippocrates mulierem, quæ abortit, ſine manifeſta cauſa, judicat habere acetabula uteri mucoſa, ſi fortè conceperit, ne abortiat, fœtusque jam grandior factus, ſuâ mole procidat, contineatur in lecto poſtremis menſibus geſtationis, alioquin faſciis uterus ſuſtineatur. Hactenus morbi ſimilares & organici, ſequuntur communes.

Inflammatio.

RARO uterus inflammatur, eſtque inflammatio uteri, ut & eryſipelas, lethalis. Dignoſcetur tumore, calore, dolore, cum febre continua, cum horrore inæquali & inordinato. Augentur hæc ſymptomata, ad ſuppurationem cum phlegmone tendit, factus abſceſſus, ſi parte externâ rumpatur, pus effundetur in capacitatem ventris: ſi parte internâ, vacuabitur per collum uteri, ſed permanebit in utero, magnum, & immedicabile ulcus. Phlegmone, frequentiùs fit in collo uteri, neque adeò hîc lethalis eſt. Remedia ſunt clyſteres frequentes, qui refrigerent, purgatio ex caſſia, vena primùm in brachio, ratione plenitudinis, deinde in pede, ſemel iterumque ſecta, ad vacuationem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

& derivationem cauſæ morbificæ : Perinæum initiò, liniatur unguento roſato Meſue ; injiciatur decoctum refrigerans & repellens, deinde reſolvens.

De Scirrho & Cancro.

SCIRRHUS confirmatus, eſt inſanabilis, incipiens emollientibus tàm injectis quàm admotis curetur, admiſtis uterinis, ut quatuor remollientibus. Artemiſia item & matricaria cum omaſo bulliant : decoctum ſæpè injiciatur, poſteà liniatur, oleo liliorum cum unguento de althæa, quando ſcirrhus incipit dolorem facere, fit cancroſus, neque tùm attingi debet, niſi ut malo blandiaris ; levibus enim non cedit, fortibus remediis irritatur, ſuccus ſolani ſempervivi & plantaginis aut earum aquæ ſtillatitiæ, unguenta diapompholygos, de plumbo & de ceruſa, conveniunt cancro, tàm ſimplici, quàm ulcerato. Itaq; injiciantur cum ſuccis, aut diſſolvantur prædictis aquis, necnon ſcabioſæ, agrimoniæ : vel peſſus ex plumbo prægreſsis ſuccis & unguentis inebriatus indatur. Vel Solanum & plantago, coquantur in lacte, fiat inſeſſus, ſumatur lac aſinæ cum pulvere cancrorum, aut ex ſucco ſolani & plantagine, ſyrupus præparetur : oleum ovorum in mortario plumbeo diu ſubigatur cum piſtillo plumbeo, fiet linimentum valdè anodynum pro cancris omnibus ulceratis quamcunque partem demùm obſideant.

Inflatio uteri.

DISCERNETUR, quòd solùm tumet hypogastrium sine febre: curabitur remediis jam ad colicos dolores à flatu præscriptis, clystere carminante, litu ex oleo anethi, lauri, admoto emplastro de baccis lauri.

De Mola.

EST caro informis, præter naturam nata in utero, ob formatricis impotentiam, aut menstrui vitium, sic dicta quod gravat uterum, instar lapidis molaris: Quando enim semen viri, imbecillius fuerit, aut obruitur sanguinis materni copiâ, pro vero partu tunc producit molam: dignoscetur pondere & immobilitate; fœtus enim levis est, & si mas, tertio, si fœmina, quarto mense incipit moveri: Mola autem per se non movetur, sed motis nobis: quamcunque enim in partem mulier corpus inclinet, eò vergit mola: Addit Hippocrates tumere quidem illis mammas, verùm sine lacte: cùm mater transegerit mensem quartum, neque motum ullum in utero perceperit, præsertim si cætera consentiant, conjectura est molæ, tumque debent dari vehementiora, quæ paulò post ad movendos menses, & ad deturbandum mortuum fœtum, ut & ad morantem secundinam præscribentur, quando enim inveteravit, & jam unum, aut duos annos excessit, consilio Hippoc. timidè admodum suscipienda est curatio, nec nisi prænunciato periculo:

Mit-

Mittendus ſanguis, in brachio & in pede, ut alimentum molæ ſubtrahatur, atq; etiam ut prohibeatur, ne inflammatio ſuboriatur, datis frequenter hęmagogis vehementioribus: emolliendæ viæ fotu & inſeſſu, ex remollientibus coctis in hydrœleo; geſtet perpetuò diachylum cum gummis, miſtũ cum emplaſtro de meliloto, prius remollit, poſterius reſolvit; liniatur etiam venter & pudendum oleo liliorum & unguento de althea, ut priùs. Dodoneus obſervavit molam annos quindecim geſtatam, fœliciter tandem excretam.

Ulcus uteri.

DIGNOSCETUR dolore pungente, & excretâ ſanie; benignum ulcus, oſtendet pus album læve & æquale, ab his notis quo longiùs aberit, ut ſi ſeroſum, nigrum, putidum fuerit, eò deterius: ſi ſanies fuerit ſimilis fæci vini, ulcus eſt cancroſum. Pars affecta per διόπτραν, ſeu ſpeculum matricis, uti & immiſſo longo peſſario diſcernetur: quò ulcus erit profundius, eò deterius: ulcus matricis, in ſene nunquam, in juvencula rarò ſaneſcit, quia uterus pars eſt ſpermatica & continuè madet: hydrops immedicabilis ad extremum conſequitur: Interim ſæpe purgetur blando cathartico, aperiatur vena: Initio ad deterſionem, fiat injectio ex decocto hordei, Agrimoniæ, Marrubii, bulliant in ſero lactis, in colaturæ ℥. iiij. diſſolve ſyrupi roſarum ſiccarum, vel de abſynthio ℥. j. ſi placet bulliant in hydromelite, ex colatura, fiat clyſter uterinus. Ad

ulcus malignum, injiciatur unguentum Apoſtolorum cum œnomelite, addendo Ægyptiaci parum: Ad conſolidandum ℞. Decoctionis utriuſq; conſolidæ ℥.iiij.diſſolve tuthiæ, vel unguenti diapompholigos ʒ. ij. fiat injectio in uterum: aut ℞. Corticis thuris, maſtiches, gummi hederæ & juniperi ana ʒ.ij. excipiantur Ladano, vel terebinthinâ, fiant trochiſci, quorum fumus per infundibulum excipiatur. Si ulcus fuerit à lue venerea, ſuffitus fiat ex cynabrio: Si ulcus fuerit in collo, & peſſario poſsit attingi, multò faciliùs ſaneſcet: ℞. Peſſarium commune, mergatur in unguentum diapompholigos, aut paretur peſſus ex plumbo, poterit involvi linteolo oblito unguento diapompholigos; interim ſumat per os potionem vulnerariam, decoctum ſudorificum. Curatio enim ulceris omnis, in exſiccatione conſiſtit: propterea thermis Spadenſibus, aut Nivernenſibus nihil eſſe præſtantius, pro ulceribus internis, dummodò non ſint à lue venerea, aliâs monuimus: Hûc revocari etiam poſſunt, quæ ad phlegmonem & ulcus veſicæ, prçceſſerunt; affectus enim, in utrisq; his partibus ſimiles ſunt.

Symptomata primi generis.

VTERUS, eſt inſtrumētum procreationis, qui, veluti terra, ſementem, ſuo ſinu, ſemen viri excipit, exceptum retinet, retentum calore ſuo atque inſitâ virtute promovet ad actum. Prolificam enim facultatem, virili ſemini à teſtibus inditam, fortaſsis non tantùm temperie, ſed etiam inſitâ proprietate,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

prietate,ad opus suscitat: quæ tria, semen attrahere, continere,& promovere,uno conceptionis nomine includuntur: concepto semine, genitor spiritus, cui insidet vis conformatrix,novem mensibus, primùm ex materia seminis, tàm virilis quàm muliebris partes spermaticas, ut ossa, venas, arterias, nervos compingit: Sanguineas verò ex materno sanguine, qui ad eum finem toto gestationis tempore retinetur. Maturum & perfectum infantem, tandem excretricis suæ robore excludit, & in lucem edit,itaque conceptione & partu, veluti principio & fine, novimestris gestatio tota concludatur: de quibus sigillatim nobis differendum est, à conceptione ducto initio:cujus frustratio,propriè sterilitas nominatur.

Intemperatus uterus,non concipit, quia si fuerit humidior,non aliter quàm terra palustris, cerealia semina, semen virile obruit: Si frigidior,ejus vim & calorem extinguit: Siccior, materiam abundè non suggerit; calidior eandem absumit. Hippoc. densitatem uteri recenset inter præcipuas causas,impeditæ conceptionis.Meretrices,non naturâ,sed ex accidente, densum & callosum habent uterum ob concubitum frequentiorem. Defigendus quoque animus in cæteros morbos organicos,ut uteri coalescentiam & obstructionem à callo, verruca, necnon in communes, ut scirrhum,quibus non est dubium conceptionem impediri. Aliquando uterus non concipit, quia laborat per consensum,ut si mulieri quemadmodum & viro,sit pars aliqua prin-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

ceps malè affecta: Valetudinariæ enim uti & mares naturâ infirmi ſolent eſſe ſteriles. Aliquando fruſtratur conceptio, quia ſemina non concurrunt, fortè quòd vir citiùs, quàm fœmina ejaculetur, fortaſsis etiam quòd uterque calidior, frigidior, humidior: Ideò enim fieri videmus, ut mulier, quæ ex primo marito, nullos potuit ſuſcipere liberos, ſi fortè ad ſecundas nuptias convolet, numerosâ prole, domum impleat, quia ſeminum major concordia: imò verò per ætatem, temperamentum uteri immutatur. Propterea enim fieri exiſtimo, ut quæ juvenis, ex eodem marito nullos ſuſcepit liberos, demum ætate profectior, pariat, immutato per ætatem uteri temperamento: ut deſinat vulgus impudicitiæ acceptum ferre, ſi quæ mulier poſt 20. annum matrimonii, incipiat utero geſtare: juvenculæ non concipiunt ante annos pubertatis, quia nondum menſes illis fluxerunt, eò quòd vaſa ſint anguſtiora, neque ſuppetit materia, quia tota hæc in partium ſpermaticarum accretione abſumitur. Prodigio enim ſimile eſt quod Savonarola & Capellanus obſervarunt, puellam novem annorum peperiſſe. Quæri ſolet ſi concipere poſsit, cui menſes nunquam fluxerunt. Rondeletius, vidit Montisbani mulierem, quæ numeroſam prolem ſuſcepit, cui tamen nunquam menſes fluxerũt, ſed rara non ſunt artis, ut una hirundo non facit ver: Ita unicum exemplum, non poteſt deſtruere medicinæ illud univerſale præceptum, quia traduntur de his, quæ ſi non ſemper, ſaltem ut plurimùm fiunt, ſatis eſt

ſi me-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

si medicinæ præcepta, in pluribus sint vera: sed quomodo dignoscam dices, si mulier sit infœcunda nec ne, causa sterilitatis latente? Jubet Hippocrates ut mulier benè tecta suffitum per vulvam excipiat: Galbanum projiciatur in prunas, per infundibulum vapor excipiatur, aut supponatur allium, tempore somni: cujus odorem si non sentiat, haud dubiè obstructum aut insigniter intemperatum esse uterum, necesse est, ideoque non est in maritum tunc, sed in uxorem rejicienda causa sterilitatis: certior conjectura, si semen viri petat fundum, aquæ frigidæ. Faciamus ergo sterilitatis causam, uxori tribuendam, tùm uterus tàm sumptis quàm admotis roboretur. Primùm purgetur massâ pillularum de hiera cum agarico, deinde præscribatur Gordonii hoc magisterium, quod mihi solet esse instar omnium.

℞. Ambræ griseæ & styracis calaminthæ ana ℥.j. mastiches, thuris caryophyllorum, ligni aloës, cinamomi, nucis moscatæ, nucis cupressi, ana ℥.ß. cum oxymelite & aqua rosarum, fiat confectio, quę dividatur in quatuor partes, ex unâ fiat pomum odoratum, quod assiduè subolfaciat, si non sit hysterica: ex secunda fiat parva massa pillularum, de qua capiat dormitura, pillulas tres quantitate ciceris; ex tertia pessarium quod priusquam intromittatur inungatur oleo muscatellino, vel de spica, quarta, vel projiciatur in prunas pro suffitu, vel dissolvatur aquâ calida cujus vaporem per infundibulum excipiat: Si potest, his peractis, superdormiat. Ad ma-

jus

jus robur uteri, gestet etiam emplastrum pro matrice: quidam succum & pulverem pæoniæ commendant ad conceptionem, alii rasuram eboris. Itaque ℞. Conservæ acori & salviæ ana ℥.j. pulveris bistortæ ligni aloës, pulveris radicis & seminis pæoniæ, scrobis eboris ana ʒ. ij. excipiantur succo pæoniæ, fiat opiata, de qua capiat ʒ. j. manè & serò. Notandum diligenter quod monet Valescus, in iis remediis etiam per duos annos perseverandum esse, quia longa & difficilis est mutatio sterilitatis, in fœcunditatem. Cæterùm, ut mas gignatur, suadet Hippocrat. ante congressum, sinistrum testiculum ligari, ut totum semen ad dextrum confluat: Partes enim dextræ sunt robustiores sinistris, & dextra spermatica, directò è vena cava sugit, materiam seminis, sinistra ab emulgente: suadēdum etiam, cùm mulier se habere in utero existimat, ut in dextrum latus corpus reclinet, atque si potest, ita dormiat. Nam & in dextrâ parte uteri, fieri mares verisimile est, adhærebit semen hujus lateris acetabulis, & suget de vena cava materiam ex quâ fœtum efformabit masculum forsan.

Novimestris gestationis morbosa accidentia, Imprimis abortus.

PRIMIS mensibus gravidæ picant, menstrui portione aliquâ, ab utero ad vētriculum transmissa: stomacho etiam compatiente, Inappetentia, cardiogmos: Ejusdem menstrui fumis, lacessitum cor, palpitat: unde deliquium frequens eas præhendit;

dit; quinetiam compatiente cerebro, quædam epilepticè convelluntur, quæ omnia solent dispare grandiore fœtu, cùm menstrui majorem portionem jam absumit: Interim non erit alienum cassiâ cum rheo ventriculum repurgare, necnon opiatâ ex conservis cardiacis rosarum, violarum, buglossi, borraginis, confecta cum pulveribus cardiacis, cor munire: vomitus utiliter accidit gravidis, quia revellit, nisi fuerit immodicus; in eo casu humor peccans minorativo aliquo deturbetur, est cũ natura ipsa impuritatẽ, per uterum primis mẽsibus expurgat, ut cùm gravidæ fluunt mẽses albi, quod habere debent in bonis, si menses rubri exeant, fluit sanguis per venas solius cervicis uteri, nõ autẽ ipsius uteri, quia illius os tã arctè clauditur à conceptione, ut vix graphii cuspidẽ admittat. Nihil tam metuendũ quàm abortus, nihil quod ęquè medicos sollicitat. Abortiunt quibus uterus humidior & acetabula uteri plena muco, quibus consulendum, ut in lecto se contineant, si nolint, aut propter angustiam rei familiaris non possint, saltem non exeant, nisi hypogastrium, fasciis sublevent: Aëtites lapis, appensus brachio sinistro, creditur fœtum suspendere: instante partu alligetur coxę, ut facilitetur: de magnete docti quidam, idem pollicentur, decoctum radicis tormentillæ etiam creditur proprietate abortum impedire: ℞. Conservæ veteris rosarum ℥.j. conservæ symphyti ℥.j.ß. pulveris radicis tormentillæ ʒ.iij. ossis de corde cervi ℈. ij. fiat opiata, cum syrupo cydoniorum, de qua capiat ʒ.j. mane & vesperi

ſperi horâ ſomni: ſi ſemel propter mucum abortierit, priuſquam denuo concipiat, eluatur uterus decocto detergente in quo turbith, aut agaricus bullierit: vel ℞. Radicis tormentillæ ℥. ß. ligni aloes Benzoin, ſtyracis, calamintæ, calami aromatici ana ʒ. j. Fiat pulvis pro ſuffitu, quo uterus deſiccabitur: ſi phlethorica videatur, exiſtimetque medicus, fœtum obrui copiâ ſanguinis, ideoque ante tempus illum appetere exitum, medio tempore geſtationis (hoc enim tempus præfert Hippocr. cum nihil urget) incidatur vena in brachio. Novi quàm plurimas, quarum aliæ abortiunt, aliæ fœtus edunt parùm firmos & vitales, niſi intermediis menſibus, phlebotomiâ, plenitudo imminuatur: Si abortũ excitent, vehemens & diuturna tuſsis, aut ſternutatio, quia uterum deorſum impellunt, remediis ſuo loco explicatis, quàm citò fieri poterit placari debent dicta ſymptomata, quemadmodum ſi alvi fluor aliquis, ut diarrhœa, dyſenteria, lienteria atque imprimis teneſmus: Injiciantur frequentes clyſteres, ex lacte cum vitellis ovorum & ſaccharo roſato, etiam addito pauco phylonio, ut obtundatur ſenſus; huc referre poſsis abortum ex vehementiori cathartico, quemadmodum ad inanitionem, ſanguinis immodicam detractionem, aut longiorem inædiam, quibus de cauſis non eſt dubium mulieres ſæpe numero abortire, ideoque à jejunio quadrageſimali gravidæ debent excuſari: ſcribit Hippocr. ſi ver fuerit auſtrinum & pluvium, hyems aquilonia & ſicca, ut plurimùm mulieres abortire. cur ita? quia aëre

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5490/A

aëre pluvio repletur madetque uterus; Aquilonio autem flatu & hyemis frigore comprimitur, atque ita cum humore fœtus excluditur: Gravidam acuto morbo, ut pleuritide, aut febre continuâ corripi, dicit Hippocr. eſſe lethale; quid tum opus eſt facto? ſervanda mater, etiam cũ fœtus periculo, frequenti venæ ſectione & purgatione profligandus morbus, quinetiam abortus provocandus eſt arte, ut mater ſervetur.

Partus difficilis.

DIFFICULTAS pariendi, vel contingit vitio fœtus imbecillioris, mortui, longioris, craſſioris, malè exeuntis: Vel matris, cui vulva ſit anguſtior, compreſſa, ſiccior, obſtructa cicatrice, verrucâ, callo, ſcirrho: Præſentis medici partes erunt ad cauſam advertere, & puerperium facilitare, proinde ſi mater párere ſoleat cum difficultate, cùm inſtabit tempus, exerceatur, pubes, perinæum, & os ſacrum oleo aliquo relaxante, ut amygdalarũ dulcium vel liliorum aut chamomel. liniantur; glande alvus exoneretur, poſtea deligat ſitum convenientiorem: Quædam enim, in lecto jacentes; aliæ genibus innixæ faciliùs pariunt; aliæ ſedentes in ſellâ perforatâ; aliæ erectæ & lecto inſidentes: quæ uno ſitu cum difficultate pepererit, alterum deinceps experiatur: tempore puerperii contineat ſpiritum, eumque deorſum impellat: ſumat vini Hippocratici albi, aliquot cochlearia per intervalla, aut ſyrupum capilli veneris dilutum decocto cinamo-

mi,

mi, vel radicum aperientium; ℞. Granorum juniperi & baccarum lauri ana g. vj. casſiæ ligneæ & cinamomi ana ʒ.j. farciatur venter pulli, ſumatque juſculum præſertim cùm aquæ morantur, nec vulva ſatis lubrica eſt, quæ ſi longè ante partum eruperint, quia ſiccus uterus retinet: vel ſi multus ſanguis effluxerit, quod fœtum ſimul & matrem valdè debilitat, non poteſt partus non eſſe laborioſus. Ut via humectetur, injiciatur decoctũ remolliens cum butyro recenti; ℞. Radicis liliorum ℥. ß. altheæ cum radice m. ß. ſeminis lini & fœnugræci ana ℥.ß. fiat decoctio. In colaturæ ad ſummum ℔. ß. diſſolve olei amygdalarum dulcium, aut liliorum ℥.ij. fiat injectio: obſtetrix manus, iiſdem oleis, aut butyro recenti intingat: hujus ejuſdem partes erunt, infantem, non, ut debet, in caput procedentem, ſed vel in pedes, qui Agrippæ dicuntur, vel in dorſum, qui ſitus eſt omnium peſsimus, vel in brachia, dirigere & blandè reponere: optandum eſt, ut exeat in caput: Cæteri enim exitus ſunt præter naturam: cùm naturalis ordo pariendi ſervatur, membranis à fœtu calcitrante diſruptis, primùm exeunt aquæ, ad lubricandam viam, mox procedit fœtus in caput, ſequitur δευτέριον, quod acetabulis uteri alligatum, quoties divellitur, toties parit dolores illos, de quibus puerperæ conqueruntur. Si naturalis hic ordo pariendi pervertatur, ut ſi ſecundina exeat manente fœtu, lethale: Quomodo enim viveret fœtus in utero, deſtitutus alimento? ſi moretur ſecundina, obſtetrix nihil acceleret, eamque integram

tegram si potest extrahat, non frustatim: nam vel minima illius portio, gravissima inducit symptomata, ex quibus sæpè mors consequitur, multoque faciliùs est, integram extrahere, quàm per frusta; aliquando putrescit portio quæ remansit, & sub forma puris posteà excluditur, quod est habendum in bonis, quia inter moras, sæpè gravitate symptomatum moriuntur. Quoties igitur ad puerperam vocaberis, curiosè observabis si secundina integra exierit: nam si illius vel minimum frustulum remanserit, gravissimorum accidentiũ quibus puerpera torquetur, non erit aliunde causa requirenda: tùm verò præscribes, quæ morantem secundinam excludunt proximo capite explicanda. Faciamus vitalem fœtum fœliciter exiisse, consecutum δευτέριον integrum, de lochiis superierit interrogare: sunt menstrui superfluitates, toto tempore gestationis in utero aggregatæ, ex reliquiis alimentarii sanguinis, de quibus credibile est intelligenda esse maleficia, quæ menstruo Plinius attribuit; hæc enim nisi liberaliter fluant, infinitorum morborum sunt causæ, nisi quæ potenter movent menses, ea abundè deturbarint, saphæna incidatur, purgentur, & cardiacis tàm sumptis quàm admotis, cor, à malignis fumis defendatur.

Symptomata secundi generis.

AD ametriam in retento, pertinent menses retenti, lochia suppressa, tardans secundina, & fœtus mortuus: singula cùm præter naturam reti-

nentur, arte excernenda ſunt, danda eſt opera ut quam citò fieri poterit excludantur: Vehementiora, quæ ad movendos menſes imperantur, lochia quoq; ſecundinam, & mortuum fœtum deturbant. Proinde primo loco quæ movent menſes; ſecundo quæ ſecundinam & fœtum mortuum, exponemus: eaque in tres claſſes diſtinguemus, lævia, mediocria & vehementiora. Notandum verò non propriè dici menſes ſuppreſſos, niſi retineantur tunc, cùm naturæ legibus fluere debent: neque enim puellæ, ante annum pubertatis, neq; vetulæ poſt annum quinquageſimum, propriè ſuppreſſos menſes dixeris, neque de illis, eâ ætate, provocandis, cogitabis quidquam; fruſtrà etiam in extenuatis, inædiâ aut longo morbo, ut quartanâ, diarrhœâ, hæmorrhagiâ, idem tentaretur: Faciamus mulieri ægrotanti, multoties inciſam eſſe venam, deinde per tres aut quatuor menſes, plùs minùs, lunarem purgationem reſtitiſſe, temerè ad provocandos menſes remedia præſcribentur: quia ſanguis vix ſufficit analepſi, & ejus, quod morbo longo deperiit, reſtaurationi: Verùm ſi nihil tale præceſſerit, ſuppreſsionis cauſæ perquirendæ, curatio enim morbi, conſiſtit in remotione cauſæ. Si ſcirrhus, cancer, omentum aut pinguedo comprimens, ſi denſitas uteri accuſetur, ſingulis cauſis propria remedia opponentur: Eſto denſus & durus uterus, fotu, inſeſſu, ſuffitu emolliendus erit, priuſquam aperientia & incidentia imperentur: ſi nihil tale appareat, cauſa referenda erit, in obſtructionem venarum uteri,

aut